STEUNPUNT
WELZIJN
VOLKSGEZONDHEID &
GEZIN

Vlaanderen
is zorgzaam samenleven

Het Groeipakket in Vlaanderen: kostendekking, besteding door gezinnen en impact op het beschikbaar inkomen en armoede

Tim Goedemé
Ilse Cornelis
Bérénice Storms

Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD)

Thomas More

Mei 2026 - Rapport Nr. 63

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Minderbroedersstraat 8 – B-3000 Leuven
Tel 0032 16 37 34 32
E-mail: swvg@kuleuven.be
Website: http://www.steunpuntwvg.be

STEUNPUNT
WELZIJN
VOLKSGEZONDHEID &
GEZIN

Publicatie nr. 2026/06
SWVG-Rapport 63
Titel rapport: Het Groeipakket in Vlaanderen: kostendekking, besteding door gezinnen en impact op het beschikbaar inkomen en armoede

Promotor: dr. Bérénice Storms
Onderzoekers: dr. Tim Goedemé, dr. Ilse Cornelis

Thomas More: Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD)

Dit rapport kwam tot stand met de steun van de Vlaamse Overheid. In deze tekst komen onderzoeksresultaten van de auteur(s) naar voor en niet die van de Vlaamse Overheid. De Vlaamse Overheid kan niet aansprakelijk gesteld worden voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de meegedeelde gegevens.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder uitdrukkelijk te verwijzen naar de bron.

No material may be made public without an explicit reference to the source.

Het consortium SWVG

Deelnemende instellingen - Dagelijks bestuur	
KU Leuven	
· LUCAS, Centrum voor zorgonderzoek en consultancy	Prof. dr. Anja Declercq Prof. dr. Koen Hermans
· Instituut voor Sociaal Recht	Prof. dr. Johan Put
· HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving	Prof. dr. Tine Van Regenmortel
UGent	
· Vakgroep Bestuurskunde en Publiek Management	Prof. dr. Bram Verschuere
· Vakgroep Volksgezondheid en Eerstelijnszorg	Prof. dr. Katrien Vanthomme
· Vakgroep Volksgezondheid en Eerstelijnszorg	Prof. dr. Jeroen Trybou
Vrije Universiteit Brussel	
· Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen	Prof. dr. Johan Vanderfaeillie
Universiteit Antwerpen	
· Faculteit Sociale Wetenschappen	Prof. dr. Koen Decancq
Partnerinstellingen	
Universiteit Hasselt	
· Faculteit Geneeskunde en Levenswetenschappen	Prof. dr. Wim Pinxten
Thomas More Hogeschool	
· Unit Mens & Welzijn	Dr. Peter De Graef
Arteveldehogeschool	
· Sociaal Werk	
Hogeschool Gent	
· Onderzoekscentrum 360° Zorg en Welzijn	
UC Leuven-Limburg	
· Research & Expertise - Expertisecentrum Health Innovation	
Karel De Grote hogeschool	
· Onderzoek en maatschappelijke dienstverlening	
Hogeschool PXL	
· Expertisecentrum PXL Social Work Research	
Odisee co-hogeschool	
· Studiegebied Sociaal-Agogisch Werk	
KeFor	
· Kenniscentrum Forensisch Psychiatrische Zorg	
Coördinatie en secretariaat	
Coördinator SWVG	Dr. Kathleen De Cuyper
Administratieve ondersteuning	Manuela Schröder Lut Van Hoof

STEUNPUNT
WELZIJN
VOLKSGEZONDHEID &
GEZIN

Steunpunt WVG
Minderbroedersstraat 8
B-3000 Leuven
+32 16 37 34 32
www.steunpuntwvg.be
swvg@kuleuven.be

Vlaanderen
is zorgzaam samenleven

Rapport 63 **Mei 2026**

Het Groeipakket in Vlaanderen: kostendekking, besteding door gezinnen en impact op het beschikbaar inkomen en armoede

Onderzoekers: dr. Tim Goedemé, dr. Ilse Cornelis en dr. Bérénice Storms
Promotor: dr. Bérénice Storms

[1] Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD), Thomas More

Samenvatting

Deze studie onderzoekt de inkomensondersteunende rol van het Groeipakket voor Vlaamse gezinnen met kinderen. Op basis van referentiebudgetten, een nieuwe survey bij ruim 5.500 gezinnen en een koppeling van EU-SILC- en administratieve data wordt nagegaan in welke mate het Groeipakket kindkosten dekt, hoe gezinnen het besteden, welke mening ze erover hebben en wat de impact ervan is op armoede.

De resultaten tonen dat het Groeipakket een belangrijke en stabiele inkomensbron is: gemiddeld vertegenwoordigt het 7% van het gezinsinkomen en het halveert het armoederisico bij kinderen. Toch dekt het de minimale kindkosten vaak niet volledig, vooral niet bij oudere kinderen en gezinnen zonder inkomensafhankelijke toeslagen. Hoewel de overgrote meerderheid van de gezinnen het Groeipakket als onvoldoende ervaren om de (minimale) kindkosten te dekken, blijft het Groeipakket voor de meerderheid van de gezinnen duidelijk een belangrijk tot zeer belangrijk onderdeel in het gezinsbudget om elke maand rond te komen.

De studie beveelt aan de universele basis en vrije besteedbaarheid te behouden, maar de sociale toeslagen gerichter te versterken, vooral voor gezinnen in diepe armoede en met oudere kinderen, en tegelijk noodzakelijke kosten te verlagen.

Inhoudsopgave

Samenvatting en aanbevelingen **31**

1 Situering 31

2 Data en methoden 32

3 Onderzoeksvraag 1: In welke mate dekken de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste de minimale kosten van kinderen? 33

4 Onderzoeksvraag 2: Hoe besteden gezinnen met kinderen het inkomen uit het Groeipakket en welke opinies leven er over vrije besteedbaarheid en selectiviteit? 36

5 Onderzoeksvraag 3: Welk aandeel vertegenwoordigt het Groeipakket in het gezinsinkomen en welke impact heeft het op het armoederisico en de armoederisicokloof? 37

6 Onderzoeksvraag 4: Impact van enkele hervormingen van het Programmadecreet van 2022 en de volledige uitrol van het Groeipakket op de dekkingsgraad, het inkomensaandeel en armoede 38

7 Conclusies: de rol van het Groeipakket in het Vlaamse gezinsbeleid 39

7.1 Sterke armoedepreventie en substantiële inkomenscomponent voor gezinnen met kinderen 39

7.2 Blijvende ontoereikendheid: levensfasegevoeligheid van kosten is beleidsmatig van belang 39

7.3 Niet-uniforme inkomensgradiënt in het beleidsinstrumentarium 40

7.4 De impact van recente hervormingen 40

8 Aanbevelingen 41

8.1 GroeipBewaak universaliteit en vrije besteedbaarheid als legitimiteits- en doeltreffendheidsanker 41

8.2 Versterk de armoedebestrijdende functie van het Groeipakket via meer doelgerichte sociale toeslagen, met prioriteit voor diepe armoede 41

8.3 Combineer inkomenssteun met kostenbeleid rond noodzakelijke behoeften 42

8.4 Wees bij hervormingen van het Groeipakket bewust van interacties met beleidsmaatregelen op andere beleidsniveaus (zoals fiscaliteit) en speel hierop actief in 42

8.5 Verfijn de beleidsmonitoring 43

Referenties 44

Deel 1: In welke mate dekken het Groeipakket en andere financiële tegemoetkomingen voor kinderen in Vlaanderen de minimale kosten van kinderen? **45**

Inleiding **46**

Hoofdstuk 1 Wat wordt bedoeld met de kosten voor kinderen en hoe worden ze gemeten? **47**

1 Inleiding 47

2 Wat wordt bedoeld met de kosten van kinderen? 48

3 Hoe worden de kosten van kinderen gemeten? 49
3.1 Indirecte methode 49
3.2 Directe methode 50
3.3 Aanvullende benaderingen: subjectieve en individualistische methoden 51
4 Empirische evidentie over de directe kosten van kinderen 51

Hoofdstuk 2 De minimale kost van kinderen in Vlaanderen 53
1 Inleiding 53
2 Theoretisch en methodisch kader van de Belgische referentiebudgetten 53
2.1 Universele en intermediaire behoeften voor maatschappelijke participatie 53
2.2 Minimale kost van noodzakelijke uitgaven 54
2.3 Methode 55
3 Methodologische aanpak berekening minimale kosten van kinderen 57
3.1 Opbouw en toewijzing van kosten binnen typegezinnen 57
3.2 Afbakening kostenbegrip 59
3.3 Indicatoren en leeswijzer voor de resultaten 59
4 Resultaten: de minimale kosten van kinderen 60
4.1 Totale minimumkost van kinderen 60
4.2 Decompositie naar uitgavendomein 61
4.3 Equivalentieschalen afgeleid uit de referentiebudgetten 69
5 Belangrijkste conclusies 70

Hoofdstuk 3 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste 73
1 Methodologische uitgangspunten 73
2 Groeipakket 74
2.1 Startbedrag, basisbedrag en schoolbonus voor elk kind 75
2.2 Sociale toeslagen 77
2.3 Schooltoeslag en kleutertoeslag 78
3 Fiscale voordelen voor kinderen ten laste 81
3.1 De belastingvrije som voor kinderen ten laste 81
3.2 Terugbetaalbaar belastingkrediet 83
4 Studietoelagen 83
5 De hoogte van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste 84
5.1 Inleiding 84
5.2 Totaalbedragen aan financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste 85
5.3 Gecombineerde effecten van gezinskenmerken en beleidscontext 92
6 Conclusie 96

Hoofdstuk 4 De doeltreffendheid van de financiële tegemoetkomingen 97

1 Inleiding 97

2 Methodologie 97

2.1 Minimale kindkosten op basis van referentiebudgetten 97

2.2 Financiële tegemoetkomingen 98

2.3 Simulatiescenario's 98

2.4 Interpretatie van de dekkingsgraad 98

3 Resultaten 99

3.1 Resultaten per leeftijdscategorie van het kind en gezinstype 99

3.2 Resultaten naar aantal kinderen in het gezin 101

3.3 Resultaten naar inkomenssituatie 103

3.4 Impact van beleidsaanpassingen 106

3.5 Samenspel van factoren en differentiërende impact van beleidsscenario's 108

Hoofdstuk 5 Samenvatting en beleidsconclusies 111

1 Samenvatting 111

2 Beleidsconclusies 113

2.1 Verminderen van kosten aan de uitgavenzijde 113

2.2 Verhogen van inkomensondersteuning via financiële tegemoetkomingen 113

Bijlagen bij Deel 1 120

Deel 2. De besteding van en opinies over het Groeipakket in Vlaanderen 137

Inleiding 138

Hoofdstuk 1 Inhoudelijke situering van het onderzoek naar de besteding van het Groeipakket 139

1 Het Groeipakket als financieel middel 139

2 Toereikendheid van het Groeipakket 140

3 Besteding van het Groeipakket 141

3.1 Labeling en het voorbehouden van uitgaven 142

4 Vrije besteedbaarheid van het Groeipakket 143

Hoofdstuk 2 Methodologische beschrijving 147

1 Inleiding 147

2 Opzet van de survey 147

2.1 Ontwikkeling en toetsing van de survey 147

2.2 Inhoud van de survey 147

3 Steekproef en data 149

3.1 Steekproeftrekking en koppeling aan e-mailadressen 149

3.2 Koppeling met administratieve data 150

4 Contactname en response rates. 150
4.1 Uitnodiging en reminders 150
4.2 Response rates 150
5 Methode van weging 151
6 Leeswijzer voor de resultaten 151
6.1 Leeswijzer voor forest plots 152

Hoofdstuk 3 Wie nam deel aan de survey? 153
1 Inleiding 153
2 Kenmerken respondenten 153
2.1 Taal, gender en leeftijd 153
2.2 Arbeidssituatie en opleidingsniveau 154
3 Wie maakt er deel uit van het gezin? 156
3.1 Eenoudergezin of gezin met meerdere volwassenen 156
3.2 Kinderen voltijds of deeltijds in het gezin aanwezig 157
3.3 Wie zijn de kinderen in het gezin? 158
4 Inkomen van het gezin 160
5 Bespreking 161

Hoofdstuk 4 Financiële context van het gezin 163
1 Subjectieve armoede 163
2 Materiele deprivatie 167
3 Fluctuaties in het gezinsinkomen en voorspelbaarheid over de financiële toekomst 173
4 Bespreking 174

Hoofdstuk 5 Besteding van het Groeipakket en uitgaven aan kinderen 175
1 Inleiding 175
2 Het Groeipakket en recht op toeslagen 175
2.1 Toegewezen bedrag Groeipakket en bij het gezin gekend bedrag Groeipakket ('objectief' en 'subjectief' bedrag Groeipakket) 175
2.2 Recht op toeslagen 177
2.3 Kinderen met zorgnoden 178
3 Hoe wordt het Groeipakket besteed: voorbehouden voor bepaalde uitgaven of opgaan in het gezinsbudget 178
3.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind 179
3.2 Welke kenmerken van gezinnen en respondenten hangen samen met al dan niet voorbehouden van de inkomsten van het Groeipakket voor bepaalde uitgaven? 181
4 Besteding van het Groeipakket 183
4.1 Gezinnen die het Groeipakket voorbehouden voor bepaalde uitgaven 183
4.2 Gezinnen waar het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget 186
5 Kinderen die niet voltijds in één gezin verblijven 190

6 Uitgaven aan kinderen 192
6.1 Totale uitgaven aan kinderen 192
6.2 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind 193
6.3 Specifieke uitgaven voor kinderen 194
7 Bespreking 197
7.1 Labeling van het Groeipakket 197
7.2 Besteding van het Groeipakket 198
7.3 Uitgaven voor kinderen. 199

Hoofdstuk 6 Volstaat het Groeipakket volgens gezinnen zelf om de kosten van kinderen te dekken en hoe schatten gezinnen de impact in van het wegvallen van het Groeipakket? 201

1 Inleiding 201
2 In welke mate volstaat het Groeipakket om de eigen kosten van kinderen te dekken? 201
2.1 Volstaat het Groeipakket voor alle uitgaven van de eigen kinderen? 201
2.2 Welk aandeel van de uitgaven voor kinderen worden gedekt met het Groeipakket? 206
2.3 Beïnvloedt het al of niet voorbehouden van het Groeipakket voor bepaalde uitgaven de subjectieve inschatting van de mate van toereikendheid van het Groeipakket? 211
2.4 Bespreking 212
3 Perceptie van de mate waarin het Groeipakket de minimale kosten van kinderen dekt 213
3.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind 214
3.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de inschatting van de toereikendheid van het Groeipakket om minimumkosten van kinderen te betalen 216
3.3 Bespreking 217
4 Subjectief belang van het Groeipakket in het inkomen en de inschatting van stress bij het wegvallen van het Groeipakket 218
4.1 Belang van het Groeipakket in het gezinsbudget 218
4.2 Stress bij eenmalig wegvallen van het Groeipakket 223
4.3 Bespreking 227

Hoofdstuk 7 Het belang van de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket en opinies over selectiviteit 229

1 Inleiding 229
2 Vrije besteedbaarheid 230
2.1 Opinie over het belang van de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket 230
2.2 Nadelen van in kind benefits t.o.v. vrije besteedbaarheid van het Groeipakket 234
2.3 Bespreking 239
3 Opinies over selectiviteit 241
3.1 Inkomensselectiviteit 241
3.2 Leeftijdsselectiviteit 246
3.3 Bespreking 250

Hoofdstuk 8 Samenvatting en beleidsconclusies 253

1 Samenvatting 253

2 Beleidsconclusies 255

Hoofdstuk 9 Referenties 257

Bijlagen 261

1 Bijlage 1: Survey 261

2 Bijlage 2. Populatiegegevens Groeipakket, N = 840 142 277

3 Bijlage 3. Steekproeftrekking 278

4 Bijlage 4. Methode van weging 286

5 Bijlage 5: Uitnodigingse-mail 293

6 Bijlage 6: Uitval doorheen de survey 295

7 Bijlage 7: Infofiche 296

8 Bijlage 8. Aanvullende gegevens over de samenstelling van de steekproef 296

9 Bijlage 9: Financiële context van de gezinnen 299

10 Bijlage 10. Hoogte van het Groeipakket 315

11 Bijlage 11. Besteding van het Groeipakket 316

12 Bijlage 12. Uitgaven gerapporteerd in survey 326

13 Bijlage 13. Volstaat het Groeipakket volgens gezinnen zelf om de kosten van kinderen te dekken? 330

14 Bijlage 14. Het belang van de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket en opinies over selectiviteit 336

Deel 3. Het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen en de impact ervan op armoede in Vlaanderen 347

Inleiding 348

Hoofdstuk 1 Data en methode 349

1 EU-SILC: de basisdataset 349

2 DWH Groeipakket: gedetailleerde informatie over het Groeipakket 349

3 Basiskeuzes bij de analyse van gegevens 351

4 Enkele achtergrondstatistieken bij de koppeling van DWH Groeipakket met EU-SILC 352

5 Doorrekening van beleidsscenario's 357

Hoofdstuk 2 Het aandeel van het Groeipakket in het gezinsinkomen 361

1 Het aandeel van het totale Groeipakket in het gezinsinkomen 361

2 De bijdrage van specifieke toeslagen 377

Hoofdstuk 3 De impact van enkele hervormingen van de gezinsbijslagen op armoede en het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen 383

1 De impact op de totale uitgaven 383

2 De impact van het (nieuwe) Groeipakket 385

2.1 Gemiddeld bedrag per kind per maand naar inkomenskwintiel 385

2.2 Het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen 388

2.3 'Winnaars' en 'verliezers' van de volledige uitrol van de nieuwe bedragen in meer detail 389

2.4 Armoederisico met vaste en variabele armoedelijn 394

2.5 Armoedekloof 397

3 De impact van enkele hervormingen van het Programmadecreet van 2022 400

3.1 Gemiddeld bedrag per kind per maand naar inkomenskwintiel 400

3.2 Het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen 402

3.3 De 'winnaars' in meer detail 403

3.4 Armoederisico met vaste en variabele armoedelijn 407

3.5 Armoedekloof 410

Hoofdstuk 4 Besluit 413

Bijlagen bij Hoofdstuk 2 van Deel 3 417

1 Percentielwaarden van het aandeel van het Groeipakket, naar inkomenskwintiel 417

2 De interactie tussen sociodemografische variabelen onderling en inkomen 418

2.1 Aantal rechtgevende kinderen x leeftijd oudste kind 418

2.2 Aantal rechtgevende kinderen x inkomenskwintiel 421

2.3 Leeftijd oudste rechtgevende kind x inkomenskwintiel 423

2.4 Eénoudergezinnen en twee-oudergezinnen x inkomenskwintiel 426

Referenties 428

Lijst Tabellen

Deel 1

Tabel 1 Referentiebudgetten, de korven en hun inhoud 56

Tabel 2 Gemodificeerde OESO-equivalentieschaal en equivalentieschalen afgeleid uit de minimale kosten van kinderen 69

Tabel 3 Basisbedragen en leeftijdstoeslagen (maandbedragen, mei 2024) 76

Tabel 4 Schoolbonus (maandbedragen, mei 2024) 77

Tabel 5 Sociale toeslag (inkomensgrenzen en maandbedragen, mei 2024) 78

Tabel 6 Inkomensgrenzen schooltoeslag schooljaar 2023-2024 79

Tabel 7	Jaarbedragen schooltoeslag, schooljaar 2023-2024	80
Tabel 8	Verhoging van de belastingvrije som voor gezinnen met kinderen ten laste (aanslagjaar 2025, inkomsten 2024)	82
Tabel 9	Inkomensschijven en tarieven verhoging belastingvrije som (aanslagjaar 2025, inkomens 2024)	82
Tabel 10	Inkomensschijven en tarieven personenbelasting (aanslagjaar 2025, inkomens 2024)	83
Tabel 11	Studietoelagen hoger onderwijs voor een voltijds studietraject van 60 studiepunten (AJ 2023-2024), bedrag per jaar in euro.	84
Tabel 12	Hoogte van de financiële voordelen voor kinderen ten laste koppels met 1 kind, werksituatie 1VTE GGMMI loon, Vlaanderen, maandbedragen 2024 (afgerond)	86
Tabel 13	Hoogte van de financiële voordelen voor kinderen ten laste, koppels met 1-4 kinderen (2,5-5 jaar en 12-17 jaar), werksituatie 1VTE GGMMI loon, Vlaanderen, maandbedragen 2024 (afgerond)	88
Tabel 14	Hoogte van de financiële voordelen voor kinderen ten laste, koppels met 1 kind (2,5-5 jaar), zes inkomensprofielen*, Vlaanderen, maandbedragen 2024 (afgerond)	89
Tabel 15	Hoogte van de financiële voordelen voor kinderen ten laste, koppels (werksituatie 1,5 VTE GGMMI) met 1 kind (12-17 jaar), 3 kinderen (12-17 jaar) en 4 kinderen (2,5-5 jaar, 6-11 jaar, 12-17 jaar en 12-17 jaar), Vlaanderen, maandbedragen 2024 (afgerond)	91
Tabel 16	Dekkingsgraad financiële tegemoetkomingen voor kinderen onder het huidige beleid en onder twee alternatieve beleidsscenario's, naar gezinstype, inkomensniveau en leeftijd van de kinderen, Vlaanderen, 2024	110
Deel 2		
Tabel 1	Overzicht van het aantal geopende e-mails, aangeklikte links, bounced e-mails en 'unsubscribe' uit de mailclient Mailchimp	150
Tabel 2	Verdeling van het totaal aantal kinderen tussen 18-24 met recht op Groeipakket volgens de situatie secundair onderwijs, hoger onderwijs of geen onderwijs.	159
Tabel 3	Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen wie (zeer) moeilijk kan rondkomen	166
Tabel 4	Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen wie geen onverwachte uitgave van 1300 euro kan betalen	169
Tabel 5	Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen wie het Groeipakket voorbehoudt voor bepaalde uitgaven (labelen)	182
Tabel 6	Model effects van multivariate logistische regressies voor voorspellen van alle uitgaven voor de kinderen kunnen betalen met het Groeipakket	205

Tabel 7	Model effects van multivariate logistische regressies voor voorspellen van meer dan de helft van alle uitgaven voor de kinderen kunnen betalen met het Groeipakket	210
Tabel 8	Model effects van multivariate logistische regressie om de perceptie van toereikendheid van Groeipakket voor minimale kosten van kinderen te voorspellen	216
Tabel 9	Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen voor wie het Groeipakket een (zeer) belangrijk onderdeel van het gezinsbudget vormt.	222
Tabel 10	Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen voor wie het wegvallen van het Groeipakket tot (zeer) veel stress zou leiden.	226
Tabel 11	Model effects van multivariate logistische regressies voor stellingen over vrije besteedbaarheid.	232
Tabel 12	Model effects van multivariate logistische regressie voor inschatting van gevolgen van een gebrek aan vrije besteedbaarheid	238
Tabel 13	Model effects van multivariate logistische regressies voor de twee stellingen over inkomensselectiviteit	244
Tabel 14	Model effects van multivariate logistische regressies voor stelling over leeftijdsselectiviteit	249
Tabel 15	Populatiegegevens dossiers Groeipakket volgens inkomen, aantal kinderen en leeftijd oudste kind	277
Tabel 16	Vooraf gemaakte assumpties voor de response rate per inkomensgroep	279
Tabel 17	Vooraf gemaakte assumpties over de proportie geldige e-mailadressen (zoals bekend in de klantgegevens per uitbetalingsactor).	280
Tabel 18	Assumpties e-mailadressen t.o.v. uiteindelijk gerealiseerde e-mailadressen in steekproef.	281
Tabel 19	Proportie dossiers in de steekproef met een e-mailadres volgens inkomensgroep	281
Tabel 20	Proportie dossiers in de steekproef met een e-mailadres volgens aantal kinderen	281
Tabel 21	Proportie dossiers in de steekproef met e-mailadres volgens leeftijd oudste kind	281
Tabel 22	Overzicht van het aantal geopende e-mails, aangeklikte links, bounced e-mails en ‘unsubscribe’ uit de mailclient Mailchimp	283
Tabel 23	Response rates volgens uitbetalingsactor	285
Tabel 24	Response rates volgens inkomensgroep	285
Tabel 25	Response rates volgens aantal kinderen	285
Tabel 26	Response rates volgens leeftijd oudste kind	285

Tabel 27	Resultaten van de bivariate analyses samenhang met non-response en uitkomstvariabelen.	287
Tabel 28	Model effects dat response voorspelt (eenvoudig model met enkel main effects, enkel significant samenhangende opgenomen en klassen samengevoegd)	288
Tabel 29	Parameterschattingen voor finaal non-response model	289
Tabel 30	Kruistabel inkomen en opleidingsniveau respondenten	296
Tabel 31	Kruistabel leeftijd oudste kind en opleidingsniveau respondenten	296
Tabel 32	Wie zijn de andere volwassenen in het gezin volgens de respondenten van de survey.	297
Tabel 33	Gegevens over aantal kinderen volgens administratieve data en volgens surveydata	298
Tabel 34	Gegevens over zelf gerapporteerd aantal kinderen in de survey, en gezinsgrootte feitelijk gezin en dossier uit administratieve data	298
Tabel 35	Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen wie geen vakantie kan betalen	307
Tabel 36	Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen voor wie het inkomen erg wisselend is	310
Tabel 37	Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen voor wie het toekomstig inkomen onvoorspelbaar is	314
Tabel 38	Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen wie het Groeipakket voorbehoud voor bepaalde uitgaven (labelen)	318
Deel 3		
Tabel 1	Het percentage betalingen voorafgaand aan de periode van het toegewezen recht, een maand na deze periode en meer dan een maand na deze periode, voor elke periode van het toegewezen recht voor 2022.	350
Tabel 2	Steekproefomvang (huishoudens en individuen), België en Vlaanderen, naar toegekend recht op Groeipakket (2022/2023)	352
Tabel 3	Steekproefomvang van degenen wonend in een huishouden met Groeipakket volgens de surveyvariabelen en volgens DWH Groeipakket, Vlaanderen, 2022/2023.	353
Tabel 4	Percentage van de huishoudens naar type toegekende bedragen: vergelijking van twee administratieve variabelen met de populatiegegevens, 2022/2023	356
Tabel 5	Het verschil in het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen tussen wie in een huishouden met één ouder woont en wie in een huishouden met een koppel woont, naar inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023	373
Tabel 6	Omvang van de totale gezinsbijslagen in elk scenario (EUR, prijzen 2022)	385

Tabel 7 Het verschil in omvang van de totale gezinsbijslagen tussen het hervormingscenario en het referentiescenario (EUR, prijzen 2022) 385

Tabel 8 Het verschil in schatting van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen voor de totale bevolking met Groeipakket en naar aantal rechtgevende kinderen, tussen huishoudens waarin het oudste rechtgevende kind 12-17 jaar is en andere huishoudens met Groeipakket, Vlaanderen, 2022/2023 420

Tabel 9 Het verschil in het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen wie in een huishouden woont waarin het oudste rechtgevende kind 12-17 jaar of 12+ jaar is en anderen in een huishouden met Groeipakket, Vlaanderen, 2022/2023 424

Lijst Figuren

Deel 1

Figuur 1 Theoretisch kader Belgische referentiebudgetten 54

Figuur 2 Referentiebudgetten (private huur) en aandeel kindkosten voor alleenstaanden en koppels met 0-4 kinderen, Vlaanderen, maandbedragen 2024 61

Figuur 3 Minimumkost van een eerste kind naar leeftijd en uitgavendomein, Vlaanderen, maandbedragen 2024 62

Figuur 4 Minimumkost van een kind (2,5-5 jaar) naar volgorde van het kind in het gezin en uitgavendomein, Vlaanderen, maandbedragen 2024 67

Figuur 5 Minimumkost van een kind (11-17 jaar) naar volgorde van het kind in het gezin en uitgavendomein, Vlaanderen, maandbedragen 2024 68

Figuur 6 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten (referentiebudgetten) naar leeftijdscategorie. Koppel met 1 kind, 1 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024 100

Figuur 7 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten (referentiebudgetten) naar leeftijdscategorie. Alleenstaande met 1 kind, 1 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024 101

Figuur 8 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar gezinsgrootte. Koppel, 1-4 kinderen (2,5-5 jaar), 1 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024 102

Figuur 9 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar gezinsgrootte. Koppel, 1-4 kinderen (12-17 jaar), 1 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024 103

Figuur 10 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar inkomensprofiel. Koppel, 1 kind (2,5-5 jaar), Vlaanderen, 2024 104

Figuur 11 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar inkomensprofiel. Koppel, 4 kinderen (2,5-5 jaar), Vlaanderen, 2024 104

Figuur 12 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar inkomensprofiel. Koppel, 4 kinderen (12-17 jaar), Vlaanderen, 2024 105

Figuur 13 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar inkomensprofiel. Koppel, 4 kinderen (5, 10, 12, 14 jaar), Vlaanderen, 2024 106

Figuur 14 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten, Koppel met 1 kind (12-17 jaar), 1,5 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024 107

Figuur 15 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten, Koppel met 4 kinderen (12-17 jaar), 1,5 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024 107

Deel 2

Figuur 1 Verdeling volgens leeftijd van de respondenten. 154

Figuur 2 Verdeling volgens arbeidssituatie van het gezin. 155

Figuur 3 Verdeling volgens zelf gerapporteerd opleidingsniveau (hoogst behaalde diploma) respondent 155

Figuur 4 Gezinssituatie uit de survey: gezin met 2 of meer volwassenen vs. eenoudergezin volgens administratief bekend aantal inkomensverstrekkers 157

Figuur 5 Verdeling volgens verblijfsregeling van alle kinderen: voltijds in het gezin aanwezig of niet. 158

Figuur 6 Aantal kinderen volgens surveydata en administratieve gegevens 158

Figuur 7 Verdeling van het aantal kinderen per leeftijdsgroep t.o.v. het totaal aantal kinderen (zoals opgegeven door de respondenten in de survey. 159

Figuur 8 Verdeling respondenten volgens zelf ingevuld totaal beschikbaar gezinsinkomen. 160

Figuur 9 Verdeling respondenten volgens jaarlijks bruto totaal gezinsinkomen uit gegevens Datawarehouse Groeipakket. 161

Figuur 10 Verdeling van de antwoorden voor de vraag ‘Kan uw gezin met dit totaal beschikbaar inkomen rondkomen?’ 163

Figuur 11 Subjectieve armoede volgens inkomen 164

Figuur 12 Subjectieve armoede volgens leeftijd oudste kind 165

Figuur 13 Forest plot van adjusted oddsratio’s (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie zegt (zeer) moeilijk rond te komen met het beschikbare gezinsinkomen 167

Figuur 14	Materiele deprivatie: 'Stel dat uw gezin een onverwachte uitgave heeft van 1.300 euro. Kan uw gezin deze met eigen geld of spaargeld betalen?'	168
Figuur 15	Geen onverwachte uitgave kunnen betalen volgens inkomen	168
Figuur 16	Geen onverwachte uitgave kunnen betalen volgens leeftijd oudste kind	169
Figuur 17	Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie geen onverwachte uitgave van 1300 euro kan betalen.	170
Figuur 18	Materiele deprivatie: Kan uw gezin jaarlijks een week op vakantie gaan?	171
Figuur 19	Geen week vakantie kunnen betalen volgens inkomen	171
Figuur 20	Geen week vakantie kunnen betalen volgens leeftijd oudste kind	171
Figuur 21	Aandeel respondenten volgens mogelijkheid om de gebruikelijke huishoudelijke uitgaven te betalen van het beschikbaar gezinsinkomen.	172
Figuur 22	Fluctuaties in het maandelijks inkomen 'Hoe wisselend is het maandelijks inkomen van uw gezin?'	173
Figuur 23	Voorspelbaarheid van de financiële situatie: 'De financiële situatie van uw gezin binnen zes maanden is… '	173
Figuur 24	Verdeling van het totaalbedrag Groeipakket (en toeslagen) zoals gekend door het gezin zelf (subjectief bedrag) en door de administratie (objectief bedrag)	176
Figuur 25	Aandeel van de gezinnen met recht op sociale, school of zorgtoeslagen	177
Figuur 26	Verdeling volgens al dan niet recht op zorgtoeslag voor gezinnen zonder en met kinderen met extra zorgnoden zoals zelf gerapporteerd	178
Figuur 27	Verdeling volgens al dan niet labelen van de inkomsten van het Groeipakket	179
Figuur 28	Al dan niet voorbehouden van de inkomsten van het Groeipakket voor specifieke uitgaven volgens inkomen	179
Figuur 29	Al dan niet voorbehouden van de inkomsten van het Groeipakket voor specifieke uitgaven volgens aantal kinderen	180
Figuur 30	Al dan niet voorbehouden van de inkomsten van het Groeipakket voor specifieke uitgaven volgens leeftijd oudste kind	180
Figuur 31	Voorbehouden van de inkomsten van het Groeipakket voor specifieke uitgaven volgens leeftijd oudste kind en inkomensgroep.	181
Figuur 32	Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie de inkomsten uit het Groeipakket voorbehoudt voor bepaalde uitgaven.	182
Figuur 33	Besteding van het Groeipakket, enkel gezinnen die aangeven dat het Groeipakket (in gedachten) voorbehouden wordt of enkel besteed wordt aan bepaalde uitgaven.	183
Figuur 34	Besteding van Groeipakket aan specifieke uitgaven	184

Figuur 35	Besteding van het Groeipakket volgens inkomensgroepen	185
Figuur 36	Besteding van het Groeipakket volgens leeftijd van het oudste kind	185
Figuur 37	Besteding van het Groeipakket volgens aantal kinderen	185
Figuur 38	Welke uitgaven betaald van rekening waarop het Groeipakket terecht komt (enkel gezinnen die aangeven dat het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget).	187
Figuur 39	Wat wordt betaald van de rekening waarop het Groeipakket toekomt: specifieke uitgaven	188
Figuur 40	Aandeel respondenten volgens wat betaald wordt met de rekening waarop het Groeipakket terecht komt volgens inkomensgroepen	189
Figuur 41	Gaat het Groeipakket/kinderbijslag geheel of gedeeltelijk naar een kindrekening? (bv. in het kader van een ouderschapovereenkomst)	190
Figuur 42	Welke uitgaven worden betaald met de kindrekening waarop het Groeipakket (gedeeltelijk) terechtkomt- meerdere antwoorden mogelijk.	191
Figuur 43	Verdeling van de geschatte maandelijkse uitgaven per kind	192
Figuur 44	Totale gemiddelde uitgaven per kind de voorbije maand (mei 2025), volgens inkomensgroep	193
Figuur 45	Totale gemiddelde uitgaven per kind de voorbije maand (mei 2025), volgens aantal kinderen.	193
Figuur 46	Totale gemiddelde uitgaven per kind de voorbije maand (mei 2025) volgens leeftijd van het oudste kind	194
Figuur 47	Aandeel respondenten met en zonder specifieke uitgaven vorige maand voor kinderen.	195
Figuur 48	Gemiddelde uitgaven per kind in mei 2025.	195
Figuur 49	Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie rapporteert te sparen voor kinderen.	196
Figuur 50	Volstaat het Groeipakket om alle uitgaven voor kinderen te betalen?	201
Figuur 51	Volstaat het Groeipakket om alle uitgaven voor kinderen te betalen volgens de leeftijd van het oudste kind	203
Figuur 52	Volstaat het Groeipakket om alle uitgaven voor kinderen te betalen volgens aantal kinderen	204
Figuur 53	Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model voor ''sommige maanden of elke maand volstaat het Groeipakket om de uitgaven van de kinderen te dekken".	206
Figuur 54	Aandeel van de uitgaven die betaald kunnen worden met het Groeipakket, enkel respondenten die niet alle uitgaven volledig kunnen betalen met het Groeipakket.	207

Figuur 55	Aandeel van de uitgaven van de kinderen gedekt met het Groeipakket in mei 2025.	207
Figuur 56	Aandeel van de uitgaven gedekt door het Groeipakket volgens inkomensgroep	208
Figuur 57	Aandeel van de uitgaven gedekt door het Groeipakket volgens leeftijd oudste kind	209
Figuur 58	Aandeel van de uitgaven gedekt door het Groeipakket volgens aantal kinderen	209
Figuur 59	Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model voor 'meer dan de helft van de uitgaven voor kinderen gedekt met het Groeipakket".	211
Figuur 60	Verdeling van de antwoorden voor de stelling "Volgens mij volstaat het Groeipakket om de minimumkosten van kinderen te betalen".	214
Figuur 61	Verdeling van de antwoorden voor de stelling "Volgens mij volstaat het Groeipakket om de minimumkosten van kinderen te betalen" volgens inkomensgroep	214
Figuur 62	Verdeling van de antwoorden voor de stelling "Volgens mij volstaat het Groeipakket om de minimumkosten van kinderen te betalen" volgens leeftijd oudste kind	215
Figuur 63	Verdeling van de antwoorden voor de stelling "Volgens mij volstaat het Groeipakket om de minimumkosten van kinderen te betalen" volgens aantal kinderen	215
Figuur 64	Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om de perceptie van toereikendheid van Groeipakket voor minimale kosten van kinderen te voorspellen ('eens of helemaal eens').	217
Figuur 65	Verdeling van de antwoorden voor de vraag "Hoe belangrijk is het Groeipakket/kinderbijslag in uw gezinsbudget om elke maand rond te komen?"	219
Figuur 66	Verdeling van het belang van het Groeipakket in het gezinsbudget om elke maand rond te komen volgens inkomensgroep.	219
Figuur 67	Verdeling van het belang van het Groeipakket in het gezinsbudget om elke maand rond te komen volgens leeftijd oudste kind.	220
Figuur 68	Verdeling van het belang van het Groeipakket in het gezinsbudget om elke maand rond te komen volgens aantal kinderen.	220
Figuur 69	Verdeling van het belang van het Groeipakket (enkel belangrijk) in het gezinsbudget om elke maand rond te komen volgens inkomensgroep en aantal kinderen	221
Figuur 70	Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen voor wie het Groeipakket een (zeer) belangrijk onderdeel van het gezinsbudget vormt.	222

Figuur 71 Verdeling van de antwoorden voor de vraag “Hoeveel financiële stress zou het wegvallen van het Groeipakket/kinderbijslag deze maand veroorzaken in uw gezin?” 223

Figuur 72 Verdeling van hoeveel financiële stress gezinnen zouden ervaren wanneer het Groeipakket deze maand weg zou vallen, volgens inkomensgroep 224

Figuur 73 Verdeling van hoeveel financiële stress gezinnen zouden ervaren wanneer het Groeipakket deze maand weg zou vallen volgens leeftijd oudste kind 224

Figuur 74 Verdeling van hoeveel financiële stress gezinnen zouden ervaren wanneer het Groeipakket deze maand weg zou vallen volgens aantal kinderen 225

Figuur 75 Verdeling van ‘veel tot zeer veel’ financiële stress die gezinnen zouden ervaren wanneer het Groeipakket deze maand weg zou vallen, volgens aantal kinderen en inkomensgroep 225

Figuur 76 Forest plot van adjusted oddsratio’s (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie (zeer) veel stress zou ervaren bij het wegvallen van het Groeipakket. 227

Figuur 77 Verdeling van de antwoorden op de stellingen die de voorkeur voor vrije besteedbaarheid van het Groeipakket rechtstreeks bevragen 230

Figuur 78 Verdeling van de antwoorden voor ‘Ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen’ volgens inkomen 231

Figuur 79 Forest plot met odds ratio’s uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling “Ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen.” 233

Figuur 80 Forest plot met odds ratio’s uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling “Het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden.” 234

Figuur 81 Verdeling van de antwoorden op de stelling “Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen” 235

Figuur 82 Verdeling van de antwoorden op “Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen” volgens inkomensgroepen. 236

Figuur 83 Verdeling van de antwoorden op “Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen” volgens leeftijd oudste kind 237

Figuur 84 Verdeling van de antwoorden op “Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen” volgens aantal kinderen 237

Figuur 85	Forest plot met odds ratio's uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling "Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen" (voorspellen van 'eens')	239
Figuur 86	Verdeling van de antwoorden op de stellingen die opinie rond inkomensselectiviteit van het Groeipakket meet.	241
Figuur 87	Verdeling van antwoorden voor de stelling 'Het Groeipakket moet minstens de minimumkosten van kinderen in armoede dekken' volgens inkomen	242
Figuur 88	Verdeling van antwoorden voor de stelling 'Het Groeipakket moet sterker afhangen van het inkomen (hoger bedrag voor lage inkomens en lager bedrag voor hogere inkomens)' volgens inkomen	243
Figuur 89	Verdeling van antwoorden voor de stelling 'Het Groeipakket moet minstens de minimumkosten van kinderen in armoede dekken' volgens leeftijd oudste kind.	243
Figuur 90	Forest plot met odds ratio's uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling "Voor gezinnen in armoede moet het Groeipakket minstens de minimumkosten van kinderen dekken"	245
Figuur 91	Forest plot met odds ratio's uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling "Het Groeipakket moet sterker afhangen van het inkomen (hoger bedrag voor lage inkomens en lager bedrag voor hogere inkomens)"	246
Figuur 92	Verdeling van de antwoorden op de stelling 'Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen'	247
Figuur 93	Verdeling van de antwoorden voor de stelling 'Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen' volgens inkomen	247
Figuur 94	Verdeling van de antwoorden voor de stelling 'Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen' volgens leeftijd oudste kind	248
Figuur 95	Forest plot met odds ratio's uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling "Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen."	249
Figuur 96	Forest plot van Odds Ratio's uit het finaal model dat response voorspelt	290
Figuur 97	Vergelijking van het aandeel van elke uitbetalingsactor (UA) in de ongewogen surveydata, in de populatie en in de finale herwogen surveydata.	291
Figuur 98	Vergelijking van het aandeel van elke inkomensklasse in de ongewogen surveydata, in de populatie en in de finale herwogen surveydata	292
Figuur 99	Uitval doorheen de survey	295
Figuur 100	Verblijfsregeling voor alle deeltijdse kinderen gelijk of niet.	297

Figuur 101	Prevalentie van verblijfsregelingen voor gezinnen met alle kinderen dezelfde regeling	297
Figuur 102	Prevalentie van verblijfsregelingen voor gezinnen met niet alle kinderen dezelfde regeling	298
Figuur 103	Overeenkomst administratief aantal kinderen - in survey opgegeven aantal kinderen	299
Figuur 104	Aandeel respondenten die (zeer) moeilijk rondkomen met het beschikbare inkomen volgens inkomen en aantal kinderen	299
Figuur 105	Aandeel respondenten die (zeer) moeilijk rondkomen met het beschikbare inkomen, volgens inkomen en leeftijd van het oudste kind	300
Figuur 106	Aandeel van elke groep die aangeeft (zeer) moeilijk te kunnen rondkomen met het beschikbare gezinsinkomen.	301
Figuur 107	Aandeel respondenten die GEEN onverwachte uitgave kunnen betalen binnen elke combinatie van inkomen x leeftijd oudste kind.	302
Figuur 108	Aandeel van elke groep die aangeeft geen onverwachte uitgave van 1300 euro te kunnen betalen	303
Figuur 109	Aandeel van elke groep die aangeeft geen onverwachte uitgave van 1300 euro te kunnen betalen	304
Figuur 110	Aandeel van elke groep die aangeeft geen week vakantie te kunnen betalen.	305
Figuur 111	Aandeel van elke groep die aangeeft geen week vakantie te kunnen betalen	306
Figuur 112	Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie geen week vakantie kan betalen	307
Figuur 113	Aandeel van elke groep die aangeeft een wisselend tot zeer wisselend inkomen te hebben	308
Figuur 114	Aandeel van elke groep die aangeeft een wisselend tot zeer wisselend inkomen te hebben	309
Figuur 115	Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie het inkomen erg wisselend is	311
Figuur 116	Aandeel van elke groep die aangeeft dat de toekomstige financiële situatie moeilijk te voorspellen is	312
Figuur 117	Aandeel van elke groep die aangeeft dat de toekomstige financiële situatie moeilijk te voorspellen is	313
Figuur 118	Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen voor wie het toekomstig inkomen onvoorspelbaar is	314
Figuur 119	Boxplot voor het administratief totaal bedrag toegewezen Groeipakket en het subjectief totaal bedrag Groeipakket	315

Figuur 120	Boxplot voor het administratief bedrag toegewezen Groeipakket per kind en het subjectief bedrag Groeipakket per kind	315
Figuur 121	Aandeel respondenten die wel/niet het Groeipakket voorbehoud voor bepaalde uitgaven.	316
Figuur 122	Aandeel respondenten die wel/niet het Groeipakket voorbehoud voor bepaalde uitgaven.	317
Figuur 123	Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie de inkomsten uit het Groeipakket voorbehoudt voor bepaalde uitgaven.	318
Figuur 124	Besteding van Groeipakket aan specifieke uitgaven voor kinderen	319
Figuur 125	Besteding van Groeipakket aan specifieke uitgaven voor volwassenen.	320
Figuur 126	Aandeel respondenten die Groeipakket gebruikt voor alle uitgaven voor kinderen	321
Figuur 127	Aandeel respondenten die Groeipakket gebruikt voor specifieke uitgaven voor kinderen	321
Figuur 128	Aandeel respondenten die Groeipakket gebruikt voor specifieke uitgaven voor volwassenen	321
Figuur 129	Wat wordt betaald van de rekening waarop het Groeipakket toekomt: specifieke uitgaven voor kinderen	322
Figuur 130	Wat wordt betaald van de rekening waarop het Groeipakket toekomt: specifieke uitgaven voor volwassenen	323
Figuur 131	Aandeel respondenten die alle uitgaven betaalt van rekening waar het Groeipakket terecht komt volgens inkomensgroep en leeftijd oudste kind	323
Figuur 132	Aandeel respondenten die van rekening alle uitgaven voor kinderen betaalt	325
Figuur 133	Aandeel respondenten die van rekening specifieke uitgaven voor kinderen betaalt	325
Figuur 134	Aandeel respondenten die Groeipakket gebruikt voor alle uitgaven.	325
Figuur 135	Aandeel respondenten die Groeipakket gebruikt voor specifieke uitgaven voor volwassenen	325
Figuur 136	Boxplot voor totale maandelijkse uitgaven aan kinderen, per kind	326
Figuur 137	Verdeling van de totale maandelijkse uitgaven aan kinderen	326
Figuur 138	Totale uitgaven per kind, volgens inkomen en leeftijd oudste kind	327
Figuur 139	Totale uitgaven per kind, volgens aantal kinderen en leeftijd oudste kind	327
Figuur 140	Aandeel respondenten die wel of geen uitgaven voor sparen voor kinderen rapporteert volgens inkomen	328
Figuur 141	Aandeel respondenten die wel of geen uitgaven voor sparen voor kinderen rapporteert volgens leeftijd oudste kind.	328

Figuur 142 Aandeel respondenten die wel of geen uitgaven voor sparen voor kinderen rapporteert volgens andere kenmerken. 329

Figuur 143 Aandeel gezinnen waarbij het Groeipakket (sommige maanden) volstaat om de uitgaven van de kinderen betalen 330

Figuur 144 Aandeel van de gezinnen volgens inkomensgroep en aantal kinderen die zegt meer dan de helft van de kosten van kinderen te kunnen betalen met het Groeipakket. 331

Figuur 145 Aandeel gezinnen waarbij het Groeipakket de helft of minder of meer dan de helft van de uitgaven van de kinderen kan dekken 332

Figuur 146 Aandeel eens/oneens of neutraal voor de stelling dat het Groeipakket volstaat om de minimumkosten van kinderen te betalen. 333

Figuur 147 Aandeel antwoorden voor het subjectief belang van het Groeipakket in het gezinsbudget. 334

Figuur 148 Aandeel antwoorden voor het ervaren van financiële stress bij eenmalig wegvallen van het Groeipakket. 335

Figuur 149 Verdeling van de antwoorden op 'Het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden' volgens inkomen 336

Figuur 150. Verdeling van de antwoorden op 'Het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden' volgens aantal kinderen. 337

Figuur 151 Proportie gezinnen die het eens is met de uitspraak 'ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen' volgens aantal kinderen en leeftijd oudste kind. 337

Figuur 152 Aandeel gezinnen die het eens/oneens zijn met de stelling "Ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen". 338

Figuur 153 Aandeel gezinnen die het eens/oneens zijn met de stelling "Het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden". 339

Figuur 154 Aandeel gezinnen die het eens/oneens zijn met de stelling "Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen" 340

Figuur 155 Verdeling van antwoorden voor de stelling 'Het Groeipakket moet sterker afhangen van het inkomen (hoger bedrag voor lage inkomens en lager bedrag voor hogere inkomens)' volgens leeftijd oudste kind en aantal kinderen. 341

Figuur 156 Aandeel gezinnen die het oneens zijn vs eens of neutraal zijn met de stelling "Voor gezinnen in armoede moet het Groeipakket minstens de minimumkosten van kinderen dekken" 342

Figuur 157 Aandeel gezinnen die het oneens vs. eens of neutraal zijn met de stelling "Het Groeipakket moet sterker afhangen van het inkomen (hoger bedrag voor lage inkomens en lager bedrag voor hogere inkomens)". 343

Figuur 158 Verdeling van de antwoorden op voor de stelling 'Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen' volgens inkomen en leeftijd oudste kind 344

Figuur 159 Aandeel gezinnen die het oneens/eens of neutraal zijn met de stelling "Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen" 345

Deel 3

Figuur 1 Scatterplot van de ontvangen kinderbijslagen volgens de EU-SILC survey en het toegekende Groeipakket volgens het DWH Groeipakket, rechtgevende kinderen, Vlaanderen, 2022 354

Figuur 2 Grensbedragen voor de inkomensdecielen in equivalent beschikbaar huishoudinkomen in euro per maand, 2022/2023 355

Figuur 3 De verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen (%) onder iedereen die woont in een huishouden met Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023 362

Figuur 4 Het gemiddelde aandeel (%) van het Groeipakket in het huishoudinkomen, totale bevolking en bevolking die in een huishouden woont met Groeipakket, naar inkomensdeciel, Vlaanderen, 2022/2023 363

Figuur 5 Het gemiddelde aandeel (%) van het Groeipakket in het huishoudinkomen, inwoners van Vlaanderen en bevolking die in een huishouden woont met Groeipakket, naar inkomenskwintiel, 2022/2023 364

Figuur 6 Cumulatieve verdeling van de bevolking naar het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen (%), bevolking in een huishouden met Groeipakket in Vlaanderen, naar inkomenskwintiel, 2022/2023 365

Figuur 7 Densiteitscurve van de gemiddelde hoogte van het Groeipakket per huishouden per maand, naar inkomenskwintiel (bevolking met Groeipakket in Vlaanderen), 2022/2023 366

Figuur 8 Densiteitscurve van de gemiddelde hoogte van het Groeipakket per rechtgevend kind per maand, naar inkomenskwintiel (bevolking met Groeipakket in Vlaanderen), 2022/2023 367

Figuur 9 De gemiddelde hoogte van het Groeipakket in euro per maand en per kind per maand bij wie in een huishouden met Groeipakket in Vlaanderen woont, naar inkomenskwintiel, 2022/2023 368

Figuur 10 Gemiddeld aantal rechtgevende kinderen per huishouden naar inkomenskwintiel, onder alle begunstigden die in een huishouden met Groeipakket in Vlaanderen wonen, 2022/2023 368

Figuur 11 Verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen naar aantal rechtgevende kinderen, Vlaanderen, 2022/2023 370

Figuur 12	Verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen naar de leeftijd van het oudste rechtgevende kind, Vlaanderen, 2022/2023	371
Figuur 13	De verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen: begunstigden in eenoudergezinnen versus koppels, Vlaanderen, 2022/2023	372
Figuur 14	De verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen: begunstigden met en zonder sociale toeslag, Vlaanderen, 2022/2023	374
Figuur 15	De verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen: begunstigden met en zonder selectieve participatietoeslag, Vlaanderen, 2022/2023	374
Figuur 16	De verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen: begunstigden in een huishouden met enkel nieuwe bedragen, enkel transitiebedragen, of beide, Vlaanderen, 2022/2023	376
Figuur 17	Het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen naar type Groeipakket (nieuwe bedragen vs. transitiebedragen) en aantal rechtgevende kinderen, Vlaanderen, 2022/2023	377
Figuur 18	Het gemiddelde cumulatieve aandeel van specifieke toeslagen uit het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met een Groeipakket, naar inkomenskwintielen, Vlaanderen, 2022/2023	378
Figuur 19	Het gemiddelde cumulatieve aandeel van specifieke toeslagen uit het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij wie in een huishouden woont met nieuwe bedragen, transitiebedragen, of beide, Vlaanderen, 2022/2023	379
Figuur 20	Het gemiddelde cumulatieve aandeel van specifieke toeslagen uit het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij wie in een huishouden woont met en zonder een sociale toeslag, Vlaanderen, 2022/2023	380
Figuur 21	Het gemiddelde cumulatieve aandeel van specifieke toeslagen uit het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij wie in een huishouden woont met en zonder een schooltoeslag, Vlaanderen, 2022/2023	381
Figuur 22	Aandeel van wie in een huishouden woont met minstens één kind dat recht geeft op respectievelijk het laagste, middelste en het hoogste basisbedrag als percentage van iedereen die in een huishouden met Groeipakket woont, naar inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023	386
Figuur 23	Gemiddeld bedrag Groeipakket per kind per maand volgens inkomenskwintiel, vergelijking scenario 2 met scenario 3,bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023	387
Figuur 24	Verschil in gemiddeld bedrag per kind per maand tussen scenario 3 en scenario 2, naar inkomenskwintiel, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023	387

Figuur 25 Het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket in scenario 2 en scenario 3, naar inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023 388

Figuur 26 Verschil in het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket tussen scenario 3 en scenario 2, naar inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023 389

Figuur 27 Het percentage 'winnaars' en 'verliezers' bij een volledige uitrol van de nieuwe bedragen onder de begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, naar gezinssamenstelling, 2022/2023 390

Figuur 28 Verschil in gemiddeld bedrag per kind per maand tussen Scenario 3 en Scenario 2, naar gezinssamenstelling, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023 391

Figuur 29 Het verschil in het gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen tussen Scenario 3 en Scenario 2, naar gezinssamenstelling, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, in procentpunten, 2022/2023 391

Figuur 30 Het percentage 'winnaars' en 'verliezers' bij een volledige uitrol van de nieuwe bedragen onder de begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, naar type gezinstoeslag, 2022/2023 392

Figuur 31 Verschil in gemiddeld bedrag per kind per maand tussen Scenario 3 en Scenario 2, naar type gezinstoeslag, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023 393

Figuur 32 Het verschil in het gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen tussen Scenario 3 en Scenario 2, naar type toeslag, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, in procentpunten, 2022/2023 393

Figuur 33 Armoederisico voor de totale bevolking in Vlaanderen, voor alle rechtgevende kinderen in Vlaanderen, en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, volgens scenario 1, scenario 2 en scenario 3. Vlaanderen, 2022/2023 395

Figuur 34 Verschil in armoederisico in procentpunten voor de totale bevolking in Vlaanderen, voor alle rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, tussen Scenario 1 en Scenario 2 en tussen Scenario 3 en Scenario 2. Vlaanderen, 2022/2023 395

Figuur 35 Armoederisico naar gezinssamenstelling in Scenario 1, 2 en 3, begunstigden in Vlaanderen, 2022/2023 396

Figuur 36 Armoederisico naar type toeslag in Scenario 1, 2 en 3, begunstigden in Vlaanderen, 2022/2023 397

Figuur 37 Gemiddelde armoedekloof voor wie een inkomen lager dan de armoededrempel heeft, voor de totale bevolking in Vlaanderen, voor alle rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont in Scenario 1, Scenario 2 en Scenario 3, Vlaanderen, 2022/2023 398

Figuur 38 Gemiddelde armoedekloof (FGT1) in de volledige bevolking, voor de totale bevolking, voor rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, volgens Scenario 1, Scenario 2 en Scenario 3. Vlaanderen, 2022/2023 399

Figuur 39 Verschil in de gemiddelde armoedekloof (FGT1) in de volledige bevolking, voor de totale bevolking, voor rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, volgens Scenario 1, Scenario 2 en Scenario 3. Vlaanderen, 2022/2023 399

Figuur 40 Gemiddeld bedrag Groeipakket per kind per maand volgens inkomenskwintiel, vergelijking van Scenario 4 en Scenario 5, begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023 401

Figuur 41 Verschil in gemiddeld bedrag per maand per kind tussen Scenario 5 en Scenario 4, begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen 2022/2023 401

Figuur 42 Het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket in Scenario 4 en Scenario 5, naar inkomenskwintiel, begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023 402

Figuur 43 Verschil in het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket tussen Scenario 5 en Scenario 4, naar inkomenskwintiel, begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, procentpunten, 2022/2023 403

Figuur 44 Het percentage ‘winnaars’ en ‘verliezers’ van enkele hervormingen van het Programmadecreet van 2022, begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, naar gezinssamenstelling, 2022/2023 404

Figuur 45 Verschil in gemiddeld bedrag per kind per maand tussen Scenario 5 en Scenario 4, naar gezinssamenstelling, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023 404

Figuur 46 Het verschil in het gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen tussen Scenario 5 en Scenario 4, naar gezinssamenstelling, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, in procentpunten, 2022/2023 405

Figuur 47 Het percentage ‘winnaars’ en ‘verliezers’ van enkele hervormingen van het Programmadecreet van 2022 onder de begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, naar type gezinstoeslag, 2022/2023 406

Figuur 48 Verschil in gemiddeld bedrag per kind per maand tussen Scenario 5 en Scenario 4, naar type gezinstoeslag, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, in euro, 2022/2023 406

Figuur 49 Het verschil in het gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen tussen Scenario 5 en Scenario 4, naar type toeslag, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, in procentpunten, 2022/2023 407

Figuur 50 Armoederisico voor de totale bevolking, voor alle rechtgevende kinderen, en alle begunstigden in Vlaanderen, in Scenario 4 en Scenario 5, Vlaanderen, 2022/2023 408

Figuur 51 Verschil in armoederisico in procentpunten voor de totale bevolking, voor alle rechtgevende kinderen in Vlaanderen, en voor alle bugunstigden die in een huishouden met Groeipakket wonen, Scenario 5 vs. Scenario 4. Vlaanderen, 2022/2023 408

Figuur 52 Armoederisico naar gezinssamenstelling in Scenario 4 en 5, begunstigden in Vlaanderen, 2022/2023 409

Figuur 53 Armoederisico naar type toeslag in Scenario 4 en 5, begunstigden in Vlaanderen, 2022/2023 410

Figuur 54 Gemiddelde armoedekloof voor wie een inkomen lager dan de armoededrempel heeft, voor de totale bevolking; voor alle rechtgevende kinderen, en voor alle begunstigden die in een huishouden met Groeipakket wonen, in Scenario 4 en Scenario 5, Vlaanderen, 2022/2023 411

Figuur 55 Gemiddelde armoedekloof (FGT1) in de volledige bevolking, voor de totale bevolking, voor rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, volgens Scenario 4 en Scenario 5, Vlaanderen, 2022/2023 412

Figuur 56 Verschil in de gemiddelde armoedekloof (FGT1) in de volledige bevolking, voor de totale bevolking, voor rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, volgens Scenario 4 en Scenario 5, Vlaanderen, 2022/2023 412

Figuur 57 Enkele percentielwaarden van het aandeel (%) van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij de bevolking met Groeipakket in Vlaanderen, naar inkomenskwintiel, 2022/2023 417

Figuur 58 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar leeftijd van het oudste rechtgevende kind en aantal rechtgevende kinderen, Vlaanderen 2022/2023 418

Figuur 59 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar aantal rechtgevende kinderen en leeftijd van het oudste rechtgevende kind, Vlaanderen, 2022/2023 419

Figuur 60 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar inkomenskwintiel en aantal rechtgevende kinderen, Vlaanderen, 2022/2023 421

Figuur 61 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar aantal rechtgevende kinderen en inkomenskwintiel, Vlaanderen 2022/2023 422

Figuur 62 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar inkomenskwintiel en leeftijd van het oudste rechtgevende kind, Vlaanderen, 2022/2023 423

Figuur 63 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar leeftijd van het oudste rechtgevende kind en inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023 425

Figuur 64 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar inkomenskwintiel en gezinstype (eenouders vs. koppels), Vlaanderen, 2022/2023 426

Figuur 65 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar gezinstype (eenouders vs. koppels) en inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023 427

Samenvatting en aanbevelingen

1 Situering[1]

Het Groeipakket bestaat in 2026 zeven jaar. Door middel van de invoering ervan in 2019 werden ingrijpende veranderingen doorgevoerd ten opzichte van de periode voordien. De bevoegdheid verschoof van het federale naar het regionale niveau, en de Vlaamse overheid integreerde de kinderbijslag in een breder gezinsbeleid onder de noemer 'Groeipakket'. Dit ging gepaard met een andere opbouw van de basisbedragen en de toeslagen, met een expliciete heroriëntering van de kinderbijslagen naar een financiële ondersteuning als een recht van het kind en niet langer als een afgeleid recht van de socio-professionele status van de ouders. Het Groeipakket beoogt daarmee bij te dragen aan gelijke kansen voor alle kinderen, door een universeel basisbedrag te combineren met selectieve toeslagen die inspelen op specifieke noden, zoals een laag gezinsinkomen, bijkomende zorgbehoeften of participatie aan onderwijs en kinderopvang. Het Groeipakket werd zo expliciet gepositioneerd als een instrument dat zowel inkomensondersteunend als participatiebevorderend werkt.

Om een onderbouwd debat te kunnen voeren over toekomstige beleidskeuzes is het noodzakelijk te beschikken over geactualiseerde onderzoeksdata. In dit rapport focussen we daarbij op de inkomensondersteunende functie van het Groeipakket en onderzoeken we het belang van het Groeipakket in het inkomen van Vlaamse gezinnen met kinderen. Daarnaast bevragen we de manier waarop gezinnen het Groeipakket besteden, dan wel wensen te besteden. Vanuit armoedeperspectief is het daarbij essentieel om zicht te krijgen op de mate waarin deze financiële ondersteuning bijdraagt aan het dekken van minimale kindkosten en aan de bescherming van gezinnen tegen armoederisico's, zowel vandaag als in de toekomst, wanneer de nieuwe bedragen van het Groeipakket volledig uitgerold zullen zijn.

Meer concreet beoogt deze studie de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden: (1) in welke mate dekken de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste de (minimale) kosten van kinderen, zowel volgens objectieve criteria voor minimale kindkosten als vanuit de subjectieve ervaring van gezinnen; (2) hoe besteden gezinnen met kinderen de financiële ondersteuning uit het Groeipakket en in welke mate achten zij de kenmerken van deze ondersteuning, zoals de vrije besteedbaarheid, belangrijk; (3) welk aandeel vertegenwoordigt het Groeipakket in het gezinsinkomen en welke impact heeft het op het armoederisico en de armoederisicokloof; en (4) wat is de impact van enkele hervormingen van het programmadecreet 2022 en de volledige uitrol van de nieuwe bedragen op de dekkingsgraad, het inkomensaandeel van het Groeipakket en armoede?

Methodologisch combineren we drie complementaire perspectieven: (1) de dekkingsgraad van de tegemoetkomingen voor kinderen ten laste, waarbij het totale bedrag aan financiële tegemoetkomingen wordt afgezet tegen minimaal noodzakelijke kindkosten op basis van referentiebudgetten (Deel 1); (2) een survey- en bestedingsanalyse die peilt naar ervaren kostendekking, bestedingspatronen en opvattingen over onder meer de vrije besteedbaarheid, en deze relateert aan de sociaaleconomische

1 We zijn de leden van de stuurgroep dankbaar voor de vele uitwisselingen van ideeën, discussies en suggesties voor verbeteringen. De finale tekst van dit rapport vertegenwoordigt desalniettemin de visie van de onderzoekers en niet noodzakelijk van de leden van de stuurgroep en/of de organisaties waarbij zij of de onderzoekers actief zijn.

positie en de samenstelling van het gezin (Deel 2); en (3) een microdata-analyse van EU-SILC data voor 2022/2023, gekoppeld aan administratieve gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket (DWH), om het aandeel van het Groeipakket in het gezinsinkomen en de armoede-impact ervan te ramen (Deel 3). We belichten eerst de gebruikte data en methoden in meer detail. Vervolgens vatten we de belangrijkste conclusies per onderzoeksvraag samen. Daarna bespreken we de belangrijkste aanbevelingen die uit het onderzoek voortvloeien.

2 Data en methoden

De dekkingsgraad van het Groeipakket geeft het aandeel weer van de minimaal noodzakelijke kindkosten dat wordt gecompenseerd door het totale pakket aan financiële ondersteuning voor gezinnen met kinderen. De minimaal noodzakelijke kindgebonden kosten zijn gebaseerd op de referentiebudgetten voor volwaardige maatschappelijke participatie (prijzen van 2024) (Storms et al., 2025) en focussen op de directe kosten van kinderen, zonder rekening te houden met zogenaamde opportuniteitskosten. Om de minimale kindkosten te schatten, standaardiseren we de leefcontext: gezinnen huren een kwaliteitsvolle woning op de private huurmarkt, wonen in een omgeving met een goed toegankelijk aanbod van (publieke) goederen en diensten, bezitten geen eigen wagen en maken geen gebruik van formele, betaalde kinderopvang. Daarnaast veronderstellen we dat alle gezinsleden in goede gezondheid verkeren, niet geconfronteerd worden met onverwachte tegenslagen, en beschikken over voldoende competenties om het gezinsbudget adequaat te beheren. Deze assumpties benadrukken het minimale karakter van de geschatte kindkosten. De financiële tegemoetkomingen waarmee we rekening houden omvatten zowel het Groeipakket als de fiscale voordelen voor kinderen ten laste (verhoging van de belastingvrije som en terugbetaalbaar belastingkrediet) en, waar relevant, studietoelagen voor studenten hoger onderwijs. Deze werden door de FOD Sociale Zekerheid gesimuleerd aan de hand van het simulatiemodel BELMOD. We berekenen de dekkingsgraad aan de hand van **standaardsimulaties voor 168 typegezinnen voor de situatie in 2024**, die variëren naar gezinstype (gezinsomvang en -samenstelling) en gezinsinkomen (van leefloon tot 1.5 VTE aan mediaan loon). De keuze voor 2024 houdt in dat voor kinderen jonger dan zes jaar (geboren vanaf 2019) de nieuwe bedragen van het Groeipakket worden toegepast, terwijl voor kinderen vanaf zes jaar de transitiebedragen, inclusief de leeftijdsbijslagen in rekening worden genomen.

De survey- en bestedingsanalyse werd uitgevoerd op **een nieuwe kwantitatieve survey** bij gezinnen met kinderen in Vlaanderen. Op basis van populatiegegevens uit het Datawarehouse Groeipakket werd een steekproef getrokken die gestratificeerd was volgens uitbetalingsactor, inkomensklasse, aantal kinderen en leeftijd van het oudste kind. De geselecteerde steekproef van gezinnen werd in juni 2025 via e-mail uitgenodigd om een online survey in te vullen. De bruto steekproef bestond uit ongeveer 169 000 dossiers, hiervan had ongeveer 62% (103 985 dossiers) een gekend e-mailadres, met duidelijke verschillen naar inkomensgroep en leeftijd van het oudste kind. In totaal startten iets meer dan 8000 ontvangers de survey; 5504 respondenten voltooiden de vragenlijst, wat neerkomt op een 3.3% van de bruto steekproef of 5.2% van de bruto steekproef met mailadres. Respondenten konden via een unieke sleutel gekoppeld worden aan administratieve data wat ook een gedetailleerde analyse van non-

response toeliet. Voor de analyses werden designgewichten, non-responsegewichten en poststratificatie toegepast; standaardfouten werden geschat met design-gecorrigeerde procedures[2].

Voor de analyse van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen en de impact ervan op het armoederisico en de armoederisicokloof, maken we gebruik van de **EU-SILC 2023** gegevens. Dit is de meest gebruikte survey voor officiële statistieken over armoede en ongelijkheid in België en Europa. De inkomensgegevens verwijzen naar 2022 en worden grotendeels op basis van administratieve bronnen verzameld. Dit geldt echter niet voor de kinderbijslagen in deze survey. Daarom werden in dit project gegevens uit het **Datawarehouse Groeipakket** (*DWH Groeipakket*) over het recht op Groeipakket in 2022 op individueel niveau gekoppeld aan de gegevens uit EU-SILC 2023. Zo konden we in dit project ook voor inkomsten uit het Groeipakket werken met administratieve gegevens. Dit levert een steekproef op van ongeveer 1600 rechtgevende kinderen in Vlaanderen. Alle EU-SILC gegevens zijn gebaseerd op een geclusterde en gestratificeerde toevalssteekproef van inwoners van private huishoudens in België, die volgens de verdeling van verschillende kenmerken op populatieniveau worden gewogen. Alle analyses op deze data hebben betrekking op de inkomenssituatie, (para)fiscale regels en uitkeringen in 2022, werkend met de gezinssamenstelling van 2023, zoals dat standaard het geval is voor inkomensanalyses met EU-SILC.

3 Onderzoeksvraag 1: In welke mate dekken de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste de minimale kosten van kinderen?

We beantwoorden deze vraag op twee manieren: een objectieve meting (Deel 1) en een subjectieve meting (Deel 2). Voor de objectieve meting vertrekken we van een gestandaardiseerde vergelijking tussen de minimaal noodzakelijke kindgebonden kosten en de financiële tegemoetkomingen waarop gezinnen met kinderen recht hebben.

De minimaal noodzakelijke kindkosten nemen toe met de leeftijd: voor een peuter gaat het in 2024 om ongeveer 378 euro per maand (kinderopvangkosten niet meegerekend), voor een tiener loopt dit op tot ongeveer 777 euro per maand en voor een pendelstudent in het hoger onderwijs bedraagt dit ongeveer 863 euro per maand. Deze bedragen weerspiegelen een duidelijke evolutie in de aard van de kosten naarmate kinderen ouder worden. In de eerste levensjaren domineren uitgaven voor voeding, gezondheid, persoonlijke verzorging en huisvesting. Naarmate kinderen ouder worden, nemen vooral de kosten voor voeding en kleding verder toe en komen er bijkomende uitgaven voor schoolmateriaal, vrijetijds- en culturele participatie, mobiliteit en zakgeld. In de adolescentie worden deze participatiegebonden kosten belangrijker. Ze bereiken hun piek in de fase van jongvolwassenheid, terwijl de kosten voor voeding, kleding, persoonlijke verzorging en gezondheidszorg zich dan stabiliseren.

Wat het aantal kinderen betreft, bevestigen de resultaten dat de minimumkost per kind daalt wanneer er meer kinderen in het gezin zijn. Dit effect wordt voornamelijk verklaard door schaalvoordelen in huisvesting en verbruikerskosten. Wanneer deze kosten, die in de praktijk zeer sterk kunnen variëren, buiten beschouwing worden gelaten, verdwijnen de schaalvoordelen vrijwel volledig. In een scenario

[2] In vergelijking met gekende (EU-SILC) gegevens rond inkomen en subjectieve armoede bleek er bij de respondenten in de survey een lichte oververtegenwoordiging van respondenten met een financieel kwetsbaar profiel. Dit wijst er mogelijk op dat, naast de verschillende demografische en administratieve kenmerken die de kans op response beïnvloed hebben en waarvoor we konden corrigeren, andere factoren die gerelateerd zijn aan financiële kwetsbaarheid de kans op response mogelijk beïnvloed hebben.

waarin tieners per twee een slaapkamer delen, loopt de totale minimumkost voor vier kinderen tussen 12 en 17 jaar op tot circa 2767 euro per maand.

De hoogte van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste is het resultaat van een complexe wisselwerking tussen gezinsgrootte -en samenstelling, leeftijd van de kinderen en inkomenssituatie. Elk van deze kenmerken beïnvloedt op zich het niveau van de ondersteuning, maar hun effecten zijn niet louter additief: ze versterken, temperen of compenseren elkaar afhankelijk van de gezinscontext. Grosso modo nemen de financiële voordelen toe naarmate er meer kinderen ten laste zijn. Ook leeftijd speelt een belangrijke rol: baby's ontvangen de hoogste bedragen (o.m. omwille van het startbedrag), terwijl kinderen van 6–11 jaar binnen elke inkomenscategorie de laagste tegemoetkomingen krijgen. Voor kinderen van 12 jaar en ouder liggen de tegemoetkomingen hoger, in het bijzonder wanneer ze aanspraak kunnen maken op een schooltoeslag of studietoelage. Daarnaast is de gezinsvorm bepalend: los van het feit dat eenoudergezinnen in de realiteit sneller aanspraak kunnen maken op de sociale toeslagen van het Groeipakket (omdat ze met één inkomen sneller onder de inkomensdrempel vallen), krijgen zij ook hogere financiële tegemoetkomingen (met name hogere fiscale voordelen en hogere sociale toeslagen voor derde jongste en oudere kinderen in de transitieregeling van het Groeipakket. Ten slotte is het gezinsinkomen doorslaggevend, al verschilt de inkomensgradiënt naargelang de steuncomponent: bij stijgende inkomens vallen selectieve componenten (sociale toeslag en schooltoeslag binnen het Groeipakket, en studietoelagen) deels of volledig weg, terwijl fiscale voordelen zwaarder doorwegen zodra gezinnen een inkomen hebben waarmee ze die volledig kunnen benutten.

Tegen deze achtergrond varieert de mate waarin het totale steunpakket de minimale kindkosten dekt sterk. Over het algemeen zien we **hogere dekkingsgraden bij gezinnen met jongere kinderen** (baby's, peuters en kleuters): variërend van 58% tot 122% in éénkindgezinnen. De hoogste dekkingsgraden doen zich voor in grote gezinnen met drie of vier jonge kinderen, zeker wanneer zij recht hebben op een sociale toeslag (86% tot 134%). **Voor gezinnen met oudere kinderen liggen de dekkingsgraden beduidend lager**: in één- en tweekindgezinnen variëren ze van 21% tot 64%. In drie- en vierkindgezinnen liggen de dekkingsgraden doorgaans hoger, maar zelfs wanneer zij recht hebben op inkomensafhankelijke toeslagen, blijft de dekkingsgraad beperkt tot maximaal 79%. Opvallend is bovendien dat **de minimumkosten in gezinnen met de laagste inkomens niet noodzakelijk het best worden gedekt**: leefloongerechtigde gezinnen en werkende eenverdienersgezinnen met een inkomen ter hoogte van het GGMMI (minimumloon) zien hun kindkosten doorgaans minder gecompenseerd dan vergelijkbare gezinnen met een hoger inkomen, ondanks het inkomensafhankelijk karakter van de sociale toeslagen van het Groeipakket, omdat zij door hun lage belastbare basis niet het volledige fiscale voordeel uit de verhoging van de belastingvrije som voor kinderen ten laste kunnen realiseren.

We benadrukken dat bovengenoemde dekkingspercentages moeten worden gelezen als een inschatting van de maximale kostendekking, gegeven de aannames over minimale kindkosten. Ze geven dus weer hoe toereikend de ondersteuning in het beste geval kan zijn. Daarbij wordt geen rekening gehouden met drempels in de leefomstandigheden van gezinnen of met moeilijkheden bij het opnemen van rechten, factoren die in de praktijk, zeker bij kwetsbare gezinnen, vaak voorkomen en de werkelijke toereikendheid kunnen verlagen.

We peilden eveneens naar de subjectieve ervaring met betrekking tot de toereikendheid van het Groeipakket. **Minder dan een kwart (23%) van de gezinnen denkt dat het Groeipakket volstaat om de minimale kosten van kinderen te dekken. Daarnaast wordt het Groeipakket door de overgrote meerderheid (80%) van de gezinnen ook als ontoereikend gezien om de eigen uitgaven voor hun**

kinderen te betalen. Gemiddeld schatten gezinnen dat ongeveer 40% van de uitgaven voor hun eigen kinderen door het Groeipakket wordt gedekt. Deze subjectieve beoordeling van toereikendheid hangt sterk samen met inkomen, de leeftijd van het oudste kind, de hoogte van het eigen Groeipakket en ook de eigen preferenties en uitgavenpatronen, die vooral bij hogere inkomens bijzonder variabel bleken. Lagere inkomensgroepen geven vaker aan dat het Groeipakket een groot deel van hun kindkosten kan dekken, wat samenhangt met de hogere bedragen waarop deze gezinnen recht hebben (o.a. uit toeslagen) en met de gemiddeld vrij lage uitgaven die ze rapporteren per kind. Gezinnen met kinderen jonger dan 18 ervaren gemiddeld genomen een hogere kostendekking voor het Groeipakket. Bij gezinnen met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens voor de toekenning van de sociale toeslagen varieert de ervaren kostendekking door het Groeipakket afhankelijk van aantal kinderen: bijna 40% van de gezinnen met meer dan 2 kinderen geeft aan meer dan de helft van de kindkosten te kunnen betalen tegenover 13% van de éénkindgezinnen en 25% van de gezinnen met twee kinderen. Dit verschil hangt vermoedelijk samen met het gegeven dat gezinnen met meer dan 2 kinderen binnen deze inkomensgroep tot de hoogste inkomensgrens aanspraak kunnen maken op sociale toeslagen wanneer minstens één van de kinderen geboren is na 2018.

Ondanks deze beoordeling van slechts gedeeltelijke kostendekking is **het Groeipakket voor de meerderheid van de gezinnen (69%) duidelijk een belangrijk tot zeer belangrijk onderdeel in het gezinsbudget om elke maand rond te komen. Het eenmalig wegvallen van dit Groeipakket zou bij ongeveer de helft (48%) van de gezinnen aanleiding geven tot (zeer) veel stress**. Het Groeipakket is voor heel wat gezinnen een voorspelbaar stabiel maandelijks inkomen dat, zeker bij lagere inkomens als essentieel en noodzakelijk onderdeel van het budget fungeert (zie ook onderzoeksvraag 2 hieronder) om de nodige huishoudelijke kosten te kunnen dekken, en vormt als dusdanig ook een buffer tegen acute geldstress en geldzorgen. Ook bij gezinnen met hogere inkomens wordt het Groeipakket als een belangrijk onderdeel van het gezinsbudget aanzien en zou het wegvallen ervan tot aanzienlijke stress leiden, aangezien de bestedingspatronen vermoedelijk afgestemd zijn op deze voorspelbare inkomsten.

Samengevat kunnen we stellen dat tegemoetkomingen voor kinderen ten laste in vele gevallen de minimale kindkosten onvoldoende dekken. De maximale dekkingspercentages liggen het hoogst voor gezinnen met jonge kinderen, in het bijzonder grote gezinnen en voor gezinnen die recht geven op inkomensselectieve toeslagen. De hogere objectieve dekkingsgraad van minimale kosten bij gezinnen met jongere kinderen en bij gezinnen met een inkomen dat recht geeft op inkomensselectieve toeslagen vonden we ook terug in de subjectieve inschatting die gezinnen maken over de toereikendheid van het Groeipakket om hun eigen kindgerelateerde uitgaven te betalen. Tegelijk spelen daar naast de gezinssamenstelling en de hoogte van het Groeipakket ook zeer grote variaties in kindgerelateerde uitgaven een rol. De subjectieve inschatting van de toereikendheid van het Groeipakket om de minimale kosten van kinderen te betalen is het hoogste bij grotere gezinnen en gezinnen met recht op selectieve toeslagen.

4 Onderzoeksvraag 2: Hoe besteden gezinnen met kinderen het inkomen uit het Groeipakket en welke opinies leven er over vrije besteedbaarheid en selectiviteit?

De meeste gezinnen gebruiken het Groeipakket niet als apart budget. **73% zegt dat het Groeipakket wordt toegevoegd aan het algemene gezinsbudget**. Daarnaast reserveert 11% het mentaal voor specifieke uitgaven en de overige 16% gebruikt het uitsluitend voor bepaalde uitgaven, bijvoorbeeld door het op een aparte rekening te zetten die enkel voor deze uitgaven wordt gebruikt. Samen vormt dit een substantiële minderheid die het Groeipakket expliciet 'labelt' voor specifieke uitgaven.

Binnen de grote groep waar het Groeipakket aan het algemene gezinsbudget wordt toegevoegd, rapporteert ongeveer drie kwart dat van de rekening waarop het Groeipakket toekomt alle gezinsuitgaven, of alle uitgaven voor kinderen worden betaald. Wanneer gezinnen toch specifieke posten benoemen, gaat het vooral om kindgebonden uitgaven aan kleding, boodschappen, gezondheid, onderwijs, ontspanning en kinderopvang.

Gezinnen die zeggen het Groeipakket voor te behouden voor specifieke uitgaven, besteden het overwegend aan kindgerelateerde uitgaven. Veel voorkomende categorieën zijn onderwijs, kleding en schoenen, gezondheid, vrijetijd/ontspanning en boodschappen voor kinderen. Een aanzienlijk deel gebruikt het ook voor kinderopvang of vakantiekampen en om te sparen voor kinderen.

Binnen de laagste inkomensgroepen functioneert het Groeipakket (zowel bij wie labelt als bij wie niet labelt) vaker als een algemene noodzakelijk onderdeel van het budget dat moet toelaten om kindgerelateerde uitgaven maar ook huishoudelijke uitgaven (zoals boodschappen of schuldaflossingen) te betalen. Bij deze groepen zien we ook duidelijk lagere geschatte totaaluitgaven voor kinderen dan bij hogere-inkomensgroepen en er wordt ook minder vaak dan bij hogere inkomens aangegeven dat een deel van het Groeipakket wordt gespaard. Bij wie spaart zijn de gespaarde bedragen per kind ook afhankelijk van het gezinsinkomen.

Daarnaast structureert de leeftijd van het oudste kind de besteding van het Groeipakket en de gerapporteerde uitgaven: bij jongere kinderen ligt de nadruk meer op kinderopvang en gezondheid, terwijl bij oudere kinderen onderwijskosten belangrijker worden. De geschatte totaaluitgaven per kind dalen naarmate het aantal kinderen in een gezin groter is, wat zowel kan wijzen op schaalvoordelen als op noodzakelijke beperkingen in uitgaven overeenkomstig het beschikbare totaalbudget.

Bij kinderen die niet voltijds in één gezin verblijven komt het Groeipakket bij iets minder dan de helft (gedeeltelijk) op een 'kindrekening'. Deze rekening wordt vooral ingezet voor onderwijs, niet-dagelijkse gezondheidskosten, hobby's/ontspanning, kleding, kinderopvang en mobiliteit, en zelden voor dagelijkse huisvesting/boodschappen. Ongeveer een kwart zegt dat via de kindrekening ook gespaard wordt.

Een duidelijke meerderheid van de gezinnen onderschrijft het principe van vrije besteedbaarheid van het Groeipakket. Ongeveer drie kwart is het (helemaal) eens met de stellingen dat het goed en belangrijk is dat gezinnen zelf kunnen kiezen hoe ze het Groeipakket besteden; slechts één op tien is het daar (helemaal) niet mee eens. Tegenstanders van deze vrije besteedbaarheid zijn onder meer relatief vaker terug te vinden bij gezinnen met de hoogste inkomens. Wanneer het Groeipakket rechtstreeks zou worden ingezet voor school- of kinderopvangkosten, verwacht drie op tien in de problemen te komen met het betalen van andere uitgaven. Dit risico is duidelijk groter bij financieel kwetsbare gezinnen, aangezien het Groeipakket daar vaker wordt ingezet om allerlei noodzakelijke huishoudelijke uitgaven te betalen en dus fungeert als een essentiële financiële buffer.

Er is bovendien **een relatief brede steun (66%) voor het idee dat het Groeipakket voor gezinnen in armoede minstens de minimumkosten van kinderen zou moeten dekken**, maar een sterke inkomensselectiviteit met een budgetneutrale herverdeling wordt minder onderschreven (37%). Tegenstanders zijn vooral (maar niet uitsluitend) te vinden bij de gezinnen die hun eigen Groeipakket in zo'n scenario mogelijk zouden zien dalen. **Voor leeftijdsselectiviteit is het draagvlak groot**: ongeveer twee derde is het (helemaal) eens dat oudere kinderen een hoger bedrag zouden moeten ontvangen dan jongere kinderen. Ook hier zijn voorstanders echter vaker te vinden bij gezinnen met kinderen die geboren zijn voor 2019 en die bijgevolg vaker ervaring hebben met zowel de toenemende kosten van oudere kinderen als met het systeem van leeftijdstoeslagen in de transitieregeling.

5 Onderzoeksvraag 3: Welk aandeel vertegenwoordigt het Groeipakket in het gezinsinkomen en welke impact heeft het op het armoederisico en de armoederisicokloof?

Om deze vragen te beantwoorden, werd (in Deel 3) gebruik gemaakt van de EU-SILC 2023 gegevens, verrijkt met informatie over toegekende rechten uit het datawarehouse Groeipakket. Dit maakte het mogelijk om een veel meer betrouwbare en gedetailleerde studie te maken van de verdeling van het Groeipakket in Vlaanderen dan wanneer deze twee bronnen niet zouden worden gecombineerd. Hierdoor kunnen we ook voor een aantal individuele toeslagen (bv. de leeftijdsbijslagen, de sociale toeslagen, …) de verdeling in kaart brengen.

Gemiddeld genomen neemt het Groeipakket zo'n 7% van het beschikbaar huishoudinkomen voor haar rekening bij wie in Vlaanderen in een huishouden met Groeipakket woont. Het aandeel is het hoogste in het laagste inkomensdeciel (ruwweg 21% bij begunstigden van het Groeipakket) en daalt over de inkomensverdeling tot ongeveer 2.5% bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen die tot het hoogste inkomensdeciel behoren. **Dit bevestigt dat het Groeipakket voor gezinnen met kinderen, en in het bijzonder voor gezinnen met lage inkomens, een substantiële en stabiele inkomenscomponent vormt.**

Tegelijkertijd maskeren deze gemiddelde aandelen **aanzienlijke verschillen tussen gezinstypes**. Het gemiddeld aandeel van het Groeipakket bedraagt bijvoorbeeld ongeveer 4% voor wie in een huishouden met één rechtgevend kind woont ten opzichte van gemiddeld ongeveer 13% voor wie in een huishouden met minstens drie rechtgevende kinderen woont. Ook bij eenoudergezinnen (zo'n 12%), gezinnen met een sociale toeslag (zo'n 14%) of met een selectieve participatietoeslag (eveneens zo'n 14%) is het aandeel relatief hoog. Hoewel de basisbedragen het grootste deel van het Groeipakket uitmaken, leveren de sociale toeslagen, participatietoeslagen en leeftijdstoeslagen, vooral in de lagere inkomensgroepen, een belangrijke bijdrage aan dit inkomensaandeel.

De analyses wijzen erop dat het Groeipakket een belangrijke rol speelt bij het voorkomen van armoede in gezinnen met kinderen. Op basis van simulaties waarbij het inkomen met en zonder Groeipakket wordt vergeleken, blijkt dat **het Groeipakket het aandeel rechtgevende kinderen dat onder de armoederisicogrens leeft halveert van zo'n 10% naar ongeveer 5% en ook de armoedekloof sterk vermindert**. Dit illustreert de sterke bijdrage van het Groeipakket binnen de huidige inkomensbescherming om armoede bij kinderen te voorkomen.

Ondanks de gunstigere dekkingsgraad bij begunstigden van de sociale toeslagen en de schooltoeslagen stellen we vast dat het armoederisico bij hen nog steeds hoger is dan gemiddeld. Zo is het armoederisico voor wie in een huishouden woont met sociale toeslag zo'n 19% ten opzichte van minder dan 3% voor

wie niet in een huishouden met sociale toeslag woont. Tegelijkertijd komt een groot deel van het Groeipakket ook bij hogere inkomens terecht. Voor zover prioriteit wordt gegeven aan de doelstelling van het Groeipakket om armoede bij kinderen te voorkomen of te verminderen, is er dan ook **nog heel wat marge om de armoedereducerende functie van het Groeipakket te versterken**, zonder de stabiele financiële steun voor kinderen in de hele bevolking sterk af te bouwen.

6 Onderzoeksvraag 4: Impact van enkele hervormingen van het Programmadecreet van 2022 en de volledige uitrol van het Groeipakket op de dekkingsgraad, het inkomensaandeel en armoede

Het Programmadecreet van 2022 voerde ***enkele belangrijke wijzigingen door aan de sociale toeslagen***. In dit rapport analyseren we volgende elementen: de verhoging van de sociale toeslagen, de optrekking van de (maximum) inkomensgrenzen voor het recht op een sociale toeslag met 5%, de toekenning van een eenmalige toeslag voor rechthebbenden van sociale toeslagen en de invoering (in 2023) van een nieuwe categorie van begunstigden: voor gezinnen met één of twee kinderen en een inkomen tussen 36 325.76 euro en 42 380.60 euro werd voortaan ook het recht op een sociale toeslag ingevoerd.

Op basis van de standaardsimulaties voor minimale kindkosten en financiële steun voor gezinnen met kinderen, stellen we vast dat voor gezinnen die recht hebben op de nieuwe sociale toeslag, de impact substantieel is. Bijvoorbeeld, is voor een koppel met één kind van 12 tot 17 jaar **de kostendekking hierdoor gestegen van slechts 26% van de minimale kindkosten naar 34% van de minimale kindkosten**, rekening houdend met het volledige pakket aan financiële tegemoetkomingen.

Nemen we alle hierboven vermelde hervormingen in beschouwing, dan leverden deze een totale verhoging van gemiddeld bijna 28 euro per kind per maand op voor begunstigden van de sociale toeslagen (prijzen van 2022), wat binnen deze groep overeenkomt met een toename van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen met 1.3 procentpunt. **Deze maatregelen kwamen in het bijzonder eenoudergezinnen ten goede. Desalniettemin was het armoedereducerende effect uitsluitend zichtbaar in een daling van de armoedekloof**.

De transitiebedragen zullen in de toekomst geleidelijk uitdoven. Om de impact van de vervanging van de transitiebedragen door nieuwe bedragen in te schatten, bekeken we wat een volledige uitrol van de nieuwe bedragen in één jaar tijd zou betekenen voor de dekkingsgraad van het Groeipakket en op armoede. We kijken hierbij niet naar het totaal aan ontvangen kinderbijslagen over de hele levensloop, maar naar de situatie voor huishoudens op één moment in de tijd. Bij **de volledige uitrol van de nieuwe bedragen** verdwijnen de sterk variërende basisbedragen, vallen de leeftijdsbijslagen weg en zijn op alle rechthebbenden de nieuwe sociale toeslagen van toepassing. Grosso modo zou de toepassing van de nieuwe bedragen op alle gezinnen in 2024 hebben geresulteerd in **hogere dekkingsgraden van de minimum kindkosten voor alle onderzochte typegezinnen met één kind**, met beperkte stijgingen (1 à 2 procentpunten) bij de oudste leeftijdsgroepen (18–25 jaar) en meer uitgesproken stijgingen (8 à 10 procentpunten) bij gezinnen een kind van 6 tot 11 jaar. Ook grotere gezinnen met drie of vier oudere kinderen die door de volledige uitrol voortaan recht krijgen op sociale toeslagen, zien hun dekkingsgraad toenemen met 2 à 5 procentpunten. Voor de gezinnen met twee kinderen en de overige gezinnen met drie of meer kinderen blijft de dekkingsgraad in dit scenario grotendeels stabiel of daalt ze licht (1 à 3 procentpunten). Dit geldt niet voor de hoogste inkomens voor wie de daling sterker is (7 à 10 procentpunten) omwille van het wegvallen van de ranggebonden basisbedragen dat voor hen niet (deels) wordt gecompenseerd door extra sociale toeslagen.

De analyses van EU-SILC suggereren eveneens dat, als de omschakeling in 2022 volledig zou zijn gebeurd (met toepassing van de nieuwe bedragen op alle rechtgevende kinderen in Vlaanderen), dit **wellicht slechts een minimaal effect op armoede** zou hebben gehad. Er zijn geen aanwijzingen dat dit de armoede significant zou hebben doen toenemen of afnemen, ook niet bij huishoudens met drie of meer kinderen. Dit betekent niet dat er bij een plotse omschakeling geen gezinnen zouden zijn geweest die erop achteruit zouden zijn gegaan, maar ze zijn veel minder talrijk dan de gezinnen die hun Groeipakket zouden hebben zien toenemen. De gemiddelde vermindering in het bedrag per kind per maand (zo'n 14 euro) zou voor de gezinnen die erop achteruit zijn gegaan slechts een derde bedragen van het gemiddelde bedrag dat de gezinnen die erop vooruit zouden zijn gegaan erbij zouden hebben gekregen (zo'n 42 euro). De beschikbare data zijn niet ideaal voor een budgettaire raming, maar een onmiddellijke toepassing van de nieuwe bedragen op alle rechthebbenden zou volgens onze gegevens in 2022 een meerkost van ongeveer 400 tot 600 miljoen euro hebben betekend. We benadrukken hierbij dat dit de resultaten zijn voor het geval waarin de omslag in één jaar tijd zou zijn gemaakt. We doen hierbij geen uitspraken over de budgettaire evolutie bij een geleidelijke uitfasering van de transitiebedragen zoals ze nu is ingepland. Desalniettemin doen deze conclusies de vraag rijzen naar de meest doelmatige inzet van de middelen van het Groeipakket vanuit het perspectief van armoedebestrijding.

7 Conclusies: de rol van het Groeipakket in het Vlaamse gezinsbeleid

De drie delen van het rapport bieden samen een coherent maar uitdagend beeld van de functie en werking van het Groeipakket binnen het bredere Vlaamse ondersteuningsinstrumentarium voor gezinnen met kinderen.

7.1 Sterke armoedepreventie en substantiële inkomenscomponent voor gezinnen met kinderen

De analyses bevestigen ondubbelzinnig de armoedepreventieve kracht van het Groeipakket: het aandeel kinderen dat opgroeit in een huishouden met een inkomen onder de 60%-armoederisicogrens wordt hierdoor gehalveerd. Daarnaast blijkt uit de nieuwe survey dat (ook los van armoede-indicatoren) het Groeipakket door een ruime meerderheid als belangrijke structurele inkomenscomponent wordt gezien die mee stabiliteit en voorspelbaarheid creëert. Daarmee levert het Groeipakket, in zijn huidige vorm, een substantiële bijdrage aan zowel de objectieve financiële situatie van gezinnen met kinderen als de subjectief ervaren financiële zekerheid en vormt daarmee een essentiële pijler van het beleid gericht op het structureel verminderen van armoede bij kinderen.

7.2 Blijvende ontoereikendheid: levensfasegevoeligheid van kosten is beleidsmatig van belang

Toch wijst een systematische vergelijking van de minimale directe kindkosten met het geheel van financiële voordelen (waaronder het Groeipakket, studietoelagen en fiscale voordelen) op een structurele discrepantie tussen de directe minimale kosten van kinderen en de financiële steun die gezinnen met kinderen krijgen. Dit is met name problematisch voor gezinnen voor wie volledige kostendekking nodig is om niet (of niet verder) in armoede te verglijden. Volledige of meer dan volledige compensatie wordt voornamelijk bereikt bij grote gezinnen met jonge kinderen. Daartegenover staat een lagere dekkingsgraad bij gezinnen met één of meerdere oudere kinderen, zeker wanneer er geen

aanspraak kan worden gemaakt op inkomensafhankelijke componenten. Dit patroon is beleidsmatig relevant, aangezien ook de hogere kosten in latere levensfasen, minimaal noodzakelijk zijn met het oog op volwaardige maatschappelijke participatie van kinderen en jongeren. Daartegenover staat dat, ondanks de hogere dekkingsgraad, wie in een gezin met sociale toeslagen woont gemiddeld nog steeds een armoederisico ervaart dat vele malen hoger is dan wie in een gezin zonder sociale toeslagen woont. Voor deze groep volstaat het Groeipakket niet om de armoedekloof voor iedereen helemaal te dichten.

7.3 Niet-uniforme inkomensgradiënt in het beleidsinstrumentarium

Niet alle instrumenten om gezinnen te ondersteunen focussen zich op het extra ondersteunen van lage inkomensgezinnen. Terwijl de selectieve toeslagen van het Groeipakket en de studietoelagen afnemen bij stijgend inkomen, winnen fiscale voordelen aan belang wanneer het gezinsinkomen hoog genoeg is om de verhoging van de belastingvrije som voor kinderen ten laste volledig uit te putten. Dit verklaart mee waarom de laagste inkomens niet automatisch de hoogste dekkingsgraad realiseren.

7.4 De impact van recente hervormingen

De simulaties rond toekomstige en recente systeemwijzigingen laten zien dat een omschakeling van de transitiebedragen naar nieuwe bedragen voor alle rechtgevende kinderen die in één jaar zou plaatsvinden slechts een beperkt effect op armoede zou hebben, ondanks de relatief grote budgettaire kost die ermee samen zou gaan. Dit suggereert dat een versnelde afbouw van de transitiebedragen vanuit het perspectief van armoedereductie en kostenefficiënte geen wenselijke piste is. De analyses tonen verder aan dat de armoede-impact vooral bepaald wordt door de mate waarin extra middelen terechtkomen bij gezinnen onder of net boven de armoedegrens. Hervormingen zoals vastgelegd in het Programmadecreet van 2022, waaronder verhoogde sociale toeslagen, opgetrokken inkomensgrenzen en een bijkomende categorie begunstigden, leidden tot een gemiddeld financieel voordeel van ongeveer 28 euro per kind per maand voor begunstigden van de sociale toeslagen, met relatief grotere winst voor eenoudergezinnen. Desondanks bleef de daling in armoede eerder bescheiden en onvoldoende om het hoge armoederisico bij begunstigden van de sociale toeslagen significant te doen dalen. Dit resultaat is niet onbelangrijk, en toont dat significante verdere vooruitgang op het gebied van armoedebestrijding afhankelijk is van meer gerichte en voldoende omvangrijke beleidsinterventies. Een verdere uitbreiding van het recht op een sociale toeslag hogerop de inkomensverdeling leidt niet tot een verdere daling van de armoede.

8 Aanbevelingen

Deze conclusies tonen ons enkele beleidswegen die kunnen leiden tot een nog doeltreffender en rechtvaardiger inzet van beleidsinstrumenten in de strijd tegen armoede bij kinderen in Vlaanderen.

8.1 Bewaak universaliteit en vrije besteedbaarheid als legitimiteits- en doeltreffendheidsanker

Het onderzoek toont het belang aan van het Groeipakket voor de inkomenszekerheid van gezinnen met kinderen en belicht het brede draagvlak voor de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket. Behoud daarom bij toekomstige hervormingen een stabiele universele basis, respecteer vrije besteding en gebruik selectieve instrumenten om toereikendheid te verhogen waar tekorten empirisch geconcentreerd zijn. Vermijd beleidskeuzes die de voorspelbaarheid van het netto gezinsinkomen sterk verminderen (bv. ook bij de invoering van meer gefaseerde sociale toeslagen). Wees erg terughoudend met een verschuiving naar 'in-kind' modaliteiten die de vrije besteedbaarheid verminderen. Dit zou vooral bij de financieel meest kwetsbare gezinnen de financiële redzaamheid sterk kunnen ondermijnen en acute geldzorgen en stress verhogen, door het verkleinen van hun al beperkte financiële flexibiliteit en door een lager gebruik van in-kind goederen en diensten. Zo'n verschuiving riskeert dan ook de doeltreffendheid van de ondersteuning te doen afnemen eerder dan toenemen.

8.2 Versterk de armoedebestrijdende functie van het Groeipakket via meer doelgerichte sociale toeslagen, met prioriteit voor diepe armoede

Het onderzoek toont aan dat het Groeipakket armoede bij rechtgevende kinderen halveert. Toch zien we nog steeds een hoog armoederisico bij rechtgevende kinderen met een sociale toeslag (van zo'n 19%) en een erg laag, maar geen onbestaand, armoederisico bij rechtgevende kinderen die geen sociale toeslag ontvangen (minder dan 3%). Dit toont aan dat de sociale toeslagen in belangrijke mate de meest kwetsbare gezinnen bereiken, zij het niet alle kwetsbare gezinnen, terwijl een (beperkt) deel van de toeslagen ook hogerop in de inkomensverdeling terechtkomen. De bevindingen suggereren dan ook dat verdere armoedereductie op kostenefficiënte wijze vooral kan worden gerealiseerd via een versterking van de selectieve toeslagen. Bijzondere aandacht moet hierbij gaan naar de sociale toeslagen. Een hervorming van de sociale toeslagen gericht op verdere armoedereductie zou een drieledig pad moeten volgen:

- Verhoog de sociale toeslag voor de gezinnen met de allerlaagste inkomens die nu nog onder de armoederisicodrempel vallen;
- Bekijk of het mogelijk is het gehanteerde inkomensconcept om het recht op een sociale toeslag vast te stellen nog dichter te laten aansluiten bij het (actuele) beschikbaar huishoudinkomen. Probeer uit efficiëntieoverwegingen huishoudens met een hoog vermogen uit te sluiten van de sociale toeslagen. Op langere termijn zou een effectief vermogenskadaster hier een belangrijke bijdrage toe kunnen leveren;
- Vermijd harde drempels en hervorm de sociale toeslagen naar een geleidelijke, voorspelbare curve van dalende sociale toeslagen bij een stijgend inkomen, zonder abrupte rechtenval. Een meer progressieve afbouw is beleidsmatig zinvol wanneer zij extra middelen concentreert in de laagste inkomensschijven (efficiëntie), maar ze moet steeds continu zijn om netto-inkomens-schokken rond kantelpunten te vermijden (arbeidsmarktparticipatievallen vermijden). Discontinuïteiten kunnen immers leiden tot een netto inkomensverlies bij beperkte bruto-

inkomensstijgingen. Dit ondermijnt de voorspelbaarheid van het gezinsinkomen en kan negatieve gedrags- en stressreacties uitlokken.

Dit impliceert ook dat een versterking van de sociale toeslagen niet noodzakelijk wordt bekomen door de reikwijdte ervan verder te verhogen naar gezinnen hogerop in de inkomensverdeling, maar wel door de bestaande toeslagen helemaal onderaan de inkomensverdeling te verhogen. Richt bijkomende middelen dan ook primair op gezinnen met de grootste tekorten (diep onder de armoedegrens).

Werk daarnaast expliciet met doelgroepen die in de toereikendheidstoets structureel ondergedekt zijn. Voor gezinnen met oudere kinderen kan dit zowel aan de hand van een verhoging van de schooltoeslagen en studietoelagen (in het bijzonder voor kotstudenten), als door het toevoegen van een leeftijdsgebonden component aan de sociale toeslagen, als door het verlagen van de noodzakelijke uitgaven (zie onder). In deze context is het aangewezen om de hoogte van de schooltoeslagen en de studietoeslagen expliciet te benchmarken aan de reële school- en studiekosten waarmee gezinnen worden geconfronteerd zodat de ondersteuning in lijn blijft met de evoluerende onderwijskosten en de toereikendheid ervan kan worden gewaarborgd. Maak daarom werk van een periodieke actualisering van het onderzoek naar de studiekosten.

8.3 Combineer inkomenssteun met kostenbeleid rond noodzakelijke behoeften

Het armoedereducerende karakter en de mate waarin het Groeipakket kindkosten dekt wordt zowel bepaald door de hoogte van het Groeipakket, als door de hoogte van (minimale) kindkosten. Het onderzoek toont aan dat het Groeipakket de minimale kindkosten vaak niet volledig dekt. Een verhoogde toereikendheid kan dan ook worden bekomen door niet enkel te werken aan gerichte verhogingen van het Groeipakket, maar ook door in te zetten op de verlaging van de minimaal noodzakelijke kindkosten. Versterk daarom de betaalbaarheid, kwaliteit en toegang tot (semi-)publieke goederen en diensten zoals kinderopvang, onderwijs, gezondheidszorg en mobiliteit, en breid het aanbod aan betaalbare gezinswoningen uit. Deze maatregelen dempen kindkosten structureel en verhogen tegelijkertijd de effectiviteit van financiële ondersteuning (bv. via lagere noodzakelijke uitgaven en hogere arbeidsmarktparticipatie). Een belangrijke nuance is dat deze aanbeveling geen aanleiding mag vormen om de universaliteit of vrije besteedbaarheid van het Groeipakket te ondermijnen (zie aanbeveling 1).

8.4 Wees bij hervormingen van het Groeipakket bewust van interacties met beleidsmaatregelen op andere beleidsniveaus (zoals fiscaliteit) en speel hierop actief in

De analyses laten zien hoe maatregelen op verschillende beleidsniveaus met elkaar interageren en, vanuit het perspectief van armoedebestrijding, elkaar soms kunnen tegenwerken. Bij hervormingen van het Groeipakket moeten deze interacties dan ook in rekening worden gebracht. Dit kan door in de voorbereidingsfase van hervormingen gebruik te maken van de aanwezige onderzoekscapaciteit op federaal en Vlaams niveau om de impact van hervormingen op gezinnen uitvoerig door te rekenen, rekening houdend met interacties tussen alle beleidsniveaus. Hierbij moet minstens een antwoord worden gezocht op volgende vragen: (1) hoe worden na de hervorming de gezinnen ondersteund in functie van dekking van minimale kosten en armoedepreventie, rekening houdend met alle inkomenscomponenten, publieke diensten en fiscaliteit; (2) wat is de impact voor de overheid en het budget op korte en lange termijn? Blijft het beleidsinstrumentarium betaalbaar en is het robuust bij

bepaalde sociaaleconomische en demografische veranderingen; (3) wat is de administratieve kost in relatie tot de meerwaarde van een beleidswijziging?

Hierbij aansluitend, werk actief samen met andere beleidsniveaus om bevoegdheidsoverschrijdend het armoedebeleid te versterken. Een relevante kanttekening bij het debat over selectiviteit is dat er weliswaar brede steun bestaat voor meer gerichte ondersteuning van gezinnen met kinderen in armoede, maar dat tegelijk gewaakt moet worden over een uitholling van de universaliteit. Opvattingen over selectiviteit beperken zich doorgaans tot het meest zichtbare deel van de financiële ondersteuning, met name het Groeipakket. De ondersteuning via de fiscaliteit, die in de praktijk in belangrijke mate ten goede komt aan gezinnen met voldoende belastbaar inkomen, blijft daarbij veelal buiten beschouwing. Vanuit dat bredere perspectief kan het zinvol zijn om na te denken over opties om de ondersteuning van lagere inkomens niet uitsluitend te versterken via selectieve toeslagen binnen het Groeipakket, maar ook via andere instrumenten. Zo kan ook een verhoging van de belastingkredieten de kostendekking voor (inz. grote) gezinnen met de laagste inkomens substantieel verbeteren.

8.5 Verfijn de beleidsmonitoring

De beleidsmonitoring kan op verschillende punten worden versterkt, met oog voor variatie in gezinskosten en contextuele factoren die structurele kwetsbaarheid bepalen. De referentiebudgetten voor maatschappelijke participatie vormen een nuttig kompas om de directe kindkosten en hun verhouding tot de financiële voordelen voor kinderen in kaart te brengen. Hierdoor wordt zowel het inkomensbeleid (bv. Groeipakket) als het beleid dat inspeelt op de kostprijs van noodzakelijke goederen en diensten (bv. gesubsidieerd onderwijs) in rekening gebracht. Analyses op basis van gestandaardiseerde leefcontexten, kunnen de minimaal noodzakelijke kosten echter slechts gedeeltelijk vatten. Factoren zoals het gebruik van kinderopvang, de huisvestingssituatie, de toegankelijkheid van het openbaar vervoer of de gevolgde studierichting in het secundair en hoger onderwijs, veroorzaken substantiële verschillen in werkelijke kosten. Voor een doeltreffend beleid is het dan ook aangewezen om monitoringstrategieën te ontwikkelen die deze heterogeniteit incorporeren en structurele patronen van ontoereikende dekking en kwetsbaarheid kunnen detecteren. Daarbij is er, zeker sinds de stopzetting van de financiering van de studiekostenmonitor, nood aan hernieuwde continuïteit in het in kaart brengen van studiekosten. Voer in dat verband de aanbevelingen van de Vlaamse Onderwijsraad (2024, p. 6-7) uit.

Faciliteer eveneens het gebruik van het DWH Groeipakket voor officiële armoedecijfers, best met terugwerkende kracht, zodat een correcter beeld van (trends in) armoede bij kinderen kan worden gevormd. De huidige EU-SILC cijfers overschatten immers wellicht het armoederisico van kinderen doordat er voor de kinderbijslagen (incl. Groeipakket) géén gebruik wordt gemaakt van administratieve gegevens, in tegenstelling tot heel wat andere inkomenscomponenten waarvoor dit wel het geval is.

De surveymethode die in dit project werd geïntegreerd, toont dat het mogelijk is om met vrij beperkte middelen een voldoende grote netto steekproef van gezinnen met Groeipakket te bereiken en, mits goede weging op basis van administratieve gegevens voor de bruto steekproef, tot betrouwbare inzichten te komen. Op deze wijze kunnen objectieve doorrekeningen van beleidsscenario's rond het Groeipakket en de financiële ondersteuning van gezinnen aangevuld worden met subjectieve ervaringen en attitudes van gezinnen met kinderen. Maak bij een volgend project gebruik van de methodologische inzichten die in dit project hieromtrent zijn verworven.

Referenties

Storms, B., Goedemé, T. en Nisen, L. (2025) Wat heeft een gezin minimaal nodig in België? Referentiebudgetten als gids voor een menswaardig inkomen, Brussel: Politeia.

Vlaamse Onderwijsraad (2024) *Nood aan coherent beleid voor een betaalbaar hoger onderwijs. Advies over studiekosten in hoger onderwijs*. Brussel: VLOR, https://s3-eu-west-3.amazonaws.com/vlor-prd/advice_final_attachments/RHO-RHO-ADV-2324-001_0.pdf.

Deel 1: In welke mate dekken het Groeipakket en andere financiële tegemoetkomingen voor kinderen in Vlaanderen de minimale kosten van kinderen?

Bérénice Storms, Ilse Cornelis, Tim Goedemé

Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn, Thomas More

Inleiding

In dit deel van het rapport onderzoeken we in welke mate het Groeipakket en andere financiële tegemoetkomingen in Vlaanderen erin slagen om gezinnen met kinderen voldoende te ondersteunen bij het dragen van de minimale kosten die gepaard gaan met het opvoeden van kinderen. Om een antwoord te bieden op deze centrale onderzoeksvraag, is het rapport opgebouwd rond vijf opeenvolgende hoofdstukken die samen een consistent analysekader vormen.

Het eerste hoofdstuk (Wat wordt bedoeld met de kosten voor kinderen ten laste en hoe worden ze gemeten?) verduidelijkt het gehanteerde kostenbegrip en bespreekt de verschillende methoden om de kosten van kinderen te ramen. Daarbij wordt gemotiveerd waarom in dit rapport wordt uitgegaan van een normatieve benadering die focust op noodzakelijke kosten, gebaseerd op referentiebudgetten, eerder dan op feitelijke bestedingspatronen.

Het tweede hoofdstuk (De minimale kosten van kinderen) brengt de minimale kosten van kinderen in Vlaanderen in kaart aan de hand van de referentiebudgetten. Deze raming biedt een objectieve ondergrens voor wat nodig is om kinderen een menswaardige levensstandaard te garanderen zodat zij volwaardig kunnen participeren aan de samenleving. Ze maakt zichtbaar hoe deze minimale kosten variëren naar leeftijd en gezinscontext, en fungeert als referentiekader voor de beoordeling van de toereikendheid van de financiële tegemoetkomingen in hoofdstuk vier.

Het derde hoofdstuk (Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste) beschrijft de bestaande financiële ondersteuningsmaatregelen en analyseert de hoogte van de tegemoetkomingen voor verschillende gezinstypes en inkomenssituaties. De focus ligt op het Groeipakket, de fiscale voordelen voor kinderen ten laste en de studietoelagen. Aan de hand van standaardsimulaties wordt nagegaan hoe deze tegemoetkomingen zich tot elkaar verhouden en hoe ze evolueren onder verschillende beleidsscenario's.

In het vierde hoofdstuk (De doeltreffendheid van de financiële tegemoetkomingen) worden de minimale kosten van kinderen systematisch afgezet tegenover de ontvangen financiële tegemoetkomingen. Zo brengen we in kaart in welke mate het huidige beleid erin slaagt om gezinnen toe te laten de noodzakelijke uitgaven voor hun kinderen te dragen, en waar er tekorten blijven bestaan. Door kosten en tegemoetkomingen samen in de analyse te betrekken, wordt duidelijk waar het beleid voldoende bescherming biedt en waar bijsturing aangewezen is.

Tot slot vatten we de resultaten samen in het vijfde hoofdstuk en formuleren we enkele beleidsconclusies.

De resultaten en bevindingen uit dit deel worden meegenomen in de synthese en beleidsconclusies van dit driedelige rapport.

Hoofdstuk 1
Wat wordt bedoeld met de kosten voor kinderen en hoe worden ze gemeten?

1 Inleiding

Kinderen zijn de toekomst. Heel veel acties die mensen ondernemen, doen ze met het voortbestaan van komende generaties in het achterhoofd. Wanneer het aantal geboortes of kinderen daalt, heeft dit grote maatschappelijke gevolgen. Aan het krijgen en opvoeden van kinderen zijn dan ook zowel op individueel niveau als op maatschappelijk niveau grote baten verbonden. Aan de andere kant brengt het krijgen en opvoeden van kinderen onvermijdelijk ook extra kosten met zich mee, zowel op individueel als maatschappelijk niveau.

Ouders beslissen doorgaans om kinderen op te voeden vanuit persoonlijke motieven zoals zingeving, voortplanting of levensvervulling, maar die beslissing heeft ook bredere economische en sociale gevolgen. Kinderen zijn de toekomstige werknemers, belastingbetalers en zorgverleners. Wanneer gezinnen onvoldoende middelen hebben om in de noodzakelijke behoeften van hun kinderen te voorzien, komt niet alleen het individuele welzijn van die kinderen in het gedrang, maar worden ook hun ontwikkelingskansen op vlak van gezondheid, onderwijs en sociale participatie ondermijnd (Bradshaw et al., 2006; Engle & Black, 2008; De Schutter et al., 2023; Luby et al., 2024). Structurele ongelijkheden tijdens de kindertijd leiden bovendien vaak tot intergenerationele armoede en sociale uitsluiting (De Wilde, 2024; Parolin et al., 2025).

Publieke ondersteuning via financiële tegemoetkomingen zijn vanuit dat opzicht dan ook zeer belangrijk. Dergelijke maatregelen voorkomen dat de kosten van het opvoeden exclusief bij gezinnen terechtkomen, en corrigeren het levensstandaardverlies dat gepaard gaat met kinderen. In die zin dragen ze bij aan het waarborgen van intergenerationele rechtvaardigheid (Myles, 2002) en het corrigeren van de ongelijke verdeling van lasten en baten binnen de samenleving. Ze kunnen begrepen worden als een uitdrukking van solidariteit: van huishoudens zonder (of met weinig) kinderen naar gezinnen met (meerdere) kinderen, en breder tussen samenleving en gezin als belangrijke hoeksteen daarvan.

Specifieke aandacht gaat daarbij uit naar kinderen in kwetsbare omstandigheden, zoals eenouder-gezinnen of gezinnen in armoede of met zorgnoden. Hier wordt een kinderrechtenperspectief relevant, waarbij het belang van het kind binnen een gezinsomgeving centraal staat. Overheden hebben, op basis van het *VN-Kinderrechtenverdrag* (UNCRC, 1989) en recente Europese initiatieven zoals de *Europese Kindgarantie* (Council of the European Union, 2021), de verantwoordelijkheid om gelijke kansen te waarborgen en sociale uitsluiting te voorkomen. Empirisch onderzoek toont aan dat de combinatie van universele maatregelen met gerichte versterking voor kwetsbare groepen het meest effectief is in het reduceren van kinderarmoede (Salanauskaite & Verbist, 2013; Van Lancker & Van Mechelen, 2015; Maldonado & Nieuwenhuis, 2022; Marx & Horemans, 2021).

Omdat het maatschappelijk belang van investeringen in (de gezinscontext van) kinderen breed erkend wordt, is het een fundamentele beleidsvraag in welke mate de bestaande financiële tegemoetkomingen erin slagen om de kosten van kinderen daadwerkelijk te dekken. Om die vraag te beantwoorden, is het

noodzakelijk om eerst te bepalen wat onder 'kosten van kinderen' wordt verstaan, en hoe deze kosten gemeten kunnen worden. In de volgende paragraaf wordt een overzicht gegeven van de gangbare conceptuele benaderingen en methodologische keuzes die gemaakt worden bij het berekenen van de kosten van kinderen. Deze vormen de basis voor de empirische analyse die volgt in de latere hoofdstukken.

2 Wat wordt bedoeld met de kosten van kinderen?

Verschillende perspectieven zijn van belang bij het in kaart brengen van de kosten (en baten) van kinderen. Ten eerste kan je een onderscheid maken tussen een maatschappelijk perspectief, een individueel perspectief (van kinderen of ouders) en een gezinsperspectief. In dit onderzoek focussen we op het gezinsperspectief, aangezien beleidsmatig de ondersteuningsbehoefte van kinderen wordt geïnterpreteerd in de context van het gezin dat verantwoordelijk is voor hun opvoeding en dit ook de focus was van de onderzoeksopdracht. Ten tweede kan je een onderscheid maken tussen een cross-sectioneel en een longitudinaal perspectief: je kan bekijken wat de kost op één enkel ogenblik is, of cumulatief over de hele levensloop van kinderen. Aansluitend op de onderzoeksopdracht, hanteren we in dit rapport een cross-sectioneel perspectief: we focussen op de kost van kinderen voor gezinnen op bepaald moment in de tijd. Ten derde kan je een onderscheid maken tussen financiële en andere kosten. We beperken ons in dit onderzoek tot de financiële kosten. Die kan je tot slot nog verder onderverdelen in directe en indirecte kosten (zie hieronder).

De term 'kosten van kinderen' verwijst in onze analyse dan naar de financiële middelen die nodig zijn om kinderen op te voeden op een manier die hun welzijn en maatschappelijke participatie waarborgt. In de literatuur worden deze kosten op verschillende manieren onderscheiden (Storms & Bogaerts, 2012; Greulich & Spitzer, 2025). Enerzijds zijn er de *private kosten* die gezinnen zelf dragen. Anderzijds voorziet de samenleving in *publieke goederen en diensten, zoals bv.* onderwijs, gezondheidszorg en kinderopvang. Deze maatschappelijke investeringen in zgn. 'merit goods' hebben de bedoeling om het gebruik ervan te stimuleren en de directe uitgaven van gezinnen te compenseren of te verlichten.

In dit rapport beperken we ons tot de *directe gezinskosten*, met name de zogenaamde out-of-pocketkosten: de uitgaven waarvoor gezinnen zelf financieel instaan. We houden hierbij geen rekening met de totale maatschappelijke kostprijs van publieke goederen en diensten[3], maar focussen op wat gezinnen effectief moeten betalen binnen het bestaande aanbod om er gebruik van te kunnen maken. De gezinskosten kunnen verder worden onderverdeeld in:

- *Directe kosten:* geldelijke uitgaven toegeschreven aan kinderen, zoals hogere uitgaven voor voeding, kleding, huisvesting, mobiliteit of ontspanning;
- *Indirecte of opportuniteitskosten:* gederfde inkomsten door arbeidsreductie, verlies van pensioenrechten of vermindering van vrije tijd (Bradbury, 2008).

Binnen de directe gezinskosten onderscheiden we:

- *Individualiseerbare kosten:* uitgaven die rechtstreeks aan een kind kunnen worden toegeschreven (bv. luiers, kinderkleding of schoolmateriaal);

[3] Voor de volledigheid merken we op dat naast maatschappelijke *directe* kosten, er ook maatschappelijk *indirecte kosten* tegenover staan, bv. verlies aan economische groei bij onderinvestering in kinderopvang en onderwijs. Die vallen buiten scope van dit rapport maar zijn relevant voor beleidsafwegingen (Letablier, et.al., 2009).

- *(Quasi) individualiseerbare kosten:* uitgaven die voortkomen uit gedeelde gezinsnoden waarvan een zeker meerkost kan worden toegeschreven aan de aanwezigheid van kinderen, zoals hogere woon- of energiekosten, meer of groter meubilair en wit-en bruingoed.
- *Collectieve of ondeelbare kosten:* uitgaven die voortkomen uit gedeelde gezinsnoden die niet individueel toewijsbaar zijn, zoals deze voor een internetrouter, brandpreventiemateriaal (brandblusdeken, CO2 melder) of bepaalde keukenuitrusting (mixer, pollepel, dunschiller).

De focus van dit rapport ligt op de ***directe, (quasi-) individualiseerbare gezinskosten***. Vanuit een kinderrechtenperspectief onderzoeken we welke uitgaven minimaal vereist zijn om kinderen in Vlaamse gezinnen de mogelijkheid te bieden volwaardig deel te nemen aan de samenleving, los van hun werkelijke consumptiegedrag. Deze benadering staat in contrast met ex-postmethoden, die vertrekken vanuit reële uitgaven en geen rekening houden met sociaal wenselijke normen of behoeften.

In de volgende paragraaf gaan we dieper in op de methoden die in de wetenschappelijke literatuur worden beschreven om deze kosten te ramen.

3 Hoe worden de kosten van kinderen gemeten?

De literatuur onderscheidt twee hoofdcategorieën van methoden om de gezinskosten van kinderen te schatten: indirecte en directe methoden. Daarnaast zijn er nog subjectieve benaderingen en individualistische modellen (Storms & Bogaerts, 2013; Greulich & Spitzer, 2025).

3.1 Indirecte methode

Indirecte methoden zijn gebaseerd op het idee dat de kosten van kinderen kunnen worden afgeleid uit het consumptiegedrag van gezinnen. Ze schatten de kosten van kinderen door de uitgaven van gezinnen met en zonder kinderen te vergelijken, die eenzelfde welvaartsniveau bereiken. De bekendste voorbeelden zijn:

- *Engel-methode*: gebruikt het aandeel van voeding in het totale gezinsbudget als maatstaf voor welvaart. Het verschil in totale uitgaven tussen gezinnen met en zonder kinderen, bij een gelijk voedingsaandeel, wordt beschouwd als de kost van kinderen. Hoewel deze methode eenvoudig is, wordt zij in de literatuur bekritiseerd omdat zij voeding als enige welvaartsindicator hanteert en geen rekening houdt met bredere consumptiepatronen of veranderende uitgavenstructuren naarmate kinderen ouder worden (Letablier, et.al., 2009).
- *Rothbarth-methode:* is gelijkaardig en focust op het consumptieniveau van volwassenen (bv. kleding of alcohol) als indicator van het welvaartsniveau van een gezin. Deze methode wordt bekritiseerd vanwege de arbitraire afbakening van volwassengoederen en haar onvermogen om (quasi-) collectieve goederen in rekening te brengen. Hierdoor leidt zij doorgaans tot een onderschatting van de werkelijke kosten van kinderen.
- *Moderne consumptiemodellen*: analyseren het consumptiegedrag van huishoudens voor meerdere productcategorieën, laten substitutie toe binnen deze categorieën (bv. buitenshuis eten versus zelf koken binnen), en trachten intra-huishoudelijke verdeling te identificeren. Hierdoor leveren ze meer nauwkeurige, maar ook data-intensievere schattingen op, vaak met behulp van meer gedetailleerde gegevens dan standaard huishoudbudgetenquêtes bieden.

Gemeenschappelijk aan de drie methoden is dat ze equivalentieschalen afleiden uit de (som van) geschatte basisuitgaven per huishoudenstype. Equivalentieschalen *v*ergelijken uitgaven van huishoudens met verschillende samenstellingen en schatten de kosten die gepaard gaan met het bereiken van een gelijk welvaartsniveau. Ze houden rekening met het feit dat naarmate een gezin groter wordt, sommige uitgaven gedeeld worden en dus 'schaalvoordelen' opleveren. Kenmerkend aan equivalentieschalen is dat ze uiteenlopende huishoudens omzetten in vergelijkbare equivalente eenheden, gerelateerd aan een referentiehuishouden (Buhmann et al., 1988; Greulich & Spitzer, 2025). Het referentiehuishouden is vaak een alleenstaande volwassene.

Een equivalentieschaal die in sociaal onderzoek en beleidsmonitoring vaak wordt gebruikt is de gemodificeerde OESO-schaal (Eurostat, z.d.) die kent een gewicht van 1 toe aan het eerste volwassen gezinslid, 0,5 aan elke extra volwassene in het gezin en aan elk kind van 14 jaar en ouder, en 0,3 aan elk kind jonger dan 14 jaar. Volgens deze schaal zou een alleenstaande ouder met één kind van 12 jaar 30% meer moeten kunnen besteden dan een alleenstaande volwassene om een vergelijkbare levensstandaard te bereiken. Een koppel met twee kinderen van 14 en 16 jaar 150% meer. Hoewel deze schaal standaard is in internationale vergelijkingen, is er toenemende kritiek op haar eenvoud. De behoeften van huishoudens variëren namelijk op meer complexe wijze dan de gemodificeerde OESO-equivalentieschaal suggereert en hangen bijvoorbeeld af van het woonstatuut, de gezondheidssituatie en de toegankelijkheid van diensten (Goedemé et al., 2019a). Bovendien verschillen schaalvoordelen zowel over de inkomensverdeling (Anderson, 2024) als tussen landen (bv. Brandolini, 2007) en ook binnen huishoudens (Siegert, 2025). Tot slot doet de OESO-equivalentieschaal niet altijd recht aan verschillen in leeftijd of inkomen. Ze onderschat bv. de bijkomende noden van oudere kinderen (Letablier, et.al., 2009) en onderschat deze van kinderen in lage-inkomensgezinnen (Greulich & Spitzer, 2025). Hoewel indirecte methoden relatief eenvoudig toe te passen zijn op grootschalige surveydata, hebben ze enkele belangrijke beperkingen:

- Ze meten uitgaven in plaats van behoeften;
- Ze gaan uit van uniforme consumptie binnen huishoudens;
- Ze negeren maatschappelijke verwachtingen en normen rond kwaliteit en sociale participatie (Bradbury, 2008).

3.2 Directe methode

Directe methoden vertrekken vanuit een normatief perspectief: wat hebben gezinnen minimaal nodig om volwaardig te kunnen deelnemen aan de samenleving? De referentiebudgetmethode is hier het bekendste voorbeeld. Referentiebudgetten zijn geprijsde, korven van goederen en diensten die een bepaalde levensstandaard weergeven. (Bradshaw, 1993, p. 1; Storms, Goedemé, Van Den Bosch, et al., 2014, p. 11). Hedendaagse referentiebudgetten beroepen zich vaak op theoretische kaders over menselijke behoeften en 'capabilities' om het inkomen te bepalen waarover gezinnen moeten beschikken om alle producten en diensten te kopen die als noodzakelijk en sociaal acceptabel worden beschouwd in een samenleving (Deeming, C., 2020, p.7). Onder meer hierdoor onderscheiden ze zich van schattingen die op consumptiedata of subjectieve inschattingen steunen.

De kindkosten worden berekend door het referentiebudget van een typegezin met kinderen te vergelijken met dat van een gelijkaardig gezin zonder kinderen. Het verschil omvat zowel kindspecifieke als gedeelde kosten. Deze methode is bijzonder geschikt voor beleidsdoeleinden dankzij haar:

- Transparantie en reproduceerbaarheid;
- Concrete output in monetaire bedragen;
- Mogelijkheid om de gecombineerde impact van inkomens- en uitgavenbeleid te monitoren

Tegelijk vereist deze aanpak een intensieve methodologie, is ze afhankelijk van normatieve keuzes en zijn data momenteel niet steeds goed vergelijkbaar tussen landen.

3.3 Aanvullende benaderingen: subjectieve en individualistische methoden

In aanvulling op de klassieke methoden zijn er nog subjectieve benaderingen, die zich beroepen op het oordeel van de gezinnen zelf over wat zij een aanvaardbaar welvaartspeil vinden of de mate waarin zij tevreden te zijn met hun inkomen. Deze kunnen extra inzichten opleveren over ervaren noden, maar hun validiteit en vergelijkbaarheid zijn beperkt (Greulich & Spitzer, 2025; Van den Bosch, K., 2001).

Daarnaast zijn er ook individualistische modellen ontwikkeld (zoals Bourguignon, 1999 Apps & Rees, 2001; Anderson, 2024) die niet de huishoudens als consumptie-eenheid beschouwen, maar rekening houden met individuele voorkeuren, tijdsbesteding en intra-gezinsverdelingen. Deze benaderingen bieden een rijker theoretisch kader en brengen onder andere de waarde van ouderlijke tijd in rekening. Ze zijn echter sterk afhankelijk van gedetailleerde data en moeilijk toepasbaar in onderzoek of beleid (Greulich & Spitzer, 2025).

4 Empirische evidentie over de directe kosten van kinderen

Empirische schattingen van de directe kosten van kinderen variëren sterk tussen landen, tijdsperiodes en methodologische benaderingen. Toch wijzen studies op een aantal gemeenschappelijke patronen en determinanten. De inzichten in dit onderdeel zijn gebaseerd op twee uitgebreide literatuurstudies: een Europees vergelijkend rapport van Letablier et al. (2009) en een recent overzicht van methoden en resultaten door Greulich en Spitzer (2025). In beide onderzoeken worden empirische schattingen van de directe kosten van kinderen besproken, gebaseerd op uiteenlopende methodes en gegevens. Ondanks grote verschillen zijn er enkele gemeenschappelijke conclusies te trekken over hoe deze kosten variëren naar kenmerken van huishoudens.

De directe kosten van kinderen omvatten de extra uitgaven die gezinnen maken voor voeding, kleding, huisvesting, vervoer, onderwijs ontspanning enz. Deze uitgaven vertegenwoordigen een aanzienlijk deel van het gezinsbudget en vormen een belangrijke component in de beoordeling van de financiële draagkracht van gezinnen met kinderen. Een eerste belangrijke bevinding is dat het eerste kind het duurst is. De marginale kosten per bijkomend kind nemen af, voornamelijk door schaalvoordelen op vlak van huisvesting en, in mindere mate, veranderend koopgedrag (bv. aankopen in grotere hoeveelheden tegen lagere prijzen).

De leeftijd van het kind beïnvloedt de samenstelling en het niveau van de kosten aanzienlijk. Bij jonge kinderen zijn voeding, kinderopvang en kleding de belangrijkste uitgavenposten. Naarmate kinderen ouder worden, verschuift het zwaartepunt naar onderwijs, vervoer en vrijetijdsbesteding. In de adolescentie en vroege volwassenheid nemen de kosten aanzienlijk toe, tot bijna het equivalent van een extra volwassene. Wat betreft de kosten tot de adolescentie betreft, vinden sommige studies stabiele

kosten terwijl andere een toename met de leeftijd waarnemen. Hier blijken vooral methodologische keuzes het resultaat te beïnvloeden.

De relatie tussen gezinsinkomen en kindkosten blijkt complex. Hogere inkomens besteden doorgaans meer aan kinderen in absolute termen, maar niet noodzakelijk in relatieve. Ze investeren meer in onderwijs, cultuur en welzijn van hun kinderen. Kinderen in armere gezinnen blijken vooral meer noodzakelijke goederen te consumeren (zoals voeding), wat hen extra kwetsbaar maakt bij prijsstijgingen van deze noodzakelijke goederen.

Naast directe kinduitgaven spelen ook tijdsinvesteringen van ouders een belangrijke rol. Wanneer deze tijdskost wordt gemonetariseerd, kan de totale kost van kinderen meer dan verdubbelen. Deze component is vooral van belang in gezinnen waar (een van) de ouder(s) arbeidsuren moet verminderen of volledig uit de arbeidsmarkt stapt om voor kinderen te zorgen. Dit geldt in het bijzonder voor gezinnen met kinderen met een beperking. Voor hen stijgen de kosten niet alleen met de ernst van de beperking, maar zijn er ook aanzienlijke indirecte verliezen aan arbeidsinkomen, doordat (een van) de ouder(s) minder kan werken.

Tot slot wordt vastgesteld dat internationale vergelijkingen van kindkosten moeilijk blijven omdat consumptiepatronen sterk cultureel bepaald zijn en equivalentieschalen zoals die van de OESO niet altijd recht doen aan verschillen in behoeften.

Hoofdstuk 2
De minimale kost van kinderen in Vlaanderen

1 Inleiding

Zoals in hoofdstuk 1 vermeld, gebruiken we in dit rapport de directe methode om de hoogte van de gezinskosten te meten. We beroepen ons hiervoor op de Belgische referentiebudgetten. Die kenmerken zich door hun normatieve karakter, hun inbedding in een stevig theoretisch kader, hun volledige specificatie en de ontwikkeling via een mixed-methods aanpak. Ze zijn niet gebaseerd op reële uitgavenpatronen, maar op wat welomschreven typegezinnen minimaal nodig hebben om volwaardig te participeren aan de samenleving (Storms, Goedemé & Nisen, 2025).

We maken in dit onderzoek dus geen inschatting van wat gezinnen in realiteit consumeren of van wat ze eerder gemiddeld of ruim zouden moeten kunnen spenderen aan de opvoeding van kinderen, maar concentreren ons op wat minimaal noodzakelijk wordt geacht binnen de maatschappelijke en institutionele context van ons land, c.q. Vlaanderen anno 2024.

In de volgende paragraaf lichten we uitgebreid toe wat referentiebudgetten zijn en tegen welke theoretische en methodische basis ze worden opgebouwd. Daarna bespreken we in paragraaf drie hoe deze referentiebudgetten kunnen worden ingezet als indicator voor het meten van de kosten van kinderen en welke resultaten dit geeft (paragraaf 4).

2 Theoretisch en methodisch kader van de Belgische referentiebudgetten

2.1 Universele en intermediaire behoeften voor maatschappelijke participatie

Om te bepalen wat hiervoor nodig is, steunen de referentiebudgetten op theoretische kaders van onder meer Sen (1983, 1992, 1993), Nussbaum (2000, 2011) en Doyal & Gough (1991). Sen en Nussbaum spreken hier van ‘basis capabilities’ of universele voorwaarden voor maatschappelijke participatie. Deze ‘basic capabilities’ zijn existentieel en objectief en hebben een noodzakelijk karakter. Dit wil zeggen dat, wanneer ze niet worden vervuld, ze ernstige schade kunnen berokkenen aan mens en maatschappij. Volgens Doyal & Gough (1991) kunnen mensen pas volwaardig deelnemen aan de samenleving wanneer twee *universele behoeften* vervuld zijn, namelijk gezondheid en autonomie. Ze moeten fysiek en mentaal in staat zijn te handelen en verantwoordelijkheid te nemen. Gezondheid gaat daarbij niet enkel om de afwezigheid van ziekte of handicap, maar vooral om de mate waarin deze het dagelijks functioneren en maatschappelijke participatie beïnvloeden. Daarnaast is autonomie essentieel: de mogelijkheid om eigen keuzes te maken, plannen uit te werken en deze zelfstandig uit te voeren.

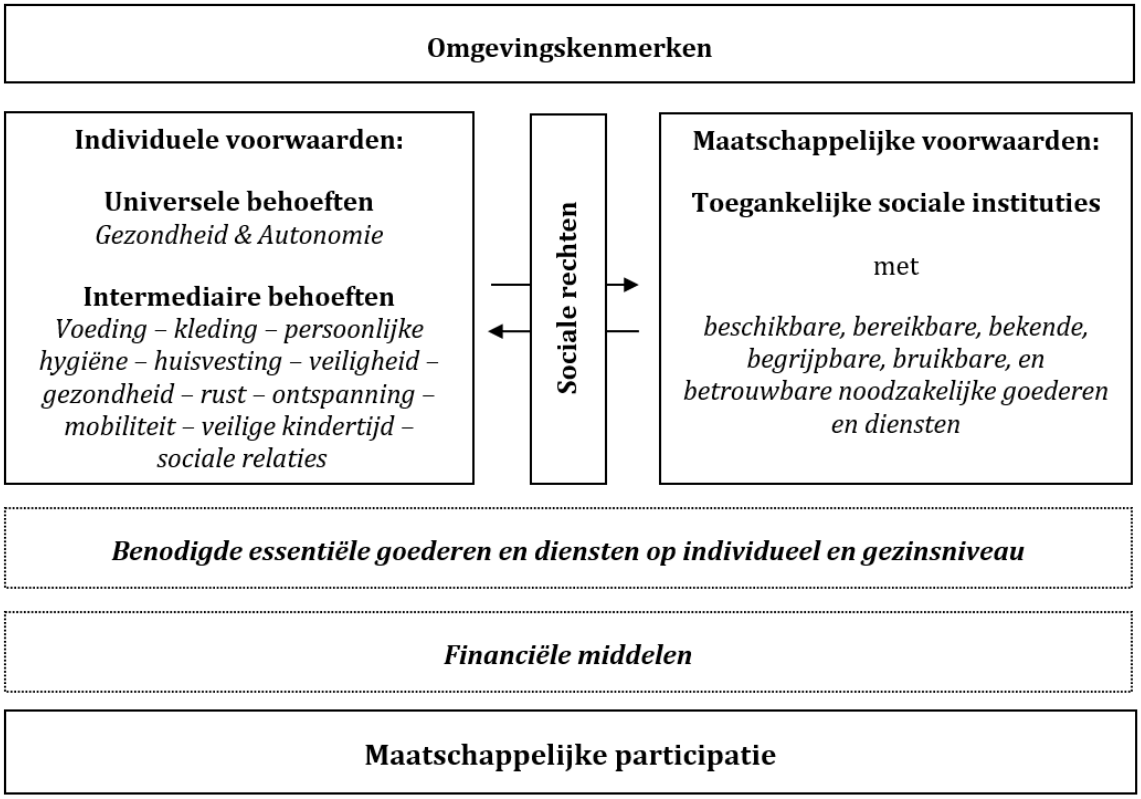
Beide universele behoeften worden, met het oog op de ontwikkeling van de Belgische referentie-budgetten, verder geconcretiseerd in volgende *intermediaire behoeften*: gezonde voeding en voldoende beweging, kwaliteitsvolle huisvesting, toegankelijke gezondheidszorg, persoonlijke verzorging, geschikte kleding, rust, ontspanning, een veilige kindertijd, betekenisvolle sociale relaties en mobiliteit. Voor elk van deze domeinen wordt een korf van geprijsde noodzakelijke goederen en diensten samengesteld.

2.2 Minimale kost van noodzakelijke uitgaven

Deze oefening kan niet uitmonden in één absoluut budget: er bestaat geen eenduidig verband tussen de middelen waarover mensen beschikken en hun feitelijke mogelijkheden (Sen, 2005). Personen kunnen met dezelfde financiële middelen toch uiteenlopende kansen hebben om dezelfde levensdoelen te realiseren. Daarvoor zijn verschillende redenen: verschillen in gezondheid, variaties in sociale competenties en een ongelijke toegang tot essentiële goederen en diensten. Naast individuele factoren spelen ook contextkenmerken (klimatologisch, geografisch, cultureel en institutioneel) een rol, waardoor de financiële noden tussen gezinnen en groepen verschillen.

De vraag naar de minimaal vereiste financiële middelen voor adequate maatschappelijke participatie kan met andere woorden enkel relatief worden beantwoord. Dit betekent echter niet dat er geen grenzen kunnen worden gesteld. Een financiële ondergrens illustreert dan welke goederen en diensten gezonde, gezinnen in eerdere gunstige leefomstandigheden zich in een bepaalde samenleving op een bepaald tijdstip minimaal moeten kunnen veroorloven. Het ontwikkelen van zo'n ondergrens voor welomschreven typegezinnen (zie hieronder) impliceert dat gezinnen in andere leefomstandigheden, bv. met zieke of zorgbehoevende gezinsleden, in de meeste gevallen meer nodig hebben om een menswaardig leven te kunnen leiden. Welke financiële middelen voor hen minimaal nodig zijn, is afhankelijk van hun specifieke noden.

Figuur 1 Theoretisch kader Belgische referentiebudgetten

Bron: Storms, Goedemé en Nisen, 2025.

2.3 Methode

De Belgische referentiebudgetten worden opgebouwd voor welomschreven typegezinnen aan de hand van een mixed-methodbenadering. Transparantie en flexibiliteit staan hierbij centraal: de korven zijn volledig gespecificeerd en controleerbaar, maar illustratief: ze tonen één manier om in behoeften te voorzien, zonder een verplicht uitgavenpatroon voor te schrijven.

2.3.1 Typegezinnen

Omdat de behoeften van huishoudens sterk afhangen van hun leefsituatie, worden de referentiebudgetten opgesteld voor een reeks typegezinnen. Dit zijn hypothetische gezinnen met uiteenlopende gezinssamenstellingen, zoals alleenstaanden en koppels met of zonder kinderen van verschillende leeftijden. De gezinsleden uit deze typegezinnen verkeren in goede gezondheid, hebben geen onverwachte tegenslagen en beschikken over de nodige vaardigheden om hun budget te beheren. Ook hun leefcontext wordt expliciet meegenomen: de gezinnen worden gedacht een kwaliteitsvolle woning te huren, in een omgeving met een goed toegankelijk aanbod van (publieke) goederen en diensten[4], en afhankelijk van de situatie al dan niet een eigen wagen nodig hebben om voldoende mobiel te zijn. Op die manier laten de typegezinnen toe om verschillen in levensfase, gezinssamenstelling en woonomgeving zichtbaar te maken en toch onderling vergelijkbare referentiebudgetten te berekenen. Ze weerspiegelen dus geen armoedesituaties. In de praktijk hebben gezinnen in armoede doorgaans een hoger inkomen nodig dan de referentiebudgetten aangeven, onder meer door een slechtere gezondheid (Mackenbach et al., 2008 ; Marmot, 2005 ; OECD, 2023; United Nations, 2023), de beperktere toegang tot goedkope, kwaliteitsvolle producten en diensten (Davies & Evans, 2023 en een door stress en schaarste verminderd vermogen om op lange termijn te plannen (Mullainathan & Shafir, 2013; Yungmann & Wesdorm, 2017, Haushofer & Fehr, 2014: Haushofer 2019).

2.3.2 Mixed-methodbenadering

Voor elke korf van goederen en diensten worden vijf informatiebronnen gecombineerd om te bepalen welke goederen en diensten minimaal noodzakelijk zijn om de intermediaire behoeften te vervullen en als dusdanig in de korven worden opgenomen:

- Officiële richtlijnen (bv. voedingsaanbevelingen, woonnormen);
- Wetenschappelijke literatuur over gezondheid, consumptie en sociale noden;
- Expertkennis van onderzoekers, ervaringsdeskundigen in armoede, hulpverleners en beleidsmakers;
- Focusgroepen met burgers uit verschillende inkomensgroepen en regio's;
- Surveygegevens over uitgaven, consumptie en prijzen.

Het resultaat van deze 'mixed-method' benadering is een reeks van korven met producten en diensten die noodzakelijk zijn om volwaardig te kunnen participeren aan de samenleving op lange termijn.
Tabel 1 geeft een overzicht van deze korven en hun inhoud.

[4] Dit wil zeggen dat ze voldoen aan de 'vijf (intussen zeven) B's': beschikbaar, bereikbaar, betrouwbaar, bekend, begrijpbaar, bruikbaar en betaalbaar (Bouverne-De Bie, 2004; Hubeau & Parmentier, 1991; Roose, 2003; Sels, Goubin, Meulemans, & Sannen, 2008).

Tabel 1 Referentiebudgetten, de korven en hun inhoud

Korven	Omschrijving inhoud
Gezonde leefstijl: voeding en beweging	Water, graan, fruit, melk, vlees/vis/ei, vet, rest, keukenuitrusting, fysische activiteit
Kleding	Kleding, producten voor het onderhouden en opbergen van kleding
Huisvesting	Huur woning, verbruikerskosten, producten voor onderhoud en herstel van de woning
Veiligheid	Bankdiensten, brand- en familiale verzekering, preventie brand, koolstofmonoxide en fysieke veiligheid
Gezondheidszorg	Gezondheidsdiensten en -producten (voor de behandeling van veel voorkomende gezondheidsklachten, traumata en verwondingen en ziektepreventie) en verzekering voor de toegang tot de gezondheidszorg (ziekenfondsbijdrage, premie Vlaamse zorgverzekering, hospitalisatieverzekering)
Persoonlijke verzorging	Hand-, mond- en algemene hygiëne, voorbehoedsmiddelen.
Nachtrust	Bed en beddengoed, wekker, nachtlampje, nachtkastje.
Veilige kindertijd	Jaarlijkse gezinsuitstap, ontwikkelingsgericht speelgoed, bibliotheekabonnement, vier culturele activiteiten per jaar, lidmaatschap vereniging, onderwijskosten, verjaardagsfeestje thuis voor lagereschoolkinderen, smartphone met abonnement voor adolescenten, zakgeld, kinderopvangkosten afhankelijk van de arbeids- en sociale situatie van ouders
Ontspanning	Midweek vakantie in bungalow, maandelijks avondje uit (cafébezoek, film, theater). bibliotheekabonnement, lidmaatschap vereniging, tv met digitaal kabelabonnement, kleine luidspreker, hoofdtelefoon
Onderhoud van relaties	Jaarlijkse gezinsuitstap voor gezinnen zonder kinderen, drank en snacks voor vrienden- en familiebezoek, uit eten en afhaalmaaltijden (12 keer per jaar) feesten en geschenken, wenskaarten, smartphone met abonnement voor belminuten en gebruik van mobiele data, printbudget, chromebook, internetabonnement, identiteitsdocumenten, afvalophaling, lidgeld vakbonden, basismateriaal voor gezinsadministratie.
Mobiliteit	Fiets- en fietsonderhoud, abonnement de Lijn, tien treinritten, rijbewijs, abonnement en maandelijks gebruik deelwagen of indien nodig: eigen auto hieraan verbonden kosten
Onverwachte uitgaven	Repareren of sneller dan voorzien vervangen van huishoudtoestellen of huisraad

2.3.3 Prijsbepaling en actualisatie

De prijsbepaling gebeurt gefaseerd: eerst wordt bepaald welk kwaliteitsniveau minimaal vereist is, vervolgens worden prijzen gezocht in een representatief winkel- en dienstverleningsaanbod, dat sociaal aanvaardbaar en functioneel haalbaar is. Goedkoopste geschikte producten worden gekozen, tenzij variatie, seizoensgebondenheid of leeftijdsverschillen andere keuzes vereisen. Discountprijzen en tijdelijke promoties worden uitgesloten. Voor duurzame goederen worden maandelijkse kosten

berekend op basis van afschrijving. Sinds 2022 worden prijzen volledig geactualiseerd om de 2,5 jaar, met tussentijdse bijsturing via de subindices uit de consumptieprijsindex; elke vijf tot zes jaar volgt een brede, inhoudelijke herziening waarin maatschappelijke veranderingen en verschuivende sociale normen mee worden verwerkt. De meest recente volledige herziening van de referentiebudgetten werd uitgevoerd in mei 2024. In het kader van deze actualisatie werden naast het raadplegen van de recente wetenschappelijke literatuur officiële richtlijnen 76 externe experts betrokken, waaronder 13 met specifieke expertise in de noden van kinderen en jongeren. Daarnaast werden 15 focusgroepgesprekken georganiseerd met in totaal 93 deelnemers. Deze gesprekken, die evenzeer deel uitmaakten van de bredere mixed-methodbenadering, hadden tot doel om zicht te krijgen op maatschappelijk gedragenheid en haalbaarheid van de invullingen van minimale noden binnen verschillende leefwerelden, inz. deze van financieel kwetsbare burgers. De gesprekken vonden plaats met uiteenlopende doelgroepen, waaronder drie focusgroepen met gezinnen met baby's, drie met jongeren, één met studenten en vier met ouders van kinderen jonger dan 12 jaar.

3 Methodologische aanpak berekening minimale kosten van kinderen

In deze paragraaf beschrijven we hoe de minimale kosten van kinderen worden berekend op basis van de Belgische referentiebudgetten. We lichten toe hoe kosten aan kinderen worden toegeschreven, welke aannames gelden voor gezinssamenstelling en woonsituatie, en hoe met specifieke uitgaven zoals kinderopvang en mobiliteit wordt omgegaan.

3.1 Opbouw en toewijzing van kosten binnen typegezinnen

In dit rapport maken we gebruik van de Belgische referentiebudgetten. Alle erin opgenomen producten en diensten zijn geprijsd op basis van actuele marktprijzen uit het tweede kwartaal van 2024, met uitzondering van de huurprijzen. Die worden bepaald op basis van de mediaan van de reëel betaalde huurprijzen voor kwaliteitsvolle woningen in de drie Belgische gewesten, zoals vastgesteld op basis van administratieve bronnen voor sociale huur en surveydata voor private huur (zie: Frederickx, Heylen, Teppers et al., 2025).

Door de referentiebudgetten van gezinnen met kinderen te vergelijken met die van vergelijkbare gezinnen zonder kinderen, kunnen we de bijkomende kosten van kinderen afleiden. Het verschil tussen beide levert een schatting op van de noodzakelijke meeruitgaven voor kinderen, uitgesplitst naar leeftijdsgroep en gezinsgrootte.

De meeste kindgebonden kosten kunnen rechtstreeks worden toegewezen aan individuele kinderen, op basis van de specifieke noden die vaak samenhangen met hun leeftijd. Sommige uitgaven worden gedeeld tussen meerdere kinderen of andere gezinsleden. In het geval van gedeelde kindkosten, zoals babysitkosten, of een duurder internetabonnement voor de kinderen wordt het volledige bedrag toegewezen aan het oudste kind. Daarnaast zijn er persoonsgebonden uitgaven die niet exclusief aan kinderen toe te schrijven zijn, maar waarvan de omvang toeneemt met het aantal gezinsleden, zoals de grootte van een eettafel, een diepvriezer, of de huurprijs en andere vaste woonkosten. Ook deze kosten worden, wanneer ze voor gezinnen met kinderen worden berekend, aan het oudste kind toegeschreven.

Formele kinderopvangkosten worden in eerste instantie niet opgenomen, omdat de nood eraan sterk afhankelijk is van het arbeidsregime van de ouders, de beschikbaarheid van opvangplaatsen en de toegang tot informele opvang (bv. via grootouders). In hoofdstuk 4, waar we de toereikendheid van de

financiële tegemoetkomingen voor gezinnen met kinderen bespreken, gaan we wel kort in op alternatieve scenario's waarin kinderopvangkosten wél worden opgenomen.

Hetzelfde geldt voor de kost van een privéwagen. Die wordt enkel opgenomen in situaties waarin gezinnen onvoldoende mobiel zijn wanneer zij zich uitsluitend kunnen verplaatsen te voet, met de fiets of met het openbaar vervoer. De kost ervan wordt in principe aan de ouders toegeschreven, behalve voor gezinnen met drie of meer kinderen waarvoor een grotere wagen nodig is. In dat geval wordt de extra kost aan het oudste kind toegewezen. Voor de berekening van de minimale kosten van kinderen veronderstellen we dat gezinnen voldoende mobiel zijn zonder eigen wagen.

Wat betreft woninggebonden kosten wordt uitgegaan van de mediane huurprijs op de private huisvestingsmarkt voor een kwaliteitsvolle woning die voldoet aan de Vlaamse bezettingsnormen (op basis van de EU_SILC, zie: Frederickx, et. al., 2025). De benodigde woningoppervlakte groeit mee met het aantal gezinsleden. Voor gezinnen met kinderen betekent dit concreet dat er voldoende slaapkamers moeten zijn om een gezonde en leefbare woonomgeving te garanderen. Voor de berekening van de huurkost wordt ervan uitgegaan dat maximaal twee kinderen een slaapkamer delen, met aparte kamers voor kinderen van twaalf jaar, wanneer van verschillend geslacht (in gezinnen met drie of minder kinderen). Een grotere woning betekent ook een hoger energieverbruik. De hieraan gerelateerde kosten worden, wanneer kinderen een slaapkamer delen, net zoals andere gedeelde uitgaven, toegewezen aan het oudste kind.

Gezinnen die een woning kunnen huren op de sociale huisvestingsmarkt (16% in de Vlaamse bevolking, de Smalen & Van den Broeck, 2025) betalen aanzienlijk minder huurkosten dan gezinnen die huren op de private markt (59%, Heylen, 2024). Bovendien wordt er bij de berekening van de maandelijkse sociale huurprijs een gezinskorting van €22 per kind ten laste (in 2024), toegepast waardoor gezinnen met kinderen, bij gelijk inkomen en gelijke marktwaarde, minder sociale huur betalen vergeleken met gezinnen zonder kinderen. In realiteit is de huurprijs echter ook afhankelijk (via de martkwaarde) van de grootte van de woning. Omdat gezinnen met kinderen een grotere woning (met een grotere marktwaarde) nodig hebben dan gezinnen zonder kinderen, wordt het voordeel van de gezinskorting soms geheel of vaak gedeeltelijk opgeheven. In dit rapport vertrekken we voor de berekening van de woninggerelateerde kindkosten voor gezinnen die hun woning huren op de private markt. Bij de bespreking van de resultaten bespreken we wel de impact van te kunnen huren op de sociale huurmarkt.

Voor de berekening van de minimale kosten van kinderen werd een selectie gemaakt van 26 gezinstypes met één of twee volwassenen en één tot vier kinderen, in verschillende leeftijdscategorieën (0-1 jaar: 1-2,5 jaar, 2,5-5 jaar, 6-11 jaar, 12-17 jaar, 18-25 jaar). Om het aantal typegezinnen beheersbaar te houden, beperken we de leeftijden van kinderen in gezinnen met twee of meer kinderen tot de categorieën 2,5-5 jaar en 12-17 jaar. Tegelijk houden we rekening met regelingen in het Groeipakket (nl. sociale toeslag) die specifiek zijn voor gezinnen met meerdere kinderen die voor én na 2019 zijn geboren. Daarom voegen we twee extra typegezinnen toe: een eenoudergezin met drie kinderen (2,5-5 jaar, 6-11 jaar en 12-7 jaar) en een koppel met vier kinderen (2,5-5 jaar, 6-11 jaar, 12-17 jaar, 12-17 jaar).

Alle leden van de typegezinnen verkeren in een goede gezondheid en ze verblijven voltijds in het gezin (geen kinderen op internaat, in een pleeggezin of deeltijds in een ander gezin). Beide ouders van de kinderen zijn in leven. De gezinnen huren een kwaliteitsvolle woning op de private huurmarkt en wonen in een omgeving met een goed toegankelijk aanbod van (publieke) goederen en diensten, inclusief openbaar vervoer.

3.2 Afbakening kostenbegrip

Zo berekend bevatten de kindkosten enkel de directe uitgaven die gezinnen in Vlaanderen minimaal moeten maken voor het opvoeden van hun kinderen. Het gaat hierbij om zogenaamde out-of-pocketkosten: publieke voorzieningen zoals onderwijs, gezondheidszorg of openbaar vervoer worden meegenomen in de mate dat gezinnen nog een eigen bijdrage moeten betalen om er effectief gebruik te kunnen maken van het aanbod.

Indirecte kosten, zoals gederfde arbeidsinkomsten door deeltijds werk of het opnemen van zorgverlof, maken geen deel uit van de berekening. Ook de langetermijneffecten van ouderschap op bijvoorbeeld pensioenrechten, spaargedrag of gezondheid worden niet in rekening gebracht. Deze indirecte en opportuniteitskosten zijn reëel, maar laten zich moeilijk normatief ramen binnen het kader van referentiebudgetten. Ze zijn ook niet voor elke oefening even relevant. Vanuit beleidsoogpunt heeft het Groeipakket bv. niet tot doel om de indirecte kosten te compenseren.

Door deze afbakening focust de analyse expliciet op de materiële voorwaarden waaronder gezinnen met kinderen toegang kunnen krijgen tot een leefpatroon dat maatschappelijk als minimaal aanvaardbaar wordt beschouwd.

3.3 Indicatoren en leeswijzer voor de resultaten

Om de minimale kosten van kinderen inzichtelijk te maken, rapporteren we volgende drie kern-indicatoren:

1. Totale minimale kost van kinderen: dit is het netto bedrag dat gezinnen minimaal ter beschikking moeten hebben voor het opvoeden van hun kinderen, zoals berekend op basis van het verschil tussen het referentiebudget met en zonder kinderen. Naast het bedrag in euro per maand, drukken we dit ook uit als aandeel van het totale referentiebudget.
2. Decompositie naar uitgavendomein: de totale kost wordt uitgesplitst naar relevante domeinen waarin gezinnen uitgaven moeten doen: voeding, kleding, gezondheid en persoonlijke verzorging, huisvesting, veilige kindertijd, veiligheid, nachtrust, ontspanning, onderhouden van relaties, mobiliteit en onverwachte voorzieningen. Deze decompositie laat toe om te zien welke uitgavencategorieën het zwaarst doorwegen.
3. Equivalentieschalen: Omdat de referentiebudgetten zijn opgebouwd om een vergelijkbaar welvaartsniveau te garanderen voor gezinnen met verschillende samenstellingen (bv. alleenstaanden, koppels, gezinnen met kinderen), kunnen ze worden gebruikt om equivalentie-schalen af te leiden. Dergelijke schalen drukken uit hoeveel inkomen een huishouden met een bepaalde samenstelling nodig heeft in verhouding tot een referentiehuishouden (meestal een alleenstaande) om een gelijkaardig levenspeil te bereiken. De vanuit referentiebudgetten afgeleide schalen zijn empirisch onderbouwd en kunnen als dusdanig de vaak gebruikte OESO-schaal contextualiseren.

4 Resultaten: de minimale kosten van kinderen

4.1 Totale minimumkost van kinderen

De minimale kosten van kinderen, zoals berekend op basis van het verschil tussen het referentiebudget van een gezin met en zonder kinderen, variëren sterk naargelang de leeftijd van het kind en de gezinsgrootte. Figuur 2 toont de maandelijkse referentiebudgetten en de ervan deel uitmakende kindkosten voor alleenstaanden en koppels met nul tot vier kinderen, op basis van prijzen genoteerd in mei 2024.

Voor een gezin met één jong kind liggen de kindkosten het laagst. Ze bedragen €378 per maand voor een gezin met een peuter (van 1-2.5 jaar) en €414 voor gezinnen met een baby of met een kleuter (van 2.5-5 jaar). Zoals vastgesteld in de literatuur (zie Hoofdstuk 14) stijgen de kosten vanaf de adolescentie in sterke mate. Ze lopen op tot €777 per maand voor een tiener en tot €863 voor een pendelstudent in het hoger onderwijs. De kindkosten voor deze laatste twee leeftijdsgroepen liggen zelfs hoger dan deze voor gezinnen met twee jonge kinderen. Niet verassend stijgen de kosten met het aantal kinderen in het gezin. Ze liggen het hoogst voor gezinnen met vier oudere kinderen (€2.773 per maand).

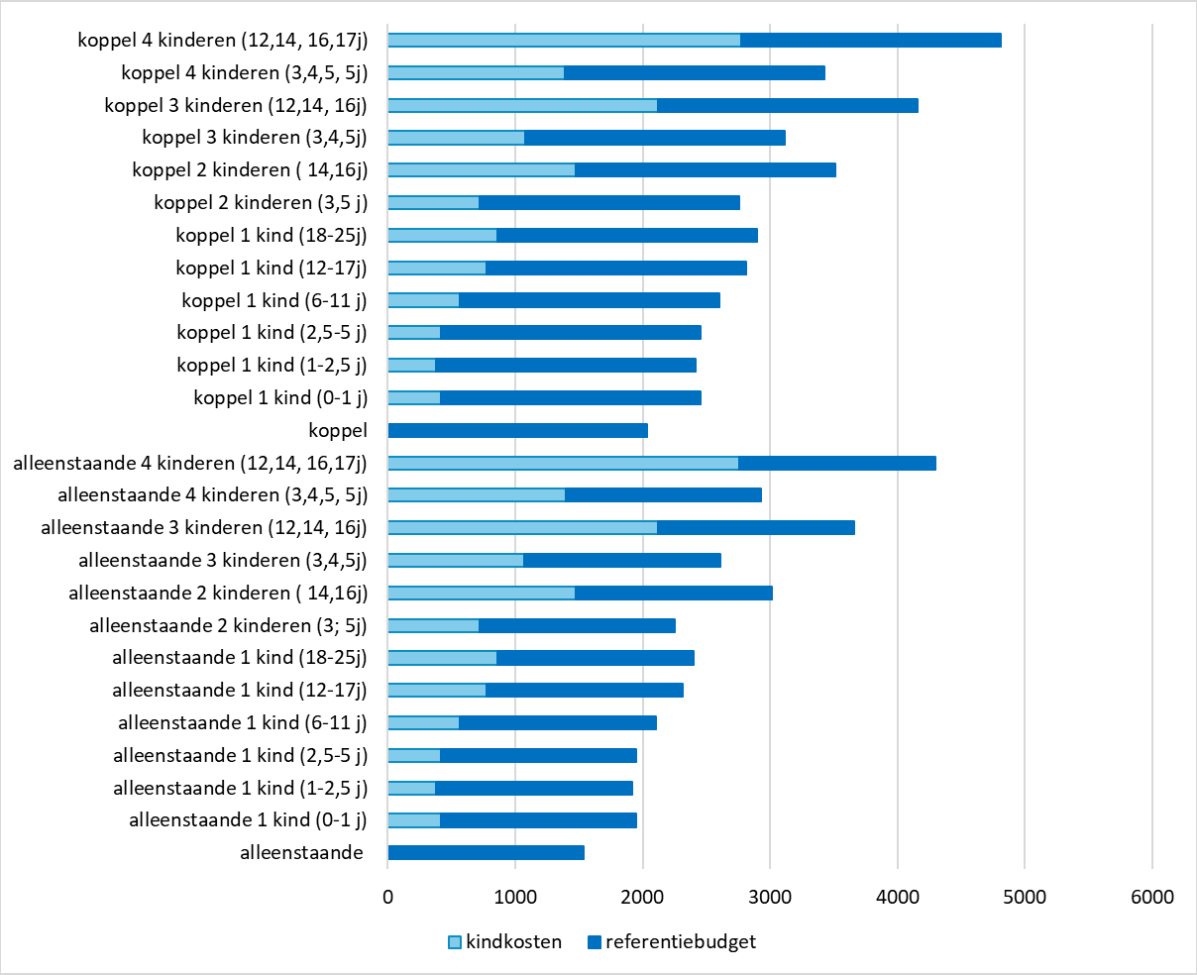
Hoewel het totale referentiebudget voor koppels zonder kinderen hoger ligt dan voor alleenstaanden zonder kinderen, blijken de kindgebonden meeruitgaven voor beide gezinstypes nauwelijks te verschillen. Dat komt doordat referentiebudgetten geen gedragsverschillen modelleren: ze houden bijvoorbeeld geen rekening met de doorgaans beperktere tijd van alleenstaande ouders (om te koken, kinderen te vervoeren of administratie te doen) of met hun vaak kleinere informele netwerk (om bv. te babysitten). Ook indirecte kosten, zoals gederfde arbeidsinkomsten of tijdsverlies, blijven buiten beschouwing.

Daardoor worden verschillen in draagkracht, inkomenspositie en taakverdeling niet zichtbaar in deze indicator, terwijl die wel relevant zijn voor de beoordeling van de toereikendheid van financiële steun (zie hoofdstuk 4). Omdat de kindgebonden meeruitgaven nagenoeg gelijk zijn, negeren we in dit onderzoek de beperkte verschillen tussen één- en tweeoudergezinnen. Waar ze toch optreden[5], werken we met een gemiddelde kindkost over beide gezinstypes.

Zoals af te lezen valt uit figuur 2, variëren niet alleen de absolute bedragen van de maandelijkse kindkosten over de verschillende typegezinnen, ook hun aandeel in het totale referentiebudget varieert in sterke mate van 16% tot 36% voor gezinnen met één kind; naar 25% tot 58% voor gezinnen met twee tot drie kinderen en tot meer dan 60% voor gezinnen met vier oudere kinderen. Deze verhouding ligt systematisch hoger voor alleenstaande ouders dan voor koppels, doordat hun totale referentiebudget lager is terwijl de minimale kost per kind nagenoeg gelijk blijft.

5 De beperkte verschillen in de minimale kost van kinderen situeren zich in de korven voor huisvesting, ontspanning en mobiliteit. Zo zijn de verbruikerskosten van kinderen van alleenstaanden iets groter dan deze van kinderen van koppels omdat de schaalvoordelen van deze laatste gezinstypes groter zijn. De huurkosten daarentegen zijn identiek, aangezien ze worden berekend op basis van het aantal slaapkamers. In het ontspanningsbudget is het vakantieverblijf duurder voor gezinnen vanaf vijf personen (waardoor gezinnen met kinderen meer betalen in een tweeouder dan in een éénoudergezin). Tot slot liggen de mobiliteitskosten hoger voor koppels met vier kinderen, omdat een grotere deelwagen moet worden gebruikt.

Figuur 2 Referentiebudgetten (private huur) en aandeel kindkosten voor alleenstaanden en koppels met 0-4 kinderen, Vlaanderen, maandbedragen 2024

Noot: Kinderopvangkosten en kosten verbonden aan het bezit en gebruik eigen privéwagen, zijn niet mee opgenomen in de berekening van de kindkosten. Bij de berekening van de referentiebudgetten werd verondersteld dat alle gezinsleden in goede gezondheid verkeren en de gezinnen een kwaliteitsvolle woning huren woning op de private huisvestingsmarkt.

4.2 Decompositie naar uitgavendomein

Om een genuanceerd inzicht te krijgen in de aard van de minimale kosten van kinderen, splitsen we de totale kindkost uit naar de verschillende uitgavendomeinen waarvoor referentiebudgetten zijn ontwikkeld. In Figuur 3 tot 5 worden deze kosten weergegeven, uitgesplitst naar leeftijd en volgorde van het kind binnen het gezin. Tabel A in bijlage geeft een meer gedetailleerd beeld van de kindkosten naar leeftijd en aantal kinderen in het gezin.

Hieronder bespreken we eerst de kost van een eerste kind naargelang de leeftijd (Figuur3), daarna bespreken we de kindkosten volgens de volgorde van het kind in het gezin (figuren 4 en 5).

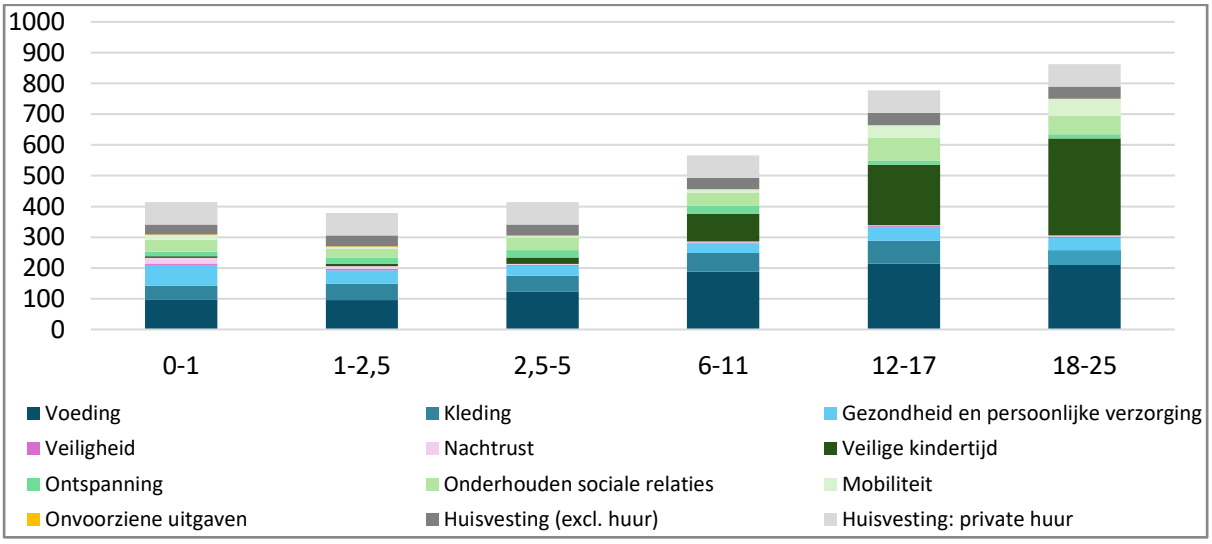
4.2.1 Kindkosten per leeftijdscategorie

Zoals hierboven al vermeld, variëren de minimale kosten van een kind in belangrijke mate met de leeftijd. Dit weerspiegelt zich zowel in de aard als in de hoogte van de noodzakelijke kindgebonden uitgaven. Uit figuur 3 lezen we af dat in de eerste levensjaren vooral de kosten voor huisvesting, voeding

en gezondheid en persoonlijke verzorging dominant zijn. Naarmate kinderen ouder worden verschuift het zwaartepunt geleidelijk van de kosten voor de vervulling van voornamelijk fysieke behoeften (blauw en paars gekleurd) naar behoeften met een groter sociaal en cultureel karakter (groen gekleurd) zoals onderwijs, vrije tijd of sociale participatie (in de korf voor een veilige kindertijd) en mobiliteit. In de jongvolwassenheid bereiken deze kosten hun piek, terwijl de kosten voor voeding en kleding, persoonlijke verzorging en gezondheidszorg stabiliseren of licht dalen.

De leeftijdsgebonden evolutie van de kindkosten wordt in de volgende paragraaf verder uitgesplitst per uitgavendomein. Daarbij volgen we de uitgavencategorieën zoals vastgelegd bij de opmaak van de referentiebudgetten (Storms, Goedemé & Nisen, 2025). Deze categorieën geven de illustratieve, minimale kost weer van de producten en diensten die kinderen en jongeren in Vlaanderen in 2024 nodig hebben om hun essentiële behoeften te vervullen met het oog op volwaardige maatschappelijke participatie.

Figuur 3 Minimumkost van een eerste kind naar leeftijd en uitgavendomein, Vlaanderen, maandbedragen 2024

Noot: de minimumkosten worden hier weergegeven voor gezinnen waarbij gehuurd wordt op de private woonmarkt. Kinderopvangkosten en kosten verbonden aan het bezit en gebruik van een eigen wagen zijn niet mee opgenomen in de berekening.

Voeding

De maandelijkse voedingskosten omvatten de prijs van voedingsmiddelen die nodig zijn om, volgens de aanbevelingen van de Hoge Gezondheidsraad, gezond en gevarieerd te kunnen eten. Kosten die met voeding samenhangen maar andere functies vervullen dan de preventieve gezondheidsfunctie, worden opgenomen in andere - hieronder besproken - uitgavendomeinen. Naast de voedingsmiddelen zelf bevatten de voedingskosten ook de afschrijfkosten van keukenmateriaal dat nodig is om thuis maaltijden te bereiden, te serveren, te consumeren en te bewaren. Ten slotte is een beperkt budget voorzien voor een betalende bewegingsactiviteit (bijvoorbeeld twee zwembeurten per maand). Voor een gedetailleerde beschrijving van de voedingskorf wordt verwezen naar Storms et al. (2025).

De voedingskosten bedragen €98 en €95 per maand voor resp. baby's en kinderen van 1-2,5 jaar. Ze stijgen naar €123 voor kleuters van 2,5-5 jaar en verder naar resp. €189 en €214 voor kinderen van 6-11 jaar en adolescenten van 12-17 jaar. Voor oudere kinderen (18 en ouder) liggen de kosten op een

vergelijkbaar niveau als deze voor adolescenten, met een licht hogere minimale voedingskost voor kotstudenten (€228 per maand).

Vooral de kost van de voedingsmiddelen zelf is bepalend voor de hoogte van het voedingsbudget. Het aandeel van keukenuitrusting en beweging schommelt tussen 2% à 5%, behalve bij baby's, waar dit oploopt tot 17%. Die hogere kost is voornamelijk toe te schrijven aan het materiaal voor borst- en flessenvoeding.

Huisvesting

De meerkost voor huisvesting die aan kinderen kan worden toegerekend omvat een extra huurkost, de meeruitgaven voor energie en water (verbruikerskosten), en voor producten voor het onderhoud en het herstel van de woning.

De extra huurkost die aan een eerste kind kan worden toegeschreven, hangt sterk af van de aannames over de woonsituatie van gezinnen, zoals woonplaats en woningkenmerken. Op basis van het verschil tussen de mediane huurprijs van een kwaliteitsvolle twee- en eenslaapkamerwoning (zie 3.1) bedraagt deze minimumkost €73 per maand. De bijkomende verbruikskosten zijn iets lager en variëren van €29 tot €37 per maand. Aangezien oudere kinderen doorgaans meer tijd op hun eigen kamer doorbrengen, ligt hun energieverbruik iets hoger. De extra kosten voor woningonderhoud en kleine herstellingen ten gevolge van de aanwezigheid van een kind blijven beperkt tot €3 à €5 per maand.

Zoals hierboven vermeld, verschillen de (meer)kosten voor het huren van een woning aanzienlijk tussen de private en de sociale huisvestingsmarkt. Terwijl gezinnen met kinderen meer betalen voor het huren van een grotere woning op de private huisvestingsmarkt (+€73 per maand voor een eerste kind), is dit niet het geval op de sociale huisvestingsmarkt. Gezinnen met een inkomen ter hoogte van het referentiebudget betalen er €5 per maand minder aan huur voor een eerste kind ten laste dan wanneer ze geen kinderen hebben.

Kleding

De maandelijkse noodzakelijke uitgaven voor kleding omvatten de kost van basisboven- en onderkleding, nachtkleding, regenkledij, sportuitrusting, ondergoed, seizoensaccessoires (zoals mutsen en sjaals), schoenen, laarzen en pantoffels. Daarnaast bevat het kledingbudget ook de minimale noodzakelijke kosten voor het wassen, drogen, onderhouden en opbergen van kleding en schoenen, zoals wasproducten, een droogrek of een opbergkast (voor meer uitgebreide informatie, zie: Van Thielen en Storms, 2025).

De minimale kledingkosten voor een eerste kind nemen toe met de leeftijd: van €44 per maand voor baby's tot €75 per maand voor adolescenten (12-17 jaar). De stijging van de kledingkosten weerspiegelt de fysieke groei en de nood aan aangepaste kledij voor school, sport en sociale participatie. Vanaf de jongvolwassenheid nemen deze kosten opnieuw af, aangezien jongeren hun kleding doorgaans langer kunnen dragen. Voor studenten bedragen de maandelijkse minima €49 voor kotstudenten en €42 voor pendelstudenten.

De meerkost voor het onderhoud en het opbergen van kleding is beperkt en schommelt tussen €2 en €4 per maand.

Gezondheid en persoonlijke verzorging

Naast voeding, huisvesting en kleding brengen kinderen ook kosten met zich mee voor persoonlijke hygiëne en medische zorg. Het gaat hierbij om producten en diensten voor handhygiëne, mondhygiëne, algemene hygiëne en voorbehoedsmiddelen. Voor medische zorg worden de minimale kosten verrekend die nodig zijn om gezonde kinderen in staat te stellen hun goede gezondheid te behouden en hen toegang te verlenen tot de basisgezondheidszorgen in ons land (zie: Storms & Delanghe, 2025). Ze kunnen worden onderverdeeld in:

- *Curatieve zorg:* waaronder jaarlijkse consultaties bij de huisarts en de pediater (voor jonge kinderen), enkele psychologische consultaties per levensfase, periodieke tandbehandelingen, en een beperkt pakket geneesmiddelen;
- *Zorg bij traumata en verwondingen*: zoals de kost van een huisapotheek met ontsmettingsmiddel, neusspoelmiddel (voor jonge kinderen), pleisters, zalf voor brandwonden en steriele kompressen;
- *Preventieve zorg*: waaronder tandartscontrole, aanbevolen en verplichte vaccinaties, en zonnebrandolie;
- *Verzekeringen en bijdragen*: met inbegrip van de meerkost van een hospitalisatieverzekering.

De noodzakelijke uitgaven voor persoonlijke verzorging en gezondheid zijn met €67 per maand het hoogst voor baby's, vooral door de kost van luiers, verzorgingsproducten en frequente medische opvolging. Ze dalen sterk vanaf 2,5 jaar, aangezien de meeste kinderen tegen dan zindelijk zijn en minder specifieke verzorgingsnoden hebben. Vanaf de adolescentie nemen de kosten opnieuw licht toe en liggen dan op een vergelijkbaar niveau als deze voor volwassenen (zonder de mutualiteitsbijdrage en de Vlaamse zorgverzekering in rekening te nemen die die geen meerkost genereren voor kinderen ten laste).

Veilige kindertijd

Naast de kosten die eerder verband houden met fysieke basisbehoeften, maken ook de noodzakelijke uitgaven voor een veilige kindertijd deel uit van de minimale kost van kinderen. Ze dekken de materiële voorwaarden die nodig zijn om immateriële basisnoden van kinderen te ondersteunen, zoals affectieve verbondenheid, ontwikkeling, erkenning en zelfstandigheid. Die voorwaarden zijn essentieel om kinderen te laten opgroeien in een stabiele, stimulerende en sociaal geïntegreerde leefomgeving (voor een uitvoerige beschrijving, zie Van Thielen et al., 2025).

Deze minimale kosten voorzien onder meer in gezamenlijke ouder-kindactiviteiten, zoals een tweewekelijkse betalende activiteit (bv. zwemmen, opgenomen in de voedingskost) en een jaarlijkse gezinsuitstap (geplaatst onder het domein sociale relaties). Ze omvatten ook noodzakelijke schoolkosten[6] (inclusief een Chromebook voor adolescenten en een laptop voor studenten hoger onderwijs) en uitgaven voor deelname aan vrijetijdsactiviteiten, zoals het lidmaatschap van een sportclub of jeugdbeweging, vier culturele activiteiten per jaar (zoals een bioscoop- of theaterbezoek)

6 Maximumfactuur in het kleuter en lager onderwijs, plus de kostprijs van extra noodzakelijke schoolbenodigdheden, zoals een boekentas of een turnzak. De kosten voor het secundair en hoger onderwijs zijn gebaseerd op surveygegevens en vertegenwoordigen de gewogen gemiddelde kosten van adolescenten in de tweede graad van het secundair onderwijs en pendelstudenten in het hoger onderwijs (zie: Van Thielen, et. al., 2025, p. 233-235).

en ontwikkelingsgericht speelgoed. Om sociale inclusie te bevorderen, worden kosten meegenomen voor een verjaardagsfeestje en een schooltraktatie bij lagereschoolkinderen, en voor adolescenten een eenvoudige smartphone met een goedkoop abonnement. Tot slot omvat deze korf ook uitgaven die de zelfstandigheid van kinderen ondersteunen, zoals zakgeld dat meegroeit met de leeftijd.

Uitgedrukt op maandbasis, bedragen de noodzakelijke uitgaven voor een veilige kindertijd €5 à €8 voor baby's en peuters, en €21 voor kleuters. Daarna nemen ze sterk toe tot €91 per maand voor lagere-schoolkinderen, €197 voor adolescenten, en €316 voor studenten in het hoger onderwijs. Deze toename weerspiegelt vooral de stijgende onderwijskosten en het groeiende budget voor zakgeld.

Opmerking: in deze berekening zijn zoals gezegd geen kosten voor kinderopvang opgenomen. Die kunnen sterk variëren naargelang het beschikbare aanbod, het arbeidsregime, de sociale positie en het inkomen van de ouders. In tabel B in de bijlage worden enkele scenario's uitgewerkt, waaruit blijkt dat de netto kinderopvangkost voor gezinnen met minstens 50% tewerkstelling en een kind tussen 0 en 11 jaar oud, varieert tussen €24 en €193 per maand, afhankelijk van de leeftijd van het kind en het inkomen van de ouders.

Onderhouden sociale relaties

Ook de kosten voor het onderhouden van sociale relaties maken deel uit van de minimale kost van kinderen. Deze uitgaven dekken de materiële voorwaarden die nodig zijn om verbonden te blijven met familie, vrienden, leeftijdsgenoten en bredere sociale netwerken en die niet in de korf voor een veilige kindertijd werden opgenomen. Via sociale interactie bouwen kinderen en jongeren vertrouwen en sociaal kapitaal op, wat essentieel is voor hun mentaal welzijn en maatschappelijke participatie (voor een uitvoerige beschrijving, zie Van Thielen et al., 2025).

De minimale uitgaven om sociale relaties te onderhouden omvatten onder meer de maandelijkse afschrijfkosten voor het vieren van gezins- en familiefeesten. Het gaat zowel om een bescheiden budget voor jaarlijks terugkerende gelegenheden, zoals verjaardagen, nieuwjaar of religieuze feesten (zoals kerstmis, offerfeest of lichtfeest), als om grotere vieringen, bijvoorbeeld bij de geboorte van een kind of een overgang naar volwassenheid (zoals een communie- of lentefeest). Ook een beperkt budget voor cadeautjes en wenskaarten hoort daarbij. Daarnaast zijn er kosten voor digitale communicatie, waaronder een Chromebook of laptop (opgenomen in het budget voor een veilige kindertijd), een duurder internetabonnement voor gezinnen met kinderen ouder dan 12 jaar, en een printer voor gezinnen met schoolgaande kinderen.

Ook de kindgerelateerde kosten voor een maandelijkse afhaalmaaltijd of een eenvoudig restaurantbezoek worden hier meegeteld (enerzijds omwille van sociale verwachtingen, anderzijds om praktische redenen wanneer zelf koken niet haalbaar is). Tot slot worden in dit domein ook de kosten opgenomen die voortvloeien uit burgerverplichtingen, zoals identiteitsdocumenten en afvalophaling, evenals uitgaven voor een gezellige thuisomgeving, zoals een zetel en kussens.

De kosten voor het onderhouden van sociale relaties bedragen €30 à €43 per maand voor kinderen jonger dan 12 jaar en stijgen naar €74 voor adolescenten. Vooral de kosten voor feesten en digitale communicatie wegen zwaar door in dit budget.

Ontspanning

Kinderen hebben nood aan rust, plezier en ontspanning. De bijbehorende minimale uitgaven maken deel uit van het budget voor een veilige kindertijd (zie hierboven). Binnen dit ontspanningsbudget is een

meerkost voorzien voor een jaarlijkse korte vakantie van vijf dagen aan de Belgische kust, met verblijf in een bungalow. Dit bedrag kan ook ingezet worden voor daguitstappen of kortere gezinsactiviteiten. Voor ouders met jonge kinderen is er tweemaandelijks een budget voor een betaalde babysit, zodat zij af en toe kunnen deelnemen aan ontspannende activiteiten buitenshuis (zie voor meer informatie: Van Thielen & Storms, 2025).

Daarnaast wordt toegang tot de openbare bibliotheek meegeteld, waar kinderen gratis boeken, films of spelmateriaal kunnen ontlenen als laagdrempelige vorm van ontspanning. Tot slot is er een bescheiden bedrag voorzien voor kleine verwenmomenten thuis, zoals een snack of drankje bij het televisiekijken.

Verrekend op maandbasis bedragen deze kosten tussen de €13 en €25, met de hoogste bedragen voor kinderen jonger dan 12 jaar, omwille van de babysitkosten.

Mobiliteit

Mobiliteitskosten weerspiegelen de behoefte aan verplaatsing voor school, vrije tijd, sociale contacten en gezinsactiviteiten.

Voor zeer jonge kinderen betreft het de kost van een combiwandelwagen met draagmand en autozitje, een draagsysteem om de baby op het lichaam te dragen en, indien er geen eigen wagen is, een fietskar met babyschaal. Naarmate kinderen ouder worden, verschuift de minimumkost voor mobiliteit naar een eigen fiets en bijhorende toebehoren zoals een kinderzitje, fietshelm, fietstassen, fietspomp, slot en reparatieset. Jaarlijks onderhoud met beperkte herstellingen is eveneens inbegrepen vanaf de adolescentie.

Vanaf zes jaar wordt het openbaar vervoer betalend. Dan wordt het budget aangevuld met een busabonnement en de mogelijkheid om vijf keer per jaar met de trein te reizen (gratis tot en met elf jaar, op voorwaarde van begeleiding door een volwassene). Voor studenten in het hoger onderwijs verschilt het vervoersbudget naargelang hun situatie: voor pendelstudenten is bijkomend een treinbudget voor vijf ritten per week inbegrepen, voor kotstudenten een budget voor een wekelijkse treinrit.

Voor gezinnen zonder eigen wagen wordt een budget voorzien voor occasioneel gebruik van een deelwagen. Wanneer frequenter autogebruik nodig is, wordt dit vervangen door een budget voor een eenvoudige tweedehandswagen. In dat geval vervallen kosten zoals de fietskar en babyschaal, en wordt de kost van een autostoel of -zitje toegevoegd. Voor adolescenten is ook de kostprijs van een rijbewijs opgenomen.

De minimaal noodzakelijke uitgaven voor mobiliteit variëren van €5 tot €54 per maand. Ze zijn het laagst voor kleuters van 2,5 tot 5 jaar en het hoogst voor studerende jongeren ouder dan 18. Bij jonge kinderen bestaat het grootste deel van het budget uit fietsen en mobiliteitsmiddelen voor baby's, terwijl bij oudere kinderen vooral de kosten voor openbaar vervoer doorwegen.

Overige: rust, veiligheid en onvoorziene uitgaven

Naast de grotere uitgavendomeinen omvat de minimale kost van kinderen ook enkele kleinere, maar essentiële kostenposten. Voor een goede nachtrust worden kindgerichte slaapvoorzieningen voorzien aangepast aan de leeftijd van de kinderen, namelijk een bed en beddengoed en enkele accessoires zoals een nachtkastje en nachtlampje, en voor de baby en de peuter fopspenen en resp. een mobieltje en een bedrand. Wat veiligheid betreft, gaat het om de meerkost van een brandverzekering en familiale verzekering voor gezinnen met kinderen ten laste. Voor gezinnen met jonge kinderen is de kost van een

veiligheidsrekje en babyfoon inbegrepen en voor jongeren boven de 18 jaar de kost van een eigen bankrekening. Tot slot wordt een beperkt bedrag gereserveerd voor onvoorziene uitgaven, zoals voor het vervangingen van noodzakelijke spullen die vlugger stuk gaan dan voorzien.

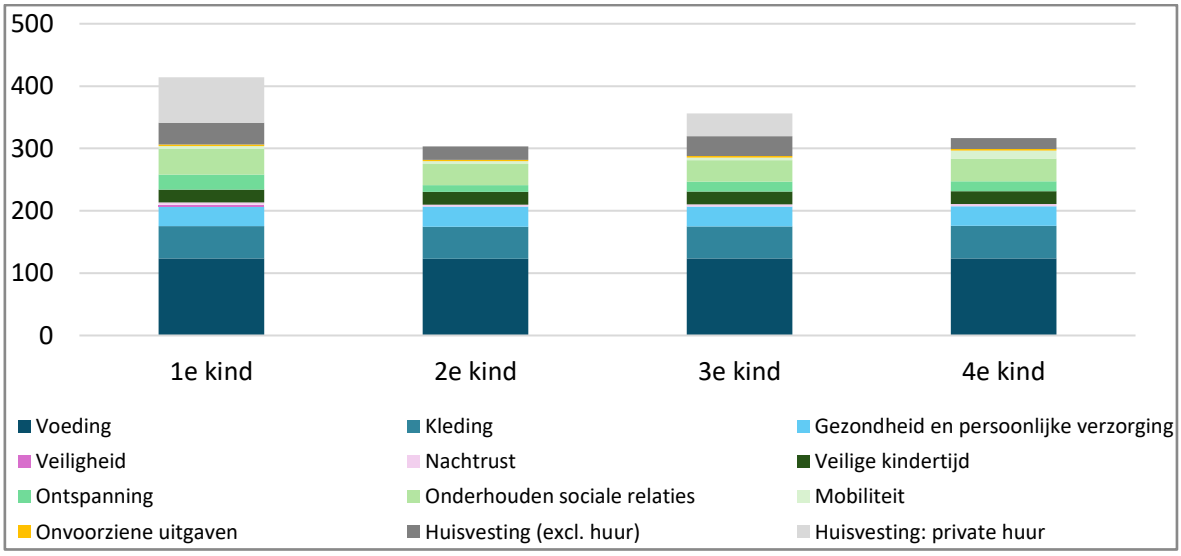
Deze posten nemen elk slechts een klein deel in de totale noodzakelijke kost van kinderen, ze variëren elk tussen €1 en €5 per maand. Met uitzondering van baby's en peuters voor wie de minimale afschrijfkosten voor rust resp. €18 en €9 per maand bedragen.

4.2.2 Kindkosten naargelang de volgorde van het kind in het gezin.

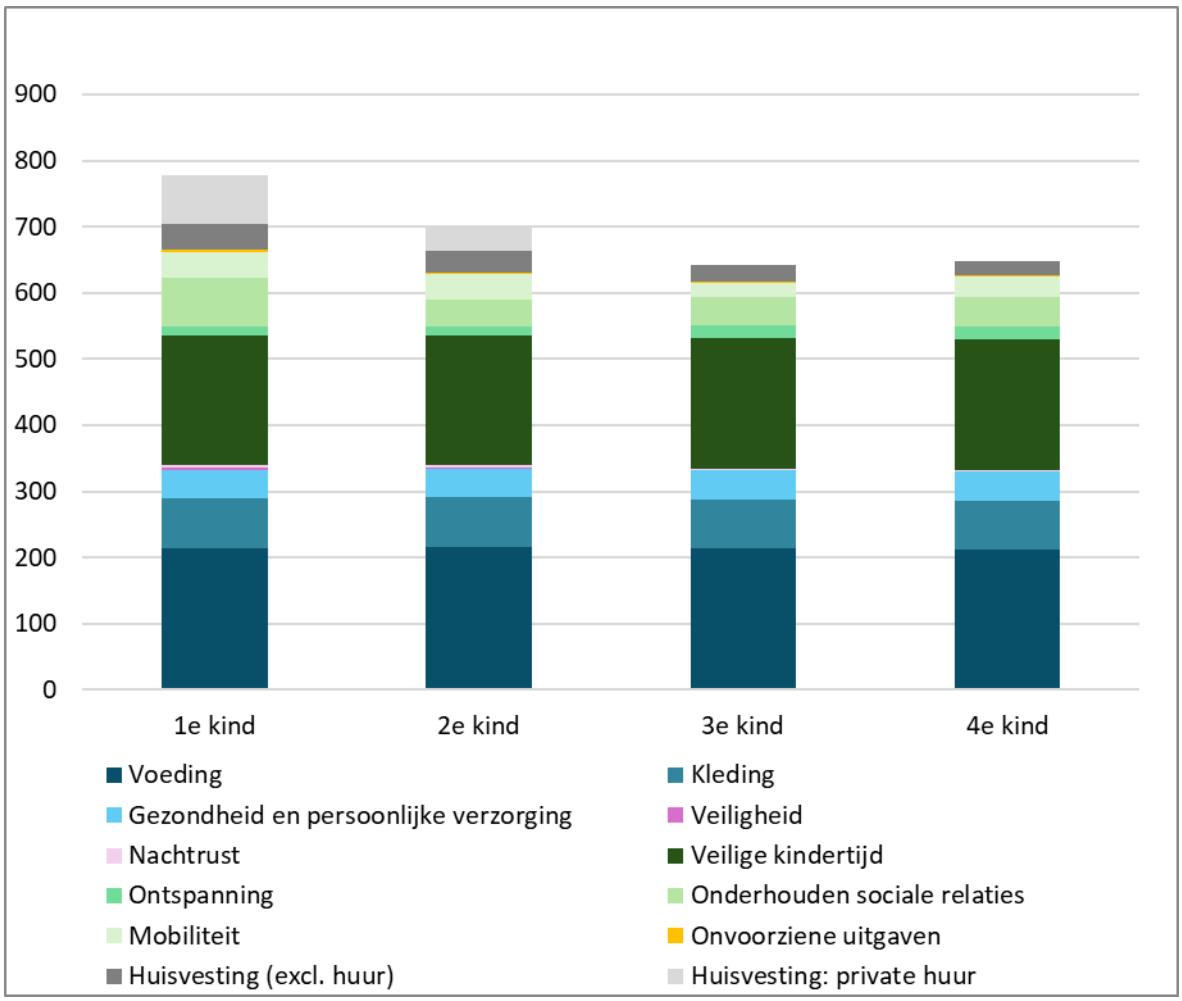
Wanneer we de kosten van kinderen bekijken in functie van hun geboortevolgorde in het gezin, zoals weergegeven in figuren 4 en 5, zien we dat de minimale kost van een bijkomend kind lager ligt dan die van een eerste kind. Dit verschil is vrijwel volledig toe te schrijven aan schaalvoordelen in de huisvesting. In grotere huishoudens dalen de verbruikskosten per persoon, omdat bepaalde basisverbruiken gedeeld worden en minder dan lineair toenemen met het aantal bewoners. Dat geldt sterk voor verwarming en elektriciteit, en in beperktere mate voor water.

Hoe huurkosten evolueren naargelang de gezinsgrootte hangt, zoals eerder vermeld, sterk af van de aannames over de woonomstandigheden (woonplaats en woningkenmerken). De veronderstelling dat gezinnen met drie of meer kinderen per twee een slaapkamer gebruiken, en kleinere gezinnen enkel wanneer de kinderen jonger dan 12 jaar zijn (zie 3.1), verklaart waarom de bijkomende huurkosten voor het eerste en het derde kind (bij jongere kinderen in figuur 4) en voor het eerste en tweede kind (bij oudere kinderen in figuur 5) hoger uitvallen. Dit is het geval wanneer gezinnen hun woning huren op de private huisvestingsmarkt.

Figuur 4 Minimumkost van een kind (2.5-5 jaar) naar volgorde van het kind in het gezin en uitgavendomein, Vlaanderen, maandbedragen 2024

Figuur 5 Minimumkost van een kind (11-17 jaar) naar volgorde van het kind in het gezin en uitgavendomein, Vlaanderen, maandbedragen 2024

Laten we de kosten voor huisvesting (incl. huur) buiten beschouwing, dan dalen de minimumkosten per kind nauwelijks naargelang hun volgorde in het gezin. Waar dit toch gebeurt, komt dat uitsluitend doordat bepaalde kosten die niet rechtstreeks aan één kind kunnen worden toegewezen, zoals een babysit of een printer, volledig bij het oudste kind worden geboekt. Wanneer deze kosten daarentegen gelijk over alle kinderen worden verdeeld, dan is er niet langer een verschil tussen de minimumkost van een eerste en tweede kind. De kosten voor een derde en vierde kind liggen in dat geval lichtjes hoger de hogere huur kosten van het vakantieverblijf. De mobiliteitskosten liggen hoger vanaf dat er meer dan vijf personen in het gezin zijn omdat er dan een grotere deelwagen moet worden gebruikt om met het hele gezin verplaatsingen te kunnen maken. Voor gezinnen met kinderen van 12 jaar en ouder worden deze laatste kosten volledig gecompenseerd door de kortingen voor grote gezinnen op het openbaar vervoer waardoor de totale kosten voor adolescenten en jongeren nauwelijks verschillen naargelang de volgorde van het kind in het gezin (zie figuren A en B in bijlage).

Deze resultaten plaatsen de bevindingen uit de literatuur in perspectief: wanneer we naar de minimum-kosten kijken, blijkt de dalende kindkost in grotere gezinnen voornamelijk door de huisvestingskosten te worden aangedreven en verdwijnt dit effect volledig zodra die kosten buiten beschouwing worden gelaten.

4.3 Equivalentieschalen afgeleid uit de referentiebudgetten

De kindkosten afgeleid uit de referentiebudgetten zoals hierboven besproken laten toe om empirisch onderbouwde equivalentieschalen te berekenen die aansluiten bij wat gezinnen in Vlaanderen minimaal zouden moeten kunnen uitgeven met het oog op volwaardige maatschappelijke participatie. De equivalentiefactoren of de meerkost van kinderen wordt berekend door de minimale kost van kinderen te verhouden tot de minimaal noodzakelijke uitgaven van een alleenstaande. Deze laatste worden gelijkgesteld aan 1 . Tabel 2 vergelijkt deze equivalentiefactoren met deze van de gemodificeerde OESO-equivalentieschaal die vaak wordt gebruikt bij internationaal onderzoek naar armoede en ongelijkheid (bv. in de officiële armoederisico-indicator). Deze laatste kent een gewicht toe van 1 aan de eerste volwassene in het huishouden, 0,5 aan elk bijkomend volwassen gezinslid, en 0,3 aan elk kind jonger dan 14 jaar (0,5 indien 14 jaar en ouder).

Tabel 2 Gemodificeerde OESO-equivalentieschaal en equivalentieschalen afgeleid uit de minimale kosten van kinderen

	OESO	Referentiebudget private huur	Referentiebudget sociale huur	Referentiebudget zonder huur
eerste volwassene	1.0	1.0	1.0	1.0
tweede en volgende volwassene	0.5	0.3	0.6	0.6
eerste kind (0-1j)	0.3	0.3	0.3	0.4
eerste kind (1-2.5j)	0.3	0.2	0.3	0.3
eerste kind (2.5-5j)	0.3	0.3	0.3	0.4
eerste kind (5-11j)	0.3	0.4	0.4	0.6
eerste kind (12-17j)	0.3-0.5*	0.5	0.6	0.8
eerste kind (18-25j. pendelstudent)	0.5	0.6	0.7	0.9
eerste kind (18-25j. kotstudent)	0.5	0.9	1.1	0.9
tweede kind (2.5-5j)	0.3	0.2	0.2	0.3
tweede kind (11-18j)	0.3-0.5*	0.5	0.5	0.7
derde kind (2.5-5j)	0.3	0.2	0.3	0.4
derde kind (11-18j)	0.3-0.5*	0.4	0.5	0.7
vierde kind (2.5-5j)	0.3*	0.2	0.3	0.4
vierde kind (11-18j)	0.3-0.5	0.4	0.5	0.7

*0.3 voor kinderen jonger dan 14 en 0.5 voor kinderen van 14 jaar en ouder

Deze vergelijking leert dat de OESO-equivalentieschaal systematisch de kost van kinderen onderschat vanaf de lagere schoolleeftijd, en zeker voor studenten en adolescenten jonger dan 14 jaar. Equivalentiefactoren afgeleid van de minimumkost van kinderen leggen sterkere accenten op leeftijdsgebonden verschillen en wooncontext. De hoogte van de woonkosten beïnvloedt in sterke mate de berekende equivalentiefactoren: in private huur is de kost voor bijkomende volwassenen lager door sterkere schaalvoordelen, maar kindkosten zijn relatief hoger.

Deze bevindingen sluiten aan bij eerder onderzoek van Letablier (2011), Penne et al. (2020), en Greulich & Spitzer (2025), die erop wijzen dat standaard-equivalentieschalen zoals de OESO-schaal vaak te generiek zijn en onvoldoende rekening houden met de feitelijke uitgavenstructuur van gezinnen in verschillende contexten.

5 Belangrijkste conclusies

In dit hoofdstuk onderzochten we welk minimaal budget gezinnen nodig hebben om hun kinderen op te voeden op een manier die volwaardige maatschappelijke participatie mogelijk maakt. Daarbij maakten we gebruik van de Belgische referentiebudgetten: normatieve, volledig gespecifieerde en geprijsde korven van goederen en diensten die illustreren wat minimaal vereist is voor een menswaardig leven. Deze budgetten vertrekken niet van feitelijke consumptie, maar van een onderbouwde inschatting van wat verschillende typegezinnen nodig hebben om volwaardig te kunnen deelnemen aan de samenleving. Ze steunen op de Theory of Human Need van Doyal en Gough (1991), waarin gezondheid en autonomie worden beschouwd als universele voorwaarden voor participatie. Deze worden verder vertaald naar intermediaire behoeften zoals voeding, kleding, gezondheid en persoonlijke verzorging, huisvesting, veiligheid, een veilige kindertijd, rust en ontspanning, sociale relaties en mobiliteit. Voor elk van deze domeinen wordt een korf samengesteld met concrete goederen en diensten, vastgelegd volgens minimale kwaliteits- en kwantiteitscriteria. Die criteria zijn gebaseerd op wetenschappelijke literatuur, officiële richtlijnen, expertadvies en focusgroepen. De referentiebudgetten worden berekend voor diverse typegezinnen en verschillende wooncontexten. Tot slot veronderstellen de berekeningen dat gezinnen zich in relatief gunstige omstandigheden bevinden: een kwaliteitsvolle woning, een goede gezondheid en voldoende toegang tot noodzakelijke goederen en diensten. Alleen onder die voorwaarden kan het minimale budget volstaan.

Door de referentiebudgetten voor gezinnen met en zonder kinderen met elkaar te vergelijken, kunnen we de minimumkost van kinderen bepalen. Die kost hangt sterk samen met zowel de leeftijd van het kind als het aantal kinderen in het gezin. De eerste vijf levensjaren zijn (wanneer geen kinderopvangkosten worden meegerekend, veruit) het goedkoopste. In deze vroege levensfase wegen vooral de kosten voor huisvesting (ingeval van private huur), voeding, gezondheid en persoonlijke verzorging door. Baby's en peuters hebben immers specifieke verzorgingsnoden: luiers, aangepaste voeding, verzorgingsproducten, medische opvolging en basisuitrusting. Daarnaast stijgen ook de woonkosten, bijvoorbeeld door de nood aan een extra slaapkamer, wat resulteert in hogere huurprijzen (op de private huisvestingsmarkt) en hogere verbruikskosten.

Naarmate kinderen ouder worden, stijgen sommige uitgavenposten nog verder en nemen ook andere uitgavendomeinen aan belang toe. Zo stijgen de voedingskosten aanzienlijk met de leeftijd door de grotere porties. De kledingkost neemt toe door de duurdere kledingprijzen. Vanaf de lagere schoolleeftijd ontstaan bijkomende uitgaven voor schoolmateriaal, deelname aan vrijetijds- en culturele activiteiten, openbaar vervoer en zakgeld. In de adolescentie worden deze laatste kosten nog groter. Na de adolescentie stabiliseren of dalen de kosten van studenten voor voeding en kleding opnieuw, maar andere stijgen verder voor studenten in het hoger onderwijs. Denk aan hogere studiekosten, extra vervoerskosten voor pendelstudenten of kotstudenten en verhoogde participatienoden. De optelsom van deze evoluties leidt tot een uitgesproken leeftijdsprofiel in de minimale kindgebonden kosten. Beleid dat wil inzetten op het garanderen van toereikende ondersteuning aan gezinnen, houdt best rekening met deze leeftijdsgebonden kosten van kinderen of zorgt ervoor dat deze kosten verminderen (maximumfactuur in SO, kosten verenigingsleven, openbaar vervoer)

Wat het aantal kinderen betreft, bevestigen de resultaten dat de minimumkost per kind daalt naarmate er meer kinderen in het gezin zijn, zoals ook vaak in de literatuur wordt aangehaald. Dit effect wordt echter verklaard door schaalvoordelen in huisvesting en verbruikerskosten. Zodra deze kosten buiten beschouwing worden gelaten, verdwijnen de schaalvoordelen vrijwel volledig, en ligt de minimumkost

voor tweede en volgende kinderen nauwelijks lager, soms zelfs licht hoger door hogere mobiliteits- of vakantiekosten in grotere gezinnen.

De vergelijking tussen de equivalentieschalen afgeleid uit de minimale kindkosten en de vaak gebruikte gemodificeerde OESO-schaal toont aan dat standaard-equivalentieschalen systematisch te laag inschatten wat gezinnen met oudere kinderen minimaal nodig hebben. Vooral voor lagereschool-kinderen, adolescenten jonger dan 14 jaar en studenten ligt de feitelijke meerkost hoger dan de gewichtsfactoren die de OESO-schaal toekent. Dit bevestigt dat internationale standaardschalen onvoldoende rekening houden met reële, contextspecifieke uitgavenpatronen van gezinnen in Vlaanderen en dat beleidsinstrumenten die gezinssituaties beoordelen of ondersteunen op basis van standaard-equivalentieschalen mogelijk tekortschieten.

Daarbij komt dat de hoogte van de minimale kindkosten sterk beïnvloed wordt door de wooncontext: woonuitgaven verschillen aanzienlijk tussen gezinnen die privé huren, sociaal huren of geen huurkost hebben. In de private huurmarkt drukken vaste woonkosten de marginale meerkost van bijkomende gezinsleden, wat resulteert in vlakkere equivalentieschalen; in sociale huur of zonder huurkost wordt de minimale meerkost van kinderen juist duidelijker zichtbaar. Deze bevindingen benadrukken dat woonbeleid en gezinsbeleid in de praktijk sterk met elkaar verweven zijn.

Hoofdstuk 3
Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste

In dit hoofdstuk wordt in kaart gebracht op welke financiële ondersteuning gezinnen met kinderen in Vlaanderen kunnen rekenen. We geven eerst een overzicht van de bestaande kindgebonden tegemoetkomingen en beperken ons daarbij tot maatregelen die een rechtstreeks effect hebben op het beschikbare gezinsbudget: het Groeipakket, de fiscale voordelen voor kinderen ten laste en de studietoelagen voor het hoger onderwijs. Alle bedragen in dit hoofdstuk worden uitgedrukt in maandbedragen die golden op 30 juni 2024. Eenmalige of jaarlijkse toelagen worden voor de vergelijkbaarheid omgerekend naar een maandbedrag door ze te delen door 12.

Het overzicht is niet louter beschrijvend: het vormt de basis voor een reeks standaardsimulaties waarbij voor verschillende typegezinnen wordt berekend op welke bedragen zij in principe recht hebben. Zo verkrijgen we inzicht in de structuur en de omvang van het huidige ondersteuningsbeleid voor uiteenlopende gezinsprofielen.

In de volgende paragraaf worden de methodologische uitgangspunten en aannames uiteengezet. Daarbij wordt toegelicht voor welke typegezinnen de simulaties gebeuren en met welke financiële tegemoetkomingen wel of geen rekening werd gehouden.

1 Methodologische uitgangspunten

De simulaties in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de beleidssituatie die van kracht was op 30 juni 2024. Voor de berekening van de financiële tegemoetkomingen deden we een beroep op BELMOD (FOD Sociale Zekerheid, z.d.), het Belgische luik van het Europese tax-benefit microsimulatiemodel EUROMOD. Dit instrument laat toe om het netto beschikbaar inkomen en de kindgebonden financiële voordelen te berekenen voor uiteenlopende typegezinnen.

De analyse vertrekt van de standaard gezinstypes die eerder in hoofdstuk 2 zijn geïntroduceerd: alleenstaande ouders en koppels met één tot vier kinderen, in zes leeftijdscategorieën (0-1 jaar; 1-2.5 jaar; 2.5-5 jaar; 6-11 jaar; 12-17 jaar en 18-25 jaar), die hun woning huren op de private huurmarkt. Voor elk van deze 26 gezinstypes simuleren we verschillende inkomenssituaties, gaande van gezinnen die leven van een leefloon[7] tot gezinnen met een inkomen op het niveau van het gewaarborgd gemiddeld minimummaandinkomen (GGMMI)[8], een laag loon[9] (gelijk aan 2/3 van het mediaan loon) of het mediaan loon[10]. Bij werkende gezinnen differentiëren we bovendien naar tewerkstellingsintensiteit:

- Voor alleenstaande ouders: voltijdse (1 VTE) en deeltijdse (0.75 [11]VTE) tewerkstelling;
- Voor koppels:
    - Één ouder werkt voltijds en de andere is niet-beroepsactief (1VTE), of
    - beide ouders werken waarvan één voltijds en één deeltijds (1.5 VTE).

7 Leefloon gezinshoofd = €1741.29 netto per maand

8 GGMMI = €28821.12 bruto per jaar

9 Laag loon = €36407.52 bruto per jaar

10 Mediaan loon = €54611.16 bruto per jaar

11 Gezinnen met 0.75VTE GGMMI krijgen een bijpassing van het leefloon

Op die manier berekenen we voor 168 typegezinnen (die verschillen naar gezinstype en inkomenssituatie) de totale som aan financiële kindgebonden voordelen, waaronder het Groeipakket, het belastingvoordeel voor kinderen ten laste dat de typegezinnen effectief kunnen benutten en, indien van toepassing, de studietoelage waarop studenten hoger onderwijs in de verschillende typegezinnen theoretisch recht geven. Vele tegemoetkomingen voor kinderen ten laste worden maandelijks uitbetaald. Voor de tegemoetkomingen die jaarlijks worden toegekend, worden de bedragen teruggebracht op maandbasis door ze te delen door 12.

In lijn met de uitgangspunten voor de berekening van de minimale kindkosten in Hoofdstuk 2, beperken we ons tot gezinnen met kinderen in goede gezondheid. Dit betekent concreet dat we geen rekening houden met zorggerelateerde tegemoetkomingen zoals de zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte, noch met aanvullende fiscale voordelen voor personen met een handicap. Voor een diepgaandere analyse van de ondersteuning van kinderen met een zorgnood verwijzen we naar Gijbels, Vinck en Van Lancker (2023a; 2023b). Ook de wezentoeslag en de kinderopvangtoeslag vallen buiten de scope van deze simulaties, gezien de aanname dat in alle typegezinnen beide ouders in leven zijn en er geen gebruik wordt gemaakt van betaalde kinderopvang.

Deze methodologische keuzes maken het mogelijk om op een consistente en vergelijkbare manier te simuleren op welke financiële ondersteuning gezinnen in verschillende situaties recht hebben. In paragraaf 5 presenteren we de resultaten van deze simulaties voor uiteenlopende gezinsprofielen. In hoofdstuk 4 plaatsen we deze financiële tegemoetkomingen in verhouding tot de minimaal noodzakelijke kosten van kinderen en presenteren we de dekkingsgraden ervan. In de volgende paragrafen 2, 3 en 4 van dit hoofdstuk bespreken we eerst de verschillende vormen van financiële ondersteuning voor kinderen ten laste die in de simulaties zijn opgenomen, met aandacht voor hun aard, toekenningsvoorwaarden en hoogte.

2 Groeipakket

Het Groeipakket is de belangrijkste Vlaamse pijler van structurele inkomensondersteuning voor gezinnen met kinderen ten laste. Sinds 1 januari 2019 vervangt het de vroegere federale kinderbijslag en bestaat het uit een geheel van universele en selectieve tegemoetkomingen.

Binnen het Groeipakket wordt een onderscheid gemaakt tussen kinderen geboren vóór en vanaf 1 januari 2019. Voor kinderen geboren vanaf 2019 geldt de nieuwe regeling, met vaste basisbedragen per kind, ongeacht de geboortevolgorde. Kinderen geboren vóór 2019[12] vallen onder de transitieregeling, waarbij de basisbedragen afhangen van de geboortevolgorde van het kind in het gezin en worden aangevuld met universele leeftijdsbijslagen die stijgen met de leeftijd van het kind. Ook de bedragen van de sociale toeslagen verschillen voor kinderen die vóór 2019 zijn geboren, maar de toekenningsvoorwaarden zijn dezelfde. De overige toeslagen en supplementen zijn voor alle kinderen gelijk. De simulaties in paragraaf 5 houden rekening met deze dualiteit door per leeftijdscategorie de toepasselijke regeling toe te passen.

12 In de praktijk zijn er ook kinderen geboren vóór 1 januari 2019 die onder het nieuwe stelsel vallen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor kinderen geboren in het buitenland, die na 1 januari 2019 in Vlaanderen komen wonen.

De analyse omvat volgende componenten van het Groeipakket: startbedrag, basisbedrag (en leeftijdstoeslag voor kinderen onder de transitieregeling), de schoolbonus[13], de sociale toeslag, de schooltoeslag en de kleutertoeslag[14]. Deze worden hieronder achtereenvolgens toegelicht.

2.1 Startbedrag, basisbedrag en schoolbonus voor elk kind

2.1.1 Startbedrag

Het startbedrag is een eenmalige tegemoetkoming die ouders helpt om de geboorte of adoptie van hun kind financieel voor te bereiden. Het bedrag, dat in 2024 €1214.49 bedraagt, is bedoeld om de initiële uitgaven te dekken, zoals de aankoop van babyuitzet, verzorgingsmateriaal en eerste kleding. Het is mogelijk dit startbedrag al voor de geboorte aan te vragen en te ontvangen. Ouders kunnen zich aanmelden bij de uitbetalingsactor van hun keuze vanaf vier maanden vóór de vermoedelijke bevallingsdatum, en de uitbetaling kan gebeuren vanaf twee maanden vóór die datum. Deze strategie verhoogt de tijdige beschikbaarheid van financiële middelen, zodat gezinnen beter voorbereid zijn op de onmiddellijke kosten die gepaard gaan met de komst van een kind.

2.1.2 Basisbedrag en de leeftijdstoeslagen

Het basisbedrag is het fundament van het Groeipakket en is bedoeld om gezinnen structureel te ondersteunen bij de lopende kosten van de opvoeding en verzorging van kinderen. Het betreft een onvoorwaardelijke maandelijkse universele uitkering voor elk kind van 0 tot 18 jaar dat rechtmatig in het Nederlandse taalgebied in België verblijft.

Sinds de invoering van het Groeipakket op 1 januari 2019 ontvangt elk kind geboren na deze datum een gelijk basisbedrag, ongeacht de rangorde in het gezin. Dit bedrag bedroeg in mei 2024 €176,66 per maand. Voor kinderen met een ondersteuningsbehoefte waarvoor een zorgtoeslag wordt toegekend, blijft het recht op het basisbedrag bestaan tot de leeftijd van 21 jaar. Alle jongeren behouden bovendien het recht op het basisbedrag tot 25 jaar, op voorwaarde dat ze het statuut hebben van leerling, student, stagiair of schoolverlater.

Voor kinderen, die geboren zijn vóór 2019 en die op 31 december 2018 recht hadden op kinderbijslag overeenkomstig de kinderbijslagreglementering zijn de basisbedragen rangafhankelijk en nemen ze progressief toe naarmate er meerdere kinderen in het gezin zijn. Het jongste[15] kind in het gezin geeft in mei 2024 recht op €101.69 per maand, het tweede jongste kind ontvangt €188.16 en alle andere kinderen in het gezin ontvangen €259.49. Deze basisbedragen worden verhoogd met leeftijdstoeslagen, die oplopen naarmate het kind ouder wordt. De verhoging gebeurt in drie leeftijdscategorieën: van 6 tot en met 11 jaar, van 12 tot en met 17 jaar, en van 18 tot en met 24 jaar. In mei 2024 bedroegen de respectieve toeslagen: €32.63, €49.86 en €63.40 per maand. Er bestaat echter een verminderde leeftijdstoeslag voor oudste kinderen die geen recht hebben op een sociale of zorgtoeslag, maar in een gezin wonen waar minstens één kind het laagste basisbedrag ontvangt. Voor hen bedraagt de toeslag ongeveer de helft van het normale bedrag, respectievelijk €16.36, €24.92en €28.72 per maand.

---

13 Vanaf 2026 vervalt de schoolbonus, uitgezonderd voor kinderen met een sociale toeslag.

14 Vanaf 2025 geen kleutertoeslag meer voor 3-jarigen en vanaf 2026 totaal geen kleutertoeslag meer

15 In het kader van de overgangsregeling wordt de hoogte van het Groeipakket bepaald op basis van de gezinssituatie op 31 december 2018. Verandert de gezinssamenstelling daarna, dan blijft de rang van het kind behouden.

Voor kinderen geboren vanaf 2019 wordt het basisbedrag niet langer verhoogd via een leeftijdstoeslag. De beleidsfocus binnen het Groeipakket is verschoven naar een sterkere inkomens- en gezinsgerichte differentiatie. Het leeftijdsgebonden element is daarbij niet verdwenen, maar verplaatst naar de schooltoeslagen, die bewust werden verhoogd, vooral voor leerlingen in het secundair onderwijs, om hogere leeftijdsgebonden kosten op te vangen.

Tabel 3 Basisbedragen en leeftijdstoeslagen (maandbedragen, mei 2024)

Regeling	**Categorie**	**Bedrag per maand (€)**
Groeipakket: nieuwe bedragen (voor kinderen geboren vanaf 1/1/2019)	Basisbedrag	176.66
Groeipakket: transitiebedragen (voor kinderen geboren vóór 1/1/2019)	Basisbedrag • Enige of jongste kind • Tweede jongste kind • Derde jongste en oudere kinderen	 101.69 188.16 259.49
Groeipakket: transitiebedragen (voor kinderen geboren vóór 1/1/2019)	Leeftijdstoeslag • 6-11 jaar • 12-17 jaar • 18-24 jaar	 32.63 49.86 63.40
Groeipakket: transitiebedragen (voor oudste rechtgevend kind zonder sociale toeslag of zorgtoeslag op voorwaarde dat er in dat gezin een kind aanwezig is met recht op bedrag 101.69 euro)	Verminderde leeftijdstoeslag • 6-11 jaar • 12-17 jaar • 18-24 jaar	 16.36 24.92 28.72

Bron: GPedia, Historiek van de bedragen. Schalen Groeipakket, bedragen na indexering - 01.09.2023

De basisbedragen en leeftijdstoeslagen spelen een centrale rol in de vergoeding van de kosten van kinderen. In de context van de toereikendheidsanalyse vertegenwoordigen deze bedragen de belangrijkste structurele component van de publieke ondersteuning die rechtstreeks bijdraagt aan de dekking van de minimale noodzakelijke kosten van kinderen.

2.1.3 Schoolbonus

De schoolbonus is een jaarlijkse forfaitaire premie die automatisch wordt toegekend aan alle kinderen met recht op het Groeipakket, ongeacht het gezinsinkomen. De bonus ondersteunt gezinnen bij de verhoogde uitgaven aan het begin van het schooljaar, wanneer kosten voor schoolmateriaal, kleding, inschrijvingen en vrijetijdsactiviteiten zich opstapelen.

De schoolbonus is niet inkomensafhankelijk en wordt elk jaar in augustus uitbetaald, tegelijk met het Groeipakket van de maand juli. Het bedrag varieert naargelang de leeftijd van het kind en sluit aan bij het gegeven dat de uitgavenpieken aan het begin van het schooljaar toenemen naarmate kinderen ouder worden. Door deze uitgaven op een vast moment gedeeltelijk te prefinancieren, kan de

schoolbonus bijdragen aan het verminderen van mogelijke financiële stress aan het begin van het schooljaar, in het bijzonder bij gezinnen met een beperkt inkomen.[16]

Tabel 4 Schoolbonus (maandbedragen, mei 2024)

Leeftijdscategorie	Bedrag per maand (€)
0-4 jaar	22.08
5-11 jaar	38.64
12-17 jaar	55.20
18 - 24 jaar	66.24

Bron: GPedia, Historiek van de bedragen. Schalen Groeipakket, bedragen na indexering - 01.09.2023

2.2 Sociale toeslagen

De sociale toeslagen zijn een inkomensafhankelijke aanvulling op het basisbedrag van het Groeipakket. Ze zijn ontworpen om gezinnen met een laag of middeninkomen bijkomende financiële ademruimte te geven en om de gelijkwaardige kansen van kinderen te bevorderen, ongeacht de financiële situatie van hun ouders.

De sociale toeslagen worden automatisch toegekend op basis van de gezinssamenstelling en van het bruto belastbaar gezinsinkomen[17]. De toekenning geldt voor alle kinderen in het gezin, ongeacht hun geboortedatum.

Sinds 1 april 2023 werd het recht op een gedeeltelijke sociale toeslag (tussencategorie) uitgebreid naar één en tweekindgezinnen, met een aparte inkomensgrens. Die hervorming beoogt het geleidelijker afbouwen van de steun, en moet voorkomen dat gezinnen uit de laagste toeslagcategorie die een beperkte inkomensstijging realiseren, plots een aanzienlijk deel van hun financiële ondersteuning verliezen.

16 De schoolbonus voor alle gezinnen werd geschrapt door de Vlaamse regering in het begrotingsakkoord voor 2026. Voor gezinnen met sociale toeslag blijft deze wel behouden.

17 Het gezinsinkomen bevat :

- Het bruto belastbaar inkomen van werknemers, dat is het bruto inkomen na aftrek van de RSZ-bijdrage
  - in loonverband: vóór de aftrek van beroepskosten
  - als zelfstandige: na de aftrek van beroepskosten, vermenigvuldigd met een factor 100/80
- Uitkeringen van de ziekteverzekering, werkloosheidsuitkering, pensioen
- 80% van de ontvangen onderhoudsgelden
- Inkomsten uit onroerende goederen volgens kadastraal inkomen (ki):
  - Één keer het ki van de eigendommen voor beroepsgebruik
  - Drie keer het ki 'vreemd gebruik' (geen eigen woning, geen beroepsgebruik)
- De inkomensvervangende tegemoetkoming, toegekend aan personen met een handicap;
- Het leefloon (of equivalent leefloon);

Het gezinsinkomen wordt eventueel nog verminderd met 80% van de betaalde onderhoudsgelden.

Tabel 5 Sociale toeslag (inkomensgrenzen en maandbedragen, mei 2024)

Categorie	Inkomensgrens	Bedrag per kind per maand (€)
Groeipakket: sociale toeslag (kinderen geboren vanaf 1/1/2019)		
	< 36 325.76	< 3 kinderen: 70.5 > 2 kinderen: 103.62
(Tussencategorie)	36 325.76- 42.380.6 36 325.76- 68.329.61	< 3 kinderen: 35.7 > 2 kinderen: 81.54 indien minstens één van de kinderen in het gezin met basisbedrag van €176.66
Groeipakket: sociale toeslag (kinderen geboren voor 1/1/2019)		
	< 36 325.76	Kind met basisbedrag=101.69: 67.07 Kind met basisbedrag=188.16: 47.38 Kind met basisbedrag=259.49: 20.93 Kind met basisbedrag=101.69 en invaliditeit: 126.66 Kind met basisbedrag=259.49 en eenouder: 41.18
(Tussencategorie)	36 325.76- 42.380.6	< 3 kinderen: 35.7

Bron: GPedia, Historiek van de bedragen. Schalen Groeipakket, bedragen na indexering - 01.09.2023

Naast deze inkomenstoets is er nog de test op het kadastraal inkomen (KI): een gezin heeft geen recht op sociale toeslag als (a) het KI 'vreemd gebruik' (niet beroepsgebruik en niet eigen woning) hoger is dan €1.250 en (b) het KI 'vreemd gebruik' vermenigvuldigd met drie, meer dan 20% van bedraagt van de totale inkomsten, dewelke werden verminderd met 1x KI-beroep en 3x KI vreemd gebruik.

Bij de berekening van de sociale toeslagen in paragraaf 5 wordt enkel rekening gehouden met het inkomen uit arbeid of leefloon. Volgende typegezinnen ontvangen een sociale toeslag:

- Alle leefloongerechtigde gezinnen;
- Gezinnen met een GGMMI (0.75 VTE, 1 VTE);
- Gezinnen met een laag loon (0.75 VTE, 1 VTE)
- Gezinnen met een mediaan loon (0.75 VTE)
- Gezinnen met drie of meer kinderen in een gezin waarin minstens één van de kinderen recht geeft op een basisbedrag van €176.66 en een GGMMI (1.5 VTE) of een laag loon (1.5 VTE) of een mediaan loon (1VTE)

2.3 Schooltoeslag en kleutertoeslag

Naast het basisbedrag en de inkomensgerelateerde toeslagen, bevat het Groeipakket ook een aantal gerichte tegemoetkomingen die gezinnen moeten aanmoedigen om kinderen te laten deelnemen aan essentiële maatschappelijke voorzieningen waaronder het (kleuter)onderwijs. Door ouders financieel te ondersteunen op sleutelmomenten in de vroege levensfase van hun kinderen, dragen deze toeslagen bij aan gelijke ontwikkelingskansen en een vlotte instap in het onderwijs.

2.3.1 Schooltoeslag

De schooltoeslag is een inkomensafhankelijke ondersteuning voor gezinnen met schoolgaande kinderen in het kleuter-, lager, en secundair onderwijs. Ze is bedoeld om de onderwijskansen te versterken, in het bijzonder voor kinderen uit gezinnen met beperkte financiële draagkracht.

De toekenning gebeurt automatisch voor kinderen, gekend in het Groeipakket in het kleuter-, lager en secundair onderwijs, op basis van informatie van de onderwijsadministratie (inschrijving, aanwezigheid), belastingdienst (inkomen), en de uitbetalings-administratie van het Groeipakket.

Om recht te hebben op de schooltoeslag, moet het bruto belastbaar inkomen[18] van het gezin onder een bepaalde grens vallen. De inkomensgrenzen zijn afhankelijk van de gezinssamenstelling en worden berekend op basis van een puntensysteem dat rekening houdt met onder meer het aantal personen ten laste (zie Tabel 6).

Tabel 6 Inkomensgrenzen schooltoeslag schooljaar 2023-2024

Aantal punten in het gezin	Minimum inkomensgrens (€)	Maximum inkomensgrens (€)
1	22 333.23	37 012.41
2	25 196.70	45 278.06
3	27 605.56	51 387.98
4	29 060.04	58 012.36
5	30 499.38	66 180.28
…		
20	51 457.66	112 845.95

Bron: GPedia, Historiek van de bedragen. Schalen Groeipakket, bedragen na indexering - 01.09.2023

Kleuters die recht geven op een schooltoeslag krijgen een forfaitair bedrag. Voor leerlingen uit het lager en secundair onderwijs zijn er minimum- en volledige (en uitzonderlijke[19]) schooltoeslagen (zie Tabel 7) wanneer het ouderlijk inkomen zich resp. op de maximumgrens en onder de minimumgrens bevindt. Wanneer het gezinsinkomen tussen deze twee grenzen valt[20],worden pro rata gedeeltelijke toeslagen berekend. Zo wordt een trapsgewijze afbouw van de toeslag verzekerd, wat plotse inkomensverliezen voorkomt bij lichte stijgingen van het inkomen totdat men de bovenste inkomensgrens bereikt. Gemiddeld ontvingen leerlingen in het lager onderwijs €170 per jaar en leerlingen in het secundair onderwijs €779 per jaar[21]

18 Zie voetnoot 9 voor de bepaling van het gezinsinkomen. Naast deze inkomensvoorwaarden is er ook nog een kadastraal inkomen-test: wanneer het geïndexeerd kadastraal inkomen van onroerend goed 'in vreemd gebruik' (niet de eigen woning, niet voor beroepsgebruik) te hoog is in verhouding tot het gezinsinkomen, dan vervalt het recht op de toeslag.

19 Het recht op een uitzonderlijke toeslag geldt als het gezinsinkomen lager dan of gelijk is aan 1/10de van de maximuminkomensgrens én voor minstens 70 % bestaat uit: vervangingsinkomsten (werkloosheidsuitkering, ziekte-uitkering, brugpensioen) of (equivalent) leefloon of inkomensvervangende tegemoetkoming of onderhoudsgeld. Voor interne leerlingen, gehuwde leerlingen, zelfstandige leerlingen en alleenstaande leerlingen geldt geen recht op een uitzonderlijke schooltoeslag.

20 Hierbij wordt volgende rekenregel toegepast: bedrag toeslag = volledige toeslag x [(maximumgrens - gezinsinkomen) / (maximumgrens - minimumgrens)]

21 Zie: https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/groeipakket/cijfers-op-maat#toc-participatietoeslagen

De schooltoeslag wordt in principe één keer per schooljaar uitbetaald, maar wordt in de verdere analyses omgerekend naar een maandbedrag om de vergelijking met andere tegemoetkomingen mogelijk te maken. Hierbij wordt voor de leerlingen in het secundair onderwijs uitgegaan van de bedragen die van toepassing zijn voor 'alle anderen voltijds secundair onderwijs/extern).

Tabel 7 Jaarbedragen schooltoeslag, schooljaar 2023-2024

Onderwijsniveau				
		Forfaitaire toeslag		
Kleuteronderwijs		113.17		
		Minimumtoeslag	**Volledige toeslag**	**Uitzonderlijke toeslag**
Lager onderwijs		132.06	205.38	266.68
Secundair onderwijs				
Gehuwde/zelfstandige/ alleenstaande leerlingen		778.07	3567.11	-
Leerlingen in 3de lj. van 3de graad voltijds technisch of beroeps-secundair	**extern**	306.21	1235.42	1.450.57
	intern	791.35	2030.97	-
Alle anderen voltijds secundair onderwijs	**extern**	255.08	1029.41	1.208.68
	intern	659.46	1692.42	-
Stelsel leren en werken		214.50	586.50	756.62
Verpleegkundigen in hoger beroeps-onderwijs	**extern**	905.56	1322.93	-
	intern	905.56	3973.00	-

Bron: GPedia, Historiek van de bedragen. Schalen Groeipakket, bedragen na indexering - 01.09.2023

Bij de berekening van de schooltoeslagen in paragraaf 5 wordt enkel rekening gehouden met het inkomen uit arbeid of leefloon. Volgende typegezinnen ontvangen een schooltoeslag:

- alle leefloongerechtigde gezinnen met kinderen (forfaitaire of volledige toeslag)
- gezinnen met 0.75 VTE en 1 VTE GGMMI (volledige toeslag) en 1.5 VTE GGMMI (forfaitaire of minimumtoeslag voor 1 kindgezinnen, en forfaitaire of pro rata gedeeltelijke toeslagen voor gezinnen met twee of meer kinderen)
- gezinnen met 0.75 VTE laag loon (forfaitaire of volledige toeslag), 1 VTE laag loon (forfaitaire of pro rata gedeeltelijke toeslagen) en 1.5 VTE laag loon (forfaitaire of minimumtoeslag toeslagen voor gezinnen met twee kinderen, en forfaitair of pro rata gedeeltelijke toeslagen voor gezinnen met meer dan twee kinderen).
- gezinnen met 0.75 VTE mediaan loon (forfaitaire of pro rata gedeeltelijke toeslagen), 1 VTE laag loon (forfaitaire of minimum toeslagen voor gezinnen met twee kinderen, forfaitaire of pro rata gedeeltelijke toeslagen voor gezinnen met meer dan twee kinderen), geen schooltoeslag voor gezinnen met 1.5 VTE mediaan loon.

2.3.2 De kleutertoeslag

De kleutertoeslag is een universele toeslag die de deelname aan het kleuteronderwijs wil bevorderen via financiële ondersteuning aan gezinnen met jonge kinderen. Kinderen die 3 en 4 jaar oud zijn en minstens 150 (eerste kleuterklas) of 185 (tweede kleuterklas) halve dagen in het schooljaar aanwezig zijn op school en waarvan het gezin voldoet aan de inkomensvoorwaarden komen in aanmerking voor de kleutertoeslag. Deze toeslag wordt twee keer uitbetaald en bedraagt €143.53[22].

3 Fiscale voordelen voor kinderen ten laste

Naast directe uitkeringen via het Groeipakket biedt ook het fiscale systeem een aantal belangrijke voordelen voor gezinnen met kinderen. Deze voordelen zijn verankerd in de personenbelasting en hebben als doel de (lagere) draagkracht van gezinnen met kinderen ten laste te erkennen en fiscaal te ondersteunen. De fiscale ondersteuning werkt vooral via: 1) een verhoging van de belastingvrije som voor kinderen ten laste waardoor het inkomen minder wordt belast, 2) een terugbetaalbaar belastingkrediet voor kinderen ten laste die het voordeel niet (volledig) kunnen verzilveren via een lagere belastingfactuur. In dit rapport nemen we deze twee instrumenten op omdat ze het beschikbare gezinsbudget rechtstreeks beïnvloeden. De fiscale aftrek van kinderopvangkosten blijft buiten beschouwing aangezien we in onze berekeningen van de kindkosten geen kinderopvangkosten in rekening brengen.

Daarnaast bestaan in Vlaanderen ook fiscale maatregelen die corrigeren voor de lagere draagkracht van gezinnen met kinderen. Deze maatregelen zijn echter hoofdzakelijk gekoppeld aan het bezit van een eigen woning, zoals de vermindering van de onroerende voorheffing voor gezinnen met minstens twee kinderen ten laste. Aangezien deze fiscale voordelen uitsluitend betrekking hebben op eigenaar-bewoners, worden zij in deze analyse niet meegenomen. De berekening van de minimale kosten van kinderen is immers gebaseerd op gezinnen die hun woning huren (zie: Hoofdstuk 23.1).

3.1 De belastingvrije som voor kinderen ten laste

De belastingvrije som (het gedeelte van het inkomen waarop geen belasting verschuldigd is) wordt verhoogd wanneer de belastingplichtige kinderen ten laste heeft. Voor een alleenstaande zonder personen ten laste bedroeg deze som in aanslagjaar 2025 (inkomsten 2024) €10.570. Bij aanwezigheid van kinderen ten laste wordt deze som verder verhoogd, waarbij de omvang van de verhoging toeneemt naarmate het aantal kinderen groter is. Alleenstaande ouders krijgen een bijkomende verhoging, waarvan het bedrag afhankelijk is van hun belastbaar inkomen. Daarnaast geldt een extra verhoging voor kinderen jonger dan drie jaar, op voorwaarde dat er voor hen geen kosten voor kinderopvang fiscaal in aftrek worden gebracht. De bedragen van de verhoging van de belastingvrije som voor gezinnen met kinderen ten laste die in de verdere analyses in rekening worden gebracht staan vermeld in Tabel 8.

22 De Vlaamse Regering schrapte recent de kleutertoeslag. De kinderen die drie jaar waren op 31 december 2024 ontvangen in 2025 eenmalig nog de kleutertoeslag voor vierjarigen.

Tabel 8 Verhoging van de belastingvrije som voor gezinnen met kinderen ten laste (aanslagjaar 2025, inkomsten 2024)

Gezinssituatie	Verhoging belastingvrije som (€)
Basistarief	10.570
Per kind ten laste	
1 kind	+1 920
2 kinderen	+4 950
3 kinderen	+11 090
4 kinderen	+17 940
elk bijkomend kind vanaf het vijfde	17 940 + 6 850 per extra kind
Bijkomende verhogingen	
Extra verhoging voor alleenstaande ouders (min - max)	+1 920 - 3 170
Verhoging voor kind < 3 jaar zonder opvangkosten in aangifte	+720 per kind

Bron: Federale Overheidsdienst Financiën (z.d.). Kinderen ten laste en verhoging van de belastingvrije som.

Om het belastingvoordeel te berekenen, wordt het belastbaar inkomen eerst verminderd met de verhoogde belastingvrije som. Dit betekent dat een groter deel van het inkomen aan een nultarief wordt belast. Om het precieze voordeel daarvan te berekenen, past de fiscus een alternatieve, progressieve belastingberekening (zie verschil tussen tabel 9 en tabel 10) toe op deze verhoogde belastingvrije som. Het resultaat van deze alternatieve berekening vertegenwoordigt het belastingvoordeel voor het gezin en wordt afgetrokken van de verschuldigde personenbelasting. Bij echtgenoten en wettelijk samenwonenden die gezamenlijk worden belast, wordt het afgetrokken van de partner met het hoogste inkomen, tenzij het voordeliger is dat om het van de belasting van de partner met de laagste inkomsten af te trekken wordt afgetrokken.

Tabel 9 Inkomensschijven en tarieven verhoging belastingvrije som (aanslagjaar 2025, inkomens 2024)

Schijf	Belastbaar inkomen	Tarief
1	€0 - €11 120	25%
2	€11 120.01-€15 820	30%
2	€15 820.01 - €26 360	40%
3	€26 360- €48 320	45%
4	boven €48 320	50%

Bron: Federale Overheidsdienst Financiën (z.d.). Belastingtarieven en belastingvrije som.

Tabel 10 Inkomensschijven en tarieven personenbelasting (aanslagjaar 2025, inkomens 2024)

Schijf	Belastbaar inkomen	Tarief
1	€0 - €15 820	25%
2	€15 820.01 - €27 920	40%
3	€27 920.01 - €48 320	45%
4	boven €48.320	50%

Bron: Federale Overheidsdienst Financiën (z.d.). Belastingtarieven en belastingvrije som.

Koppels met 1-4 kinderen (+ 3jaar) die de verhoging van de belastingsvrije som volledig kunnen uitputten (koppels met 1 VTE of 1.5 VTE mediaan loon) betalen daardoor resp. €588, €1562, €4162 en €7214 per jaar minder belastingen.

3.2 Terugbetaalbaar belastingkrediet

De belastingvermindering kan (gedeeltelijk) als belastingkrediet worden uitgekeerd voor gezinnen met een erg laag inkomen of waarbij er enkel vrijgestelde inkomsten zijn zoals het leefloon. Hiervoor wordt het niet-aangerekende deel van de belasting op de belastingvrije som voor kinderen ten laste omgezet worden in een terugbetaalbaar belastingkrediet. Het maximumbedrag bedraagt €550[23] per kind voor het aanslagjaar 2025 (inkomstenjaar 2024).

4 Studietoelagen

Naast het Groeipakket voorziet de Vlaamse overheid in een afzonderlijke studietoelage voor studenten die een opleiding volgen in het hoger onderwijs in Vlaanderen of Brussel en er voor minstens 27[24] studiepunten zijn ingeschreven. Deze toelage heeft als doel de financiële toegankelijkheid van het hoger onderwijs te vergroten door studenten uit gezinnen met een lagere of middeninkomenssituatie financieel te ondersteunen bij de directe (studiegeld, studiemateriaal) en indirecte kosten (kotverblijf en vervoer) van studeren.

Om recht te hebben op een studietoelage geldt zowel een inkomens- als vermogenstoets en wordt rekening gehouden met het opgenomen aantal studiepunten en of het al dan niet een kotstudent betreft.

In tegenstelling tot de schooltoeslag voor kinderen in het kleuter-, lager- en secundair onderwijs, die automatisch wordt toegekend via het Groeipakket, moet de studietoelage in het hoger onderwijs actief aangevraagd worden bij het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS).

Voor het academiejaar 2023-2024 worden de bedragen van de studietoelagen hoger onderwijs voor een voltijds studietraject hieronder weergegeven in Tabel 11.

23 Voor leefloongerechtigden met één kind ten laste ligt het belastingkrediet iets lager en bedraagt €480 (25% van €1920)

24 Vanaf 2026 moet men voor minstens 54 studiepunten zijn ingeschreven.

Tabel 11 Studietoelagen hoger onderwijs voor een voltijds studietraject van 60 studiepunten (AJ 2023-2024), bedrag per jaar in euro.

Situatie	Minimumtoelage	Volledige studietoelage	Uitzonderlijke studietoelage
Pendelstudent	296.27	2751.86	3993.34
Kotstudent	296.27	4584.95	6173.01

Bron:https://www.vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming/studietoelage/bedrag#bedragen-andere-academiejaren

Bij de berekening van de studietoelagen (voor pendelstudenten) in paragraaf 5 wordt enkel rekening gehouden met het inkomen uit arbeid of leefloon. Leefloongerechtigde gezinnen met een student in het hoger onderwijs ontvangen een volledige studietoelage. Gezinnen met een GGMMI (0.75 VTE, 1 VTE), laag loon (0.75 VTE, 1 VTE) en gezinnen met een mediaan loon (0.75 VTE) hebben recht op een pro rata gedeeltelijke toeslag waarvan het bedrag daalt naarmate het inkomen toeneemt.

5 De hoogte van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste

5.1 Inleiding

In de voorgaande paragrafen werden de verschillende componenten van het Groeipakket, de fiscale voordelen en de studietoelagen afzonderlijk toegelicht. In deze paragraaf brengen we deze tegemoetkomingen samen tot een geïntegreerd overzicht van de financiële voordelen voor gezinnen met kinderen. Door het totaal aan ontvangen steun per typegezin te berekenen, bieden we inzicht in de structurele ondersteuning waarop gezinnen in 2024 recht kunnen hebben, afhankelijk van hun samenstelling en inkomensprofiel.

De analyse vertrekt van dezelfde 168 typegezinnen als in hoofdstuk 2: koppels en alleenstaande ouders met één tot vier kinderen, variërend in leeftijd van baby tot (pendel)student in het hoger onderwijs, en met uiteenlopende inkomenssituaties (leefloon, GGMMI, laag loon, mediaan loon, met verschillende tewerkstellingsregimes). Net als bij de berekening van de minimum kindkosten gaan we uit van gezinnen die huren op de private woningmarkt en waarvan de kinderen in goede gezondheid verkeren.

Voor elk van deze gezinnen berekenen we het totaal aan steunbedragen vanuit drie pijlers:

- het Groeipakket, inclusief startbedrag, basisbedrag, leeftijdstoeslag, sociale toeslag, schoolbonus, schooltoeslag en kleutertoeslag;
- de fiscale voordelen voor kinderen ten laste, inclusief de verhoging van de belastingvrije som en het belastingkrediet;
- de studietoelagen voor studenten in het hoger onderwijs, waar van toepassing.

Daarnaast rekenen we ook voor elk van deze typegezinnen de hoogte van de financiële tegemoetkomingen onder drie beleidsconfiguraties door:

- het huidige stelsel zoals van kracht in 2024,

- een hypothetisch scenario zonder de tussencategorie in de sociale toeslagen voor gezinnen met één of twee kinderen, en
- een scenario waarin het Groeipakket volledig is uitgerold, zodat alle kinderen onder de nieuwe regeling vallen.

Zoals hierboven toegelicht, werden de berekeningen uitgevoerd met behulp van BELMOD (zie: hoofdstuk 3, 1). Hierbij werd systematisch gerekend met de beleidsregels en bedragen die golden op 30 juni 2024, inclusief de inkomensgrenzen die toen van toepassing waren. De resultaten worden uitgedrukt in maandbedragen.

Door dezelfde typegezinnen systematisch te vergelijken over deze beleidsconfiguraties heen, laten de simulaties toe om zuiver beleidsmatige effecten te identificeren, los van verschillen in kostenstructuur of gezinsbehoeften.

De resultaten van deze simulaties worden in de volgende paragrafen stapsgewijs besproken. In paragrafen 5.2.1 tot 5.2.3 presenteren we eerst de beschrijvende patronen in de hoogte van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste waarop gezinnen in Vlaanderen vandaag aanspraak kunnen maken. In paragraaf 5.2.4 beschrijven we vervolgens de impact van de twee alternatieve beleidsscenario's. In paragraaf 5.3 worden deze patronen vervolgens analytisch geordend en geduid aan de hand van vier centrale determinanten: het aantal kinderen in het gezin, de leeftijd van de kinderen, het gezinstype en de inkomenssituatie.

5.2 Totaalbedragen aan financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste

Deze paragraaf beschrijft de resultaten van de simulaties met betrekking tot de hoogte van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste. De focus ligt op het in kaart brengen van algemene patronen en verschillen tussen gezinstypes- en groottes, leeftijdsgroepen, inkomenssituaties en beleidsconfiguraties. De analyse blijft in deze paragraaf bewust beschrijvend van aard; een systematische duiding van de onderliggende determinanten volgt in paragraaf 5.3.

5.2.1 Financiële tegemoetkomingen per kind ten laste naargelang de leeftijd van het kind (huidige regeling)

De leeftijd van het kind beïnvloedt in aanzienlijke mate de hoogte en samenstelling van de financiële tegemoetkomingen. Tabel 12 geeft een overzicht van de maandelijkse totaalbedragen aan steun voor eenouder- en tweeoudergezinnen met één kind. De analyse vertrekt van een gezinsinkomen gelijk aan 1 VTE GGMMI. Deze keuze biedt een transparant referentieprofiel voor werkende gezinnen aan de onderkant van de inkomensverdeling. Ze maakt het mogelijk om na te gaan in welke mate kindgebonden tegemoetkomingen bijdragen aan de inkomensondersteuning van deze gezinnen, voor wie dergelijke maatregelen een belangrijke rol spelen in het beperken van het risico op kinderarmoede.

Zoals af te lezen in de tabel, is de financiële ondersteuning op dit inkomensniveau het hoogst voor kinderen in de jongste en oudste leeftijdsgroepen[25]. Bij gezinnen met een baby (0-1 jaar) bedraagt de

[25] Gezinnen met één of twee kinderen en relatief hogere inkomens (vanaf een mediaan loon voor éénoudergezinnen en vanaf een laag loon voor tweeoudergezinnen) ontvangen relatief lagere bedragen voor hun adolescenten of hun studerende kinderen in het hoger onderwijs omwille van het (grotendeels) wegvallen van de schooltoeslagen of de studietoelagen (zie 5.3).

totale steun voor tweeoudergezinnen €396 per maand. Dit bedrag ligt €101 hoger dan bij gezinnen met een peuter (1-2.5 jaar), omwille van het eenmalige forfaitaire startbedrag (dat hier wordt weergegeven als maandbedrag). Vanaf de kleuterleeftijd hebben gezinnen recht op bijkomende tegemoetkomingen zoals de kleutertoeslag en (voor sommigen) een schooltoeslag. De toename van de maandelijkse financiële steun met €21 wordt echter gedeeltelijk teniet gedaan door het wegvallen van het fiscaal voordeel voor kinderen jonger dan drie jaar die geen kinderopvangkosten inbrengen.

Voor kinderen van 6-11 jaar daalt het totale steunbedrag opnieuw, tot €268. Dit houdt verband met het feit dat deze leeftijdsgroep nog onder de transitieregeling valt, waarbij de basisbedragen en leeftijdstoeslagen lager liggen dan in het nieuwe Groeipakket. Ook de kleutertoeslag vervalt, en de sociale toeslagen zijn doorgaans iets beperkter. Deze daling wordt deels gecompenseerd door een hogere schooltoeslag (+ €8 per maand ten opzichte van kleuters).

Vanaf 12 jaar stijgt de financiële ondersteuning opnieuw, door hogere leeftijdstoeslagen, een hogere schoolbonus, maar vooral door een aanzienlijke verhoging van de schooltoeslag. Voor adolescenten (12-17 jaar) bedraagt de totale maandelijkse steun €355. Voor pendel- en kotstudenten (18-25 jaar) neemt de steun verder toe tot resp. €402 en €477. Deze toename wordt, naast hogere leeftijdstoeslagen en een hogere schoolbonus, voornamelijk verklaard door relatief hoge studietoelagen.

Tabel 12 Hoogte van de financiële voordelen voor kinderen ten laste koppels met 1 kind, werksituatie 1VTE GGMMI loon, Vlaanderen, maandbedragen 2024 (afgerond)

	GP start-bedrag	GP basis	GP soc. toeslag	GP leeftijds toeslag	GP school-bonus en kleuter toeslag	GP school-toeslag	Studieto elage	Fiscaal voordeel	**Totaal**
Tweeoudergezin									
0-1 jaar	101	177	71	0	2	0	0	46	**396**
1-2,5 jaar	0	177	71	0	2	0	0	46	**295**
2,5-5 jaar	0	177	71	0	14	9	0	46	**316**
6-11 jaar	0	102	67	33	3	17	0	46	**268**
12-17 jaar	0	102	67	50	5	86	0	46	**355**
18-25 jaar (P)	0	102	67	63	6	0	118	46	**402**
18-25 jaar (K)	0	102	67	63	6	0	194	46	**477**
Eenoudergezin									
0-1 jaar	101	177	71	0	2	0	0	129	**479**
1-2,5 jaar	0	177	71	0	2	0	0	129	**378**
2,5-5 jaar	0	177	71	0	14	9	0	110	**380**
6-11 jaar	0	102	67	33	3	17	0	110	**331**
12-17 jaar	0	102	67	50	5	86	0	110	**419**
18-25 jaar (P)	0	102	67	63	6	0	118	110	**465**
18-25 jaar (K)	0	102	67	63	6	0	194	110	**541**

Noot: P = pendelstudent, K = kotstudent

Bij eenoudergezinnen met eenzelfde inkomensniveau wordt een gelijkaardig leeftijdspatroon waargenomen, maar liggen de totale steunbedragen systematisch hoger. Dit is volledig toe te schrijven aan het hogere fiscale voordeel waarop alleenstaande ouders recht hebben: zij genieten van een verhoogde belastingvrije som voor kinderen ten laste, wat resulteert in een groter fiscaal voordeel[26].

5.2.2 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste naargelang het aantal kinderen in het gezin (huidige regeling)

Het aantal kinderen in het gezin beïnvloedt in sterke mate de totale hoogte van de financiële tegemoetkomingen. Tabel 13 toont de maandelijkse totaalbedragen voor koppels met één tot vier kinderen, met een gezinsinkomen op het niveau van 1 VTE GGMMI. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen twee leeftijdscategorieën: gezinnen met jonge kinderen die onder de nieuwe regeling van het Groeipakket vallen (bijvoorbeeld kleuters), en gezinnen met adolescenten die nog recht hebben op de transitiebedragen.

Bij gezinnen met jonge kinderen op dit lage inkomensniveau nemen de tegemoetkomingen nagenoeg lineair toe met het aantal kinderen: van €316 per maand bij één kind tot €1397 bij vier kinderen. Deze stijging wordt aangedreven door drie factoren:

- De optelling van individuele basisbedragen: voor elk kind wordt eenzelfde bedrag toegevoegd, wat zorgt voor een lineaire stijging.
- Het lineair oplopend fiscaal voordeel: via een jaarlijks belastingkrediet van €550 per jaar per kind stijgt het fiscaal voordeel van €46 per maand bij één kind tot €183 bij vier kinderen.
- De hogere sociale toeslag vanaf drie kinderen: het bedrag aan sociale toeslagen neemt scherp toe vanaf het derde kind (van €141 bij twee kinderen naar €311 bij drie kinderen), wat zorgt voor een sprong in het totale steunbedrag.

Voor gezinnen met een hoger inkomen, die geen recht hebben op sociale toeslagen, is de stijging van het Groeipakket zelf strikt lineair. Toch nemen de totale tegemoetkomingen sterker dan lineair toe, doordat het fiscale voordeel verbonden aan de verhoging van de belastingvrije som rangprogressief is opgebouwd: bij elk bijkomend kind neemt het voordeel progressief toe (tot en met het vierde kind).

[26] Dit is niet het geval voor gezinnen die geen of te weinig belastingen betalen en recht hebben op een belastingkrediet, zoals bv. leefloongerechtigde gezinnen.

Tabel 13 Hoogte van de financiële voordelen voor kinderen ten laste, koppels met 1-4 kinderen (2.5-5 jaar en 12-17 jaar), werksituatie 1VTE GGMMI loon, Vlaanderen, maandbedragen 2024 (afgerond)

	GP start-bedrag	GP basis	GP soc. toeslag	GP leeftijds-toeslag	GP schoolbonus en kleutertoeslag	GP school-toeslag	Studie-toelage	Fiscaal voordeel k.t.l.	**Totaal**
2,5-5 jaar									
1 kind	0	177	71	0	14	9	0	46	**316**
2 kinderen	0	353	141	0	28	19	0	92	**632**
3 kinderen	0	530	311	0	41	28	0	137	**1048**
4 kinderen	0	707	414	0	55	38	0	183	**1397**
12-17jaar									
1 kind	0	102	67	50	5	86	0	46	**355**
2 kinderen	0	290	114	100	9	172	0	92	**774**
3 kinderen	0	549	135	150	14	257	0	137	**1243**
4 kinderen	0	809	156	199	18	343	0	183	**1709**

Voor gezinnen met eenzelfde inkomen en uitsluitend kinderen geboren vóór 2019, zoals adolescenten tussen 12 en 17 jaar die onder de transitieregeling vallen, vertoont de maandelijkse financiële ondersteuning een meer uitgesproken stijging naarmate het aantal kinderen toeneemt (van €355 naar €1709 per maand). Dit is het gevolg van drie onderliggende mechanismen:

- Progressieve groei van de basiscomponent van het Groeipakket: ranggebonden basisbedragen met het laagste bedrag voor het jongste kind, een hoger bedrag voor het tweede jongste kind en de hoogste bedragen voor de overige kinderen in het gezin
- Regressieve sociale toeslagen: Binnen deze inkomensgroep dalen de sociale toeslagen per bijkomend kind licht vanaf het derde kind. Dit dempt de toename van de totale steun die voortvloeit uit de hogere basisbedragen.
- Lineaire stijging van andere toeslagen: De overige tegemoetkomingen, zoals de schooltoeslag, schoolbonus en het fiscaal voordeel, nemen min of meer lineair toe met het aantal kinderen, wat bijdraagt aan de algemene stijging van het totaalbedrag.

Deze rangprogressieve stijging van de financiële tegemoetkomingen wordt verder versterkt voor gezinnen met hogere inkomens, omwille van de rangprogressieve fiscale voordelen (en het wegvallen van de regressieve sociale voordelen).

5.2.3 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste naargelang het gezinsinkomen (huidige regeling)

Naast de leeftijd en het aantal kinderen, beïnvloedt de hoogte van het gezinsinkomen in belangrijke mate de hoogte van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen. Tabel 14 toont de maandelijkse totaalbedragen voor koppels met één of drie kleuters (2.5-5 jaar), afhankelijk van het inkomensprofiel.

Gezinnen met één kind krijgen de maximale ondersteuning van het Groeipakket wanneer ze leefloongerechtigd zijn of een laag arbeidsinkomen hebben, bv. een GGMMI-inkomen (1 VTE), of een laag loon (1 VTE). Deze gezinnen hebben naast het basisbedrag , de schoolbonus en de kleutertoeslag, recht op de volledige sociale toeslag, de schooltoeslag en een bescheiden fiscaal voordeel (door de

verhoging van de belastingvrije som (1VTE laag loon) of belastingkrediet (leefloon, 1VTE GGMMI)). De totale maandelijkse tegemoetkoming bedraagt tussen de €310 en €322. Bij een inkomen van 1,5 VTE GGMMI halveert de sociale toeslag voor gezinnen met één (of twee) kind (eren), waardoor het totale financiële voordeel daalt naar €287. Vanaf het niveau van 1VTE mediaan loon vervalt het recht op een sociale toeslag. De totale maandelijkse tegemoetkoming zakt in die gevallen tot €239 per maand.

Tabel 14 Hoogte van de financiële voordelen voor kinderen ten laste, koppels met 1 kind (2.5-5 jaar), zes inkomensprofielen*, Vlaanderen, maandbedragen 2024 (afgerond)

	GP start-bedrag	GP basis	GP soc. toeslag	GP leeftijds-toeslag	GP school-bonus en kleuter-toeslag	GP school-toeslag	Studie-toelage	Fiscaal voordeel k.t.l.	**Totaal**
1 kind (2,5-5 jaar)									
Leefloon	0	177	71	0	14	9	0	40	**310**
GGMMI 1VTE	0	177	71	0	14	9	0	46	**316**
Laag Loon 1VTE	0	177	71	0	14	9	0	51	**322**
GGMMI 1,5 VTE	0	177	36	0	14	9	0	51	**287**
Mediaan loon 1 VTE	0	177	0	0	14	0	0	49	**239**
Laag loon 1,5 VTE	0	177	0	0	14	0	0	49	**239**
Mediaan loon 1,5 VTE	0	177	0	0	14	0	0	49	**239**
3 kinderen (2,5-5 jaar)									
Leefloon	0	530	311	0	41	28	0	138	**1048**
GGMMI 1VTE	0	530	311	0	41	28	0	138	**1048**
Laag Loon 1VTE	0	530	311	0	41	28	0	299	**1210**
GGMMI 1,5 VTE	0	530	245	0	41	28	0	329	**1173**
Mediaan loon 1 VTE	0	530	245	0	41	28	0	347	**1191**
Laag loon 1,5 VTE	0	530	245	0	41	28	0	347	**1191**
Mediaan loon 1,5 VTE	0	530	0	0	41	0	0	347	**918**

* zie tabel C in bijlage voor de hoogte van de bruto belastbare inkomens

Bij gezinnen met drie kinderen is het inkomenseffect minder uitgesproken, omdat zij ook bij hogere inkomensniveaus vaak (gedeeltelijk) recht behouden op inkomensafhankelijke steun via het Groeipakket.

Voor gezinnen met een leefloon of een voltijds inkomen op het niveau van het GGMMI bedraagt de totale maandelijkse tegemoetkoming (inclusief Groeipakket en fiscaal voordeel) €1.048. Gezinnen met een laag loon (1 VTE) ontvangen een hogere tegemoetkoming (€1210), omdat zij de verhoging van de belastingvrije som bijna volledig kunnen benutten. In vergelijking met het GGMMI-profiel levert dit fiscale voordeel hen €162 extra per maand op.

Voor hogere inkomens dalen de totale tegemoetkomingen opnieuw naar €1.173 voor gezinnen met een inkomen van 1.5 GGMI, en naar €1191 bij een inkomen gelijk aan 1VTE mediaan loon of 1.5 VTE laag loon. Deze gezinnen hebben nog steeds recht op een sociale toeslag, weliswaar op een verlaagd bedrag. Pas vanaf het niveau van 1.5 VTE mediaan loon vervalt bij drie kinderen het recht op sociale toeslag en schooltoeslag. De totale maandelijkse steun daalt dan tot €918.

De daling van de sociale toeslag bij een belastbaar inkomen boven de grens van €36 325.76 wordt dus gedeeltelijk gecompenseerd door een stijgend fiscaal voordeel. Dankzij de volledige benutting van de

verhoging van de belastingvrije som blijven de totale steunbedragen voor gezinnen met drie kinderen ook bij hogere inkomens relatief substantieel, en zelfs hoger dan voor de laagste inkomens.

Voor gezinnen met een belastbaar inkomen boven de grens van €68 329.61 is dat niet langer het geval. Zij verliezen elk recht op inkomensafhankelijke toeslagen en ontvangen enkel nog het basisbedrag van het Groeipakket, de schoolbonus en de kleutertoeslag, en het fiscaal voordeel. Hun totale financiële steun voor kinderen ten laste is dan ook het laagst.

5.2.4 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste: impact van beleidsaanpassingen

Naast de simulatie van het Groeipakket zoals het in 2024 van kracht is, analyseren we in deze paragraaf de impact van twee alternatieve beleidsscenario's op het niveau van de financiële ondersteuning aan gezinnen met kinderen:

- *Afschaffing van de tussencategorie voor de sociale toeslag*: Sinds april 2023 bestaat er binnen het Groeipakket een extra inkomenscategorie voor gezinnen met één of twee kinderen. Gezinnen met een jaarlijks belastbaar inkomen tussen €36 325.76 en €42 380.6 (2024) hebben sindsdien recht op een sociale toeslag van €35.7 per kind per maand, op voorwaarde dat aan de overige voorwaarden is voldaan. In deze analyse simuleren we een terugkeer naar de situatie vóór april 2023, waarin gezinnen binnen deze inkomenszone geen enkele sociale toeslag ontvingen. Zo wordt nagegaan wat de impact is geweest van de invoering van deze tussencategorie op de totale inkomensondersteuning.
- *Volledige uitrol van het Groeipakket:* In dit scenario wordt ervan uitgegaan dat alle kinderen de nieuwe bedragen van het Groeipakket ontvangen en er dus geen transitiebedragen (inclusief leeftijdstoeslagen) meer zijn. Dit betekent ook dat grote gezinnen (met drie of meer kinderen) in de inkomenszone tussen €36 325.76 en €68 329.61 recht hebben op de nieuwe sociale toeslagen. Hoewel dit scenario voor alle kinderen pas ten vroegste in 2044 realiteit zal zijn, wordt de impact gesimuleerd alsof deze situatie al in 2024 van toepassing zou zijn.

5.2.4.1 Geselecteerde profielen

Om de effecten van beide scenario's te analyseren, maken we in eerste instantie gebruik van een beperkt aantal representatieve gezinssimulaties. We kozen voor gezinnen met een gezinsinkomen op het niveau van 1.5 VTE GGMMI, omdat deze inkomenscategorie zich binnen de inkomensgrenzen van de tussencategorie voor de sociale toeslag bevindt, en daardoor bijzonder relevant is om de effecten van de afschaffing ervan te onderzoeken.

Wat de leeftijd van de kinderen betreft, ligt de focus op adolescenten (12-17 jaar). Zij vallen anno 2024 nog onder de transitieregeling en komen daardoor niet in aanmerking voor de uniforme bedragen van het nieuwe Groeipakket. Ze vormen dan ook een geschikte groep om de impact van een volledige uitrol van het Groeipakket te simuleren.

We onderscheiden drie gezinsprofielen om de effecten naar gezinsgrootte en leeftijdsstructuur in kaart te brengen:

- Een gezin met één kind illustreert het profiel waarvoor de afschaffing van de tussencategorie een effect heeft;
- Een gezin met drie adolescenten toont de effecten op grotere gezinnen waarvoor het Groeipakket niet wordt gewijzigd door de afschaffing door de tussencategorie, maar wel door

het vervangen van de transitiebedragen door de nieuwe basisbedragen en het toekennen van sociale toeslag.

- Een gezin met vier kinderen van verschillende leeftijden (waaronder minstens één jong kind en één adolescent) dient tot slot als voorbeeld van een gemengd profiel, waarbij sommige kinderen recht hebben op de 'nieuwe' Groeipakketbedragen en anderen nog onder de transitieregeling vallen.

Deze drie profieltypes maken het mogelijk om de gedifferentieerde effecten van beide beleidsaanpassingen te analyseren: zowel naar gezinsgrootte als naar leeftijdsstructuur binnen het gezin.

5.2.4.2 De impact van de afschaffing van de tussencategorie

De afschaffing van de tussencategorie voor gezinnen met één of twee kinderen en een inkomen tussen €36 325.76 en €42 380.6 heeft enkel een impact op kleine gezinnen en niet op gezinnen met drie of meer kinderen. Tabel 15 laat zien dat in het huidige systeem een koppel met één adolescent en een belastbaar inkomen tussen beide grenzen op maandbasis €265 aan financiële voordelen ontvangt. Zonder de invoeging van deze tussencategorie zou dit bedrag €61 lager hebben gelegen door het wegvallen van €36 aan sociale toeslag en €25 aan verhoogde leeftijdsbijslag.

Voor een gezin met drie adolescenten (12-17 jaar) verandert er logischerwijs niets. Dit geldt ook voor het gemengd gezin met vier kinderen tussen (2.5 en17 jaar).

Tabel 15 Hoogte van de financiële voordelen voor kinderen ten laste, koppels (werksituatie 1,5 VTE GGMMI) met 1 kind (12-17 jaar), 3 kinderen (12-17 jaar) en 4 kinderen (2,5-5 jaar, 6-11 jaar, 12-17 jaar en 12-17 jaar), Vlaanderen, maandbedragen 2024 (afgerond)

	GP start-bedrag	GP basis	GP soc. toeslag	GP leeftijds-toeslag	GP school-bonus en kleuter-toeslag	GP school-toeslag	Studie-toelage	Fiscaal voordeel k.t.l.	**Totaal**
1 kind (12-17 jaar)									
Huidig systeem	0	102	36	50	5	21	0	51	**265**
Geen tussencategorie	0	102	0	25	5	21	0	51	**204**
Volledig uitrol	0	177	36	0	5	21	0	51	**290**
3 kinderen (12-17 jaar)									
Huidig systeem	0	549	0	125	14	144	0	329	**1161**
Geen tussencategorie	0	549	0	125	14	144	0	329	**1161**
Volledig uitrol	0	530	245	0	14	144	0	329	**1261**
4 kinderen (2,5-5 jaar, 6-11 jaar, 12-17 jaar, 12-17 jaar)									
Huidig systeem	0	726	217	132	26	137	0	329	**1567**
Geen tussencategorie	0	726	217	132	26	137	0	329	**1567**
Volledig uitrol	0	707	326	0	26	137	0	329	**1524**

5.2.4.3 Volledige uitrol van het Groeipakket

De volledige uitrol van het Groeipakket, waarbij ook kinderen geboren vóór 2019 recht krijgen op de nieuwe bedragen, heeft effecten op alle drie de simulatieprofielen, zij het in verschillende mate.

Gezin met één kind (12-17 jaar):

In het huidige systeem ontvangt dit gezin een basisbedrag (€102), een leeftijdstoeslag (€50), een beperkte sociale toeslag (€36), een schoolbonus (€5) en een schooltoeslag (€21). Dit resulteert samen met het fiscaal voordeel van €51 in een totaal van €265 per maand.

Bij volledige uitrol stijgt de totale steun met 9% naar €290 per maand. Het basisbedrag stijgt van €102 naar €177, terwijl de leeftijdstoeslag volledig wegvalt. De sociale toeslag blijft behouden.

Gezin met drie adolescenten (12-17 jaar):

In het huidige systeem ontvangt dit gezin geen sociale toeslag, maar wel hogere transitiebedragen (€549 basis + €125 leeftijdstoeslag).

In het volledig uitgerolde systeem daalt het basisbedrag licht (naar €530), en verdwijnt de leeftijds-toeslag. Daartegenover staat een substantiële verhoging van de sociale toeslag van €36 naar €245. Hierdoor stijgt de totale maandelijkse tegemoetkoming met 9% van €1161 naar €1261.

Dit profiel illustreert hoe de uitrol van het Groeipakket grotere gezinnen ten goede kan komen, zelfs wanneer de leeftijdstoeslagen wegvallen. In de volgende paragraaf wordt geëxpliciteerd dat niet voor alle grote gezinnen het geval is en dat de impact van de uitrol van het Groeipakket fluctueert naargelang de inkomenspositie van het gezin.

Gemengd gezin met vier kinderen (2.5-5 jaar, 6-11 jaar, 12-17 jaar, 12-17 jaar):

In het huidige systeem combineren deze gezinnen Groeipakketbedragen voor jongere kinderen met transitiebedragen voor oudere kinderen.

In het volledig uitgerolde scenario worden alle bedragen herrekend volgens de nieuwe regeling. Hierdoor dalen de totale basisbedragen in dit gezin met €19, verdwijnen ook de leeftijdstoeslagen, maar stijgen de sociale toeslagen aanzienlijk (van €217 naar €326). De totale steun daalt licht: van €1567 naar €1524, een verlies van 3% of €43 per maand.

5.3 Gecombineerde effecten van gezinskenmerken en beleidscontext

De gedetailleerde simulaties in Tabel D (bijlage) tonen aan dat de hoogte van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste het resultaat is van een complexe wisselwerking tussen leeftijd, gezinsgrootte, gezinstype en inkomenssituatie. Elk van deze kenmerken beïnvloedt op zich het niveau van de ondersteuning, maar hun effecten zijn niet additief: ze versterken, temperen of compenseren elkaar, afhankelijk van de specifieke gezinscontext. Daarnaast spelen zowel recente beleidsaanpassingen, zoals de invoering van een tussencategorie in de sociale toeslagen voor gezinnen met één of twee kinderen, als toekomstige hervormingen, met name de volledige uitrol van het Groeipakket tegen 2044, die een wezenlijke impact hebben op de uiteindelijke ondersteuning die gezinnen ontvangen.

5.3.1 Aantal kinderen als primaire determinant

Ten eerste is het aantal kinderen in het gezin één van de belangrijkste determinanten van de totale financiële tegemoetkomingen voor gezinnen in Vlaanderen. In elk inkomensprofiel neemt de maandelijkse ondersteuning duidelijk toe naarmate er meer kinderen ten laste zijn. Dit is logisch, aangezien zowel de componenten van het Groeipakket als de studietoelagen en de fiscale voordelen per kind worden toegekend.

Sommige van deze steunvormen vertonen bovendien een progressieve opbouw, waaronder het belastingvoordeel via de trapsgewijze verhoging van de belastingvrije som tot en met het vierde kind, evenals de transitiebedragen binnen het Groeipakket, die progressief toenemen naarmate er meerdere kinderen in het gezin zijn (met het laagste bedrag voor het jongste kind en het hoogste bedrage voor het derde jongste en alle andere kinderen). Deze sterke progressieve stijging wordt voor gezinnen met kinderen die vallen onder de transitieregeling en een belastbaar inkomen hebben onder €36.325,76 gedeeltelijk afgezwakt: hier zijn de sociale toeslagen het hoogst voor het jongste kind en het laagst voor alle derde en volgende jongste kinderen in het gezin.

Bij een volledige uitrol van het Groeipakket verandert deze dynamiek fundamenteel. De progressieve transitiebedragen worden vervangen door een uniform basisbedrag per kind, onafhankelijk van rang (of leeftijd). Tegelijk verdwijnt ook het mechanisme van degressieve sociale toeslagen naarmate het aantal kinderen toeneemt. Het wordt vervangen door een systeem van sociale toeslagen waarbij gezinnen met drie of meer kinderen een hoger bedrag per kind ontvangen dan een- en tweekindgezinnen. Een verhoging die bovendien groter is voor gezinnen onder de laagste inkomensdrempel.

Als gevolg daarvan neemt de impact van gezinsgrootte op het totale ondersteuningsniveau vooral af bij gezinnen met een midden- tot hoger inkomen, zoals koppels met een inkomen van 1.5 VTE aan mediaan loon. Voor deze gezinnen leidt een volledig uitgerold Groeipakket tot een relatief aanzienlijke daling van de maandelijkse tegemoetkomingen (ongeveer 14% tot 17% voor tweeoudergezinnen met respectievelijk drie en vier kinderen).

Voor gezinnen met lagere inkomens, met name gezinnen met een leefloon, GGMMI of een laag loon blijft de impact van gezinsgrootte daarentegen grotendeels behouden. Deze gezinnen blijven immers recht hebben op volledige of gedeeltelijke sociale toeslagen, die bovendien substantieel hoger liggen vanaf drie kinderen ten laste.

Voor sommige gezinstypes wordt het effect van gezinsgrootte zelfs licht versterkt. Zo komen gezinnen met drie of meer oudere kinderen en een gezinsinkomen van 1.5 VTE GGMI, 1.5 VTE laag loon en 1VTE mediaan loon bij een volledige uitrol van het Groeipakket wél in aanmerking voor een sociale toeslag, terwijl dit onder de transitieregeling niet het geval was.

Samengevat: onder het volledig uitgerolde Groeipakket worden jonge startende gezinnen beter ondersteund. De financiële tegemoetkomingen wordt er minder rechtstreeks bepaald door het aantal kinderen op zich, en meer door de combinatie van gezinsgrootte en inkomenspositie.

5.3.2 Leeftijd van de kinderen als tweede determinant

Naast gezinsgrootte vormt ook de leeftijd van de kinderen een belangrijke determinant van de hoogte van de financiële tegemoetkomingen, zij het in mindere mate dan het aantal kinderen. De impact van leeftijd manifesteert zich vooral via de structuur van het Groeipakket en studietoelagen, en verschilt aanzienlijk tussen het huidige stelsel en een volledig uitgerold Groeipakket.

In het huidige stelsel is het leeftijdseffect duidelijk aanwezig. Baby's geven recht op een relatief hoog bedrag, vooral dankzij het startbedrag en de verhoging van de belastingvrije aftrek voor kinderen jonger dan drie voor wie geen kinderopvangkosten fiscaal worden gerecupereerd. Ook adolescenten (12-17 jaar) en studenten (18-25 jaar) ontvangen hogere tegemoetkomingen, onder meer via leeftijdstoeslagen en, bij lagere inkomens, door een verhoogde schooltoeslag of studietoelagen. Daardoor ontvangen kinderen uit deze leeftijdsgroepen doorgaans de hoogste totale financiële ondersteuning. Wanneer deze inkomensafhankelijke toeslagen echter wegvallen, zien we een scherpe daling in de steun voor oudere kinderen in kleine gezinnen. Voor kinderen van 6-11 jaar ligt de totale steun het laagst: ze vallen nog onder de transitieregeling met lagere leeftijdstoeslagen dan adolescenten en studenten in het hoger onderwijs, en in geval van lage inkomens, ook lagere schooltoeslagen.

Bij een volledige uitrol van het Groeipakket verandert de rol van leeftijd fundamenteel. De leeftijdsgebonden verschillen in de financiële tegemoetkomingen worden dan sterk afgevlakt. De uniforme basisbedragen per kind vervangen de leeftijdsafhankelijke componenten van de transitieregeling, waardoor de verschillen tussen kleuters, kinderen in het lager, en jongeren in secundair en hoger onderwijs verminderen. Voor gezinnen met meerdere oudere kinderen, uitgezonderd voor zij die bij een volledige uitrol voortaan recht hebben op een sociale toeslag, resulteert dit in lagere totale tegemoetkomingen dan in het huidige stelsel. Dit is niet het geval voor éénkindgezinnen die bij een volledige uitrol de grootste verhoging van het Groeipakket kennen.

Samengevat verliest leeftijd onder een volledig uitgerold Groeipakket een deel van haar differentiërende rol. De focus verschuift daarbij naar andere, met leeftijd gecombineerde correctiemechanismen, in het bijzonder de inkomenssituatie, die in het volledig uitgerolde Groeipakket relatief belangrijker wordt.

5.3.3 Gezinstype als derde determinant

Ook het gezinstype vormt vandaag in het Groeipakket een expliciete determinant: eenoudergezinnen ontvangen, bij een vergelijkbaar gezinsinkomen, hogere tegemoetkomingen dan koppels, voornamelijk via de sociale toeslagen binnen het Groeipakket.

Bij een volledige uitrol van het Groeipakket verdwijnt dit expliciete onderscheid naar gezinstype. De sociale toeslagen differentiëren dan uitsluitend nog naar inkomensniveau, waardoor verschillen tussen eenoudergezinnen en koppels enkel nog tot stand komen, via hun respectieve inkomensposities en de mate waarin zij gebruik kunnen maken van fiscale voordelen (extra verhoging van de belastingsvrije som voor eenoudergezinnen met een voldoende hoog inkomen).

Gezinstype fungeert onder het volledig uitgerolde Groeipakket daarmee niet langer als een zelfstandige determinant van de financiële tegemoetkomingen, maar als een achtergrondkenmerk dat samenhangt met andere, doorslaggevende factoren, in het bijzonder inkomen.

5.3.4 Inkomen als vierde, belangrijke determinant

Hoewel inkomen als vierde determinant wordt besproken, blijkt het in beide stelsels een belangrijk selectiemechanisme voor de hoogte van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste. Dit inkomenseffect manifesteert zich echter niet via één enkel instrument, maar via de gecombineerde werking van het Groeipakket, studietoelagen en fiscale voordelen, en verschilt duidelijk tussen het huidige stelsel en een volledig uitgerold Groeipakket.

In het huidige stelsel van het Groeipakket ontvangen eenverdienersgezinnen met een leefloon, GGMMI of een laag loon en tweeverdienersgezinnen met 1.5 VTE GGMMI duidelijk hogere tegemoetkomingen dan gezinnen met 1.5 VTE laag loon of een mediaan inkomen (1 VTE of 1.5 VTE). Deze inkomensdifferentiatie wordt gerealiseerd via sociale toeslagen en inkomensafhankelijke schooltoeslagen en studietoelagen. Tegelijk is hun toegang tot fiscale voordelen beperkter, aangezien de verhoging van de belastingvrije som niet altijd volledig kan worden benut bij afwezige of lage belastingdruk.

Voor gezinnen met een hoger inkomen ligt het profiel fundamenteel anders. Hoewel zij minder of geen sociale toeslagen ontvangen, genieten zij wél in aanzienlijke mate van fiscale voordelen voor kinderen ten laste. Deze voordelen nemen progressief toe naarmate het aantal kinderen stijgt (tot en met het vierde kind) en vormen voor deze inkomensgroepen een substantiële en structurele component van de totale ondersteuning. Hierdoor blijft de totale financiële tegemoetkoming voor hogere inkomensgezinnen zeker bij grotere gezinnen, in het huidige stelsel aanzienlijk hoger dan wat louter op basis van het Groeipakket zou worden verwacht.

Bij een volledige uitrol van het Groeipakket wordt het inkomen een meer expliciete, fijnmazige determinant van de uiteindelijke tegemoetkomingen waarbij het onderscheid tussen enerzijds lage en middeninkomens en anderzijds hogere inkomens scherper wordt. De eerste gezinnen blijven relatief goed of worden zelfs beter beschermd, terwijl gezinnen met hogere inkomens (vanaf1.5 VTE mediaan loon) lagere bedragen zullen ontvangen dan onder het huidige stelsel. Dit geldt in het bijzonder voor gezinnen met meerdere oudere kinderen, en niet voor kleinere gezinnen.

Samengevat is het gezinsinkomen een belangrijke determinant van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste. Via de sociale toeslagen en de schooltoeslagen van het Groeipakket en via de studietoelagen voor studenten hoger onderwijs wordt vandaag een sterke verticale herverdeling gecombineerd met een (voor midden en hogere inkomens, grotere) horizontale ondersteuning via fiscale instrumenten. Onder een volledig uitgerold Groeipakket worden alle jonge startende gezinnen (met één kind) beter ondersteund, ook deze met hogere inkomens. Dit is niet het geval voor grote gezinnen, die bij een volledig uitgerold Groeipakket hun tegemoetkomingen zien dalen in het geval van een hoog gezinsinkomen. Dit wijst op een verschuiving van een ranglogica naar een meer inkomensgerichte en geïndividualiseerde benadering van kinderondersteuning.

Deze analyse van de hoogte en verdeling van de financiële tegemoetkomingen maakt duidelijk hoe het beleid differentieert tussen gezinnen. Ze laat echter nog niet toe om te beoordelen in welke mate deze ondersteuning volstaat om de effectieve kosten van kinderen te dragen. Daarom verschuift de analyse in het volgende hoofdstuk van financiële tegemoetkomingen naar de mate waarin deze de minimumkosten van kinderen dekken.

6 Conclusie

Hoofdstuk 3 bracht in kaart hoe de hoogte van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste varieert naargelang gezinskenmerken en beleidscontext. Aan de hand van gestandaardiseerde simulaties werd aangetoond dat de omvang van de ondersteuning het resultaat is van een complexe wisselwerking tussen gezinsgrootte, leeftijd van de kinderen, gezinstype en inkomenssituatie, en dat het relatieve belang van deze determinanten verschuift onder alternatieve beleidsconfiguraties, in het bijzonder bij een volledige uitrol van het Groeipakket.

Deze analyse biedt inzicht in de verdelings- en herverdelingslogica van het huidige en toekomstige stelsel van financiële tegemoetkomingen. Zij laat echter nog open in welke mate deze ondersteuning toereikend is om de kosten van kinderen effectief te dragen. Een hogere of lagere tegemoetkoming is immers slechts betekenisvol in verhouding tot de minimale kosten van kinderen, die verschillen naargelang leeftijd, gezinsgrootte en context.

Hoofdstuk 4 bouwt hierop voort door de focus te verschuiven van de absolute hoogte van de financiële tegemoetkomingen naar hun dekkingsgraad. De in hoofdstuk 3 gesimuleerde bedragen worden daarbij expliciet afgezet tegen de minimumkosten van kinderen, zoals geraamd op basis van referentie-budgetten in Hoofdstuk 2. Deze benadering maakt het mogelijk om na te gaan in welke mate de financiële tegemoetkomingen bijdragen tot het waarborgen van een minimaal aanvaardbare levensstandaard voor gezinnen met kinderen, en hoe dit verschilt tussen gezinstypes en beleidsconfiguraties.

Hoofdstuk 4
De doeltreffendheid van de financiële tegemoetkomingen

1 Inleiding

In de voorafgaande hoofdstukken werd een normatief en empirisch onderbouwd kader uitgewerkt om de minimale kosten van kinderen in België te ramen. Hoofdstuk 2 lichtte toe hoe deze kosten worden berekend op basis van referentiebudgetten voor maatschappelijke participatie. Voor kinderen resulteert dit in leeftijds- en gezinstype-specifieke uitgavenprofielen die gelden als noodzakelijke ondergrens in de context van een goede gezondheid, toegang tot publieke voorzieningen en competent budgetbeheer.

Hoofdstuk 3 bracht de bestaande overheidssteun voor gezinnen met kinderen in kaart. Daarbij stonden drie pijlers van financiële ondersteuning centraal: het Groeipakket, de fiscale voordelen voor kinderen ten laste, en studietoelagen voor het hoger onderwijs. Standaardsimulaties voor uiteenlopende gezinstypes en inkomensniveaus maken duidelijk dat het steunpakket uit een combinatie is van universele en selectieve elementen, waarbij de uiteindelijke steun sterk afhangt van de specifieke kenmerken van het huishouden.

Dit hoofdstuk brengt beide analyses samen door de dekkingsgraad van de financiële tegemoetkomingen te berekenen: de verhouding tussen het totaal aan ontvangen tegemoetkomingen en de minimaal noodzakelijke kindgebonden kosten. Daarmee beantwoorden we de centrale onderzoeksvraag van het eerste deel van dit rapport: In welke mate slagen de bestaande sociale beleidsmaatregelen erin om de minimale kosten van kinderen te compenseren in uiteenlopende sociaaleconomische omstandigheden?

De vergelijking van dekkingsgraden tussen gezinsprofielen biedt een empirische basis om knelpunten in het huidige instrumentarium te identificeren en gerichte bijsturing van kindgebonden steunmaatregelen te onderbouwen.

2 Methodologie

De analyse van de dekkingsgraad vertrekt van een gestandaardiseerde vergelijking tussen enerzijds de minimaal noodzakelijke kosten van kinderen, zoals bepaald op basis van de referentiebudgetten voor het jaar 2024, en anderzijds de financiële tegemoetkomingen waarop gezinnen met kinderen in datzelfde jaar recht geven. De centrale vraag is of deze tegemoetkomingen, binnen een gegeven beleidskader, volstaan om de minimale kosten die gepaard gaan met het opvoeden van kinderen effectief te compenseren.

2.1 Minimale kindkosten op basis van referentiebudgetten

De minimumbedragen die in deze analyse als referentie worden gehanteerd, zijn afgeleid uit de Belgische referentiebudgetten voor maatschappelijke participatie, zoals uiteengezet in hoofdstuk 2. Deze budgetten brengen in kaart welke uitgaven minimaal nodig zijn om op een menswaardige manier te kunnen deelnemen aan de samenleving, uitgaande van een context van goede gezondheid, toegang tot voldoende toegankelijke publieke voorzieningen en competent budgetbeheer.

Voor elk gezinstype en elke leeftijdscategorie werd op basis van deze referentiebudgetten een specifiek uitgavenprofiel afgeleid, dat de minimale kindkost weerspiegelt. Deze kost omvat zowel:

- direct toewijsbare individuele uitgaven, zoals voeding, kleding, schoolmateriaal, speelgoed, gezondheidszorg en mobiliteit; kinderopvangkosten worden niet in rekening gebracht, tenzij anders vermeld;
- quasi-collectieve uitgaven, zoals huisvesting, energie, waterverbruik en huishoudelijke uitrusting, voor zover deze (mede) bepaald worden door de aanwezigheid van kinderen.

2.2 Financiële tegemoetkomingen

De berekening van de dekkingsgraad omvat drie vormen van financiële ondersteuning:

- het Groeipakket, met inbegrip van startbedrag, basisbedrag en leeftijdstoeslag, schoolbonus, sociale toeslag, schooltoeslag en kleutertoeslag;
- de fiscale voordelen voor kinderen ten laste, waaronder de verhoging van de belastingvrije som, het belastingkrediet voor kinderen ten laste en het belastingvoordeel voor kinderen jonger dan drie jaar (voor wie geen gebruik wordt gemaakt van de belastingvermindering voor kinderopvang);
- studietoelagen voor studenten in het hoger onderwijs, waarvan de toekenning afhankelijk is van het inkomen, de gezinssamenstelling en de studieomstandigheden.

Voor elk typegezin wordt het totale bedrag aan tegemoetkomingen berekend, rekening houdend met de samenstelling van het huishouden, de leeftijd van de kinderen en het gezinsinkomen.

2.3 Simulatiescenario's

De dekkingsgraad wordt geanalyseerd voor 168 typegezinnen in Vlaanderen die huren op de private woningmarkt, tenzij anders vermeld. Deze gezinnen variëren systematisch naar:

- leeftijdscategorie van het kind: baby (0 jaar), peuter (1-2.5 jaar), kleuter (2.5-5 jaar), lagereschoolkind (6-11 jaar), adolescent (12-17 jaar) en student hoger onderwijs (18+ jaar);
- aantal kinderen: één tot vier;
- gezinstype: koppel of eenoudergezin;
- gezinsinkomen: leefloon, minimumloon of gewaarborgd gemiddeld minimummaandinkomen (GGMMI), laag loon en mediaan loon (telkens met tewerkstellingspercentages van 0.75 VTE, 1 VTE en 1.5 VTE);
- beleidskader: (i) het huidige Groeipakket, (ii) een hypothetisch scenario zonder de recent toegevoegde tussencategorie binnen de sociale toeslag voor gezinnen met 1-2 kinderen en een jaarlijks gezinsinkomen tussen €36 325.76 en €42 380.60, en (iii) een scenario van volledige uitrol van het Groeipakket.

2.4 Interpretatie van de dekkingsgraad

De dekkingsgraad wordt uitgedrukt als een percentage van de minimaal noodzakelijke kindgebonden kost dat wordt gecompenseerd via de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste. Tenzij anders vermeld, wordt bij de berekening van de kindkosten verondersteld dat gezinnen hun woning huren op de private huisvestingsmarkt. Kinderopvangkosten worden niet in rekening gebracht.

Studenten hoger onderwijs worden verondersteld iedere dag te pendelen van huis naar de hogeschool of universiteit.

Een dekkingsgraad van 100% betekent dat de ondersteuning net volstaat om de minimale kindkosten te dekken. Waarden onder 100% wijzen op ondercompensatie, terwijl waarden boven 100% wijzen op overcompensatie ten opzichte van de minimaal noodzakelijke kindkosten.

3 Resultaten

In deze paragraaf presenteren we de resultaten van de simulaties. Voor elk van de 168 typegezinnen werd berekend in welke mate het totale pakket aan financiële tegemoetkomingen de minimaal noodzakelijke kindgebonden kosten dekt. De analyse focust op de dekkingsgraad: het percentage van de minimaal noodzakelijke kosten dat wordt gecompenseerd via het Groeipakket, de fiscale voordelen voor kinderen ten laste en, waar van toepassing, studietoelagen.

De bespreking is opgebouwd in vijf stappen. Eerst analyseren we verschillen in dekkingsgraad naar leeftijdscategorie van het kind en gezinstype (3.1). Vervolgens onderzoeken we de rol van het aantal kinderen (3.2) en de inkomenssituatie (3.3). Daarna bespreken we de impact van de twee beleidsscenario's (3.4). Tot slot gaan we na hoe de wisselwerking tussen deze factoren de toereikendheid van de kindgebonden steunmaatregelen structureel beïnvloedt (3.5).

3.1 Resultaten per leeftijdscategorie van het kind en gezinstype

In deze paragraaf bespreken we de resultaten voor koppels en eenoudergezinnen met één kind en een gezinsinkomen overeenstemmend met één voltijdse tewerkstelling tegen het GGMMI.

Figuur 6 toont dat de overheidssteun voor koppels in dit profiel het meest toereikend is voor jonge kinderen, maar dat de dekkingsgraad daalt naarmate het kind ouder wordt. Voor baby's (0-1 jaar) wordt 96% van de minimaal noodzakelijke kosten gecompenseerd. Deze relatief hoge dekkingsgraad hangt samen met de combinatie van het startbedrag, het basisbedrag en de sociale toeslag, aangevuld met een (beperkt) fiscaal voordeel.

Bij peuters (1-2.5 jaar) en kleuters (2.5-5 jaar) blijft de dekkingsgraad relatief hoog (respectievelijk 78% en 76%). In deze leeftijdsfase valt het startbedrag weg en spelen de schoolbonus (en, voor kleuters, de -uitdovende-) kleutertoeslag) een aanvullende rol.

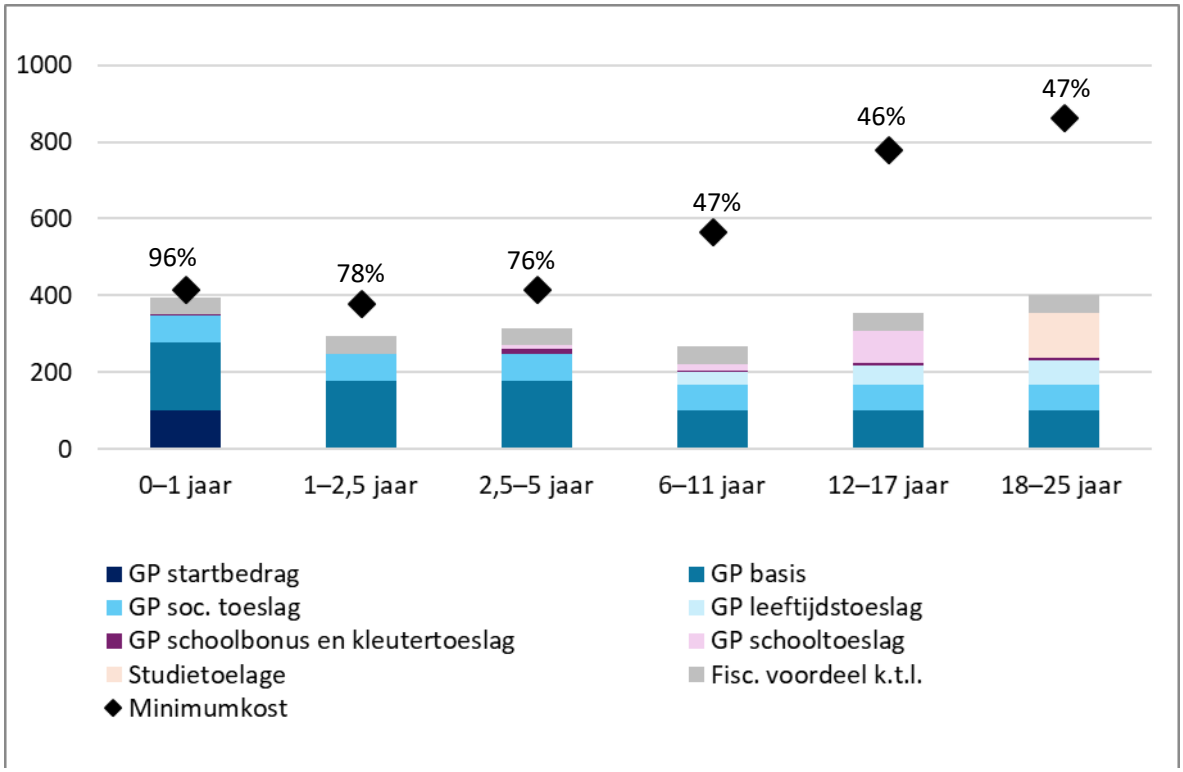
Voor kinderen van 6-11 jaar bedraagt de dekkingsgraad van het totale steunpakket 47%. Deze lagere compensatiegraad weerspiegelt enerzijds de lagere tegemoetkomingen onder de transitieregeling (met lagere basis- en leeftijdstoeslagen) en anderzijds de hogere minimale kindkosten in deze leeftijdsgroep.

Voor 12-17-jarigen daalt de dekkingsgraad verder tot 46%. Hoewel in deze leeftijdsfase de leeftijdstoeslag en de schooltoeslag toenemen, groeien de minimaal noodzakelijke uitgaven sneller dan de inkomensondersteuning.

Voor pendelstudenten hoger onderwijs neemt de dekkingsgraad opnieuw lichtjes toe tot 47% van de minimumkost. De overstap van de schooltoeslag uit het Groeipakket naar de studietoelagen biedt voor

pendelstudenten hoger onderwijs voldoende tegengewicht voor de sterk toegenomen uitgaven in deze levensfase [27].

Figuur 6 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten (referentiebudgetten) naar leeftijdscategorie. Koppel met 1 kind, 1 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024

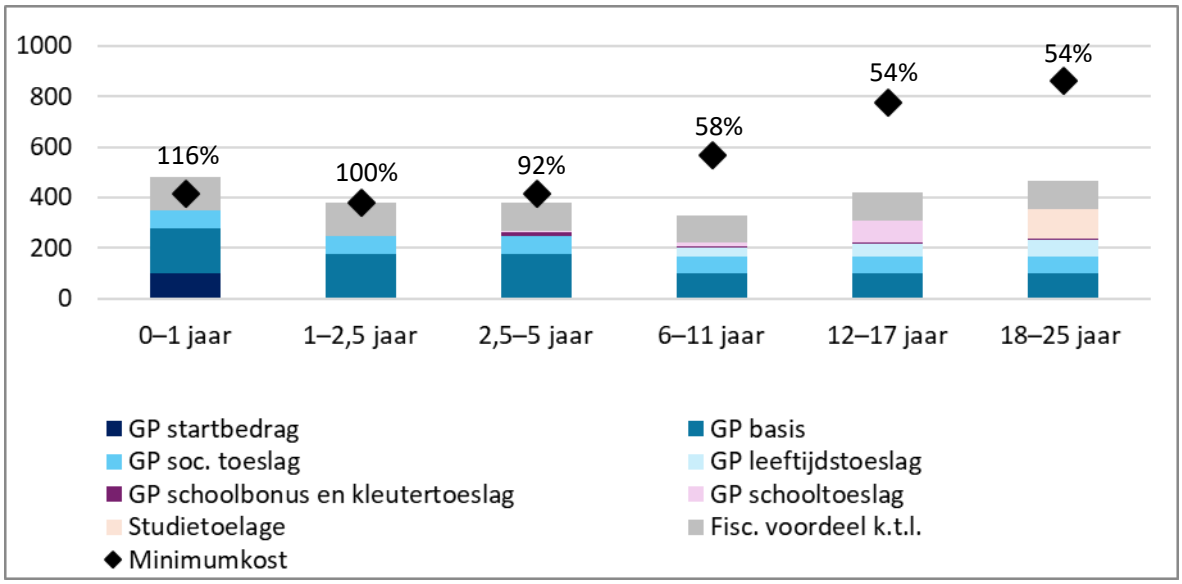
Zoals blijkt uit Figuur 7, ligt de dekkingsgraad bij eenoudergezinnen systematisch hoger dan bij koppels met eenzelfde inkomen. Deze hogere compensatiegraad is het gevolg van een hoger fiscaal voordeel voor kinderen ten laste, dat bij eenoudergezinnen oploopt tot €129 per maand, tegenover slechts €46 bij koppels. De overige componenten van het Groeipakket en de studietoelage voor studenten hoger onderwijs zijn in dit scenario identiek voor beide gezinstypes.

De overheidssteun is ook hier het meest toereikend voor jonge kinderen. Voor baby's (0-1 jaar) worden de noodzakelijke kosten zelfs ruimschoots gecompenseerd: de dekkingsgraad bedraagt 116%. Voor peuters (1-2.5 jaar) en kleuters (2.5-5 jaar) ligt de dekkingsgraad respectievelijk op 100% en 92%. In deze leeftijdsgroepen volstaat de totale inkomensondersteuning dus ruimschoots om de minimumkost te dekken[28]. Vanaf de lagere schoolleeftijd daalt de dekkingsgraad net zoals voor koppels met een kind aanzienlijk. Voor kinderen van 6-11 jaar bedraagt de compensatie nog 58%, voor adolescenten 54%, en voor pendelstudenten hoger onderwijs 54%.

27 Dit is niet zo voor kotstudenten. Door de relatief hoge (mediane) kotprijzen kosten kotstudenten aanzienlijk meer dan pendelstudenten (+ €525 per maand). Omdat de studietoelagen veel minder sterk toenemen (+ €76 per maand), bedraagt de dekkingsgraad voor kotstudenten slechts 34%.

28 De hoge dekkingsgraden voor gezinnen met jonge kinderen moeten enigszins worden gerelativeerd omdat er geen kinderopvangkosten werden meegenomen in de berekening van de kinderkosten. Doen we dit wel en veronderstellen we voltijdse kinderopvang voor de eenoudergezinnen met een voltijds werkende ouder, dan dalen de dekkingspercentages resp. naar 90% (baby); 76% (peuter) en 72% (kleuter) en 50% (lagere schoolkind).

Figuur 7 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten (referentiebudgetten) naar leeftijdscategorie. Alleenstaande met 1 kind, 1 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024

3.2 Resultaten naar aantal kinderen in het gezin

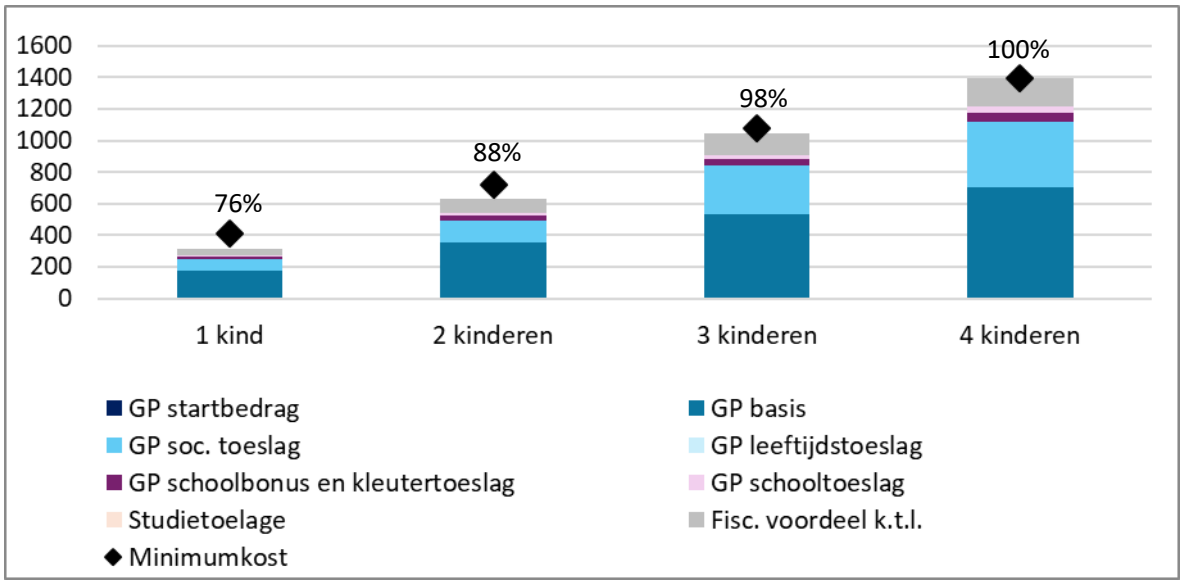
In de vorige paragraaf bleek dat de dekkingsgraad aanzienlijk varieert naar leeftijdscategorie: kinderen jonger dan 6 jaar worden doorgaans beter ondersteund dan oudere kinderen en adolescenten, voor wie de minimaal noodzakelijke kosten hoger liggen en minder worden gecompenseerd. In deze paragraaf onderzoeken we hoe de dekkingsgraad evolueert naarmate het aantal kinderen in het gezin toeneemt, bij eenzelfde inkomensniveau. De resultaten zijn gebaseerd op simulaties voor koppels met een gezinsinkomen gelijk aan 1 VTE GGMMI. We vergelijken gezinnen met één tot vier kinderen binnen eenzelfde leeftijdscategorie: enerzijds kleuters (2.5-5 jaar) en anderzijds adolescenten (12-17 jaar). Zo brengen we in kaart in welke mate gezinsgrootte, gegeven leeftijdscategorie en inkomensniveau, de verhouding tussen minimaal noodzakelijke kindkosten en ontvangen tegemoetkomingen beïnvloedt.

Zoals in hoofdstuk 2 werd aangetoond vertonen de minimale kosten van kinderen geen eenduidig verloop met hun geboortevolgorde in het gezin: de kosten zijn relatief hoog voor een eerste kind (door schaalvoordelen in huisvesting en de toewijzing van gedeelde kosten) en nemen vervolgens af, terwijl ze voor het derde kind opnieuw iets hoger uitvallen (voornamelijk door de nood aan een extra slaapkamer). Tegenover dit kostenpatroon staat een steunpakket dat, zoals besproken in hoofdstuk 3, voor kinderen geboren voor 2019 en voor ouders in dit inkomensprofiel gelijk is voor het eerste en tweede kind en hoger ligt voor derde en volgende kinderen. Daardoor stijgt de dekkingsgraad systematisch met de gezinsgrootte: voor gezinnen met één tot vier kleuters bedraagt ze respectievelijk 76%, 88%, 98% en 100%. De stijging van één naar twee kinderen hangt samen met lagere kindkosten bij het tweede kind. De verdere toename bij het derde kind is vooral toe te schrijven aan de hogere sociale toeslag vanaf drie kinderen. Voor het vierde kind neemt de dekkingsgraad nog beperkt toe, wat overeenstemt met de combinatie van een (licht) lagere kindkost en een vergelijkbaar steunbedrag per kind.

Figuur 8 vergelijkt de minimumkost van kleuters met het totale pakket aan kindgebonden tegemoetkomingen waarop hun ouders recht hebben. Zoals in hoofdstuk 2 werd aangetoond vertonen de minimale kosten van kinderen geen eenduidig verloop met hun geboortevolgorde in het gezin: de

kosten zijn relatief hoog voor een eerste kind (door schaalvoordelen in huisvesting en de toewijzing van gedeelde kosten) en nemen vervolgens af, terwijl ze voor het derde kind opnieuw iets hoger uitvallen (voornamelijk door de nood aan een extra slaapkamer). Tegenover dit kostenpatroon staat een steunpakket dat, zoals besproken in hoofdstuk 3, voor kinderen geboren voor 2019 en voor ouders in dit inkomensprofiel gelijk is voor het eerste en tweede kind en hoger ligt voor derde en volgende kinderen. Daardoor stijgt de dekkingsgraad systematisch met de gezinsgrootte: voor gezinnen met één tot vier kleuters bedraagt ze respectievelijk 76%, 88%, 98% en 100%. De stijging van één naar twee kinderen hangt samen met lagere kindkosten bij het tweede kind. De verdere toename bij het derde kind is vooral toe te schrijven aan de hogere sociale toeslag vanaf drie kinderen. Voor het vierde kind neemt de dekkingsgraad nog beperkt toe, wat overeenstemt met de combinatie van een (licht) lagere kindkost en een vergelijkbaar steunbedrag per kind.

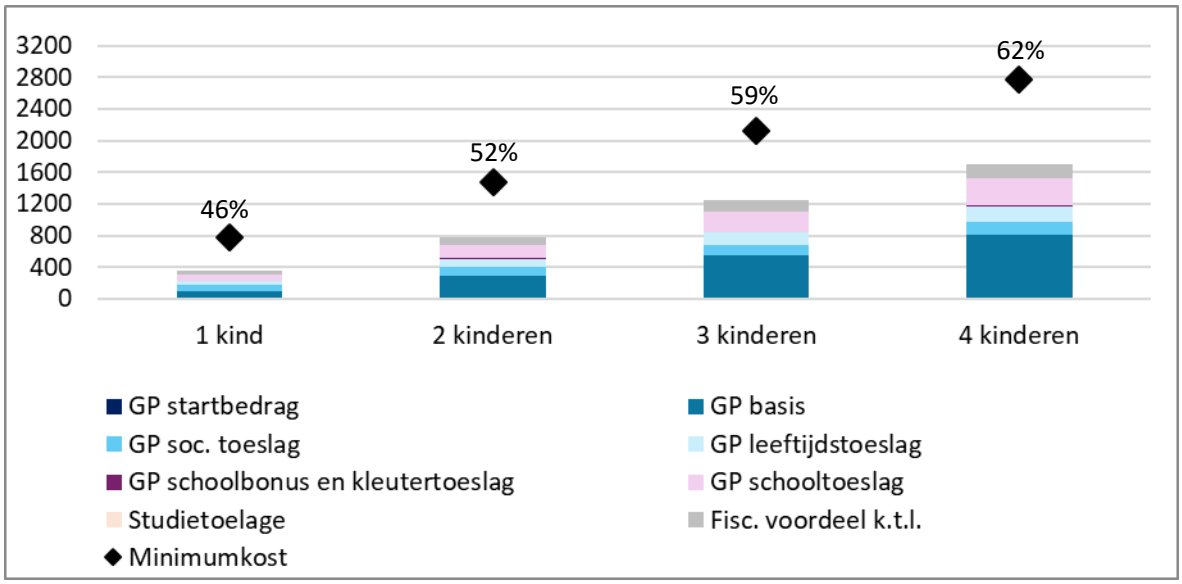
Figuur 8: Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar gezinsgrootte. Koppel, 1-4 kinderen (2.5-5 jaar), 1 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024

Figuur 9 toont het overeenkomstige beeld voor adolescenten. Zoals toegelicht in hoofdstuk 2 liggen de minimaal noodzakelijke kosten in deze leeftijdsgroep aanzienlijk hoger dan bij jongere kinderen, onder meer door hogere voedingskosten, duurdere kleding, hogere mobiliteitskosten, extra schoolkosten en grotere uitgaven voor vrije tijd en persoonlijke ontwikkeling. Deze hogere kosten worden in dit inkomensprofiel slechts gedeeltelijk gecompenseerd, waardoor de dekkingsgraden over de hele lijn lager liggen dan bij kleuters. Tegelijk stijgt ook hier de dekkingsgraad met het aantal kinderen: 46% bij één adolescent, 52% bij twee, 59% bij drie en 62% bij vier adolescenten.

De stijgende dekkingsgraad bij adolescenten weerspiegelt een dubbel mechanisme. Enerzijds dalen de kindkosten naarmate het aantal kinderen toeneemt (tot en met het derde kind; tussen het derde en vierde kind blijven ze nagenoeg stabiel). Anderzijds nemen de tegemoetkomingen toe met de gezinsgrootte, vooral door de ranggebonden basisbedragen in de transitieregeling (progressief tot en met het derde kind) en de proportioneel stijgende leeftijdstoeslagen. In combinatie resulteert dit in een hogere, maar ook bij grotere gezinnen nog steeds onvolledige dekking van de minimaal noodzakelijke kosten voor adolescenten.

Figuur 9 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar gezinsgrootte. Koppel, 1-4 kinderen (12-17 jaar), 1 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024

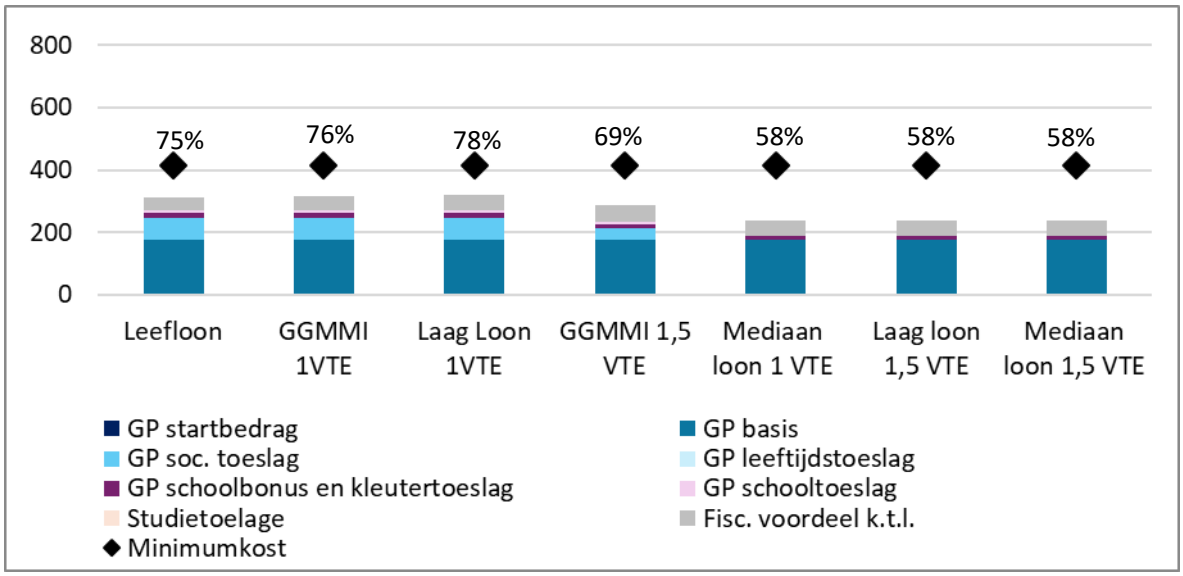

3.3 Resultaten naar inkomenssituatie

In deze paragraaf onderzoeken we hoe de dekkingsgraad evolueert naargelang het gezinsinkomen. We focussen eerst op koppels met één kind in de leeftijdscategorie 2.5-5 jaar. Het gezinsinkomen varieert hierbij over zeven inkomensprofielen: leefloon, een arbeidsinkomen op GGMMI-niveau, laag loon en mediaan loon. Voor de arbeidsinkomens worden bovendien twee tewerkstellingsregimes onderscheiden (1 VTE en 1.5 VTE). Voor elk profiel berekenen we het totale bedrag aan financiële tegemoetkomingen en in welke mate dit volstaat om de minimaal noodzakelijke kindkosten te dekken. Omdat het inkomenseffect anders kan uitwerken bij grotere gezinnen en bij oudere kinderen, bespreken we vervolgens ook de resultaten voor gezinnen met (i) vier kleuters, (ii) vier adolescenten, en (iii) een combinatiegezin met een kleuter, een kind in het lager onderwijs en twee adolescenten. Dit laatste gezinstype ontvangt een Groeipakket waarin nieuwe basisbedragen en sociale toeslagen gecombineerd worden met transitiebedragen.

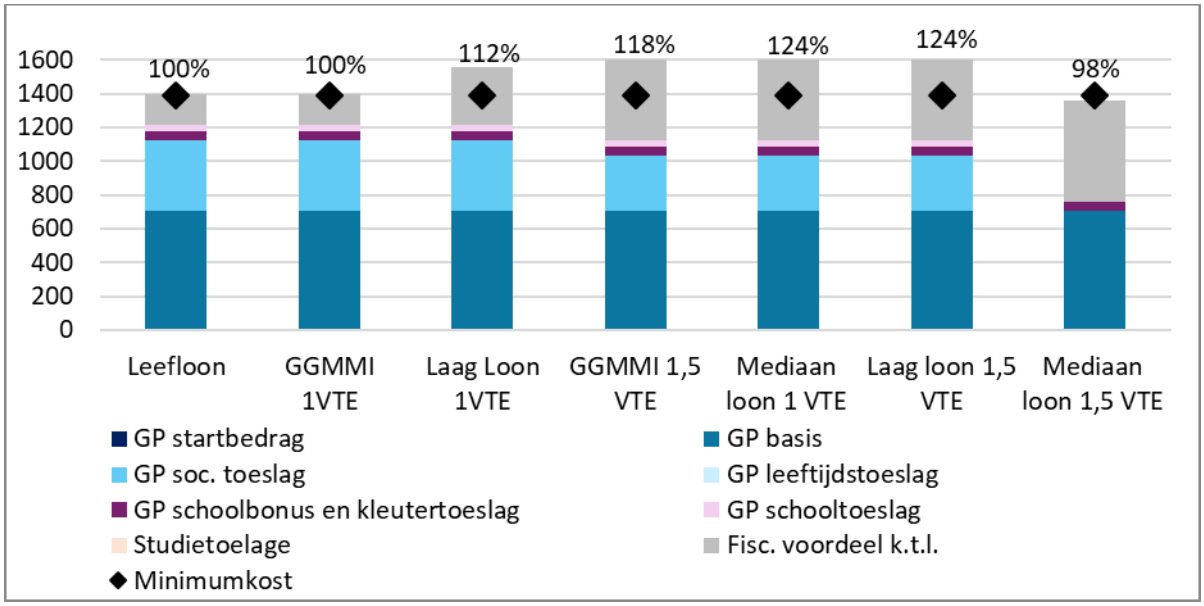
Figuur 10 vergelijkt de minimaal noodzakelijke kindkosten (constant over de inkomensprofielen) met de financiële tegemoetkomingen. De dekkingsgraad is het hoogst bij de laagste inkomens: 75% bij leefloon en bij 1 VTE GGMMI, en 76% bij 1 VTE laag loon (door een lichte toename van het fiscaal voordeel vanaf dit inkomensniveau). In deze profielen is er recht op het volledige pakket aan inkomensafhankelijke ondersteuning (sociale toeslag en schooltoeslag). Vanaf 1.5 VTE GGMMI vermindert de inkomensafhankelijke ondersteuning, waardoor de dekkingsgraad daalt tot 69%. Gezinnen met een laag loon aan 1.5 VTE of met een mediaan loon (1 VTE of 1.5 VTE) ontvangen geen sociale toeslag of schooltoeslag meer; voor hen daalt de dekkingsgraad tot 58%.

Figuur 10 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar inkomensprofiel. Koppel, 1 kind (2.5-5 jaar), Vlaanderen, 2024

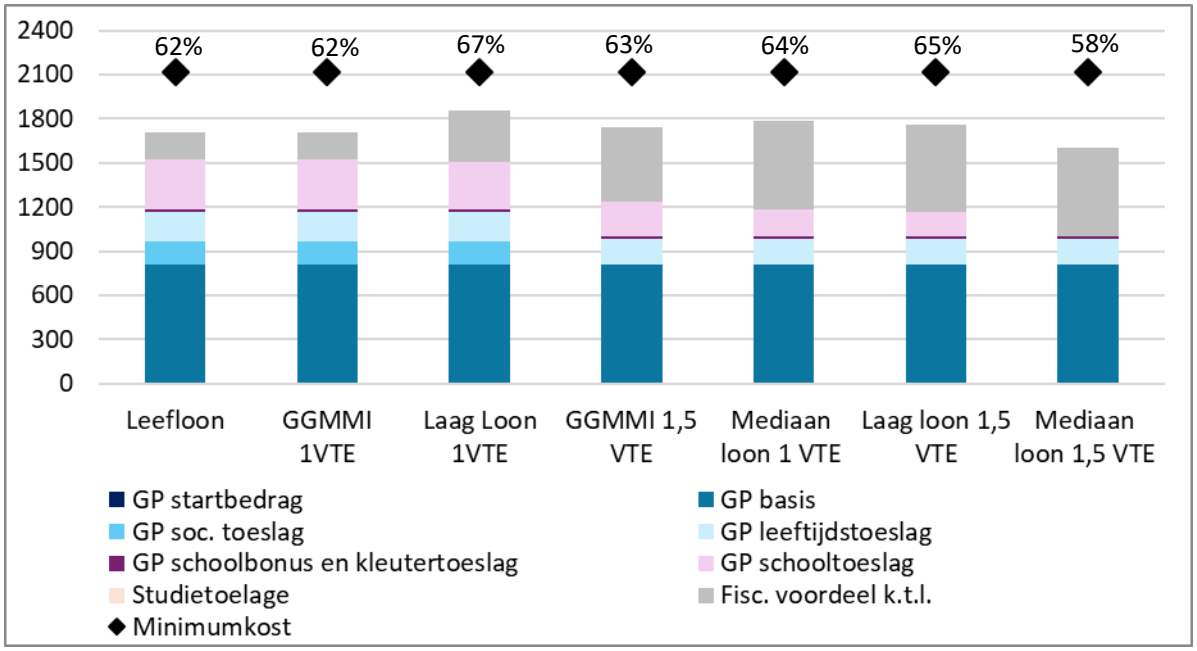
Figuur 11 toont dezelfde informatie, maar voor gezinnen met vier kinderen van 2.5-5 jaar. Zoals eerder vastgesteld (zie paragraaf 3.2), liggen de dekkingsgraden voor grote gezinnen hoger dan voor éénkindgezinnen. De dekkingsgraad bedraagt 100% bij leefloon en 1 VTE GGMMI, en stijgt tot 112% bij een laag loon aan 1 VTE. Vanaf dit inkomensniveau kunnen grote gezinnen hun fiscale voordelen (bijna) volledig benutten. Bij verdere inkomensstijging blijven gezinnen met vier kinderen in bepaalde profielen nog recht hebben op een (lagere) sociale toeslag, wat de dekkingsgraad verder verhoogt: 118% bij 1.5 VTE GGMMI en 124% bij 1.5 VTE laag loon en bij 1 VTE mediaan loon. Bij het hoogste inkomensprofiel (1.5 VTE mediaan loon) vallen sociale toeslag en schooltoeslag weg, waardoor de dekkingsgraad terugvalt tot 98%.

Figuur 11 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar inkomensprofiel. Koppel, 4 kinderen (2.5-5 jaar), Vlaanderen, 2024

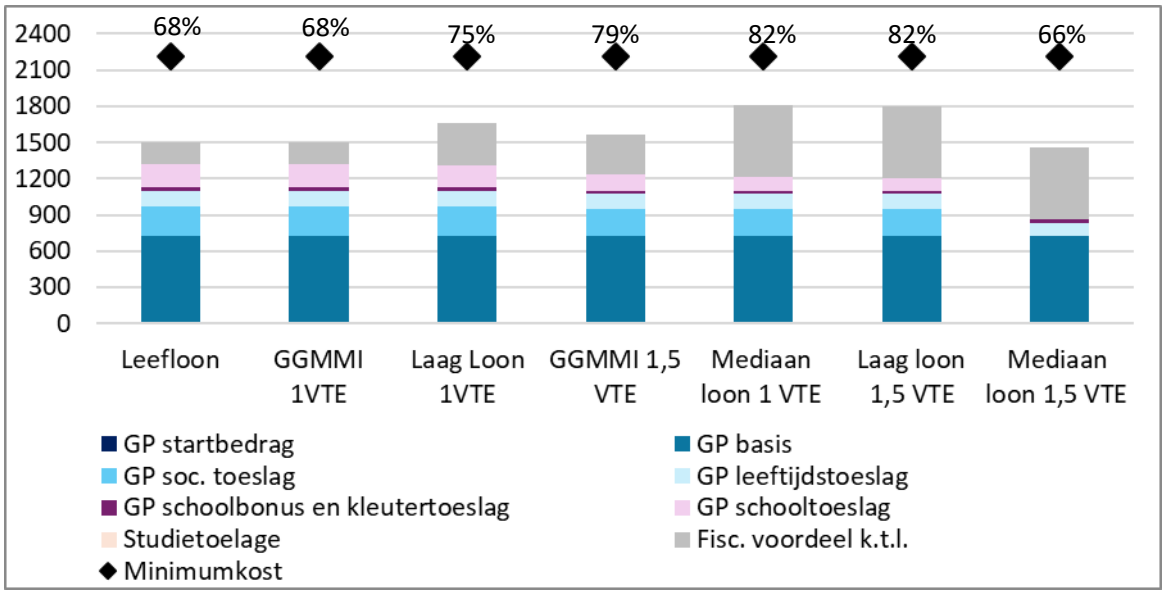
Figuur 12 toont de resultaten voor gezinnen met vier oudere kinderen. De dekkingsgraden liggen hier duidelijk lager dan bij gezinnen met jongere kinderen, doordat de minimaal noodzakelijke kosten substantieel hoger zijn. De hoogste dekkingsgraad (67%) vinden we bij 1 VTE laag loon. In dit profiel is er recht op sociale toeslag en een bijna volledige schooltoeslag, terwijl het inkomen bovendien hoog genoeg is om een groot deel van het fiscale voordeel via de verhoging van de belastingvrije som te benutten. Bij de laagste inkomens (leefloon en 1 VTE GGMMI) liggen de dekkingsgraden iets lager (62%), ondanks het recht op sociale toeslag en volledige schooltoeslag, omdat deze gezinnen de verhoging van de belastingvrije som niet kunnen benutten en daardoor een (lager) belastingkrediet ontvangen. Bij hogere inkomens (1.5 VTE GGMMI, 1 VTE mediaan loon en 1.5 VTE laag loon) vallen de sociale toeslag en een deel van de schooltoeslag weg. Tegelijk kunnen deze gezinnen de verhoging van de belastingvrije som grotendeels of volledig benutten, waardoor de dekkingsgraad niet verder afneemt. Bij 1.5 VTE mediaan loon verdwijnt ook de schooltoeslag volledig, en daalt de dekkingsgraad tot 58%.

Figuur 12 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar inkomensprofiel. Koppel, 4 kinderen (12-17 jaar), Vlaanderen, 2024

Figuur 13 illustreert dat de inkomensgradiënt anders verloopt in gezinnen die zowel onder de nieuwe regeling als onder de transitieregeling vallen. Door de relatief hogere sociale toeslagen (en lagere minimale kindkosten) liggen de dekkingsgraden in dit typegezin hoger dan in vierkindgezinnen met uitsluitend kinderen geboren na 2019. Bovendien kunnen combinatiegezinnen vanaf drie kinderen, ook bij hogere inkomens (tot 68 329.61), nog aanspraak maken op sociale toeslagen. De hoogste dekkingsgraad (82%) wordt bereikt bij 1 VTE mediaan loon en 1.5 VTE laag loon. Deze ligt hoger dan bij de laagste inkomens, omdat gezinnen met zeer lage inkomens de verhoging van de belastingvrije som niet kunnen verzilveren. De dekkingsgraad is het laagst (66%) bij 1.5 VTE mediaan loon, waar inkomensafhankelijke steun wegvalt.

Figuur 13 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten naar inkomensprofiel. Koppel, 4 kinderen (5, 10, 12, 14 jaar), Vlaanderen, 2024

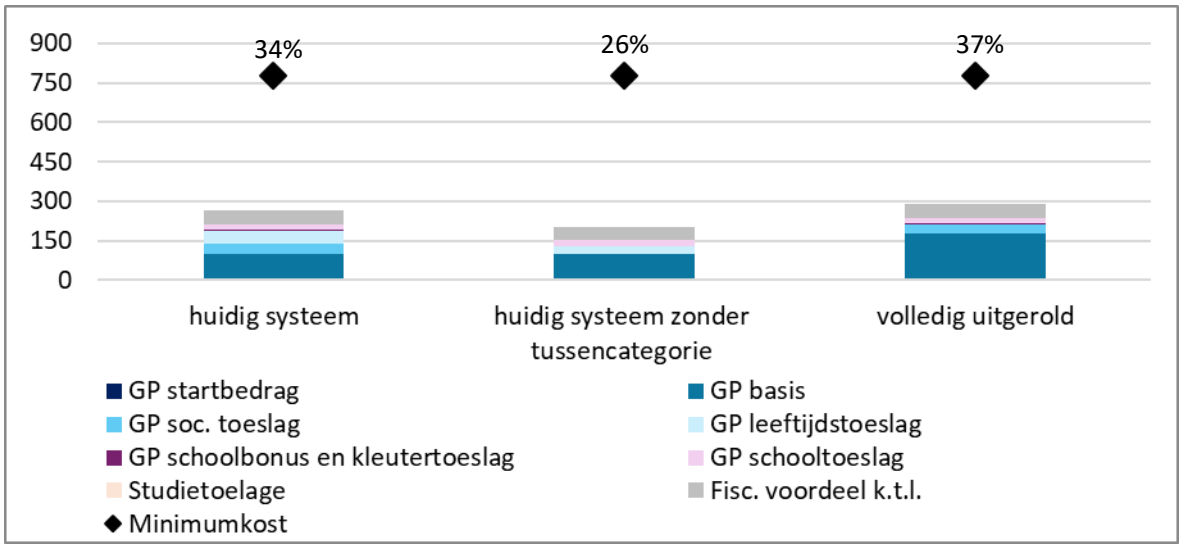
De resultaten wijzen op een duidelijke, maar niet uniforme inkomensgradiënt: naarmate inkomens stijgen vallen inkomensafhankelijke tegemoetkomingen (sociale toeslag, schooltoeslag) gedeeltelijk of volledig weg, terwijl fiscale voordelen net sterker doorwegen zodra gezinnen die grotendeels of volledig kunnen benutten. Daardoor neemt de dekkingsgraad bij éénkindgezinnen vooral af met het inkomen, terwijl ze bij grote gezinnen en, in het bijzonder bij grote combinatiegezinnen over een bredere inkomensrange hoog kan blijven en pas daalt wanneer ook de inkomensafhankelijke steun volledig wegvalt.

3.4 Impact van beleidsaanpassingen

In de voorgaande paragrafen werd de toereikendheid van de financiële tegemoetkomingen geanalyseerd binnen het kader van het huidige Groeipakketbeleid. In deze paragraaf onderzoeken we hoe de mate waarin deze tegemoetkomingen de minimaal noodzakelijke kindkosten dekken, verandert onder twee alternatieve beleidsconfiguraties: (1) een scenario waarin de tussencategorie binnen de sociale toeslag wordt afgeschaft, waardoor het recht op sociale toeslagen voor gezinnen met één of twee kinderen en een inkomen tussen €36 325.76 en €42 380.6 vervalt, en (2) een scenario waarin het Groeipakket volledig is uitgerold, waarbij ook kinderen geboren vóór 2019 onder het nieuwe regime vallen en de transitieregeling (met ranggebonden basisbedragen en leeftijdstoeslagen) wegvalt. Hieronder wordt de impact getoond van beide beleidsaanpassingen op de dekkingsgraad van gezinnen met één of vier kinderen in de leeftijdsgroep 12-17 jaar, met een gezinsinkomen gelijk aan 1.5 VTE GGMMI. Dit inkomensprofiel wordt gekozen omdat de tussencategorie enkel in deze inkomenszone een effect heeft op de hoogte van de sociale toeslag voor gezinnen met één of twee kinderen.

Figuur 14 toont dat de impact van het opnieuw afschaffen van de tussencategorie enkel gevolgen heeft voor gezinnen met één (of twee kinderen). In het huidige systeem bedraagt de dekkingsgraad voor dit profiel 34%, met een beperkte sociale toeslag van €35.7. Wanneer de tussencategorie wordt afgeschaft, valt dit voordeel, inclusief de verhoogde leeftijdstoeslag weg, en daalt de dekkingsgraad tot 26%. Bij vierkindgezinnen met adolescenten (Figuur 15) verandert er niets aangezien de afschaffing van de maatregel enkel betrekking heeft op gezinnen met 1-2 kinderen.

Figuur 14 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten, Koppel met 1 kind (12-17 jaar), 1,5 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024

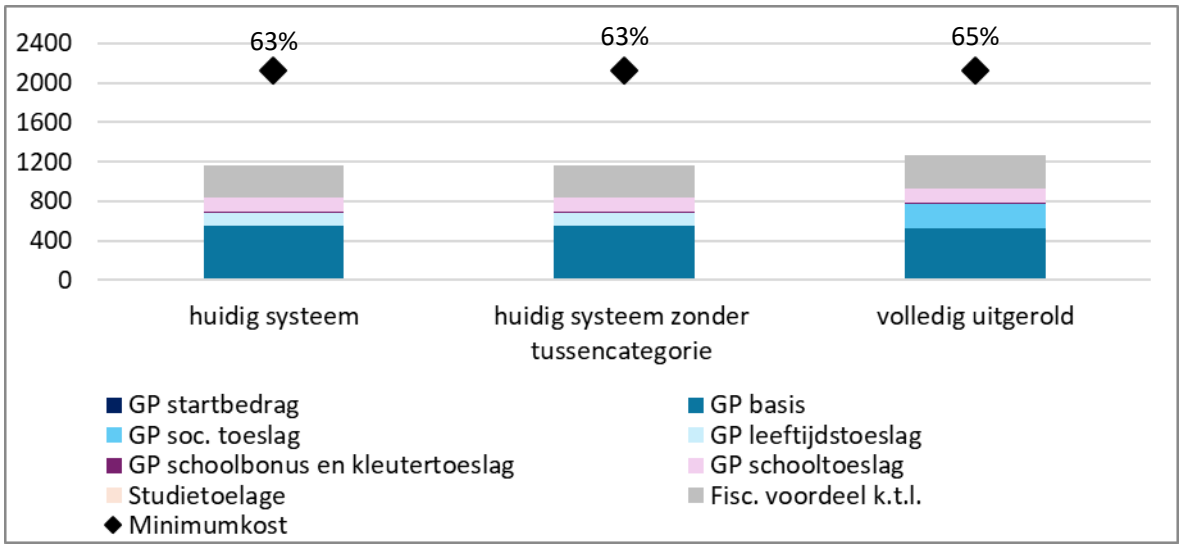

De tweede beleidsvariant gaat uit van een volledige implementatie van het Groeipakket. In dit scenario verdwijnt de rangprogressiviteit van het basisbedrag, vallen de leeftijdstoeslagen weg, en krijgen alle gezinnen met 3 of meer kinderen (die eerst transitiebedragen hadden) ook recht op (de tussen categorie van de) sociale toeslag (want dan geldt de 'gefaseerde invoering' niet meer waar de voorwaarde was dat er een kind met nieuw bedrag GP in het gezin moest zijn).

Voor gezinnen met één kind neemt de dekkingsgraad toe van 34% naar 37%, omdat de stijging van het basisbedrag (van €102 naar €177) het verlies van de leeftijdstoeslag (-50€) ruimschoots compenseert.

Bij vierkindgezinnen stijgt de dekkingsgraad stijgt van 63% naar 65%. Deze verbetering is volledig toe te schrijven aan de toekenning van een sociale toeslag (€245), die ruimschoots volstaat om het lagere basisbedrag en het wegvallen van de leeftijdstoeslagen te compenseren.

Figuur 15 Financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (maandbedragen) en minimale kindkosten, Koppel met 4 kinderen (12-17 jaar), 1,5 VTE GGMMI, Vlaanderen, 2024

3.5 Samenspel van factoren en differentiërende impact van beleidsscenario's

De voorgaande paragrafen tonen dat de dekkingsgraad niet door één factor wordt bepaald, maar het resultaat is van een cumulatief samenspel tussen leeftijd, gezinsgrootte, gezinstype en inkomensniveau, én van de beleidskeuzes die bepalen welke componenten in welke situaties doorwegen.

Vanaf de invoering in 2019 werd het Groeipakket vormgegeven met een duidelijke focus op startende gezinnen en gezinnen met lage inkomens, en werd de algemene leeftijdsdifferentiatie in de basisbedragen voor iedereen teruggeschroefd. Deze beleidskeuze vertaalt zich in een steunpakket dat de minimaal noodzakelijke kosten van jonge kinderen in hoge mate, en bij meerdere kinderen vaak volledig, compenseert (zie Tabel 16 en Tabel E in bijlage). De dekkingsgraad voor oudere kinderen daarentegen valt beduidend lager uit, vooral in gezinnen met hogere inkomens. Dit patroon doet zich voor bij zowel koppels als eenoudergezinnen. Alleenstaande ouders behalen doorgaans hogere dekkingsgraden bij vergelijkbare inkomens- en leeftijdsprofielen, doordat het totale pakket aan tegemoetkomingen, met name via de fiscale component, relatief sterker doorwerkt in die gezinsvorm.

De interactie tussen gezinsgrootte en inkomen is daarbij cruciaal. Bij één kind vertoont de dekkingsgraad doorgaans een duidelijke inkomensgradiënt: naarmate het inkomen stijgt, vallen inkomensafhankelijke toeslagen (sociale toeslag en schooltoeslag; en studietoelagen voor studenten hoger onderwijs) gedeeltelijk of volledig weg. Tegelijk neemt het gewicht van de fiscale ondersteuning toe, van zodra gezinnen voldoende belastbare basis hebben om de verhoging van de belastingvrije som effectief te benutten. Zeer lage inkomens ontvangen een (beperkter) belastingkrediet. Daardoor realiseren zij niet de hoogste dekkingsgraad, in tegenstelling tot gezinnen met een iets hoger (maar nog relatief laag) arbeidsinkomen voor wie de tegemoetkomingen voor kinderen de minimale kindkosten iets beter compenseren omdat zij nog recht hebben op inkomensafhankelijke toeslagen én tegelijk een groter deel van de fiscale voordelen kunnen verzilveren.

Bij drie en vier kinderen wordt dit inkomenseffect gedeeltelijk afgevlakt. Enerzijds zorgen schaalvoordelen in de kosten ervoor dat de minimale kindkosten per kind lager liggen. Anderzijds neemt de totale financiële ondersteuning toe met het aantal kinderen, in het bijzonder via de cumulatie van basisbedragen per kind en, afhankelijk van het inkomens- en gezinsprofiel via inkomensafhankelijke toeslagen. Bovendien wordt het wegvallen van inkomensafhankelijke toeslagen bij hogere inkomens in grotere gezinnen relatief sterker tegengewerkt door de toenemende fiscale ondersteuning naarmate er meer kinderen ten laste zijn. Hierdoor liggen de dekkingsgraden tussen inkomensgroepen dichter bij elkaar dan bij één- en tweekindgezinnen. In de praktijk vertaalt zich dat naar hoge dekkingsgraden voor jonge kinderen in grote gezinnen, die vaak rond of boven 100% liggen, terwijl grote gezinnen met uitsluitend oudere kinderen wel hogere dekkingsgraden halen dan kleine gezinnen, maar in veel profielen onder 100% blijven doordat de minimale kosten op oudere leeftijden sterker oplopen.

De vergelijking van beleidsscenario's laat vervolgens zien dat beleidswijzigingen niet uniform uitwerken, maar dat de impact ervan in sterke mate afhankelijk is van het gezins- en inkomensprofiel. Het scenario zonder tussencategorie heeft uitsluitend impact op gezinnen met één of twee kinderen binnen de betrokken inkomenszone. Meer concreet vertaalde de invoering ervan in 2023 zich bij koppels met 1.5 VTE GGMMI in een duidelijke verhoging van de dekkingsgraad (bij zowel 1 kind als 2 kinderen).

Het scenario van volledige uitrol van het Groeipakket beïnvloedt logischerwijze vooral gezinnen met oudere kinderen die vandaag nog (deels) onder de transitieregeling vallen. Bij alle éénkindgezinnen leidt dit tot een hogere dekkingsgraad bij schoolgaande kinderen (6-11 jaar) en adolescenten (12-17 jaar), en

studenten (18-25 jaar). De verhoging is het grootst voor de eerste leeftijdsgroep voor wie de minimale kindkosten het laagst zijn. Studenten in het hoger onderwijs zijn het duurst, voor hen geven de hogere forfaitaire basisbedragen dan ook de kleinste verhoging van de dekkingspercentages. Daarnaast werkt de sterke verhoging van het basisbedrag bij de volledige uitrol het sterkst door bij éénkindgezinnen met hogere inkomens, voor wie het groeipakket voornamelijk wordt bepaald door deze tegemoetkomingen omdat die geen aanspraak kunnen maken op sociale toeslagen of schooltoeslagen. Zo stijgt bijvoorbeeld de dekkingsgraad van een koppel met één adolescent en gezinsinkomen ter hoogte van 1.5 VTE mediaan loon van 23% naar 30%; terwijl de stijging voor eenzelfde gezin met een inkomen van 1VTE GGMMI slechts toeneemt van 46% naar 49%.

Waar het wegvallen van leeftijdstoeslagen en rangprogressiviteit zwaarder weegt dan de winst via basisbedrag of sociale toeslag, zal de dekkingsgraad licht dalen. Dit is het geval voor tweekindgezinnen op alle inkomensniveaus. Het omgekeerde is het geval voor gezinnen met drie of meer kinderen (en een gezinsinkomen van 1.5 VTE GGMI, 1.5 VTE laag loon en 1VTE mediaan loon) die bij de volledige uitrol in aanmerking komen voor een sociale toeslag, terwijl dit onder de transitieregeling niet het geval was. Zij zien de dekkingsgraad toenemen door de hogere financiële tegemoetkomingen.

Tabel 16 Dekkingsgraad financiële tegemoetkomingen voor kinderen onder het huidige beleid en onder twee alternatieve beleidsscenario's, naar gezinstype, inkomensniveau en leeftijd van de kinderen, Vlaanderen, 2024

Gezinstype	Inkomen	Leeftijd	Dekkings-graad	Dekkingsgraad afschaffing tussencategorie	Dekkingsgraad volledige uitrol
Eénouder, 1 kind	Leefloon	2.5-5 jaar	75%	75%	75%
Eénouder, 1 kind	GGMMI 0.75 VTE	2.5-5 jaar	92%	92%	92%
Eénouder, 1 kind	Laag Loon 0.75 VTE	2.5-5 jaar	97%	97%	97%
Eénouder, 1 kind	GGMMI 1 VTE	2.5-5 jaar	92%	92%	92%
Eénouder, 1 kind	Laag loon 1 VTE	2.5-5 jaar	90%	90%	90%
Eénouder, 1 kind	Mediaan loon 0.75 VTE	2.5-5 jaar	90%	89%	90%
Eénouder, 1 kind	Mediaan loon 1VTE	2.5-5 jaar	70%	70%	70%
Koppel, 1 kind	Leefloon	2.5-5 jaar	75%	75%	75%
Koppel, 1 kind	GGMMI 1VTE	2.5-5 jaar	76%	76%	76%
Koppel, 1 kind	Laag Loon 1VTE	2.5-5 jaar	78%	78%	78%
Koppel, 1 kind	GGMMI 1.5 VTE	2.5-5 jaar	69%	61%	69%
Koppel, 1 kind	Laag loon 1.5 VTE	2.5-5 jaar	58%	58%	58%
Koppel, 1 kind	Mediaan loon 1 VTE	2.5-5 jaar	58%	58%	58%
Koppel, 1 kind	Mediaan loon 1.5 VTE	2.5-5 jaar	58%	58%	58%
Koppel, 1 kind	Leefloon	12-17 jaar	45%	45%	49%
Koppel, 1 kind	GGMMI 1VTE	12-17 jaar	46%	46%	49%
Koppel, 1 kind	Laag Loon 1VTE	12-17 jaar	42%	42%	46%
Koppel, 1 kind	GGMMI 1.5 VTE	12-17 jaar	34%	26%	37%
Koppel, 1 kind	Laag loon 1.5 VTE	12-17 jaar	23%	23%	30%
Koppel, 1 kind	Mediaan loon 1 VTE	12-17 jaar	23%	23%	30%
Koppel, 1 kind	Mediaan loon 1.5 VTE	12-17 jaar	23%	23%	30%
Koppel, 2 kinderen	Leefloon	12-17 jaar	53%	53%	52%
Koppel, 2 kinderen	GGMMI 1VTE	12-17 jaar	52%	52%	52%
Koppel, 2 kinderen	Laag Loon 1VTE	12-17 jaar	54%	54%	53%
Koppel, 2 kinderen	GGMMI 1.5 VTE	12-17 jaar	46%	39%	43%
Koppel, 2 kinderen	Laag loon 1.5 VTE	12-17 jaar	37%	37%	36%
Koppel, 2 kinderen	Mediaan loon 1 VTE	12-17 jaar	37%	37%	36%
Koppel, 2 kinderen	Mediaan loon 1.5 VTE	12-17 jaar	34%	34%	33%
Koppel, 4 kinderen	Leefloon	2.5-5 jaar	100%	100%	100%
Koppel, 4 kinderen	GGMMI 1VTE	2.5-5 jaar	100%	100%	100%
Koppel, 4 kinderen	Laag Loon 1VTE	2.5-5 jaar	112%	112%	112%
Koppel, 4 kinderen	GGMMI 1.5 VTE	2.5-5 jaar	118%	118%	118%
Koppel, 4 kinderen	Laag loon 1.5 VTE	2.5-5 jaar	124%	124%	124%
Koppel, 4 kinderen	Mediaan loon 1 VTE	2.5-5 jaar	124%	124%	124%
Koppel, 4 kinderen	Mediaan loon 1.5 VTE	2.5-5 jaar	98%	98%	98%
Koppel, 4 kinderen	Leefloon	12-17 jaar	62%	62%	60%
Koppel, 4 kinderen	GGMMI 1VTE	12-17 jaar	62%	62%	60%
Koppel, 4 kinderen	Laag Loon 1VTE	12-17 jaar	67%	67%	65%
Koppel, 4 kinderen	GGMMI 1.5 VTE	12-17 jaar	63%	63%	65%
Koppel, 4 kinderen	Laag loon 1.5 VTE	12-17 jaar	64%	64%	65%
Koppel, 4 kinderen	Mediaan loon 1 VTE	12-17 jaar	65%	65%	66%
Koppel, 4 kinderen	Mediaan loon 1.5 VTE	12-17 jaar	58%	58%	48%

Hoofdstuk 5
Samenvatting en beleidsconclusies

1 Samenvatting

De centrale onderzoeksvraag van dit deelrapport luidt: in welke mate volstaan het Groeipakket en andere financiële tegemoetkomingen voor gezinnen met kinderen in Vlaanderen om de minimale kosten van kinderen te dekken? Deze minimale kosten worden normatief vastgesteld op basis van referentiebudgetten, die bepalen wat kinderen minimaal nodig hebben om gezond en waardig op te groeien. Ze worden in dit rapport systematisch vergeleken met de financiële steun die gezinnen ontvangen via het Groeipakket, de fiscale voordelen voor kinderen ten laste en, voor studenten, de studietoelagen. De vergelijking gebeurt aan de hand van standaardsimulaties voor een brede waaier aan typegezinnen.

De resultaten van deze vergelijking worden weergegeven als dekkingsgraden, ze tonen welk percentage van de minimale kosten wordt gedekt via deze financiële steun. De resultaten moeten worden geïnterpreteerd als een toetsing van de structurele toereikendheid van het beleid binnen een gestandaardiseerde context. Dit betekent dat de simulaties zijn uitgevoerd voor hypothetische gezinnen die maximaal gebruikmaken van hun rechten op financiële tegemoetkomingen. Er wordt verondersteld dat deze gezinnen in goede gezondheid verkeren, beschikken over de nodige budgettaire vaardigheden en geen bijkomende belemmeringen ondervinden, zoals administratieve drempels of een gebrek aan informatie. Ook over de leefcontext van de typegezinnen worden enkele aannames gemaakt: het gaat om gezinnen die huren op de private huurmarkt, geen eigen wagen bezitten, en geen gebruik maken van formele, betaalde kinderopvang. Voor studenten hoger onderwijs wordt uitgegaan van pendelstudenten. Deze aannames hebben een betekenisvolle impact op de resultaten.

De mate waarin de minimale kosten worden gedekt, verschilt aanzienlijk naargelang het aantal kinderen in het gezin, de leeftijd van de kinderen, het gezinsinkomen en het gezinstype. Over het algemeen geldt dat dekkingsgraden hoger zijn voor jongere dan voor oudere kinderen, voor grotere dan voor kleinere gezinnen, en voor gezinnen met een beperkt inkomen uit sociale bijstand of uit arbeid dan voor gezinnen gezinnen met een hoger inkomen zonder recht op sociale toeslagen. Tegelijk kunnen deze effecten niet los van elkaar worden beoordeeld: ze doen zich voor in een complexe wisselwerking. Elk kenmerk beïnvloedt op zich het niveau van de ondersteuning, maar kenmerken kunnen elkaar ook versterken, temperen of gedeeltelijk compenseren, afhankelijk van de specifieke gezinscontext.

Ook de impact van alternatieve beleidsscenario's is in sterke mate afhankelijk van het gezins- en inkomensprofiel. De toevoeging van een tussencategorie in de sociale toeslag sinds 2023, voor gezinnen met één of twee kinderen en een gezinsinkomen tussen €36 325.76 en €42 380.60, leidt tot een merkbare verhoging van de steun binnen deze inkomensgroep. Dit vertaalt zich in een duidelijke toename van de dekkingsgraad voor deze gezinnen in dit inkomenssegment.

Ook de geboortedatum van het kind speelt een grote rol. Kinderen geboren na 2019 ontvangen de nieuwe bedragen van het Groeipakket en genieten in kleine gezinnen doorgaans van hogere basisbedragen. In een scenario waarbij het Groeipakket volledig wordt uitgerold naar alle kinderen, stijgt de dekkingsgraad voor alle éénkindgezinnen. Dit geldt ook voor bepaalde gezinnen met drie of vier oudere kinderen in inkomensprofielen die in dat scenario (wel) recht krijgen op sociale toeslagen (en

voordien niet). Voor de gezinnen met twee kinderen en de overige gezinnen met drie of meer kinderen blijft de dekkingsgraad min of meer constant of daalt ze licht (met 1 à 3 procentpunten), uitgezonderd voor de typegezinnen met het hoogste inkomen, waar de dekkingsgraad sterker daalt (met 7 à 10 procentpunten). Voor deze laatste gezinnen wordt het wegvallen van de rangprogressiviteit van de basisbedragen immers niet deels gecompenseerd door de extra sociale toeslagen.

Het rapport toont ook dat fiscale voordelen vooral voor midden- en hogere inkomens (in het bijzonder voor grotere gezinnen) in belangrijke mate bijdragen aan de dekking van de kindkosten. Gezinnen met lage inkomens betalen geen of zeer weinig belasting, waardoor zij geen of onvoldoende aanspraak kunnen maken op het voordeel via de verhoging van de belastingvrije som voor kinderen ten laste. Zij hebben in dat geval recht op een forfaitair belastingkrediet per kind, dat aanzienlijk lager ligt. Voor éénoudergezinnen is er bovendien een bijkomende verhoging van de belastingvrije som, die sterker doorwerkt bij lagere inkomens. Hierdoor zijn fiscale voordelen voor éénoudergezinnen doorgaans van groter belang voor de dekking van de minimale kindkosten.

Naast het Groeipakket en de fiscale voordelen zijn er voor jongeren uit financieel kwetsbare gezinnen die studeren in het hoger onderwijs ook studietoelagen. Die vormen een belangrijke aanvulling op het inkomen om de kosten van studeren te helpen dragen. Voor pendelstudenten compenseren deze in de simulaties in voldoende mate de gemiddelde onderwijskosten. Wanneer de studiekosten veel hoger liggen dan het gemiddelde of wanneer studenten op kot gaan, geldt dit niet langer.

Samengevat is het totale pakket aan financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste vooral toereikend voor jonge kinderen in gezinnen met beperkte inkomens die recht hebben op sociale toeslagen, terwijl de dekking systematisch lager uitvalt voor oudere kinderen en voor gezinnen boven de inkomensgrenzen van selectieve steun. Daardoor verschuift het risico op ontoereikendheid vooral naar levensfasen en gezinscontexten waarin de minimale kosten stijgen, maar de financiële ondersteuning minder meegroeit.

Tot slot is het belangrijk om deze resultaten te situeren binnen de gestandaardiseerde context van de simulaties. Zo leidt het vertrekpunt van private huur tot hogere woonkosten voor kinderen en dus lagere dekkingsgraden dan in het geval van sociale huur of eigendom zonder hypotheek. Het uitsluiten van een wagen verhoogt de kindkosten voor mobiliteit licht, aangezien alle gezinsleden afhankelijk zijn van openbaar vervoer. Het niet opnemen van formele kinderopvang betekent dat de werkelijke uitgaven van gezinnen met jonge kinderen die geen beroep kunnen doen op gratis (informele) opvang in de praktijk substantieel hoger kunnen liggen en minder gedekt worden door de financiële tegemoetkomingen. Voor gezinnen met oudere kinderen (adolescenten en studenten in het hoger onderwijs) zijn de onderwijskosten bijzonder bepalend voor het totaalplaatje. In deze simulaties werden die kosten gestandaardiseerd op het gewogen gemiddelde, maar in werkelijkheid variëren ze sterk naargelang schoolgrootte, onderwijsnet, onderwijsgraad en studierichting. Voor studenten in het hoger onderwijs speelt bovendien het al dan niet verblijven op kot een belangrijke rol.

Kortom, het hanteren van een gestandaardiseerde context maakt het mogelijk om de effectiviteit van het beleid op een transparante en onderling vergelijkbare manier te evalueren. Tegelijk moet worden onderkend dat de werkelijke kosten van kinderen in de praktijk op belangrijke punten kunnen afwijken van de minimale kosten in deze standaardsimulaties, waardoor het beleid in realiteit minder (of in sommige gevallen meer) toereikend kan zijn dan uit de simulaties blijkt.

2 Beleidsconclusies

Het opvoeden van kinderen gaat onvermijdelijk gepaard met kosten. Wanneer gezinnen de minimale noodzakelijke kindkosten niet kunnen dragen, komt het welzijn van het kind rechtstreeks in het gedrang. De gevolgen blijven bovendien niet beperkt tot het individuele niveau (minder ontwikkelingskansen, slechtere gezondheid, leerachterstand), maar zijn maatschappelijk voelbaar via onder meer intergenerationele armoede, sociale ongelijkheid en lagere arbeidsparticipatie.

Vanuit een kinderrechtenbenadering én vanuit sociaaleconomische rationaliteit ligt er daarom een duidelijke beleidsopdracht: waarborgen dat alle kinderen kunnen opgroeien in omstandigheden die een gezonde ontwikkeling en sociale participatie mogelijk maken. Beleidsmatig kunnen daarbij twee complementaire strategieën worden onderscheiden: (1) het verminderen van noodzakelijke uitgaven en (2) het versterken van het beschikbare inkomen via financiële tegemoetkomingen.

2.1 Verminderen van kosten aan de uitgavenzijde

Het beleid kan structurele uitgavenposten voor gezinnen met kinderen verlagen, onder meer door:

- het bewaken van de betaalbaarheid van essentiële (quasi-)publieke goederen en diensten zoals onderwijs, gezondheidszorg, sport en cultuur, jeugdverenigingen en openbaar vervoer;
- het bewaken van de betaalbaarheid van essentiële goederen zoals voeding, kleding en verbruikskosten;
- het vergroten van het aanbod betaalbare en geschikte gezinswoningen (met name via sociale huisvesting);
- het versterken van betaalbare, toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvang.

2.2 Verhogen van inkomensondersteuning via financiële tegemoetkomingen

Daarnaast kan het beschikbare inkomen van gezinnen met kinderen worden versterkt via financiële tegemoetkomingen. De analyse van de dekkingsgraad toont dat wie de toereikendheid wil verbeteren, het geheel van instrumenten (Groeipakket + fiscaliteit + studietoelagen) in samenhang moet bekijken. Dit sluit aan bij het pleidooi voor een geïntegreerd gezinsbeleid (Opgroeien, 2024).

De huidige mix van universele en selectieve componenten biedt een belangrijke basis, maar vraagt herijking in het licht van de vastgestelde kloof tussen financiële tegemoetkomingen en minimale kindkosten, met name voor bepaalde gezins- en inkomensprofielen. Binnen het beleidsdoel om alle kinderen te laten opgroeien in omstandigheden die gezonde ontwikkeling en sociale participatie mogelijk maken, ligt het voor de hand om prioriteit te geven aan gezinnen waarvoor de daling van de levensstandaard door het hebben van kinderen leidt tot armoede, of bestaande armoedekloof verder vergroot. Recent onderzoek van Frederickx en Storms (2025) toont dat dit het geval is voor leefloongerechtigde gezinnen (alleenstaanden met kinderen vanaf zes jaar en voor koppels met kinderen) en voor werkende eenoudergezinnen en koppels met oudere kinderen en een laag arbeidsinkomen (0.75VTE GGMMI, 0.75 VTE laag loon en 1VTE GGMMI).

De levensstandaard van deze groepen kan worden versterkt via hogere sociale toeslagen, bij voorkeur met een meer geleidelijke (trapsgewijze) afbouw zodat bijkomende ondersteuning niet abrupt wegvalt bij inkomensstijging. De invoering van de tussencategorie in de sociale toeslag binnen het Groeipakket

illustreert alvast dat een gerichte maatregel voor bepaalde gezinnen in een afgebakende inkomenszone een duidelijke impact kan hebben.

Indien men deze logica verder wil verfijnen, kan bijkomende ondersteuning worden overwogen voor lage inkomensgezinnen met oudere kinderen. Dat kan bijvoorbeeld via een verhoging van de volledige schooltoeslagen of studietoelagen, of via een leeftijdsdifferentiatie in de sociale toeslagen. Onze analyses tonen immers dat de noodzakelijke uitgaven voor oudere kinderen sneller stijgen dan de financiële ondersteuning. Een leeftijdslogica die sterker aansluit bij de kostenstructuur is daardoor een evidente hefboom om systematische ondercompensatie, en de daarmee samenhangende verdieping van de armoedekloof te voorkomen.

Tot slot blijkt dat fiscale voordelen minder koopkrachtversterkend werken voor de laagste inkomens, aangezien zij geen of te weinig belasting betalen om het voordeel ten volle te kunnen benutten. Een grotere compensatie via het belastingkrediet - zodat lage inkomens niet structureel benadeeld worden, zou de inkomenslogica van het Groeipakket en de studietoelagen beter doen aansluiten en de verticale rechtvaardigheid van het totale pakket versterken.

Ten slotte is het belangrijk te herhalen dat investeren in het dekken van kindkosten niet louter een uitgave is, maar ook een investering in de toekomst. Kinderen die opgroeien in materiële zekerheid ontwikkelen zich gezonder, presteren beter in het onderwijs en hebben meer kans op duurzame arbeidsmarktdeelname. De maatschappelijke return van een dergelijk beleid is dan ook aanzienlijk.

Referenties – Deel 1

Agentschap Opgroeien. (2023). *GPedia: Historiek van de bedragen. Schalen Groeipakket, bedragen na indexering. Groeipakket*. https://www.groeipakket.be/nl/gpedia/historiek-van-de-bedragen

Anderson, VIL. (2024). *Three Essays on Measuring the Cost of Children* (Doctoral dissertation, Tilburg University).

Apps P, Rees R (2001) Household production, full consumption and the costs of children. *Labour Econ.* 8:621-648.

Bourguignon F (1999) The cost of children: may the collective approach to household behavior help? *J Popul Econ.* 12:503-521.

Bouverne-De Bie, M. (2004). *Sociale Agogiek*. Gent: Academia Press.

Bradbury, B. (2008). Time and cost of children. *Review of Income and Wealth.* 54(3), 305-323.

Bradshaw, J., Hoelscher, P., & Richardson, D. (2006). *Comparing child well-being in OECD countries: Concepts and methods*. UNICEF: Innocenti Research Centre.

Brandolini, A. (2007) 'Measurement of Income Distribution in Supranational Entities: The Case of the European Union', in S. P. Jenkins and J. Micklewright (eds) *Inequality and Poverty Re-Examined*, pp. 62-83. Oxford: Oxford University Press.

Buhmann, B., Rainwater, L., Schmaus, G. and Smeeding, T. M. (1988) 'Equivalence Scales, Well-Being, Inequality, and Poverty: Sensitivity Estimates across Ten Countries Using the Luxembourg Income Study (LIS) Database', *Review of Income and Wealth* 34(2): 115-142.

Council of the European Union. (2021). *Council Recommendation (EU) 2021/1004 establishing a European Child Guarantee.* Official Journal of the European Union, L 223/14.

Davies & Evans (2023) *The poverty premium in 2022-Progress & problems, Personal Finance.* Research Centre, University of Bristol

Deeming, C. (Red.), *Minimum income standards and reference budgets. International and comparative policy perspectives* (pp. 255-270). Policy Press.

de Smalen, D., & Van den Broeck, K. (2025). *Wonen in Vlaanderen anno 2023.* Leuven: Steunpunt Wonen.

De Schutter, O., Frazer, H., Guio, A.-C., & Marlier, E. (2023). *The Escape from Poverty: Breaking the Vicious Cycles Perpetuating Disadvantage*. Policy Press. https://doi.org/10.51952/9781447370611

Dewilde, C., 2024. Van generatie op generatie. De intergenerationele overdracht van financiële deprivatie. in: Coene, J., Dewilde, C.I., Ghys, T., Hubeau, B., Marchal, S. Remmen, R., Vandenhole, W. (2024). *Armoede en ongelijkheid. Jaarboek 2024*, p. 107-129.

Doyal, L., & Gough, I. (1991*). A theory of human need*. Houndmills: Palgrave Macmillan.

Engle, P. L., & Black, M. M. (2008). The effect of poverty on child development and educational outcomes. *Annals of the New York Academy of Sciences,* 1136(1), 243-256.

Expertisecentrum Budget & Financieel Welzijn (2025). *Producten*. Geel: Thomas More. https://thomasmore.be/nl/expertisecentrum-budget-en-financieel-welzijn/producten

Eurostat. (z.d.). *Glossary:Equivalised disposable income*. Statistics Explained. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Equivalised_disposable_income

Federale Overheidsdienst Financiën. (z.d.). *Belastingtarieven en belastingvrije som*. FOD Financiën. https://fin.belgium.be/nl/particulieren/belastingaangifte/inkomsten/belastingtarieven#belastingvrije-som

Federale Overheidsdienst Financiën. (z.d.). Federale Overheidsdienst Financiën. (z.d.*). Kinderen ten laste en verhoging van de belastingvrije som. https://fin.belgium.be/nl/particulieren/belastingaangifte/persoonlijke-situatie/personen-ten-laste/kinderen*

FOD Sociale Zekerheid. (z.d.). *BELMOD: Belgian microsimulation model*. Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid. https://socialsecurity.belgium.be/nl/sociaal-beleid-mee-vorm-geven/impact-assessment-research/belmo

Frederickx, M., Storms, B., & Cornelis, I. (2022). Implementing The Right to a Decent Living Standard in Belgium: The Use of The Redi Tool. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, *31*(3).

Frederickx, M., Deferm, D. (2025).Het mobiliteitsbudget. In: Storms, B., Goedemé, T., Nisen, L. (2025). *Wat heeft een gezin minimaal nodig in België? Referentiebudgetten als gids voor een menswaardig inkomen*. Brussel: Politeia.

Frederickx, M., Heylen, K., Teppers, E., Huygels, X., Van Den Bulck, N., Storms, B. (2025).Het budget voor huisvesting en veiligheid. In: Storms, B., Goedemé, T., Nisen, L. (2025). *Wat heeft een gezin minimaal nodig in België? Referentiebudgetten als gids voor een menswaardig inkomen*. Brussel: Politeia.

Frederickx, M., Storms, B., (2026). *De doeltreffendheid van de minima in België*. Working paper. Geel: Thomas More (te verschijnen)

Gauthier, A. (2007). The impact of family policies on fertility in industrialized countries: a review of the literature. *Population Research and Policy Review.* 26(3), 323-346.

Gijbels, E., Vinck, J., Van Lancker, W. (2023a). *Financiële ondersteuning voor kinderen met zorgbehoeften intersectoraal harmoniseren Deel 1. Referentiebudgetten voor gezinnen van kinderen met specifieke zorgbehoeften*. Leuven: Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Gijbels, E., Vinck, J., Van Lancker, W. (2023b). *Financiële ondersteuning voor kinderen met zorgbehoeften intersectoraal harmoniseren - Deel 2. Gecombineerd gebruik van de Vlaamse financiële ondersteuningsmaatregelen voor kinderen met zorgbehoeften*. Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Goedemé, T., Penne, T., Hufkens, T., Karakitsios, A., Simonovits, B., Carillo Alvarez, E., . . . Storms, B. (2019a) 'What Does It Mean To Live on the Poverty Threshold? Lessons from Reference Budgets', in B. Cantillon, T. Goedemé and J. Hills (eds.) *Decent incomes for all. Improving policies in Europe*, pp. 13-33, New York (USA): Oxford University Press.

Goedemé, T., Penne, T., Swedrup, O., Van den Bosch, K., & Storms, B. (2019b). 'Is there common ground for defining a decent social minimum in Europe?' in T. Kotkas, I. Leijten and F. Pennings (Eds.) *The Battle against Poverty: Specifying and Securing a Social Minimum* (pp. 93-109), Oxford: Hart Publishers

Greulich, A., & Spitzer, S. (2025). The Cost of Children. In *Handbook of Labor, Human Resources and Population Economics* (pp. 1-31). Cham: Springer Nature Switzerland.

Haushofer, J., & Fehr, E. (2014). On the psychology of poverty. *Science, 344*(6186), 862-867.

Haushofer, J. (2019). Is there a psychological poverty trap. *Unpublished manuscript, Princeton University*.

Heylen, K. (2024). The impact ofhousing subsidies on tenants' housing affordability. Publications Office of the European Union.

Hubeau, B., & Parmentier, S. (1991). Preadvies rechtshulp. In I. C. v. d. Armoedebestrijding (Ed.), *Aanbevelingen voor het armoedebestrijdingsbeleid 1990-1991. Derde verslag (*pp. 57-91). Brussel: Kabinet van de staatssecretaris voor maatschappelijke emancipatie

Letablier, M. T., Luci, A., Math, A., & Thévenon, O. (2009). *The costs of raising children and the effectiveness of policies to support parenthood in European countries: a Literature Review.* European Commission Directorate-General "Employment, Social Affairs and Equal Opportunities" Unit E1 - Social and Demographic Analysis.

Jungmann, N., & Wesdorp, P. (2017*). Mobility Mentoring®. Hoe inzichten uit de hersenwetenschap leiden tot een betere aanpak van armoede en schulden*. Platform31.

Luby, J. L., Herzberg, M. P., Hoyniak, C., Tillman, R., Lean, R. E., Brady, R., ... & Barch, D. M. (2024). Basic environmental supports for positive brain and cognitive development in the first year of life. *JAMA pediatrics*, 178(5), 465-472.

Mackenbach, J. P., Stirbu, I., Roskam, A. J. R., Schaap, M. M., Menvielle, G., Leinsalu, M., & Kunst, A. E. (2008). *Socioeconomic inequalities in health in 22 European countries.* New England Journal of Medicine, 358(23), 2468-2481. https://doi.org/10.1056/nejmsa0707519

Maldonado, L. C., & Nieuwenhuis, R. (2022). Single-parent families and in-work poverty: Preventing risks through social investment policies. *Journal of European Social Policy, 32*(1), 28-43. https://doi.org/10.1177/09589287211066589

Marmot, M. (2005). Social determinants of health inequalities. *Lancet*, 365 : 1099-104.

Marx, I., & Horemans, J. (2021). Mind the gap: Net incomes of single parents and two-parent families in Europe. *Social Inclusion, 9*(4), 175-186. https://doi.org/10.17645/si.v9i4.4547

Mullainathan, S., & Shafir, E. (2013). *Scarcity: Why having too little means so much:* Macmillan

Myles, J. (2002). A new social contract for the elderly? In: Esping-Andersen, G. (ed.), *Why We Need a New Welfare State*, Oxford University Press.

Nussbaum, M. (2000). *Women and Human Development: The Capabilities Approach*. University Press.

Nussbaum, M. C. (2011). *Creating capabilities: The human development approach.* Harvard University Press.

OECD & European Commission. (2023). *Belgium: Country Health Profile 2023*. OECD Publishing, Paris.

Opgroeien. (2024). Onze 12 voorstellen. Om kinderen en jongeren in Vlaanderen morgen kansrijker te laten opgroeien. Memorandum 2024-2029.

Penne, T., Hufkens, T., Goedeme, T., & Storms, B. (2020). To what extent do welfare states compensate for the cost of children? The joint impact of taxes, benefits and public goods and services. *Journal of European social policy*, *30*(1), 79-94.

Parolin, Z., Pintro-Schmitt, R., Esping-Andersen, G., & Fallesen, P. (2025). Intergenerational persistence of poverty in five high-income countries. *Nature Human Behaviour*, 9(2), 254-267.

Pott-Buter, H., & Groot, W. (1988). Kosten van kinderen in Nederland. Een literatuuroverzicht. *Maandschrift Economie* 52, 185-200.

Salanauskaite, L. and Verbist, G. (2013) Is the neighbour's grass greener? Comparing family support in Lithuania and four other new member states. *Journal of European Social Policy* 23(3): 315-331.

Sels, P., Goubin, E., Meulemans, D., & Sannen, L. (2008). *Het sociaal huis. Werken aan een toegankelijke hulpverlening.* Brussel: Politea

Sen, A. (1983). Poor, Relatively Speaking. *Oxford Economic Papers*, 35(2), 153-169.

Sen, A. (1992). *Inequality Reexamined*. Cambridge: Harvard University Press.

Sen, A. (1993). *Capability and well-being. The quality of Life*. New York: Oxford University Press Inc.

Sen, A. (2005). Human Rights and Capabilities. *Journal of Human Development*, 6(2).

Siegert, C. (2025). Parenthood and poverty risk within couples: individual and household poverty risks by gender and education in four European countries. *European Sociological Review*, *41*(2), 265-277.

Storms, B. (2012). *Referentiebudgetten voor maatschappelijke participatie. Doctoraal proefschrift* Antwerpen: Universiteit Antwerpen.

Storms, B., & Bogaerts, K. (2012). Kind van de rekening: Onderzoek naar de doeltreffendheid van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste. *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 4, 591-616.

Storms, B. (2024). Koopkrachtevolutie gezinnen met studerende kinderen 2020-2023. Geel: Thomas More, Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn.

Storms, B., Goedemé, T., Van den Bosch, K., Penne, T., Schuerman, N., & Stockman, S. (2014). *Pilot project for the development of a common methodology on reference budgets in Europe: Review of current state of play on reference budget practices at national, regional, and local level*. ISBN 978-92-79-39287-0, doi: 10.2767/32875

Storms, B., Goedemé, T., Nisen, L. (2025). *Wat heeft een gezin minimaal nodig in België? Referentiebudgetten als gids voor een menswaardig inkomen*. Brussel: Politeia.

Storms, B. , Calogero, T., Barte-Batsalle, H, Cornelis, I., Frederickx, M. (2025).Het budget voor een gezonde leefstijl: voeding en beweging. In: Storms, B., Goedemé, T., Nisen, L. (2025). *Wat heeft een gezin minimaal nodig in België? Referentiebudgetten als gids voor een menswaardig inkomen*. Brussel: Politeia.

Storms, B., Delanghe, H., Het budget voor persoonlijke hygiëne en adequate gezondheidszorg. In: : Storms, B., Goedemé, T., Nisen, L. (2025). *Wat heeft een gezin minimaal nodig in België? Referentiebudgetten als gids voor een menswaardig inkomen*. Brussel: Politeia.

Storms, B. ,Van Thielen, L., Delanghe, H., Deferm, D. (2025). Het budget voor het onderhouden van sociale relaties. In: Storms, B., Goedemé, T., Nisen, L. (2025). *Wat heeft een gezin minimaal nodig in België? Referentiebudgetten als gids voor een menswaardig inkomen*. Brussel: Politeia.

UNCRC. (1989). *United Nations Convention on the Rights of the Child.*

United Nations. (2023). *World social report 2023: Leaving no one behind in an ageing world. UN: Department of Economic and Social Affairs.*

Van den Bosch, K. (2001). *Identifying the poor: Using subjective and consensual measures.* Alderschot: Ashgate

Van Lancker W., Van Mechelen, N. (2015). Universalism under siege? Exploring the association between targeting, child benefits and child poverty across 26 countries. *Social science research*, 2015, 50: 60-75.

Van Thielen, L., Storms, B. (2025). Het budget voor rust en ontspanning. In: Storms, B., Goedemé, T., Nisen, L. (2025). *Wat heeft een gezin minimaal nodig in België? Referentiebudgetten als gids voor een menswaardig inkomen*. Brussel: Politeia.

Van Thielen, L., Storms, B. (2025). Het kledingbudget. In: Storms, B., Goedemé, T., Nisen, L. (2025). *Wat heeft een gezin minimaal nodig in België? Referentiebudgetten als gids voor een menswaardig inkomen*. Brussel: Politeia.

Van Thielen, L., Storms, B. , Penne, T., Cornelis, I., Frederickx, M., (2025). Het budget voor een veilige kindertijd. In: Storms, B., Goedemé, T., Nisen, L. (2025). *Wat heeft een gezin minimaal nodig in België? Referentiebudgetten als gids voor een menswaardig inkomen*. Brussel: Politeia.

Vlaamse overheid. (z.d.). *Bedrag van studietoelage en bijbehorende financiële voordelen* Vlaanderen.be. https://www.vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming/studietoelage/bedrag

Bijlagen bij Deel 1

Tabel A: Minimumkost van een eerste kind naar leeftijd, volgorde in het gezin en uitgavendomein, Vlaanderen, maandbedragen 2024

	Een kind							2e kind		3e kind		4e kind	
	0-1j	1-2.5j	2.5-5j	6-11j	12-17j	Pendel-student	Kot-student	2.5-5j	12-17j	2.5-5j	12-17j	2.5-5j	12-17j
Voeding													
Voedingswaren	81.8	93.0	118.2	182.1	207.0	205.6	221.0	117.9	209.4	117.4	207.0	117.8	204.8
Keukenuitrusting	16.3	2.4	1.0	1.8	1.8	2.3	4.3	1.0	1.2	2.0	0.9	1.2	1.2
Beweging	0.0	0.0	4.3	4.8	5.1	2.4	2.4	4.3	5.1	4.3	5.1	4.3	5.1
Totaal voeding en beweging	98.2	95.4	123.5	188.7	213.9	210.3	227.6	123.2	215.7	123.7	213.0	123.3	211.1
Kleding													
Kleding en schoenen	42.0	50.2	49.0	57.6	72.4	42.3	48.8	49.0	72.4	49.0	72.4	49.0	72.4
Onderhoud en opbergen	2.4	2.6	2.6	2.6	2.2	4.3	3.8	2.4	2.4	2.4	2.0	3.4	2.0
Totaal kleding	44.4	52.9	51.7	60.3	74.6	46.6	52.6	51.4	74.8	51.4	74.4	52.4	74.4
Gezondheid en persoonlijke verzorging													
Handhygiëne	0.7	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
Mondhygiëne	0.7	0.7	0.7	0.9	0.9	0.9	0.9	0.7	0.9	0.7	0.9	0.7	0.9
Algemene hygiëne	45.0	25.9	13.7	13.3	27.6	23.9	24.6	13.7	27.6	13.4	27.2	13.5	27.5
Voorbehoedsmiddelen	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	1.7	1.7	0.0	0.4	0.0	0.4	0.0	0.4
Gezondheid	18.9	12.4	12.4	11.3	10.2	9.3	13.8	12.4	10.2	12.4	10.2	12.4	10.2
Verzekering	2.2	4.4	4.4	4.4	4.4	4.6	4.4	4.6	4.6	4.7	4.7	4.6	4.6
Totaal gezondheid en persoonlijke verzorging	67.5	43.9	31.7	30.4	44.1	40.9	46.0	31.9	44.3	31.7	44.0	31.8	44.2

	Een kind							2e kind		3e kind		4e kind	
	0-1j	1-2.5j	2.5-5j	6-11j	12-17j	Pendel-student	Kot-student	2.5-5j	12-17j	2.5-5j	12-17j	2.5-5j	12-17j
Huisvesting													
Private huur (kost extra slaapkamer)	72.9	72.9	72.9	72.9	72.9	72.9	587.9	0.0	36.5	36.5	0.0	0.0	0.0
Sociale huur	-5.0	-5.0	-5.0	-5.0	-5.0	-5.0	532.4	-9.5	-9.5	-11.2	-11.2	-2.5	-2.5
Verbruikerskosten	28.5	31.3	31.7	33.0	36.0	37.1	27.0	20.4	29.8	29.6	25.0	17.1	21.0
Onderhoud en herstel	3.2	3.4	3.4	3.4	3.4	3.2	4.9	0.9	2.8	2.6	0.7	0.6	0.6
Totaal private huisvesting	104.7	107.6	108.1	109.3	112.4	113.2	619.8	21.3	69.1	68.7	25.7	17.7	21.6
Totaal sociale huisvesting	26.7	29.7	30.1	31.4	34.5	35.3	564.3	11.8	23.1	21.0	14.5	15.2	19.1
Totaal zonder huur	31.7	34.7	35.1	36.4	39.5	40.3	31.9	21.3	32.6	32.2	25.7	17.7	21.6
Veilige kindertijd													
Gsm tieners	0.0	0.0	0.0	0.0	16.8	16.8	16.8	0.0	16.8	0.0	16.8	0.0	16.8
Verjaardag	0.0	0.0	0.4	2.5	0.0	0.0	0.0	0.4	0.0	0.4	0.0	0.4	0.0
Deelname vrijetijdsaanbod	0.0	0.0	0.0	32.0	32.9	6.9	6.9	0.0	32.9	0.0	32.9	0.0	32.9
Speelgoed	5.3	7.7	7.5	8.2	12.0	12.0	12.0	7.5	12.0	7.5	12.0	7.5	12.0
Deelname aan culturele activiteiten	0.0	0.0	0.0	8.1	3.6	3.6	3.6	0.0	3.6	0.0	3.6	0.0	3.6
Onderwijskosten	0.0	0.0	12.6	25.6	97.0	151.5	151.5	12.6	97.0	12.6	97.0	12.6	97.0
Zakgeld	0.0	0.0	0.0	14.5	34.7	125.4	125.4	0.0	34.7	0.0	34.7	0.0	34.7
Totaal veilige kindertijd	5.3	7.7	20.5	90.9	197.0	316.2	316.2	20.5	197.0	20.5	197.0	20.5	197.0

	Een kind							2e kind		3e kind		4e kind	
	0-1j	1-2.5j	2.5-5j	6-11j	12-17j	Pendel-student	Kot-student	2.5-5j	12-17j	2.5-5j	12-17j	2.5-5j	12-17j
Veiligheid													
Bankdiensten	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.6	1.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Brandverzekering	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	0.0	0.9	0.0	-0.9	0.0	0.0
Familiale verzekering	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.0	0.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Preventie	1.3	1.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Totaal veiligheid	4.4	4.4	3.1	3.1	3.1	4.3	5.1	0.0	0.9	0.0	-0.9	0.0	0.0
Nachtrust													
Bed en toebehoren	9.8	9.0	2.7	2.7	2.7	2.7	4.4	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7
Accessoires	8.5	0.2	0.6	0.5	0.5	0.5	0.8	0.6	0.5	0.6	0.5	0.6	0.5
Totaal nachtrust	18.3	9.2	3.3	3.2	3.2	3.2	5.2	3.3	3.2	3.3	3.2	3.3	3.2
Ontspanning													
Reisbudget en gezinsuitstap	0.8	5.6	8.5	9.6	11.1	11.0	11.0	8.8	11.5	14.0	16.6	14.0	16.6
Avondje uit ouders	13.9	13.9	13.9	13.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ontspanning thuis	0.0	0.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0
Bibliotheek	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ontspanning thuis	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Totaal ontspanning	14.7	19.5	24.4	25.5	13.1	13.2	13.3	10.8	13.5	16.0	18.6	16.0	18.6

	Een kind							2e kind		3e kind		4e kind	
	0-1j	1-2.5j	2.5-5j	6-11j	12-17j	Pendel-student	Kot-student	2.5-5j	12-17j	2.5-5j	12-17j	2.5-5j	12-17j
Onderhouden sociale relaties													
Uit eten, afhalen, eetfestijn vereniging of school	0.0	7.2	10.9	10.9	13.8	13.8	13.8	10.9	13.8	10.9	13.8	10.9	13.8
Printer	1.3	1.3	7.1	7.1	11.5	10.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Laptop en internet	0.0	0.0	0.0	0.0	23.4	23.4	23.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Feesten	34.3	18.0	19.0	21.3	22.3	8.6	6.3	18.9	22.9	19.6	25.5	21.4	27.8
Wenskaart en geschenken	0.0	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.0	0.0
Burgerverplichtingen	2.5	2.5	2.5	2.5	2.3	2.2	2.5	2.5	2.3	2.6	2.5	3.5	3.7
Gezelligheid thuis	0.0	0.6	0.6	0.6	0.6	0.9	1.1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
Totaal onderhouden sociale relaties	38.1	30.3	40.8	43.2	74.6	60.4	47.9	33.6	40.4	34.4	43.1	36.4	46.0
Mobiliteit													
Fiets en babytransport	15.7	4.4	4.1	4.1	9.6	10.1	16.4	4.1	9.6	3.7	9.6	3.7	9.6
Openbaar vervoer	0.0	0.0	0.0	4.8	23.2	43.3	36.3	0.0	23.2	0.0	6.3	0.0	9.9
Cambio	0.2	0.6	0.6	0.5	5.8	0.2	0.2	0.6	5.8	0.6	5.5	9.4	10.0
Totaal mobiliteit	15.9	5.0	4.7	9.4	38.6	53.6	52.9	4.7	38.6	4.3	21.5	13.0	29.6
Onvoorziene uitgaven	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4	1.1	1.1	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4
Totale kosten zonder huur	340.8	305.4	341.2	493.5	704.2	790.1	799.7	303.3	663.5	319.9	642.1	316.8	648.1
Totale kosten private huur	413.8	378.3	414.1	566.4	777.1	863.0	1387.6	303.3	700.0	356.4	642.1	316.8	648.1
Totale kosten sociale huur	335.8	300.4	336.2	488.5	699.2	785.1	1332.1	293.8	654.0	308.7	630.9	314.3	645.6

Tabel B: Netto Kinderopvangkost in Vlaanderen in diverse inkomens- en opvangscenario's

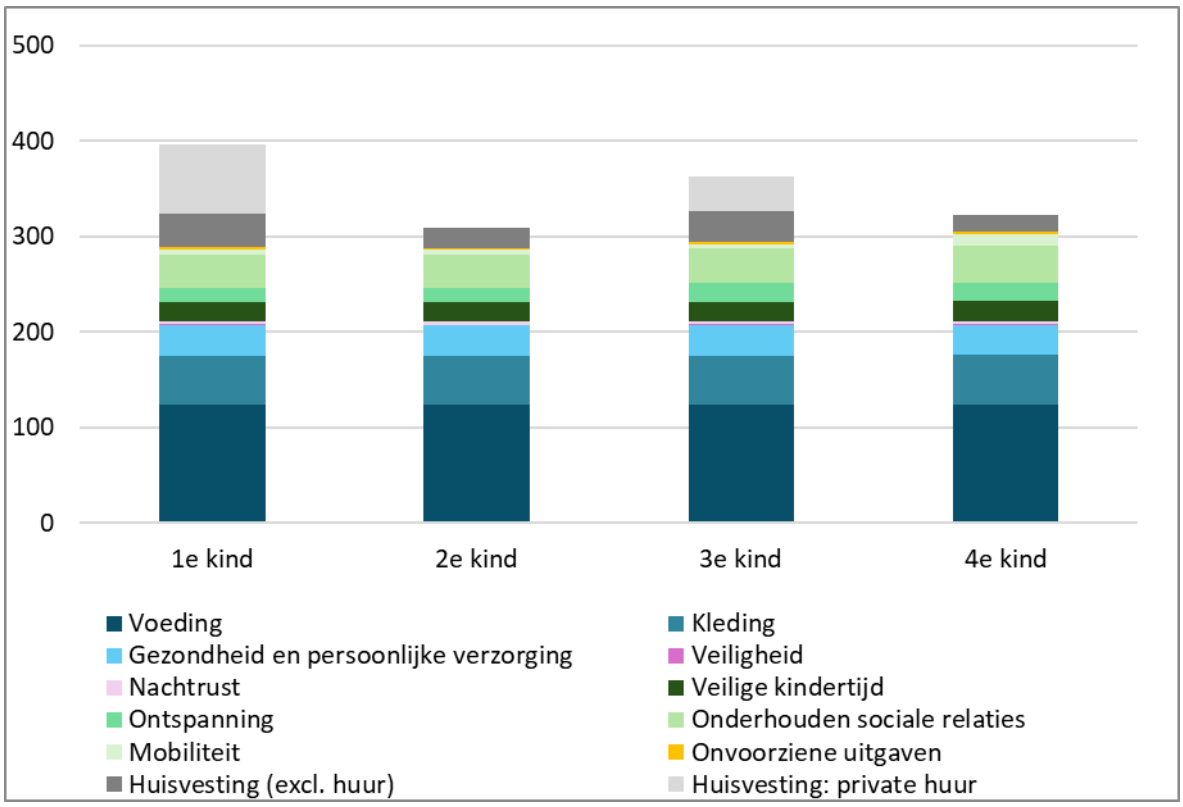
	eenoudergezin			**tweeoudergezin**		
	1 kind		**2 kinderen**	**1 kind**		**2 kinderen**
	0-2.5 jaar	**6-11 jaar**	**0-2.5 jaar en 2.5-11 jaar**	**0-2.5 jaar**	**6-11 jaar**	**0-2.5 jaar en 2.5-11 jaar**
niet werkend [1]	24	11	35	24	11	35
0.75 VTE GGMMI[2]	43	93	136			
0.75 VTE laag loon[3]	43	24	136			
1 VTE GGMMI[4]	142	135	292	28	11	35
1 VTE laag loon[5]	193	95	215	39	6	35
1.5 VTE GGMMI[6]				124	67	172
1.5 VTE laag loon[7]				165	51	171

Noot: Om de netto opvangkosten te berekenen, werd voor kinderen jonger dan drie jaar de extra verhoging van de belastingvrije som toegepast, en voor oudere kinderen de belastingvermindering (Frederickx & Storms, 2026).

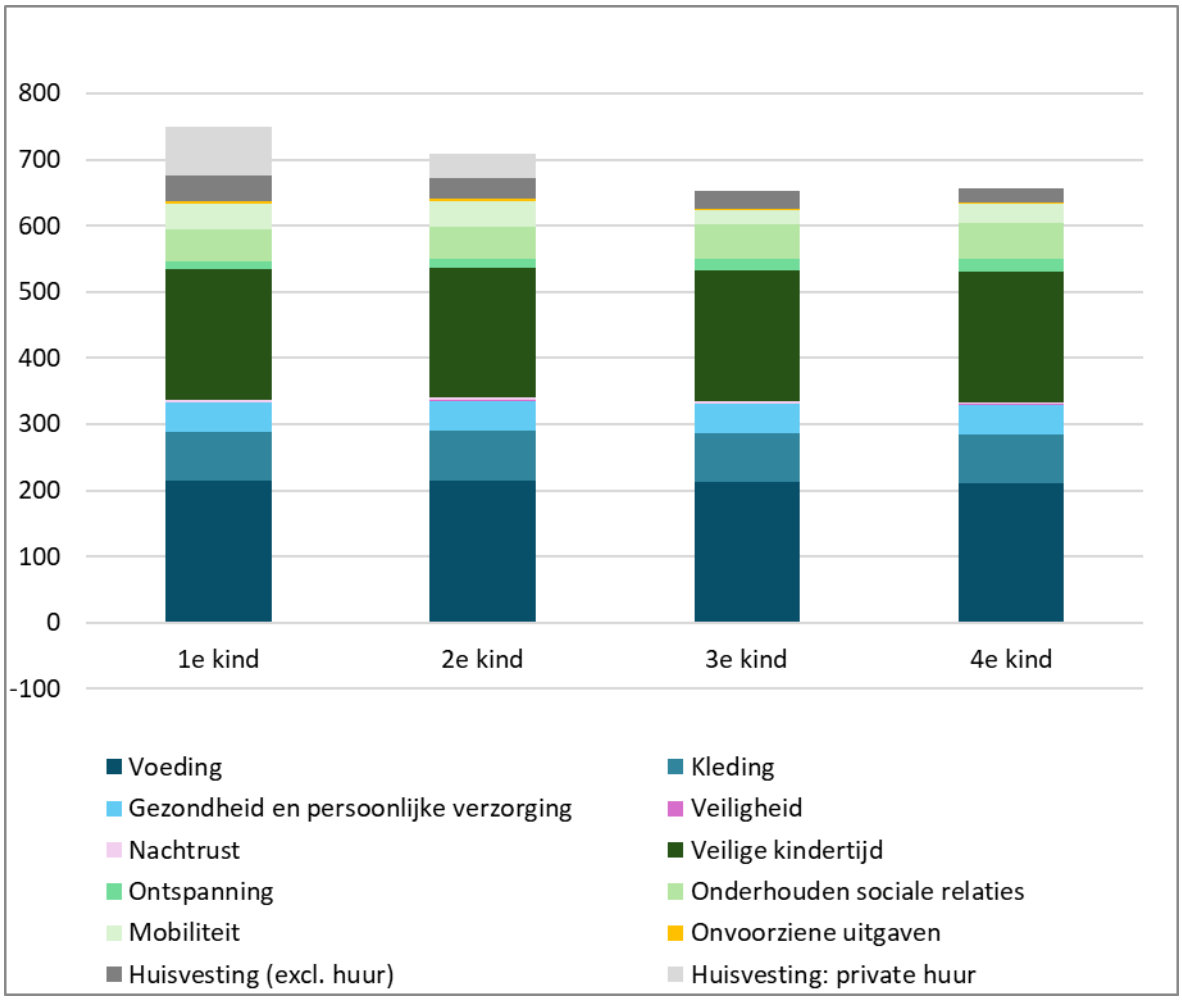
Scenario's:

1. niet werkend: 8 dagen opvang tijdens vakanties
2. 0.75 VTE GGMMI: 3 dagen opvang/week en 30 dagen tijdens vakantie
3. 0.75 VTE laag loon: 3 dagen opvang/week en 30 dagen tijdens vakantie
4. VTE GGMMI: eenoudergezin: 5 dagen opvang/per week en 50 dagen tijdens vakantie - tweeoudergezin: 8 dagen tijdens vakantie
5. 1 VTE laag loon: eenoudergezin: 5 dagen opvang/per week en 50 dagen tijdens vakantie - tweeoudergezin: 8 dagen tijdens vakantie
6. 1.5 VTE GGMMI: 3 dagen opvang/week en 30 dagen tijdens vakantie
7. 1.5 VTE laag loon: 3 dagen opvang/week en 30 dagen tijdens vakantie

Figuur A: Minimumkost van een kind (2.5-5 jaar) naar volgorde van het kind in het gezin en uitgavendomein bij gelijke verdeling van de kindkosten die niet aan één kind kunnen worden toegeschreven over alle kinderen. Vlaanderen, maandbedragen 2024

Figuur B: Minimumkost van een kind (12-17 jaar) naar volgorde van het kind in het gezin en uitgavendomein bij gelijke verdeling van de kindkosten die niet aan één kind kunnen worden toegeschreven over alle kinderen. Vlaanderen, maandbedragen 2024

Tabel C: Hoogte van het bruto belastbaar inkomen vóór aftrek beroepskosten in 10 inkomenssituaties, jaarbedragen 2024.

Inkomen	Voltijds Equivalente Eenheden	Bruto belastbaar inkomen vóór aftrek beroepskosten
leefloon		-
GGMMI	0.75 VTE	€ 21 035
GGMMI	1 VTE	€ 28 047
GGMMI	1.5 VTE	€ 42 071
Laag loon	0.75 VTE	€ 24 617
Laag loon	1 VTE	€ 32 769
Laag loon	1.5 VTE	€ 49 180
Mediaan loon	0.75 VTE	€ 35 634
Mediaan loon	1 VTE	€ 47 509
Mediaan loon	1.5 VTE	€ 71 266

Tabel D: Hoogte van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste in diverse gezins-en inkomenssituatie en drie beleidsscenario's

	Huidige systeem							Geen tussencategorie							Volledig uitgerold					
Een kind	**baby**	**peuter**	**kleuter**	**LO**	**SO**	**Ho**		**baby**	**peuter**	**kleuter**	**LO**	**SO**	**Ho**		**baby**	**peuter**	**kleuter**	**LO**	**SO**	**Ho**
	Eenoudergezinnen																			
Leefloon	390	289	310	262	349	507		390	289	310	262	349	507		390	289	310	308	378	522
GGMMI 0.75 VTE	483	382	381	332	419	554		483	382	381	332	419	554		483	382	381	378	448	569
Laag Loon 0.75 VTE	507	405	403	354	442	531		507	405	403	354	442	531		507	405	403	400	470	546
GGMMI 1 VTE	479	378	380	331	419	465		479	378	380	331	419	465		479	378	380	377	447	480
Laag loon 1 VTE	470	369	371	316	378	397		470	369	371	316	378	397		470	369	371	362	406	412
Mediaan loon 0.75 VTE	470	369	371	316	366	367		469	368	370	315	365	366		470	369	371	362	394	382
Mediaan loon 1VTE	399	298	291	222	232	236		399	298	291	222	232	236		399	298	291	280	282	283
	Tweeoudergezinnen																			
Leefloon	390	289	310	262	349	489		390	289	310	262	349	489		390	289	310	308	378	504
GGMMI 1VTE	396	295	316	268	355	402		396	295	316	268	355	402		396	295	316	313	383	417
Laag Loon 1VTE	421	320	322	267	329	348		421	320	322	267	329	348		421	320	322	313	358	363
GGMMI 1.5 VTE	386	285	287	236	265	258		350	249	251	184	204	187		386	285	287	278	290	269
Laag loon 1.5 VTE	348	247	239	170	180	185		348	247	239	170	180	185		348	247	239	229	230	231
Mediaan loon 1 VTE	348	247	239	170	180	185		348	247	239	170	180	185		348	247	239	229	230	231
Mediaan loon 1.5 VTE	348	247	239	170	180	185		348	247	239	170	180	185		348	247	239	229	230	231

	Huidige systeem							Geen tussencategorie							Volledig uitgerold						
Twee kinderen			**kleuter**		**SO**					**kleuter**		**SO**						**kleuter**		**SO**	
	Eenoudergezinnen																				
Leefloon			632		776					632		776						632		767	
GGMMI 0.75 VTE			733		877					733		877						733		868	
Laag Loon 0.75 VTE			765		909					765		909						765		899	
GGMMI 1 VTE			749		891					749		891						749		881	
Laag loon 1 VTE			737		845					737		845						737		835	
Mediaan loon 0.75 VTE			737		825					736		824						737		815	
Mediaan loon 1VTE			596		612					596		612						596		601	
	Tweeoudergezinnen																				
Leefloon			632		776					632		776						632		767	
GGMMI 1VTE			632		774					632		774						632		765	
Laag Loon 1VTE			691		800					691		800						691		790	
GGMMI 1.5 VTE			608		676					536		580						608		640	
Laag loon 1.5 VTE			530		547					530		547						530		535	
Mediaan loon 1 VTE			530		547					530		547						530		535	
Mediaan loon 1.5 VTE			511		504					511		504						511		493	

	Huidige systeem							Geen tussencategorie							Volledig uitgerold						
Drie kinderen			**kleuter**		**SO**					**kleuter**		**SO**					**kleuter**		**SO**		
	Eenoudergezinnen																				
Leefloon			1048		1263					1048		1263					1048		1249		
GGMMI 0.75 VTE			1149		1364					1149		1364					1149		1350		
Laag Loon 0.75 VTE			1272		1488					1272		1488					1272		1474		
GGMMI 1 VTE			1307		1522					1307		1522					1307		1509		
Laag loon 1 VTE			1326		1510					1326		1510					1326		1496		
Mediaan loon 0.75 VTE			1326		1485					1325		1484					1326		1471		
Mediaan loon 1VTE			1260		1201					1260		1201					1260		1302		
	Tweeoudergezinnen																				
Leefloon			1048		1243					1048		1243					1048		1249		
GGMMI 1VTE			1048		1243					1048		1243					1048		1249		
Laag Loon 1VTE			1210		1374					1210		1374					1210		1380		
GGMMI 1.5 VTE			1173		1161					1173		1161					1173		1261		
Laag loon 1.5 VTE			1191		1116					1191		1116					1191		1217		
Mediaan loon 1 VTE			1191		1131					1191		1131					1191		1232		
Mediaan loon 1.5 VTE			918		1035					918		1035					918		891		

	Huidige systeem							Geen tussencategorie							Volledig uitgerold						
Vier kinderen			**kleuter**		**SO**					**kleuter**		**SO**					**kleuter**		**SO**		
	Eenoudergezinnen																				
Leefloon			1397		1750					1397		1750					1397		1666		
GGMMI 0.75 VTE			1498		1851					1498		1851					1498		1767		
Laag Loon 0.75 VTE			1622		1974					1622		1974					1622		1890		
GGMMI 1 VTE			1740		2093					1740		2093					1740		2009		
Laag loon 1 VTE			1857		2190					1857		2190					1857		2106		
Mediaan loon 0.75 VTE			1863		2168					1862		2167					1863		2084		
Mediaan loon 1VTE			1804		1864					1804		1864					1804		1914		
	Tweeoudergezinnen																				
Leefloon			1397		1709					1397		1709					1397		1666		
GGMMI 1VTE			1397		1709					1397		1709					1397		1666		
Laag Loon 1VTE			1559		1852					1559		1852					1559		1808		
GGMMI 1.5 VTE			1634		1744					1634		1744					1634		1794		
Laag loon 1.5 VTE			1718		1761					1718		1761					1718		1810		
Mediaan loon 1 VTE			1727		1786					1727		1786					1727		1836		
Mediaan loon 1.5 VTE			1363		1603					1363		1603					1363		1326		

Tabel E: Hoogte van dekkingspercentages van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste in diverse gezins-en inkomenssituatie en drie beleidsscenario's

	Huidige systeem							Geen tussencategorie							Volledig uitgerold					
Een kind	**baby**	**peuter**	**kleuter**	**LO**	**SO**	**Ho**		**baby**	**peuter**	**kleuter**	**LO**	**SO**	**Ho**		**baby**	**peuter**	**kleuter**	**LO**	**SO**	**Ho**
	Eenoudergezinnen																			
Leefloon	94%	76%	75%	46%	45%	59%		94%	76%	75%	46%	45%	59%		94%	76%	75%	54%	49%	60%
GGMMI 0.75 VTE	117%	101%	92%	59%	54%	64%		117%	101%	92%	59%	54%	64%		117%	101%	92%	67%	58%	66%
Laag Loon 0.75 VTE	122%	107%	97%	63%	57%	61%		122%	107%	97%	63%	57%	61%		122%	107%	97%	71%	60%	63%
GGMMI 1 VTE	116%	100%	92%	58%	54%	54%		116%	100%	92%	58%	54%	54%		116%	100%	92%	67%	58%	56%
Laag loon 1 VTE	114%	97%	90%	56%	49%	46%		114%	97%	90%	56%	49%	46%		114%	97%	90%	64%	52%	48%
Mediaan loon 0.75 VTE	114%	97%	90%	56%	47%	43%		113%	97%	89%	56%	47%	42%		114%	97%	90%	64%	51%	44%
Mediaan loon 1VTE	97%	79%	70%	39%	30%	27%		97%	79%	70%	39%	30%	27%		97%	79%	70%	49%	36%	33%
	Tweeoudergezinnen																			
Leefloon	94%	76%	75%	46%	45%	57%		94%	76%	75%	46%	45%	57%		94%	76%	75%	54%	49%	58%
GGMMI 1VTE	96%	78%	76%	47%	46%	47%		96%	78%	76%	47%	46%	47%		96%	78%	76%	55%	49%	48%
Laag Loon 1VTE	102%	85%	78%	47%	42%	40%		102%	85%	78%	47%	42%	40%		102%	85%	78%	55%	46%	42%
GGMMI 1.5 VTE	93%	75%	69%	42%	34%	30%		85%	66%	61%	32%	26%	22%		93%	75%	69%	49%	37%	31%
Laag loon 1.5 VTE	84%	65%	58%	30%	23%	21%		84%	65%	58%	30%	23%	21%		84%	65%	58%	40%	30%	27%
Mediaan loon 1 VTE	84%	65%	58%	30%	23%	21%		84%	65%	58%	30%	23%	21%		84%	65%	58%	40%	30%	27%
Mediaan loon 1.5 VTE	84%	65%	58%	30%	23%	21%		84%	65%	58%	30%	23%	21%		84%	65%	58%	40%	30%	27%

	Huidige systeem						Geen tussencategorie						Volledig uitgerold					
Twee kinderen			**kleuter**		**SO**				**kleuter**		**SO**					**kleuter**		**SO**	
	Eenoudergezinnen																		
Leefloon			88%		53%				88%		53%					88%		52%	
GGMMI 0.75 VTE			102%		59%				102%		59%					102%		59%	
Laag Loon 0.75 VTE			107%		62%				107%		62%					107%		61%	
GGMMI 1 VTE			104%		60%				104%		60%					104%		60%	
Laag loon 1 VTE			103%		57%				103%		57%					103%		57%	
Mediaan loon 0.75 VTE			103%		56%				103%		56%					103%		55%	
Mediaan loon 1VTE			83%		41%				83%		41%					83%		41%	
	Tweeoudergezinnen																		
Leefloon			88%		53%				88%		53%					88%		52%	
GGMMI 1VTE			88%		52%				88%		52%					88%		52%	
Laag Loon 1VTE			96%		54%				96%		54%					96%		53%	
GGMMI 1.5 VTE			85%		46%				75%		39%					85%		43%	
Laag loon 1.5 VTE			74%		37%				74%		37%					74%		36%	
Mediaan loon 1 VTE			74%		37%				74%		37%					74%		36%	
Mediaan loon 1.5 VTE			71%		34%				71%		34%					71%		33%	

	Huidige systeem						Geen tussencategorie						Volledig uitgerold					
Drie kinderen			**kleuter**		**SO**				**kleuter**		**SO**					**kleuter**		**SO**
	Eenoudergezinnen																	
Leefloon			98%		60%				98%		60%					98%		59%
GGMMI 0.75 VTE			107%		64%				107%		64%					107%		64%
Laag Loon 0.75 VTE			119%		70%				119%		70%					119%		70%
GGMMI 1 VTE			122%		72%				122%		72%					122%		71%
Laag loon 1 VTE			123%		71%				123%		71%					123%		71%
Mediaan loon 0.75 VTE			123%		70%				123%		70%					123%		69%
Mediaan loon 1VTE			117%		57%				117%		57%					117%		61%
	Tweeoudergezinnen																	
Leefloon			98%		59%				98%		59%					98%		59%
GGMMI 1VTE			98%		59%				98%		59%					98%		59%
Laag Loon 1VTE			113%		65%				113%		65%					113%		65%
GGMMI 1.5 VTE			109%		55%				109%		55%					109%		60%
Laag loon 1.5 VTE			111%		53%				111%		53%					111%		57%
Mediaan loon 1 VTE			111%		53%				111%		53%					111%		58%
Mediaan loon 1.5 VTE			86%		49%				86%		49%					86%		42%

	Huidige systeem						Geen tussencategorie						Volledig uitgerold					
Vier kinderen			**kleuter**		**SO**				**kleuter**			**SO**				**kleuter**		**SO**
	Eenoudergezinnen																	
Leefloon			100%		63%				100%		63%					100%		60%
GGMMI 0.75 VTE			108%		67%				108%		67%					108%		64%
Laag Loon 0.75 VTE			117%		71%				117%		71%					117%		68%
GGMMI 1 VTE			125%		76%				125%		76%					125%		73%
Laag loon 1 VTE			134%		79%				134%		79%					134%		76%
Mediaan loon 0.75 VTE			134%		78%				134%		78%					134%		75%
Mediaan loon 1VTE			130%		67%				130%		67%					130%		69%
	Tweeoudergezinnen																	
Leefloon			100%		62%				100%		62%					100%		60%
GGMMI 1VTE			100%		62%				100%		62%					100%		60%
Laag Loon 1VTE			112%		67%				112%		67%					112%		65%
GGMMI 1.5 VTE			118%		63%				118%		63%					118%		65%
Laag loon 1.5 VTE			124%		64%				124%		64%					124%		65%
Mediaan loon 1 VTE			124%		65%				124%		65%					124%		66%
Mediaan loon 1.5 VTE			98%		58%				98%		58%					98%		48%

Deel 2. De besteding van en opinies over het Groeipakket in Vlaanderen

Ilse Cornelis, Tim Goedemé en Bérénice Storms

Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn, Thomas More

Inleiding

De belangrijkste doelstelling van dit deelrapport is om na te gaan hoe Vlaamse gezinnen met kinderen het Groeipakket (wensen te) besteden en hoe belangrijk voor hen het vrij besteedbare karakter ervan is. We schetsen daarom eerst de financiële context waarbinnen gezinnen het Groeipakket besteden, vooraleer te beschrijven hoe dit binnen het gezinsbudget gebruikt wordt en aan welke uitgaven-categorieën dit wordt besteed. Ook het belang van het Groeipakket in het gezinsbudget komt aan bod. Daarnaast peilen we ook naar de subjectieve inschatting van de toereikendheid van het Groeipakket en de mate waarin gezinnen ervaren dat de financiële tegemoetkomingen uit het Groeipakket de (minimale) kosten van kinderen dekken. Tenslotte gaan we ook na in hoeverre gezinnen het belangrijk vinden dat het Groeipakket als vrij besteedbaar bedrag wordt toegekend, wat de mogelijke consequenties zijn wanneer deze vrije beschikbaarheid in het gedrag komt en welke opinies er leven bij gezinnen over inkomens-en leeftijdsselectiviteit in het Groeipakket. We differentiëren de antwoorden op deze onderzoeksvragen waar mogelijk naar inkomen en gezinskenmerken zoals aantal kinderen, leeftijd kinderen, gezinssituatie (koppel, eenouder) of zorgbehoefte van kind.

Hoofdstuk 1
Inhoudelijke situering van het onderzoek naar de besteding van het Groeipakket

Het Groeipakket bestaat intussen 6 jaar. In 2019 verhuisde de bevoegdheid van het federale naar het regionale niveau en werd de vroegere kinderbijslag ingekanteld in een breed, geïntegreerd gezinsbeleid. In deelrapport 1 en deelrapport 3 staan de objectieve toereikendheid van de huidige tegemoetkomingen om de minimale kosten van kinderen te dekken, het objectieve aandeel in het gezinsbudget en de impact op armoedereductie centraal. Het voorliggend deelrapport 2 focust op de besteding van het Groeipakket, de subjectieve ervaring van gezinnen zelf over de toereikendheid ervan en het belang dat rechthebbenden zelf hechten aan de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket.

1 Het Groeipakket als financieel middel

Door het toekennen van een onvoorwaardelijk en vrij besteedbaar maandelijks Groeipakket wordt het beschikbare inkomen van gezinnen verhoogd. Deze verhoging van het inkomen kan volgens de literatuur op twee manieren bijdragen aan een hoger welzijn van kinderen.

Een eerste manier waarop het Groeipakket kan bijdragen aan het welzijn van kinderen is via het middelenkanaal (‘resource channel’). Het extra inkomen laat gezinnen toe meer en betere goederen en diensten aan te schaffen, inclusief dingen die te maken hebben met het verbeteren van de leefsituatie en de ontwikkeling van kinderen (schoolkosten, media, gezonde voeding, geschikte vrijetijdsbesteding, …). Dit sluit aan bij de klassieke ‘investment theory ‘(Mayer, 1997) die refereert aan verhoogde materiële investeringen in kinderen bij verhoogd inkomen. Studies die tonen dat verhogingen in kinderbijslagen vooral leiden tot verhoogde uitgaven in kindgerelateerde uitgavenposten zoals kleding of onderwijs (zie verder ook 3.1) eerder dan andere uitgaven en studies die tonen dat hogere inkomens samengaan met een meer stimulerende leeromgeving thuis (zie bijvoorbeeld Gregg et al., 2007; Jones et al, 2019) sluiten aan bij dit idee dat het welzijn van het kind vergroot door meer middelen in het gezin te brengen.

Een tweede manier waarop het Groeipakket het welzijn van kinderen kan vergroten is via het familieproces-kanaal (family process channel). Hier ligt de nadruk vooral op de manier waarop het extra inkomen de psychologische en relationele context binnen het gezin verandert. Yeung et al. (2002) tonen dat het verband tussen gezinsinkomen en gedragsproblemen bij kinderen in belangrijke mate verloopt via minder emotionele stress bij ouders en meer consistente, warme opvoedingspraktijken. Systematische reviews van inkomenseffecten bij kinderen tonen aan dat extra gezinsinkomen vooral lijkt te werken via een vermindering van ouderlijke stress en een verbetering van gezinsprocessen, in lijn met het family-stressmodel (Cooper & Stewart, 2021; Conger et al., 2010), al wordt daarnaast ook een toename van materiële investeringen in kinderen verondersteld. Dit familieproces-kanaal past ook binnen recenter onderzoek naar stress en schaarste, waarbij getoond wordt dat chronische (geld)zorgen een aanzienlijke deel van de cognitieve “bandbreedte” van ouders innemen waardoor heel wat andere executieve processen, zoals vooruitplannen of rustig reageren op kinderen, moeizamer verlopen (Mullainathan & Shafir, 2013; de Almeida et al., 2024; Burlacu et al, 2023).

Vanuit deze literatuur kan het Groeipakket dus worden gezien als een instrument dat langs beide kanalen kan bijdragen aan het welzijn van kinderen. Als vrij besteedbare, voorspelbare maandelijkse cash-transfer vergroot het de financiële middelen van gezinnen die ze kunnen inzetten voor kind-gerelateerde uitgaven (middelenkanaal). Anderzijds kan een stabiele en voorspelbare inkomensstroom de ervaring van financiële stress en onzekerheid verminderen, waardoor de cognitieve ruimte en emotionele veerkracht bij ouders toeneemt, met potentieel gunstige effecten op opvoedingsomgeving en de harmonie binnen het gezin (familieproces-kanaal). Om die reden nemen we, naast de indicatoren rond besteding van het Groeipakket, ook een indicator van financiële stress mee.

2 Toereikendheid van het Groeipakket

Systemen van tegemoetkomingen voor kinderen voorkomen dat de kosten van het opvoeden exclusief bij gezinnen terechtkomen, en corrigeren gedeeltelijk het levensstandaardverlies dat gepaard gaat met kinderen. In die zin dragen ze bij aan het waarborgen van intergenerationele rechtvaardigheid (Myles, 2002). Herverdeling van gezinnen zonder kinderen naar gezinnen met kinderen komt tot uiting in overheidsfinanciering en -subsidiering van onderwijs, kinderopvang, en systemen van ouderschaps-verlof. Ook het Groeipakket heeft een herverdelende functie. Het is een cash-transfer systeem waarbij ouders de beschikking krijgen over een vrij besteedbaar en universeel toegekend bedrag, eventueel aangevuld met means-tested toeslagen die eveneens als vrij besteedbaar bedrag worden toegekend. Ook gezinnen zonder kinderen ondersteunen doorgaans beleidsmaatregelen die enkel tegemoetkomen aan de noden van gezinnen met kinderen (Ainsaar, 2012, Eun, 2025), al is er wel enige evidentie dat kinderloze gezinnen minder voorstander zijn van cash-transfers (Szelewa, 2022) of financiële tegemoet-komingen zoals belastingvoordelen (European Commission, Directorate-General for Research, 2007) in vergelijking met gezinnen met kinderen. Omdat de meerderheid van de bevolking dus wel voorstander blijkt van overheidssteun voor gezinnen met kinderen, is een fundamentele vraag in welke mate de bestaande financiële tegemoetkomingen een betekenisvolle bijdrage leveren aan het gezinsbudget en ook effectief bijdragen aan het dekken van de kosten van kinderen.

De term ‘kosten van kinderen’ verwijst in brede zin naar de financiële middelen die nodig zijn om kinderen op te voeden op een manier die hun welzijn en maatschappelijke participatie waarborgt. Enerzijds zijn er de private kosten die gezinnen zelf dragen, anderzijds zijn er maatschappelijke kosten omdat de samenleving voorziet in publieke goederen en diensten, zoals bv. onderwijs, gezondheidszorg en kinderopvang (Storms & Bogaerts, 2012; Greulich & Spitzer, 2025). De private kosten, of de kosten van gezinnen zelf, kunnen verder nog onderverdeeld worden in directe kosten, dit zijn de uitgaven die toegeschreven kunnen worden aan kinderen zoals hogere uitgaven voor voeding, kleding, huisvesting, mobiliteit of ontspanning en indirect kosten, dit is het verlies van inkomsten door het verminderen van arbeidstijd omwille van kinderen, verlies van pensioenrechten en dergelijke (Bradbury, 2008). De directe kosten tenslotte omvatten zowel kosten die ondeelbaar zijn, omdat ze vervat zitten in gedeelde gezinsnoden zoals energie of huisvesting, en individualiseerbare kosten die rechtstreeks aan een of meerdere kinderen kunnen worden toegeschreven zoals kinderopvang of schoolfacturen.

Waar het in Deelrapport 1 ging over de toereikendheid van het Groeipakket om de minimale private directe kosten te dekken, gaat het hier over de perceptie van gezinnen van de toereikendheid van het Groeipakket om:

- De eigen private kosten te dekken
- De minimale kosten van kinderen te dekken

De eigen uitgaven voor kinderen reflecteren hier dus het werkelijke consumptiegedrag en de reële uitgaven van gezinnen, eerder dan een normatieve benadering die vertrekt vanuit een behoefte-gebaseerde invulling van de kosten van kinderen. De subjectieve inschatting van de toereikendheid die we hier zullen onderzoeken moet echter ook gekaderd worden in de bredere bijdrage van het Groeipakket aan het herverdelingsbeleid. De bedoeling van het Groeipakket is niet om de kosten van kinderen te compenseren maar om ouders te ondersteunen om de kosten die gepaard gaan met het opvoeden van hun kinderen te helpen dragen (anders zou dit impliceren dat hogere inkomens die hogere reële uitgaven hebben een hoger bedrag Groeipakket zouden moeten ontvangen). Wanneer het gaat over subjectieve toereikendheid wordt niet gespecifieerd of het gaat over directe of indirecte kosten, mensen zijn dus vrij om hieraan een invulling te geven die ook rekening houdt met indirecte kosten zoals tijdelijk minder werken en dergelijke indien ze dit wensen.

De daadwerkelijke kosten van kinderen zijn erg variabel, schattingen lopen uiteen van 21% (koppels met 1 jonger kind) tot 63% (alleenstaanden met 2 kinderen ouder dan 18, MyFamily, 2018, 2024) van het gezinsbudget maar dit hangt af van verschillende factoren, zoals het aantal en de leeftijd van de kinderen, het opleidingsniveau en het gezinsinkomen. Er wordt geschat dat de directe kosten van een kind afnemen naarmate er meer kinderen zijn, vanwege schaalvoordelen. De kosten stijgen ook naarmate kinderen ouder worden, vooral tijdens de overgang naar volwassenheid. Deze stijging is voornamelijk te wijten aan veranderingen in het consumptiepatroon en de belangrijkste uitgaven binnen verschillende leeftijdsgroepen. Uit sommige studies blijkt dat het aandeel van het gezinsbudget dat aan kinderen wordt besteed, hoger is bij rijkere huishoudens die zich meer kunnen veroorloven op het gebied van consumptiegoederen, zoals kleding, vrijetijdsactiviteiten, woonomgeving en scholen of universiteiten (Letablier et al, 2009).

3 Besteding van het Groeipakket

Een van de doelstellingen van dit onderzoek is ook om te peilen naar de besteding van het Groeipakket door gezinnen met kinderen in Vlaanderen en het belang ervan in het gezinsbudget.

Uit de enquête van het Federaal Agentschap voor de Kinderbijslag (Famifed, 2016) bleek dat kinderbijslag in de praktijk vooral opgaat in het algemene gezinsbudget. Ongeveer driekwart van de gezinnen gebruikte de kinderbijslag meestal voor algemene huishoudkosten zoals wonen, voeding en kledij. Daarnaast werd het door meer dan de helft gebruikt voor schoolkosten, en in mindere mate voor zakgeld voor de kinderen, kinderopvang of sparen. Gezinnen met een verhoogde toeslag rapporteerden gemiddeld méér uitgavencategorieën die met de kinderbijslag gefinancierd werden dan gezinnen zonder deze toeslag en zij gebruikten de kinderbijslag relatief vaker om essentiële kosten van de opvoeding te dekken. Dezelfde studie toonde ook dat de kinderbijslag een substantieel aandeel van het gezinsinkomen vertegenwoordigde, vooral bij lage inkomens. Het was dan ook niet verrassend dat een groot aandeel van de gezinnen met een laag inkomen de kinderbijslag (zeer) belangrijk vond om de huishoudkosten te betalen, maar ook twee derde van de gezinnen met een middeninkomen beschouwde de bijslag als (zeer) belangrijk onderdeel van het gezinsbudget. Nederlands onderzoek uit 2018 rond de besteding van kindregelingen (zowel het universele kinderbijslag als het meer inkomens- en vermogensafhankelijke kindgebonden budget) gaf aan dat iets meer dan de helft van de ouders zegt de kinderbijslag te gebruiken voor kinderen, bijvoorbeeld het kopen van specifieke ‘kinderspullen’, sparen voor de kinderen, betalen van hobby’s en het doen van leuke dingen met de kinderen zoals vakantie. De overige ouders zegden dat de kinderbijslag opgaat in het grotere gezinsbudget en daarvan alle uitgaven

betaald worden of dat het enkel gespaard werd. Mensen met een laag inkomen en alleenstaanden (hiertussen was veel overlap) gaven het vaker uit aan kinderspullen, en minder vaak aan sparen voor later (Witkamp et al, 2018). Ook bleek de Nederlandse kinderbijslag belangrijk om financieel rond te komen, voor 60% van de gezinnen met een laag inkomen, 35% met een middeninkomen en 15% van de gezinnen met een hoog inkomen (Witkamp et al, 2018). In dezelfde beleidsdoorlichting bleek er geen effect van de labeling van de kindregelingen (kinderbijslag ipv algemene toeslag) op bestedingen aan kinderen, maar waren er wel aanwijzingen dat ouders iets meer geneigd zijn om geld opzij te zetten als gevolg van de naamgeving in een gecontroleerde experimentele setting (Elsen et al, 2018).

3.1 Labeling en het voorbehouden van uitgaven

Volgens strikt rationele economische principes is het Groeipakket een inkomen als elk ander en zou dit ook gebruikt worden zoals elk ander inkomen. Dit perspectief wordt echter al lang bekritiseerd (Bennett, 2013). Er zijn immers heel wat studies die tonen dat inkomsten uit verschillende bronnen ook verschillend worden besteed en dat gezinnen inkomen uit kind-gerelateerde toelagen anders gebruiken dan andere inkomsten, in lijn met gedragseconomische benaderingen, met name het 'labeling effect' uit mental accounting (Thaler, 1985, 1999; Antonides et al., 2011).

Verschillende studies onderzochten het verband tussen de hoogte of een toename van tegemoetkomingen voor kinderen die als dusdanig benoemd worden en bestedingspatronen van ouders. Kooreman (2000) onderzocht het effect van de ‘gelabelde’ Nederlands ‘kinderbijslag’, die mediaan 8% aandeel had in het totaal beschikbaar inkomen van gezinnen met kinderen. Voor huishoudens met één kind resulteerde een stijging in de kinderbijslag in een toename van uitgaven aan kinderkleding en niet in uitgaven aan kleding voor volwassenen maar dit labelingeffect werd niet gevonden voor huishoudens met meerdere kinderen. In Duitsland toont Hener (2017) dat een verhoging van het ‘Kindergeld’ begin jaren 80 leidde tot een disproportionele toename van kindgebonden sparen (zoals woonspaarplannen), en weliswaar in mindere mate, tot extra aankopen van kindgerelateerde goederen zoals speelgoed, dit wordt geïnterpreteerd als een labeling-effect waarbij gezinnen het extra geld “reserveren” voor kinderen. Stijgingen in Kindergeld tussen 1998 en 2011 bleken vooral te leiden tot hogere bestedingen aan voeding en wonen (maar niet aan ‘ongewenste’ goederen als tabak en alcohol, wat minder bewijs is van een effect van ‘labeling’ maar wel het welzijn van kinderen ten goede zal komen (Raschke, 2016).

In het VK bleken hervormingen van kindgerelateerde tegemoetkomingen samen te vallen met hogere uitgaven aan kinderkleding, boeken, speelgoed en vers fruit en groente, en met een daling in uitgaven aan alcohol en tabak, vooral bij gezinnen met lage inkomens (Gregg et al. 2006). Variaties in het Canadese National Child Benefit geven een indicatie dat extra kindertoeslag zowel wordt gebruikt voor dagelijkse uitgaven die de algemene leefomstandigheden van kinderen verbeteren als voor meer ‘langetermijn’ investeringen in onderwijs en gezondheid, terwijl sommige gezinnen ook hun uitgaven aan alcohol en tabak verminderen (Jones et al, 2019). Ook recente studies in Australië (Mari & Keizer, 2023) en de VS (Amorim, 2021, Lourie et al, 2025) bevestigen dit patroon: universele of ruimere kindgerelateerde cash transfers worden vooral ingezet voor boodschappen, huisvesting, kinderopvang, onderwijsgerelateerde kosten en duurzame goederen voor kinderen. Tegelijk tonen deze studies dat hogere-inkomensgezinnen de bijkomende middelen relatief vaker gebruiken voor verrijkingsactiviteiten en comfortgoederen, zodat een universele kinderbijslag weliswaar overal tot extra kinduitgaven leidt, maar niet noodzakelijk tot een afname van ongelijkheid in het “cultureel kapitaal” van kinderen. De

meeste van deze studies vergelijken verschillen in uitgaven naar aanleiding van wijzigingen in beleid. Er zijn beperktere surveystudies waarbij rechthebbenden van een kindgerelateerde tegemoetkoming zelf aangeven hoe deze besteed wordt. Het maandelijkse belastingvoordeel van Child Tax Credit in de VS wordt door lage inkomensgezinnen grotendeels besteed aan het betalen van basisbehoeften als voeding, kleding, huur of verbruikerskosten (Zippel, 2021).

Het labelen van kinderbijslag of Groeipakket als dusdanig belet ouders echter niet om dit te besteden op de manier zoals zij zelf wenselijk achten. Het effectief beperken van de keuzevrijheid van het uitgeven van bepaalde kindgerelateerde tegemoetkomingen (vaak bij gezinnen met lagere inkomens) is aantoonbaar gekoppeld aan negatieve uitkomsten. Zo vonden Cobb-Clark et al (2021) dat sociale uitkeringen (zoals kinderbijslagen) die enkel gespendeerd konden worden aan bepaalde 'noodzakelijke' uitgaven leidden tot een verhoogd absenteïsme op school, waarschijnlijk omdat deze voorwaardelijke kinderbijslag leidde tot tijdelijke inkomensschokken en meer onenigheid binnen het gezin (dit sluit aan bij het eerder vermelde family process kanaal). We gaan verder in op het belang van vrije besteedbaarheid in de volgende sectie.

4 Vrije besteedbaarheid van het Groeipakket

Het Groeipakket is een vorm van 'cash transfer' want het is een door de overheid ter beschikking gesteld voorspelbaar en vrij te besteden bedrag dat gezinnen maandelijks ontvangen om hen te ondersteunen om de kosten van de opvoeding van hun kinderen te helpen dragen. Naast het basisbedrag voor elk kind zijn er ook toeslagen, deze toeslagen worden selectief toegekend op basis van specifieke kenmerken van het gezin of het kind, zoals een sociale toeslag voor gezinnen met kinderen met een beperkt inkomen, schooltoeslag voor gezinnen met schoolgaande kinderen en een beperkt inkomen, en ondersteuningstoeslagen die toekend worden op basis van een erkende zorgnood bij een kind. Hieraan kunnen in sommige gevallen ook bepaalde voorwaarden verbonden zijn- zo kan het recht op schooltoeslag bijvoorbeeld komen te vervallen als een kind onvoldoende aanwezig is op school of meer dan een bepaald aantal dagen ongewettigd afwezig is. Daarnaast investeert de overheid ook heel wat middelen in de ondersteuning van gezinnen via de financiering van openbare diensten zoals het onderwijs, de kinderopvang en de gezondheidszorg. Deze laatste vormen van ondersteuning kunnen we zien als een vorm van in-kind transfers[29] waardoor middelen herverdeeld worden door de overheid. In-kinds benefits kunnen ook veel gerichter zijn, in de vorm van bijvoorbeeld voedselbonnen, vouchers om bepaalde kosten te betalen, en dergelijke.

'Herverdeling' via cash transfers wordt klassiek als een superieure manier van ondersteuning gezien omdat het de ontvangers toelaat de middelen efficiënt te gebruiken op een manier die optimaal aansluit bij hun noden (Atkinson & Stiglitz, 1976; Kaplow, 2006) en dus vanuit een economisch oogpunt optimaal is. Daarnaast bieden cash benefits aan ontvangers autonomie en het vertrouwen om dit te gebruiken naar eigen goeddunken. Er is echter ook evidentie die toont dat in-kinds transfers in bepaalde omstandigheden voordelen kan bieden, zoals een betere gerichtheid op kwetsbare groepen of een bescherming tegen prijsschommelingen (Chorniy, Finkelstein & Notowidigdo, 2025).

29 In-kind transfers verwijst in principe naar alle vormen van herverdeling van publieke middelen waarbij uitgaven beperkt worden om enkel te voorzien in bepaalde goederen of diensten, in plaats van een vrij besteedbare som geld (Currie & Gahvari, 2008)

Vooral in de context van bepaalde particuliere casussen gaan er soms stemmen op[30] die de vrije besteedbaarheid van kinderbijslagen zoals het Groeipakket in vraag stellen. Er worden voorbeelden gegeven van bestedingen aan drugs, alcohol of gokken, of van gevallen waar ouders een vorm van kinderbijslag gebruiken om luxueuze uitgaven ten koste van het welzijn van het kind te bekostigen (Lewis, 2025). Dit beeld is bijvoorbeeld expliciet terug te vinden in de Duitse en Nederlandse discussies over kinderbijslagsystemen, waar onderzoekers moeten benadrukken dat ouders kindergeld niet misbruiken voor alcohol, tabak of elektronica (De Wildt et al, 2021; Elsen et al, 2018; Stichnoth et al, 2018).

Buitenlands onderzoek gaf eerder al aan er een tendens lijkt te zijn bij het brede publiek om in het algemeen (dus niet noodzakelijk gericht op kinderen) een voorkeur te geven aan in-kinds benefits zoals voedselbonnen of gesubsidieerde kinderopvang voor mensen met lage inkomens boven een vrij te besteden bedrag aan financiële hulp. Wanneer de gemiddelde burger gevraagd wordt naar hun voorkeur rond cash benefits versus in kind benefits (bijvoorbeeld in de vorm van een kaart waarmee enkel voeding, gezondheidsuitgaven en huisvestingskosten gedaan kunnen worden) en de redenen hierachter blijkt dat de overgrote meerderheid van de respondenten een voorkeur toont voor in-kind benefits met eerder 'paternalistische[31]' achterliggende redenen, namelijk dat dit 'onverantwoorde' uitgaven zou tegengaan (Campbell & Gaddis 2017; Liscow & Pershing 2022[32]). De meerderheid van mensen die zelf recht zouden hebben op een dergelijke tegemoetkoming gaven echter de voorkeur aan een cash benefit en zij gaven aan dat ze zelf het best konden uitmaken waarvoor dit geld het meest nuttig gebruikt kon worden. Toch gaf ook ongeveer een kwart van de respondenten die zelf in aanmerking zouden komen voor een dergelijke benefit de voorkeur aan een in kinds benefit met dezelfde waarde als een cash benefit, met als argument dat een dergelijk systeem het onmogelijk maakt om de waarde ervan te spenderen aan onnodige uitgaven. Als bijkomende bedenking moet deze studie wel gekaderd worden in de context van de VS: de respondenten aan het onderzoek waren representatief voor de bevolking van VS, waar in verhouding met heel wat andere welvarende landen relatief veel in-kind benefits (vooral van het type voedselbonnen en vouchers voor specifieke uitgaven) tegenover relatief weinig cash benefits voorzien worden. Laenen (2025) vergeleek de voorkeuren voor bepaalde types van beleidsmaatregelen tussen Belgische respondenten en deelnemers in de VS en vond toch aanzienlijke verschillen, die deels te maken hebben met de ervaringen met bepaalde systemen.

30 Minder zichtbaar in het politieke discours in Vlaanderen maar dit idee duikt wel regelmatig op in commentaarsecties op sociale media of blogberichten, bijvoorbeeld in het debat rond 'lege brooddozen op school' (ter illustratie :" *Dus is warm eten op school een oplossing, en ja, trek maar af van het kindergeld, of groeipakket zoals dat tegenwoordig zo mooi heet. Idem voor schoolbenodigdheden, uitstappen en dies meer: het kindergeld dient, zoals het woord het zegt, om het welzijn en sociaal functioneren van kinderen te bevorderen, niet om hun ouders sigaretten te laten kopen.*" Sanctorum. (2023).

31 "Under Ward Paternalism, anyone who doesn't want to be nudged can simply decline to become dependent on the government. You can spend your own money your own way, no questions asked. If, however, you ask taxpayers for help, the help comes with strings attached to encourage you to get your life in order. He who pays the piper, calls the tune—and why shouldn't the tune be, 'Get your life in order'?" (Caplan, 2020)

32 In deze studie werd ook experimenteel de impact nagegaan op de attitudewijziging van respondenten na a) aantonen dat behoeftige burgers die in aanmerking zouden komen voor deze toelagen hun geld wel degelijk besteden aan nuttige en noodzakelijke uitgaven of b) een economisch efficiëntie-argument aanreiken waarbij ontvangers van cash benefits door de vrije besteedbaarheid het eigen welzijn kunnen maximaliseren. Hieruit bleek dat enkel b) een impact had op de voorkeur voor cash of in kinds benefit.

Opinie over selectiviteit

Het Groeipakket in Vlaanderen heeft een grote universele component. Een hoge mate van universaliteit wordt klassiek als een belangrijke determinant gezien voor de steun die een bepaalde maatregel of beleid geniet (zie oa. Laenen and Gugushvili, 2021), al dan niet in combinatie met het zich richten op een groep waarvan men vindt dat deze steun verdient en de manier waarop het beleid vormgegeven wordt (als een cash of in kind benefit) (Campbell and Gaddis, 2017; Liscow and Pershing, 2022). Die eerste factor wordt vaak als een paradox van herverdeling beschreven, omdat het herverdelend effect groter lijkt te zijn wanneer er meer universaliteit is. De grote groep die aanspraak kan maken op het Groeipakket zorgt er namelijk voor dat het bijvoorbeeld electoraal interessant is om hierop niet te besparen, waardoor de ondersteuning voor bepaalde minder begoede groepen die baat hebben bij meer herverdeling ook niet in het gedrang komt. Toch is er discussie over deze veronderstelling dat er globaal een grotere voorkeur bestaat voor universaliteit van het Groeipakket. Laenen en Van Lancker, (2024) vonden in een surveystudie dat er grote steun is voor het behouden of uitbreiden van zowel het basisbedrag als de sociale toeslag van het Groeipakket/kinderbijslag en dat een universele poot zeer rechtvaardig gezien wordt. Deze universele ondersteuning wordt echter door minder dan twee op vijf gewenst als ‘een gelijk bedrag voor elk kind ‘, en een op vijf van de begunstigden van het Groeipakket vindt het goed om een lager bedrag Groeipakket te ontvangen zodat gezinnen met een lager inkomen een hoger bedrag kunnen krijgen. Opvallend hierbij is dat deze bereidheid groter is bij vooral hoge en lage inkomensgroepen terwijl de middeninkomens hiertoe het minst bereid lijkt.

Hoe staan de Vlaamse gezinnen die recht hebben op het Groeipakket zelf tegenover deze vrije besteedbaarheid en selectiviteit? We peilen hier daarom naar de mening van gezinnen over algemene vrije besteedbaarheid van het Groeipakket. Daarnaast bevragen we ook de mate waarin het gezin zelf in moeilijkheden zou komen als de vrije besteedbaarheid omgezet zou worden naar een in kinds benefit, zoals bijvoorbeeld het rechtstreeks betalen van schoolkosten. Daarnaast worden ook twee opinievragen opgenomen die een indicatie kunnen geven over de steun voor inkomensselectiviteit in het Groeipakket, namelijk over de mate waarin het Groeipakket voor gezinnen in armoede minstens de minimumkosten voor kinderen zou moeten dekken en het bedrag Groeipakket sterker zou moeten afhangen van het inkomen (met hogere bedragen voor lage inkomens en lagere bedragen voor hoge inkomens). Tenslotte wordt ook gepeild naar steun voor leeftijdsselectiviteit (oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongeren kinderen) bij gezinnen met kinderen die recht geven op het Groeipakket.

Hoofdstuk 2
Methodologische beschrijving

1 Inleiding

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden werd een surveystudie opgezet waarbij een representatieve selectie van de gezinnen met recht op het Groeipakket in Vlaanderen een uitnodiging via e-mail ontvingen om een onlinesurvey in te vullen. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op het opzet van de survey zelf, de steekproef en steekproeftrekking, de wijze waarop respondenten werden gecontacteerd, de response rates en de gevolgde procedure om de gewichten te bepalen waarop de verdere analyses gebeuren. In de bijlagen is een meer gedetailleerde beschrijving van de gevolgde procedures, onderliggende assumpties en de praktische aanpak van het onderzoek opgenomen.

2 Opzet van de survey

2.1 Ontwikkeling en toetsing van de survey

De vragenlijst werd ontwikkeld door de auteurs van dit rapport en iteratief verfijnd in overleg met de stuurgroep. Een eerste ontwerp werd inhoudelijk en methodologisch besproken met de stuurgroep en vervolgens aangepast; na aanvullende testing bij ervaringsdeskundigen werd een herwerkte versie opnieuw voorgelegd, waarna verdere verfijningen zijn doorgevoerd. Parallel werd in een proefversie de invultijd (timing) en de algemene flow geëvalueerd, met aandacht voor begrijpelijkheid, vraagvolgorde, en het beperken van respondentbelasting (bv. het splitsen van te complexe items en het voorzien van meer laagdrempelige antwoordopties).

De begrijpelijkheid en toegankelijkheid werden getoetst via (i) een focusgroep bij 'tAntwoord (Turnhout) met respondenten met een beperkt inkomen en anderstaligen, (ii) individuele proefafnames via OCMW Balen (o.a. met alleenstaande moeders in intensieve begeleiding) en (iii) grondige feedback door Brigitte Van der Herten, opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede werkzaam bij deLink. Deze testfase leidde tot gerichte inhoudelijke en taalkundige aanpassingen.

Voor de vertaling naar het Engels en Frans werd gestart van een geautomatiseerde vertaling[33] die vervolgens inhoudelijk en taalkundig werd nagekeken door tweetalige experten met relevante survey- en armoedeonderzoekservaring. De Franstalige versie werd gereviseerd door Laurent Nisen (Université de Liège/Panel Démographique Familiale), de Engelstalige versie werd aangepast door Tim Goedemé.

2.2 Inhoud van de survey

De uiteindelijke survey is opgebouwd uit een aantal blokken, startend met relatief neutrale achtergrondvragen waarbij er een geleidelijke overgang is naar meer gevoelige thema's rond inkomen en uitgaven. Naast de surveygegevens zelf wordt voorzien in de koppeling met administratieve gegevens afkomstig

33 Een aantal surveyvragen werden overgenomen uit internationaal onderzoek (bv EU SILC) en hiervoor werd de originele anderstalige versie gebruikt

uit het Datawarehouse Groeipakket van Opgroeien (DWH). Deze koppeling biedt een aantal voordelen. Doordat de informatie beschikbaar is uit een administratieve bron laat het toe om een heel aantal detailvragen met lage betrouwbaarheid uit de onlinesurvey te schrappen. Daarnaast stelt het ons in staat om een gedetailleerde analyse van non-response te maken en een genuanceerde non-response correctie via weging toe te passen. De volledige survey is in Bijlage 1 toegevoegd.

2.2.1 Informed consent

Respondenten kregen eerst een korte toelichting over het doel van de studie, de onderzoekers, de geschatte invultijd, en de waarborgen rond anonimiteit en vertrouwelijkheid. Daarna volgt een expliciete toestemmingsvraag, waarbij deelnemers moeten bevestigen dat zij de informatie gelezen hebben en vrijwillig instemmen met deelname.

2.2.2 Kenmerken van de respondent en het gezin

Hierin werden een aantal kenmerken van de respondent en het gezin bevraagd (gender, leeftijd, opleidingsniveau, arbeidssituatie van respondent en eventuele partner), gezinssamenstelling met onderscheid tussen kinderen met en zonder recht op Groeipakket, verblijfssituatie van de kinderen en aanwezigheid van kinderen met zorgnoden. Deze informatie laat toe om de structuur van het gezin en extra informatie hierrond te koppelen aan het ontvangen Groeipakket en aan de uitgaven voor kinderen.

2.2.3 Inkomen en financiële context van het gezin

Hierbij wordt aangesloten bij bestaande, internationaal gebruikte indicatoren (EU-SILC) waarbij werd gepeild naar het totaal beschikbaar netto-inkomen per maand van het gezin, de mogelijkheid om financieel rond te komen, het beschikken over een buffer voor onvoorziene uitgaven en de mogelijkheid om jaarlijks een week op vakantie te gaan, als indicatoren voor materiële deprivatie. Deze vragen werden aangevuld met indicatoren die peilen naar inkomensschommelingen en verwachtingen over de financiële situatie in de toekomst. Daarnaast wordt nagegaan of het gezin andere bronnen van inkomsten heeft (bijvoorbeeld alimentatie) en in welke mate er sprake is van schuldbemiddeling of andere vormen van problematische schulden.

2.2.4 Perceptie van de toereikendheid van het Groeipakket

Respondenten wordt gevraagd in welke mate het Groeipakket volstaat om bepaalde noodzakelijke kosten voor de eigen kinderen te dekken, zoals voeding, kleding, onderwijs- of schoolkosten en vrijetijdsactiviteiten. Daarnaast wordt gepolst naar de inschatting van de toereikendheid van het Groeipakket om de minimaal noodzakelijke uitgaven voor kinderen (in het algemeen) te dekken.

2.2.5 Attitudes en opvattingen over het Groeipakket

Vervolgens bevat de survey een reeks stellingen over de modaliteiten van het Groeipakket, waarbij respondenten hun mate van (on)eens zijn kunnen aangeven op een vijf punten Likertschaal. Deze stellingen hebben betrekking op het belang van de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket en de mate waarin het Groeipakket selectief zou moeten zijn naar inkomen of leeftijd

2.2.6 Besteding van het Groeipakket

Daarnaast bevat de survey ook een aantal vragen rond de concrete besteding van het Groeipakket. Indien er sprake is van een kindrekening (bij kinderen met niet-voltijds verblijf in 1 gezin), worden

bijkomende vragen gesteld over afspraken met de andere ouder en over welke uitgaven van die rekening betaald worden (bv. huisvesting, nutsvoorzieningen, kinderopvang, onderwijs- en schoolkosten, vrijetijdsactiviteiten, spaargeld voor het kind). Indien het Groeipakket niet via een aparte kindrekening in kader van deeltijds verblijf wordt geregeld, wordt gevraagd aan welke uitgaven het Groeipakket in de praktijk wordt besteed en in welke mate het geld "gelabeld" wordt voor specifieke uitgaven, welke verder bevraagd worden via een aantal mogelijke uitgavencategorieën. Daarnaast bevat deze sectie ook hypothetische vragen over gewijzigde besteding bij inkomensschokken, zowel in positieve als negatieve richting. De bedoeling hiervan is om in kaart te brengen welke uitgaven gezinnen als (minst) vermijdbaar beschouwen.

2.2.7 Uitgaven van het gezin en uitgaven voor kinderen

De survey omvat ook vragen rond de uitgaven van de afgelopen maand (mei 2025) voor een aantal vaste kosten (huur of hypotheek; verbruikerskosten, kot), boodschappen en uitgaven voor kinderen (zowel een schatting van de totale uitgaven als kinderopvang, gezondheid kinderen, zakgeld, sparen, …). Hier wordt ook gevraagd naar huiseigenaarschap en autobezit.

3 Steekproef en data

Op basis van aangeleverde populatiegegevens van gezinnen zoals die beschikbaar waren op **3 maart 2025** (zie Bijlage 2) in het Datawarehouse Groeipakket werd een gestratificeerde steekproef getrokken. Deze steekproef was gestratificeerd naar uitbetalingsactor, aantal kinderen in het gezin, leeftijd van het oudste kind en inkomen (in 4 groepen). Meer details over de assumpties om deze steekproef te bepalen zijn terug te vinden in Bijlage 3.

Op basis hiervan bekwamen we een **bruto steekproefomvang van in totaal 169.047 dossiers**, of 20.1% van de totale populatie van dossiers. De trekkingskans varieert van 15.7% in het stratum met de laagste trekkingskans tot 29.3% in het stratum met de hoogste trekkingskans.

3.1 Steekproeftrekking en koppeling aan e-mailadressen

Op basis van de in Bijlage 3 beschreven procedure bepaalden we per stratum de trekkingskans. Vervolgens werd door een verantwoordelijke van het Agentschap Opgroeien een steekproef getrokken aan de hand van een simple random sampling (zonder teruglegging) uit de gegevens van het Datawarehouse Groeipakket van de gezinnen met rechtgevende kinderen. Deze steekproef bevatte naast de persoonsgegevens ook bijkomende gegevens over toelagen en bijkomende gezinskenmerken. Deze identificatiegegevens van deze steekproef werden verrijkt met mailadressen door de uitbetalingsactoren (zie Bijlage 7 voor meer gedetailleerde werkwijze om de privacy van de ontvangers optimaal te waarborgen) en enkel deze mailadressen werden doorgegeven aan de onderzoekers. Het aantal uiteindelijk verkregen e-mailadressen lag globaal iets hoger dan vooraf ingeschat. In totaal bleken er 104.954 dossiers in de bruto steekproef aanwezig te zijn waarvoor er tenminste één contactgegeven was ingevuld.

3.2 Koppeling met administratieve data

Na het afsluiten van de survey werden de mailinglijsten met de door de uitbetalingsactoren aangeleverde e-mailadressen zo snel mogelijk vernietigd. Pas nadat deze bestanden met e-mailadressen door de onderzoekers vernietigd waren werden de administratieve gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket op een beveiligde manier doorgegeven aan de onderzoekers en gekoppeld aan de gegevens uit de survey op basis van de unieke sleutelcode. Deze werkwijze liet toe om gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket te gebruiken zowel voor het analyseren van non-response bias als voor het beperken van een aantal gegevens rond gezinssamenstelling en toegewezen bedragen uit het Groeipakket.

4 Contactname en response rates.

4.1 Uitnodiging en reminders

Er werd een initiële uitnodiging voor de survey met een persoonlijke surveylink verstuurd via MailChimp (zie Bijlage 5), gevolgd door drie reminders die enkel verzonden werden naar e-mailadressen die nog niet deelnamen aan de survey. Meer details over de precieze contactstrategie zijn terug te vinden in Bijlage 3.

In onderstaande tabel wordt weergegeven hoeveel ontvangers de e-mail ook effectief openden in hun mailprogramma (‘Opens’ en ‘Open rate’), hoeveel op een link in het mailbericht klikten (‘Clicks’ en ‘Click rate’), hoeveel e-mails niet afgeleverd konden worden waardoor er een geautomatiseerde waarschuwing teruggestuurd werd (‘Bounced’ en ‘Bounce rate’) en hoeveel ontvangers zich expliciet uitschreven uit de gebruikte mailinglijst (‘unsubscribes’ en ‘Unsubscribe rate’).

Tabel 1. Overzicht van het aantal geopende e-mails, aangeklikte links, bounced e-mails en ‘unsubscribe’ uit de mailclient Mailchimp

		Recipients	Opens	Open rate	Clicks	Click rate	Bounced	Bounce rate	Unsubscribes	Unsubscribe rate
2/06/2025	1e uitnodiging	103985	26122	26.20%	420	0.40%	4177	4.02%	385	0.37%
10/06/2025	1e reminder	99591	28182	28.80%	289	0.29%	1644	1.65%	303	0.30%
16/06/2025	2e reminder	98352	24864	25.28%	285	0.29%	2132	2.17%	268	0.27%
20/06/2025	3e reminder	96427	25336	26.27%	219	0.23%	1653	1.71%	260	0.27%

Uit het totaal aantal geopende e-mails (104 540) dat naar 121 455 verschillende e-mailadressen (zowel primair als secundair) verstuurd werd kunnen we afleiden dat in totaal 86.04% van deze e-mails ‘geopend’ werden. Dit geeft aan dat de vooraf gemaakte assumptie van 50% e-mails die verdwijnen in spam, niet afgeleverd kunnen worden of anderszins ongezien blijft, overschat is.

4.2 Response rates

In totaal werd de onlinesurvey via de persoonlijk verstuurde links door 8.326 ontvangers gestart, dat is 7.97% van de mensen die de e-mail geopend hebben en 6.86% van alle verstuurde e-mails. Dit ligt

aanzienlijk onder de verwachte response rate van de groep waarvoor we de laagste response verwachtten, namelijk de groep onder de laagste inkomensgrens (11.1% response rate). In Bijlage 3 worden meer details gegeven over de response rates per stratum.

Tenslotte was de assumptie dat de survey door 80% van de deelnemers die startte met de survey ook effectief voltooid zou worden. Wanneer we het aantal starters (8.326) vergelijken met het aantal respondenten dat de volledige survey doorloopt (5.504), zien we dat de uitval aanzienlijk groter is dan verwacht en slechts 66.1% de vragenlijst voltooide. In Bijlage 6 wordt de uitval doorheen de survey geanalyseerd. Globaal heeft 4.9% van de bruto steekproef de survey gestart en 3.3% deze voltooid, wanneer we enkel rekening houden met de steekproef met een e-mailadres komen we op een response rate van 7.93% starters en 5.24% met de survey voltooid.

5 Methode van weging

Op verschillende momenten in de steekproeftrekking en praktische organisatie van de bevraging kunnen er stelselmatige afwijkingen geïntroduceerd zijn die als resultaat hebben dat de samenstelling van de gerealiseerde netto steekproef van respondenten in de survey betekenisvol verschilt ten opzichte van de populatie. Daarom werd allereerst een weegprocedure toegepast. De uiteindelijk berekende gewichten zijn het resultaat van drie stappen die in de Bijlage 4 in detail worden toegelicht:

1) toekennen van designgewichten (die corrigeren voor de ongelijke trekkingskansen van bepaalde strata),
2) toekennen van non-responsgewichten (die corrigeren voor selectieve non-respons), en
3) poststratificatie (die de verdeling hercalibreert naar gekende populatieverdelingen van de inkomensstrata, leeftijd oudste kind en gezinsgrootte zodat de precisie verhoogt).

Door deze laatste twee stappen zouden we er normaal gezien ook voor zorgen dat de standaard-meetfout kleiner wordt. Voor de verdere analyses in dit rapport werd gebruik gemaakt van de Complex Samples Procedure binnen SPSS 31, waarbij standaardfouten (en dus ook betrouwbaarheidsintervallen) correcter worden ingeschat omdat rekening wordt gehouden met de complexiteit van de weging (Pickery, 2010).

6 Leeswijzer voor de resultaten

We presenteren de resultaten in dit rapport vooral aan de hand van grafieken. Tenzij anders aangegeven, geven alle grafieken het resultaat weer van een analyse op de herwogen surveydata en representeren deze dus de oorspronkelijke populatie van gezinnen met recht op het Groeipakket zoals deze gekend waren in maart 2025. De resultaten worden meestal als % getoond (hoogte of lengte in een kolom- of staafdiagam), het 95% betrouwbaarheidsinterval (95% CI)[34] wordt ook steeds weergegeven aan de hand van een lijn die de bovenste en onderste grens van het betrouwbaarheidsinterval weergeeft.

Wanneer er cijfers worden weergegeven in de tekst, zoals een percentage of een gemiddelde waarde, dan wordt naast deze schatting ook steeds het 95% betrouwbaarheidsinterval weergegeven (95%

[34] Dit 95% CI wordt berekend op basis van de standaard error die via de complex samples procedure berekend wordt, deze houdt rekening met het design en de weging.

Confidence Interval of 95% CI). Dit geeft het interval weer waarbinnen we er met 95% zekerheid vanuit kunnen gaan dat de populatiewaarde ligt.

6.1 Leeswijzer voor forest plots

Voor multivariate analyses worden, naast model effecten ook de sterkte en de richting van het verband in het model getoond aan de hand van 'Forest plots' (zie bijvoorbeeld Figuur 13).

Per kenmerk (predictor) staan de gecorrigeerde oddsratio's (OR) met 95%-betrouwbaarheidsinterval (CI) afgebeeld; alle OR's zijn berekend rekening houdend met de overige variabelen in het model.

De horizontale as toont de OR. Wanneer de OR significant groter is dan 1 betekent dat een hogere kans op de uitkomst in vergelijking met de referentiecategorie, een OR significant lager dan 1 betekent een lagere kans op de uitkomst t.o.v. de referentiecategorie. Elk punt geeft de punt-schatting van de odds ratio; de horizontale lijn door elk punt is het 95%- betrouwbaarheidsinterval (onzekerheid/precisie). Wanneer de odds ratio significant groter of kleiner dan 1 is (wanneer het volledige 95%-CI niet door 1 gaat) dan is de puntschatting en het betrouwbaarheidsinterval blauw gekleurd, is een odds ratio niet significant groter of kleiner dan 1 dan is deze grijs gekleurd.

Categorisch gecodeerde kenmerken (zoals bijvoorbeeld inkomensgroep) worden per niveau vergeleken met één referentiecategorie (de laatste of hoogste groep). Deze referentiecategorie is niet zichtbaar in de plot omdat de OR daarvan 1 is, in de plot zelf staan enkel de niveaus die gecontrasteerd worden met de referentiecategorie. Onderaan de tabel wordt weergegeven wat de referentiecategorie is voor elke categorische predictor. Voor continue kenmerken is een schaal gekozen ("per 10 euro") zodat de OR gelezen kunnen worden als : de odds veranderen met factor OR per toename van 10 euro. Om de tegenovergestelde vergelijking te maken kunnen de OR omgekeerd worden (OR_{A vs B} = 1 / OR_{B vs A} (het 95%-CI resp. [1/Upper; 1/Lower]).

Hoofdstuk 3
Wie nam deel aan de survey?

1 Inleiding

In het volgende deel beschrijven we de deelnemende gezinnen aan de survey aan de hand van een aantal individuele en gezinskenmerken. Daarnaast peilden we ook naar de socio-economische situatie van het gezin, waarbij onder meer het 'objectieve' totale beschikbare gezinsinkomen bevraagd werd.

2 Kenmerken respondenten

2.1 Taal, gender en leeftijd

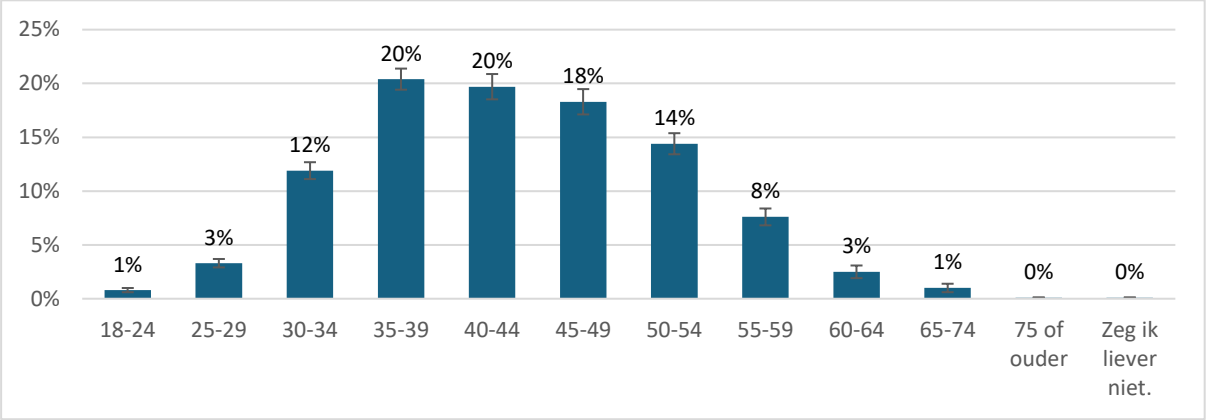
De uitnodiging en 1e reminder voor deelname aan het onderzoek werd naar het eerst genoteerd e-mailadres per dossier gestuurd, de tweede en derde herinnering werd gestuurd aan het eerste e-mailadres als er geen tweede adres beschikbaar was, als dat er wel was werd dit naar het tweede beschikbare adres gestuurd. De overgrote meerderheid van de respondenten bleken vrouwen (81.0%; 95% CI 79.8%-82.1%), 18.5% waren mannen (95% CI 17.4%-19.7%). Dit zou kunnen betekenen dat het merendeel van de primair genoteerde mailadressen afkomstig is van vrouwen[35], maar even goed kan het zijn dat binnen man/vrouw koppels de vraag om een survey in te vullen rond het Groeipakket eerder door vrouwen opgenomen werd.

De leeftijdsverdeling van de respondenten wordt gepresenteerd in onderstaande grafiek. We zien hier gezinnen waarbij de respondent gemiddeld een iets ouder profiel heeft, met vooral een groot aandeel respondenten tussen 35-44 jaar (40%). Bij de huidige studie werden gezinnen gestratificeerd op basis van de leeftijd van 'het oudste kind met recht op Groeipakket' maar hierbij werden ook gezinnen geselecteerd waarbij er nog een of meerdere oudere inwonende kinderen zonder recht op Groeipakket aanwezig kunnen zijn[36], en waarvan de ouder(s) dus mogelijk gemiddeld iets ouder zijn dan wanneer alle inwonende gezinsleden meegenomen worden in de stratificatie.

35 In de kinderbijslagregeling voor 2019 werd de kinderbijslag doorgaans betaald aan de moeder. Het lijkt waarschijnlijk dat de uitbetalingsactoren dus als primair contactgegeven beschikken over het e-mailadres van de moeder bij die gezinnen waar alle kinderen geboren zijn voor 2019 en waar er sindsdien geen wijzigingen in gezinssamenstelling gebeurde.

36 Dit was het geval in 14.3% van de gezinnen.

Figuur 1 Verdeling volgens leeftijd van de respondenten.

Opmerkingen: n = 5236

De overgrote meerderheid van de respondenten (85.4%, 95% CI 84.3%-86.3%) vulde de survey in het Nederlands in, toch koos ook 8.4% (95% CI 7.7%-9.3%) voor de aangeboden mogelijkheid om de survey in te vullen in het Frans en 6.3% (95% CI 5.7%-6.9%) in het Engels.

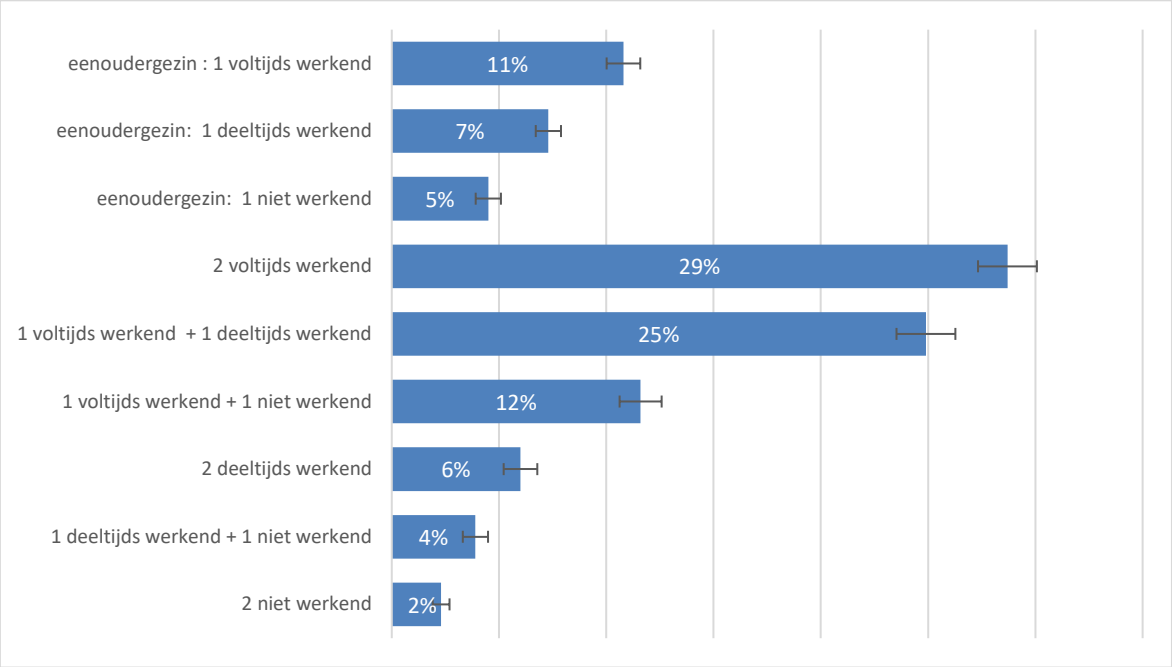
2.2 Arbeidssituatie en opleidingsniveau

Op basis van de verstrekte gegevens over de eigen arbeidssituatie en deze van een eventuele partner konden we de gezinnen toewijzen aan een of twee inkomens uit voltijdse arbeid, deeltijdse arbeid en/of een vervangingsinkomen van tijdelijke of meer langdurige aard (werkloosheidsuitkering, invaliditeit, leefloon, …). Ongeveer drie op tien van alle gezinnen rapporteert 2 voltijdse inkomens, gevolgd door nog een kwart gezinnen met 1 voltijdse en 1 deeltijds inkomens, wat samen meer dan de helft van de gezinnen betreft. Binnen de groep gezinnen met maar één ouder zegt 48% voltijds te werken en 32% werkt deeltijds. Bij koppels werkt in 37% van de gevallen beiden voltijds, 32% combineert een voltijds met deeltijds inkomen en 15% een voltijds inkomen met een vervangingsinkomen (of geen inkomen).

De werkintensiteit ligt hier dus vrij hoog, en slechts een beperkt aandeel van de gezinnen rapporteert dat de volwassen in het gezin niet werken en dus vermoedelijk rondkomen van vervangingsinkomens (1 of 2, samen 6.8%[37]). Dit is vergelijkbaar is met gekende gegevens over de Vlaamse populatie en suggereert dat de steekproef op dit vlak dus representatief is.

37 Wanneer we dit vergelijken met *het aandeel van de Vlaamse bevolking* die leeft in een gezin met lage werkintensiteit (werkintensiteit <0.2 EU- SILC 2024 Vlaanderen) ligt dit op 6.9% (https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/bevolking-in-een-huishouden-met-zeer-lage-werkintensiteit), dit bedraagt 18% bij eenoudergezinnen en tussen 2 en 6% bij koppels. Bij eenoudergezinnen zijn onze cijfers op gezinsniveau vergelijkbaar (20%; 95% CI 17.84%-22.16%); bij koppels ligt dit in onze survey op gezinsniveau op 3% (2.41%-3.59%).

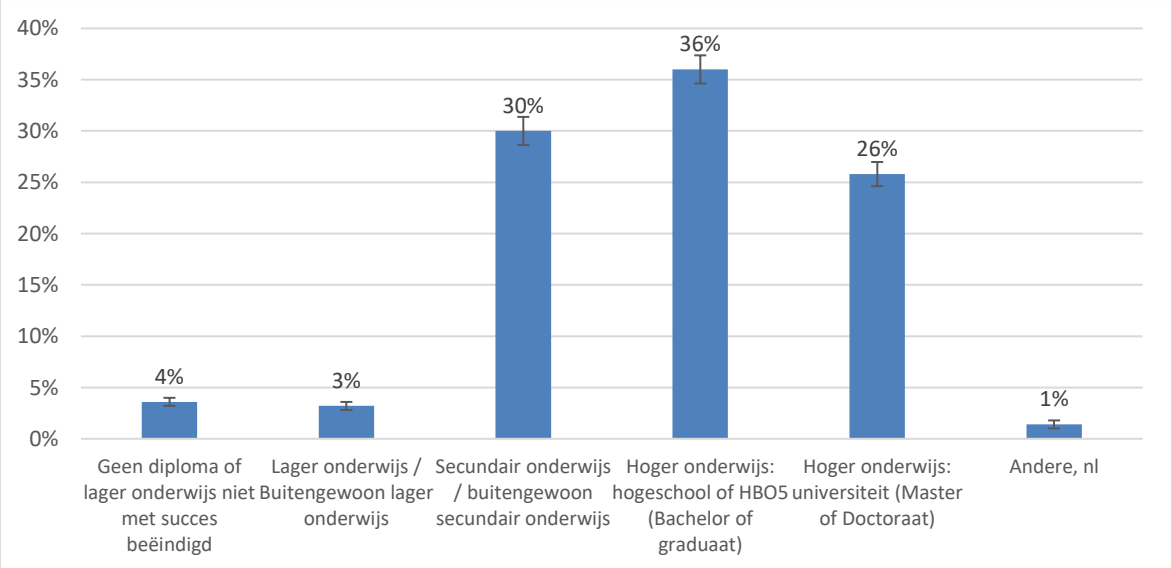
Figuur 2 Verdeling volgens arbeidssituatie van het gezin.

Opmerkingen: n = 5088; Niet werkend: zowel tijdelijk niet betaald aan het werk (bv. werkzoekend, langdurig ziek, ouderschapsverlof, loopbaanonderbreking, vrijwilligerswerk, leefloon, ...) of niet aan het werk (bv met pensioen, niet werkzoekend, ...)

De respondenten die deelnamen aan de bevraging zijn in meer dan de helft van de gevallen hoogopgeleid, met een graduaatsdiploma of een diploma professionele of academische bachelor of master. Voor het vervolg van dit rapport onderscheiden we verder enkel nog de groep zonder diploma hoger onderwijs (laag tot middengeschoold, 37%) van een groep hooggeschoolde respondenten (63%). Meer details zijn opgenomen in Bijlage 8 (8.1).

Figuur 3 Verdeling volgens zelf gerapporteerd opleidingsniveau (hoogst behaalde diploma) respondent

Opmerkingen: n = 5449

3 Wie maakt er deel uit van het gezin?

3.1 Eenoudergezin of gezin met meerdere volwassenen

In de **survey** zelf werd gevraagd of de respondent samenwoonde met andere volwassene(n), en zo ja, wie dit dan was/waren. In totaal gaven **22.1**% (95% CI: 21.1%-23.2%) van de respondenten aan dat zij de **enige volwassene** binnen het gezin waren, in 71.8% (95% CI: 70.6%- 73.0%) van de gezinnen wonen twee volwassenen samen. Daarnaast is er nog een niet onaanzienlijke groep van 6.1% die aangeeft dat er meer dan 2 volwassenen in het gezin aanwezig zijn.

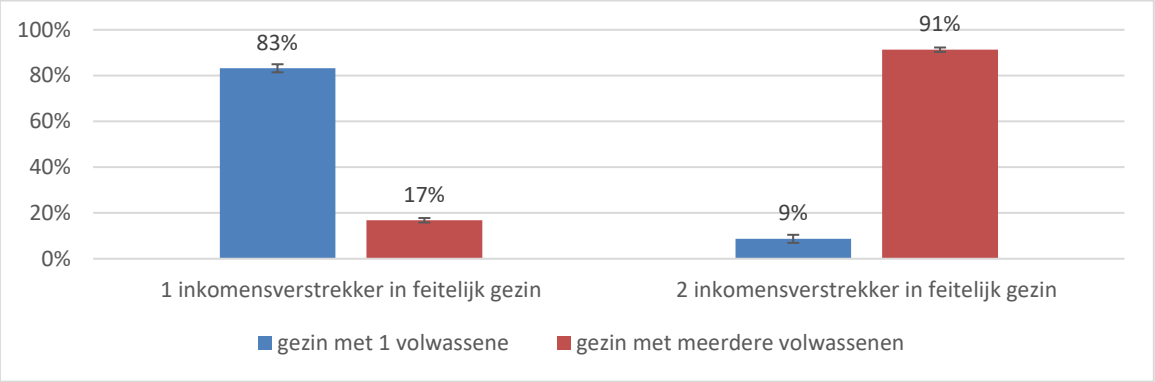
Bij de gezinnen met 2 of meer volwassenen (n =3772) woont de respondent vooral samen met een partner die de ouder is van alle kinderen (81.5%), een partner die ouder is van sommige kinderen maar niet van alle kinderen (8.7%) of een partner die geen ouder is van de kinderen in het gezin (6.8%). Ongeveer 2% zegt (ook) samen te wonen met een ouder of schoonouder en een ongeveer even grote groep woont samen met een ander familielid van henzelf of de partner, een vriend of vriendin of een ex-partner. In verdere analyses maken we enkel nog onderscheid tussen éénoudergezinnen waar slechts 1 volwassene aanwezig is en niet-eenoudergezinnen (met 2 of meer volwassenen; in totaal 77.9% van de gezinnen). (zie ook Bijlage 8).

Het aantal volwassenen in het gezin zoals gerapporteerd door de respondenten komt gedeeltelijk overeen met de informatie die in de administratieve data gehanteerd wordt met betrekking tot het **aantal inkomensverstrekkers** in het feitelijk gezin. Volgens de **administratieve gegevens** gaat het om **18.4% gezinnen met 1 inkomensverstrekker** (95% CI 17.6% en 19.2%) en 81.6% gezinnen met 2 inkomensverstrekkers (95% CI 80.8% -82.4%).

Wanneer er 2 inkomensverstrekkers bekend zijn gaat het in 91% van de gevallen (95% CI 90.3%-92.3%) om gezinnen waarbij respondenten zelf aangeven met twee of meer volwassenen samen te leven. In geval er 1 inkomensverstrekker in het feitelijk gezin geregistreerd staat bij een dossier, geven 83% van deze gezinnen aan effectief een eenoudergezin te vormen, in 17% van de gevallen woont er toch een of meerdere andere volwassenen[38] in het gezin. Deze discrepantie heeft mogelijk deels te maken met het tijdsverschil tussen de registratie van het aantal inkomensverstrekkers en het invullen van de survey, daarnaast zien we ook dat het in deze gevallen relatief vaker gaat over inwonende ouders of schoonouders die niet als inkomensverstrekker worden beschouwd of mogelijk relatief ‘nieuwe’ partners die geen ouder zijn van de kinderen.

38 Dit zijn volgens de 314 respondenten die naar eigen zeggen geen eenoudergezin zijn maar wel met 1 inkomensverstrekker in de administratieve data zitten vooral partners die ouder zijn van alle kinderen (39.6%), partners die geen ouder zijn van de kinderen (16.2%), ouders of schoonouders (12.3%) of partners van sommige maar niet alle kinderen (9.4%).

Figuur 4 Gezinssituatie uit de survey: gezin met 2 of meer volwassenen vs. eenoudergezin volgens administratief bekend aantal inkomensverstrekkers

Opmerkingen: n = 5327

3.2 Kinderen voltijds of deeltijds in het gezin aanwezig

Voor de kinderen met recht op het Groeipakket werd gevraagd of alle kinderen voltijds of deeltijds in het gezin verblijven. Uit onderstaande figuur blijkt dat het in bijna 90%[39] van de gezinnen gaat om huishoudens waar alle kinderen voltijds in het gezin verblijven[40].

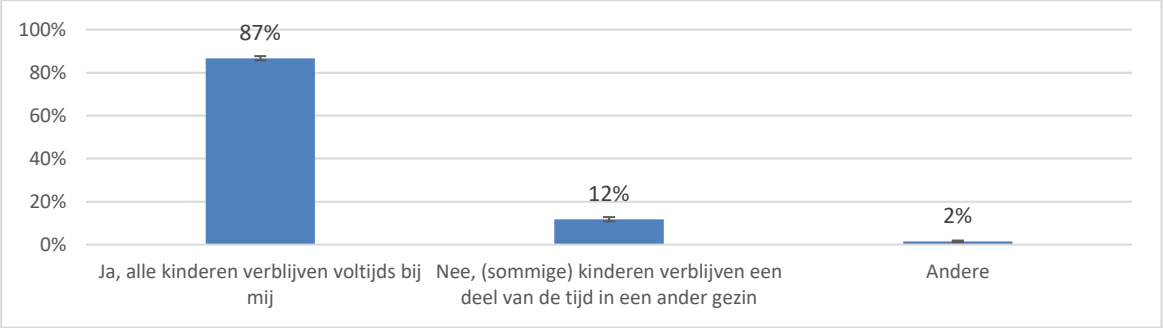
Van de gezinnen waar niet alle kinderen voltijds in het gezin verblijven (n = 608) heeft iets meer dan de helft (57.6%) een identieke verblijfsregeling voor alle kinderen. Dit is in driekwart van de gevallen co-ouderschap, ongeveer 21% van deze groep met identieke verblijfsregelingen voor alle kinderen zegt dat de kinderen meer dan de helft van tijd in het eigen gezin verblijven (bijvoorbeeld verblijfsouder in een regeling met weekendverblijf bij de andere ouder).

Wanneer niet alle kinderen dezelfde verblijfsregeling hebben (dit is het geval voor 42.4% van de niet-voltijds kinderen) is er bij bijna een kwart van deze gezinnen minstens 1 kind voltijds aanwezig, daarnaast een kind in co-ouderschap (56%) of meer dan de helft van de tijd in het gezin aanwezig (33%), zie ook Bijlage 8.

39 Door de wijze van afbakening van het steekproefkader (uitsluiting van gezinnen waarbij een kind in meer dan 1 feitelijk gezin bekend is) werden er vooraf een aantal gezinnen uitgesloten wat in de praktijk vooral zal gaan om gezinnen met kinderen in verblijfsco-ouderschap.

40 Of alle kinderen voltijds of niet in het gezin verblijven hangt vooral samen met een interactie tussen de leeftijd van het oudste kind en gezinsgrootte: Jongere kinderen (uit de groep 0-5 jaar en 6-11 jaar) verblijven relatief vaker voltijds in het gezin, maar jongere kinderen in een gezin met 1 kind hebben meer kans op deeltijds verblijf.

Figuur 5 Verdeling volgens verblijfsregeling van alle kinderen: voltijds in het gezin aanwezig of niet.

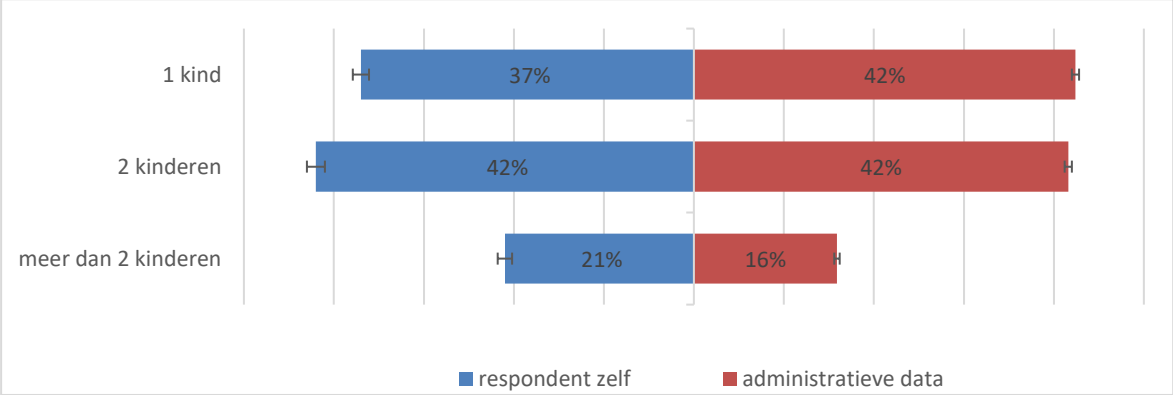
Opmerkingen: n = 5441

3.3 Wie zijn de kinderen in het gezin?

Naast volwassenen en kinderen met recht op het Groeipakket rapporteert ook in totaal 14.3% van de respondenten dat er één of meerdere kinderen zonder recht op Groeipakket in het gezin verblijven (in 11% van de gezinnen gaat dit om 1 kind, de overige 3% van de gezinnen zet dat er 2 of meer van deze kinderen zonder recht op Groeipakket in het gezin aanwezig zijn.

Het totaal aantal gerapporteerde kinderen met recht op Groeipakket zoals dat door de respondenten zelf opgegeven wordt stemt niet volledig overeen met de stratificatievariabele 'aantal kinderen' in de steekproef (zie Figuur 6 en Bijlage 8 voor meer details), in totaal stemt het zelf opgegeven aantal kinderen bij 86% van de gezinnen overeen met de stratificatievariabele 'aantal kinderen' in de administratieve data.

Figuur 6 Aantal kinderen volgens surveydata en administratieve gegevens

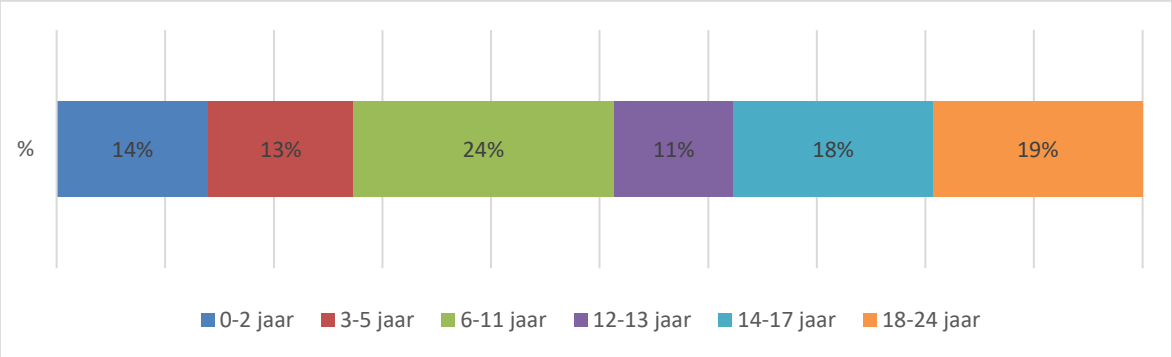
Opmerkingen: n = 5274 voor door respondent zelf ingevulde gegevens, n = 5500 voor administratieve data

Bij de groep gezinnen met 1 kind geeft 12.6% van deze gezinnen toch aan dat er twee kinderen aanwezig zijn met recht op Groeipakket en 5% zegt meer dan 2 kinderen in het gezin te tellen. Bij gezinnen die op basis van de administratieve data 2 kinderen tellen, matcht dit in 86% van de gevallen met wat de respondent zelf invulde, 5.6% van deze gezinnen zegt slechts 1 kind met recht op Groeipakket te hebben en 8.3% geeft aan dat er meer dan 2 kinderen zijn. Gezinnen met meer dan 2 kinderen worden samen gegroepeerd, hierbij bedraagt de overeenkomst met de zelf opgegeven 'meer dan 2 kinderen' 96%, slechts 3.4% zegt maar 2 kinderen te hebben (zie ook Bijlage 8). Dit geeft misschien een indicatie dat de invulling die respondenten zelf geven aan wie er tot hun feitelijk gezin behoort niet altijd volledig

overeenstemt met wat er in de administratieve gegevens rond gezinssamenstelling bekend is in de gezinsdossiers. Omdat we in deze studie dossiers volgens het aantal rechtgevende kinderen met Groeipakket analyseren en deze gegevens ook gebruikt werden om de steekproef te stratificeren hanteren we in het vervolg van de analyses steeds het uit de administratieve data afkomstig aantal kinderen volgens het gezinsdossier als indicator voor het aantal kinderen.

Op basis van het **totaal aantal zelf gerapporteerde kinderen** zien we dat per gezin gemiddeld 1.85 kinderen met Groeipakket deel uitmaken van het gezin. Deze kinderen zijn verdeeld naar leeftijd volgens de verdeling weergegeven in de onderstaande figuur. Opgelet, het gaat hier over het aantal kinderen per leeftijdsgroep, wat betekent dat de verhoudingen berekend worden op het totaal aantal opgegeven kinderen in plaats van op het aantal gezinnen.

Figuur 7 Verdeling van het aantal kinderen per leeftijdsgroep t.o.v. het totaal aantal kinderen (zoals opgegeven door de respondenten in de survey.

Opmerkingen: Opgelet, het gaat hier over het aantal kinderen per leeftijdsgroep, wat betekent dat de verhoudingen berekend worden op het totaal aantal opgegeven kinderen in plaats van op het aantal gezinnen. (n = 10617).

Zoals in de afbeelding hierboven zichtbaar is, is in totaal 19% van alle kinderen uit de bevraagde gezinnen 18 jaar of ouder. In totaal geven 31% van de gezinnen zelf aan dat er tenminste één van de kinderen met recht op Groeipakket in de categorie 18 tot 24 jaar zit. Ongeveer drie op vier van alle kinderen van 18+ bevindt zich in het hoger onderwijs. Van de gezinnen met tenminste een kind in het hoger onderwijs rapporteert ongeveer een kwart (26%) ook een Studietoelage hoger onderwijs ontvangen te hebben voor het huidige academiejaar[41].

Tabel 2 Verdeling van het totaal aantal kinderen tussen 18-24 met recht op Groeipakket volgens de situatie secundair onderwijs, hoger onderwijs of geen onderwijs.

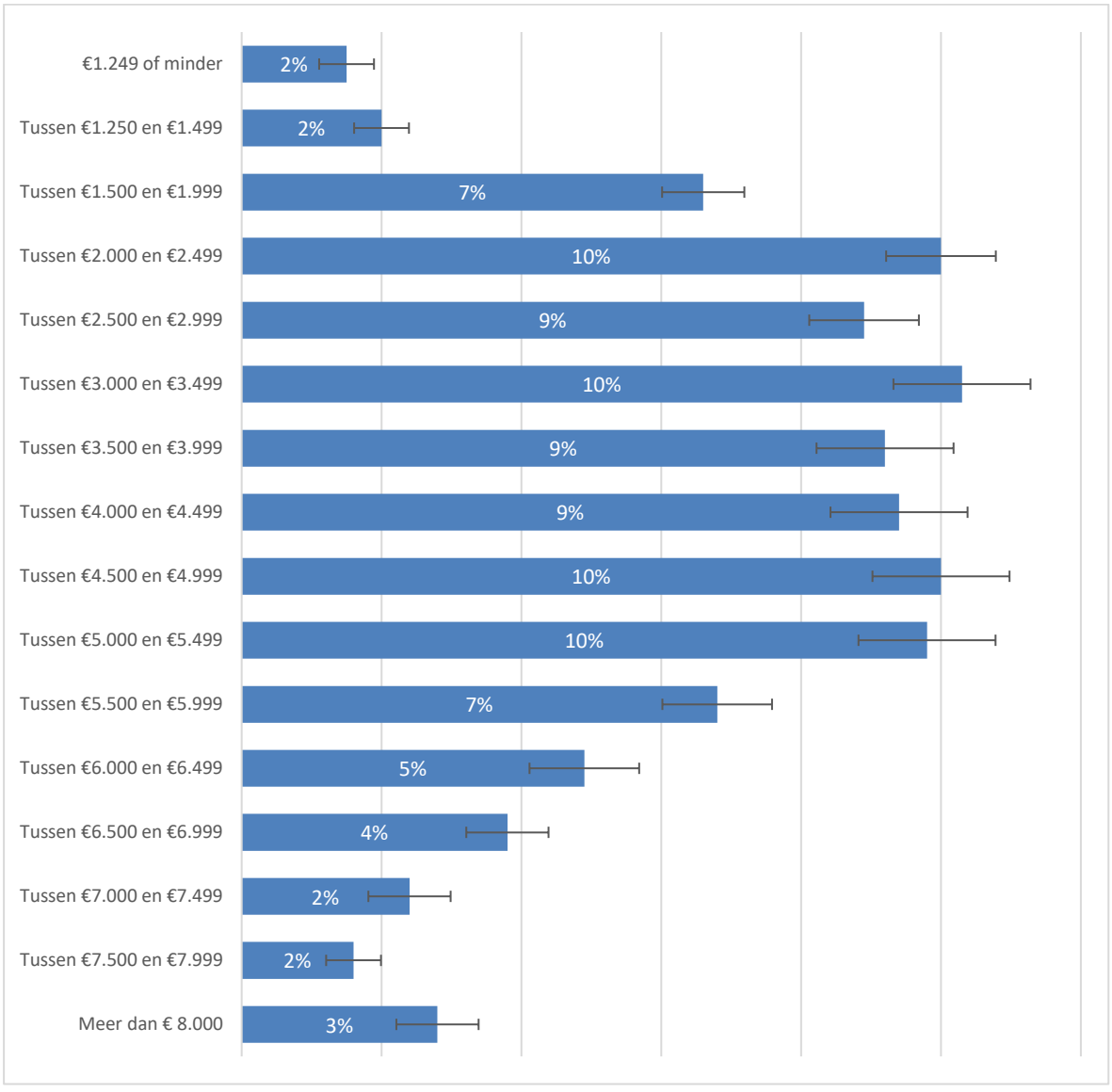
	n= 1831
Secundair onderwijs	29%
Hoger onderwijs	73%
Geen onderwijs en geen werk	4%
Geen onderwijs, wel werk	9%
Andere	7%

41 In het schooljaar 2023-2024 (meest recente cijfers voor schoolbevolking hoger onderwijs, Departement Onderwijs en Vorming, 2024) werden er 65 069 Studietoelagen toekend (Statistiek Vlaanderen, 2025) voor in totaal 246 408 Belgische studenten in graduaatsopleidingen, professioneel gerichte of academisch gerichte bachelor of Masteropleidingen in het Nederlandstalig hoger onderwijs, wat overeen zou komen met ongeveer 26% studenten met een studietoelage in het schooljaar 2023-2024.

4 Inkomen van het gezin

Om een schatting te krijgen van het beschikbare inkomen werd gevraagd aan de gezinnen om het eigen totaal beschikbare inkomen te situeren op een schaal van mogelijke inkomensklassen. Hierbij gaf 6.7% aan dit ofwel niet te weten of dit liever niet mee te delen. Deze groep werd verder buiten beschouwing gelaten. In totaal 93.5% (95% CI : 91.72%- 93.28%) geeft aan te kunnen beschikken over het volledige inkomen en dus niet in een situatie van collectieve schuldenregeling, budgetbeheer of loonbeslag te zitten.

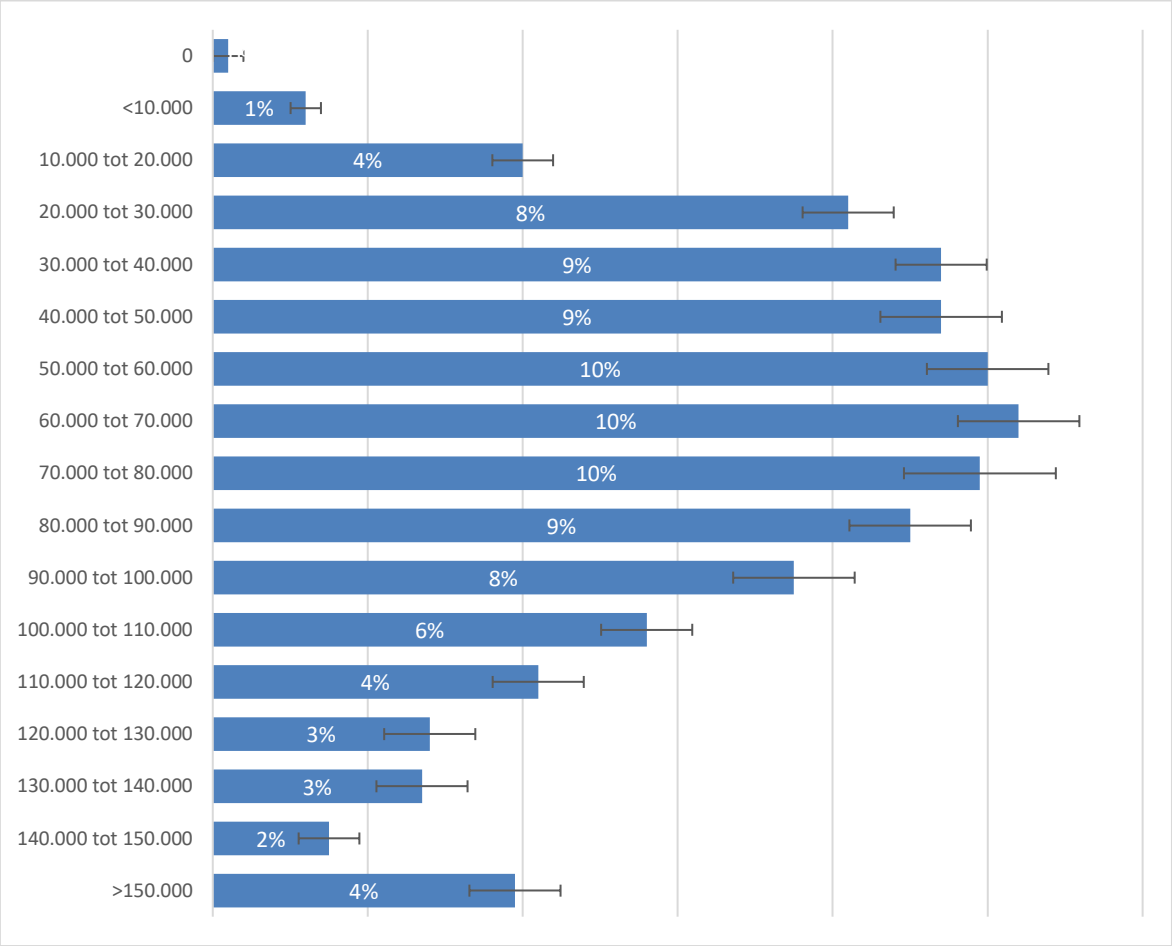
Figuur 8 Verdeling respondenten volgens zelf ingevuld totaal beschikbaar gezinsinkomen.

Opmerkingen: n = 5140

Ook hier beschikken we over gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket. Hierbij gaat het over een verdeling van respondenten volgens de klasse van het aangepast bruto totaal jaarinkomen van het gezin. Deze verdeling wordt weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 9 Verdeling respondenten volgens jaarlijks bruto totaal gezinsinkomen uit gegevens Datawarehouse Groeipakket.

Opmerkingen: n = 5504

5 Bespreking

De survey werd ingevuld door een vooral vrouwelijke en relatief iets oudere populatie van respondenten, waarvan de meerderheid een diploma hoger onderwijs heeft en in een gezin met een relatief hoge werkintensiteit leeft (meer dan de helft van de gezinnen woont in een gezin met twee tenminste deeltijdse arbeidsinkomens). Ongeveer één op vijf gezinnen is een eenoudergezin; in de overige gezinnen wonen meestal twee volwassenen samen, al geeft een kleine maar niet te verwaarlozen groep aan met meer dan twee volwassenen in het huishouden te leven. De meeste kinderen met recht op Groeipakket verblijven voltijds in het gezin, maar bij ongeveer één gezin op tien is minstens één kind deeltijds aanwezig, vaak in een co-ouderschapsregeling. Gemiddeld telt een gezin tussen 1 en 2 kinderen met Groeipakket en in bijna een derde van de gezinnen is minstens één kind 18 tot 24 jaar, deze kinderen bevinden zich meestal in het hoger onderwijs. Er waren enige discrepanties tussen hoe gezinnen zelf hun feitelijke gezinssituatie beschreven en wat bekend is in de administratieve data. Deze verschillen zijn mogelijk deels toe te schrijven aan daadwerkelijke verschillen, mogelijk hebben sommige hiervan ook gedeeltelijk te maken met het tijdsinterval tussen de meest recente aanpassing van administratieve gegevens en het moment van invullen van de survey.

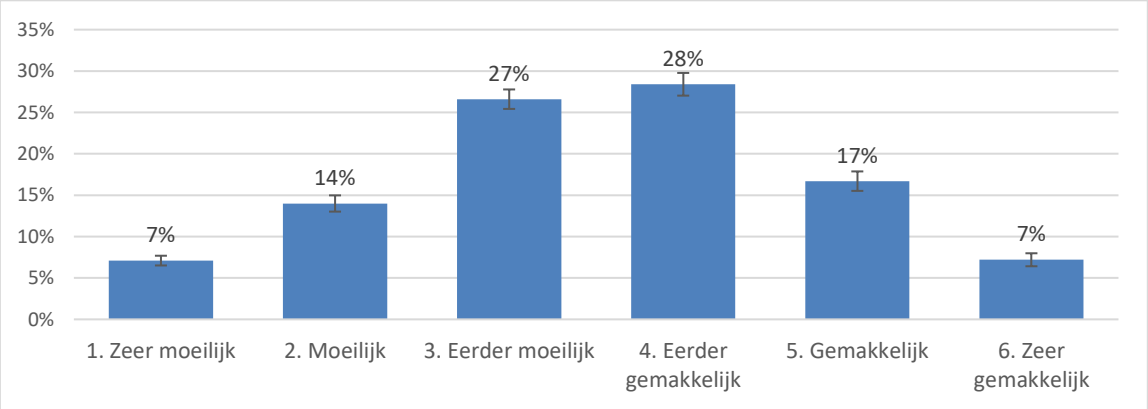
Hoofdstuk 4
Financiële context van het gezin

In de beschrijving van de gezinnen volgens een aantal kenmerken vermeldden we in het vorige hoofdstuk al dat gepeild werd naar het 'objectieve' totale beschikbare gezinsinkomen. De inkomenspositie van gezinnen werd daarnaast ook gehanteerd als stratificatievariabele. Echter, het totale gezinsinkomen of inkomensklasse waarin een gezin zich bevindt zegt niet noodzakelijk iets over de hoeveelheid financiële middelen die een gezin vrij kan spenderen, de financiële buffer waarover een gezin kan beschikken of de kosten waarmee een gezin te maken krijgt. Daarom is het relevant om de inkomensgegevens aan te vullen met indicatoren van subjectieve armoede, materiele deprivatie en de voorspelbaarheid en stabiliteit van het gezinsinkomen om een beter beeld te krijgen van de financiële context waarin de deelnemende gezinnen verkeren omdat dit ook meebepaalt hoe ze de toereikendheid van het Groeipakket inschatten en hoe zij dit kunnen besteden.

1 Subjectieve armoede

Allereerst werd gepeild naar subjectieve armoede, of de mate waarin het moeilijk is om met het beschikbare inkomen rond te komen. Hierbij bleek dat in totaal 21.1% van de gezinnen aangeeft dat het moeilijk tot zeer moeilijk kan rondkomen met het beschikbare gezinsinkomen (zie Figuur 10). Dit cijfer reflecteert de ervaring op gezinsniveau, als we dit herrekenen met een aangepaste weging om het aandeel kinderen te weerspiegelen komt dit op 21.9% van alle kinderen met recht op Groeipakket tussen 0 en 24 jaar in de steekproef die in een gezin wonen waar men moeilijk tot zeer moeilijk kan rondkomen. Dit is aanzienlijk hoger dan het % dat op basis van de EU SILC data berekend werd voor kinderen in Vlaanderen anno 2024, nl. 14%[42] .

Figuur 10 Verdeling van de antwoorden voor de vraag 'Kan uw gezin met dit totaal beschikbaar inkomen rondkomen?'

Opmerkingen: n = 5471

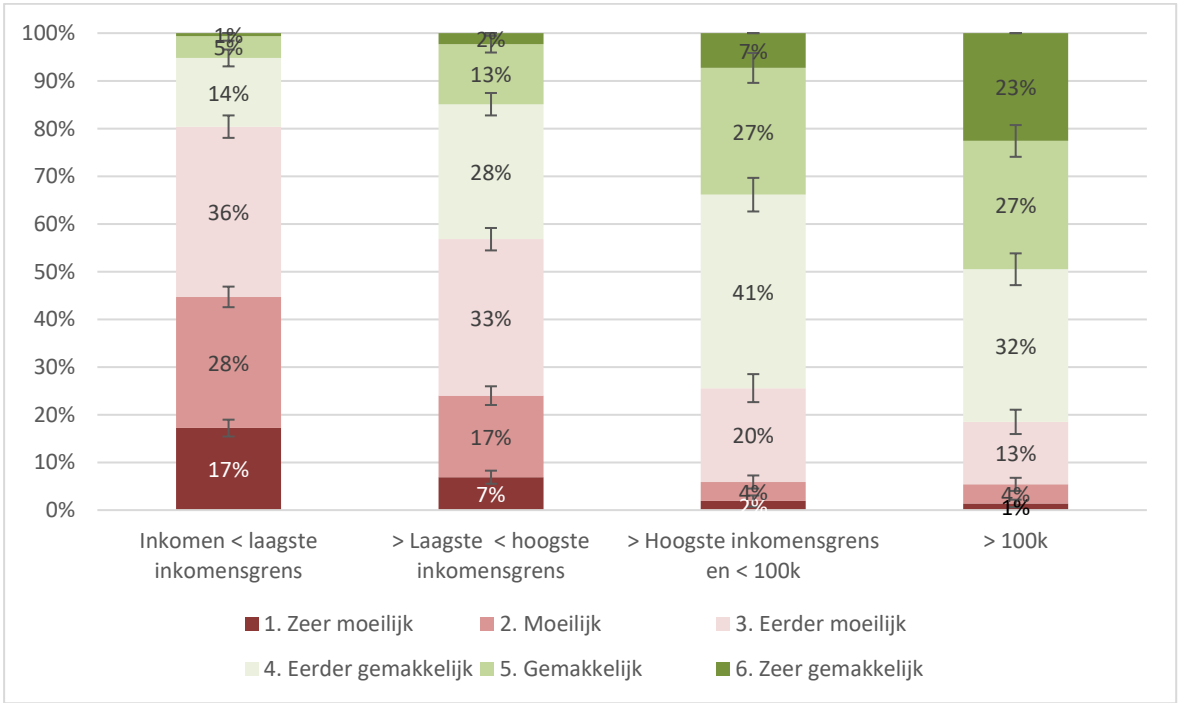
42 https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/gezinsinkomen-en-kansarmoede#toc-armoede-indicatoren-op-kindniveau-op-basis-van-de-eu-silc-enquete

De ervaring van (zeer) moeilijk kunnen rondkomen hangt samen met vooral inkomensklasse van het gezin ($F(3,5249) = 146.185$, $p<0.01$), maar ook met de leeftijd van het oudste kind ($F(3,5249) = 3.54$, $p<0.05$) en de interactie tussen gezinsgrootte en leeftijd ($F(5, 5247)= 2.52$, $p<0.05$) en de interactie tussen inkomensgroep en leeftijd ($F(9,5243)=2.41$, $p<0.05$).

De relatie met inkomensgroep en met leeftijd van het oudste kind wordt weergegeven in onderstaande figuren. Hieruit is duidelijk dat bijna de helft van de gezinnen onder de laagste inkomensgrens aangeeft (zeer) moeilijk te kunnen rondkomen met het beschikbare inkomen, tegenover ongeveer een kwart in de groep met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrenzen. Gezinnen met kinderen tussen 12 en 17 jaar geven duidelijk vaker aan moeilijk rond te kunnen komen dan gezinnen waar het oudste kind jonger dan 12 is of het oudste kind 18 of ouder (zie Figuur 12).

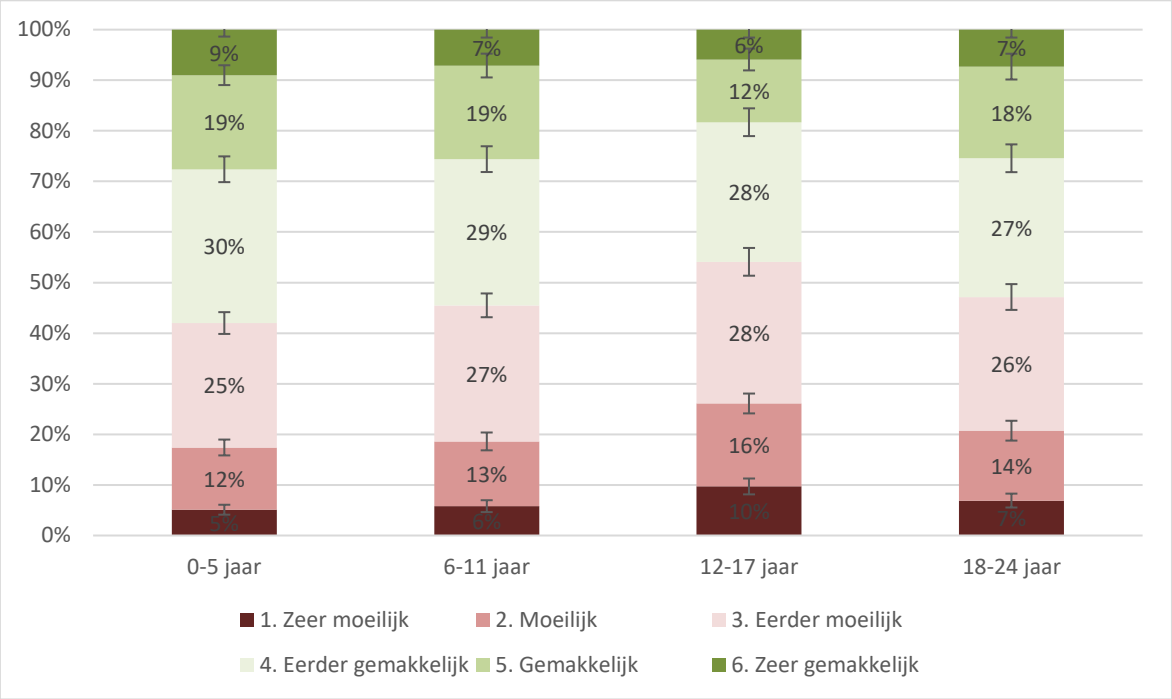
De samenhang tussen de factoren onderling was niet zo sterk, gezinnen geven iets vaker aan moeilijk te kunnen rondkomen in gezinnen met meer dan 2 kinderen in vergelijking met gezinnen met 1 of 2 kinderen in de groep met de laagste inkomens en in de inkomensgroep boven de hoogste inkomensgrens maar tot 100k, terwijl in de groep met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens de ervaring van moeilijk rondkomen eerder lijkt toe te nemen met het aantal kinderen. Bij gezinnen onder de hoogste inkomensgrens zijn het vooral gezinnen waar het oudste kind in de leeftijd 12 tot 17 jaar zit die moeilijker kunnen rondkomen, bij gezinnen met een inkomen tussen de hoogste inkomensgrens maar onder 100k zijn het zowel gezinnen met tieners als wanneer er een oudste kind 18 of ouder is waar men (relatief) iets vaker aangeeft (zeer) moeilijk rond te komen (zie ook Bijlage 9)

Figuur 11 Subjectieve armoede volgens inkomen

Opmerkingen: n = 5471

Figuur 12 Subjectieve armoede volgens leeftijd oudste kind

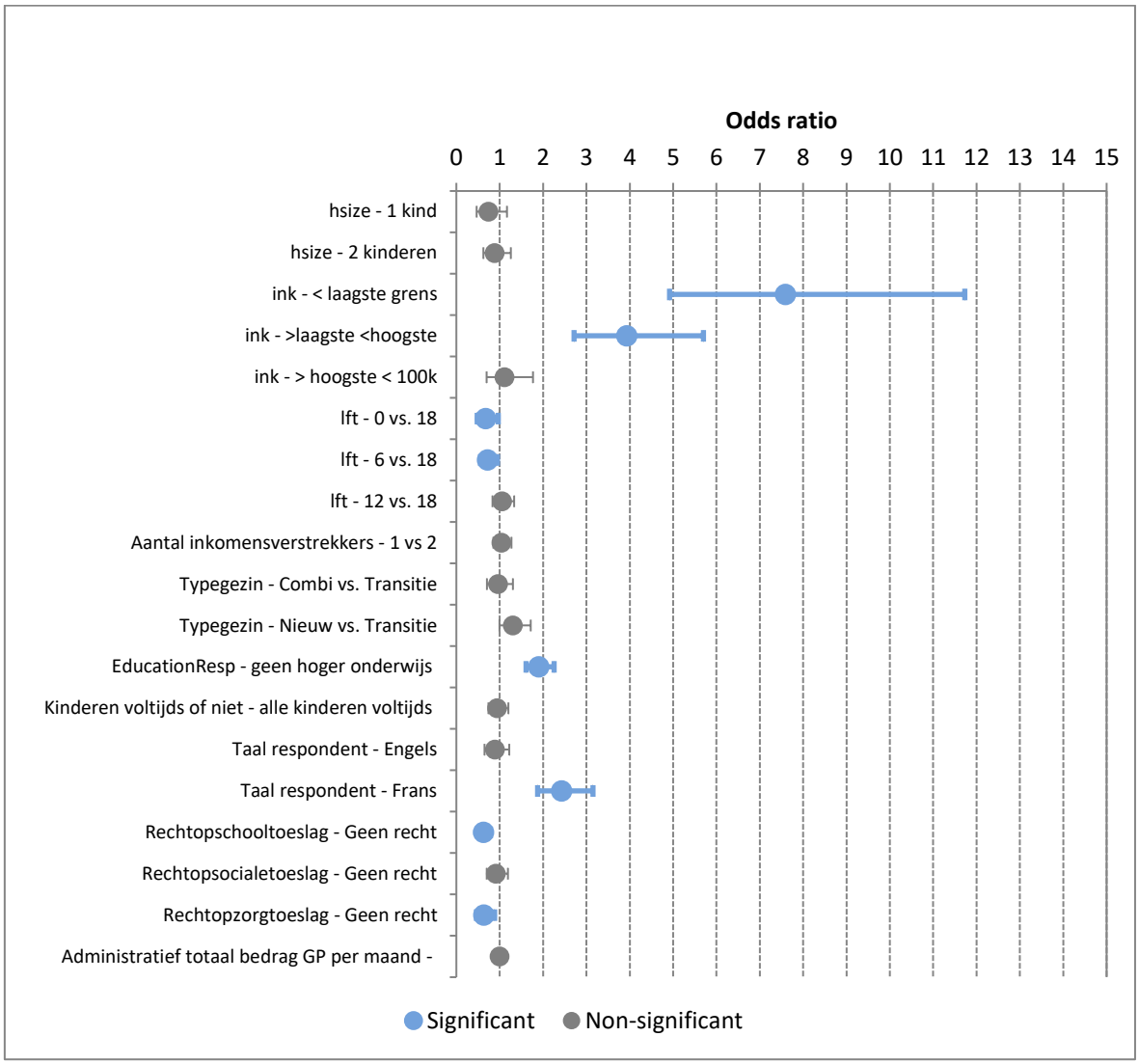
Opmerkingen: n = 5471

In een vervolganalyse bleek dat naast inkomenspositie en leeftijd van het oudste kind nog andere kenmerken van gezinnen en respondenten samenhangen met subjectieve armoede. Het gaat dan over het **opleidingsniveau** van de respondent (lager tot middenopgeleide respondenten hebben 1.6 tot 2.3 keer zoveel kans om subjectieve armoede te rapporteren in vergelijking met hoger opgeleide respondenten), **taal** waarin de respondent de survey invulde (surveys ingevuld in het Frans rapporteerden ongeveer 2.4 keer zoveel subjectieve armoede in vergelijking met surveys ingevuld in het Nederlands) en **recht op school of zorgtoeslag** (gezinnen zonder recht op toeslag rapporteren ongeveer anderhalve keer minder subjectieve armoede dan gezinnen met recht op deze toeslagen). De bivariate verschillen tussen groepen volgens een aantal gezinskenmerken zijn terug te vinden in Bijlage 9, de onderstaande tabel en figuur geeft de resultaten van de multivariate analyse weer.

Tabel 3 Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen wie (zeer) moeilijk kan rondkomen

	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	5060	20.35	<.001
Hsize (omvang huishouden)	2	5059	1.31	0.27
Ink (inkomen)	3	5058	37.91	<.001
Lft (leeftijd)	3	5058	4.31	0.01
Aantal inkomensverstrekkers	1	5060	0.16	0.69
Typegezin	2	5059	2.37	0.09
opleidingsniveau respondent	1	5060	55.83	<.001
alle kinderen voltijds of niet	1	5060	0.23	0.63
taal respondent	2	5059	23.44	<.001
recht op schooltoeslag	1	5060	16.62	<.001
recht op sociale toeslag	1	5060	0.45	0.50
recht op zorgtoeslag	1	5060	7.39	0.01
totaal bedrag Groeipakket per maand (per 10€)	1	5060	2.18	0.14

Figuur 13 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie zegt (zeer) moeilijk rond te komen met het beschikbare gezinsinkomen

Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

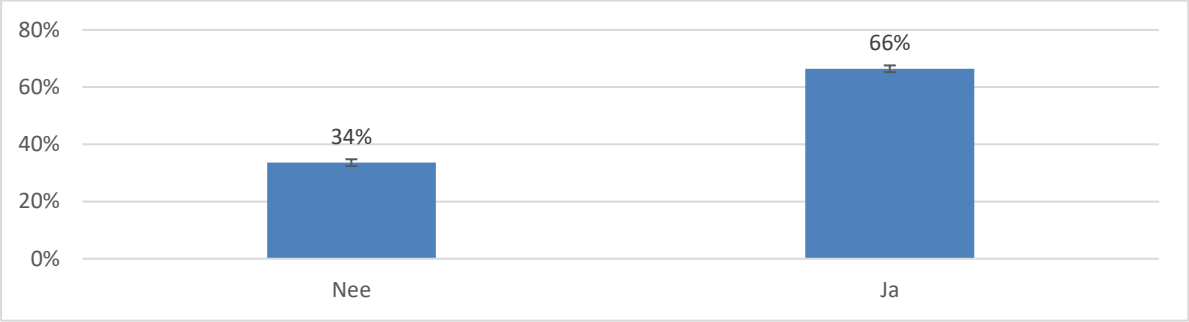
2 Materiele deprivatie

Daarnaast werden ook twee van de items die binnen de EU SICL bevraagd worden om een inschatting te geven van materiele en sociale deprivatie voorgelegd aan de respondenten, nl. de mate waarin het gezin zich een onverwachte uitgave van 1300 euro kan veroorloven en de mate waarin het gezin een week vakantie kan betalen. Deze laatste werd echter op aangeven van de voorafgaande testfase bij respondenten aangepast zodat er meerdere antwoord categorieën waren, wat een rechtstreekse vergelijking met EU SILC verdelingen moeilijker maakt.

De resultaten hiervoor worden weergegeven in Figuur 14 en Figuur 18. Het aandeel gezinnen dat zegt zich geen onverwachte uitgave te kunnen veroorloven ligt erg hoog: ongeveer een op drie van de gezinnen geeft aan dat dit niet mogelijk is. Omgerekend naar het aantal kinderen betekent dit dat 35%

van de kinderen leeft in een gezin waar dit niet mogelijk is (ter vergelijking: op basis van de EUSILC zou dit aandeel in Vlaanderen bij kinderen onder 18 jaar ongeveer 19% bedragen).

Figuur 14 Materiele deprivatie: 'Stel dat uw gezin een onverwachte uitgave heeft van 1300 euro. Kan uw gezin deze met eigen geld of spaargeld betalen?'

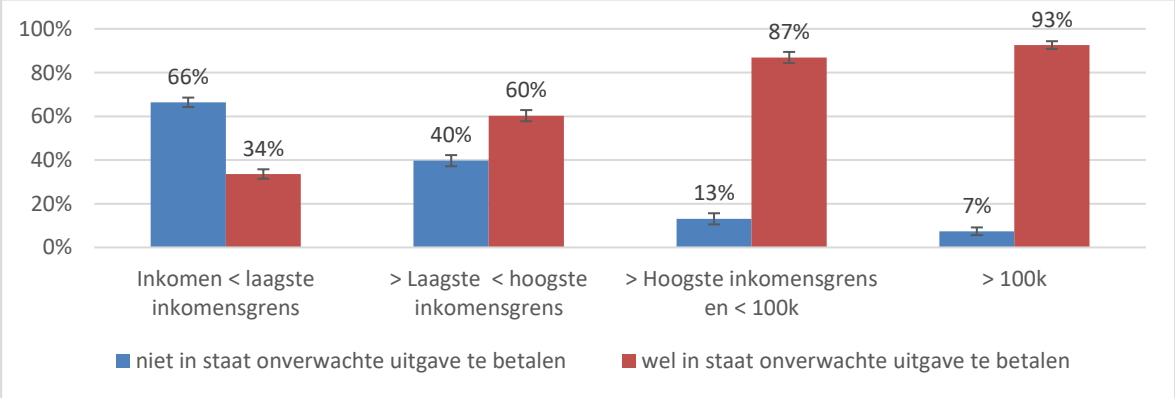

Opmerkingen: n = 5449

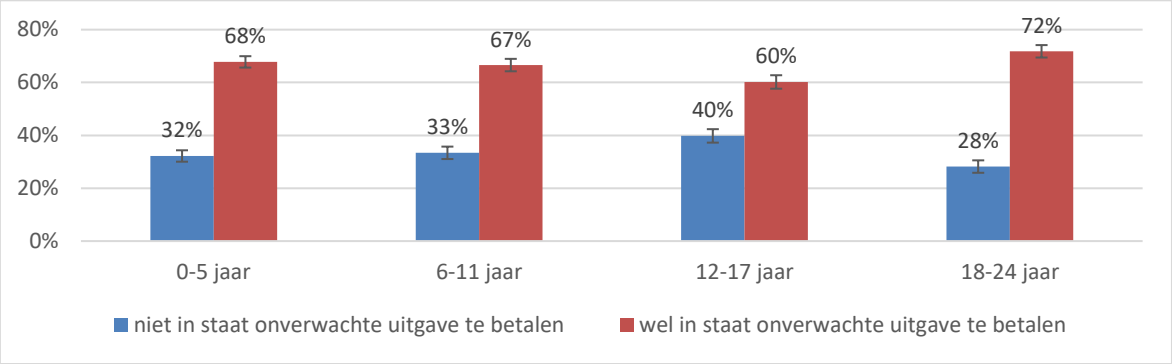
Geen onverwachte uitgave van 1300 euro kunnen betalen hangt samen met **inkomensklasse** van het gezin (F(3.5227 = 228.79, p<0.01), maar ook met de **leeftijd van het oudste kind** (F(3.5227) = 6.06, p<0.01). Daarnaast is er ook een gecombineerd effect van inkomensgroep en leeftijd (F(9.5221=2.15, p<0.05).

Ongeveer twee op drie gezinnen onder de laagste inkomensgrens geeft aan geen onverwachte uitgave van 1300 euro te kunnen betalen, dit is ook het geval bij twee op vijf gezinnen met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens. Bij gezinnen met het oudste kind in de tienerleeftijd geeft een hoger aandeel gezinnen aan geen reserves te hebben om een grote onverwachte uitgave te betalen dan bij de overige gezinnen. Dit blijkt vooral in het bijzonder het geval te zijn bij de gezinnen met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens (zie ook Bijlage 9).

Figuur 15 Geen onverwachte uitgave kunnen betalen volgens inkomen

Figuur 16 Geen onverwachte uitgave kunnen betalen volgens leeftijd oudste kind

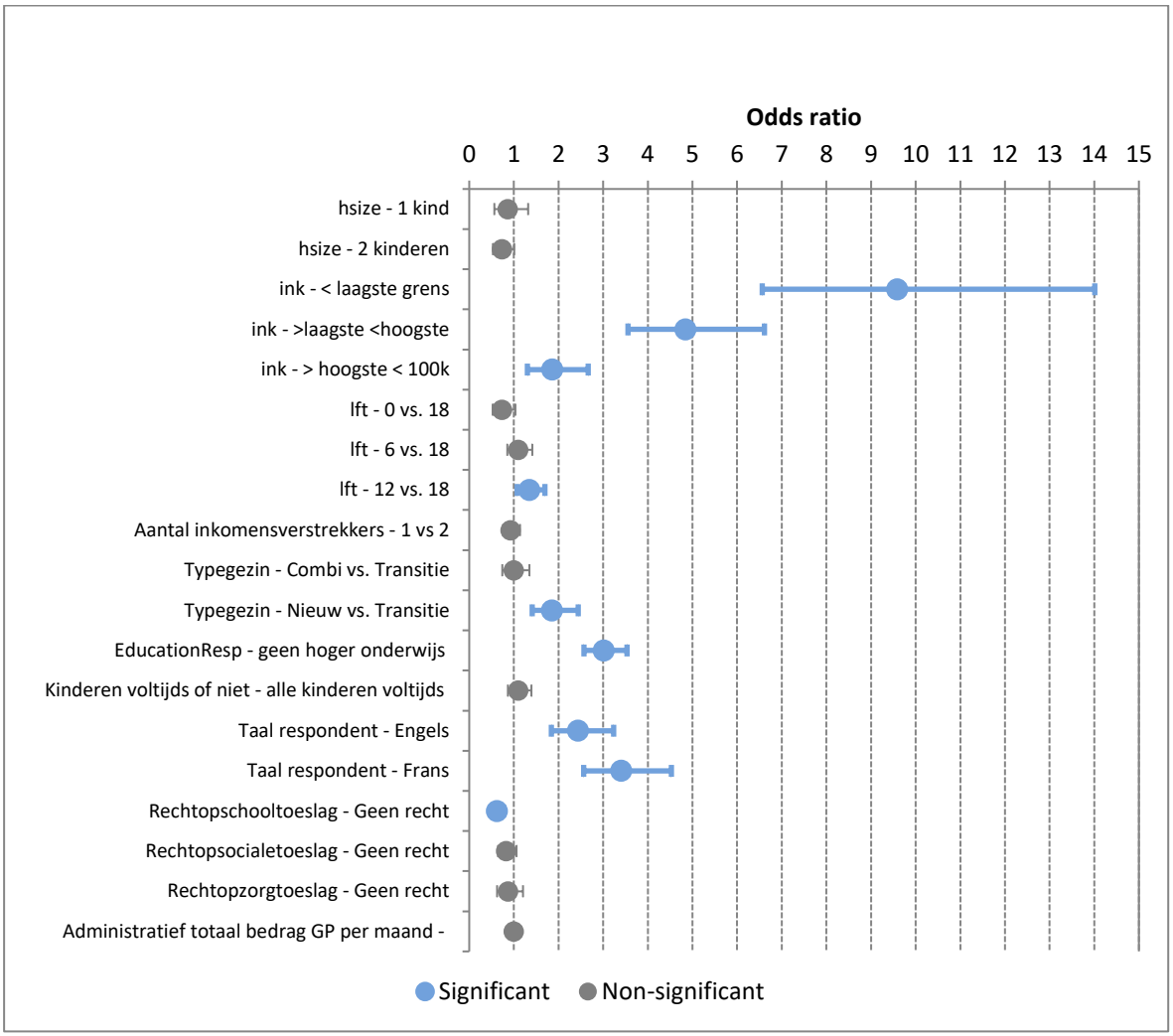
Verdere verschillen tussen groepen volgens een aantal gezinskenmerken zijn terug te vinden in Bijlage 9 waar de resultaten van bivariate analyses getoond worden. Wanneer we deze verschillende kenmerken tegelijk bekijken om te voorspellen welke vooral van belang zijn bij het al of niet hebben van een reserve om onverwachte uitgaven te kunnen betalen dan blijken een aantal kenmerken een voorspellende waarde te hebben. Hoe lager het **gezinsinkomen**, hoe groter de kans dat men aangeeft geen onverwachte uitgave van 1300 te kunnen betalen (bij gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens is de kans hierop meer dan 9 keer hoger dan bij gezinnen met een inkomen boven 100k). De kans dat een gezin geen onverwachte uitgave kan betalen is ongeveer driemaal groter wanneer een respondent laag-tot middengeschoold is in vergelijking met hooggeschoolde respondenten. Ook wanneer de survey in het Engels of Frans werd ingevuld, wanneer er recht is op schooltoeslag en wanneer het oudste kind in het gezin een tiener is blijken respondenten vaker aan te geven dat deze reserve er niet is.

Tabel 4 Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen wie geen onverwachte uitgave van 1300 euro kan betalen

	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	5038	0.91	0.34
Hsize (omvang huishouden)	2	5037	3.75	0.02
Ink (inkomen)	3	5036	53.69	<.001
Lft (leeftijd)	3	5036	5.41	0.00
Aantal inkomensverstrekkers	1	5038	0.50	0.48
Typegezin	2	5037	10.60	<.001
opleidingsniveau respondent	1	5038	184.49	<.001
alle kinderen voltijds of niet	1	5038	0.60	0.44
taal respondent	2	5037	50.28	<.001
recht op schooltoeslag	1	5038	20.49	<.001
recht op sociale toeslag	1	5038	2.27	0.13
recht op zorgtoeslag	1	5038	0.73	0.39
totaal bedrag Groeipakket per maand (per 10€)	1	5038	0.09	0.77

Opmerkingen: Typegezin : nieuw, combinatie of transitiegezin uit Datawarehouse

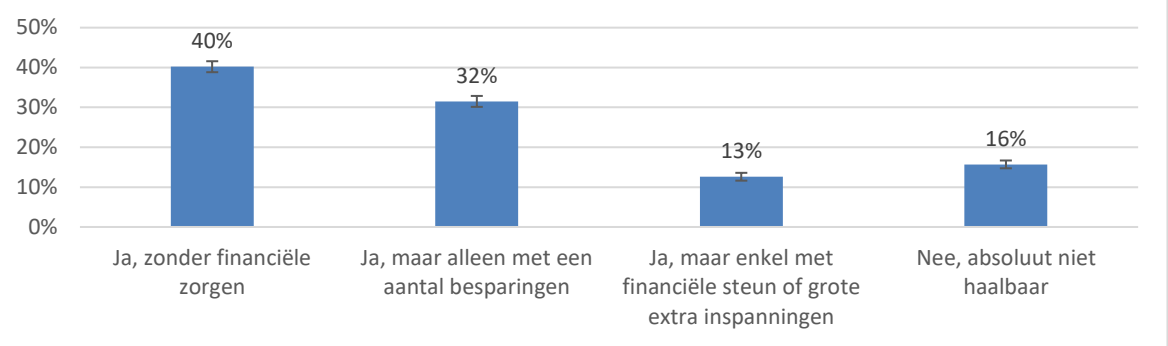
Figuur 17 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie geen onverwachte uitgave van 1300 euro kan betalen.

Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

In totaal 16% van de gezinnen zegt op geen enkele wijze een week vakantie te kunnen betalen; 72% van de gezinnen kan een week op vakantie zonder financiële hulp of zeer grote extra inspanningen. Wanneer we dit omzetten naar het aandeel kinderen om te vergelijken met cijfers uit de EU SILC zien we dat in onze steekproef 16.4% van de kinderen tussen 0 en 24 jaar in een gezin woont dat onvoldoende financiële middelen heeft om een week vakantie te bekostigen. Deze cijfers liggen dicht bij het aandeel van de Vlaamse kinderen tussen 0 en 18 jaar zoals dat op basis van de EUSILC gerapporteerd wordt, namelijk 18%, maar hierbij dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat een aanzienlijke groep in de huidige steekproef ook aangaf dit enkel te kunnen met financiële steun of grote inspanningen.

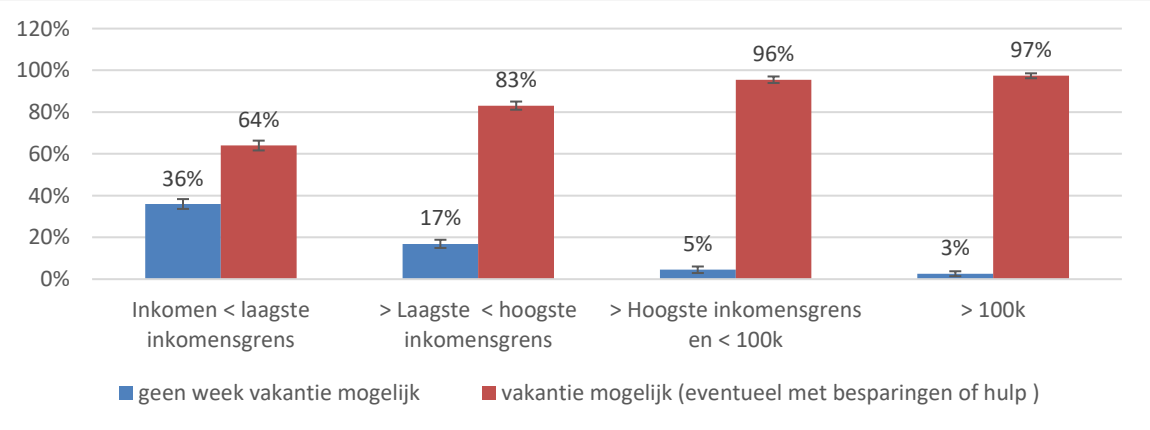
Figuur 18 Materiele deprivatie: Kan uw gezin jaarlijks een week op vakantie gaan?

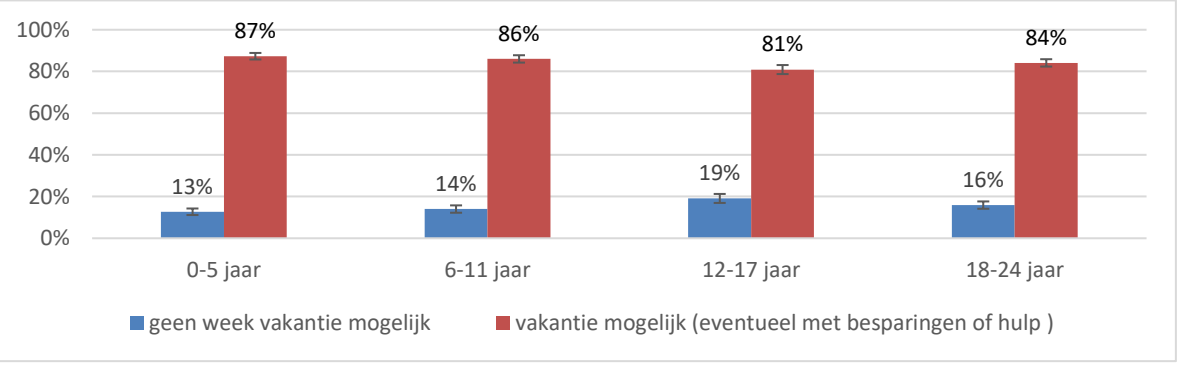
Opmerkingen: n = 5469

Geen week vakantie kunnen betalen hangt zoals te verwachten sterk samen met het **gezinsinkomen** (F(3, 5247) = 216.4, p<.01) en in iets mindere mate met de **leeftijd van het oudste kind** in het gezin (F(3,5247) = 5.4, p < .01). Gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens hebben twintig keer zoveel kans om geen week vakantie te kunnen bekostigen als gezinnen met een inkomen boven 100k, en ook bij gezinnen met een inkomen tussen de laagste en hoogste grens is de kans dat ze zich geen vakantie kunnen veroorloven ongeveer achtmaal zo groot als bij gezinnen uit de hoogste inkomensklasse. Gezinnen met een oudste kind jonger dan 6 jaar hebben dan weer meer iets kans om zich vakantie te kunnen veroorloven in vergelijking met gezinnen met een oudste kind boven 18 jaar.

Figuur 19 Geen week vakantie kunnen betalen volgens inkomen

Figuur 20 Geen week vakantie kunnen betalen volgens leeftijd oudste kind

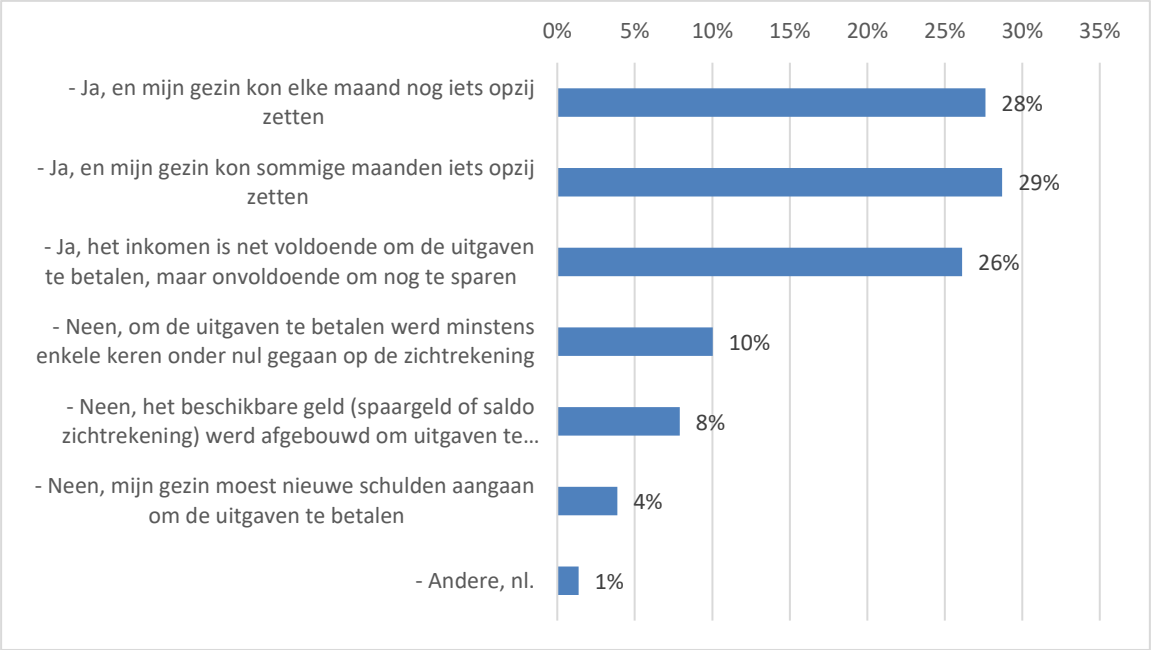

De samenhang tussen onvoldoende financiële middelen hebben om een week vakantie te kunnen bekostigen en een aantal andere gezinskenmerken was vrij gelijklopend met de voorgaande indicator, deze resultaten werden in Bijlage 9 toegevoegd.

Zowel het niet kunnen betalen van een onverwachte grote uitgave als het niet op vakantie kunnen gaan hangt sterk samen met de ervaring van moeilijk rondkomen: van de gezinnen die aangeven (zeer) moeilijk rond te komen kan tussen 77.5% en 82.4% (95% CI) geen onverwachte uitgave van 1300 euro betalen en kan tussen 42.2% en 48.1% (95% CI) zich geen week vakantie veroorloven.

Een bijkomende vraag gaf extra indicaties over de financiële toestand in het gezin, namelijk in welke mate het gezinsinkomen voldoende is voor de 'gewone' geinsuitgaven en nog toelaat (soms) reserves op te bouwen, welke gezinnen net rondkomen en in welke mate gezinnen in een aantal omstandigheden tekorten hebben. De onderstaande verdeling geeft aan dat **in totaal een kwart van de respondenten ervaart net rond te komen** en een op tien gezinnen zegt af en toe onder nul te gaan en/of spaargeld af te moeten bouwen om te uitgaven te betalen.

Figuur 21 Aandeel respondenten volgens mogelijkheid om de gebruikelijke huishoudelijke uitgaven te betalen van het beschikbaar gezinsinkomen.

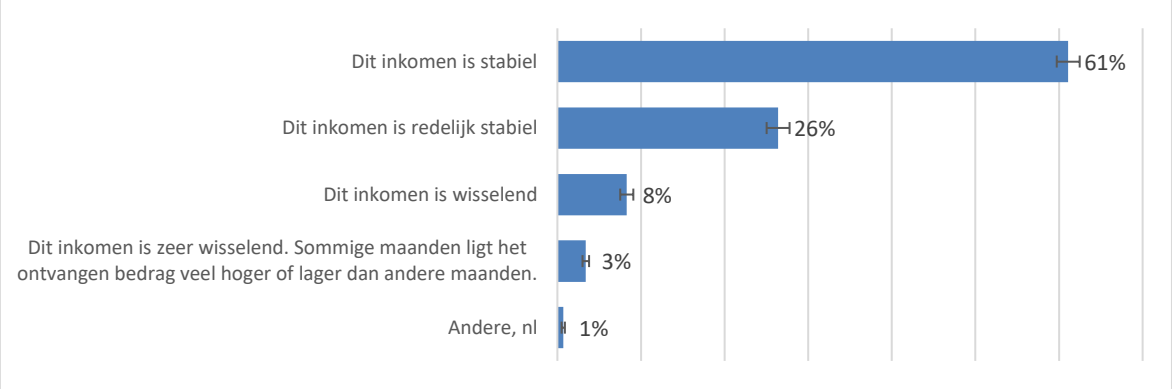
Opmerkingen: Opgelet, het betreft hier een vraag waarbij respondenten meerdere antwoorden konden aanduiden dus het totaal aandeel responses is hoger dan 100%.

3 Fluctuaties in het gezinsinkomen en voorspelbaarheid over de financiële toekomst

Tenslotte peilden we ook naar de huidige stabiliteit of fluctuaties van het gezinsinkomen van maand tot maand en de voorspelbaarheid rond de financiële toekomst van het gezin, wat indicaties geeft over de stabiliteit van het inkomen in de toekomst.

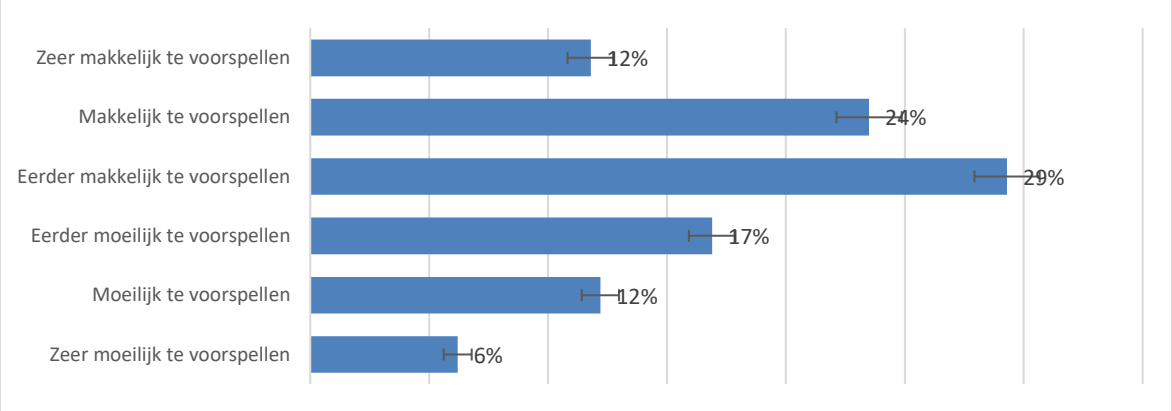
Een relatief beperkte groep van ongeveer een op tien gezinnen geeft aan dat het inkomen op dit moment wisselend tot zeer wisselend is; bijna één op vijf geeft aan dat de toekomstige financiële situatie (zeer) moeilijk te voorspellen is, ongeveer twee op drie respondenten ervaart dat deze eerder tot zeer gemakkelijk te voorspellen is.

Figuur 22 Fluctuaties in het maandelijks inkomen 'Hoe wisselend is het maandelijks inkomen van uw gezin?'

Opmerkingen: n = 5454

Figuur 23 Voorspelbaarheid van de financiële situatie: 'De financiële situatie van uw gezin binnen zes maanden is… '

Opmerkingen: n = 5454

De samenhang met de verschillende gezinskenmerken wordt verder weergegeven in Bijlage 9. Deze beide indicatoren hangen ook samen met de ervaring van (zeer) moeilijk rondkomen. Bij gezinnen met een relatief stabiel inkomen zegt minder dan een op vijf (16.7% tot 18.9%; 95% CI) dat ze (zeer) moeilijk kunnen rondkomen met het beschikbare inkomen terwijl dit bij de groep met een wisselend inkomen veel frequenter het geval is, namelijk bij ongeveer 43% (39.6% - 47.1%, 95% CI).

Van de gezinnen die op dit moment (zeer) moeilijk kan rondkomen zegt ook ongeveer drie op vier (72.4% tot 77.6%, 95% CI) dat het toekomstig inkomen eerder tot zeer moeilijk te voorspellen is.

4 Bespreking

Uit deze resultaten blijkt dat de ervaring om (zeer) moeilijk rond te kunnen komen met het beschikbare inkomen voorkomt bij ongeveer één op vijf gezinnen uit onze steekproef en dat dit vaak samen gaat met het ontbreken van een financiële buffer bij tegenslag en deprivatie in maatschappelijke participatie, namelijk het niet kunnen veroorloven van een week vakantie. Gezinnen met fluctuerende inkomens ervaren deze kwetsbaarheid sterker dan gezinnen waar het gezinsinkomen relatief stabiel is. De inkomenspositie van het gezin hangt duidelijk samen met de verschillende indicatoren van financiële kwetsbaarheid, maar ook opleidingsniveau, al dan niet recht op toeslagen en de taal[43] waarin respondenten de vragenlijst invulden blijken hiermee samen te hangen. Hoewel we voorafgaand aan de analyses herwegingen hebben toegepast om bepaalde response bias te corrigeren suggereren de voorgaande resultaten toch dat gezinnen die ervaren dat ze in een financieel kwetsbare positie verkeren oververtegenwoordigd zijn in de steekproef. Dit blijkt uit de relatief hogere prevalentie van subjectieve armoede en materiële deprivatie in vergelijking met referentiecijfers uit EU-SILC voor Vlaanderen. Een mogelijke verklaring hiervoor is een vorm van zelfselectie: gezinnen die meer financiële stress ervaren of die meer bezig zijn met hun financiële situatie meer geneigd waren om positief te reageren op de uitnodiging voor de survey. De 'objectieve' gezins- en respondentkenmerken die we hanteren voor zowel herweging als in de multivariate analyses hangen ook slecht gedeeltelijk samen met de ervaring van financiële kwetsbaarheid. De multivariate analyses om bijvoorbeeld subjectieve armoede te voorspellen op basis van een heel aantal kenmerken konden slechts ongeveer 30% van de variantie hierin verklaren. Deze ervaring van subjectieve armoede gaat gepaard met concrete beperkingen, zoals geen week vakantie of geen grote onverwachte uitgave kunnen betalen, maar wordt mogelijk naast de mee in de analyses opgenomen kenmerken verklaard door een aantal andere factoren waar we minder goed zicht op hebben (bijvoorbeeld omwille van schuldenlast, gezondheidskosten bij ouders, financiële geletterdheid, beperkter sociaal netwerk en dergelijke). Deze factoren kunnen ertoe leiden dat gezinnen met zeer vergelijkbare profielkenmerken (inkomen, gezinsgrootte, opleiding, leeftijd van kinderen, toeslagen, …) toch heel verschillend kunnen scoren voor subjectieve armoede of deprivatie, en mogelijk ook anders reageerden op de survey-uitnodiging. Methodologisch betekent dit dat cijfergegevens in het voorliggend rapport met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd als populatie-schattingen. Tegelijk biedt de steekproef, net door een voldoende grote aanwezigheid van gezinnen die zelf financiële kwetsbaarheid ervaren, waardevolle informatie voor de interpretatie van de ervaren toereikendheid en besteding van het Groeipakket bij die gezinnen voor wie het Groeipakket het meest noodzakelijk en belangrijk zal zijn.

[43] In welke mate dit toe te schrijven is aan nuances in de vertaling of aan reële verschillen in de subpopulatie is niet duidelijk. Voor sommige items werd de vraagtekst overgenomen uit de EU-SILC, voor andere werd de vertaling voorzien door de onderzoekers zelf n gevalideerd door een Franstalige/Engelstalige onderzoeker.

Hoofdstuk 5
Besteding van het Groeipakket en uitgaven aan kinderen

1 Inleiding

In dit luik gaat het over de hoogte van het Groeipakket, de besteding van het Groeipakket door gezinnen en een inschatting van ouders zelf van de hoogte van de uitgaven aan kinderen.

Als eerste gaan we na over welke bedragen Groeipakket gezinnen maandelijks beschikken en in hoeverre zij op de hoogte zijn van de omvang van hun eigen gezinsbedrag Groeipakket.

Wat gebeurt er met de inkomsten uit het Groeipakket en hoe gaan gezinnen dit spenderen? Heel wat onderzoek in deze context stelde eerder al vast dat er grote verschillen bestaan tussen de mate waarin huishoudens deze inkomsten specifiek gaan labelen of toewijzen aan bepaalde uitgave categorieën. Hier gaan we daarom eerst na hoe gezinnen deze inkomsten in hun gezinsbudget verwerken en in welke mate dit verschilt volgens een aantal kenmerken van deze gezinnen.

Vervolgens bekijken we naar aan welke uitgaven categorieën gezinnen volgens henzelf het Groeipakket besteden. We differentiëren de antwoorden waar mogelijk naar inkomenspositie en gezinskenmerken zoals aantal kinderen, leeftijd kinderen, gezinssituatie van het kind (koppel, eenouder) of zorgbehoefte van kind.

Specifiek voor gezinnen waar niet alle kinderen voltijds in het gezin verblijven zullen we bespreken hoe ze afspraken rond de inkomsten van het Groeipakket praktisch vormgeven en welke bestedingen meer gebruikelijk verdeeld worden over de verschillende gezinnen.

Tenslotte bekijken we, als overgang naar het volgende hoofdstuk, ook de uitgaven die gezinnen rapporteren specifiek voor kinderen. Het gaat hier dan over een schatting van de totale uitgaven en de uitgaven specifiek voor sparen voor kinderen en de impact hierop van een aantal gezinskenmerken.

2 Het Groeipakket en recht op toeslagen

2.1 Toegewezen bedrag Groeipakket en bij het gezin gekend bedrag Groeipakket ('objectief' en 'subjectief' bedrag Groeipakket)

Met betrekking tot het toegewezen bedrag Groeipakket beschikken we over verschillende informatiebronnen. Enerzijds hebben we voor elk deelnemend gezin de administratieve gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket waarbij we zicht hebben op de toegewezen bedragen uit de verschillende groepen (basisbedrag, leeftijdstoeslag, sociale toeslag, schooltoeslag[44], zorgtoeslag, wezentoeslag) zoals die bekend zijn in december 2024. Dit zijn in principe de correcte bedragen waarop een gezin aanspraak kan maken, we benoemen deze verder als 'objectief' bedrag Groeipakket en

44 De schooltoeslagen worden toegekend per schooljaar en werden hier omgerekend naar een maandbedrag alvorens deze bij de overige bedragen te voegen.

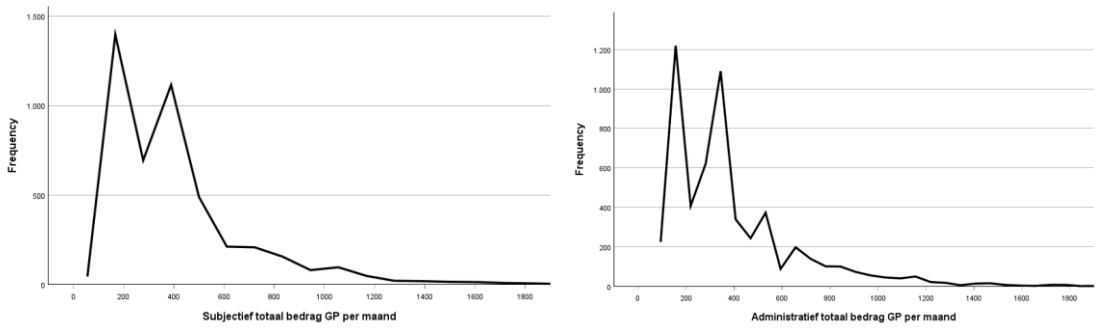
berekenen op basis hiervan ook een 'objectief' bedrag Groeipakket per kind door het totaal toegewezen bedrag te delen door het aantal kinderen met recht op Groeipakket.

Daarnaast werd in de survey zelf ook gevraagd naar de hoogte van het ontvangen Groeipakket in 2025. In totaal 13.3% van de respondenten gaf aan dat ze niet wisten hoeveel Groeipakket het gezin ongeveer in totaal ontvangt[45], de overige 86.7% zei dit wel te weten (n = 5456). De eigen ingevulde inschatting van het totaalbedrag Groeipakket werd getrimd waarbij de hoogste en laagste 0.1% van de waarden verwijderd werden.

De verdeling van de verschillend totaalbedragen per maand (eigen inschatting en uit de administratieve data) worden getoond in onderstaande figuur en in boxplots in Bijlage 10. Er blijkt een aanzienlijke samenhang te bestaan tussen het objectief bedrag Groeipakket en het subjectief gekend bedrag Groeipakket, zowel voor het totaalbedrag als voor het omgerekend bedrag per kind, er natuurlijk wel rekening mee houdend dat meer dan een op tien van de respondenten niet op de hoogte was van dit bedrag.

Het gemiddeld[46] objectief en subjectief ontvangen totaalbedrag Groeipakket en het bedrag Groeipakket per kind liggen zeer dicht bij elkaar, met een gemiddeld totaal Groeipakket van 394.9 euro (tussen 391.3 euro en 398.7 euro per maand; 95% CI) volgens de administratieve data en 405.2 euro per maand (tussen 397.6 en 412.7 euro per maand, 95% CI) volgens de respondenten zelf, wat omgerekend neerkomt op **gemiddeld 204.8 euro per maand per kind volgens de administratieve data** (95% CI : 202.7-207.0 euro) of **203.3 euro gemiddeld per kind volgens de gezinnen zelf** (95% CI: 200.2-206.3)[47].

Figuur 24 Verdeling van het totaalbedrag Groeipakket (en toeslagen) zoals gekend door het gezin zelf (subjectief bedrag) en door de administratie (objectief bedrag)

Opmerkingen: n = 4586 voor subjectief bedrag en n = 5500 voor objectief bedrag Groeipakket

De verhouding tussen het subjectief en objectief bedrag Groeipakket per maand bedraagt 1.04, wat aangeeft dat over het algemeen respondenten het eigen Groeipakket net iets hoger inschatten dan wat

45 Het al of niet kennen van het bedrag GP bleek vooral samen te hangen met de inkomensgroep van respondenten, respondenten onder de laagste inkomensgrens gaven vaker aan dit niet te kennen (OR: 1.77; 95% CI 1.35-2.33) dan de overige respondenten.

46 Het mediaan objectief totaalbedrag GP bedraagt 353 euro (25e percentiel: 180 euro en 75e percentiel: 495 euro) , het mediaan subjectief totaalbedrag GP ligt op 350 euro (25e percentiel: 180 euro en 75e percentiel: 499 euro)

47 Het mediaan objectief bedrag GP per kind bedraagt 180 euro (25e percentiel: 150 euro en 75 percentiel: 243 euro) en het mediaan subjectief bedrag GP per kind bedraagt eveneens 180 euro per kind (25e percentiel: 156 euro en 75e percentiel: 235 euro).

er op basis van de administratieve data gekend is (significant verschillend van 1, t (4366) = 4.22, p<.01). Tussen het moment waarop de steekproef getrokken werd en de administratieve data verzameld werden en het moment waarop de respondenten de survey invulden zat echter ook een tijdspanne van enkele maanden die mogelijk voor een aantal kinderen met recht op leeftijdstoeslagen resulteren in iets hogere effectieve bedragen.

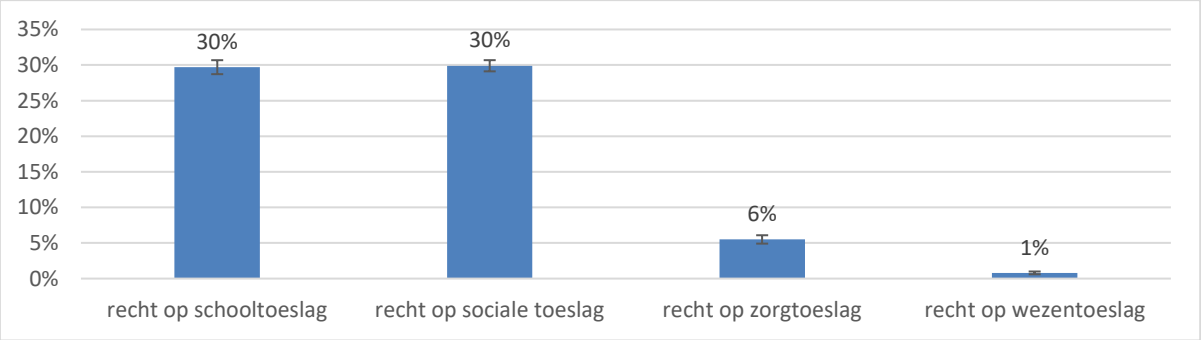
Gezinnen met 1 kind, gezinnen met alle kinderen jonger dan 18 en gezinnen met een inkomen hoger dan 100k of een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens zijn gemiddeld iets vaker geneigd het totaalbedrag Groeipakket te overschatten, gezinnen met tenminste een kind dat 18 of ouder is zijn dan weer geneigd om het ontvangen bedrag Groeipakket lager in te schatten dan wat er in werkelijkheid toegewezen is.

2.2 Recht op toeslagen

Naast de absolute bedragen (zowel subjectieve inschatting van de respondenten als de toegekende bedragen uit de administratieve data) van zowel het basisbedrag Groeipakket als toeslagbedragen die aan het gezin toegekend worden, hebben we ook zicht op het al dan niet recht hebben van het gezin op schooltoeslag, zorgtoeslag en/of sociale toeslag van de gezinnen in de steekproef volgens de administratieve data voor de netto steekproef. Voor de gewogen steekproef respondenten aan de survey worden deze gepresenteerd in Figuur 25[48].

Het recht op schooltoeslag en sociale toeslag hangt bij de deelnemers aan de survey ook samen: van alle gezinnen met recht op sociale toeslag heeft 72.9% (95%CI 71.0-74.6%) ook recht op schooltoeslag, bij de gezinnen zonder sociale toeslag heeft 11.3% (95% CI: 10.3-12.3%) recht op schooltoeslag[49].

Figuur 25 Aandeel van de gezinnen met recht op sociale, school of zorgtoeslagen

Opmerking: n =5500

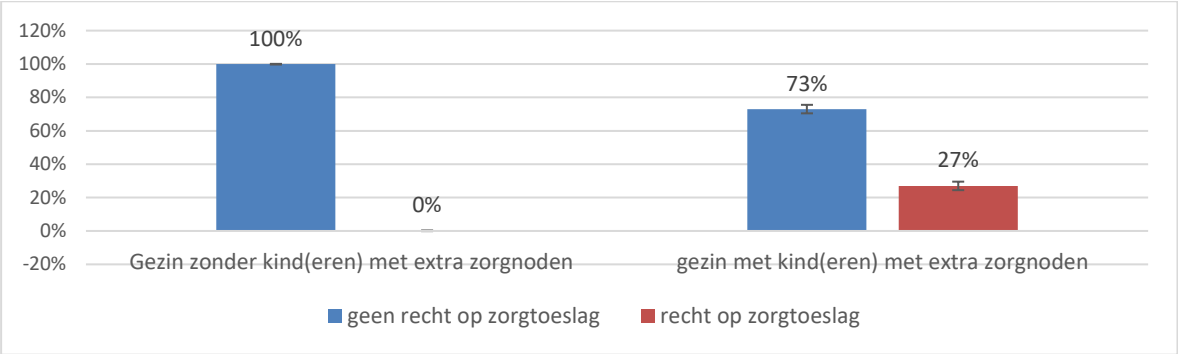
48 Ter vergelijking: in de design-gewogen bruto steekproef van administratieve data lag het aandeel dossiers met recht op sociale toeslag op 28.8%, 29.2% dossiers hadden recht op schooltoeslag, 4.9% dossiers recht op zorgtoeslag en 1.0% recht op wezentoeslag. In de volledige populatie had in december 2024 31.6% van de gezinnen recht op sociale toeslag, 4.8% had recht op zorgtoeslag en 1.6% van de gezinnen gaf recht op wezentoeslag.

49 In de totale bruto steekproef heeft 74.8% van de dossiers met sociale toeslag ook recht op schooltoeslag (74.5%-75.1%), bij de gezinnen zonder sociale toeslag heeft 10.7% recht op schooltoeslag (10.5-10.8%)

2.3 Kinderen met zorgnoden

In de survey zelf werd ook gepeild naar de aanwezigheid in het gezin van kinderen met aandoeningen waarvoor er extra zorg nodig is. In totaal gaf 21.9% (95% CI: 20.6%-23.2%) van de gezinnen aan dat er tenminste 1 kind aanwezig was in het gezin met extra zorgnoden. De invulling hiervan is duidelijk ruim geïnterpreteerd[50], wat maakt dat slechts 27.0% van de gezinnen waar er een 'kind met zorgnoden' aanwezig is ook effectief recht heeft op de bijkomende financiële ondersteuning van het Groeipakket omwille van een specifieke aandoening of handicap (Figuur 26).

Figuur 26 Verdeling volgens al dan niet recht op zorgtoeslag voor gezinnen zonder en met kinderen met extra zorgnoden zoals zelf gerapporteerd

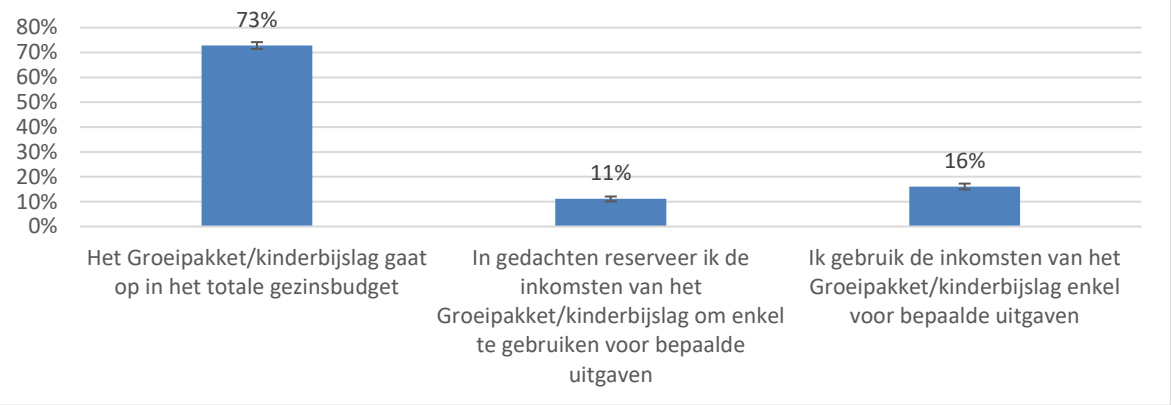
Opmerking: n = 4863

3 Hoe wordt het Groeipakket besteed: voorbehouden voor bepaalde uitgaven of opgaan in het gezinsbudget

Bijna **drie vierde** van alle respondenten (waarbij het Groeipakket niet of slechts gedeeltelijk op een kindrekening terecht komt) zegt dat het Groeipakket in het eigen gezin **opgaat in het totale gezinsbudget** (73%: 95% CI 71.5-74.5%). In totaal 11 % (95% CI 10.3-12.1%) van de gezinnen geeft aan dat de inkomsten van het Groeipakket in gedachten voorbehouden worden voor specifieke uitgaven en 16% (95% CI 15.0-17.2%) zegt deze inkomsten uitsluitend te gebruiken voor bepaalde uitgaven. Deze beide laatste groepen zijn dus diegene die (al dan niet louter mentaal) de specifieke inkomsten uit het Groeipakket voorbehouden voor specifieke uitgavencategorieën. We groeperen voor het vervolg de respondenten verder enkel in twee groepen, namelijk de groep waarbij het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget en een groep die de inkomsten uit het Groeipakket 'labelt' (al dan niet in gedachten) en voorbehoud voor bepaalde uitgaven.

50 In de verduidelijking die sommige respondenten bij deze vraag invulden werd o.a. verwezen naar ASS, ADHD, logopedie, ADD, gezichtsafwijkingen, angststoornissen, meerbegaafdheid, en taalstoornissen.

Figuur 27 Verdeling volgens al dan niet labelen van de inkomsten van het Groeipakket

Opmerkingen: n = 5273

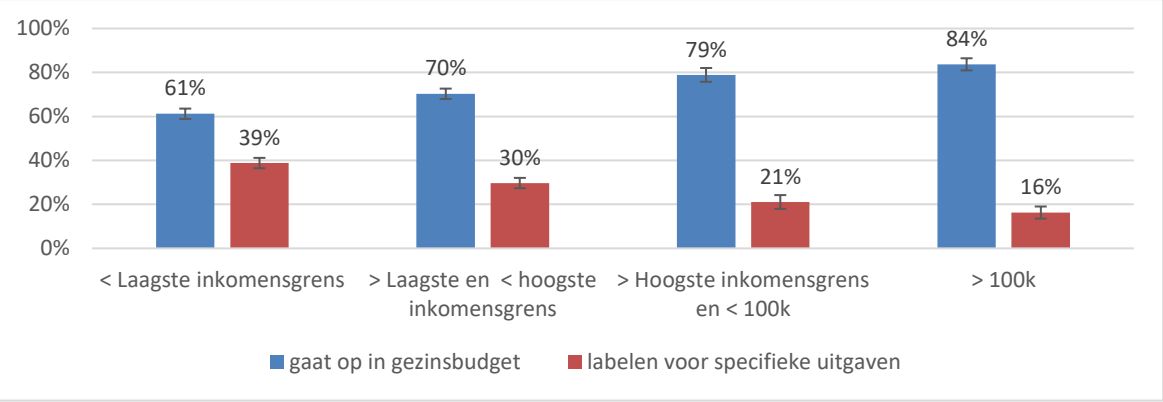
3.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

Het al dan niet labelen van de inkomsten van het Groeipakket en deze voorbehouden voor bepaalde uitgaven blijkt significant samen te hangen met de inkomensgroep ($F(3, 5051) = 51.40$, $p<.001$), gezinsgrootte ($F(2, 5052) = 8.96$, $p<.001$), en leeftijd oudste kind ($F(3, 5051) = 3.50$, $p<.05$) en de interactie tussen inkomensgroep en leeftijd oudste kind ($F(9,5045) = 3.09$, $p<.01$).

3.1.1 Inkomen

Globaal zien we dat gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens meer dan twee keer vaker het Groeipakket gaan voorbehouden voor bepaalde uitgaven vergeleken met gezinnen uit de hoogste inkomensgroep, en dat het aandeel gezinnen dat het Groeipakket zal labelen kleiner wordt naarmate het inkomen toeneemt.

Figuur 28 Al dan niet voorbehouden van de inkomsten van het Groeipakket voor specifieke uitgaven volgens inkomen

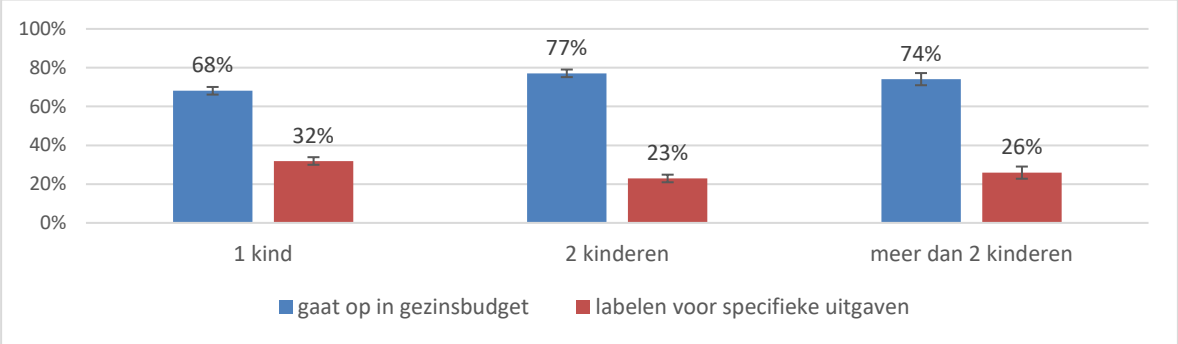

Opmerkingen: n = 5273

3.1.2 Aantal kinderen

Gezinnen met 1 kind gaan duidelijk vaker labelen dan gezinnen met meer dan 1 kind, tussen gezinnen met 2 kinderen of gezinnen met meerdere kinderen is er weinig verschil in de mate van voorbehouden van het Groeipakket.

Figuur 29 Al dan niet voorbehouden van de inkomsten van het Groeipakket voor specifieke uitgaven volgens aantal kinderen

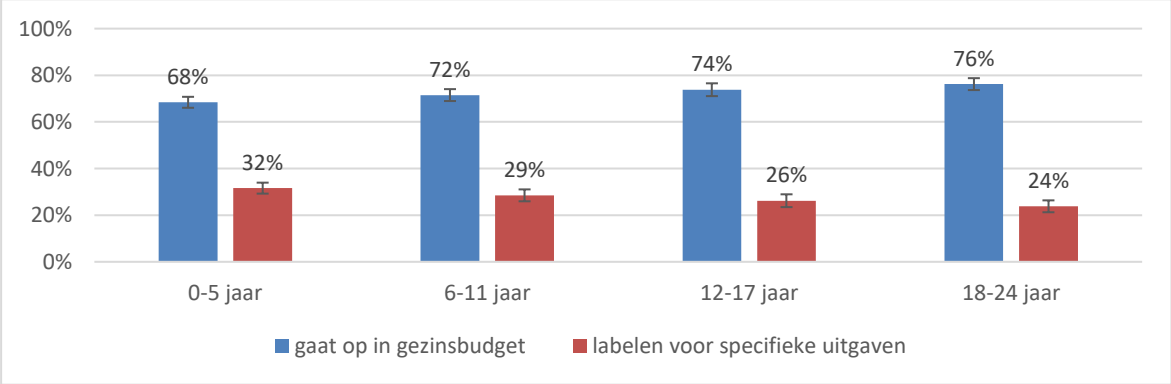

Opmerkingen: n = 5273

3.1.3 Leeftijd oudste kind

Daarnaast zijn er ook verschillen tussen de gezinnen waarvan het oudste kind jonger dan 6 is en gezinnen waarbij het oudste kind 18 jaar of ouder is, waarbij er vooral labeling is bij de gezinnen met jongere kinderen.

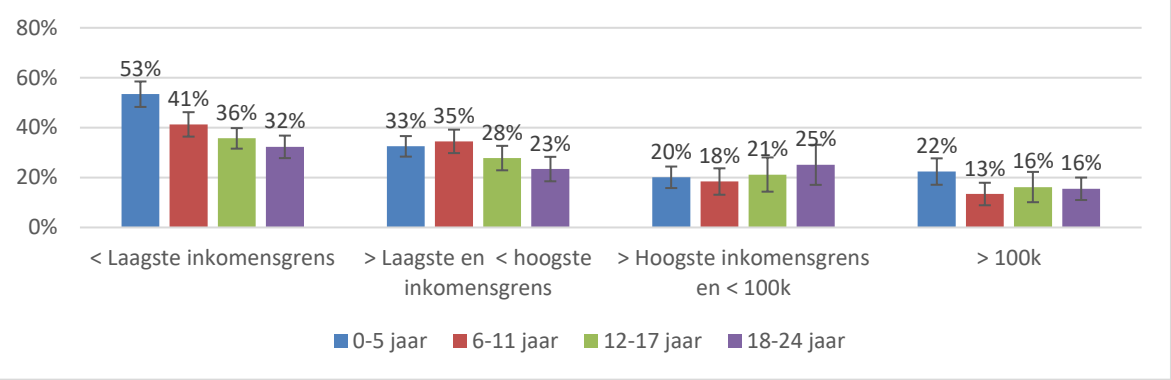
Figuur 30 Al dan niet voorbehouden van de inkomsten van het Groeipakket voor specifieke uitgaven volgens leeftijd oudste kind

Opmerkingen: n = 5273

Daarnaast zien we ook een interactie tussen de inkomensgroep en leeftijd van oudste kind, waarbij in de laagste inkomensgroep er een sterk leeftijdseffect speelt en het aandeel gezinnen dat de inkomsten van het Groeipakket voorbehoudt voor specifieke uitgaven sterk daalt naarmate het oudste kind ouder wordt (zie Figuur 31)

Figuur 31 Voorbehouden van de inkomsten van het Groeipakket voor specifieke uitgaven volgens leeftijd oudste kind en inkomensgroep.

Opmerkingen: omwille van de leesbaarheid wordt enkel de groep die de inkomsten van het Groeipakket voorbehoud voor bepaalde uitgaven getoond

3.2 Welke kenmerken van gezinnen en respondenten hangen samen met al dan niet voorbehouden van de inkomsten van het Groeipakket voor bepaalde uitgaven?

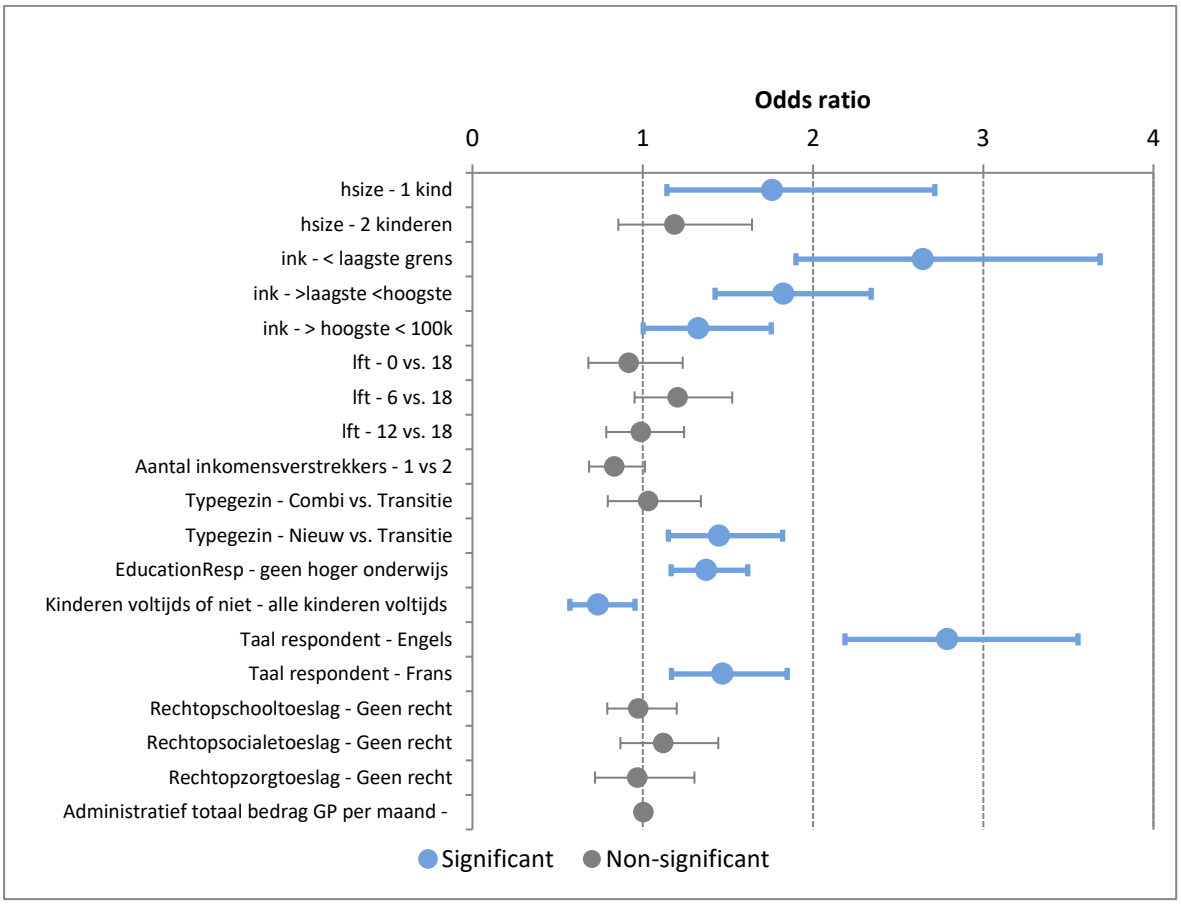
In Bijlage 11 worden de verschillen in al dan niet labelen volgens verschillende kenmerken weergegeven. Wanneer we de verschillende mogelijke beïnvloedende gezins- en respondent kenmerken samen bekijken in een multivariaat logistisch regressiemodel waarmee we voorspellen wie vooral de uitgaven van het Groeipakket zal gaan voorbehouden voor bepaalde uitgaven dan zien we dat de kans dat men gaat **labelen** groter is naarmate men tot **lagere inkomensgroepen** behoort : meer dan tweeënhalf keer groter bij de groep met het laagste inkomen (OR:2.65, 95% CI : 1.9-3.69), ruim anderhalf keer groter bij de groep met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens (OR: 1.83, 95% CI : 1.43-2.34) en 1.3 keer meer (95% CI: 1,01-1,76) bij gezinnen met een inkomen tussen de hoogste inkomensgrens en 100k, in vergelijking met gezinnen met een inkomen hoger dan 100k. Ook **gezinnen met 1 kind** gaan het Groeipakket duidelijk vaker labelen (OR : 1.76; 95% CI : 1.14-2.72) dan gezinnen met meer dan 2 kinderen. Gezinnen die volledig binnen het **nieuwe systeem Groeipakket** vallen gaan duidelijk vaker labelen (OR: 1.45; 95% CI: 1.15-1.82) dan gezinnen in het oude systeem en respondenten die **laag tot middenopgeleid** zijn labelen meer (OR: 1.34, 95% CI: 1.17-1.62) dan hoogopgeleide respondenten. Gezinnen waar alle kinderen voltijds in het gezin aanwezig zijn gaan minder vaak het Groeipakket voorbehouden voor bepaalde uitgaven (OR: 0.74, 95% CI : 0.57-0.95) dan wanneer er **deeltijdse kinderen** zijn. Tenslotte is er ook een verschil afhankelijk van de **taal** waarin de respondent de survey invulde: respondenten die dit in het Engels of Frans invulden reserveren Groeipakket duidelijk vaker voor specifieke uitgaven in vergelijking met diegene die de survey in het Nederlands invulden[51].

[51] Dit kan zowel toe te schrijven zijn aan een verschil in hoe de vraag begrepen werd (effect van vertaling) als aan een reëel, mogelijk cultureel verschil tussen bepaalde groepen. Op basis van de huidige resultaten kunnen we hierover geen uitspraken doen.

Tabel 5 Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen wie het Groeipakket voorbehoudt voor bepaalde uitgaven (labelen)

	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	4854	15.12	<.001
Hsize (omvang huishouden)	2	4853	6.79	0.00
Ink (inkomen)	3	4852	11.74	<.001
Lft (leeftijd)	3	4852	2.12	0.10
Aantal inkomensverstrekkers	1	4854	3.34	0.07
Typegezin	2	4853	5.48	0.00
opleidingsniveau respondent	1	4854	14.54	<.001
alle kinderen voltijds of niet	1	4854	5.35	0.02
taal respondent	2	4853	37.17	<.001
recht op schooltoeslag	1	4854	0.06	0.81
recht op sociale toeslag	1	4854	0.77	0.38
recht op zorgtoeslag	1	4854	0.04	0.84
totaal bedrag Groeipakket per maand (per 10€)	1	4854	1.95	0.16

Figuur 32 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie de inkomsten uit het Groeipakket voorbehoudt voor bepaalde uitgaven.

Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

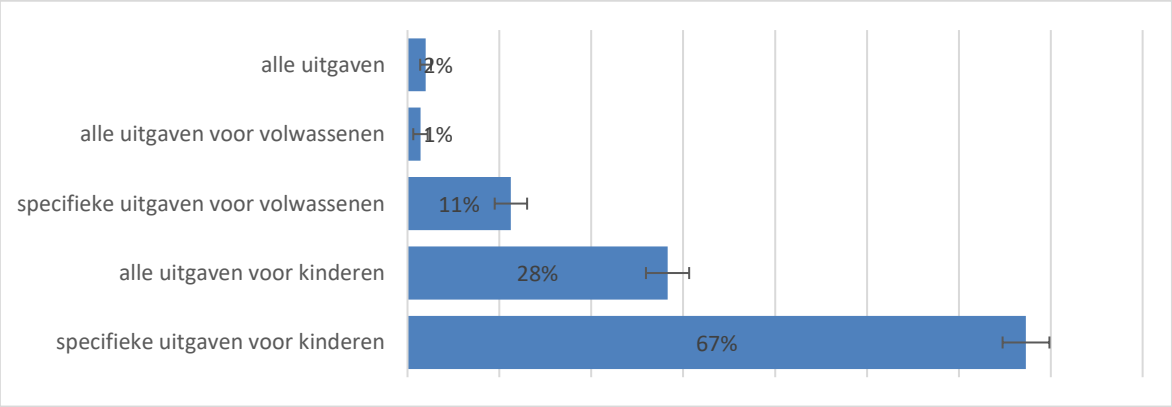
4 Besteding van het Groeipakket

4.1 Gezinnen die het Groeipakket voorbehouden voor bepaalde uitgaven

Deze gezinnen werd gevraagd *aan welke uitgave(n) binnen hun gezin het Groeipakket besteed wordt*. Het gaat hier wel om de minderheid van de bevraagde gezinnen (n = 1589), maar omdat ze (al dan niet in gedachten) het Groeipakket voorbehouden voor of enkel besteden aan bepaalde specifieke uitgaven is het bij deze gezinnen duidelijker waaraan het Groeipakket besteed wordt dan bij de gezinnen waar dit in een groter gezinsbudget verdwijnt.

Uit een lijst met mogelijke uitgavenposten konden de respondenten één of meerdere categorieën selecteren waaraan het Groeipakket besteed wordt[52]. Meer dan een kwart van de gezinnen die het Groeipakket (in gedachten) voorbehouden voor specifieke uitgaven zegt deze uitgaven te gebruiken voor **alle uitgaven van kinderen** (28.3%) en 67.3% geeft aan dat het Groeipakket besteed wordt voor **specifieke uitgaven van de kinderen**. Een zeer kleine groep gaf aan dat het Groeipakket gebruikt werd voor alle uitgaven van het gezin (2.0%) of voor alle uitgaven van volwassenen (1.4%), ongeveer een op tien zegt dat het Groeipakket (ook) besteed wordt aan specifieke uitgaven voor volwassenen (11.3%).

Figuur 33 Besteding van het Groeipakket, enkel gezinnen die aangeven dat het Groeipakket (in gedachten) voorbehouden wordt of enkel besteed wordt aan bepaalde uitgaven.

Opmerkingen: n = 1589

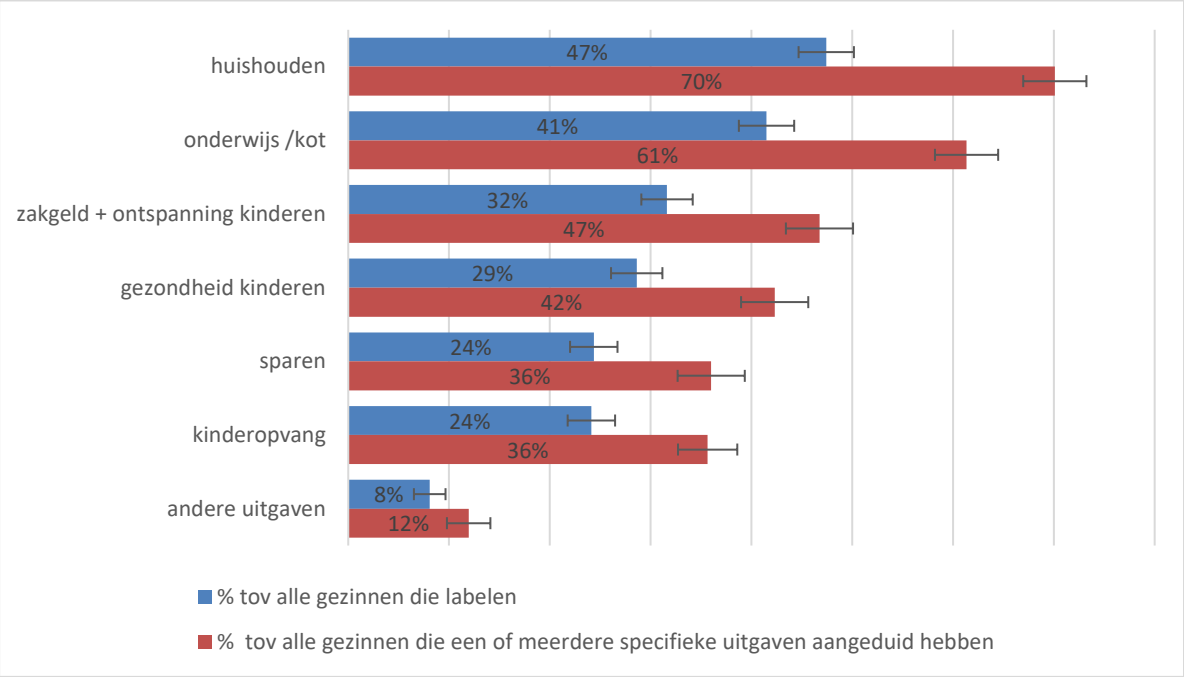
Gemiddeld werden er 3.7 uitgavencategorieën specifiek voor kinderen geselecteerd (95% CI 3.59-3.90) t.o.v. 1.3 kostenposten specifiek voor volwassenen (95% CI 1.47-1.35). De specifieke uitgaven voor volwassenen die het vaakst voorkwamen zijn boodschappen en huisvesting, bij kinderen wordt het Groeipakket door heel wat gezinnen voorbehouden voor onderwijsuitgaven, kleding en schoenen van de kinderen, gezondheidsuitgaven van de kinderen, kosten voor ontspanning van de kinderen en boodschappen voor de kinderen.

Het Groeipakket wordt ook door meer dan een derde van alle gezinnen die het Groeipakket besteden aan specifieke uitgaven voor kinderen gebruikt om kinderopvang/vakantiekampen te betalen en om te

52 Respondenten die aangaven dat ze het GP besteden aan zowel ‘alle uitgaven voor volwassenen’ als ‘alle uitgaven voor kinderen’ werden als ‘alle uitgaven’ geteld. Respondenten die aangaven dat het GP besteed wordt aan alle uitgaven voor kinderen werden uit de specifieke uitgavecategorieën verwijderd, en idem voor ‘alle uitgaven voor volwassenen.

sparen voor de kinderen (zie Bijlage 11 voor details). We bundelen de verschillende uitgaven verder in 'huishouden' (hieronder vallen boodschappen voor kinderen en volwassenen, huisvestingskosten, uitgaven voor de kleding en schoenen van kinderen, mobiliteitsuitgaven en telecom van kinderen), onderwijs en kotkosten, zakgeld en ontspanning van kinderen en sparen (zowel voor kinderen als volwassenen). Het aandeel gezinnen dat zei dat het Groeipakket besteed wordt aan een of meerdere uitgaven binnen elke categorie wordt weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 34 Besteding van Groeipakket aan specifieke uitgaven

Opmerkingen: - Aandeel van de respondenten die het Groeipakket labelen (n = 1589) en aandeel van respondenten die het Groeipakket gebruikt voor specifieke uitgaven (n =1034).

4.1.1 Verschillen volgens inkomensklasse, leeftijd oudste kind en aantal kinderen

We zagen dat binnen de groep gezinnen die het Groeipakket in gedachten reserveren of effectief enkel gebruiken voor bepaalde uitgaven ook enkele verschillen in de gerapporteerde besteding.

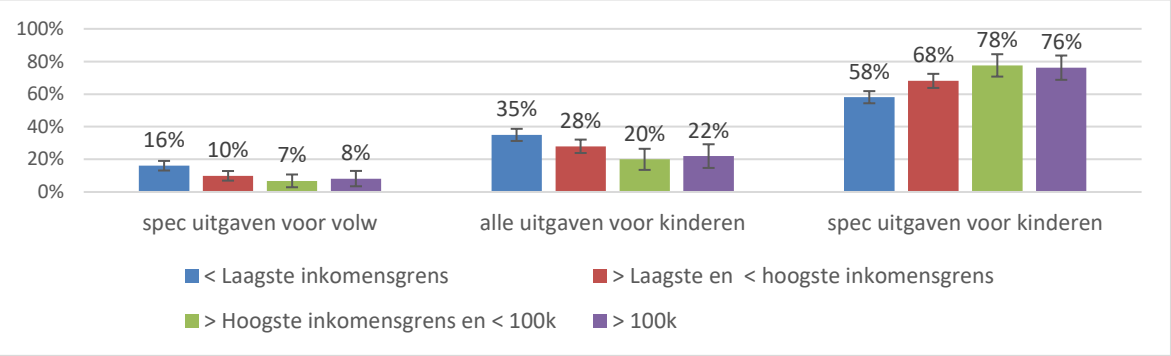
Gezinnen uit de **laagste inkomensgroep** geven **vaker** aan dit te gebruiken voor '**alle kind-gerelateerde uitgaven'** en voor **specifieke uitgaven voor volwassenen** en minder vaak voor specifieke uitgaven voor kinderen in vergelijking met de hoogste inkomensgroep (zie Figuur 35). Wanneer we naar de verschillende specifieke uitgavencategorieën kijken zien we dat gezinnen uit de laagste inkomensgroep minder vaak aangeven dat het Groeipakket gebruikt wordt voor kinderopvang of om te sparen dan bij gezinnen uit de hoogste inkomensgroep.

Gezinnen waarbij het oudste **kind jonger dan 6** gaan dit **minder** vaak gebruiken voor **specifieke uitgaven voor volwassenen** (Figuur 36). Meer specifiek wordt ook minder aangeduid dat gezinnen het Groeipakket voorbehouden voor (onder meer) onderwijs en/of kotuitgaven wanneer het oudste kind jonger is dan 6 jaar in vergelijking met kinderen van 18 of ouder. Gezinnen met kinderen jonger dan 18 jaar gaan beduidend vaker aangeven dat het Groeipakket besteed wordt aan kinderopvang en/ of gezondheidsuitgaven voor kinderen in vergelijking met gezinnen met een oudste kind ouder dan 18, gezinnen

met kinderen jonger dan 12 geven vaker aan het Groeipakket te gebruiken om te sparen in vergelijking met gezinnen met een kind van 18 of ouder.

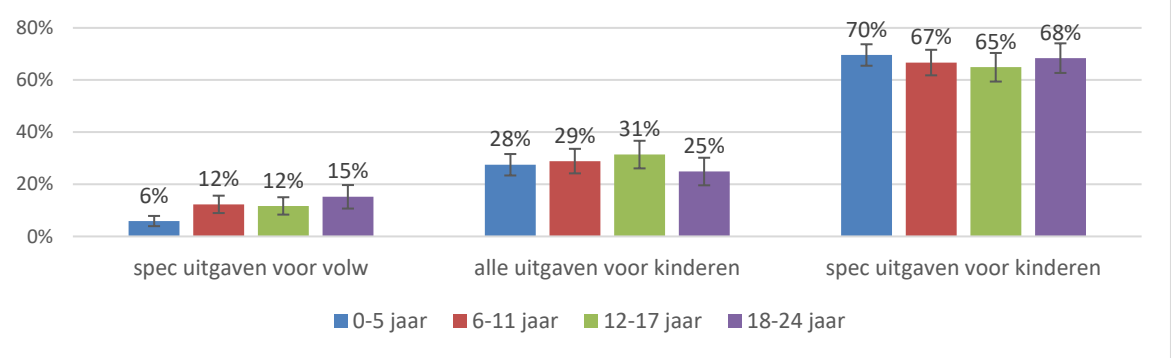
Gezinnen met **1 kind** (en in gedeeltelijk ook **gezinnen met 2 kinderen**) geven aan het Groeipakket minder vaak te gebruiken voor 'alle kind-gerelateerde uitgaven' en minder vaak voor specifieke uitgaven voor volwassenen en iets **meer voor specifieke uitgaven voor kinderen** in vergelijking met grotere gezinnen (zie Figuur 37). Toch zien we ook dat gezinnen met 1 kind minder vaak zeggen het Groeipakket te gebruiken voor kinderopvang en zakgeld/ontspanning van kinderen in vergelijking met grotere gezinnen.

Figuur 35 Besteding van het Groeipakket volgens inkomensgroepen

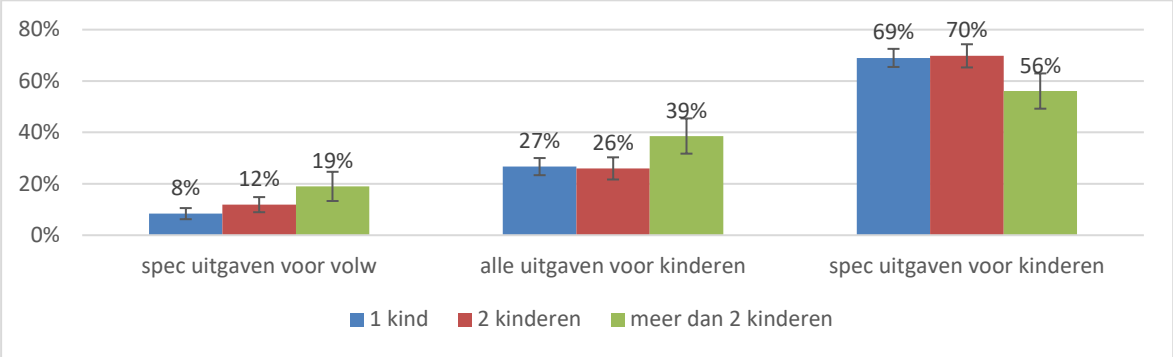
Opmerkingen: 'alle uitgaven' en 'alle uitgaven voor volwassenen' worden niet getoond omdat deze zeer lage prevalenties hadden.; n = 1589

Figuur 36 Besteding van het Groeipakket volgens leeftijd van het oudste kind

Opmerkingen: 'alle uitgaven' en 'alle uitgaven voor volwassenen' worden niet getoond omdat deze zeer lage prevalenties hadden, n =1589.

Figuur 37 Besteding van het Groeipakket volgens aantal kinderen

Opmerkingen: 'alle uitgaven' en 'alle uitgaven voor volwassenen' worden niet getoond omdat deze zeer lage prevalenties hadden, n = 1589.

4.1.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de besteding van het Groeipakket

Wanneer we inkomen, aantal kinderen en leeftijd van het oudste kind in combinatie met een aantal andere gezinskenmerken in een (een reeks van) multivariate analyses bekijken, blijkt dat de **taal** waarin de survey ingevuld werd een grote rol speelt in hoe deze vraag beantwoord werd: respondenten die de survey in Engels of Frans invulden zegden ongeveer tweemaal zo vaak het Groeipakket te besteden aan alle uitgaven voor kinderen in vergelijking met respondenten die de survey invulden in het Nederlands, en vulden ongeveer tweemaal minder vaak specifieke uitgaven voor kinderen in. Mogelijk speelt hier mee dat het Frans of Engels voor deze respondenten ook niet steeds de moedertaal is en zij bijgevolg de (vrij uitvoerige) lijst bestedingscategorieën voor kinderen te complex vonden om door te nemen en daarom veiligheidshalve opteerden voor 'alle uitgaven voor kinderen'. Wanneer we ook het ervaren van **subjectieve armoede** mee opnamen in de analyse zagen we dat gezinnen die moeilijk rondkomen zeggen iets vaker het Groeipakket te besteden aan specifieke uitgaven voor volwassenen. Wanneer we de specifieke uitgaven in detail bekijken zeggen deze gezinnen in subjectieve armoede vaker het Groeipakket te besteden aan boodschappen, zowel voor kinderen als volwassenen en/of het afbetalen van schulden dan gezinnen waar men niet zo moeilijk kan rondkomen. Gezinnen met recht op zorgtoeslag geven vaker aan het Groeipakket te gebruiken specifiek voor gezondheidsuitgaven van de kinderen in vergelijking met gezinnen zonder recht hierop. Gezinnen met deeltijdse kinderen zeggen vaker het Groeipakket te besteden aan ontspanning/zakgeld en kinderopvang dan gezinnen met voltijdse kinderen. Vermoedelijk zijn dit specifieke uitgaven waarover er met de andere ouder afspraken gemaakt zijn, als zou hier dan ook een onderscheid in onderwijsuitgaven te verwachten zijn (maar daar zien we vooral een effect van leeftijd van het oudste kind).

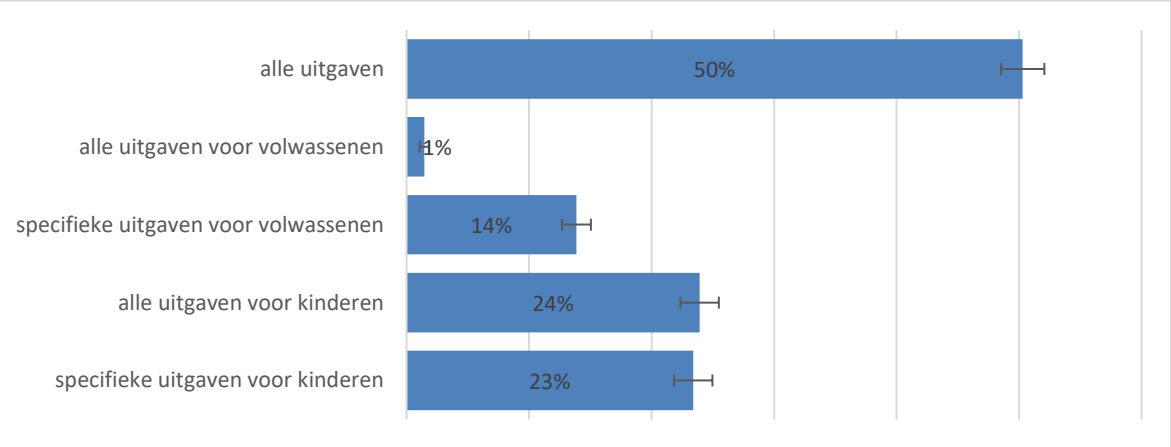
4.2 Gezinnen waar het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget

De grootste groep respondenten geeft aan dat het Groeipakket binnen het gezin opgaat in het gezinsbudget. Om te achterhalen waaraan deze gezinnen het Groeipakket besteden werd hen gevraagd aan te geven *welke uitgaven allemaal betaald worden van de rekening waarop het Groeipakket terecht komt*.

Dit is dus **geen rechtstreekse vraag naar besteding van het Groeipakket**, maar geeft zicht op waarvoor het grotere geheel waarin het Groeipakket opgaat dan allemaal gebruikt wordt. In veel gezinnen zal het

Groeipakket terecht komen op een zichtrekening waarop ook andere inkomsten gestort worden en worden daarvan heel wat diverse uitgaven betaald. Zo blijkt uit de onderstaande figuur dat de rekening waarop **het Groeipakket** terecht komt, **gebruikt wordt door de helft van deze gezinnen om alle mogelijke gezinsuitgaven te betalen**. Daarnaast zegt nog eens ongeveer een kwart van de gezinnen dat van de rekening waar het Groeipakket terecht komt alle uitgaven voor kinderen betaald worden, en een kwart geeft aan dat er een of meerdere specifieke uitgaven voor kinderen van betaald worden.

Figuur 38 Welke uitgaven betaald van rekening waarop het Groeipakket terecht komt (enkel gezinnen die aangeven dat het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget).

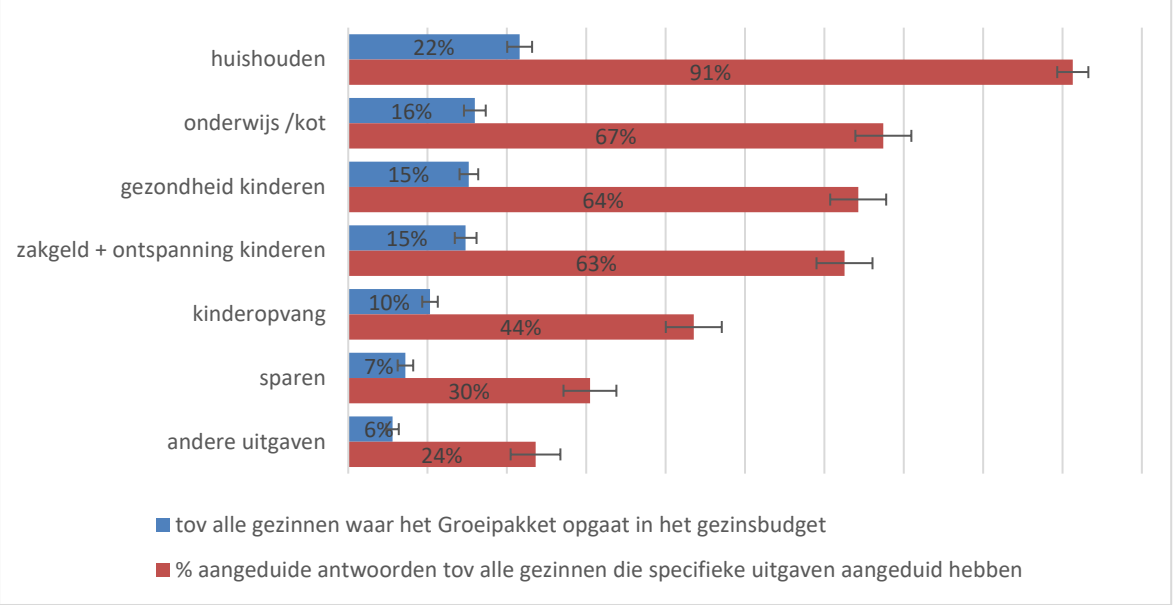

Opmerkingen: n = 3684

Respondenten die aangeven dat er van de rekening waarop het Groeipakket toekomt specifieke uitgaven betaald worden duiden gemiddeld 5.13 uitgavencategorieën specifiek voor kinderen aan (95% CI 4.93-5.34) t.o.v. 1.9 kostenposten specifiek voor volwassenen (95% CI 1.79-1.99).

De **overgrote meerderheid geeft dus aan dat het Groeipakket (mee) gebruikt wordt om alle uitgaven van het gezin te betalen of alle uitgaven voor kinderen** (samen goed voor 75% van de groep waarbij het Groeipakket in het gezinsbudget verdwijnt). Toch blijkt ook een kwart van de gezinnen meer in detail aan te geven wat er betaald wordt van de rekening waarop het Groeipakket toekomt. Wanneer er specifieke kosten voor kinderen aangeduid worden dan gaat dit vooral over kleding en schoenen voor kinderen, boodschappen, gezondheidsuitgaven, onderwijskosten, uitgaven voor ontspanning en kinderopvang. In de kleine groep gezinnen die aangaf dat de rekening waarop het Groeipakket toekomt gebruikt wordt om (ook) specifieke uitgaven voor volwassenen mee te betalen gaat dit vooral over boodschappen en huisvesting.

Figuur 39 Wat wordt betaald van de rekening waarop het Groeipakket toekomt: specifieke uitgaven

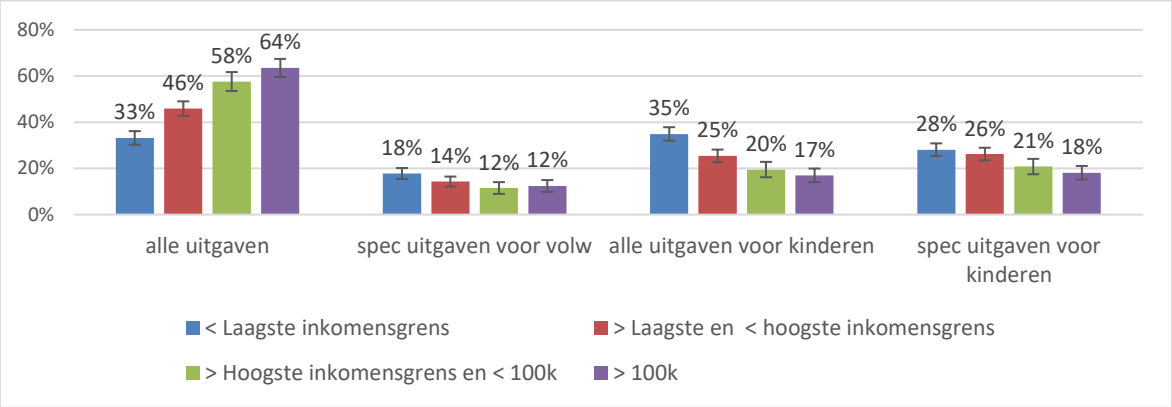
Opmerkingen: Aandeel van de respondenten waarbij het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget (n = 3684) en aandeel van respondenten die specifieke uitgaven van kinderen aangeduid hebben (n =900).

4.2.1 Verschillen volgens inkomensklasse, leeftijd oudste kind en aantal kinderen

Er zijn ook enkele verschillen in de gerapporteerde besteding van de rekening waarop het Groeipakket toekomt volgens kenmerken van het gezin die vooral te maken hebben met de inkomensgroep.

Bij gezinnen waar het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget blijkt dat deze rekening bij **gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens** (en tussen de laagste en de hoogste inkomensgrens) naar eigen zeggen toch relatief **minder gebruikt te worden voor alle uitgaven**, maar **vaker voor 'alle uitgaven voor kinderen', 'specifieke uitgaven voor kinderen'** en (iets minder uitgesproken) **specifieke uitgaven voor volwassenen**, in vergelijking met de gezinnen met een hoger inkomen. Meer in detail bleek dat gezinnen met een inkomen onder laagste inkomensgrens (en tussen de laagste en hoogste inkomensgrens) relatief vaker zegden huishoudelijke uitgaven (boodschappen, huisvesting, kleding en schoenen, telecom en mobiliteit kinderen), onderwijskosten, gezondheidsuitgaven kinderen en ontspanning/zakgeld voor kinderen te betalen van de rekening waar het Groeipakket terecht komt, in vergelijking met gezinnen met een inkomen hoger dan 100k. In hoeverre het Groeipakket hier daadwerkelijk enigszins afgescheiden wordt van andere inkomsten en uitgaven of dat respondenten hier, omwille van het onderwerp van de survey, zeker wilden benadrukken dat deze middelen voor kinderen aangewend worden is moeilijk te achterhalen hier.

Figuur 40 Aandeel respondenten volgens wat betaald wordt met de rekening waarop het Groeipakket terecht komt volgens inkomensgroepen

Opmerkingen: 'alle uitgaven voor volwassenen' wordt niet getoond omdat deze zeer lage prevalenties had.

Dit bleek echter ook afhankelijk van het aantal kinderen in het gezin, maar niet bij gezinnen uit de hoogste inkomensklasse die zeggen, onafhankelijk van het aantal kinderen, dat ze alle uitgaven betalen van de rekening waarop het Groeipakket terechtkomt (zie Bijlage 11).

4.2.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met wat er betaald wordt van de rekening waarop het Groeipakket terecht komt

Wanneer we tegelijk met een veelheid van kenmerken rekening houden in (een reeks van) multivariate analyses blijven de volgende samenhangen overeind: gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens of tussen de laagste en hoogste inkomensgrens zeggen minder vaak 'alle uitgaven' te betalen van de rekening waarop het Groeipakket terecht komt, en vaker dat ze 'alle uitgaven voor kinderen' hiervan betalen in vergelijking met de hoogste inkomensgroep.

Opnieuw blijkt ook de taal waarin de survey ingevuld een rol te spelen: respondenten die de survey in Engels of Frans invulden gaven duidelijk vaker aan met de rekening van het Groeipakket 'alle uitgaven voor kinderen' te betalen in vergelijking met respondenten die de survey invulden in het Nederlands, en ze duidden minder vaak 'alle uitgaven' aan.

Gezinnen met schooltoeslag duiden minder vaak aan dat alle uitgaven betaald worden van de rekening waarop het Groeipakket terecht komt, en vaker alle uitgaven voor kinderen, in vergelijking met gezinnen zonder recht op schooltoeslag. Meer op detailniveau is er echter geen verschil in bijvoorbeeld de mate waarin specifieke uitgaven voor onderwijs of kot worden aangeduid, enkel voor uitgaven aan ontspanning en zakgeld zeggen gezinnen met recht op schooltoeslag vaker dat dit betaald wordt van de rekening waarop ook het Groeipakket toekomt.

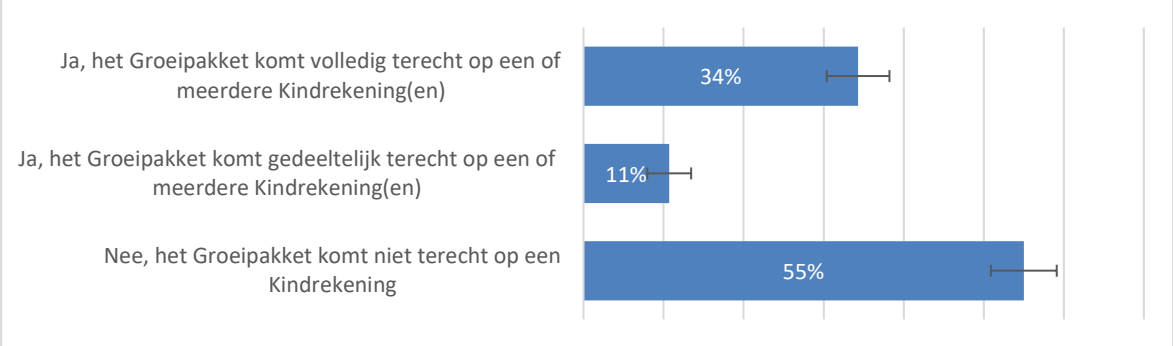
Gezinnen met 1 inkomensverstrekker hebben meer kans om 'alle uitgaven' te betalen van de rekening die ook het Groeipakket bevat en minder vaak 'alle uitgaven voor kinderen' of specifieke uitgaven voor volwassenen in vergelijking met gezinnen met twee inkomensverstrekkers. Gezinnen met deeltijdse kinderen duiden twee keer zo vaak aan dat vanop de rekening waarop het Groeipakket gestort wordt uitgaven voor onderwijs/kot en/of kinderopvang betaald worden in vergelijking met gezinnen waar enkel kinderen zijn die voltijds in het gezin verblijven. Opnieuw lijken dit specifieke uitgaven waarover het plausibel is dat er met de andere ouder afspraken gemaakt zijn.

5 Kinderen die niet voltijds in één gezin verblijven

Kinderen die niet voltijds in het gezin verblijven vormen een specifieke groep omdat de bestedingen voor deze kinderen over meerdere gezinnen gespreid worden, en in een aantal gevallen het Groeipakket ook gedeeld wordt tussen meerdere gezinnen. Hierbij wordt in de praktijk soms gebruik gemaakt van een 'kindrekening', dit is een gezamenlijke bankrekening op naam van beide ouders, exclusief bedoeld om (een deel van) de kosten van de kinderen te betalen (vaak vooral de niet-verblijfsgebonden en/of buitengewone kosten). In modelovereenkomsten voor ouderschapsplannen is het wel of niet hanteren van een kindrekening vaak als standaardvraag opgenomen. Het onderzoek Scheiding in Vlaanderen (SiV, Bastaits, Pasteels, Van Peer & Mortelmans, 2011) toonde dat buitengewone kosten disproportioneel door moeders werden betaald, dat dit ook afhankelijk is van de verblijfsregeling van het kind maar zelfs over verblijfsregelingen heen vooral bij moeders terecht komen. Om te vermijden dat ongelijke financiële verdelingen aanleiding geven tot conflicten werd aanbevolen om ouders aan te zetten hierover afspraken te maken. Hierbij werd ook de piste van het hanteren van gezamenlijke kindrekeningen hiertoe onderzocht. Uit het SiV onderzoek bleek dat slechts 12.9% van de ouders dit gebruikten om de kosten van kinderen te delen. Sinds de wet van maart 2010[53] kan de rechter op vraag van één van de ouders het openen van een kindrekening verplichten, maar de meeste ouders betrokken in het voorgenoemde SiV onderzoek waren echter gescheiden voor maart 2010. De ouders met een kindrekening waren vooral ouders met verblijfsco-ouderschap en ouders die een professionele echtscheidingsbemiddeling volgden. Uit dit SiV onderzoek bleek dat ouders die de buitengewone kosten van kinderen op deze wijze regelden later een betere band met elkaar rapporteerden, maar mogelijk was dit ook vooraf al een minder conflictueuze situatie. Sinds deze studie zijn er relatief weinig empirische gegevens bekend over de prevalentie van dergelijke kindrekeningen, en voor welke kosten deze in de praktijk dan gebruikt worden. In de voorliggende studie peilen we daarom naar het bestaan van dergelijke kindrekening in de context van het Groeipakket, de afspraken hieromtrent en de besteding hiervan vanuit deze kindrekening.

Van alle respondenten die tenminste één kind hebben dat niet voltijds in het gezin verblijft blijkt dat slechts bij **minder dan de helft** de inkomsten van het **Groeipakket (rechtstreeks of onrechtstreeks) naar een kindrekening** gaan.

Figuur 41 Gaat het Groeipakket/kinderbijslag geheel of gedeeltelijk naar een kindrekening? (bv. in het kader van een ouderschapsovereenkomst)

Opmerkingen: Enkel voor respondenten met tenminste 1 kind dat niet voltijds in het gezin verblijft, meerdere antwoorden mogelijk, (n =707)

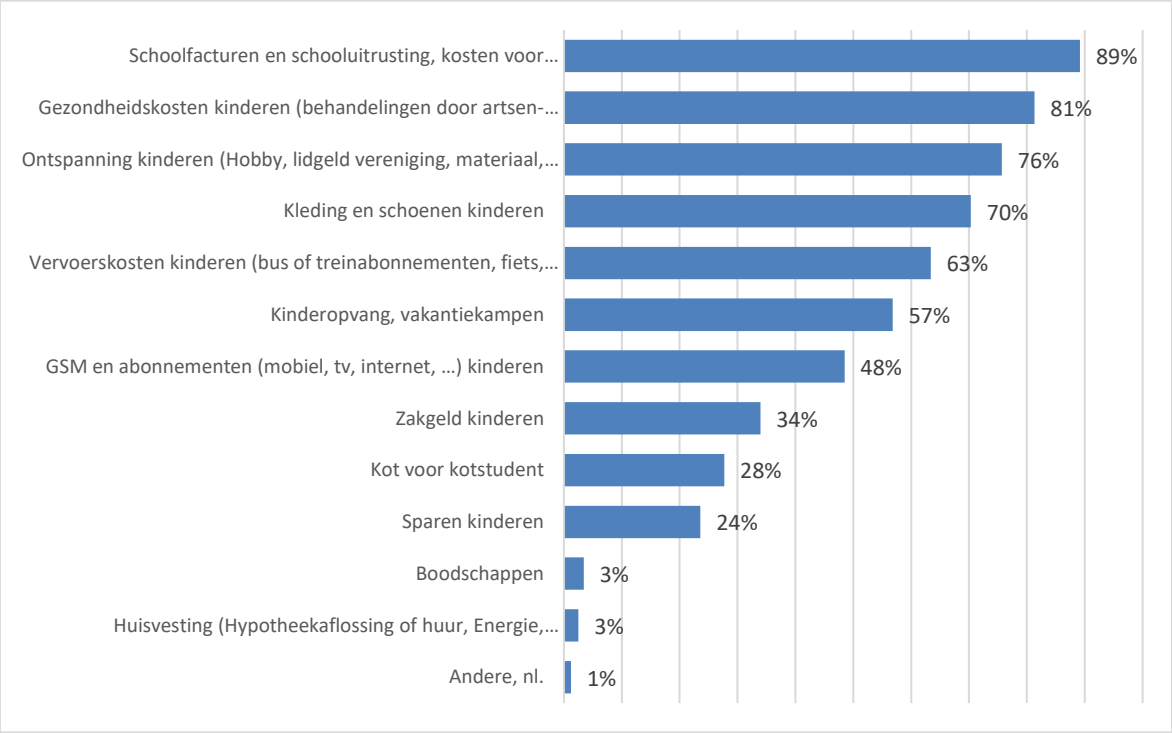
53 https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2010031905

Wanneer alle kinderen binnen het gezin volgens hetzelfde schema bij de respondent en in een ander gezin verblijven komt het ongeveer twee keer zo vaak voor dat het volledige Groeipakket naar een kindrekening gaat (44.8%) als wanneer niet alle kinderen dezelfde verblijfregeling hebben (21.7%), maar ook bij een gelijke regeling voor alle kinderen zegt 48.3% dat het Groeipakket niet naar een kindregeling gaat. Wanneer (tenminste een deel) van het Groeipakket op een gezamenlijke kindrekening terecht komt (n = 292), zegt

- 56.6% van de bevraagde ouders dat er **schriftelijke** afspraken vastgelegd zijn over de besteding hiervan
- 29.5% van de ouders dat er **mondelinge** afspraken zijn gemaakt over welke uitgaven van deze kindrekening betaald dienen te worden
- de resterende 13.7% zegt dat hierrond **geen afspraken** bestaan of hiervan geen weet te hebben.

De kindrekening wordt door vrijwel alle ouders die hiervan gebruik maken, gebruikt om onderwijs-uitgaven te dekken. Meer dan driekwart van deze ouders hanteert de kindrekening ook om niet-dagdagelijkse gezondheidsuitgaven en de kosten gerelateerd aan hobby's en ontspanning van de kinderen te bekostigen. Uitgaven voor kleding en schoenen van de kinderen worden door meer dan twee derde van de gezinnen van de kindrekening betaald. In zoverre dit van toepassing is wordt ook door meer dan de helft van de gezinnen aangegeven dat kosten van kinderopvang (al dan niet in de vakantie) en mobiliteit hiervan bekostigd wordt. Zoals ook doorgaans de bedoeling is van de gezamen-lijke kindrekening blijkt deze slechts zeer uitzonderlijk ingezet te worden voor het bekostigen van meer dagelijkse huishoudelijke uitgaven zoals huisvesting of boodschappen van een van de gezinnen. Vanop de kindrekening wordt er blijkbaar ook gespaard, 24% van de gezinnen zegt (een deel van het geld van) de kindrekening hiervoor te gebruiken.

Figuur 42 Welke uitgaven worden betaald met de kindrekening waarop het Groeipakket (gedeeltelijk) terechtkomt- meerdere antwoorden mogelijk.

Opmerkingen: n = 298, meerdere antwoorden mogelijk dus totaal van percentages in figuur is hoger dan 100

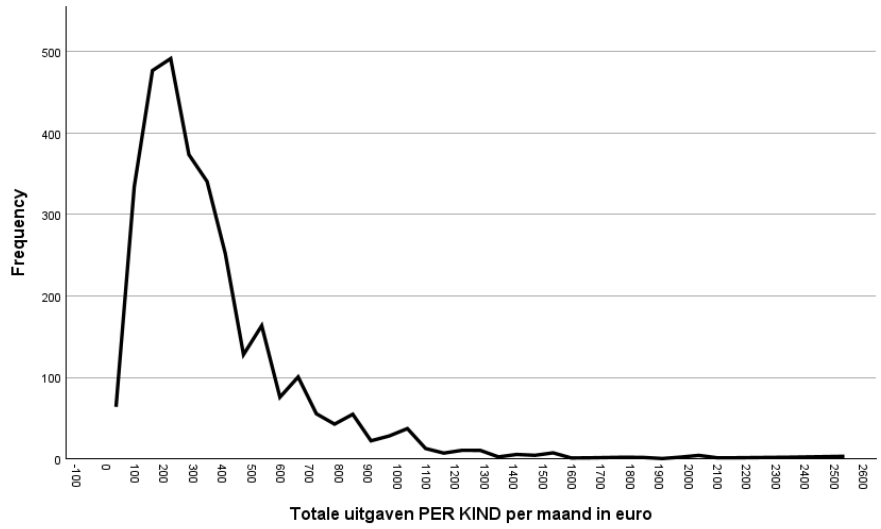
6 Uitgaven aan kinderen

Naast de besteding van het Groeipakket en de mate waarin het opgaat in het gezinsbudget of voorbehouden wordt voor bepaalde uitgaven werd ook gepeild naar de totale uitgaven aan kinderen de vorige maand (mei 2025), en de hoogte van de uitgaven aan kinderopvang, sparen, zakgeld, gezondheid en alimentatie. Deze bedragen staan op zich los van de besteding van het Groeipakket, maar zijn wel belangrijk om in een volgend hoofdstuk te begrijpen hoe gezinnen de toereikendheid van het Groeipakket beoordelen.

6.1 Totale uitgaven aan kinderen

We kunnen de aangegeven totaaluitgaven aan kinderen omzetten naar een geschatte maandelijkse uitgave per kind[54]. Iets meer dan een kwart van de respondenten gaf aan geen idee te hebben[55] van de maandelijkse uitgaven aan kinderen. Voor de overige respondenten lag de gemiddelde maandelijkse geschatte uitgave per kind op 354.4 euro (tussen 343.8 en 365.0 euro, 95% CI), met een mediane uitgave per kind van 275 euro per maand (zie ook boxplot in Bijlage 12).

Figuur 43 Verdeling van de geschatte maandelijkse uitgaven per kind

Er bestaan echter heel wat verschillen tussen gezinnen in deze gerapporteerde totale maandelijkse uitgaven per kind.

54 Hierbij waren de mogelijke antwoordopties ‘weet ik niet’ ‘ik heb hieraan niets uitgegeven’ en 53 klassen van mogelijke uitgaven (met telkens een interval van 50 euro). In totaal 18% van de respondenten liet deze vraag open en iets meer dan een kwart koos voor de optie ‘weet ik niet’. Wanneer we enkel naar de resterende gezinnen kijken (n = 3164) en als uitgaven het midden van de aangeduide klasse nemen (dus 600-649 wordt 625 euro, de zeer beperkte groep gezinnen die ‘geen’ uitgaven rapporteerde kregen uitgave 1 euro) en dit delen door het aantal kinderen in het gezin, dan kunnen we de gemiddelde gerapporteerde totaaluitgaven per kind bekijken.

55 Vooral in gezinnen met meer dan 2 kinderen was de kans groter dat men geen idee had van de uitgaven aan kinderen.

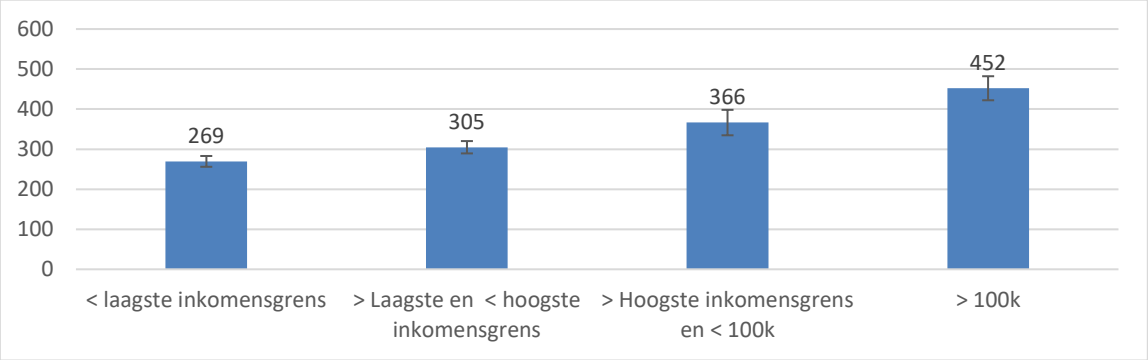
6.2 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

De hoogte van het gerapporteerde bedrag uitgaven aan kinderen, per kind, blijkt samen te hangen met de inkomensgroep ($F(3, 2920) = 48.3$, $p<.001$), gezinsgrootte ($F(2, 2921) = 37.9$, $p<.001$), en leeftijd oudste kind ($F(3, 2920) = 36.3$, $p<.001$) en de interactie tussen inkomensgroep en leeftijd oudste kind ($F(9,2914) = 4.68$, $p<.01$) en tussen gezinsgrootte en leeftijd oudste kind ($F(5,2918) = 3.1$, $p<0.01$).

6.2.1 Inkomen

Zeker bij de hogere-inkomensgroep kunnen bestedingen voor kinderen zeer variabel zijn en veraf liggen van de mediane of gemiddelde uitgaven voor kinderen (bv. wanneer een kind een dure hobby heeft). Dit blijkt ook wanneer we de *geschatte totaaluitgaven per kind* meer van nabij bekijken. Het gemiddeld geschatte bedrag aan uitgaven per kind bij gezinnen uit de hoogste inkomensgroep is meer dan helft meer dan het bedrag per kind bij de laagste inkomensgroep, zie ook onderstaande figuur.

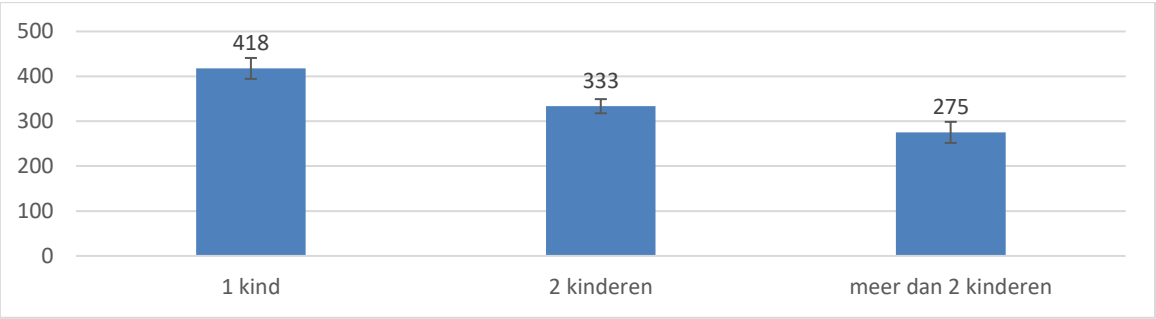
Figuur 44 Totale gemiddelde uitgaven per kind de voorbije maand (mei 2025), volgens inkomensgroep

6.2.2 Aantal kinderen

In grotere gezinnen ligt de schatting van de uitgaven aan kinderen per kind gemiddeld aanzienlijk lager dan de uitgaven per kind in een gezin met twee kinderen, wat op zijn beurt ook significant lager is dan de gemiddelde totaaluitgaven in een gezin met één kind.

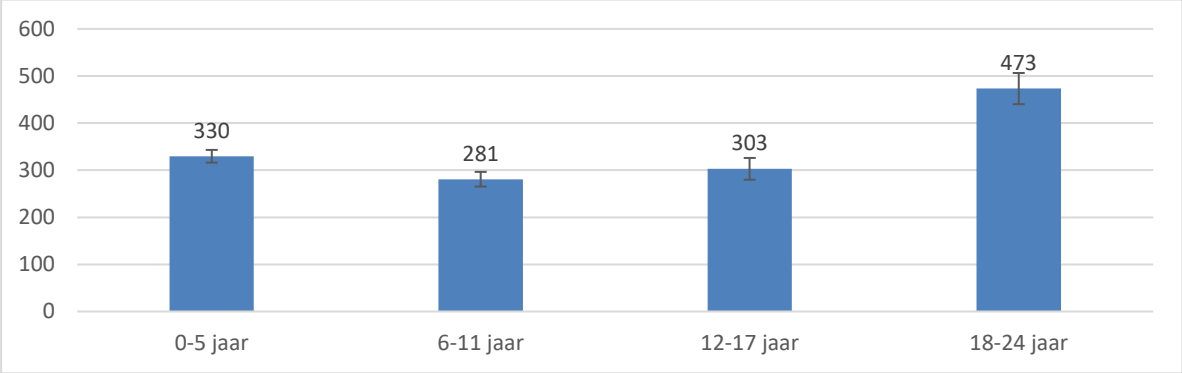
Figuur 45 Totale gemiddelde uitgaven per kind de voorbije maand (mei 2025), volgens aantal kinderen.

6.2.3 Leeftijd oudste kind

Ouders schatten de eigen totaaluitgaven per kind gemiddeld aanzienlijk hoger in in een gezin waar er een kind 18 jaar of ouder is dan wanneer er geen kinderen in deze leeftijdsgroep in het gezin aanwezig zijn (zie onderstaande figuur).

Figuur 46 Totale gemiddelde uitgaven per kind de voorbije maand (mei 2025) volgens leeftijd van het oudste kind

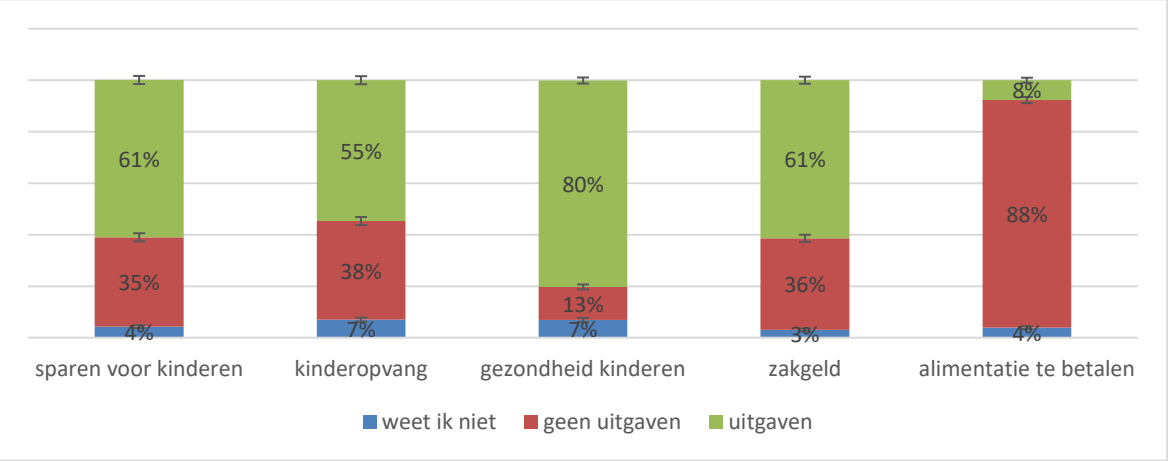
Verdere interpretatie van de gecombineerde invloed van inkomensgroep en leeftijd van het oudste kind en het aantal kinderen en leeftijd van het oudste kind zijn terug te vinden in Bijlage 12

Daarnaast blijkt in een vervolganalyse ook dat, naast de samenhang met inkomen, leeftijd oudste kind en aantal kinderen, het gemiddeld bedrag uitgaven per kind verschilt volgens opleidingsniveau respondent (iets hogere uitgaven bij hogeropgeleide respondenten), of kinderen voltijds of deeltijds in het gezin verblijven (hogere uitgaven wanneer alle kinderen voltijds verblijven dan wanneer kinderen deeltijds in het gezin verblijven), of er recht is op sociale toeslag (iets lagere uitgaven bij gezinnen met recht op sociale toeslag in vergelijking met gezinnen zonder recht op sociale toeslag) en recht op zorgtoeslag (hogere uitgaven per kind bij gezinnen met recht op zorgtoeslag).

6.3 Specifieke uitgaven voor kinderen

Voor de specifieke uitgaven voor kinderen zijn deze telkens voor een deel van respondenten irrelevant, omdat deze kosten binnen het gezin de vorige maand niet gemaakt werden. Dit geldt in het bijzonder voor de te betalen alimentatie voor kinderen, maar ook voor kinderopvang, zakgeld en sparen geeft meer dan een derde van de respondenten aan hiervoor geen uitgaven te hebben.

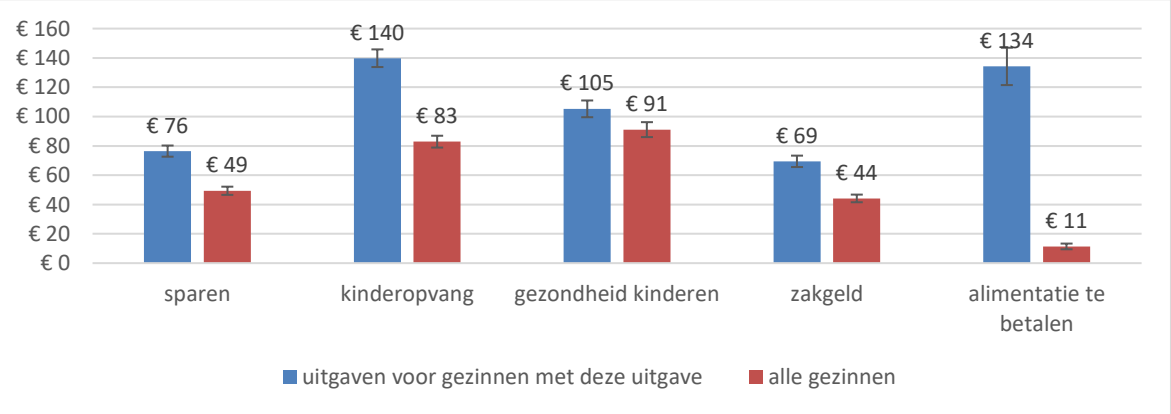
Figuur 47 Aandeel respondenten met en zonder specifieke uitgaven vorige maand voor kinderen.

Opmerkingen: de respondenten die 'weet ik niet' aangaven werden in verdere analyses buiten beschouwing gelaten

Dit is ook te zien in de onderstaande figuur waar de gemiddelde uitgaven per kind getoond worden, zowel voor gezinnen die een dergelijke uitgave rapporteerden, als gemiddeld over alle gezinnen (ook diegene die hiervoor een nul-uitgave hadden).

Figuur 48 Gemiddelde uitgaven per kind in mei 2025.

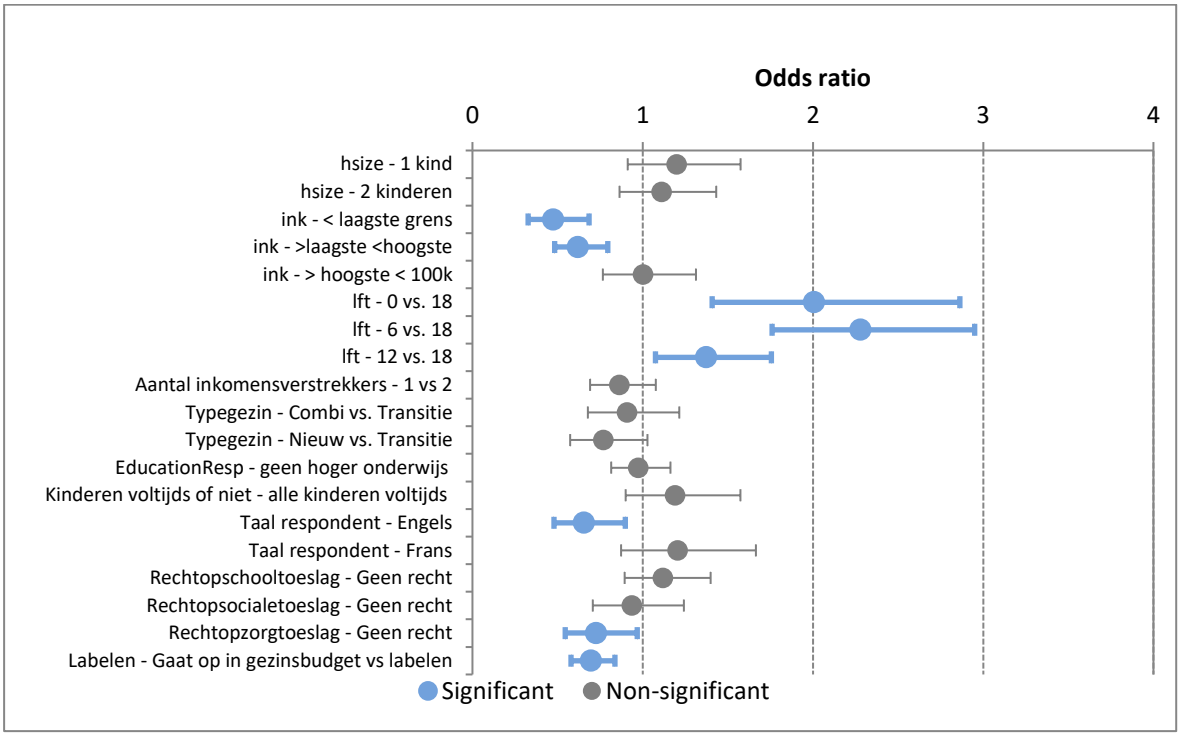

In totaal geeft meer dan een derde van de respondenten aan niet te sparen voor kinderen, geen uitgaven voor kinderopvang of zakgeld te maken. Daarnaast is er ook aanzienlijke variatie in de bedragen per kind die binnen elke uitgavecategorie gerapporteerd worden, ook binnen de groep gezinnen die uitgaven rapporteert.

6.3.1 Sparen voor kinderen.

Wanneer we het geheel aan verschillende kenmerken van gezinnen samen beschouwen, dan blijkt de inkomensklasse, leeftijd van het oudste kind en het aantal kinderen vooral voorspellend om te bepalen of er gespaard wordt (zie ook Bijlage 12 voor meer verduidelijking). Wanneer daarnaast ook de besteding van het Groeipakket binnen het gezin in overweging genomen wordt (opgaan in het gezinsbudget of voorbehouden voor bepaalde uitgaven) dan blijkt dit ook sterk samen te hangen met al of niet rapporteren van sparen voor kinderen: gezinnen die het Groeipakket (in gedachten) reserveren voor bepaalde uitgaven geven vaker aan te sparen voor kinderen dan gezinnen waar het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget.

Figuur 49 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie rapporteert te sparen voor kinderen.

Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag; administratief totaal bedrag Groeipakket: toename van 10 euro, Labeling: voorbehouden voor bepaalde uitgaven.

Bij de gezinnen die aangeven te sparen voor kinderen varieert het (berekend) bedrag per kind ook volgens een aantal kenmerken: zo blijkt het gemiddeld bedrag dat per kind gespaard werd in mei 2025 afhankelijk van de inkomensklasse (de bedragen per kind liggen gemiddeld hoger bij hogere inkomens), het aantal kinderen in het gezin (hogere bedragen bij gezinnen met 1 kind in vergelijking met gezinnen met 2 of meer dan 2 kinderen), of alle kinderen voltijds in het gezin aanwezig zijn (hogere gemiddeld bedragen wanneer kinderen voltijds zijn i.p.v. deeltijds), opleidingsniveau (hoger spaarbedrag per kind bij hogeropgeleide respondenten) en de taal waarin de respondent de survey invulde (Engelstalige respondenten geven gemiddeld een hoger spaarbedrag per kind op dan Nederlandstalige respondenten). Gezinnen die het Groeipakket voorbehouden voor bepaalde uitgaven geven gemiddeld ook iets hogere bedragen op voor sparen dan gezinnen bij wie het Groeipakket in het gezinsbudget opgaat.

7 Bespreking

Het objectief toegekende bedrag aan Groeipakket per kind komt sterk overeen met wat gezinnen zelf rapporteren, al weet ruim één op tien niet hoeveel Groeipakket ze ontvangen. De resultaten geven daarnaast ook aan dat het Groeipakket in de meeste gezinnen opgaat in het bredere gezinsbudget, maar tegelijk zien we ook duidelijke indicaties bij een beperktere groep gezinnen van labeling of mental accounting.

7.1 Labeling van het Groeipakket

Ruim een kwart van de gezinnen zegt het Groeipakket (al dan niet in gedachten) te reserveren voor bepaalde uitgaven, dit sluit aan bij internationaal onderzoek waaruit blijkt dat kindgerelateerde financiële ondersteuning vaak niet als “gewoon inkomen” wordt behandeld, maar disproportioneel wordt gebruikt om kindgerelateerde uitgaven zoals kinderkleding, onderwijsuitgaven, kinderopvang en ontspanningkosten te betalen (Kooreman, 2000; Raschke, 2016; Jones et al., 2019; Mari & Keizer, 2023).

Ook wanneer het Groeipakket formeel opgaat in het gezinsinkomen zien we toch onderscheid tussen de manier waarop het besteed wordt (of tenminste in de rapportering hiervan door de gezinnen). Zo geven heel wat gezinnen aan dat de rekening waarop dit Groeipakket terecht komt, niet gebruikt wordt voor alle gezinsuitgaven maar slechts een deel van de uitgaven (en niet alle uitgaven), het gaat dan vooral om alle uitgaven voor kinderen en een reeks uitgesproken kindgerelateerde posten (onderwijs, gezondheidszorg, kinderopvang, ontspanning) te betalen. De survey lijkt gezinnen er bovendien toe aan te zetten na te denken over de link tussen het inkomen uit het Groeipakket en kindgerelateerde uitgaven. In die zin weerspiegelen de antwoorden misschien niet per se de feitelijke organisatie van het gezinsbudget maar mogelijk geeft het ook een stuk sociaal wenselijke antwoorden weer die aangestuurd worden door een visie waarin het Groeipakket als “geld voor kinderen” gezien wordt, wat toch ook overeenkomt met het labeling-perspectief.

Labeling, of het Groeipakket (mentaal) voorbehouden voor bepaalde uitgaven, komt duidelijk vaker voor in gezinnen met een lager inkomen en gezinnen waar niet alle kinderen voltijds in het gezin verblijven en ook gezinnen met slechts één kind labelen vaker dan gezinnen met drie of meer kinderen. Dit komt overeen met eerder onderzoek en theoretische verklaringen die suggereren dat deze vorm van mental accounting bijdraagt aan zelfcontrole en planning (Thaler, 1985, 1999; Antonides et al., 2011). Voor gezinnen met een beperkter budget kan dit een manier zijn om te garanderen dat bepaalde belangrijke uitgaven (bv. schoolrekeningen, kleding, gezondheidszorg, huisvesting) betaald kunnen worden. De analyse van de gerapporteerde uitgavencategorieën toont inderdaad dat, wanneer het onderscheid gemaakt wordt, het Groeipakket vooral kindgerelateerde kosten meefinanciert, evenals uitgaven voor boodschappen en huisvesting. In deze meer kwetsbare gezinnen lijkt het Groeipakket dus essentieel om binnen een krap budget te garanderen dat de nodige huishoudelijke uitgaven mee betaald worden. Dat meer financieel kwetsbare gezinnen met jongere kinderen vaker het Groeipakket gaan voorbehouden heeft mogelijk te maken met het gegeven dat uitgaven voor jonge kinderen in een aantal gevallen meer voorspelbaar zijn (zoals de kost van kinderopvang) en de uitgaven voor jongere kinderen eerder beperkt. Bij oudere kinderen liggen de noodzakelijke uitgaven hoger en zijn deze mogelijk ook minder voorspelbaar en regelmatig, waardoor gezinnen in de laagste inkomensgroep minder vaak de gelegenheid hebben om dit Groeipakket te reserveren maar het eerder zullen moeten gebruiken om structurele tekorten in het budget te dichten. Het gebruiken van de inkomsten als financieel middel zonder enig

onderscheid naar de bron zien we in grotere mate bij hogere inkomensgezinnen, waar er genoeg reserve zal zijn.

7.2 Besteding van het Groeipakket

Bij de *gezinnen die het Groeipakket expliciet voorbehouden* wordt de overgrote meerderheid van het bedrag volgens de respondenten gebruikt voor kindgerelateerde uitgaven. De meest voorkomende posten zijn onderwijs, kleding en schoenen, gezondheidsuitgaven, ontspanning/vrije tijd en boodschappen voor kinderen. Een aanzienlijk deel gebruikt het Groeipakket ook voor kinderopvang en vakantiekampen en om te sparen voor kinderen. Deze resultaten sluiten aan bij internationale studies die aangeven dat financiële ondersteuning voor gezinnen met kinderen vooral worden ingezet voor basisbehoeften en investeringen in menselijk kapitaal van kinderen te bekostigen (Gregg et al., 2006; Jones et al., 2019; Amorim, 2021; Najjarrezaparast & Pendakur, 2021; Lourie et al., 2022).

Gezinnen uit de laagste inkomensgroep geven vaker aan dat het Groeipakket gebruikt wordt voor “alle kindgerelateerde uitgaven” en ook voor specifieke uitgaven voor volwassenen, terwijl ze minder vaak aangeven het te gebruiken voor kinderopvang of om te sparen. Dit suggereert dat in de laagste inkomensgroepen het Groeipakket vaak fungeert als een algemene buffer om gaten in het budget te dichten. Naarmate het inkomen hoger is, wordt er relatief vaker gespaard.

Ook de leeftijd van het oudste kind is gelinkt aan de besteding van het Groeipakket: bij jongere kinderen ligt de nadruk op kinderopvang en gezondheidsuitgaven, terwijl bij oudere kinderen onderwijs- en kotkosten belangrijker worden. Gezinnen met jongere kinderen rapporteren ook vaker dat ze het Groeipakket gebruiken om te sparen, wat kan wijzen op een grotere toereikendheid van het Groeipakket op dat moment wat de mogelijkheid geeft om reserves op te bouwen of een gepercipieerde nood om zich voor te bereiden op grotere toekomstige uitgaven.

Bij de meerderheid van de gezinnen gaat het Groeipakket echter op in het algemene gezinsbudget, maar ook hier zagen we toch dat niet alle gezinnen in dezelfde mate hierbij aangeven het Groeipakket zonder onderscheid te gebruiken. Ongeveer de helft van de gezinnen in deze groep geeft aan dat van de rekening waarop het Groeipakket terechtkomt “alle uitgaven” gedaan worden, terwijl een bijkomende kwart aangeeft dat “alle uitgaven voor kinderen” via deze rekening lopen. Daarnaast duidt een kwart van de gezinnen één of meerdere specifieke kindgerelateerde uitgaven aan. Wanneer deze gezinnen specifieke posten benoemen, zijn dat grotendeels dezelfde categorieën als bij de labelende groep (kleding, boodschappen, gezondheidszorg, onderwijs, ontspanning, kinderopvang).

Bij gezinnen met een lager inkomen wordt de rekening waarop het Groeipakket gestort wordt relatief minder vaak gebruikt voor “alle uitgaven” en iets vaker voor (alle of specifieke) kindgerelateerde uitgaven. Zij rapporteren ook vaker dat van deze rekening huishoudelijke uitgaven, onderwijskosten, gezondheidsuitgaven en zakgeld/ontspanning voor kinderen betaald worden, terwijl sparen beduidend minder vaak voorkomt dan bij gezinnen die makkelijker rondkomen. Deze bevinding wijst erop dat ook binnen gezinnen die aangeven dat het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget, het in de praktijk misschien toch extra gewicht krijgt om kindkosten mee te betalen, zeker bij beperkte middelen.

Dat gezinnen met één inkomensverstrekker vaker alle uitgaven van deze rekening betalen, kan erop wijzen dat financiële stromen in deze gezinnen minder gesegmenteerd zijn: er is bijvoorbeeld één zichtrekening waarop het loon én Groeipakket binnenkomen en van waaruit alle betalingen gebeuren. In gezinnen met twee inkomensverstrekkers zijn er misschien vaker nog meerdere rekeningen en komt

het Groeipakket terecht op een van deze rekeningen waardoor het Groeipakket zichtbaarder als “geld voor uitgaven van de kinderen“ wordt onderscheiden.

Co-ouderschap en kindrekeningen

Voor gezinnen waarin kinderen niet voltijds in één gezin verblijven blijkt iets minder dan de helft een kindrekening gebruikt te worden waarop (een deel van) het Groeipakket terechtkomt. Dit toont al een hogere prevalentie in vergelijking met eerder onderzoek waaruit bleek dat gezamenlijke kindrekeningen relatief beperkt voorkomen (Bastaits et al., 2011). Wanneer er wel een kindrekening is, zijn er in de meeste gevallen schriftelijke of mondelinge afspraken over de besteding. De kindrekening wordt dan vooral gebruikt voor onderwijs, niet-dagelijkse gezondheidsuitgaven, hobby’s/ontspanning, kleding, kinderopvang en mobiliteit.

De bevinding dat kindrekeningen worden ingezet voor niet-verblijfsgebonden of buitengewone kosten, sluit ook nauw aan bij de oorspronkelijke beleidsintentie. De kindrekening fungeert hier dan als een expliciet gelabelde en gecontroleerde vorm van budgettering, die mogelijk bijdraagt aan meer transparantie en beter onderlinge verstandhouding tussen ex-partners.

7.3 Uitgaven voor kinderen.

De door respondenten geschatte maandelijkse uitgaven per kind voor mei 2025 lopen sterk uiteen, wat ook blijkt uit de brede spreiding in de verdeling. Deze verschillen volgen duidelijk socio-economische lijnen: uitgaven per kind nemen toe met inkomensgroep terwijl ze dalen naarmate het aantal kinderen stijgt. Dit laatste lijkt te wijzen op zekere schaalvoordelen binnen grotere gezinnen. Daarnaast is er een impact van de aanwezigheid van oudere kinderen: gezinnen met een oudste kind van 18 jaar of ouder schatten gemiddeld hogere uitgaven per kind in, wat vermoedelijk te maken heeft met studiekosten en aanverwante uitgaven. Voor specifieke uitgavenposten (kinderopvang, sparen, zakgeld, gezondheid, alimentatie) geldt dat een substantieel deel van de gezinnen in de voorgaande maand geen uitgaven rapporteert, vooral voor alimentatie maar ook voor kinderopvang, zakgeld en sparen (meer dan een derde rapporteert nul-uitgaven). In het bijzonder voor uitgaven aan sparen voor kinderen blijkt het al dan niet sparen samen te hangen met de stratificatievariabelen (inkomen, leeftijd oudste kind, gezins-grootte), maar dat ook de manier waarop gezinnen het Groeipakket besteden relevant is: gezinnen die het Groeipakket labelen/voorbehouden voor bepaalde uitgaven rapporteren duidelijk vaker dat ze sparen dan gezinnen waarbij het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget. Tegelijk blijven verschillen volgens inkomen en het aantal kinderen zichtbaar in de hoogte van het spaarbedrag: hogere inkomens en kleinere gezinnen rapporteren gemiddeld hogere bedragen per kind. Het lijkt dus alsof het (mentaal) voorbehouden van het Groeipakket de kans vergroot dat er ruimte wordt vrijgehouden om te sparen, terwijl de omvang van het bedrag vooral ook door financiële draagkracht bepaald wordt.

Hoofdstuk 6
Volstaat het Groeipakket volgens gezinnen zelf om de kosten van kinderen te dekken en hoe schatten gezinnen de impact in van het wegvallen van het Groeipakket?

1 Inleiding

Aansluitend bij de objectieve berekening uit het voorgaande deelrapport bekijken we hier de subjectieve ervaring van gezinnen zelf met betrekking tot de mate waarin het Groeipakket toelaat om de kosten van kinderen te dekken. Het is hierbij belangrijk om in gedachten te houden dat het Groeipakket niet als doel heeft om alle kosten en uitgaven van gezinnen die ze maken in functie van de kinderen te dekken, maar wel om gezinnen financieel te ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen.

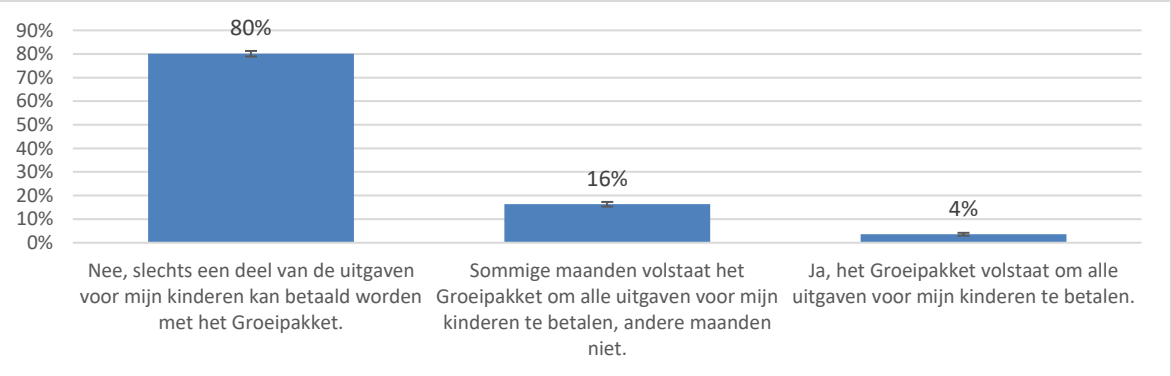
We bevragen allereerst de inschatting van de mate waarin het totale Groeipakket (met hierbij eventueel toeslagen die een gezin ontvangt) toelaten om de kosten van de eigen kinderen te dekken, en als het Groeipakket niet volledig kostendekkend is, de inschatting van het aandeel van de kosten dat ermee gedekt kan worden. Daarnaast vragen we ook aan alle gezinnen naar hun inschatting van de mate waarin het Groeipakket volgens hen toelaat om de minimale kosten van kinderen te dekken.

2 In welke mate volstaat het Groeipakket om de eigen kosten van kinderen te dekken?

2.1 Volstaat het Groeipakket voor alle uitgaven van de eigen kinderen?

Globaal zien we dat **volgens 80% van de gezinnen het Groeipakket** (en de eventuele toeslagen, verder samen benoemd als Groeipakket) **niet volstaat om de kosten van kinderen te dekken**, zodat slechts een deel van de uitgaven hiervan betaald kan worden. Toch geeft één op vijf gezinnen aan dat het Groeipakket (sommige maanden) volstaat om alle uitgaven van de kinderen te betalen.

Figuur 50. Volstaat het Groeipakket om alle uitgaven voor kinderen te betalen?

Opmerkingen: n = 5473

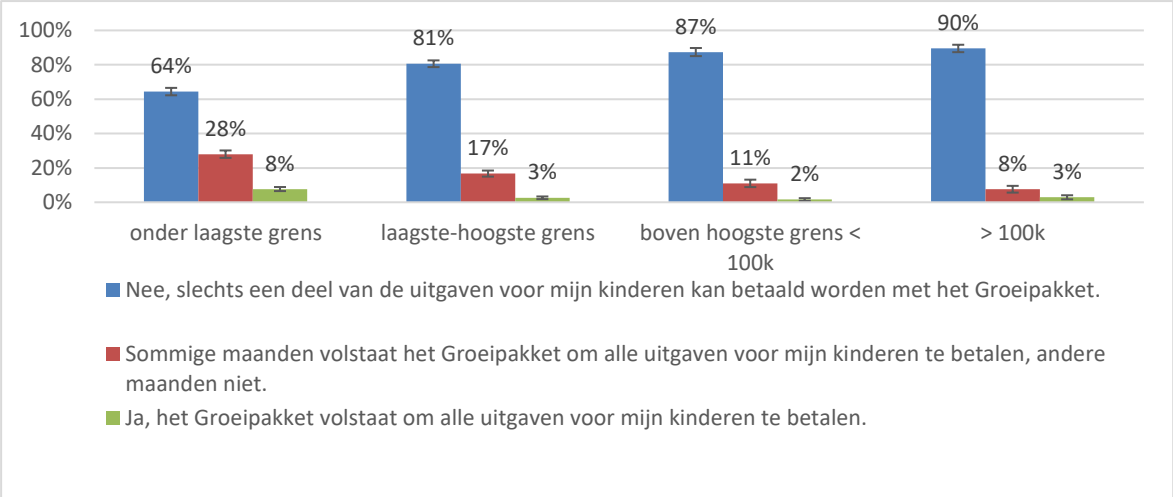
2.1.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

Bij wie zal het Groeipakket volgens hun eigen ervaring (sommige maanden) volstaan[56] om de kosten van kinderen te dekken? Uit het logistisch regressiemodel blijkt dit significant samen te hangen met inkomensgroep ($F(3, 5251)= 88.51$, $p<.001$), gezinsgrootte ($F(2, 5252)= 40.26$, $p<.001$), en leeftijd oudste kind ($F(3, 5251)= 12.42$, $p<.001$) maar niet met mogelijke interacties tussen deze kenmerken.

2.1.1.1 Inkomensgroepen

Gezinnen met een inkomen onder de laagste grens geven duidelijk vaker aan dat ze (sommige maanden) al de uitgaven van hun eigen kinderen kunnen betalen met het Groeipakket dan gezinnen in de hoogste inkomensgroep (OR[57] = 4.96; 95% CI 3.81-6.46), gezinnen met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens geven dit ongeveer 2 keer zo vaak aan als gezinnen in de hoogste inkomensgroep (OR = 2.02; 95% CI 1.53-2.66). In Figuur 51 is ook te zien dat negen op tien van de gezinnen uit de hoogste inkomensgroep meent slechts een deel van de uitgaven te kunnen betalen met het Groeipakket in vergelijking met ongeveer twee op drie uit de groep met een inkomen onder de laagste inkomensgrens.

Figuur 51 Volstaat het Groeipakket om alle uitgaven voor kinderen te betalen volgens inkomensgroep.

Gezinnen vergelijken hier *hun eigen uitgaven voor kinderen* met hun *eigen toegewezen Groeipakket* en eventuele toeslagen, wat betekent dat er bijzonder grote verschillen kunnen zijn tussen maar ook

56 Hiervoor voegen we de antwoorden 'Sommige maanden volstaat het Groeipakket om alle uitgaven voor mijn kinderen te betalen, andere maanden niet.' En 'Ja, het Groeipakket volstaat om alle uitgaven voor mijn kinderen te betalen.' samen en contrasteren we deze met 'Nee, slechts een deel van de uitgaven voor mijn kinderen kan betaald worden met het Groeipakket.'

57 De odds ratio (OR) is een maat om verschillen tussen twee groepen uit te drukken in termen van de *odds* op een gebeurtenis. De odds is de verhouding tussen de kans dat de gebeurtenis optreedt en de kans dat ze niet optreedt $(p/(1-p))$. Een OR van 1 (of een betrouwbaarheidsinterval dat 1 omvat) wijst erop dat er geen statistisch onderbouwd verschil is tussen groep A en de referentiegroep. Een OR groter dan 1 (met een betrouwbaarheidsinterval volledig boven 1) betekent dat de odds op de gebeurtenis hoger is in groep A dan in de referentiegroep. Een OR kleiner dan 1 (met een betrouwbaarheidsinterval volledig onder 1) betekent dat de odds lager is in groep A.. In dit geval kan een OR van 4.96 dus gelezen worden als: Bij gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens is de verhouding tussen (sommige maanden) al de uitgaven van hun eigen kinderen kunnen betalen met het Groeipakket en slechts een deel van de uitgaven hiermee kunnen betalen vijf keer zo groot als in de groep met een inkomen boven 100k.

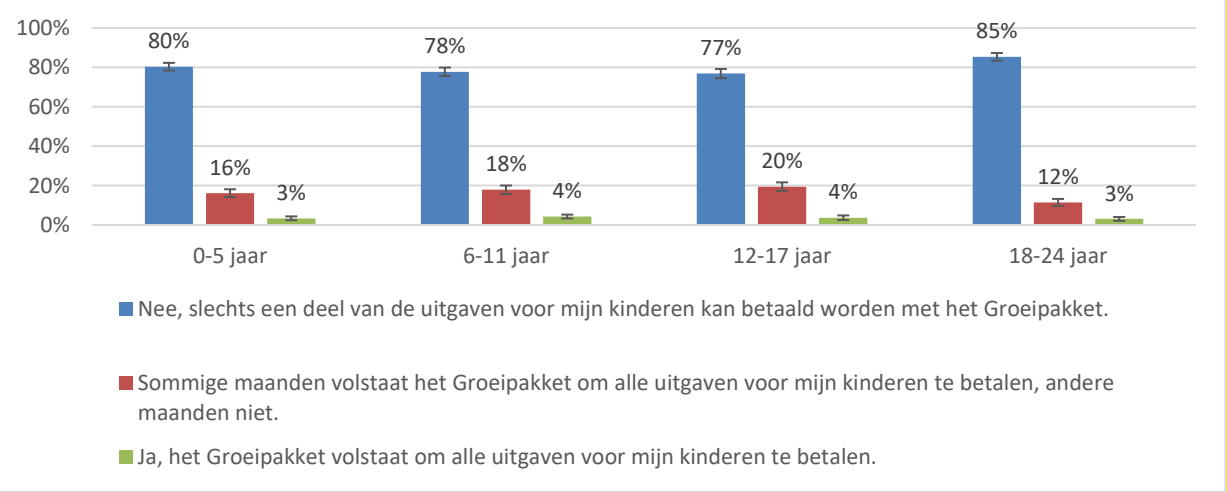
binnen groepen in zowel 'het Groeipakket' als de uitgaven voor kinderen. We zagen in het voorgaande hoofdstuk dat de geschatte uitgaven aan kinderen zeker bij de hogere-inkomensgroep een grote spreiding heeft en veraf kan liggen van mediane of gemiddelde uitgaven voor kinderen.

In een vervolganalyse[58] bleek dat de verschillen tussen inkomensgroepen bewaard blijven (F(3,3032) = 25.04, p<.01) **ook wanneer we controleren voor het totaal ontvangen bedrag Groeipakket voor elk gezin** (objectief bedrag uit de administratieve data) en wanneer we **controleren voor de gerapporteerde totaaluitgaven aan kinderen.** De kans dat gezinnen zeggen (sommige) maanden de kosten van kinderen te kunnen betalen met het Groeipakket is groter naarmate het toegewezen bedrag Groeipakket hoger is en naarmate de geschatte totaaluitgaven aan kinderen lager liggen**.** Bij gezinnen met een inkomen onder de laagste grens is de verhouding tussen "de uitgaven van kinderen kunnen dekken" versus "niet kunnen dekken" ongeveer viermaal groter dan bij gezinnen in de hoogste inkomensgroep (OR = 3.92; 95% CI 2.61-5.89), bij gezinnen met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens is deze verhouding twee keer zo groot als gezinnen in de hoogste inkomensgroep (OR = 1.73; 95% CI 1.16-2.56).

2.1.1.2 Leeftijd oudste kind

Gezinnen waarbij het oudste kind jonger is dan 18 geven anderhalf tot bijna twee keer vaker aan dat ze (sommige maanden) al de uitgaven van hun kinderen kunnen betalen met het Groeipakket dan gezinnen waarbij een kind aanwezig is dat 18 of ouder is (bv. OR-0[59] = 1.91; 95% CI 1.53-2.39).

Figuur 52 Volstaat het Groeipakket om alle uitgaven voor kinderen te betalen volgens de leeftijd van het oudste kind

Ook hier spelen verschillen in uitgavenpatronen en verschillen in toegekende bedragen Groeipakket mogelijk een rol, we zagen in het voorgaande hoofdstuk al dat ouders de eigen totaaluitgaven per kind

58 Logistisch regressiemodel met inkomensgroep, leeftijd oudste kind, aantal kinderen, totaal toegekend bedrag GP uit de administratieve data en totaal geschatte uitgaven aan kinderen uit surveydata als predictoren.

59 Gezin met een oudste kind 18 of ouder is referentiecategorie

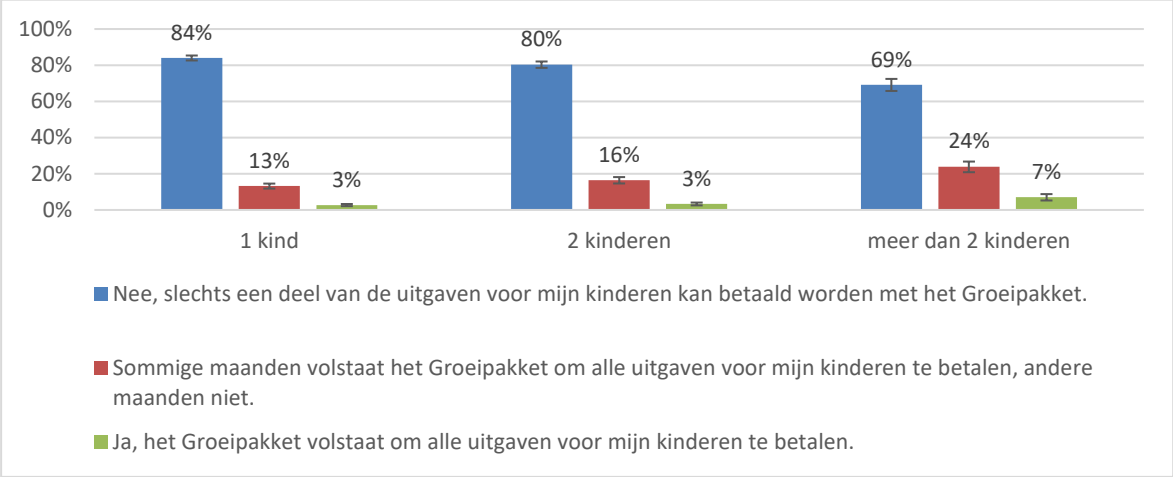
gemiddeld aanzienlijk hoger inschatten in een gezin waar er een kind 18 jaar of ouder is dan wanneer er geen kinderen in deze leeftijdsgroep in het gezin aanwezig zijn.

Toch blijft er een (weliswaar minder uitgesproken) verschil in ervaren toereikendheid tussen leeftijdsgroepen ($F(3, 3032) = 4.73$, $p<.01$) wanneer we in bijkomende analyse controleren voor de zelf gerapporteerde uitgaven aan kinderen en voor het totaal toegewezen bedrag Groeipakket.

2.1.1.3 Aantal kinderen

Tenslotte zien we ook dat gezinnen met één kind (OR = 0.39; 95% CI 0.31-0.48) en gezinnen met twee kinderen (OR = 0.62; 95% CI 0.50-0.76) minder vaak aangeven dat het Groeipakket (sommige maanden) volstaat om de kosten van kinderen mee te betalen dan in gezinnen met meer dan twee kinderen.

Figuur 53 Volstaat het Groeipakket om alle uitgaven voor kinderen te betalen volgens aantal kinderen

In grotere gezinnen ligt het gemiddeld bedrag 'totaaluitgaven' per kind ook duidelijk lager dan in een gezin met twee kinderen wat op zijn beurt ook significant lager is dan de gemiddelde totaaluitgaven in een gezin met één kind (zie vorig hoofdstuk), maar deze verschillen in uitgaven kunnen niet volledig verklaren waarom er verschillen zijn volgens gezinsgrootte in de inschatting van al of niet volstaan van het Groeipakket voor de kosten van kinderen. De verschillen tussen gezinnen volgens het aantal kinderen in de mate waarin het Groeipakket (soms) volstaat om de kosten van kinderen te betalen kan echter wel verklaard worden door het hogere totaal toegewezen bedrag Groeipakket (wat voor transitiegezinnen met kinderen geboren voor 2019 ook betekende dat vanaf het 3e kind en volgende kinderen het hoogste rangbedrag toegewezen kregen). Wanneer we in een vervolganalyse controleren voor het totaal ontvangen bedrag Groeipakket blijkt immers dat het aantal kinderen niet meer samenhangt met de inschatting of het Groeipakket al dan niet de uitgaven van kinderen kan dekken.

2.1.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de beoordeling van al dan niet volstaan van het Groeipakket

Om zicht te krijgen op welke kenmerken van gezinnen nu het sterkst samenhangen met het al of niet (sommige maanden) kunnen dekken van alle uitgaven van de kinderen met het Groeipakket werd een multivariate (design-gecorrigeerde) logistische regressie uitgevoerd met als voorspelde uitkomst ''sommige maanden of elke maand volstaat het Groeipakket om de uitgaven van de kinderen te dekken". Hieronder wordt allereerst het globaal resultaat van deze analyse weergegeven.

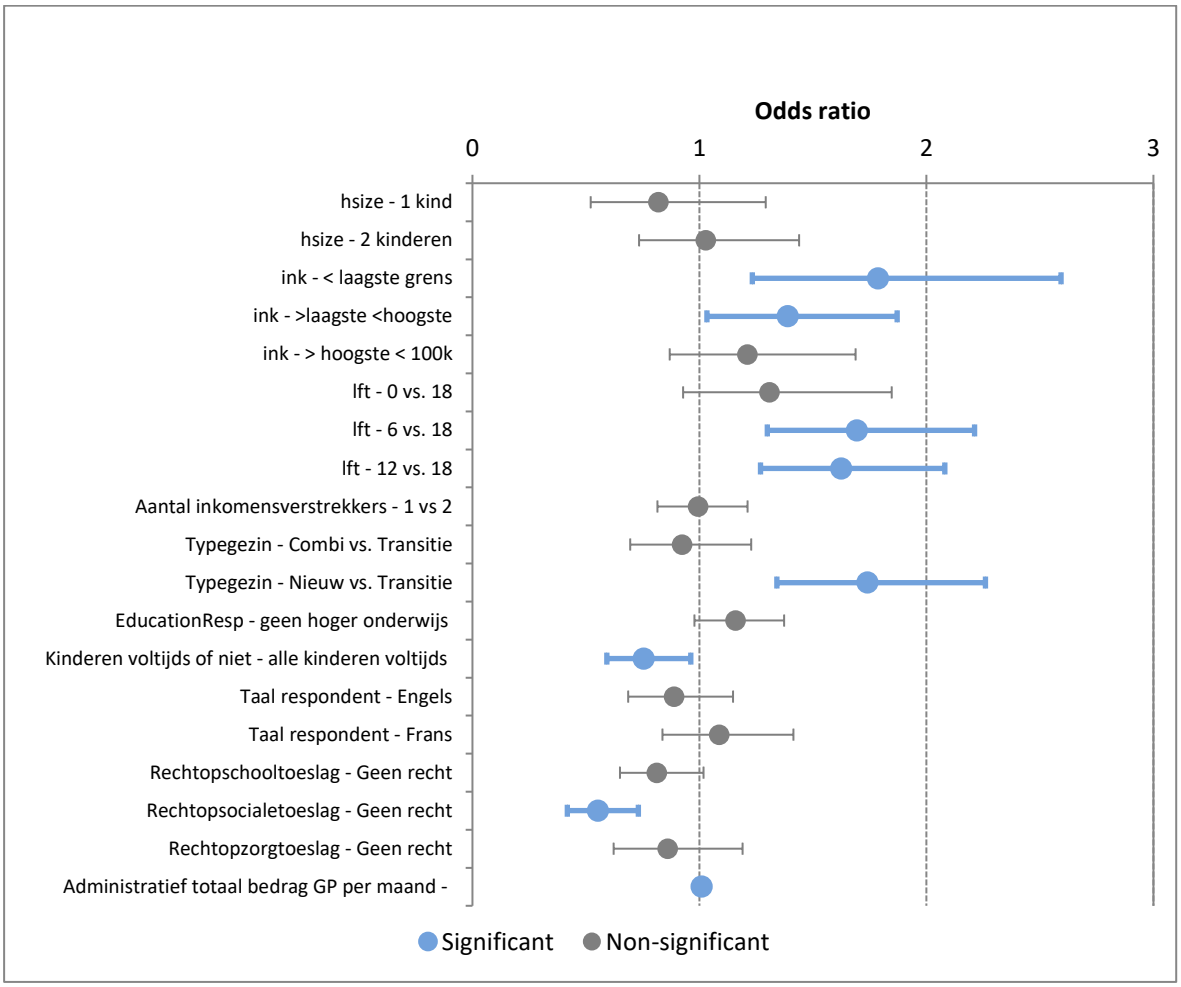
Tabel 6 Model effects van multivariate logistische regressies voor voorspellen van alle uitgaven voor de kinderen kunnen betalen met het Groeipakket

	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	5064	53.75	<.001
Aantal kinderen	2	5063	2.19	0.11
Inkomensgroep	3	5062	3.20	0.02
Leeftijd oudste kind	3	5062	6.74	<.001
Aantal inkomensverstrekkers	1	5064	0.00	0.95
Typegezin	2	5063	11.21	<.001
Opleidingsniveau respondent	1	5064	2.89	0.09
Voltijdse/deeltijdse kinderen	1	5064	5.19	0.02
Taal survey	2	5063	0.68	0.51
Recht schooltoeslag	1	5064	3.26	0.07
Recht sociale toeslag	1	5064	17.23	<.001
Recht zorgtoeslag	1	5064	0.83	0.36
Totaal toegewezen bedrag Groeipakket per maand	1	5064	11.52	<.001

In Figuur 54 wordt per kenmerk (zoals bv. inkomenscategorie) de richting en de sterkte van het **verband** met de kans dat het Groeipakket (sommige/alle maanden) volstaat weergegeven ten opzichte van de referentiecategorie, en rekening houdend met alle andere kenmerken in het model.

Daar waar in de totale steekproef ongeveer 20% aangaf dat het Groeipakket (sommige maanden) volstaat om de uitgaven van kinderen te bekostigen, wordt dit duidelijk vaker gezegd bij gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens en bij gezinnen met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens in vergelijking met gezinnen met een inkomen boven 100k. Gezinnen die volledig binnen het 'nieuwe' Groeipakket-systeem vallen zeggen vaker dat het Groeipakket volstaat voor de kosten van kinderen in vergelijking met gezinnen in het oude systeem (transitiegezin). Gezinnen waarvan het oudste kind tussen 6 en 17 jaar is ervaren ook relatief vaker dat het Groeipakket volstaat in vergelijking met gezinnen met een kind van 18 of ouder. De kans dat gezinnen ervaren dat het Groeipakket volstaat om de kosten van kinderen te betalen neemt ook toe met het totaalbedrag Groeipakket dat gezinnen per maand ontvangen. Gezinnen waar alle kinderen voltijds verblijven geven minder vaak aan dat het Groeipakket volstaat om de kosten te dekken dan gezinnen waar er deeltijdse kinderen aanwezig zijn. Gezinnen zonder recht op sociale toeslag ervaren minder vaak dat het Groeipakket volstaat om de uitgaven van kinderen te bekostigen in vergelijking met gezinnen die daar wel recht op hebben.

Figuur 54 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model voor ''sommige maanden of elke maand volstaat het Groeipakket om de uitgaven van de kinderen te dekken".

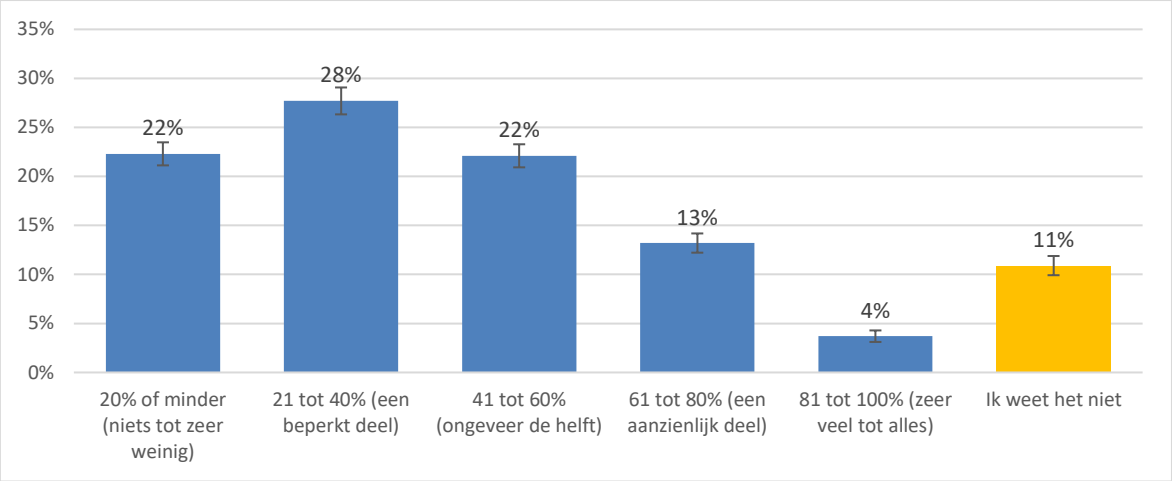
Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

2.2 Welk aandeel van de uitgaven voor kinderen worden gedekt met het Groeipakket?

Aan de respondenten die bij de vorige vraag aangaven dat het Groeipakket niet, of enkel sommige maanden volstaat om de kosten van de kinderen te dekken werd vervolgens gevraagd om een inschatting te maken van het deel van de uitgaven dat de voorbije maand hiermee wel betaald kon worden. In onderstaande figuur is te zien dat ongeveer een op tien van de respondenten hiervan geen idee zegt te hebben[60] en de grootste groep geeft aan dat een beperkt deel, namelijk tussen 20% en 40% van de uitgaven bekostigd kunnen worden met het Groeipakket.

60 Hierbij zien we dat vooral gezinnen uit de inkomensgroep onder de laagste grens eerder aangeven geen idee te hebben welk aandeel van de uitgaven van kinderen gedekt worden met het GP (17%; 95 CI 15.5%-19.3%).

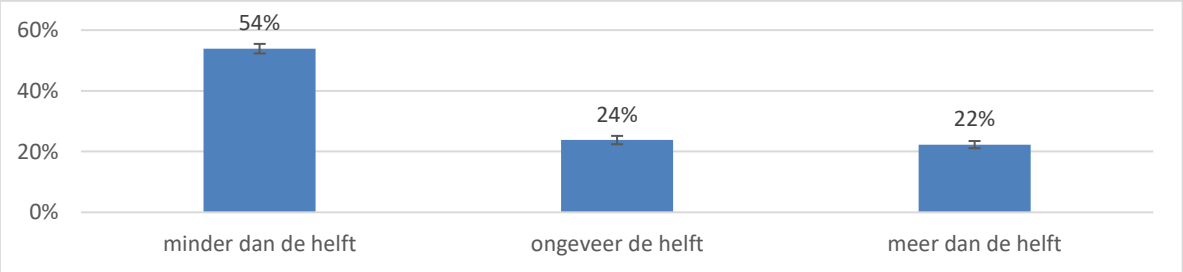
Figuur 55 Aandeel van de uitgaven die betaald kunnen worden met het Groeipakket, enkel respondenten die niet alle uitgaven volledig kunnen betalen met het Groeipakket.

Opmerkingen: n = 5230

Voor het vervolg van de resultaten hebben we de groep die 'ik weet het niet' antwoordde verder uit de analyses weggelaten en de antwoorden gegroepeerd naar 'minder dan de helft' (0-40% van de uitgaven) 'ongeveer de helft' (41% -60%) en 'meer dan de helft' (61% tot 100% + de respondenten die op de vorige vraag 'Volstaat uw Groeipakket/kinderbijslag om alle uitgaven voor uw kinderen te betalen?' het antwoord 'Ja, het Groeipakket volstaat om alle uitgaven voor mijn kinderen te betalen' gaven werden hier ook aan toegevoegd). Zelfs na het uitbreiden van de groep met het grootste aandeel bleek globaal dat **slechts een op vijf van de gezinnen** aangeeft **meer dan de helft van de uitgaven** van de eigen kinderen te kunnen dekken met het Groeipakket. Wanneer we het midden van elke categorie als inschatting van de dekkingsgraad hanteren, blijkt dat over de volledige groep bekeken **tussen 39.7% en 41.2% (95% CI) van de uitgaven voor kinderen volgens de gezinnen zelf gedekt te worden met het Groeipakket**.

Figuur 56 Aandeel van de uitgaven van de kinderen gedekt met het Groeipakket in mei 2025.

Opmerkingen: n = 4878

2.2.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

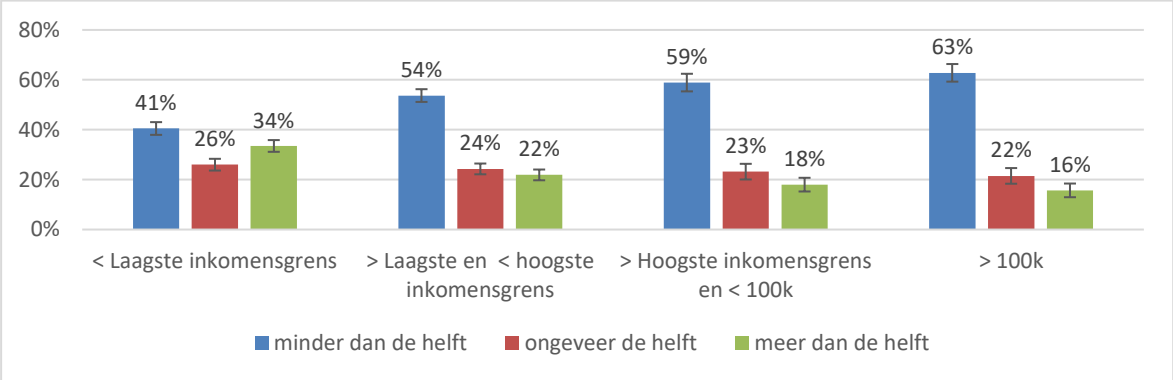
Bij wie zal het Groeipakket volgens hun eigen inschatting **meer dan de helft van de uitgaven** voor de kinderen dekken? Uit het logistisch regressiemodel blijkt dit significant samen te hangen met inkomensgroep ($F(3, 4656= 33.39, p<.001$), gezinsgrootte ($F(2, 4657)=37.31, p<.001$), en leeftijd oudste kind ($F(3, 4656) = 20.37, p<.001$) en de interactie tussen inkomen en gezinsgrootte ($F(6,4653) = 3.01$,

p<0.05). Wanneer we aan deze analyse ook het totaal toegekend bedrag Groeipakket (en toeslagen) uit de administratieve data en het totaalbedrag geschatte uitgaven aan kinderen uit de surveydata toevoegen als mogelijke voorspellers blijft inkomensgroep en leeftijd van het oudste kind een significante samenhang tonen met het de inschatting om meer dan de helft van de uitgaven voor kinderen te kunnen betalen met het Groeipakket.

2.2.1.1 Inkomensgroepen

Gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens geven ongeveer twee keer vaker aan dat ze meer dan de helft van de uitgaven van hun eigen kinderen kunnen betalen met het Groeipakket (OR $_{<\text{laagste grens}}$ = 2.26; 95% CI 1.31-3.86), ook bij gezinnen met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens is de verhouding tussen 'meer dan de helft kunnen betalen met het Groeipakket' en 'ongeveer de helft of minder' twee keer hoger dan bij gezinnen in de hoogste inkomensgroep (OR $_{\text{laagste-hoogste grens}}$: 2.05; 95% CI 1.17-3.57).

Figuur 57 Aandeel van de uitgaven gedekt door het Groeipakket volgens inkomensgroep

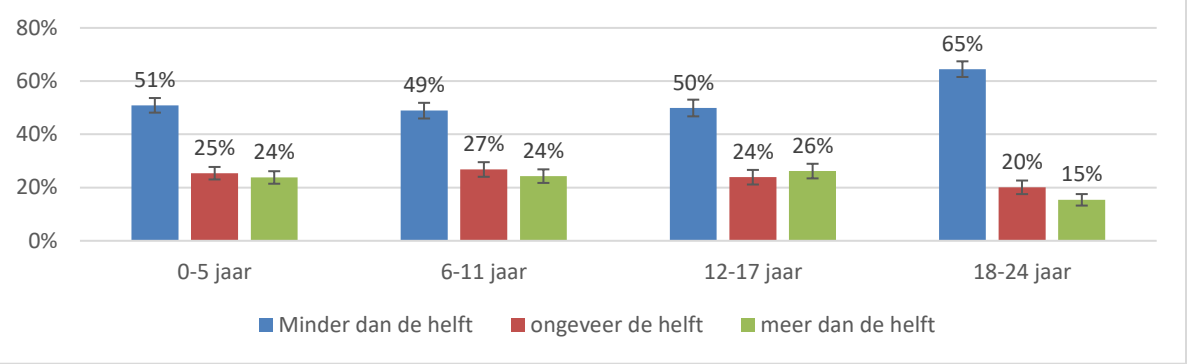

Opmerkingen: n = 4878

2.2.1.2 Leeftijd oudste kind

Gezinnen waarbij het oudste kind jonger is dan 18 geven vaker aan dat ze meer dan de helft van de uitgaven van hun kinderen kunnen betalen met het Groeipakket dan gezinnen waarbij een kind aanwezig is dat 18 of ouder is (bv. OR_{-0}[61] = 2.38; 95% CI 1.91-2.97).

Figuur 58 Aandeel van de uitgaven gedekt door het Groeipakket volgens leeftijd oudste kind

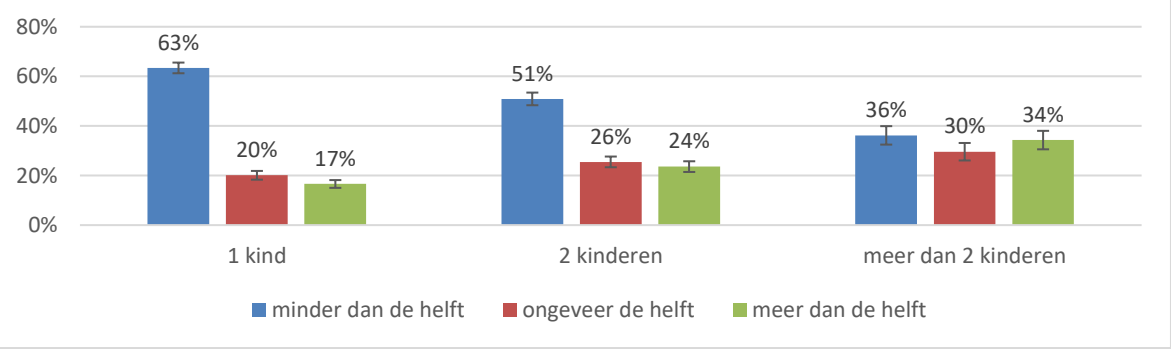

Opmerkingen: n = 4878

2.2.1.3 Aantal kinderen

Tenslotte is de kans dat bij gezinnen met één kind en bij gezinnen met twee kinderen meer dan de helft van de kosten van kinderen gedekt worden door het Groeipakket aanzienlijk kleiner (OR = 0.41; 95% CI 0.23-0.76; OR 0.58; 95% CI: 0.33-1.01) dan bij gezinnen met meer dan 2 kinderen. Dit verschil volgens gezinsgrootte is echter te verklaren door het verschil in het totaal ontvangen bedrag Groeipakket omdat de samenhang verdwijnt wanneer we controleerden voor het totaalbedrag Groeipakket.

Figuur 59 Aandeel van de uitgaven gedekt door het Groeipakket volgens aantal kinderen

Opmerkingen: n = 4878

61 Gezin met een oudste kind 18 of ouder is referentiecategorie

2.2.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met het aandeel gedekt door het Groeipakket

In de bijlagen bij dit hoofdstuk wordt de verdeling gegeven van het aandeel respondenten die de helft of minder of meer dan de helft van de uitgaven van de kinderen met het Groeipakket zegt te kunnen betalen volgens een aantal kenmerken van het gezin. Daarnaast werd een multivariate (design-gecorrigeerde) logistische regressie uitgevoerd met als voorspelde uitkomst 'meer dan de helft". Hieronder wordt allereerst het globaal resultaat weergegeven.

Tabel 7 Model effects van multivariate logistische regressies voor voorspellen van meer dan de helft van alle uitgaven voor de kinderen kunnen betalen met het Groeipakket

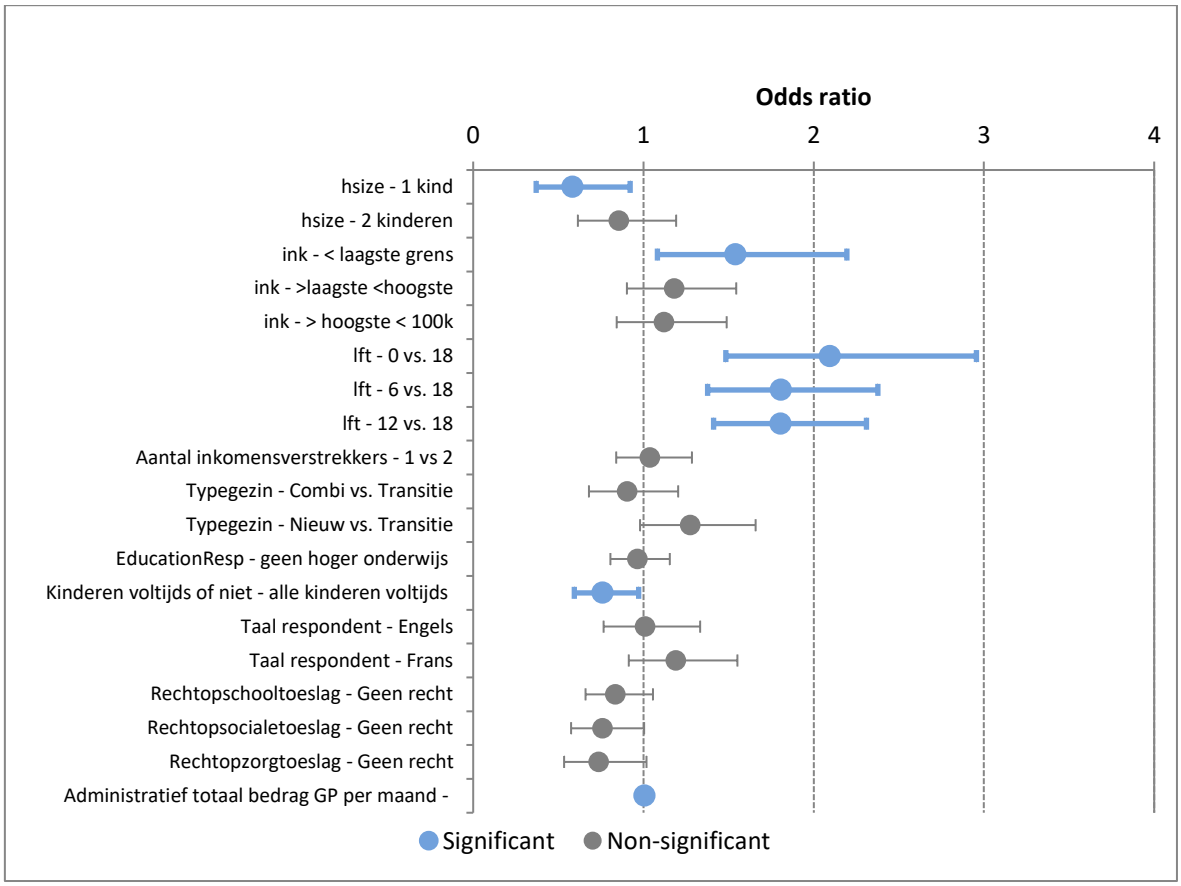
	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	4528	29.13	<.001
Aantal kinderen	2	4527	5.37	0.01
Inkomensgroep	3	4526	2.11	0.10
Leeftijd oudste kind	3	4526	9.33	<.001
Aantal inkomensverstrekkers	1	4528	0.12	0.73
Typegezin	2	4527	2.72	0.07
Opleidingsniveau respondent	1	4528	0.15	0.70
Voltijdse/deeltijdse kinderen	1	4528	4.77	0.03
Taal survey	2	4527	0.84	0.43
Recht schooltoeslag	1	4528	2.27	0.13
Recht sociale toeslag	1	4528	3.72	0.05
Recht zorgtoeslag	1	4528	3.42	0.06
Totaal toegewezen bedrag Groeipakket per maand	1	4528	6.94	0.01

In de volgende figuur wordt per kenmerk opnieuw het verband met de kans dat meer dan de helft van de uitgaven gedekt worden door het weergegeven ten opzichte van de referentiecategorie, en rekening houdend met alle andere kenmerken in het model.

Gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens zeggen vaker dat ze meer dan de helft van de kindkosten kunnen dekken met het Groeipakket in vergelijking met gezinnen met een inkomen boven 100k, en gezinnen met het oudste kind jonger dan 18 zeggen meer dan anderhalf tot twee keer vaker minstens de helft van de uitgaven voor kinderen te kunnen betalen met het Groeipakket. De kans dat gezinnen ervaren dat het Groeipakket volstaat om meer dan de helft van de kosten van kinderen te betalen neemt ook toe met het totaalbedrag Groeipakket dat gezinnen per maand ontvangen.

Ook gezinnen waar alle kinderen voltijds verblijven ervaren geen hoge kostendekking van het Groeipakket tegenover gezinnen waar er deeltijdse kinderen aanwezig zijn. Tenslotte ervaren ook gezinnen met slechts 1 kind minder vaak dat met het Groeipakket meer dan de helft van de kindgerelateerde kosten kunne worden gedekt in vergelijking met gezinnen met meer dan 2 kinderen.

Figuur 60 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model voor 'meer dan de helft van de uitgaven voor kinderen gedekt met het Groeipakket".

Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

2.3 Beïnvloedt het al of niet voorbehouden van het Groeipakket voor bepaalde uitgaven de subjectieve inschatting van de mate van toereikendheid van het Groeipakket?

In het voorgaande hoofdstuk zagen we dat de gezinnen het Groeipakket op verschillende manieren hanteren binnen het gezinsbudget- bij sommige gezinnen maakt hete deel uit van en groter geheel, bij andere gezinnen wordt het voorbehouden voor bepaalde uitgaven. Het is niet ondenkbaar dat de inschatting van de mate waarin het Groeipakket toelaat om alle uitgaven voor kinderen te betalen, of de inschatting van het aandeel van deze uitgaven dat met het Groeipakket betaald kan worden, afhankelijk is van hoe het Groeipakket in het gezinsbudget gebruikt wordt. Daarom hebben we opnieuw de subjectieve ervaring van toereikendheid proberen voorspellen, vergelijkbaar zoals hierboven, met al of niet voorbehouden van het Groeipakket voor bepaalde uitgaven als bijkomende mogelijke verklarende factor.

Hieruit blijkt dat **gezinnen die het Groeipakket (in gedachten) voorbehouden voor bepaalde uitgaven duidelijk vaker ervaren** (OR: 1.35; 95% CI : 1.14-1.60) **dat alle uitgaven van de eigen kinderen betaald**

kunnen worden met het Groeipakket en dat deze gezinnen ook vaker aangeven dat meer dan de helft van de uitgaven voor kinderen hiermee gedekt zijn (OR 1.23; 95% CI 1.04-1.47) in vergelijking met gezinnen bij wie het Groeipakket opgaat in een groter gezinsbudget.

2.4 Bespreking

Globaal wordt de mate waarin het Groeipakket de uitgaven van de eigen kinderen kan dekken vrij laag ingeschat: slechts ongeveer een op vijf van de gezinnen geeft aan (sommige maanden) de kosten van de eigen kinderen volledig te kunnen betalen of meer dan de helft van de uitgaven hiermee te kunnen betalen, gemiddeld geven gezinnen aan rond 40% van de uitgaven voor kinderen met het Groeipakket te kunnen betalen.

Bij deze subjectieve beoordeling van de mate van kostendekkendheid van het Groeipakket voor de eigen kosten van kinderen spelen zowel a) de hoogte van het door het gezin ontvangen bedrag Groeipakket en eventuele toeslagen als b) de eigen uitgavenpatronen een rol. Grotere gezinnen gaven bijvoorbeeld vaker aan dat de kosten van kinderen (sommige maanden) betaald kunnen worden met het Groeipakket of dat meer dan de helft van de uitgaven hiermee betaald wordt, maar dat blijkt grotendeels toe te schrijven aan het gemiddeld groter totaalbedrag Groeipakket dat maandelijks ontvangen wordt door deze gezinnen.

De bevinding dat gezinnen met recht op sociale toeslag relatief iets vaker aangeven dat het Groeipakket (mede dankzij deze toeslag) sommige maanden volstaat suggereert misschien ook dat deze inkomens-gebaseerde toeslag effectief substantieel bijdraagt aan de financiële mogelijkheden en ook als dusdanig door deze gezinnen zo ervaren worden. Het gegeven dat zelfs in deze groepen een meerderheid aangeeft dat het Groeipakket niet volstaat om de kosten volledig of voor meer dan de helft te dekken wijst erop dat de huidige hoogte van het totale Groeipakket met inbegrip van selectieve toeslagen nog steeds ontoereikend is in heel wat individuele situaties. Dit sluit aan bij de bevindingen van deelrapport 1 die aantonen dat de financiële tegemoetkomingen voor gezinnen met kinderen weliswaar substantieel bijdragen tot het compenseren van de kosten van kinderen, maar toch slechts een deel van de (minimale) uitgaven dekken.

Een grotere groep respondenten uit de lagere inkomensgroepen en gezinnen met jongere kinderen lijkt een hogere mate van kostendekkendheid te ervaren, maar tegelijk rapporteren zij gemiddeld lagere uitgaven per kind dan hogere-inkomensgroepen en gezinnen met oudere kinderen. Hoewel reële uitgaven voor kinderen sterk kunnen variëren volgens gezinssamenstelling en leeftijd wijzen deze lagere uitgaven in lagere inkomensgezinnen er mogelijk ook op dat de behoeften van kinderen onvoldoende gedekt zijn of dat gezinnen budgettaire keuzes maken waardoor niet alle noodzakelijke uitgavenposten binnen het gezin gedekt kunnen worden. De recente OECD-studie Parenting on a Budget (2025) waarschuwt expliciet dat het baseren van beleid op geobserveerde uitgaven alleen, het risico loopt de financiële druk bij lage-inkomensgezinnen te onderschatten, precies omdat zij hun bestedingen noodgedwongen beperken tot onder een wenselijk niveau voor volwaardige maatschappelijke participatie. Vanuit dit perspectief is de relatief hogere proportie gezinnen met een laag inkomen dat aangeeft dat de kosten van kinderen volledig gedekt worden met het Groeipakket misschien in sommige gevallen gedeeltelijk toe te schrijven aan onderbesteding eerder dan toereikendheid. De verhoudingsgewijze iets hogere gerapporteerde toereikendheid bij de groepen met lagere inkomens mag dus niet gelezen worden als bewijs dat het Groeipakket bijzonder genereus is.

Specifiek voor gezinnen met kinderen vanaf 18 jaar zien we dat dat deze vaak geconfronteerd worden met (niet onaanzienlijke) uitgaven voor hoger onderwijs. Bij deze vragen rond de toereikendheid van het Groeipakket werden deze relatief hoge uitgaven vermoedelijk vergeleken met enkel de inkomsten uit het Groeipakket en eventuele toeslagen. Voor het hoger onderwijs wordt er echter voor ongeveer een kwart van de betreffende gezinnen een tegemoetkoming voorzien in de vorm van een Studietoelage voor het hoger onderwijs. Omdat deze toelage vanuit een ander departement komt, een afzonderlijke aanvraag vereist en jaarlijks i.p.v. maandelijks ontvangen wordt is het plausibel dat de hier gerapporteerde ervaringen van toereikendheid geen rekening houden met deze studietoelage, en dat het Groeipakket zelf duidelijk niet als voldoende wordt ervaren om deze extra kosten op te vangen.

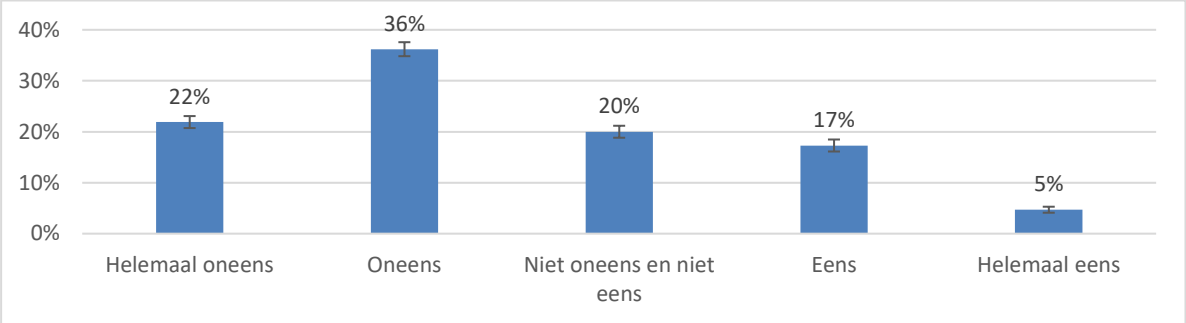
De manier waarop gezinnen het Groeipakket gaan gebruiken en de mate waarin dit wordt voorbehouden voor specifieke kindgerelateerde uitgaven werd al uitvoerig in het vorige hoofdstuk onderzocht. Een opvallend resultaat hier is dat gezinnen die het Groeipakket 'labelen' (al dan niet in gedachten reserveren voor specifieke uitgaven) vaker aangeven dat het Groeipakket toereikend is om de kosten van hun kinderen te dekken. Zij rapporteren vaker dat alle uitgaven voor kinderen ermee betaald kunnen worden, dat meer dan de helft van de kinduitgaven gedekt is en dat het Groeipakket voldoende is om de minimale kosten van kinderen te bekostigen. Dit kan op verschillende manieren geïnterpreteerd worden. Mogelijk weerspiegelt dit een soort controle die gezinnen ervaren dankzij het voorbehouden van Groeipakket en het linken aan afgelijnde uitgaven, wat misschien leidt tot een positiever oordeel over toereikendheid. Voor deze gezinnen is het immers helderder om de vergelijking te maken tussen de 'inkomsten' uit het Groeipakket en deze te vergelijken met specifieke uitgaven gelinkt aan het kind. In gezinnen waar het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget 'verdampt' het als het ware tussen alle inkomsten en uitgaven waardoor de inschatting van toereikendheid mogelijk lager ligt, omdat de respondent de link tussen het Groeipakket en de uitgaven voor kinderen minder scherp ervaart. Tegelijk is er een alternatieve verklaring mogelijk, namelijk dat zowel het 'labelen' als de inschatting van toereikendheid beide vooral geassocieerd zijn met de uitgaven die elk gezin maakt voor de eigen kinderen: gezinnen bij wie de gemiddelde uitgaven voor kinderen lager liggen zijn ook vaker de gezinnen die eerder geneigd zijn om het Groeipakket voor te behouden en gezinnen die de toereikendheid van het Groeipakket hoger inschatten.

3 Perceptie van de mate waarin het Groeipakket de minimale kosten van kinderen dekt

Aansluitend bij het vorige deelrapport bevragen we hier de **ervaring van gezinnen zelf** of hun inschatting van de mate waarin het Groeipakket toelaat om de **minimale** kosten van kinderen te dekken. Daar waar in de voorgaande secties het (eigen) totaalbedrag uit het Groeipakket mentaal vergeleken werd met de eigen uitgaven die gezinnen maken voor hun kinderen, wordt nu verwacht dat zij een inschatting maken van de minimaal noodzakelijk kosten van kinderen. Hier werd geopteerd voor een opinievraag waarbij respondenten konden aangeven in welke mate zij het oneens of eens waren met de volgende stelling: "Volgens mij volstaat het Groeipakket om de minimumkosten van kinderen te betalen."

De globale verdeling van de reacties op deze stelling is terug te vinden in de volgende figuur. In totaal is **meer dan de helft (58%) van de respondenten het oneens** met deze uitspraak, iets **meer dan één op vijf respondenten is het eens** of helemaal eens.

Figuur 61 Verdeling van de antwoorden voor de stelling “Volgens mij volstaat het Groeipakket om de minimumkosten van kinderen te betalen”.

Opmerkingen: n = 5385

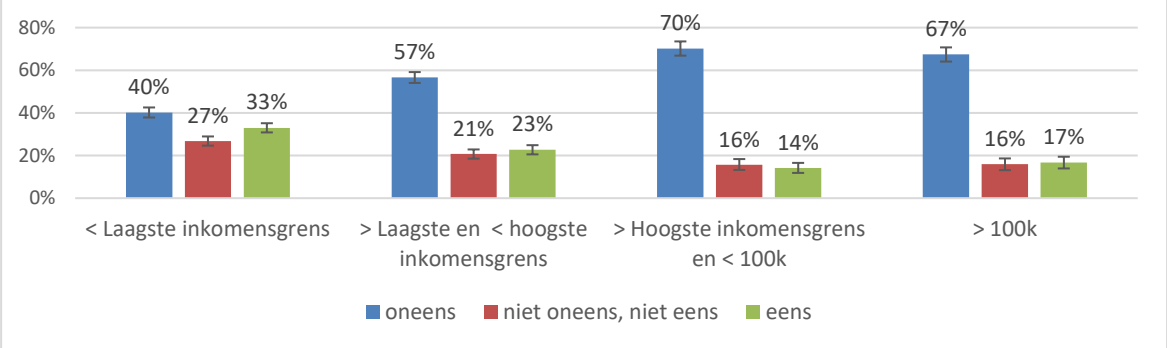
3.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

Er werd aan de hand van een logistisch regressiemodel nagegaan of de subjectieve beoordeling van toereikendheid om minimumkosten te dekken verschilt volgens de stratificatievariabelen. Hieruit blijkt een oordeel van toereikendheid voor minimumkosten van kinderen (eens of helemaal eens) significant samen te hangen met inkomensgroep (F(3, 5163= 53.77, p<.001), gezinsgrootte (F(2, 5164)= 44.14, p<.001), leeftijd oudste kind (F(3, 5163)= 3.52, p<.05) en de interactie tussen inkomen en leeftijd van het oudste kind (F(9, 5157)= 2.43, p<.05)[62].

3.1.1 Inkomensgroepen

Vooral gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens zijn het vaker dan gezinnen uit de hoogste inkomensgroep eens met de stelling dat het Groeipakket volstaat om de minimumuitgaven van kinderen te dekken (OR = 3.05; 95% CI 2.031-4.58).

Figuur 62 Verdeling van de antwoorden voor de stelling “Volgens mij volstaat het Groeipakket om de minimumkosten van kinderen te betalen” volgens inkomensgroep

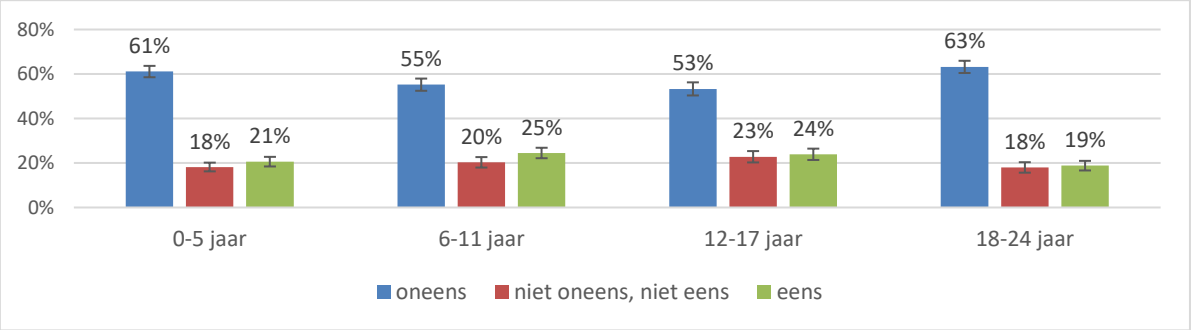

62 Dit interactie-effect bleek toe te schrijven aan verschillen in totaal toegewezen bedrag GP per maand en verdween wanneer we hiervoor controleerden, daarom hebben we dit verder niet beschreven.

3.1.2 Leeftijd oudste kind

Gezinnen waarbij het oudste kind jonger is dan 18 menen iets vaker dat het Groeipakket volstaat voor minimumkosten dan gezinnen waarbij een kind aanwezig is dat 18 of ouder is, al wordt dit effect verder gemodereerd door de interactie met inkomen. Wanneer we bijkomend controleren voor het totaalbedrag Groeipakket dat een gezin per maand ontvangt zagen we dat respondenten met een oudste kind jonger dan zes jaar het duidelijk vaker eens zijn dan respondenten waarbij het oudste kind 18 jaar of ouder is.

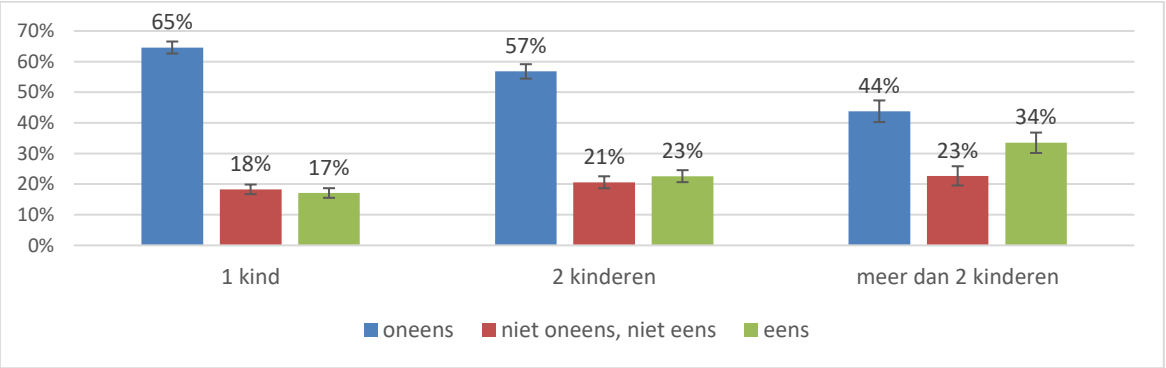
Figuur 63 Verdeling van de antwoorden voor de stelling "Volgens mij volstaat het Groeipakket om de minimumkosten van kinderen te betalen" volgens leeftijd oudste kind

3.1.3 Aantal kinderen

Tenslotte zien we ook dat gezinnen met één kind (OR = 0.39; 95% CI 0.32-0.47) en gezinnen met twee kinderen (OR = 0.63, 95% CI 0.52 -0.77) het minder eens zijn met de stelling dat het Groeipakket volstaat voor minimumuitgaven voor kinderen dan gezinnen met meer dan 2 kinderen . Dit effect kan niet enkel verklaard worden door het hogere totaalbedrag Groeipakket dat gezinnen ontvangen, omdat ook na controle hiervoor een significant verschil blijft in de proportie gezinnen die het eens zijn met de stelling volgens het aantal kinderen.

Figuur 64 Verdeling van de antwoorden voor de stelling "Volgens mij volstaat het Groeipakket om de minimumkosten van kinderen te betalen" volgens aantal kinderen

3.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de inschatting van de toereikendheid van het Groeipakket om minimumkosten van kinderen te betalen

Naast inkomen, aantal kinderen en leeftijd van het oudste kind spelen nog andere kenmerken van gezinnen een rol bij de beoordeling van de mate waarin het Groeipakket volstaat om de minimale kosten van kinderen te dekken. Wanneer de verschillende kenmerken van gezinnen samen bekeken worden via een multivariate (design-gecorrigeerde) logistische regressie met als voorspelde uitkomst 'eens of helemaal eens" is het resultaat hiervan weergegeven in Figuur 65 en in Tabel 8.

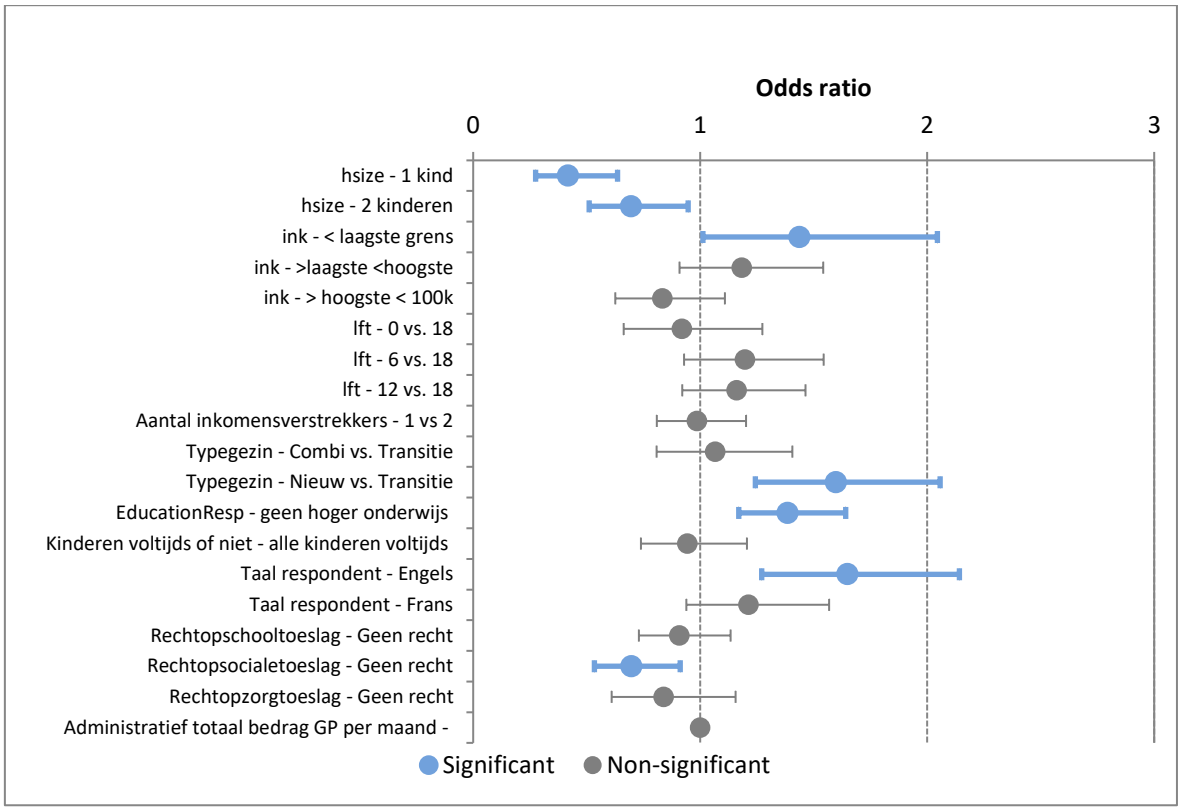
We zien dat, wanneer rekening gehouden wordt met de verschillende kenmerken gelijktijdig, gezinnen uit de inkomensgroep onder de laagste inkomensgrens vaker menen dat het Groeipakket volstaat voor minimumkosten van kinderen, in vergelijking met gezinnen uit de hoogste inkomensgroep. Ook gezinnen die volledig in het nieuwe systeem Groeipakket vallen zijn het anderhalf keer vaker eens met het idee dat het Groeipakket de minimumkosten van kinderen dekt in vergelijking met gezinnen uit het oude systeem (transitie), en ook respondenten die de survey in het Engels invulden of laag- tot midden-opgeleide respondenten zijn bijna vaker geneigd om het hiermee eens te zijn.

Gezinnen met 1 kind en gezinnen met 2 kinderen zijn duidelijk minder geneigd om te bevestigen dat het Groeipakket volstaat voor de minimale kosten van kinderen in verhouding met gezinnen met meer dan 2 kinderen. Gezinnen die geen recht hebben op sociale toeslagen hebben ongeveer anderhalf keer minder kans om te zeggen dat het Groeipakket volstaat om de minimumkosten van kinderen te dekken in vergelijking met gezinnen die wel recht hebben op sociale toeslag.

Tabel 8 Model effects van multivariate logistische regressie om de perceptie van toereikendheid van Groeipakket voor minimale kosten van kinderen te voorspellen

Source	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	4990	14.14	<.001
Aantal kinderen	2	4989	11.49	<.001
Inkomensgroep	3	4988	3.19	0.02
Leeftijd oudste kind	3	4988	1.72	0.16
Aantal inkomensverstrekkers	1	4990	0.02	0.89
Typegezin	2	4989	7.14	<.001
Opleidingsniveau respondent	1	4990	14.33	<.001
Voltijdse/deeltijdse kinderen	1	4990	0.21	0.65
Taal survey	2	4989	7.65	<.001
Recht schooltoeslag	1	4990	0.72	0.40
Recht sociale toeslag	1	4990	6.94	0.01
Recht zorgtoeslag	1	4990	1.15	0.28
Totaal toegewezen bedrag Groeipakket per maand	1	4990	0.03	0.87

Figuur 65 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om de perceptie van toereikendheid van Groeipakket voor minimale kosten van kinderen te voorspellen ('eens of helemaal eens').

Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

3.2.1 Impact van de manier waarop het Groeipakket gebruikt wordt in het gezin

Wanneer de analyse herhaald wordt met als bijkomende voorspellende factor de manier waarop het Groeipakket in het gezin gebruikt wordt, dan blijkt dat de inschatting van de mate van toereikendheid van het Groeipakket voor het dekken van minimale kosten hierdoor wordt beïnvloed. Gezinnen die het Groeipakket (mentaal) voorbehouden voor bepaalde uitgaven schatten relatief vaker in dat het volstaat om de minimale kosten van kinderen te dekken (OR: 1.30; 95% CI 1.10-1.53) dan gezinnen bij wie het opgaat in het gezinsbudget.

3.3 Bespreking

De meerderheid van de gezinnen beoordeelt het Groeipakket als ontoereikend om de minimumkosten van kinderen te dekken. Deze bevinding sluit aan bij het idee dat het Groeipakket door de meeste gezinnen als een belangrijke maar slechts gedeeltelijke ondersteuning voor het helpen dragen van de kosten van kinderen wordt gezien.

Ook hier dienen wel enkele kanttekeningen bij gemaakt te worden. Het gaat hier immers om subjectieve inschattingen, zowel wat betreft "het Groeipakket" als wat men verstaat onder "minimumkosten". Er

bestaat weliswaar een basisbedrag Groeipakket maar daarnaast kunnen gezinnen ook recht hebben op bijkomende toeslagen, rangbedragen uit het transitiesysteem en dergelijke waardoor het uiteindelijk ontvangen bedrag Groeipakket erg verschillend kan zijn. Gezinnen baseren hun oordeel vermoedelijk op het concrete bedrag dat zij zelf ontvangen en de perceptie van toereikendheid voor minimale kosten wordt dus gedeeltelijk beïnvloed door hun individuele toegekende bedragen. Daarnaast gaat het hier ook over een subjectieve inschatting van de minimale kosten van kinderen. In het eerste deelrapport werden de minimale kosten van kinderen gedefinieerd als normatieve budgetten die minimaal noodzakelijk om als kind of jongere volwaardig aan de maatschappij te kunnen deelnemen. Het betreft daar theoretische budgetten, die een ondergrens representeren. Deze budgetten werden berekend op basis van de referentiebudgetten voor een menswaardig inkomen. Hoewel de referentiebudgetten binnen hulpverlening en beleid steeds grotere bekendheid genieten, is de 'minimale kosten van kinderen' zoals dit in de survey geïntroduceerd werd een bijzonder subjectief begrip dat elke respondent verschillend ingevuld zal hebben. Het ligt voor de hand dat veel gezinnen daarbij vertrokken zijn vanuit hun eigen uitgavenpatroon, eventueel licht naar beneden bijgesteld, eerder dan vanuit een abstract en theoretisch minimum. Dat kan verklaren waarom gezinnen met lagere inkomens – die gemiddeld ook lagere kinduitgaven rapporteren – relatief vaker aangeven dat het Groeipakket volstaat voor de minimumkosten dan hogere inkomensgezinnen, zelfs wanneer voor het feitelijk ontvangen bedrag wordt gecontroleerd. Dit sluit aan bij het idee van mensen in lage inkomensgroepen mogelijk hun referentiekader en verwachtingen over minimale kosten naar beneden bijgesteld hebben, terwijl gezinnen met een hoger inkomen een hoger normatief idee hebben over wat minimumkosten zijn.

We zagen dat zelfs na controle voor het totaalbedrag ontvangen Groeipakket gezinnen met jongere kinderen relatief vaker meenden dat het Groeipakket toereikend zou zijn om de minimale kosten te dekken, dit komt gedeeltelijk overeen met de conclusies uit deelrapport 1. Grotere gezinnen daarnaast hebben mogelijk ook de ervaring van een zekere mate van schaalvoordeel wat hun grotere instemming met dit statement kan verklaren.

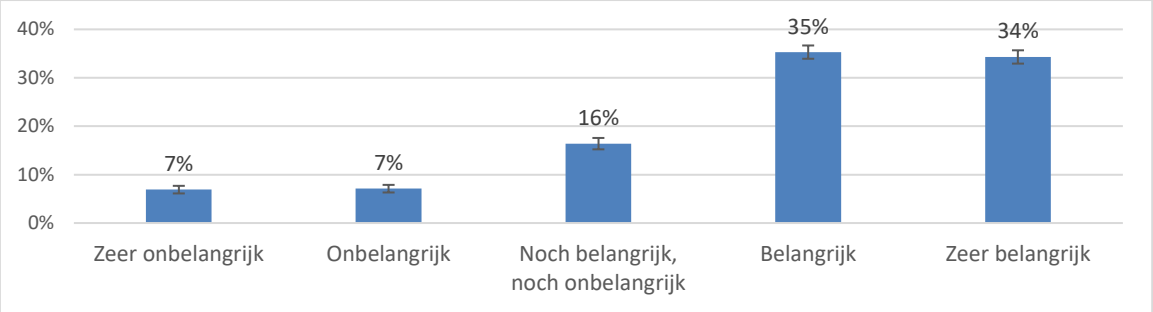
4 Subjectief belang van het Groeipakket in het inkomen en de inschatting van stress bij het wegvallen van het Groeipakket

Het bedrag Groeipakket dat gezinnen maandelijks ontvangen zorgt voor een uitbreiding van het totale besteedbaar inkomen en laat toe om deze middelen te gebruiken voor uitgaven die het gezin en het kind ten goede komen. Daarnaast kan deze verhoging van het gezinsinkomen ook meer indirecte effecten hebben op het welzijn van kinderen omdat stress en geldzorgen bij ouders mogelijk lager zijn dan wanneer er geen recht zou zijn op het Groeipakket (en eventuele toeslagen). We peilden daarom ook nog naar het belang van het Groeipakket in het gezinsinkomen en de mate waarin het wegvallen van dit Groeipakket een bron van stress zou vormen voor het gezin.

4.1 Belang van het Groeipakket in het gezinsbudget

Hier vroegen we hoe belangrijk het Groeipakket is in het gezinsbudget om elke maand rond te komen, en werd gekozen tussen antwoordopties gaande van zeer onbelangrijk tot zeer belangrijk. Hieruit blijkt dat 70% dit als belangrijk of zeer belangrijk inschat.

Figuur 66. Verdeling van de antwoorden voor de vraag “Hoe belangrijk is het Groeipakket/kinderbijslag in uw gezinsbudget om elke maand rond te komen?”

Opmerkingen: n = 5460

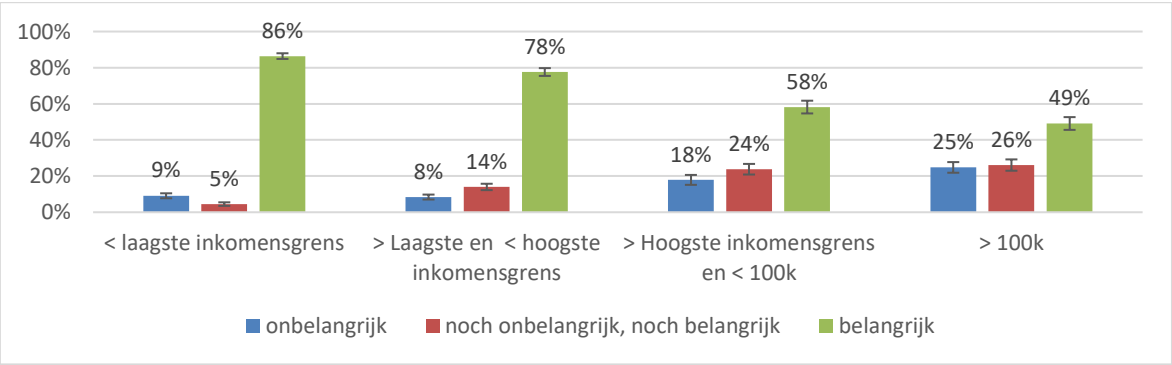
4.1.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

Het subjectief belang van het Groeipakket in het gezinsbudget om rond te komen verschilt volgens de stratificatievariabelen inkomensgroep (F(3, 5238= 101.39, p<.001), gezinsgrootte (F(2, 5239)= 31.39, p<.001), leeftijd oudste kind (F(3, 5238)= 16.90, p<.001) en de interactie tussen inkomen en aantal kinderen (F(6, 5235)= 5.35, p<.001).

4.1.1.1 Inkomensgroep

Gezinnen uit de inkomensgroep onder de laagste inkomensgrens geven significant vaker aan dat dit Groeipakket belangrijk tot zeer belangrijk is om rond te komen (OR 4.01, 95% CI 2.39-6.98) in vergelijking met gezinnen uit de hoogste inkomensgroep. Ook bij gezinnen met een gezinsinkomen onder de hoogste inkomensgrens en met een gezinsinkomen boven de hoogste inkomensgrens maar onder 100k wordt vaker aangegeven dat het Groeipakket (zeer) een belangrijk onderdeel vormt van het gezinsbudget om rond te komen (OR 6.07, 95% CI 3.29-11.19 en OR 2.07, 95% CI 1.18-3.62), maar deze effecten worden verder gemodereerd door het aantal kinderen (zie verder)

Figuur 67 Verdeling van het belang van het Groeipakket in het gezinsbudget om elke maand rond te komen volgens inkomensgroep.

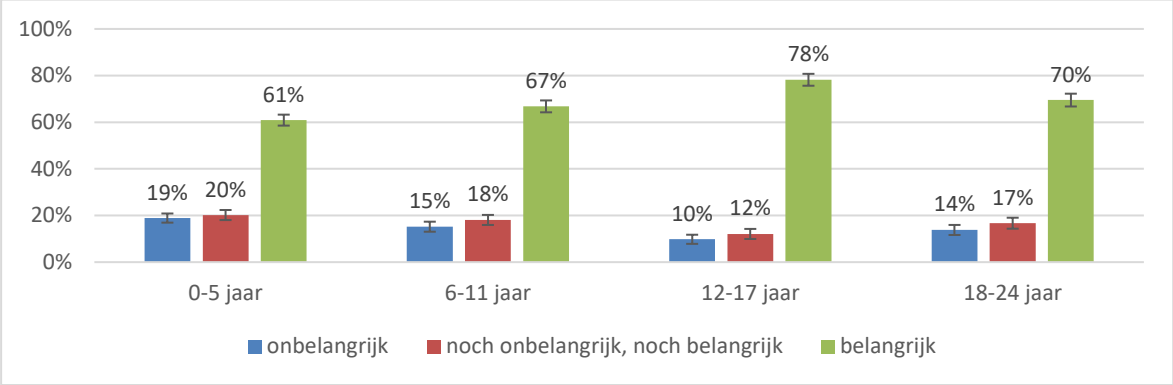

Opmerkingen: n = 5460

4.1.1.2 Leeftijd oudste kind

Gezinnen met het oudste kind in de adolescente leeftijdscategorie zijn – meer dan gezinnen met het oudste kind ouder dan 18 - geneigd aan te geven dat het Groeipakket een (zeer) belangrijk onderdeel van het gezinsbudget vormt om rond te komen (OR 1.42, 95% CI: 1.13-1.78) terwijl gezinnen met enkel jongere kinderen dit in vergelijking met gezinnen met een kind van 18 of ouder relatief iets minder belangrijk vinden (OR=0.71, 95%CI : 0.59 – 0.87; OR=0.74, 95%CI : 0.60 – 0.90).

Figuur 68 Verdeling van het belang van het Groeipakket in het gezinsbudget om elke maand rond te komen volgens leeftijd oudste kind.

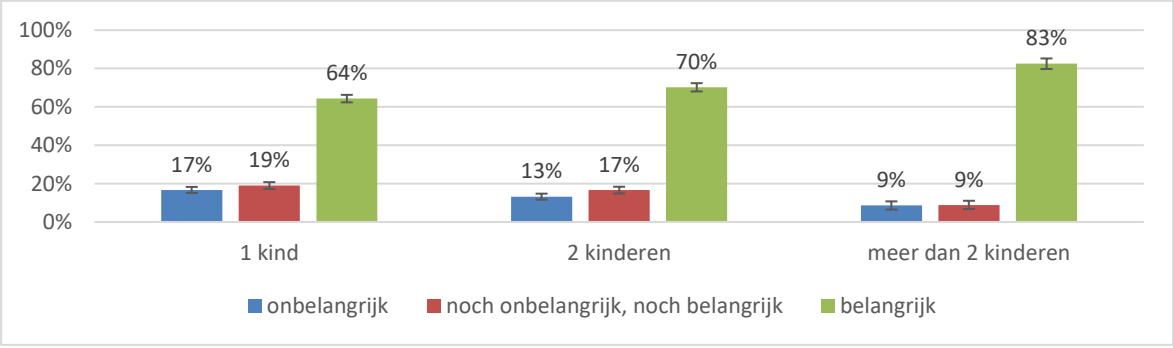

Opmerkingen: n = 5460

4.1.1.3 Aantal kinderen

Tenslotte zien we in onderstaande figuur dat, hoewel de grote meerderheid van de gezinnen het Groeipakket (zeer) belangrijk ziet als onderdeel van het gezinsbudget, dat deze groep toch iets kleiner is bij gezinnen met één (OR=0.35, 95% CI: 0.22 – 0.56) of met twee kinderen (OR=0.71, 95% CI : 0.45 – 1.12) vergeleken met gezinnen met meer dan 2 kinderen.

Figuur 69 Verdeling van het belang van het Groeipakket in het gezinsbudget om elke maand rond te komen volgens aantal kinderen.

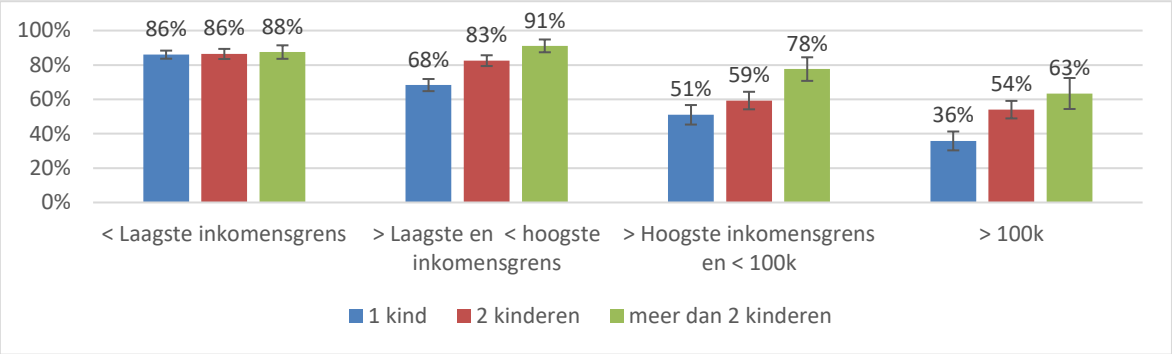
Opmerking: n = 5460

Dit verschil is echter ook afhankelijk van het gezinsinkomen (zie Figuur 70). Bij gezinnen onder de laagste inkomensgrens ligt de evaluatie van het belang van het Groeipakket in het gezinsinkomen algemeen zeer hoog en verschilt deze weinig volgens het aantal kinderen. Heel anders zien we dat bij gezinnen uit de overige inkomensgroepen er een groot verschil is in het belang dat toegedicht wordt aan het Groeipakket in het gezinsinkomen, waarbij een gezin met 1 kind dit aanzienlijk lager inschat dat gezinnen met 2 kinderen wat op zijn beurt dan duidelijk lager is dan bij gezinnen met meer dan 2 kinderen. Binnen

elke inkomensgroep zit er een behoorlijk aandeel gezinnen waar in geval van meerdere kinderen rangbedragen werden toegekend, waardoor het totaalbedrag Groeipakket voor een gezin met bv. vier kinderen een aanzienlijkere instroom aan financiële middelen betekent dan bij een gezin met één kind. Bij de gezinnen onder de laagste inkomensgrens kunnen we ervan uitgaan dat de kinderen recht hebben op sociale toeslagen, wat mogelijk de impact van differentiële rangbedragen die verschillen tussen gezinnen volgens het aantal kinderen gedeeltelijk uitvlakt.

Deze verschillen tussen groepen (met uitzondering van de impact van het aantal kinderen) blijven bewaard ook wanneer we controleren voor het totaal toegekend bedrag Groeipakket en toeslagen.

Figuur 70 Verdeling van het belang van het Groeipakket (enkel belangrijk) in het gezinsbudget om elke maand rond te komen volgens inkomensgroep en aantal kinderen

Opmerking: n = 5460

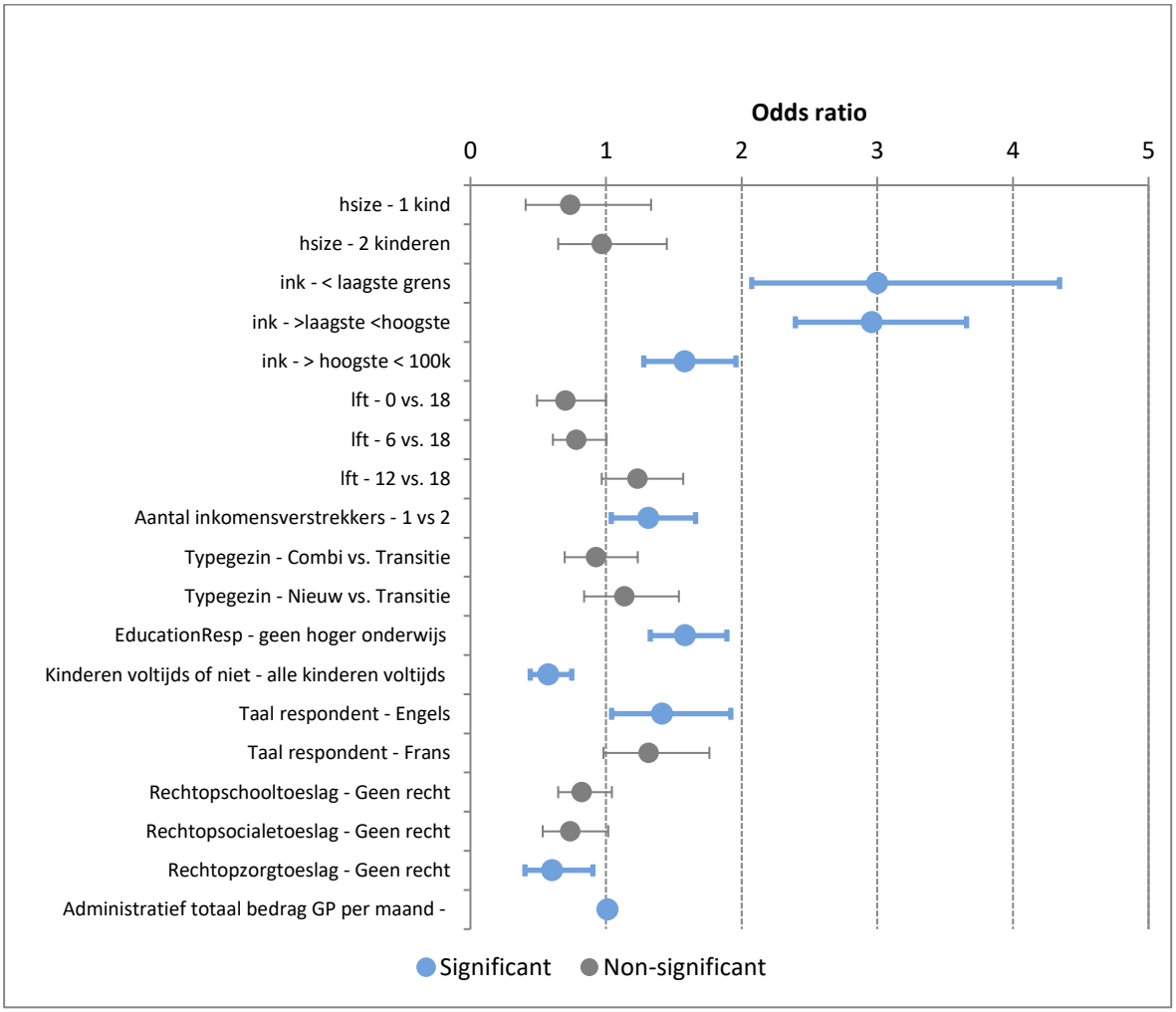
4.1.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de inschatting van het belang van het Groeipakket

In Bijlage 13 worden de verschillen tussen de verschillende groepen getoond in de mate waarin met het Groeipakket als (zeer) belangrijk onderdeel van het gezinsbudget inschatte. Wanneer we al deze kenmerken van gezinnen tegelijk in beschouwing nemen, wie geeft dan relatief vaker aan dat het Groeipakket een (zeer) belangrijk onderdeel van het gezinsbudget vormt? Uit de multivariate logistische regressie blijkt dat het belang van het Groeipakket in het gezinsbudget anderhalf keer vaker als belangrijk vs. minder belangrijk wordt ingeschat bij gezinnen met een inkomen tussen de hoogste inkomensgrens en 100k, en twee tot drieënhalf keer vaker bij gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens of tussen de laagste en hoogste grens, in vergelijking met gezinnen met een hoog inkomen. Het belang van het Groeipakket om rond te komen is ook relatief groter bij gezinnen met 1 inkomensverstrekker, wanneer respondenten laag tot middengeschoold zijn, en het belang neemt toe naarmate het totaalbedrag Groeipakket stijgt. Gezinnen zonder recht op zorgtoeslag en gezinnen waar alle kinderen voltijds verblijven geven relatief minder vaak aan dat het Groeipakket belangrijk is om rond te komen dan gezinnen met zorgtoeslag of met deeltijdse kinderen. Respondenten die de survey invulden in het Engels schatten het belang van het Groeipakket in het gezinsbudget ook vaker als belangrijk in, al is opnieuw niet duidelijk of het hier taalnuances of reële verschillen betreft.

Tabel 9 Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen voor wie het Groeipakket een (zeer) belangrijk onderdeel van het gezinsbudget vormt.

Tests of Model Effects				
Source	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	5052	18.13	<.001
Aantal kinderen	2	5051	2.38	0.09
Inkomensgroep	3	5050	34.32	<.001
Leeftijd oudste kind	3	5050	5.15	0.00
Aantal inkomensverstrekkers	1	5052	5.17	0.02
Typegezin	2	5051	0.67	0.52
Opleidingsniveau respondent	1	5052	25.73	<.001
Voltijdse/deeltijdse kinderen	1	5052	17.03	<.001
Taal survey	2	5051	3.90	0.02
Recht schooltoeslag	1	5052	2.62	0.11
Recht sociale toeslag	1	5052	3.48	0.06
Recht zorgtoeslag	1	5052	6.02	0.01
Totaal toegewezen bedrag Groeipakket per maand	1	5052	5.20	0.02

Figuur 71 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen voor wie het Groeipakket een (zeer) belangrijk onderdeel van het gezinsbudget vormt.

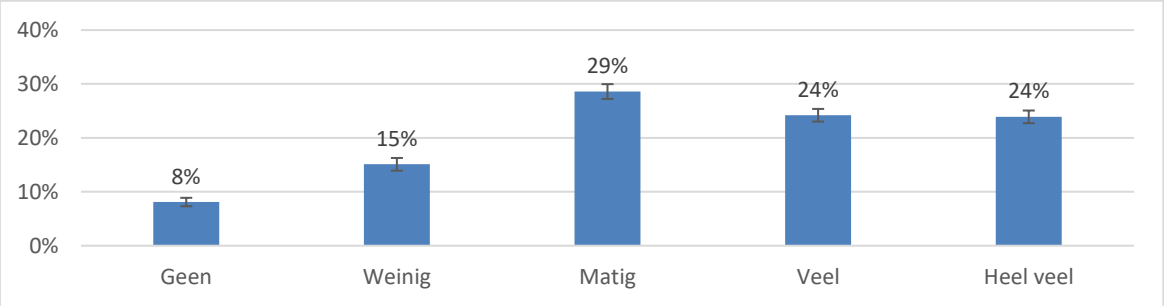

Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

4.2 Stress bij eenmalig wegvallen van het Groeipakket

Er werd ook indirect gepolst naar de mate waarin het Groeipakket zorgt voor minder financiële stress bij gezinnen door hen te vragen hoeveel stress het wegvallen van het Groeipakket deze maand zou veroorzaken. In totaal gaf **bijna de helft van de gezinnen** aan dat dit tot **veel of zeer veel financiële stress** zou leiden, bij bijna een kwart van de gezinnen zou dit weinig tot geen stress opleveren. Merk wel op dat het hier gaat over een vrij beperkte hypothetische reductie van het gezinsinkomen ('deze maand', wat impliceert dat het een eenmalige vermindering betreft) waardoor dit bij gezinnen met een iets grotere buffer waarschijnlijk niet meteen aanleiding zal geven tot geldzorgen.

Figuur 72 Verdeling van de antwoorden voor de vraag "Hoeveel financiële stress zou het wegvallen van het Groeipakket/kinderbijslag deze maand veroorzaken in uw gezin?"

Opmerkingen: n = 5459

4.2.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

Het ervaren van veel tot zeer veel stress als het Groeipakket deze maand zou wegvallen hangt samen met de stratificatievariabelen inkomensgroep ($F(3, 5237= 160.50$, $p<.001$), gezinsgrootte ($F(2, 5238)= 44.60$, $p<.001$) en leeftijd oudste kind ($F(3, 5237)= 23.04$, $p<.001$), de interactie tussen inkomen en aantal kinderen ($F(6, 5234)= 2.98$, $p<.01$) en een interactie tussen aantal kinderen en de leeftijd van het oudste kind[63] ($F(5,5235) = 4.20$, $p<.001$).

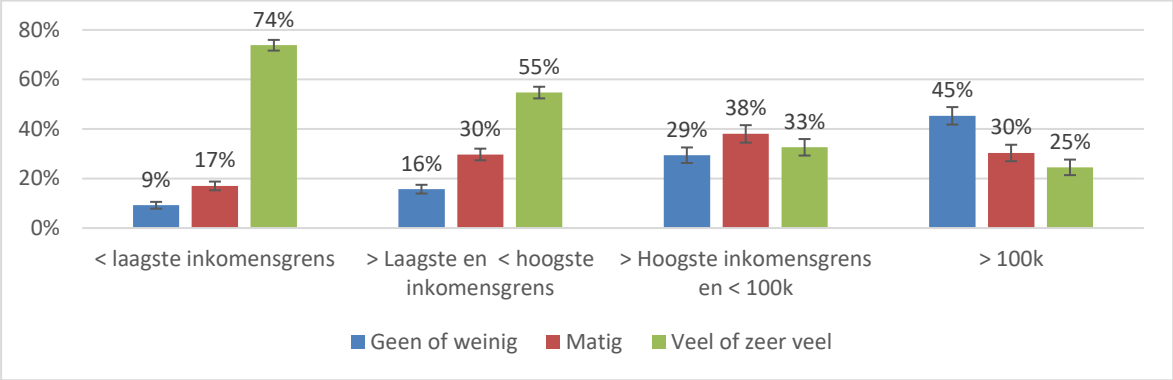
4.2.1.1 Inkomen

Gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens geven aanzienlijk vaker aan dat het wegvallen van het Groeipakket deze maand tot (zeer) veel geldstress zou leiden (OR=7,97, 95%CI : 4.87 – 13.04) in vergelijking met gezinnen uit de hoogste inkomensgroep. Ook gezinnen uit de groep met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens (OR=5.13, 95%CI : 3.08 – 8.52) maar ook gezinnen met een inkomen boven de hoogste inkomensgrens maar lager dan 100k geven duidelijk vaker aan dat

63 Dit effect verdwijnt bij toevoegen van totaal toegekend bedrag GP per maand en wordt daarom verder niet besproken.

het wegvallen van het Groeipakket van deze maand zou leiden tot (zeer) veel financiële stress (OR=1.99, 95%CI : 1.18 – 3.34) vergeleken met de hoogste inkomensgroep, zie ook onderstaande figuur.

Figuur 73 Verdeling van hoeveel financiële stress gezinnen zouden ervaren wanneer het Groeipakket deze maand weg zou vallen, volgens inkomensgroep

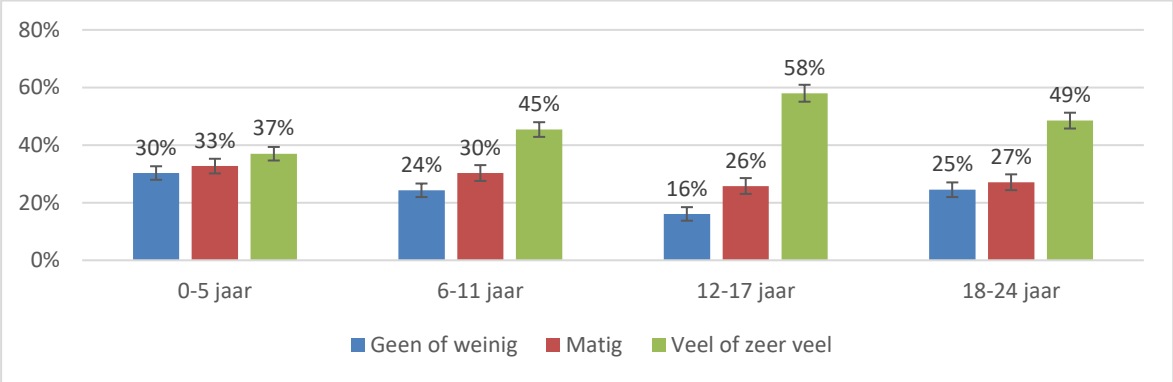

Opmerkingen: n = 5459

4.2.1.2 Leeftijd oudste kind

Gezinnen waarbij het oudste kind jonger is dan 6 jaar zouden relatief minder vaak ernstige financiële stress ervaren bij het eenmalig wegvallen van het Groeipakket (OR=0.50, 95%CI : 0.37 – 0.68) in vergelijking met de groep met een oudste kind van 18 of ouder.

Figuur 74 Verdeling van hoeveel financiële stress gezinnen zouden ervaren wanneer het Groeipakket deze maand weg zou vallen volgens leeftijd oudste kind

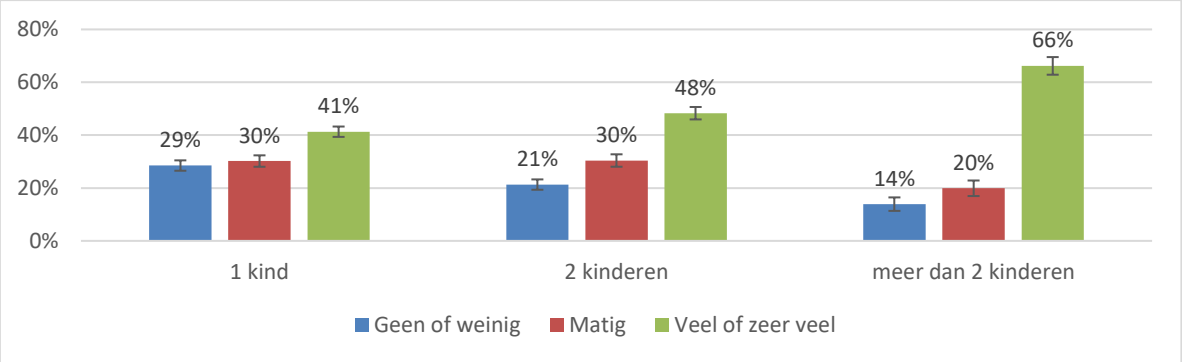
Opmerkingen: n = 5459

4.2.1.3 Aantal kinderen

Tenslotte geven gezinnen met 1 of 2 kinderen minder vaak aan dat het wegvallen van het Groeipakket aanleiding zou geven tot zeer veel of veel financiële stress in vergelijking met gezinnen met meer dan 2 kinderen (OR=0.23, 95%CI : 0.13 - 0.40 en OR=0.51, 95%CI : 0.29 - 0.87), dit verschil grotendeels te verklaren door het totaalbedrag Groeipakket dat gezinnen ontvangen. Wanneer we in een vervolganalyse het totaalbedrag toevoegen als mogelijke voorspeller dan verdwijnt de samenhang tussen aantal kinderen en financiële stress. De interactie tussen inkomensgroep en aantal kinderen blijft wel bestaan. Er is vooral een impact van het aantal kinderen op de ervaren stress bij wegvallen van het Groeipakket wanneer gezinnen niet in de laagste inkomensklasse terug te vinden zijn. Mogelijk is dat

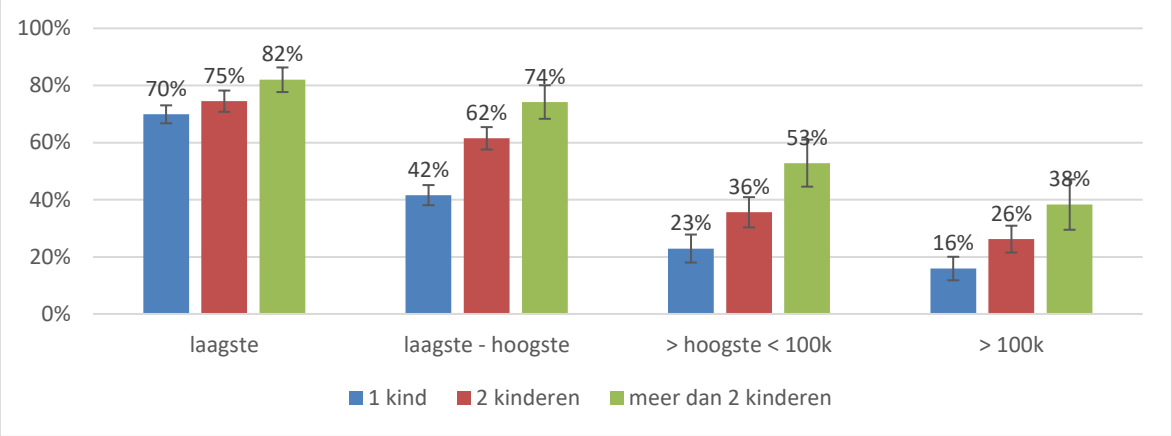
omdat de impact van de vaak nog aanwezige rangbedragen voor meerdere kinderen gedeeltelijk afgevlakt wordt door het aandeel sociale toeslagen binnen deze groep met de laagste inkomens.

Figuur 75 Verdeling van hoeveel financiële stress gezinnen zouden ervaren wanneer het Groeipakket deze maand weg zou vallen volgens aantal kinderen

Opmerkingen: n = 5459

Figuur 76 Verdeling van 'veel tot zeer veel' financiële stress die gezinnen zouden ervaren wanneer het Groeipakket deze maand weg zou vallen, volgens aantal kinderen en inkomensgroep

Opmerkingen: n = 5459

4.2.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de inschatting van financiële stress bij het wegvallen van het Groeipakket

Rekening houdend met een aantal verschillende gezins- en respondentkenmerken (zie ook Bijlage 13) blijkt het ervaren van veel stress bij het wegvallen van het Groeipakket vooral samen te hangen met de inkomenspositie: alle inkomensgroepen geven vaker aan dat het wegvallen van het Groeipakket tot veel stress zou leiden in vergelijking met de groep met een inkomen hoger dan 100k, waarbij de groep met een inkomen boven de hoogste inkomensgrens ongeveer anderhalf keer vaker aangeeft en de groep onder de laagste inkomensgrens meer dan drieënhalf keer vaker. Ook gezinnen met slechts 1 inkomensvertrekker in het gezin zouden eerder stress ervaren dan gezinnen met 2 inkomensverstrekkers en respondenten die lager tot middenopgeleid zijn zeggen vaker stress te ervaren dan hoogopgeleide respondenten. Gezinnen die volledig binnen het nieuwe systeem Groeipakket zitten zouden aangeven meer stress te ervaren bij het wegvallen ervan in vergelijking met gezinnen die volledig in het oude

systeem zitten. De hoogte van het bedrag Groeipakket dat gezinnen ontvangen is ook geassocieerd met de mate van ervaren stress, als het hoger ligt zal de kans dat het gezin veel stress ervaart bij het wegvallen ervan ook groter zijn. Gezinnen waarvan het oudste kind jonger dan 6 zouden minder vaak aangeven stress te zullen ervaren bij een ontbrekend Groeipakket in vergelijking met gezinnen met een oudste kind van 18 of ouder[64], en gezinnen met enkel voltijdse kinderen geven bijna twee keer minder vaak aan veel stress te voorzien in dat geval tegenover gezinnen met deeltijdse kinderen. Gezinnen zonder recht op schooltoeslag, sociale toeslag of zorgtoeslag zouden ook minder stress ervaren tegenover gezinnen met recht op deze toeslagen. Ook de taal waarin de survey werd ingevuld lijkt mee te bepalen hoe men geantwoord heeft, respondenten die de survey voltooiden in het Engels zeggen minder vaak dat het wegvallen ervan tot veel stress zou leiden in vergelijking met respondenten die de survey in het Nederlands invulden.

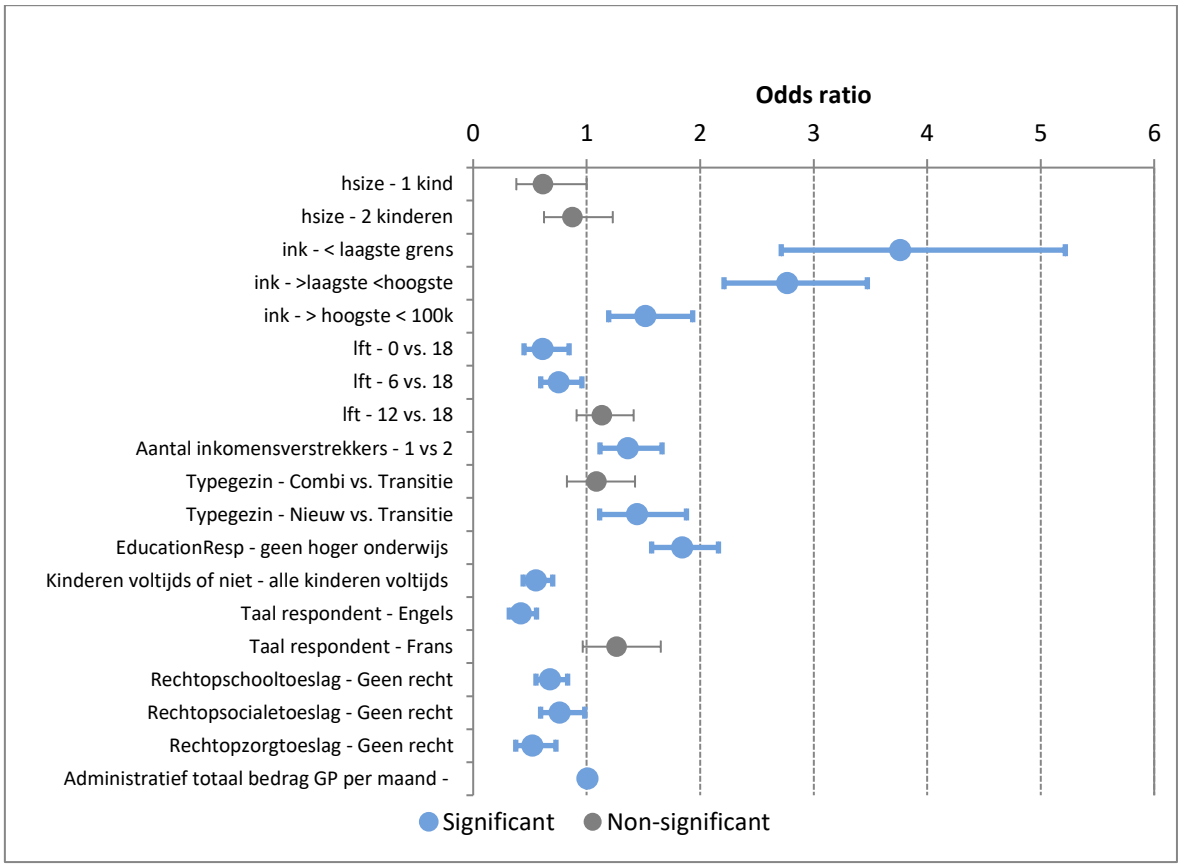
De mate van ervaren stress bij het wegvallen van het Groeipakket heeft natuurlijk veel te maken met de mate waarin gezinnen al dan niet beschikken over een zekere buffer. Wanneer we de proberen voorspellen welke kenmerken meest bepalend zijn voor deze uitkomst en we tegelijk ook het al dan niet kunnen betalen van een onverwachte uitgave van 1300 euro als mogelijke voorspeller opnemen blijkt dit het sterkst geassocieerd met de uitkomst van veel stress ervaren bij het wegvallen van het Groeipakket, maar tegelijk zien we dat de overige relaties weliswaar iets minder uitgesproken maar nog steeds erg vergelijkbaar aanwezig blijven.

Tabel 10 Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen voor wie het wegvallen van het Groeipakket tot (zeer) veel stress zou leiden.

Source	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	5052	0.97	0.32
Aantal kinderen	2	5051	4.48	0.01
Inkomensgroep	3	5050	29.91	<.001
Leeftijd oudste kind	3	5050	7.10	<.001
Aantal inkomensverstrekkers	1	5052	9.33	0.00
Typegezin	2	5051	3.86	0.02
Opleidingsniveau respondent	1	5052	56.80	<.001
Voltijdse/deeltijdse kinderen	1	5052	24.45	<.001
Taal survey	2	5051	20.74	<.001
Recht schooltoeslag	1	5052	13.91	<.001
Recht sociale toeslag	1	5052	4.38	0.04
Recht zorgtoeslag	1	5052	14.66	<.001
Totaal toegewezen bedrag Groeipakket per maand	1	5052	5.57	0.02

64 De ogenschijnlijke tegenstelling tussen minder stress bij gezinnen met jongere kinderen en meer stress bij gezinnen in het nieuwe systeem (dit zijn vaak ook de gezinnen waarbij het oudste kind <6) is te verklaren doordat binnen het multivariate model twee effecten uit elkaar getrokken worden. De leeftijd van het oudste kind weerspiegelt hier in de eerste plaats een levensfase-effect (hogere uitgaven voor kinderen bij gezinnen met oudere kinderen), terwijl het typegezin vooral de samenstelling van een bepaalde cohorte oppikt (jongere, vaak financieel minder gebufferde 'verse' ouders die volledig in het nieuwe systeem vallen).

Figuur 77 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie (zeer) veel stress zou ervaren bij het wegvallen van het Groeipakket.

Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

4.3 Bespreking

De hoger beschreven resultaten tonen dat het Groeipakket voor gezinnen met kinderen niet louter een "extraatje" is, maar in de beleving van een grote meerderheid een essentiële component vormt van het maandelijkse gezinsbudget. Meer dan twee op drie gezinnen beschrijven het Groeipakket als een (zeer) belangrijk deel in het gezinsbudget om maandelijks rond te komen, en ongeveer de helft verwacht (zeer) veel financiële stress bij een eenmalig wegvallen van het Groeipakket.

Het belang van het Groeipakket in het gezinsbudget is duidelijk het grootst bij gezinnen met een meer kwetsbaar socio-economisch profiel: lage inkomens, gezinnen met één inkomensverstrekker, gezinnen met recht op sociale, school- of zorgtoeslag, en gezinnen waar kinderen niet voltijds in het gezin verblijven. Het Groeipakket voorziet deze gezinnen niet enkel van bijkomende financiële bronnen waarmee de kosten van kinderen (gedeeltelijk) betaald kunnen worden (Mayer 1997 en Yeung et al. 2002), het voorziet door de voorspelbaarheid en het stabiel karakter ervan ook een bron van zekerheid en gemoedsrust waarop gezinnen kunnen rekenen. Deze financiële buffer tegen acute stress en

geldzorgen binnen een gezin kan indirect ook een positieve impact hebben op de ontwikkeling van kinderen omdat het ouderlijk welbevinden het algemeen gezinsfunctioneren en interacties tussen ouders en kinderen verbeteren (Magnuson et al, 2025: Wilson et al, 2025).

Opvallend is echter dat de subjectieve belangrijkheid van het Groeipakket niet beperkt blijft tot de laagste inkomens. Ook bij gezinnen boven de hoogste inkomensgrens beschouwt minstens de helft het Groeipakket als een belangrijke inkomenscomponent, en één op drie tot één op vier verwacht (zeer) veel financiële stress bij een eenmalig wegvallen ervan. Dit is waarschijnlijk een indicatie dat de uitgaven en bestedingspatronen van gezinnen gebaseerd zijn op de aanwezigheid van deze vaste maandelijkse inkomsten uit het Groeipakket. Studies over inkomensschokken tonen dat onverwachte dalingen in inkomen disproportioneel veel stress genereren, ook bij middeninkomens, zeker wanneer vaste lasten hoog zijn (Clark & D'Ambrosio, 2015).

Samengevat laten deze resultaten zien dat het Groeipakket in de subjectieve ervaring van gezinnen zelf een cruciale rol speelt in het voorkomen van financiële stress, zowel bij financieel kwetsbare als bij minder kwetsbare huishoudens. Dit geeft aan dat het relevant kan zijn om in discussies over het Groeipakket ook de impact op de psychologische en financiële stabiliteit van gezinnen met kinderen mee in overweging te nemen.

Hoofdstuk 7
Het belang van de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket en opinies over selectiviteit

1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan de opvattingen van gezinnen over de vrije besteedbaarheid en de selectiviteit van het Groeipakket centraal. Het Groeipakket is in essentie een *cash transfer*: een maandelijks, voorspelbaar en in principe vrij te besteden bedrag ter ondersteuning van de kosten van kinderen. Daarnaast zijn er selectieve toeslagen, zoals sociale toeslagen, schooltoeslagen en ondersteuningstoeslagen bij zorgnoden, die enkel worden toegekend aan gezinnen of kinderen met specifieke kenmerken. Hoewel deze toeslagen een specifiek label dragen, worden zij ook als vrij besteedbaar bedrag toegekend.

In het voorgaande hoofdstuk zagen we dat ouders veelal zelf rapporteren de inkomsten uit het Groeipakket te gebruiken om alle gezinsuitgaven mee te bekostigen, of om daar specifieke uitgaven voor kinderen of specifieke huishoudelijke kosten mee te betalen, wat suggereert dat dit effectief wordt ingezet om bij te dragen aan de opvoeding en kosten van kinderen. Tegelijk wijzen sommige studies (en sommige stemmen in het publieke debat) erop dat een deel van de burgers de voorkeur geeft aan meer voorwaardelijke of *in-kind benefits*[65] voor bepaalde groepen, vanuit de verwachting dat dit "onverantwoorde" bestedingen voorkomt.

Ook rond de universaliteit van kinderbijslag bestaan uiteenlopende visies. Een ruime universele pijler wordt vaak gezien als een voorwaarde voor brede publieke en politieke steun en dus voor duurzame herverdeling (Laenen & Gugushvili, 2021), maar eerdere Vlaamse surveyresultaten tonen dat steun voor universaliteit weliswaar groot maar niet onvoorwaardelijk is (Laenen & Van Lancker, 2024).

Tegen deze achtergrond analyseren we hier hoe de Vlaamse gezinnen met recht op het Groeipakket zelf denken over (1) de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket en de mogelijke gevolgen van een transitie naar meer in-kind ondersteuning (bijvoorbeeld door het rechtstreeks betalen van schoolkosten), (2) inkomensselectiviteit, met name de vraag of het Groeipakket sterker moet variëren naar inkomen en/of minstens de minimumuitgaven voor kinderen in armoede moet dekken, en (3) leeftijdsselectiviteit, namelijk in hoeverre oudere kinderen een hoger basisbedrag zouden moeten ontvangen dan jongere kinderen.

65 Met in-kind benefits bedoelen we hier ondersteuningsvormen die niet als vrij besteedbaar geldbedrag aan het gezin worden uitbetaald (zoals het Groeipakket) maar die worden toegekend als rechtstreekse betaling, korting of voucher voor specifieke goederen of diensten voor kinderen.

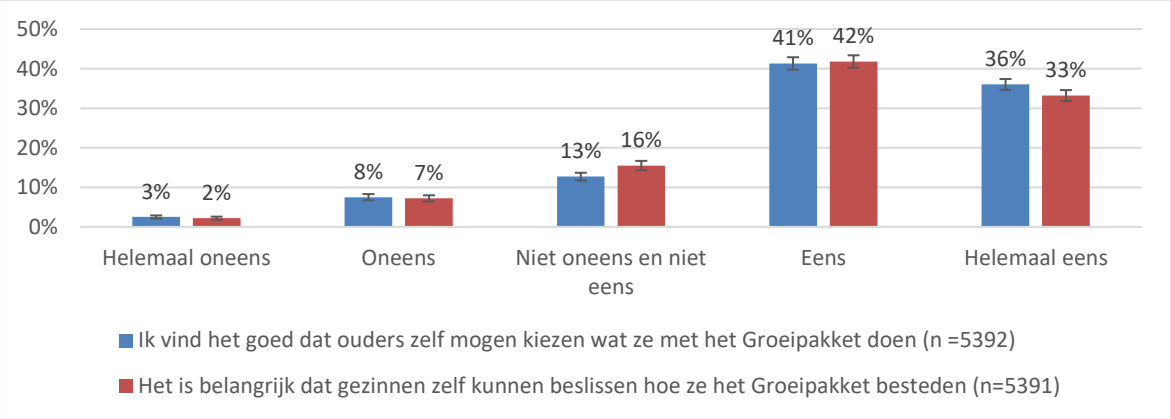
2 Vrije besteedbaarheid

2.1 Opinie over het belang van de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket

Er werd allereerst rechtstreeks gepeild naar de mening van de respondenten over de wenselijkheid van de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket aan de hand van twee stellingen: “Ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen” en ‘Het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden”. Deze stellingen werden beoordeeld op een 5-puntschaal gaande van ‘helemaal oneens’ tot ‘helemaal eens’. Zoals in onderstaande figuur te zien is liggen de frequenties van de gekozen antwoorden voor beide stellingen dicht bij elkaar. De gemiddelde score voor de eerste stelling is met 4.01 (95% CI 3.98-4.04) ook zeer vergelijkbaar met de gemiddelde beoordeling van de tweede stelling met gemiddelde score 3.97 (95% CI 3.94-4.00).

Drie kwart van alle respondenten is het (helemaal) eens dat het goed en belangrijk is dat gezinnen en ouders zelf kunnen kiezen hoe ze het Groeipakket besteden, en slechts ongeveer één op tien meent dat dit geen goed idee is of niet belangrijk is.

Figuur 78. Verdeling van de antwoorden op de stellingen die de voorkeur voor vrije besteedbaarheid van het Groeipakket rechtstreeks bevragen

2.1.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

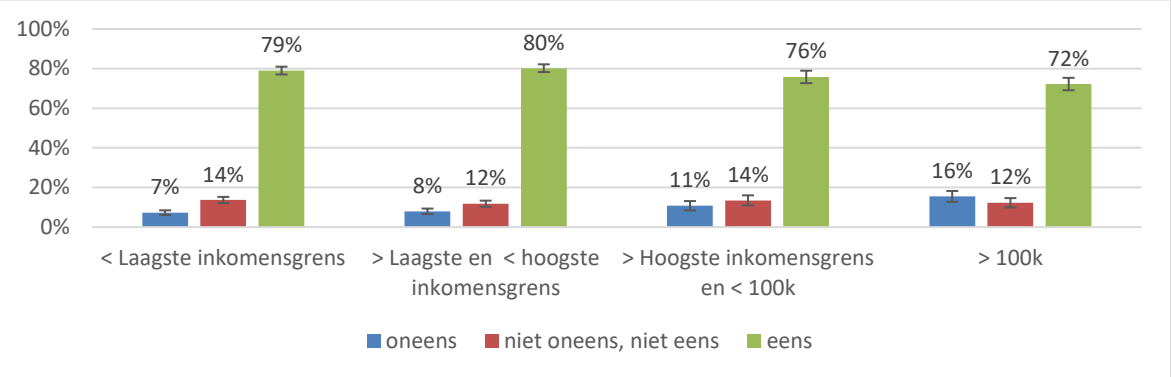
Hier bekijken we welke groepen de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket vooral goed en belangrijk vinden[66]. Uit het logistisch regressiemodel blijkt dit vooral significant samen te hangen met **inkomensgroep** (F(3, 5170)= 7.02, p<.001) en de interactie tussen gezinsgrootte en leeftijd oudste kind (F(5, 5168)= 3.32, p<.01) voor de uitspraak ‘ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen’. De beoordeling voor het statement ‘het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden’ hangt vooral samen met inkomensgroep (F(3, 5169)= 11.43, p<.001) en gezinsgrootte (F(2, 5170)= 5.44, p<.01)..

Gezinnen met een inkomen onder de laagste grens en tussen de laagste en hoogste inkomensgrens geven **vaker** aan dat ze het **goed vinden dat ouders zelf mogen kiezen** wat ze met het Groeipakket doen

66 De groep ‘niet oneens en niet eens’ werd samengevoegd met de groep mensen die het ‘oneens’ of ‘helemaal oneens’ waren met de stellingen en gecontrasteerd met de groep respondenten die ‘eens’ of ‘helemaal eens’ waren.

dan gezinnen in de hoogste inkomensgroep (OR = 1.45; 95% CI 1.18-1.78 en OR 1.57, 1.28-1.93). Iets vergelijkbaars zien we voor de stelling 'Het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden', opnieuw zijn gezinnen uit de twee eerste inkomensgroepen het relatief vaker eens (OR 1,71, 95% CI 1,39-2,09 en OR 1,57; 95% CI 1,28-1,92) dan gezinnen uit de hoogste inkomensgroep (zie bijlage 14 voor een visuele weergave hiervan).

Figuur 79 Verdeling van de antwoorden voor 'Ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen' volgens inkomen

Opmerkingen: n=5392

Er is een minder duidelijke relatie met het aantal kinderen en de interactie met de leeftijd van het oudste kind op de mening rond vrije besteedbaarheid. **Gezinnen met 1 kind en gezinnen met 2 kinderen** zijn het relatief **minder vaak eens** dat het belangrijk is dat gezinnen zelf kunnen beslissen over hoe ze het Groeipakket besteden (OR 0.70; 0.56-0.88 en OR 0.72; 0.58-0.89) dan gezinnen met meer dan 2 kinderen. Daarnaast zien we dat het aandeel respondenten die het goed vinden dat ouders zelf kunnen kiezen wat ze met het Groeipakket doen **lager** ligt bij **gezinnen met 1 kind wanneer dit kind ouder is dan 18** in vergelijking met 1-kind gezinnen met jongere kinderen, terwijl dit verschil tussen leeftijd van het oudste kind niet zo duidelijk is in gezinnen met meer dan 1 kind. Mogelijk gaan ouders van veelal studerende kinderen redeneren dat de vrije besteedbaarheid iets minder belangrijk wordt omdat een aanzienlijk deel van de uitgaven van deze oudere kinderen zal gaan naar onderwijskosten (zie ook Bijlage 14).

2.1.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de opinie over vrije besteedbaarheid.

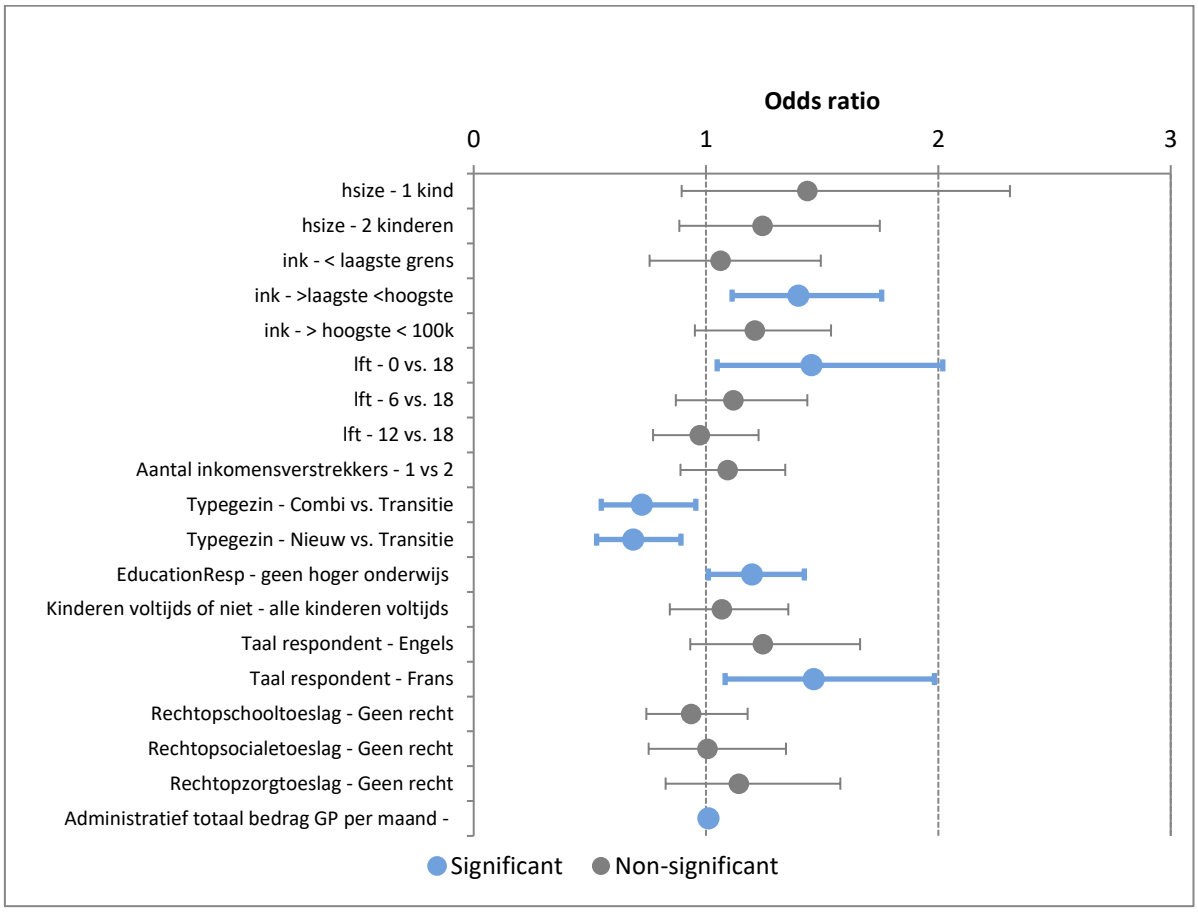
In Bijlage 14 wordt de verdeling van de opinies voor de volledige populatie getoond evenals de verdeling volgens specifieke subgroepen. Om zicht te krijgen op welke kenmerken van gezinnen nu het sterkst samenhangen met de opinies over vrije besteedbaarheid werden multivariate (design-gecorrigeerde) logistische regressies uitgevoerd met als voorspelde uitkomst het eens zijn met de twee stellingen. Hieronder wordt allereerst het globaal resultaat weergegeven.

Tabel 11 Model effects van multivariate logistische regressies voor stellingen over vrije besteedbaarheid.

Tests of Model Effects	Ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen				Het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden			
Source	df1	df2	Wald F	Sig.	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	4998	11.77	<.001	1	4996	11.76	<.001
Aantal kinderen	2	4997	1.14	0.32	2	4995	1.64	0.20
Inkomensgroep	3	4996	3.89	0.01	3	4994	2.80	0.04
Lft oudste kind	3	4996	2.30	0.08	3	4994	1.47	0.22
Aantal inkomensverstrekkers	1	4998	0.72	0.40	1	4996	0.29	0.59
Typegezin	2	4997	4.97	0.01	2	4995	2.11	0.12
Opleidingsniveau respondent	1	4998	4.32	0.04	1	4996	1.79	0.18
Voltijdse/deeltijdse kinderen	1	4998	0.31	0.58	1	4996	0.04	0.84
Taal survey	2	4997	3.86	0.02	2	4995	8.64	<.001
Recht schooltoeslag	1	4998	0.32	0.58	1	4996	2.10	0.15
Recht socialetoeslag	1	4998	0.00	0.97	1	4996	1.00	0.32
Recht zorgtoeslag	1	4998	0.64	0.42	1	4996	0.50	0.48
Totaal toegewezen bedrag Groeipakket per maand	1	4998	9.48	0.00	1	4996	10.37	0.00

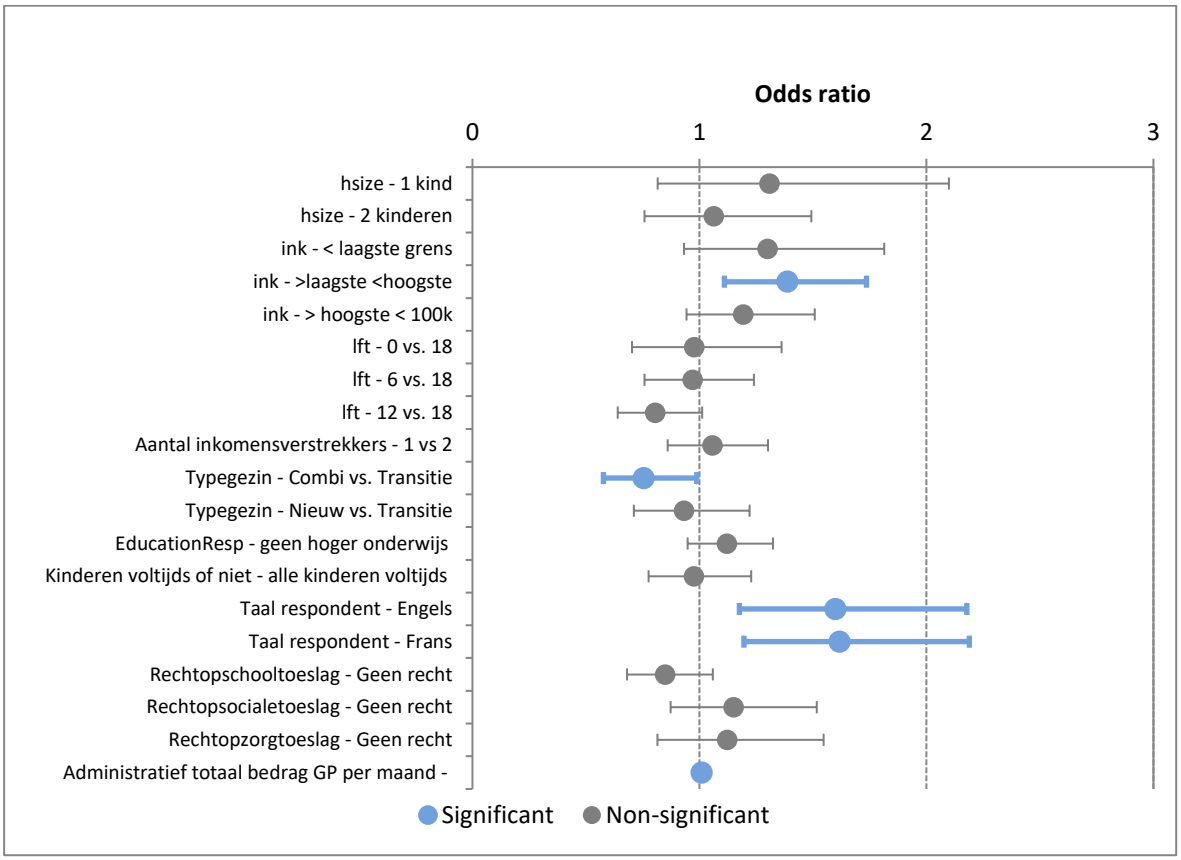
We zien dat **vrije besteedbaarheid vooral** als **goed en belangrijk** beoordeeld wordt door gezinnen waarvan het **inkomen tussen de laagste en de hoogste** inkomensgrens gesitueerd is. Daarnaast is er ook een gedeeltelijk verschil volgens het type gezin: er is minder kans dat combinatiegezinnen en gezinnen in het nieuwe systeem Groeipakket vrije besteedbaarheid goed vinden dan **gezinnen in het oude systeem**. Respondenten die de survey invulden in het **Frans of Engels** gaven ook iets vaker aan vrije besteedbaarheid belangrijk te vinden in vergelijking met Nederlandstalige respondenten. De kans dat vrije besteedbaarheid goed gevonden wordt en belangrijk gevonden wordt neemt ook toe naarmate het totaal toegekend bedrag Groeipakket hoger ligt.

Figuur 80 Forest plot met odds ratio's uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling "Ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen."

Opmerkingen. Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

Figuur 81 Forest plot met odds ratio's uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling "Het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden."

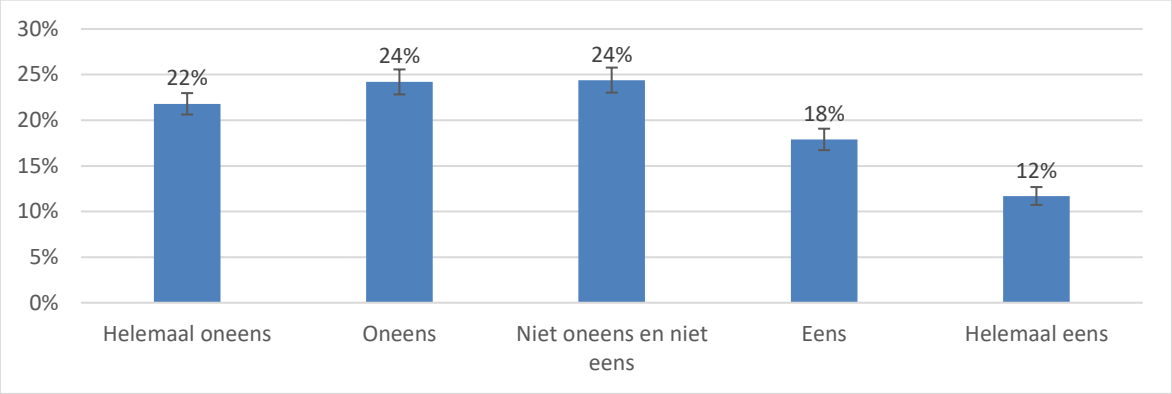

Opmerkingen. Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

2.2 Nadelen van in kind benefits t.o.v. vrije besteedbaarheid van het Groeipakket

Daarnaast werd er nagegaan in welke mate een gebrek aan vrije besteedbaarheid van het Groeipakket voor problemen zou zorgen binnen het gezin aan de hand van de stellingen: "Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen.". Deze stelling werd beoordeeld op een 5-puntschaal gaande van 'helemaal oneens' tot 'helemaal eens'. Zoals in onderstaande figuur te zien is zou dit voor iets minder dan de helft van de gezinnen geen problemen opleveren, een kwart heeft daarover geen duidelijke mening en **voor drie op tien gezinnen zou dit wel degelijk een probleem betekenen**.

Figuur 82 Verdeling van de antwoorden op de stelling "Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen"

Opmerkingen: n= 5430

2.2.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

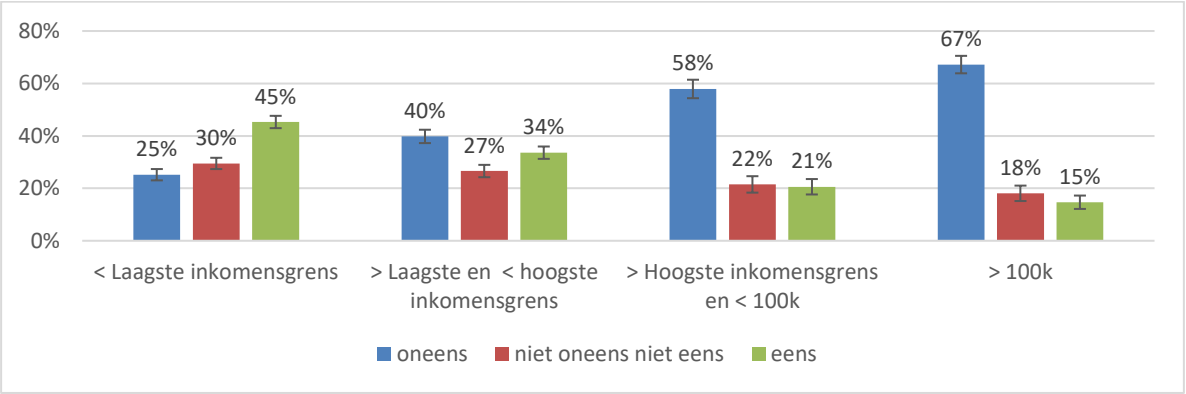
Hier bekijken we **voor welke groepen een gebrek aan vrije besteedbaarheid** van het Groeipakket vooral **problematisch** is[67]. Uit het logistisch regressiemodel blijkt dit significant samen te hangen met inkomensgroep ($F(3, 5208)= 85.24$, $p<.001$), leeftijd van het oudste kind ($F(3, 5208)=7.19$, $p<.001$) en het aantal kinderen ($F(2, 5209)= 5.17$, $p<.001$).

2.2.2 Inkomensgroepen

Gezinnen met een inkomen onder de laagste grens geven bijna 5 keer vaker dan hoge inkomensgezinnen aan dat ze in moeilijkheden zouden komen als het Groeipakket niet als vrij besteedbaar bedrag wordt toegekend (OR = 4.88; 95% CI 3.90-6.11). Maar ook bij gezinnen met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens en bij gezinnen boven de hoogste inkomensgrens maar lager dan 100k zien we dat de kans groter is dat zij aangeven in moeilijkheden te komen als het Groeipakket geen vrij besteedbaar bedrag is (OR 3.08; 95% CI 2.44-3.87 en OR 1.58; 95% CI 1.19 – 2.08). Slechts een kwart van de gezinnen uit de laagste inkomensgroep zegt **niet** in moeilijkheden te komen met andere uitgaven als het Groeipakket rechtstreeks gebruikt wordt om schooluitgaven of kinderopvang te betalen.

67 De groep 'niet oneens en niet eens' werd samengevoegd met de groep mensen die het 'oneens' of 'helemaal oneens' waren met de stellingen en gecontrasteerd met de groep respondenten die 'eens' of 'helemaal eens' waren.

Figuur 83 Verdeling van de antwoorden op “Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen” volgens inkomensgroepen.

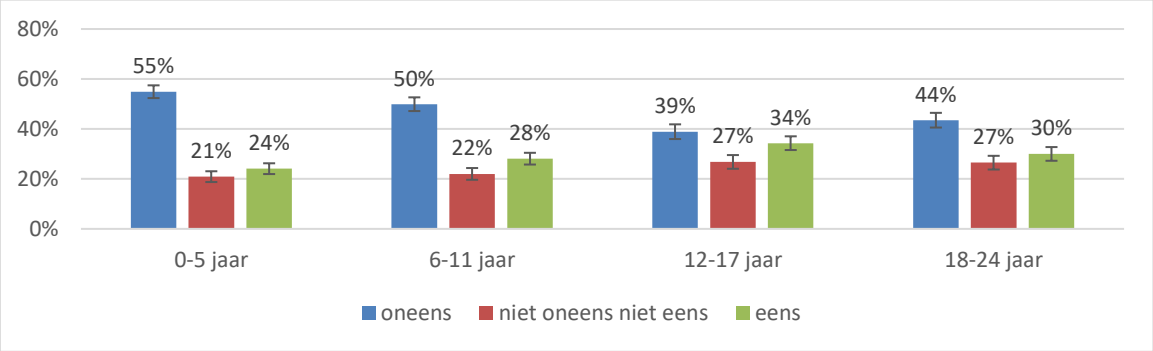
Opmerkingen: n= 5430

2.2.2.1 Leeftijd oudste kind

Hier zien we vooral dat gezinnen waarbij het oudste kind jonger is dan 6 jaar minder kans hebben om aan te geven dat ze moeilijkheden zouden hebben om andere uitgaven te betalen als het Groeipakket niet als vrij besteedbaar bedrag toegekend wordt (OR 0.76, 95% CI 0.63-0.92) in vergelijking met gezinnen met kinderen van 18 jaar of ouder. Bij de groep waarbij het oudste kind jonger dan 6 jaar is zijn natuurlijk meer dan vier op vijf gezinnen met (aanzienlijke) maandelijkse kinderopvang-uitgaven, waardoor het voor deze gezinnen misschien meer voor de hand liggend is om zich voor te stellen dat wanneer dit bedrag gedekt kan worden met een bedrag Groeipakket dit louter een verschuiving betekent die weinig impact op het gezinsbudget heeft. Dit is heel anders[68] bij gezinnen met oudere kinderen, waar vaak heel wat minder gezinnen maandelijkse facturen voor kinderopvang hebben, en waar misschien de meer onregelmatige schoolkosten minder helder mentaal vervangen kunnen worden door een bedrag Groeipakket.

68 89% van de gezinnen met het oudste kind tussen 6-11 jaar hebben kinderopvangkosten gerapporteerd, 54% van de gezinnen met oudste kind tussen 12-17 jaar en 21% van de gezinnen met oudste kind 18 of ouder. Het gemiddeld bedrag uitgaven voor kinderopvang per kind (enkel voor gezinnen met uitgaven) ligt ook bijna twee keer zo hoog bij gezinnen met jonge kinderen met gemiddeld 218.2 euro per maand (207.0-229.3) in vergelijking met gezinnen met een oudste kind in een hogere leeftijdsgroep (gem 102.9; 94.42-111.29 voor leeftijdsgroep 6-11 jaar; 98.7 euro per maand (85.5-111.9) voor leeftijd 12-17 jaar en 104.5 euro per kind per maand (80.7-128.2) voor leeftijdsgroep 18+.

Figuur 84 Verdeling van de antwoorden op “Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen” volgens leeftijd oudste kind

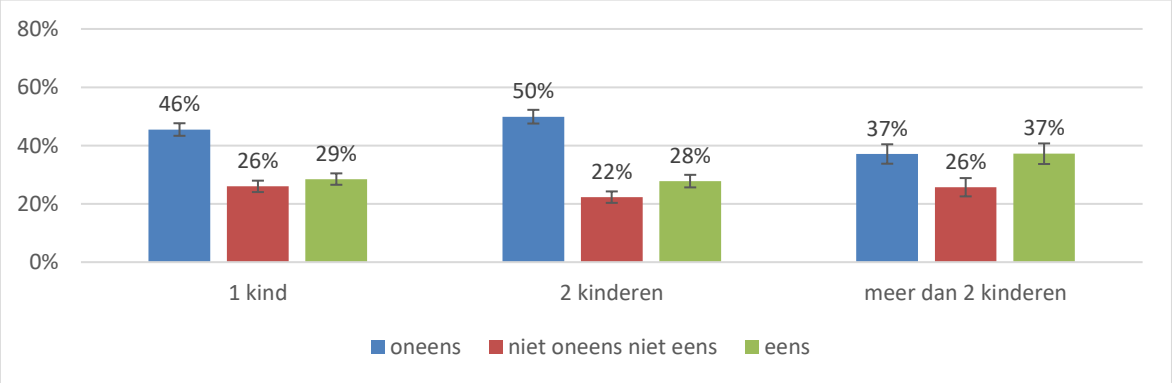

Opmerkingen: n= 5430

2.2.2.2 Aantal kinderen

Bij gezinnen met 1 kind (OR 0.73; 95% CI 0.60-0.89) en gezinnen met 2 kinderen (OR 0.81; 95% CI 0.67-0.99) wordt relatief mindere vaak aangegeven dat ze bij een gebrek aan vrij besteedbaar inkomen uit het Groeipakket moeilijkheden zouden ervaren om andere uitgaven te betalen in vergelijking met gezinnen met meer dan 2 kinderen. Dit blijkt in een vervolganalyse[69] echter toe te schrijven aan verschillen tussen gezinnen in de hoogte van het totaal toegekend bedrag Groeipakket, wat hoger ligt bij gezinnen met meer dan 2 kinderen (hierbij zitten nog heel wat kinderen die de oude rangbedragen ontvangen).

Figuur 85 Verdeling van de antwoorden op “Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen” volgens aantal kinderen

Opmerkingen: n = 5430

69 Hier niet gerapporteerd, logistische regressie-analyse via Complex Samples procedure waarbij zowel inkomensgroep, aantal kinderen en leeftijd oudste kind als het totaal toegekend bedrag GP als voorspellers voor wie een gebrek aan vrije besteedbaarheid van het Groeipakket vooral problematisch is wordt gebruikt.

2.2.3 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de gevolgen van een gebrek aan vrije besteedbaarheid.

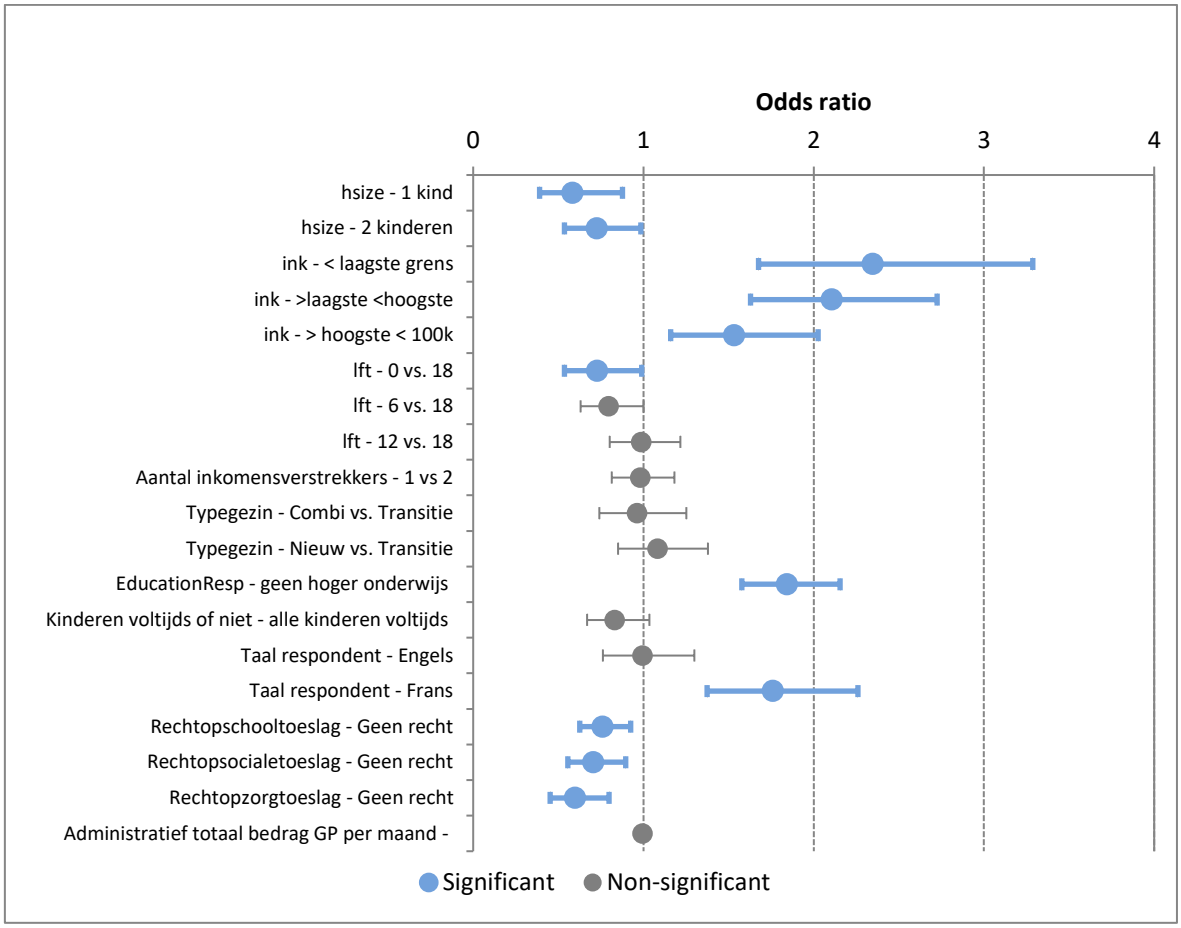
In de bijlagen worden de verschillen tussen bepaalde groepen getoond in de mate waarin men het eens of oneens is met de uitspraak “Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen”. Opnieuw kunnen deze kenmerken moeilijk los van elkaar bekeken worden, daarom werden deze ook gecombineerd in een multivariate logistisch regressiemodel (zie Figuur 86 en Tabel 12).

Rekening houdend met de andere factoren zien we dat in-kind benefits (i.p.v. een vrij besteedbaar Groeipakket) vooral als problematisch wordt ervaren bij grotere gezinnen, door laag tot midden-opgeleide respondenten, door respondenten die de survey in het Frans invulden, bij gezinnen waarbij het oudste kind 18 of ouder is (in vergelijking met gezinnen met een oudste kind jonger dan 6), en dat het als meer problematisch gezien wordt hoe lager het gezinsinkomen is. Ook gezinnen met recht op sociale, school of zorgtoeslag geven meer aan dat het rechtstreeks gebruik van het Groeipakket om kinderopvang of schoolrekeningen te betalen zou leiden tot moeilijkheden om andere uitgaven te betalen.

Tabel 12 Model effects van multivariate logistische regressie voor inschatting van gevolgen van een gebrek aan vrije besteedbaarheid

Source	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	5030	0.36	0.55
Aantal kinderen	2	5029	3.46	0.03
Inkomensgroep	3	5028	11.27	<.001
Lft oudste kind	3	5028	2.37	0.07
Aantal inkomensverstrekkers	1	5030	0.04	0.84
Typegezin	2	5029	0.36	0.70
Opleidingsniveau respondent	1	5030	59.35	<.001
Voltijdse/deeltijdse kinderen	1	5030	2.73	0.10
Taal survey	2	5029	10.10	<.001
Recht schooltoeslag	1	5030	7.53	0.01
Recht sociale toeslag	1	5030	8.17	0.00
Recht zorgtoeslag	1	5030	12.38	<.001
Totaal toegewezen bedrag Groeipakket per maand	1	5030	3.70	0.05

Figuur 86 Forest plot met odds ratio's uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling "Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen" (voorspellen van 'eens')

Opmerkingen. Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

2.3 Bespreking

Deze resultaten wijzen op een brede eensgezindheid onder de begunstigden van het Groeipakket over het belang van de vrije besteedbaarheid, aangezien ongeveer drie op vier gezinnen aangeven dat het goed en belangrijk is dat ouders en gezinnen zelf kunnen beslissen hoe zij het Groeipakket besteden. Vanuit het vorige hoofdstuk weten we al dat dit ingezet wordt om de huishoudelijke uitgaven en specifieke kind-gerelateerde uitgaven te betalen, hier wordt benadrukt dat de keuzevrijheid om zelf te beslissen hoe deze middelen in te zetten als een zeer gewenste eigenschap van het Groeipakket gezien wordt. Tegelijk is de steun voor vrije besteedbaarheid niet bij alle groepen in de populatie even hoog. Opvallend is dat gezinnen in de hoogste inkomensgroep beduidend minder vaak aangeven dat vrije besteedbaarheid goed of belangrijk is. Dit sluit aan bij de eerder vermelde internationale bevindingen dat vooral mensen die niet of minder afhankelijk zijn van bepaalde voordelen of toelagen de voorkeur geven aan in-kind steun boven cash ondersteuning voor groepen die hiervan wel sterker afhankelijk zijn, en dit om veelal paternalistische redenen (zoals het vermijden van "onverantwoorde" uitgaven). We

zien dat vooral gezinnen in de lagere en laag-middeninkomensgroepen en gezinnen met een hoger totaal toegekend Groeipakket deze vrije besteedbaarheid net wel als (zeer) belangrijk beschouwen. Dit is consistent met het idee dat het misschien niet louter een principiële voorkeur betreft over vrije besteedbaarheid maar dat net de financieel meer kwetsbare gezinnen het Groeipakket nodig hebben als flexibel inzetbaar financieel middel in een krapper en misschien onzeker gezinsbudget waarmee ze uiteenlopende gezinsuitgaven kunnen opvangen. De houding rond de mogelijke nadelen van in-kind benefits bevestigt dit. Hoewel iets minder dan de helft van de gezinnen aangeeft géén problemen te verwachten wanneer het Groeipakket rechtstreeks zou worden gebruikt voor school- of kinderopvang-kosten, geeft bijna één op drie expliciet aan dan wél in de problemen te komen met andere uitgaven. Dat aandeel loopt sterk op bij gezinnen met een potentieel meer financieel kwetsbaar profiel: in de laagste inkomensgroep en bij ontvangers van sociale en zorgtoeslagen.

De verschillen in houding tegenover de vrije besteedbaarheid naar gezinsgrootte en leeftijd van het oudste kind zijn minder uitgesproken. Gezinnen met meer dan twee kinderen hechten meer belang aan vrije besteding dan gezinnen met één of twee kinderen. Dit effect blijft overeind wanneer voor andere kenmerken, waaronder inkomensgroep en totaalbedrag Groeipakket, wordt gecontroleerd. Mogelijk weerspiegelt dit dat in grote gezinnen de nood aan flexibiliteit groter is: eenzelfde bedrag Groeipakket kan er niet eenvoudig worden “geoormerkt” voor één type uitgave zonder dat andere nodige bestedingen in het gedrang komen.

Dat gezinnen waarvan het oudste kind jonger is dan zes jaar iets vaker vrije besteedbaarheid belangrijk vinden, en tegelijk minder vaak aangeven in moeilijkheden te komen wanneer het Groeipakket rechtstreeks naar school- of kinderopvangfacturen zou gaan, illustreert dat de betekenis van vrije besteedbaarheid verschilt naargelang de levensfase van kinderen. Bij jonge kinderen zijn de belang-rijkste kindgebonden kosten (kinderopvang, basismateriaal) relatief duidelijk en voorspelbaar, waardoor het hypothetisch omzetten van het Groeipakket in een in-kind betaling voor sommigen eerder als een administratieve verschuiving kan worden gepercipieerd. Bij oudere kinderen daarentegen zijn de kosten diffuser (schoolreizen en schoolmaterialen, vrijetijdsbestedingen, …), en lijkt een vrij besteedbaar bedrag crucialer om uiteenlopende noden te kunnen opvangen.

De multivariate regressies bevestigen dat deze verbanden niet louter toe te schrijven zijn aan één enkel kenmerk. Wanneer simultaan wordt gecontroleerd voor inkomensgroep, aantal kinderen, type gezin, opleidingsniveau, recht op toeslagen en het totale bedrag Groeipakket, blijken vooral de inkomens-positie, een lager opleidingsniveau, recht op sociale, school of zorgtoeslag en een groter aantal kinderen sterk samen te hangen met de verwachting dat een in-kind aanwending van het Groeipakket tot financiële problemen zou leiden. Dit onderstreept dat, wanneer nagedacht zou worden over een eventuele verschuiving richting meer in-kind ondersteuning, dit vooral gevolgen heeft voor financieel meer kwetsbare gezinnen die in hun financiële keuzes meer beperkt worden en waarbij dit mogelijk voor bijkomende moeilijkheden zal zorgen.

3 Opinies over selectiviteit

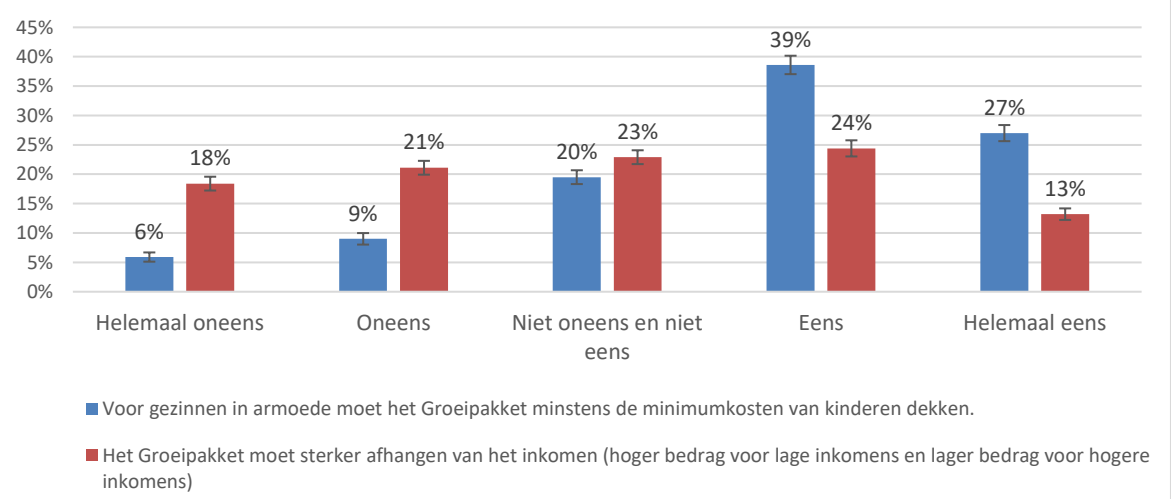
Hier peilden we aan de hand van drie stellingen naar de opinies inzake selectiviteit in het Groeipakket, zowel rond inkomensselectiviteit als een differentiatie volgens leeftijd van het kind. Elk van deze stellingen werd beoordeeld op een 5-puntschaal van 'helemaal oneens' tot 'helemaal eens'.

- Voor gezinnen in armoede moet het Groeipakket minstens de minimumkosten van kinderen dekken.
- Het Groeipakket moet sterker afhangen van het inkomen (hoger bedrag voor lage inkomens en lager bedrag voor hogere inkomens).
- Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen.

3.1 Inkomensselectiviteit

Het is duidelijk dat er veel eensgezindheid is over de stelling dat het **Groeipakket voor gezinnen in armoede minstens de minimumkosten van kinderen moet dekken**, aangezien **ongeveer twee derde van de respondenten het hiermee eens of helemaal eens** is en slechts 15% (helemaal) oneens. Meer verdeeldheid is er wanneer er in de tweede stelling meer expliciet gemaakt wordt dat het totaalbudget vastligt en dat een **hoger Groeipakket voor lage inkomensgroepen samengaat met een lager Groeipakket voor gezinnen met een hoger inkomen**. Daar wordt duidelijk dat **ongeveer evenveel respondenten het (helemaal) eens** zijn (37.5%; CI 36.13%-38.87%) **als respondenten die het (helemaal) oneens** zijn (39.6%; CI 38.23%-40.90%).

Figuur 87 Verdeling van de antwoorden op de stellingen die opinie rond inkomensselectiviteit van het Groeipakket meet.

Opmerkingen: n = 5388

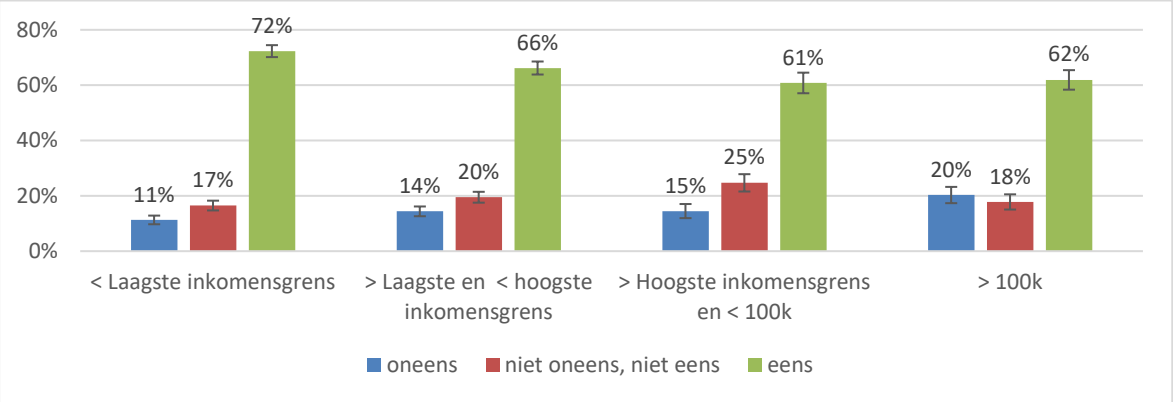
3.1.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

Hier bekijken we welke groepen meer tegenstander zijn van inkomensselectiviteit in het Groeipakket[70]. Uit het logistisch regressiemodel blijkt dit significant samen te hangen met inkomensgroep ($F(3, 5166)= 11.71$, $p<.001$) en de leeftijd van het oudste kind ($F(3, 5166)= 3.20$, $p<.05$) voor de uitspraak 'Voor gezinnen in armoede moet het Groeipakket minstens de minimumkosten van kinderen dekken' en met inkomensgroep ($F(3, 5166)= 94.56$, $p<.001$), leeftijd van het oudste kind ($F(3, 5166)= 9.62$, $p<.001$) en de interactie tussen leeftijd oudste kind en het aantal kinderen ($F(5, 5164)= 2.64$, $p<.05$) voor het statement "Het Groeipakket moet sterker afhangen van het inkomen (hoger bedrag voor lage inkomens en lager bedrag voor hogere inkomens)".

3.1.1.1 Inkomensgroep

Gezinnen uit de groep met een **inkomen onder de laagste inkomensgrens** hebben minder kans om tegen het idee te zijn dat het Groeipakket voor gezinnen in armoede de minimumkosten moet dekken (OR 0.41, 95% CI 0.21-0.81), en zijn samen met de groep met een **inkomen onder de hoogste inkomensgrens** duidelijk **minder tegenstander** (respectievelijk OR : 0.19, 95% CI : 0.11-0.33 en OR 0.41; 0.24-0.70) **van inkomensselectiviteit** (als het beschreven wordt als een hoger bedrag voor lage inkomens en een lager bedrag voor hogere inkomens), in vergelijking met de andere inkomensgroepen.

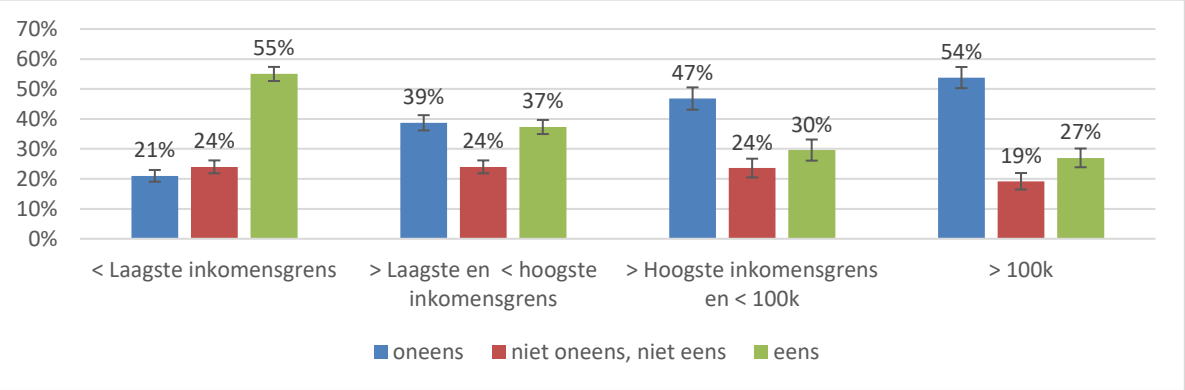
Figuur 88 Verdeling van antwoorden voor de stelling 'Het Groeipakket moet minstens de minimumkosten van kinderen in armoede dekken' volgens inkomen

Opmerkingen: n = 5388.

70 De groep 'niet oneens en niet eens' werd samengevoegd met de groep mensen die het 'eens' of 'helemaal eens' waren met de stellingen en gecontrasteerd met de groep respondenten die 'oneens' of 'helemaal oneens' waren.

Figuur 89 Verdeling van antwoorden voor de stelling 'Het Groeipakket moet sterker afhangen van het inkomen (hoger bedrag voor lage inkomens en lager bedrag voor hogere inkomens)' volgens inkomen

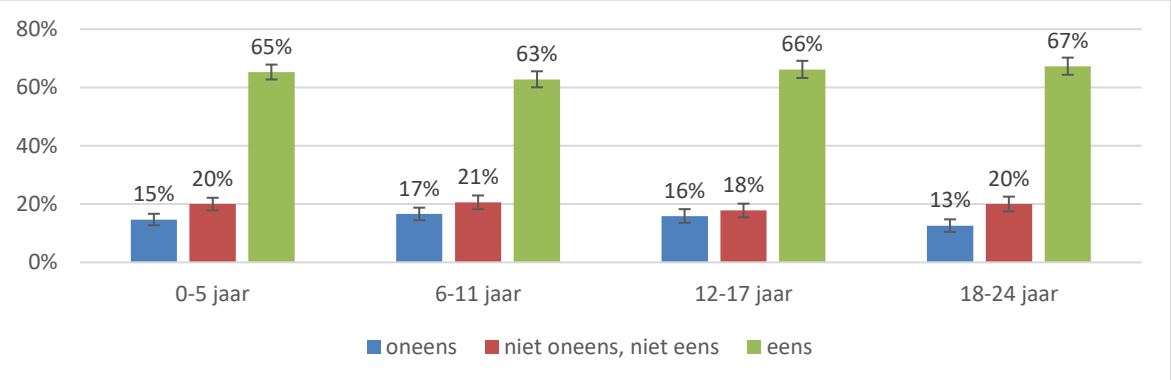

Opmerkingen: n = 5388.

3.1.1.2 Leeftijd oudste kind en aantal kinderen

Gezinnen waarbij het **oudste kind jonger is dan 6 jaar** zijn het vaker oneens met het idee dat het Groeipakket de minimale kosten van kinderen in armoede moet dekken (OR 1.99, 95% CI 1.13-3.49), en zijn **vaker tegenstander van inkomensselectiviteit** (OR 1.69, 95% CI 1.25-2.28) in vergelijking met gezinnen met een kind van 18 jaar of ouder. Bij inkomensselectiviteit is er echter ook een interactie tussen leeftijd oudste kind en aantal kinderen. Vooral bij kleinere gezinnen is men het vaker oneens is met inkomensselectiviteit afhankelijk van de leeftijd van het oudste kind (hoe ouder het oudste kind, hoe meer gezinnen voorstander van inkomensselectiviteit lijken te zijn) terwijl zeker bij grotere gezinnen de tegenstand tegen inkomensselectiviteit minder afhankelijk is van de leeftijd van het oudste kind (zie ook Bijlage 14).

Figuur 90 Verdeling van antwoorden voor de stelling 'Het Groeipakket moet minstens de minimumkosten van kinderen in armoede dekken' volgens leeftijd oudste kind.

Opmerkingen: n = 5388

3.1.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de opinie over inkomens-selectiviteit van het Groeipakket

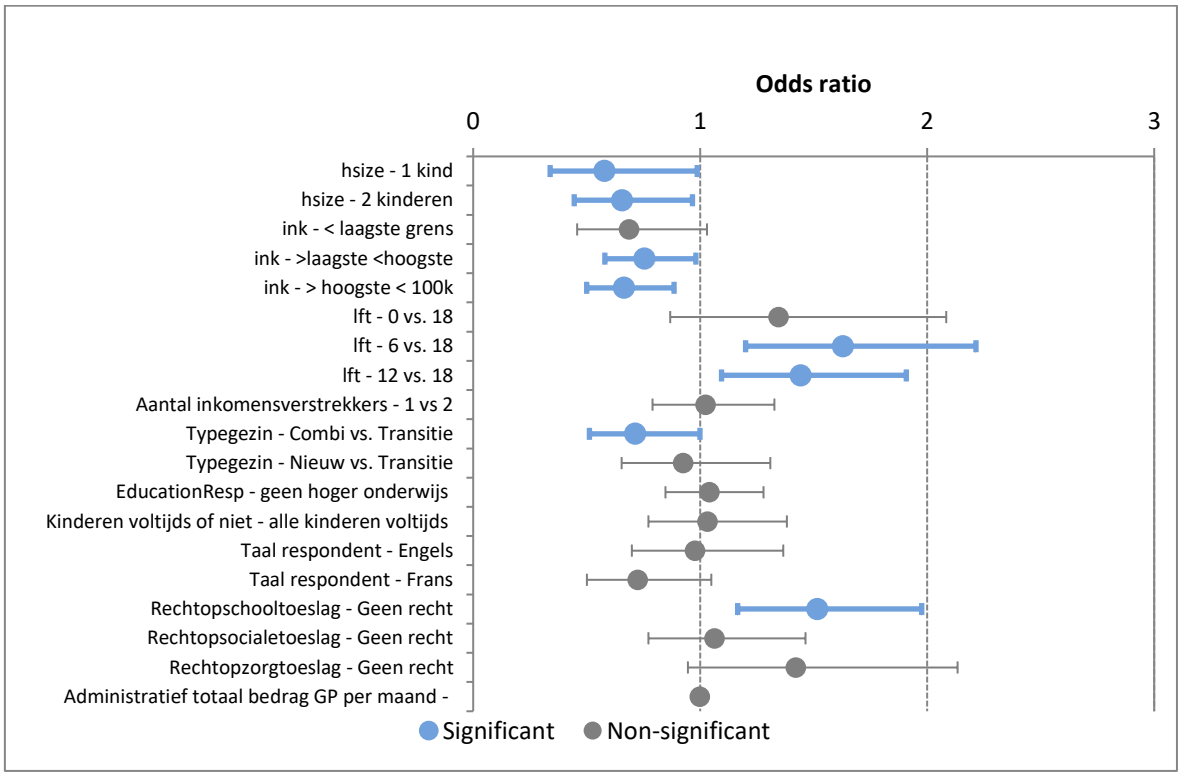
Om zicht te krijgen op welke kenmerken van gezinnen nu het sterkst samenhangen met deze opinies over inkomensselectiviteit werden multivariate (design-gecorrigeerde) logistische regressies uitgevoerd met als voorspelde uitkomst het oneens zijn met de twee stellingen. Hieronder wordt allereerst het globaal resultaat weergegeven.

Tabel 13 Model effects van multivariate logistische regressies voor de twee stellingen over inkomensselectiviteit

Tests of Model Effects	Groeipakket zou minimale kosten voor gezinnen in armoede moeten dekken				inkomensselectiviteit			
Source	df1	df2	Wald F	Sig.	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	4992	52.26	<.001	1	4992	10.83	0.00
Aantal kinderen	2	4991	2.32	0.10	2	4991	0.14	0.87
Inkomensgroep	3	4990	3.06	0.03	3	4990	17.55	<.001
Leeftijd oudste kind	3	4990	3.74	0.01	3	4990	11.39	<.001
Aantal inkomensverstrekkers	1	4992	0.03	0.86	1	4992	0.09	0.77
Typegezin	2	4991	1.96	0.14	2	4991	1.59	0.21
Opleidingsniveau respondent	1	4992	0.15	0.70	1	4992	0.10	0.75
Voltijdse/deeltijdse kinderen	1	4992	0.05	0.83	1	4992	0.17	0.68
Taal survey	2	4991	1.46	0.23	2	4991	1.02	0.36
Recht schooltoeslag	1	4992	9.57	0.00	1	4992	18.09	<.001
Recht socialetoeslag	1	4992	0.14	0.71	1	4992	1.28	0.26
Recht zorgtoeslag	1	4992	2,86	0,09	1	4992	3,86	0,05
Totaal toegewezen bedrag Groeipakket per maand	1	4992	0,32	0,57	1	4992	2,15	0,14

Gezinnen met 1 of 2 kinderen, gezinnen met een inkomen onder 100k gezinnen die deels in het oude en deels in het nieuwe systeem zitten staan minder vaak afwijzend tegenover het idee dat het Groeipakket minstens de minimale kosten van kinderen in armoede zou moeten dekken. Afwijzing van dit idee komt relatief vaker voor bij gezinnen met het oudste kind in de leeftijdscategorie 6 tot 17 jaar en wanneer er geen recht is op schooltoeslag.

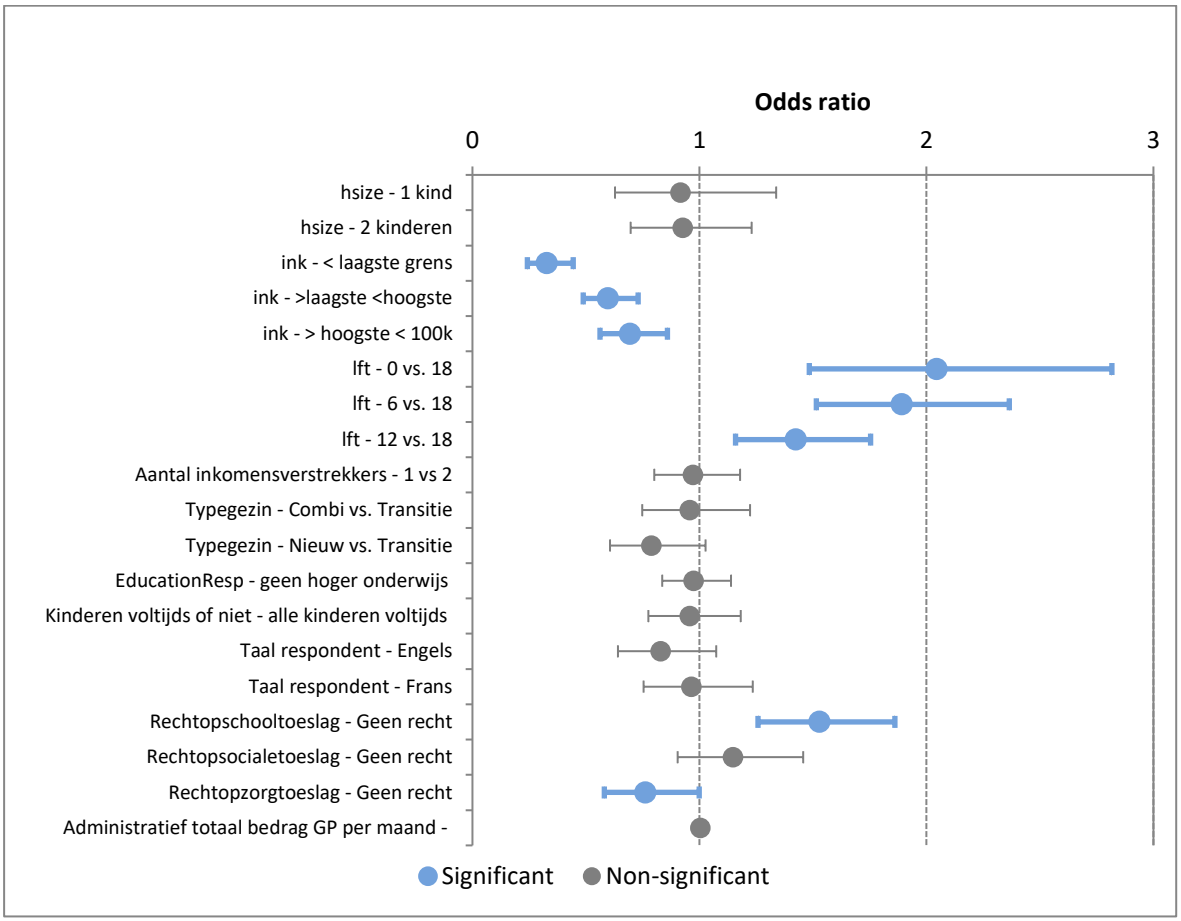
Figuur 91 Forest plot met odds ratio's uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling "Voor gezinnen in armoede moet het Groeipakket minstens de minimumkosten van kinderen dekken"

Opmerkingen: voorspellen van 'oneens'. Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

De kans dat men het **oneens** is met een **inkomensselectiviteit** in het Groeipakket (wanneer expliciet gemaakt wordt dat hogere bedragen voor lagere inkomens gecompenseerd worden door lagere bedragen voor hogere inkomens) is groter bij gezinnen met **enkel minderjarige kinderen** (gezinnen met een oudste kind jonger dan 18 jaar), bij gezinnen **zonder recht op schooltoeslag**, bij gezinnen **met recht op zorgtoeslag**, en **bij gezinnen met een inkomen hoger dan 100k**. Gezinnen zijn het verhoudingsgewijs vaker meer eens met inkomensselectiviteit in het Groeipakket naarmate het gezinsinkomen lager is.

Figuur 92 Forest plot met odds ratio's uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling "Het Groeipakket moet sterker afhangen van het inkomen (hoger bedrag voor lage inkomens en lager bedrag voor hogere inkomens)"

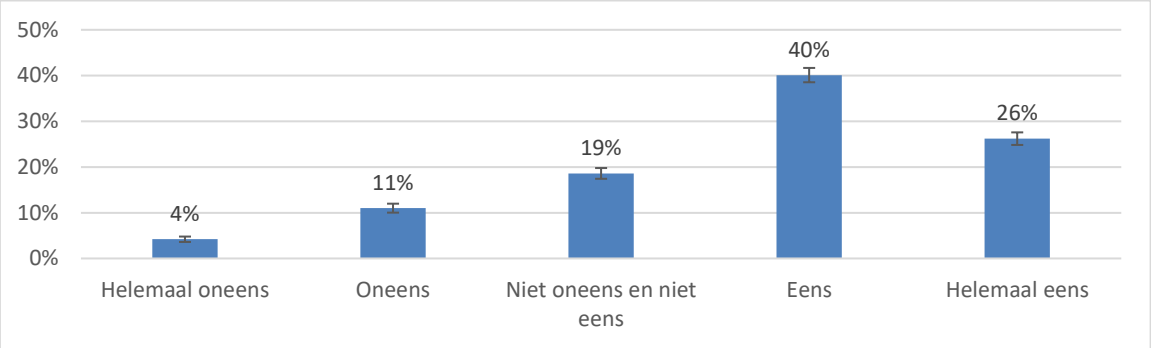

Opmerkingen: voorspellen van 'oneens'. Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

3.2 Leeftijdsselectiviteit

In totaal is een aanzienlijke groep van **ongeveer twee op drie van de gezinnen voorstander van een leeftijdsselectieve component in het Groeipakket**, waarbij het bedrag voor oudere kinderen hoger ligt dan voor jongere kinderen (zoals dat nu nog het geval is in de gezinnen die (gedeeltelijk) in het oude kinderbijslagsysteem met leeftijdstoeslagen zitten) Ongeveer 15% van alle bevraagde gezinnen is tegenstander van een dergelijke leeftijdsselectiviteit.

Figuur 93 Verdeling van de antwoorden op de stelling 'Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen'

Opmerkingen: n = 5396

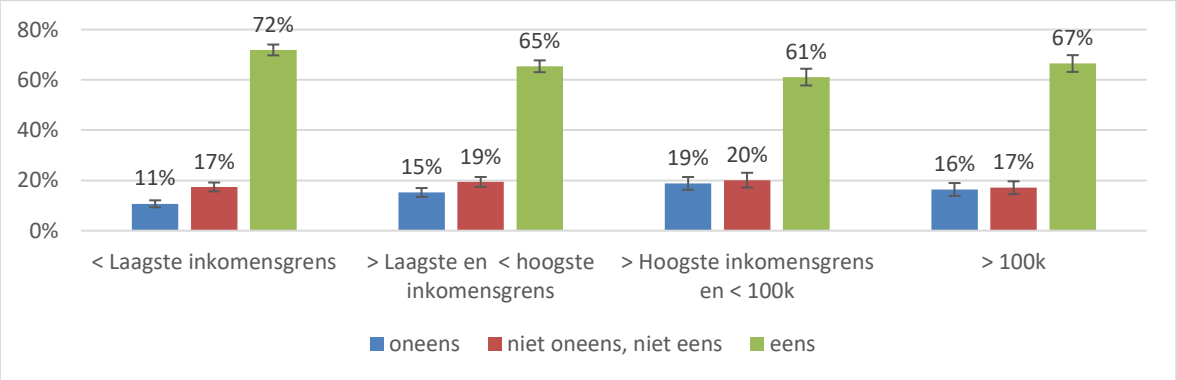
3.2.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

Hier bekijken we wie meer tegenstander is van leeftijdsselectiviteit in het Groeipakket[71]. Uit het logistisch regressiemodel blijkt dit significant samen te hangen met inkomensgroep (F(3, 5174)= 7.12, p<.001) en de leeftijd van het oudste kind (F(3, 5174)= 65.77, p<.001) en de interactie tussen leeftijd oudste kind en inkomensgroep (F(9, 5168)= 2.13, p<.05).

3.2.1.1 Inkomensgroep

Globaal zien we dat gezinnen met een **inkomen onder de laagste inkomensgrens** (OR:0.45 ; 95% CI 0.26-0.80) en een inkomen **tussen de laagste en hoogste inkomensgrens** (0.49, 95%CI 0.26-0.90) **meer voorstander** lijken te zijn (minder tegenstander) zijn met het idee **van leeftijdsselectiviteit** dan gezinnen met een gezinsinkomen boven de hoogste inkomensgrens en boven 100k.

Figuur 94 Verdeling van de antwoorden voor de stelling 'Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen' volgens inkomen

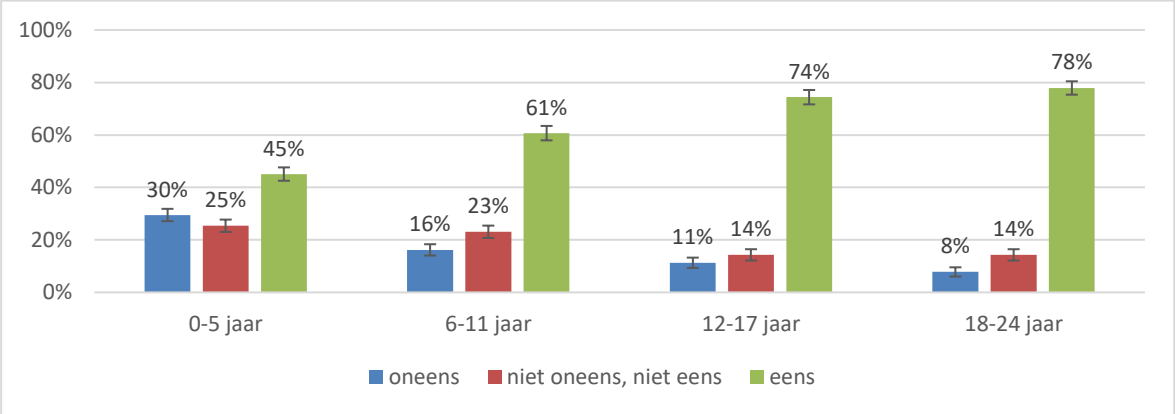
Opmerkingen: n = 5396

71 De groep 'niet oneens en niet eens' werd samengevoegd met de groep mensen die het 'eens' of 'helemaal eens' waren met de stellingen en gecontrasteerd met de groep respondenten die 'oneens' of 'helemaal oneens' waren.

3.2.1.2 Leeftijd oudste kind

Er is een **zeer groot effect van de leeftijd van het oudste kind op de kans om al dan niet tegen een leeftijdsselectieve component van het Groeipakket te zijn** (zie onderstaande figuur). Daar waar de kans om tegen leeftijdsselectiviteit te zijn bij de gezinnen met een oudste kind jonger dan 6 jaar ongeveer 4 keer groter is (OR: 4.24, 95% CI 2.62- 6.88) dan bij gezinnen met een oudste kind 18 jaar of ouder, neemt deze tegenstand af naarmate het oudste kind tussen 6 en 11 jaar is (OR: 2.00, 95% CI 1.19-3.38) en is deze bij gezinnen met een adolescent als oudste kind niet noemenswaardig anders dan bij gezinnen met een kind ouder dan 18 jaar.

Figuur 95 Verdeling van de antwoorden voor de stelling 'Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen' volgens leeftijd oudste kind

Opmerkingen: n = 5396

Daarnaast is er ook een interactie tussen het gezinsinkomen en leeftijd van het oudste kind in de kans om het **oneens** te zijn met de stelling dat oudere kinderen een hoger basisbedrag Groeipakket zouden moeten krijgen dan jongere kinderen. Inkomensverschillen in tegenstand tegen leeftijdsselectiviteit zijn dus vooral zichtbaar bij gezinnen met zeer jonge kinderen en worden kleiner naarmate de kinderen ouder zijn (zie ook Bijlage 13).

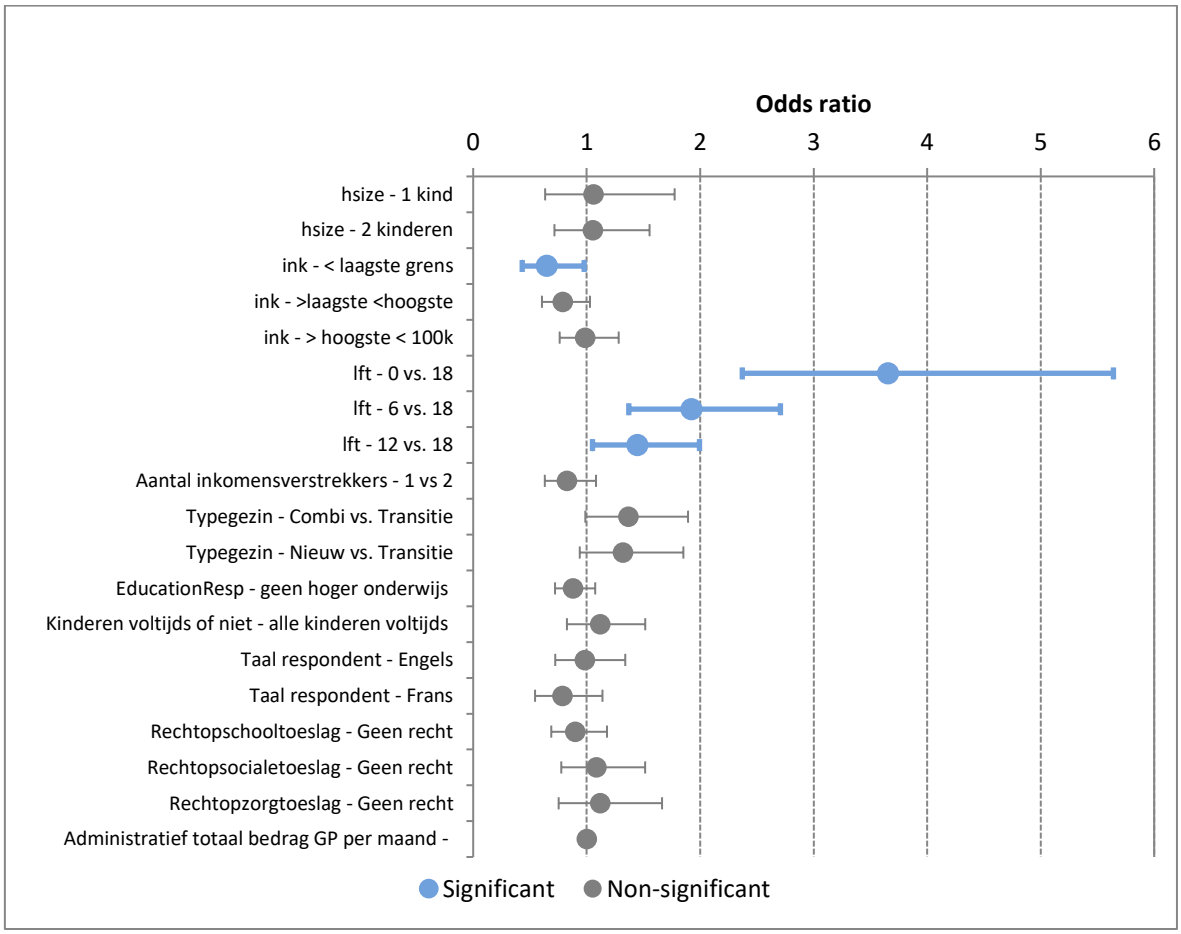
3.2.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de opinie over leeftijds-selectiviteit van het Groeipakket

In Bijlage 14 wordt de verdeling van de opinies voor de volledige populatie getoond evenals de verdeling volgens specifieke subgroepen. Wanneer we via een multivariaat model de sterkste voorspellers van tegenstand tegen leeftijdsselectiviteit bekijken, dan zien we dat vooral **de leeftijd van het oudste kind** als belangrijke voorspeller weerhouden wordt. Gezinnen waar alle kinderen jonger dan 6 jaar zijn hebben bijna 4 keer meer kans (OR 3.65; 95% CI 2.36-5.63) om tegen leeftijdsselectiviteit te zijn als gezinnen met een kind van 18 of ouder. Ook gezinnen met een oudste kind tussen 6 en 11 (OR 1.93, 95% CI 1.37-2.71) en tussen 12 en 17 (OR 1.45, 95% CI 1.05-1.99) zijn duidelijk vaker tegen leeftijdsselectiviteit gekant dan gezinnen met een oudste kind van 18 jaar of ouder. Er is ook iets minder tegenstand bij de laagste inkomensgroep (OR 0.65, 95% CI 0.43-0.98) die duidelijk minder gekant is tegen leeftijdsselectiviteit dan de hoogste inkomensgroep.

Tabel 14 Model effects van multivariate logistische regressies voor stelling over leeftijdsselectiviteit

Source	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	5003	53.61	<.001
Aantal kinderen	2	5002	0.04	0.96
Inkomensgroep	3	5001	1.87	0.13
Lft oudste kind	3	5001	11.78	<.001
Aantal inkomensverstrekkers	1	5003	1.93	0.17
Typegezin	2	5002	2.15	0.12
Opleidingsniveau respondent	1	5003	1.57	0.21
Voltijdse/deeltijdse kinderen	1	5003	0.53	0.47
Taal survey	2	5002	0.81	0.45
Recht schooltoeslag	1	5003	0.58	0.45
Recht socialetoeslag	1	5003	0.23	0.63
Recht zorgtoeslag	1	5003	0.31	0.58
Totaal toegewezen bedrag Groeipakket per maand	1	5003	0.38	0.54

Figuur 96 Forest plot met odds ratio's uit de multivariate design gecorrigeerde logistische regressie voor de stelling "Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen."

Opmerkingen: voorspellen van 'oneens of helemaal oneens'. Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

3.3 Bespreking

De resultaten voor de opinies rond selectiviteit van het Groeipakket laten een genuanceerd beeld zien.

Enerzijds is er ruime principiële instemming met extra ondersteuning van gezinnen in armoede waarbij het Groeipakket de minimale kosten van kinderen zou dekken. Dit idee geniet ook ruim steun bij gezinnen die zelf niet noodzakelijk tot de groep rechthebbenden hiervoor behoren. Dit sluit tegelijk ook wel aan bij onderzoek dat toont dat herverdelende maatregelen in de publieke opinie meer steun krijgen wanneer ze gericht worden op specifieke "verdienstelijke" doelgroepen zoals 'kinderen in armoede'. Anderzijds is er grotere terughoudendheid bij een aanzienlijk deel van de populatie voor een sterke inkomensafhankelijkheid van de hoogte van het Groeipakket zodra expliciet gemaakt wordt dat een hoger Groeipakket voor lage inkomens samengaat met een lager Groeipakket voor hogere inkomens (zodat dit binnen een vastliggend budget gerealiseerd zou kunnen worden). De groep respondenten die dan nog voor inkomensselectiviteit is, blijkt dan ongeveer even groot als de groep die ertegen gekant is.

De resultaten van de analyses naar gezinskenmerken die samenhangen met de opinies rond inkomensselectiviteit geven aan dat dit vooral gelinkt is aan de plaats die een gezin inneemt in de inkomensverdeling, de leeftijd van het oudste kind en recht op toeslagen. Daarnaast blijkt ook de leeftijd van kinderen relevant, waarbij gezinnen met jongere kinderen eerder gekant zijn tegen inkomensselectiviteit. Tegelijk zagen we ook dat het draagvlak voor een sterkere inkomensafhankelijkheid van het Groeipakket toeneemt bij kleinere gezinnen naarmate kinderen ouder worden, mogelijk door eigen toegenomen kosten, eigen ervaring met uitgaven of een toename in het eigen inkomen die grotere generositeit toelaat. Tenslotte bleek ook dat gezinnen met zorgtoeslag[72] voor een specifieke ondersteuningsbehoefte in het bijzonder gekant zijn tegen inkomensselectiviteit. Een mogelijke verklaring is dat voor deze gezinnen de specifieke en vaak omvangrijke extra kosten vooral samenhangen met de individuele zorgnoden van het kind, eerder dan met het gezinsinkomen. Dit sluit aan bij het onderzoek van Gijbels et al (2023) waaruit blijkt dat de bijkomende kosten voor kinderen met zorgbehoeften sterk variëren naargelang type en ernst van de zorgnood en dat inkomensindicatoren de reële levensstandaard van deze gezinnen vaak onderschatten (Gijbels, Vinck & Van Lancker, 2023).

Dit alles suggereert dat risicofactoren voor financiële kwetsbaarheid samenhangen met een grotere steun voor inkomensselectiviteit en sluit aan bij het idee dat herverdelende maatregelen vooral gesteund worden door groepen die er financieel baat bij denken te hebben of die over een dusdanig hoog inkomen beschikken dat het verminderen van de eigen rechten weinig impact heeft, en in iets mindere mate door groepen die hun eigen rechten en voordelen bedreigd zien worden.

Tegelijk willen we hierbij nog een kanttekening maken. Ook bij de groep die een lager inkomen heeft en op dit moment recht heeft op inkomensafhankelijke toeslagen binnen het Groeipakket geeft toch nog ongeveer een vijfde van de respondenten aan dat zij tegen inkomensselectiviteit in het Groeipakket zijn. Dit is misschien een indicatie dat het idee 'elk kind een gelijk bedrag' door heel wat gezinnen nog steeds als het meest rechtvaardig gepercipieerd wordt, zelfs wanneer dat tegen de eigen belangen ingaat.

De houding tegenover leeftijdsselectiviteit in het Groeipakket is duidelijk positief: ongeveer twee derde van de gezinnen is het (helemaal) eens met de stelling dat oudere kinderen een hoger basisbedrag Groeipakket zouden moeten ontvangen dan jongere kinderen, en slechts een relatief kleine minderheid

72 De groep gezinnen met zorgtoeslag was weliswaar relatief beperkt, in totaal 5.5% van de steekproef (n = 481) had recht op zorgtoeslag

(ongeveer 15%) is daar expliciet tegen. Deze brede steun sluit tegelijk ook aan bij de bevindingen uit deelrapport 1 waar getoond werd hoe de minimale kosten van kinderen aanzienlijk toenemen met de leeftijd, in het bijzonder tijdens de adolescentie en de overgang naar volwassenheid. De meerderheid van de respondenten lijkt deze grotere kosten van oudere kinderen te (h)erkennen en daarom een leeftijdsselectieve component in het Groeipakket te steunen. Deze steun voor leeftijdsselectiviteit is duidelijk groter naarmate men zelf meer ervaring heeft met oudere kinderen in het gezin. Gezinnen waarvan het oudste kind jonger dan 6 jaar is, hebben bijna vier keer meer kans om tegen leeftijds-selectiviteit te zijn dan gezinnen met een oudste kind van 18 jaar of ouder. Ouders lijken dus meer geneigd de meerkosten van oudere kinderen als legitieme reden voor hogere bedragen te beschouwen zodra zij die fase zelf ervaren. Tegelijk zijn dit ook de gezinnen die nog grotendeels binnen het oude kinderbijslagsysteem vallen (transitiegezinnen) waarbij er maandelijkse leeftijdstoeslagen toegekend werd aan kinderen vanaf 6, 12 en 18 jaar. Het is op basis van deze gegevens niet mogelijk om scherp te onderscheiden in welke mate de steun voor leeftijdsselectiviteit voornamelijk door eigenbelang (hogere bedragen voor oudere kinderen in het eigen gezin) dan wel door beleidsgewoonte wordt aangestuurd. Vanuit policy-feedbackliteratuur weten we dat langdurige blootstelling aan een bepaald beleid attitudes mee kan vormen waardoor bestaande regelingen als vanzelfsprekender of wenselijker gezien worden (Laenen, 2018; Laenen, 2025). Het is daarom mogelijk dat de historische ervaring met leeftijdstoeslagen bij transitiegezinnen bijdraagt aan de relatief hogere steun voor leeftijdsselectiviteit in deze groep, naast het directe voordeel dat hiermee gepaard gaat.

Hoofdstuk 8
Samenvatting en beleidsconclusies

1 Samenvatting

De centrale onderzoeksvragen in dit deelrapport waren de volgende:

1. Hoe ervaren gezinnen met kinderen de toereikendheid van het Groeipakket voor de kosten van hun kinderen en de minimale kosten van kinderen?
2. Hoe besteden gezinnen met kinderen hun inkomen?
3. Hoe belangrijk vinden gezinnen met kinderen de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket?

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden werd een survey- en bestedingsanalyse uitgevoerd die peilt naar ervaren kostendekking, bestedingspatronen en opvattingen over vrije besteedbaarheid, en deze relateert aan sociaaleconomische positie en gezinssamenstelling.

Hoe ervaren de gezinnen de mate waarin het Groeipakket de (minimale) kosten van kinderen dekt?

Het Groeipakket wordt door de overgrote meerderheid van de gezinnen als ontoereikend gezien zowel om de eigen uitgaven voor hun kinderen te betalen als om minimale kosten van kinderen te dekken. Gemiddeld schatten gezinnen dat ongeveer 40% van de uitgaven voor kinderen door het Groeipakket wordt gedekt. De subjectieve beoordeling van toereikendheid hangt sterk samen met inkomen, gezinsgrootte en leeftijd van het oudste kind, de hoogte van het eigen Groeipakket en ook de eigen uitgavenpatronen. Lagere inkomensgroepen geven vaker aan dat het Groeipakket een groot deel van hun kindkosten kan dekken, wat samenhangt met de hogere bedragen waar deze gezinnen recht op hebben (o.a. uit toeslagen) en met de gemiddeld vrij lage uitgaven die ze rapporteren per kind. Gezinnen met kinderen jonger dan 18 ervaren gemiddeld genomen een hogere kostendekking voor het Groeipakket en bij gezinnen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens blijkt een aanzienlijk verschil in de ervaring van kostendekking afhankelijk van aantal kinderen, waarbij gezinnen met meer dan 2 kinderen binnen deze groep vaker aanspraak konden maken op sociale toeslagen.

De bedoeling van het Groeipakket is echter niet om de kosten van kinderen volledig te compenseren maar om ouders te ondersteunen om de kosten die gepaard gaan met het opvoeden van hun kinderen te helpen dragen. Dit blijkt door ouders wel degelijk zo ervaren te worden: ondanks de beoordeling van slechts gedeeltelijke kostendekking is het Groeipakket voor de meerderheid van de gezinnen duidelijk een belangrijk onderdeel in het gezinsbudget om elke maand rond te komen en zou het wegvallen van dit Groeipakket (zelfs eenmalig) aanleiding geven tot (zeer) veel stress. Het Groeipakket is voor heel wat gezinnen een voorspelbaar stabiel maandelijks inkomen dat, zeker bij lagere inkomens als budgetbuffer fungeert (zie ook de resultaten beschreven in Hoofdstuk 5) om de nodige huishoudelijke kosten te kunnen dekken, en vormt als dusdanig ook een buffer tegen acute geldstress en geldzorgen. Ook bij gezinnen met hogere inkomens wordt het Groeipakket als een belangrijk onderdeel van het gezinsbudget aanzien en zou het wegvallen ervan tot aanzienlijke stress leiden, aangezien de bestedingspatronen vermoedelijk afgestemd zijn op deze voorspelbare inkomsten.

Hoe besteden gezinnen met kinderen hun inkomen?

De meeste gezinnen gebruiken het Groeipakket niet als apart budget, 73% zegt dat het Groeipakket toegevoegd wordt aan het totale gezinsbudget. Elf procent reserveert het mentaal voor specifieke

uitgaven en 16% gebruikt het uitsluitend voor bepaalde uitgaven. Samen vormt dit een substantiële minderheid die het Groeipakket expliciet voorbehoudt voor specifieke uitgaven. In de grote groep waar het Groeipakket toegevoegd wordt aan het algemene gezinsbudget, geeft ongeveer drie kwart aan dat van de rekening waarop het Groeipakket toekomt alle gezinsuitgaven of alle uitgaven voor kinderen worden betaald. Wanneer gezinnen toch specifieke posten benoemen, gaat het vooral om kind-gebonden uitgaven voor kleding, boodschappen, gezondheid, onderwijs, ontspanning en kinderopvang.

Gezinnen die zeggen het Groeipakket voor te behouden, besteden het Groeipakket overwegend aan kindgerelateerde uitgaven. Veel voorkomende categorieën zijn onderwijs, kleding en schoenen, gezondheid, vrijetijd/ontspanning en boodschappen voor kinderen. Een aanzienlijk deel gebruikt het ook voor kinderopvang/vakantiekampen en om te sparen voor kinderen.

Binnen de laagste inkomensgroepen functioneert het Groeipakket (zowel bij wie labelt als bij wie niet labelt) vaker als een algemene budgetbuffer voor alle kindgerelateerde uitgaven en om huishoudelijke uitgaven (zoals boodschappen of schuldaflossingen) te betalen. Bij deze groepen zien we ook duidelijk lagere geschatte totaaluitgaven aan kinderen dan bij hogere-inkomensgroepen en er wordt ook minder vaak dan bij hogere inkomens aangegeven dat een deel van het Groeipakket gespaard wordt. Ook bij wie spaart zijn de gespaarde bedragen per kind afhankelijk van het gezinsinkomen.

Ook de leeftijd van het oudste kind structureert de besteding van het Groeipakket en de gerapporteerde uitgaven: bij jongere kinderen ligt de nadruk meer op kinderopvang en gezondheid, terwijl bij oudere kinderen onderwijskosten belangrijker worden. De geschatte totaaluitgaven per kind dalen naarmate het aantal kinderen in een gezin groter is, wat kan wijzen op schaalvoordelen of op noodzakelijke beperkingen in uitgaven volgens het beschikbare totaalbudget.

Bij kinderen die niet voltijds in één gezin verblijven komt het Groeipakket bij iets minder dan de helft (gedeeltelijk) op een ‘kindrekening’; die rekening wordt vooral ingezet voor onderwijs, niet-dagelijkse gezondheidskosten, hobby’s/ontspanning, kleding, kinderopvang en mobiliteit, en zelden voor dagelijkse huisvesting/boodschappen; ongeveer een kwart zegt dat via deze kindrekening ook gespaard wordt.

Hoe belangrijk vinden gezinnen met kinderen de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket?

Een duidelijke meerderheid van de gezinnen ondersteunt het principe van vrije besteedbaarheid van het Groeipakket. Ongeveer drie kwart is het (helemaal) eens dat het goed en belangrijk is dat gezinnen zelf kunnen kiezen hoe ze het Groeipakket besteden; slechts één op tien is het daar (helemaal) niet mee eens. Wanneer het Groeipakket rechtstreeks zou worden ingezet voor school- of kinderopvangkosten, verwacht drie op tien in de problemen te komen met andere uitgaven. Dit risico is duidelijk groter bij financieel kwetsbare gezinnen, uit de voorgaande onderzoeksvragen bleek ook dat het Groeipakket voor deze gezinnen fungeert als een belangrijke financiële buffer in het gezinsbudget die ze gebruiken om niet enkel kindgerelateerde maar ook noodzakelijke huishoudelijke uitgaven te betalen.

Er is relatief brede steun voor het idee dat het Groeipakket voor gezinnen in armoede minstens de minimumkosten van kinderen zou moeten dekken, maar een sterke inkomensselectiviteit met een budgetneutrale herverdeling wordt minder onderschreven. Tegenstanders zijn vooral (maar niet uitsluitend) te vinden bij de gezinnen die hun eigen rechten mogelijk zouden verliezen. Voor leeftijdsselectiviteit is het draagvlak groot: ongeveer twee derde is het (helemaal) eens dat oudere kinderen een hoger bedrag zouden moeten ontvangen dan jongere kinderen, voorstanders hiervan zijn

echter ook vooral te vinden bij gezinnen die hier ervaring hebben met zowel toenemende kosten van oudere kinderen als met dit systeem van leeftijdstoeslagen binnen de transitieregeling.

2 Beleidsconclusies

Het Groeipakket beoogt bij te dragen aan gelijke kansen voor alle kinderen en wordt gepositioneerd als een instrument dat zowel inkomensondersteunend als participatiebevorderend werkt. De resultaten uit dit deelrapport maken duidelijk dat de financiële middelen uit het Groeipakket doorgaans gezinsbreed worden ingezet om de huishoudelijke uitgaven, en hierbij inbegrepen de uitgaven die het welzijn en de ontwikkeling van kinderen tegemoetkomen, te bekostigen. Daarnaast vormt het Groeipakket voor heel wat gezinnen een voorspelbaar stabiel maandelijks inkomen dat, zeker bij lagere inkomens als budgetbuffer fungeert om de nodige huishoudelijke kosten te kunnen dekken, en vormt als dusdanig ook een *buffer tegen acute geldstress en geldzorgen*. Dit perspectief is belangrijk om bij verdere beleidswijzigingen in gedachten te houden. Overweeg, waar herberekeningen of wijzigingen in selectieve toeslagen tot abrupte inkomensdalingen kunnen leiden, flankerende “afvlakmechanismen” (bv. overgangsregelingen of geleidelijke aanpassing) om disproportionele stress- en inkomens-schokeffecten te vermijden, zeker bij financieel kwetsbare gezinnen voor wie het Groeipakket het substantieel deel van het gezinsinkomen voorziet dat noodzakelijk is om de nodige huishoudelijke uitgaven te kunnen bekostigen.

Het vrij besteedbaar karakter van het Groeipakket is een legitimiteits- én doeltreffendheidsanker. Niet enkel werd duidelijk dat overgrote meerderheid van de gezinnen het principe van vrije besteedbaarheid van het Groeipakket onderschrijft, meer “in-kind” toelagen kunnen (onbedoeld) financiële moeilijk-heden en liquiditeitsproblemen vergroten bij kwetsbare gezinnen, doordat het Groeipakket daar ook dient om andere noodzakelijke uitgaven te dragen.

De surveymethode die in dit project geïntegreerd werd toont dat het mogelijk is om met vrij beperkte middelen een voldoende grote netto steekproef te bereiken die, mits goede weging, tot betrouwbare inzichten leidt. Op deze wijze kunnen objectieve doorrekeningen van beleidsscenario’s rond het Groeipakket en de financiële ondersteuning van gezinnen aangevuld worden met subjectieve ervaringen en attitudes van gezinnen met kinderen. Hierbij kan gedacht worden aan een systematische monitoring van alternatieve indicatoren voor subjectieve kwetsbaarheid (financiële stress, belang van het Groeipakket in het budget, (on)voorspelbaarheid van de financiële toekomst) om bijvoorbeeld de stabiliserende functie van het Groeipakket zichtbaar te maken naast de meer gangbare armoede-indicatoren. In volgende projecten kunnen de methodologische inzichten uit de huidige studie ingezet worden.

Referenties

Ainsaar, M. (2012). Children in the family and welfare state attitudes: altruism or self-interest?. In The Future of the Welfare State. Edward Elgar Publishing.

Amorim, M. (2022). Socioeconomic disparities in parental spending after universal cash transfers: The case of the Alaska Dividend. Social Forces, 101(1), 252-280.

Antonides, G., De Groot, I. M., & Van Raaij, W. F. (2011). Mental budgeting and the management of household finance. Journal of Economic Psychology, 32(4), 546-555.

Atkinson, A. B.; Stiglitz, J. E. (1976). The Design of Tax Structure: Direct versus Indirect Taxation. Journal of Public Economics. 6 (1–2): 55–75 [p. 74]. doi:10.1016/0047-2727(76)90041-4.

Bennett, F. (2013). Researching within-household distribution: Overview, developments, debates, and methodological challenges. Journal of Marriage and Family, 75(3), 582-597.

Bouchareb, N., & Morad, I. (2024). Analyzing the impact of ai-generated email marketing content on email deliverability in spam folder placement. HOLISTICA Journal of Business and Public Administration, 15(1), 96-106.

Bradbury, B. (2008). Time and cost of children. Review of Income and Wealth. 54(3), 305-323.

Burlacu, S., Mani, A., Ronzani, P., & Savadori, L. (2023). The preoccupied parent: how financial concerns affect child investment choices. Journal of Behavioral and Experimental Economics, 105, 102030.

Campbell, C., & Gaddis, S. M. (2017). “I Don't Agree with Giving Cash”: A Survey Experiment Examining Support for Public Assistance. Social Science Quarterly, 98(5), 1352-1373.

Caplan, B. (2020, October). Nudge: Welfare state edition. https://web.archive.org/web/20220223125531/https://www.econlib.org/nudge-welfare-state-edition/.

Chorniy, A., Finkelstein, A., & Notowidigdo, M. J. (2025). Paternalistic Social Assistance: Evidence and Implications from Cash vs. In-Kind Transfers (No. w34506). National Bureau of Economic Research.

Conger, R. D., Conger, K. J., & Martin, M. J. (2010). Socioeconomic status, family processes, and individual development. Journal of Marriage and Family, 72(3), 685–704. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00725.x

Cooper, K., & Stewart, K. (2021). Does household income affect children’s outcomes? A systematic review of the evidence. Child Indicators Research, 14(3), 981–1005. https://doi.org/10.1007/s12187-020-09782-0

Currie, J., & Gahvari, F. (2008). Transfers in cash and in-kind: Theory meets the data. Journal of Economic Literature, 46(2), 333–383.

de Almeida, F., Scott, I. J., Soro, J. C., Fernandes, D., Amaral, A. R., Catarino, M. L., ... & Ferreira, M. B. (2024). Financial scarcity and cognitive performance: A meta-analysis. Journal of Economic Psychology, 101, 102702.

Departement Onderwijs en Vorming. (2024, 9 december). Statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs 2023-2024. Onderwijs Vlaanderen. Geraadpleegd op 18 december 2025, van

https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderwijsstatistieken/statistisch-jaarboek/statistisch-jaarboek-van-het-vlaams-onderwijs-2023-2024

de Wildt, R., Jonker, M., van Loon-Dikkers, L., & Lünnemann, K. (2021). Kinderen missen recht op sociale zekerheid: Het Nederlands voorbehoud op artikel 26 IVRK. Verwey-Jonker Instituut.

Elsen, M., Elshout, M., De Vos, K., & Cuelenaere, B. (2018). Onderzoek bestedingseffect kindregelingen: Eindrapport (Versie 2.0). CentERdata. https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-866856.pdf

Eun, S. (2025). Towards intergenerational sustainability: Extended self-interest and older adults' support for childcare policy. Sustainability, 17(15), 677.

European Commission, Directorate-General for Research. (2007). Population Policy Acceptance Study – The viewpoint of citizens and policy actors regarding the management of population related change (DIALOG): Final report (EUR 23124 EN). Office for Official Publications of the European Communities. https://cordis.europa.eu/docs/projects/files/HPSE/HPSE-CT-2002-00153/100124311-6_en.pdf

Famifed. (2016). De besteding van de kinderbijslag (Focus 2016-1). Brussel, België: Famifed. https://docs.vlaamsparlement.be/docs/biblio/opendigibib/monografie/2016/287_besteding_kinderbijslag.pdf

Gijbels, E., Vinck, J., & Van Lancker, W. (2023). Financiële ondersteuning voor kinderen met zorgbehoeften intersectoraal harmoniseren. Deel 1. Referentiebudgetten voor gezinnen van kinderen met specifieke zorgbehoeften.

Gregg, P., Waldfogel, J., & Washbrook, E. (2006). Family expenditures post-welfare reform in the UK: Are low-income families starting to catch up? Labour Economics, 13(6), 721–746.

Greulich, A., & Spitzer, S. (2025). The Cost of Children. In Handbook of Labor, Human Resources and Population Economics (pp. 1-31). Cham: Springer Nature Switzerland.

Holtom, B., Baruch, Y., Aguinis, H., & A Ballinger, G. (2022). Survey response rates: Trends and a validity assessment framework. Human Relations, 75(8), 1560-1584. https://doi.org/10.1177/00187267211070769

Johanson, G., Hitchcock, J., & Preece, M. J. (2010). Lottery Incentives and Online Survey Response Rates. Survey Practice, 3(4).

Jones, L. E., Milligan, K. S., & Stabile, M. (2019). Child cash benefits and family expenditures: Evidence from the National Child Benefit. Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économique, 52(4), 1433–1463. https://doi.org/10.1111/caje.12409

Kaplow, L. (2006). On the undesirability of commodity taxation even when income taxation is not optimal. Journal of Public Economics, 90(6-7), 1235-1250.

Kooreman, P. (2000). The labeling effect of a child benefit system. American Economic Review, 90(3), 571583.

Laenen, T. (2025). What makes social policy programs (un)popular? Disentangling the causal impact of policy design, risk group deservingness and mode of delivery. Journal of European Social Policy, 0(0). https://doi.org/10.1177/09589287251331599

Laenen, T., & Gugushvili, D. (2021). Are universal welfare policies really more popular than selective ones? A critical discussion of empirical research. International Journal of Sociology and Social Policy, 41(9/10), 1134-1147.

Laenen, T. en Van Lancker, W. (2024, maart 28). Het maatschappelijk draagvlak voor de kinderbijslag. SWAY. https://soc.kuleuven.be/sway/verhalen/maatschappelijk-draagvlak-voor-de-kinderbijslag

Letablier, M. T., Luci, A., Math, A., & Thévenon, O. (2009). The costs of raising children and the effectiveness of policies to support parenthood in European countries: a Literature Review. European Commission Directorate-General "Employment, Social Affairs and Equal Opportunities" Unit E1 - Social and Demographic Analysis.

Lewis, R. (2025, 26 november). “The pointlessness of removing the two-child benefit cap.” The Spectator.

Liscow, Z., & Pershing, A. (2022). Why is so much redistribution in-kind and not in cash? Evidence from a survey experiment. National Tax Journal, 75(2), 313-354.

Lourie, B., Shanthikumar, D. M., Shevlin, T., & Zhu, C. (2025). Effects of the 2021 expanded child tax credit. Management Science.

Mari, G., & Keizer, R. (2023). Do high-income households ‘label’family cash benefits? Evidence on family expenditures from Australia. Social Science Research, 113, 102830.

Mayer, S. E. (1997). What money can’t buy: Family income and children’s life chances. Cambridge, MA: Harvard University Press

MyFamily. (2018). Hoeveel kost mijn kind nu echt? Antwerpen: MyFamily, in samenwerking met KU Leuven en Mama Baas.

MyFamily. (2024). Wat kost een kind? Onderzoeksrapport 2024. Antwerpen: MyFamily/DataD. (samengevat in persbericht “Vlaams gezin geeft kwart meer uit aan kind(eren) dan vijf jaar geleden”, 12 februari 2024).

Myles, J. (2002). A new social contract for the elderly? In: Esping-Andersen, G. (ed.), Why We Need a New Welfare State, Oxford University Press.

Petrovčič, A., Petrič, G., & Manfreda, K. L. (2016). The effect of email invitation elements on response rate in a web survey within an online community. Computers in Human Behavior, 56, 320-329.

Pickery, J. (2010). Aanmaak en gebruik van gewichten voor surveydata: Met toepassing in SPSS (SVR – Methoden en technieken 2010/3). Vlaamse overheid, Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Raschke, C. (2016). The Impact of the German Child Benefit on Household Expenditures and Consumption. German Economic Review, 17(4), 438-477.

Roberts BW, Yao J, Trzeciak CJ, Bezich LS, Mazzarelli A, Trzeciak S. Income Disparities and Nonresponse Bias in Surveys of Patient Experience. J Gen Intern Med. 2020 Jul;35(7):2217-2218. doi: 10.1007/s11606-020-05677-6.

Sanctorum. (2023, 15 mei). Worden kinderen in de opvang ‘staatseigendom’? Echt? Sanctorumblog. https://sanctorumblog.wordpress.com/

Statistiek Vlaanderen. (2025, 16 oktober). Studietoelagen. https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/onderwijs-en-vorming/studietoelagen

Stichnoth, H., Riedel, L., Camarero Garcia, S., Dörrenberg, P., Neisser, C., Streng, M., & Wehrhöfer, N. (2018). Kommt das Geld bei den Kindern an? Bertelsmann Stiftung. https://doi.org/10.11586/2018055

Storms, B., & Bogaerts, K. (2012). Kind van de rekening: Onderzoek naar de doeltreffendheid van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste. Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, 4, 591–616.

Szelewa, D. (2022). When family policy doesn't work: Motives and welfare attitudes among childfree persons in Poland. Social Inclusion, 10(3), 194-205.

Thaler, R. (1985). Mental accounting and consumer choice. Marketing science, 4(3), 199-214.

Thaler, R. H. (1999). Mental accounting matters. Journal of Behavioral decision making, 12(3), 183-206.

Witkamp, A., Drijvers, A., & Engelen, M. (2018). Bouwstenen voor beleidsdoorlichting kindregelingen en evaluatie WHK: Uitvoeringsproces, ervaringen in de uitvoering en ervaringen van ouders. Verwonderzoek & De Beleidsonderzoekers.

Yeung, W. J., Linver, M. R., & Brooks-Gunn, J. (2002). How money matters for young children's development: Parental investment and family processes. Child Development, 73(6), 1861–1879. https://doi.org/10.1111/1467-8624.t01-1-00511

Zippel, A. C. G. (2021, 30 september). 9 in 10 families with low incomes are using child tax credits to pay for necessities, education. Center on Budget and Policy Priorities. https://www.cbpp.org/blog/9-in-10-families-with-low-incomes-are-using-child-tax-credits-to-pay-for-necessities-education

Bijlagen

1 Bijlage 1: Survey

1 Informatie en toestemming

Hartelijk dank voor uw interesse om deel te nemen aan een wetenschappelijk onderzoek rond het Groeipakket (het vroegere kindergeld of kinderbijslag). Voor u start geven we graag even kort alle informatie mee.
Nadat u dit hebt gelezen kan u onderaan uw deelname bevestigen.

Waarover gaat het?
In dit onderzoek willen wij bekijken of het Groeipakket helpt bij het verminderen van geldzorgen en onderzoeken we hoe gezinnen hun uitgaven plannen. Daarom stellen we vragen over uw gezinssituatie, uw inkomsten en uw uitgaven. De resultaten worden gebruikt om adviezen over het Groeipakket te formuleren.

Hoe deelnemen?
Het invullen van de vragenlijst duurt gemiddeld ongeveer 20 minuten. Deelname is volledig vrijwillig. U kan op elk moment stoppen zonder dat u hiervoor een reden hoeft op te geven. U sluit dan gewoon de vragenlijst. Of u deelneemt of niet heeft geen invloed op uw rechten op het Groeipakket.

Waarom krijg ik dit?
U bent toevallig geselecteerd om deel te nemen aan dit onderzoek. We verkregen uw gegevens via de overheid en via de uitbetalers, na afsluiten van een overeenkomst met strikte regels over het gebruik van uw gegevens.

Wie doet dit onderzoek?
Het onderzoek wordt uitgevoerd door het Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn van Thomas More (CEBUD) in opdracht van het Agentschap Opgroeien van de Vlaamse Overheid en het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. De uitbetalers van het Groeipakket (FONS, Infino, KidsLife Vlaanderen, MyFamily en Parentia) verlenen hun medewerking aan dit onderzoek.

Wat heb ik hierbij te winnen?
Op het einde van de enquête kan u een emailadres achterlaten om kans te maken op een van de tien cadeaubonnen ter waarde van 50 euro van Colruyt / Dreamland die we verloten onder de deelnemers. Dit e-mailadres wordt enkel gebruikt om de winnaars te contacteren en wordt volledig apart van uw antwoorden bewaard.

Meer lezen?
Het volledige informatie- en toestemmingsformulier kan u hier [PDF lange versie invoegen] nalezen en downloaden.
Hebt u vragen over de inhoud van de vragenlijst? Neem dan contact op met dr. Ilse Cornelis (i.cornelis@thomasmore.be) of dr. Tim Goedemé (tim.goedeme@thomasmore.be).
Wanneer u oordeelt dat uw rechten m.b.t. uw persoonsgegevens onvoldoende worden beschermd, kan u klacht indienen bij de functionaris voor gegevensbescherming van Opgroeien via dpo@opgroeien.be.

Alvast hartelijk dank voor uw deelname!

Ik bevestig dat ik alle informatie heb gelezen en begrepen. Ik ga akkoord met het informatie- en toestemmingsformulier. Ik heb de mogelijkheid gekregen om vragen te stellen en stem toe om deel te nemen.

2. Uzelf en uw gezinssituatie
'Gezin' = alle personen die op dit moment met u samenwonen en met wie u inkomsten of uitgaven deelt.

3. U bent
- man
- vrouw
- andere
- zeg ik liever niet.

4. Hoe oud bent u vandaag?
- 18-24
- 25-29
- 30-34
- 35-39
- 40-44
- 45-49
- 50-54
- 55-59
- 60-64
- 65-74
- 75 of ouder
- zeg ik liever niet.

5. Hoeveel kinderen met recht op Groeipakket zijn er in uw gezin? (= Qaantal)
- Geen
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10 of meer

6. Uw gezin telt ${Qaantal} kind(eren). Gelieve hieronder aan te geven hoeveel kinderen met Groeipakket er van elke leeftijd zijn.

	Geen kinderen	1 kind	2 kinderen	3 kinderen	4 kinderen	5 of meer kinderen
0-2 jaar	❑	❑	❑	❑	❑	❑
3-5 jaar	❑	❑	❑	❑	❑	❑
6-11 jaar	❑	❑	❑	❑	❑	❑
12-13 jaar	❑	❑	❑	❑	❑	❑
14-17 jaar	❑	❑	❑	❑	❑	❑
18-25 jaar	❑	❑ Custom35	❑ Custom36	❑ Custom37	❑ Custom38	❑ Custom39

**7. Verblijven al deze kinderen voltijds in uw gezin? (er is dus geen co-ouderschap, weekendregeling of andere regeling met een ex-partner)(kotstudent of kind op internaat telt als voltijds)

- ○ Ja, alle kinderen verblijven voltijds bij mij => naar Q11a
- ○ Nee, (sommige) kinderen verblijven een deel van de tijd in een ander gezin => naar Q8
- ○ Andere, nl. _____ => naar Q11a

8. Wat is het meest van toepassing?

Alle kinderen hebben dezelfde verblijfsregeling: ze verblijven volgens hetzelfde schema bij u en bij de andere ouder .

Niet alle kinderen hebben dezelfde verblijfsregeling: Sommige kinderen verblijven meer bij mij dan andere kinderen.

9. Kan u aangeven wat de huidige verblijfsregeling is voor de kinderen ?

- ○ Kind(eren) zijn ongeveer de helft van de tijd in uw gezin (co-ouderschap)
- ○ Kind(eren) zijn meer dan de helft van de tijd in uw gezin maar niet voltijds (ze zijn bijvoorbeeld twee weekends per maand en helft van vakanties bij de andere ouder)
- ○ Kind(eren) zijn minder dan de helft van de tijd in uw gezin (ze komen bijvoorbeeld twee weekends per maand en helft van vakantie bij u)
- ○ Andere regeling, namelijk _____

⇨ Naar Q11a

10. Kan u aangeven wat de huidige verblijfsregeling is van elk van de kind(eren) in uw gezin? Duid steeds het aantal kinderen aan waarvoor deze regeling geldt.

	Geen kinderen	1 kind	2 kinderen	3 kinderen	4 kinderen	5 of meer kinderen
Voltijds in uw gezin:	❑	❑	❑	❑	❑	❑
Ongeveer 1/2 in uw gezin (verblijfsco-ouderschap):	❑	❑	❑	❑	❑	❑
Meer dan 1/2 in uw gezin (ze gaan bijvoorbeeld twee weekends per maand en helft van vakanties bij de andere ouder)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
Minder dan 1/2 in uw gezin: (ze komen bijvoorbeeld twee weekends per maand en helft van vakantie bij u)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
Andere regeling:	❑	❑	❑	❑	❑	❑

11a. Zijn er in uw gezin kinderen met aandoeningen waardoor er extra zorg nodig is? Bijvoorbeeld kinderen die als gevolg van een ontwikkelingsstoornis, handicap of chronische ziekte nood hebben aan gespecialiseerde medische opvolging, extra therapie of thuisbegeleiding.

- ○ Geen van de kinderen heeft een aandoening die extra zorg vraagt
- ○ 1 kind
- ○ 2 kinderen
- ○ 3 kinderen
- ○ 4 kinderen
- ○ 5 of meer kinderen
- ○ Andere, nl.

(enkel zichtbaar wanneer er kinderen ts 18-25 zijn)
12. Uw gezin telt ${custom35} ${custom36} ${custom37} ${custom38} ${custom39} ${custom40} kinderen tussen 18-24 jaar. Kan u hieronder telkens aanduiden hoeveel kinderen zich in elk van de volgende situaties bevinden?

Aantal kinderen ouder dan 18 die in het secundair onderwijs les volgen:	○ Geen kinderen ○ 1 kind ○ 2 kinderen ○ 3 kinderen ○ 4 kinderen ○ 5 of meer kinderen
Aantal kinderen die hoger onderwijs volgen (aan hogeschool of universiteit):	○ Geen kinderen ○ 1 kind => ga naar 12b ○ 2 kinderen => ga naar 12b ○ 3 kinderen => ga naar 12b ○ 4 kinderen => ga naar 12b ○ 5 of meer kinderen => ga naar 12b
Aantal kinderen die geen onderwijs meer volgen maar niet onmiddellijk werk vinden	○ Geen kinderen ○ 1 kind ○ 2 kinderen ○ 3 kinderen ○ 4 kinderen ⊖ 5 of meer kinderen
Aantal kinderen die geen onderwijs meer volgen en betaalde arbeid verrichten	○ Geen kinderen ○ 1 kind ○ 2 kinderen ○ 3 kinderen ⊖ 4 kinderen ⊖ 5 of meer kinderen
Aantal kinderen ouder dan 18 in andere situatie dan hierboven genoemd	○ Geen kinderen ○ 1 kind ○ 2 kinderen ○ 3 kinderen ⊖ 4 kinderen ⊖ 5 of meer kinderen

12b. Ontving uw gezin dit schooljaar (2024- 2025) voor één of meerdere kinderen een Studietoelage Hoger Onderwijs (uitgezonderd doctoraatsbeurs)
- ○ Nee
- ○ Ja => Hoeveel bedroeg dit dan in totaal ongeveer (voor het academiejaar 2024-2025)?

13. Hoeveel kinderen ZONDER recht op Groeipakket maken deel uit van uw gezin? (dit zijn bijvoorbeeld thuiswonende, niet-studerende volwassen kinderen)
- ○ Geen kinderen
- ○ 1 kind
- ○ 2 kinderen
- ○ 3 kinderen
- ○ 4 kinderen
- ○ 5 of meer kinderen

16. Zonder uzelf mee te tellen (en zonder volwassen inwonende kinderen), hoeveel andere volwassenen maken deel uit van uw gezin?
Gezin= alle personen die op dit moment met u samenwonen.
- ○ Geen andere volwassenen
- ○ 1 andere volwassene
- ○ 2 andere volwassenen

- 3 andere volwassenen
- 4 andere volwassenen
- 5 of meer andere volwassenen.

(enkel zichtbaar als Q16>0)
17. Wie zijn de andere volwassenen? (meerdere antwoorden mogelijk)
- ☐ partner en ouder van alle kinderen
- ☐ partner, deze is ouder van sommige maar niet van alle kinderen
- ☐ partner, deze is geen ouder van de kinderen
- ☐ ex-partner
- ☐ uw ouder of schoonouder
- ☐ broer of zus van uzelf of van uw partner
- ☐ ander familielid van uzelf of uw partner
- ☐ vriend/vriendin
- ☐ andere, nl _____

(enkel zichtbaar als Q13> 0 of Q16>0)
14. Hoeveel van de andere volwassenen en/of kinderen ZONDER Groeipakket dragen geld bij voor de **algemene uitgaven van uw gezin**, bijvoorbeeld voor eten?
- o Geen andere volwassenen
- o 1 andere volwassene
- o 2 andere volwassenen
- o 3 andere volwassenen
- o 4 andere volwassenen
- o 5 of meer andere volwassenenj

(enkel zichtbaar als Q13> 0 of Q16>0)
15.Hoeveel van de andere volwassenen en/of kinderen ZONDER Groeipakket dragen geld bij voor de **uitgaven van de kinderen** met Groeipakket van uw gezin?
- o Geen andere volwassenen
- o 1 andere volwassene
- o 2 andere volwassenen
- o 3 andere volwassenen
- o 4 andere volwassenen
- o 5 of meer andere volwassenen

21. De volgende vragen gaan over het **totaal maandelijks beschikbaar inkomen** van uw gezin (dus het loon, uitkeringen, alimentatie of onderhoudsgeld, Groeipakket/ Kinderbijslag, na aftrek van belastingen en sociale bijdragen.... van uzelf en alle andere gezinssleden).

22. Als u de volgende schaal van inkomens bekijkt, hoeveel bedraagt het totaal beschikbaar inkomen per maand van uw gezin ?
- €1.249 of minder
- Tussen €1.250 en €1.499
- Tussen €1.500 en €1.999
- Tussen €2.000 en €2.499
- Tussen €2.500 en €2.999
- Tussen €3.000 en €3.499
- Tussen €3.500 en €3.999
- Tussen €4.000 en €4.499
- Tussen €4.500 en €4.999
- Tussen €5.000 en €5.499

- Tussen €5.500 en €5.999
- Tussen €6.000 en €6.499
- Tussen €6.500 en €6.999
- Tussen €7.000 en €7.499
- Tussen €7.500 en €7.999
- Meer dan € 8.000
- Ik weet dit niet
- Zeg ik liever niet.

20 In sommige omstandigheden kan men niet over het totale gezinsinkomen beschikken, bijvoorbeeld omdat iemand van het gezin in schuldbemiddeling zit. Welke van onderstaande situaties is op uw gezin van toepassing?

- Mijn gezin kan beschikken over het volledige inkomen.
- Mijn gezin kan niet beschikken over het volledige inkomen (omdat (iemand in) mijn gezin in collectieve schuldenregeling of schuldbemiddeling, bewindvoering of budgetbeheer zit of loonbeslag heeft)
- Andere, nl. _____

23.Kan uw gezin met dit totaal beschikbare inkomen rondkomen?

- Zeer moeilijk
- Moeilijk
- Eerder moeilijk
- Eerder makkelijk
- Makkelijk
- Zeer makkelijk

24. Stel dat uw gezin een onverwachte uitgave heeft van 1.300 euro. Kan uw gezin deze met eigen geld of spaargeld betalen?

- Nee
- Ja

25. Er zijn bepaalde dingen die veel mensen niet kunnen betalen, ook als zij dat zouden willen. Kan uw gezin jaarlijks een week op vakantie gaan?

- Ja, zonder financiële zorgen
- Ja, maar alleen met een aantal besparingen
- Ja, maar enkel met financiële steun of grote extra inspanningen
- Nee, absoluut niet haalbaar

26. In het voorbije half jaar, kon uw gezin uw gebruikelijke huishoudelijke uitgaven (dus niet buitengewone uitgaven zoals een verbouwing, aankoop wagen, …) betalen met uw totaal beschikbaar gezinsinkomen? *Meerdere antwoorden mogelijk*.

- ☐ Ja, en mijn gezin kon elke maand nog iets opzij zetten
- ☐ Ja, en mijn gezin kon sommige maanden iets opzij zetten
- ☐ Ja, het inkomen is net voldoende om de uitgaven te betalen, maar onvoldoende om nog te sparen
- ☐ Neen, om de uitgaven te betalen werd minstens enkele keren onder nul gegaan op de zichtrekening
- ☐ Neen, het beschikbare geld (spaargeld of saldo zichtrekening) werd afgebouwd om uitgaven te betalen
- ☐ Neen, mijn gezin moest nieuwe schulden aangaan om de uitgaven te betalen
- ☐ Andere, nl. _____

28. Hoe wisselend is het maandelijks inkomen van uw gezin?
- Dit inkomen is stabiel. Elke maand ontvangen we ongeveer een vergelijkbaar bedrag (met uitzondering van jaarlijkse toelagen, zoals vakantiegeld, (eindejaars)premie, teruggave belastingen, voordelen cafetariaplan, …)
- Dit inkomen is redelijk stabiel
- Dit inkomen is wisselend
- Dit inkomen is zeer wisselend. Sommige maanden ligt het ontvangen bedrag veel hoger of lager dan andere maanden.
- Andere, nl _____

27. De financiële situatie van mijn gezin binnen zes maanden is ...(als er geen grote onvoorziene wijzigingen zijn)
- Zeer moeilijk te voorspellen
- Moeilijk te voorspellen
- Eerder moeilijk te voorspellen
- Eerder makkelijk te voorspellen
- Makkelijk te voorspellen
- Zeer makkelijk te voorspellen

29. Weet u hoeveel Groeipakket/kinderbijslag uw gezin ongeveer ontvangt per maand?
- Nee
- Ja = > Hoeveel ontving u in mei 2025 in totaal (ongeveer)?

30. Ontvangt u alimentatie voor een of meerdere kinderen?
- Nee
- Ja =>Hoeveel per maand ongeveer?

33. Volstaat uw Groeipakket/kinderbijslag om alle uitgaven voor uw kinderen te betalen? Uitgaven voor kinderen omvatten alle kosten voor de kinderen voor voeding, kleding, vervoer, onderwijs, hobby en vrije tijd, telecom, persoonlijke verzorging, gezondheid, huisvesting, zakgeld, …
- Nee, slechts een deel van de uitgaven voor mijn kinderen kan betaald worden met het Groeipakket. => naar Q34
- Sommige maanden volstaat het Groeipakket om alle uitgaven voor mijn kinderen te betalen, andere maanden niet. => naar Q34
- Ja, het Groeipakket volstaat om alle uitgaven voor mijn kinderen te betalen.=> naar Q35

34. Welk deel van de uitgaven voor de kinderen kon u vorige maand betalen met het Groeipakket? Geef hieronder uw inschatting.

- 20% of minder (niets tot zeer weinig)
- 20 tot 40% (een beperkt deel)
- 41 tot 60% (ongeveer de helft)
- 61 tot 80% (een aanzienlijk deel)
- 81 tot 100% (zeer veel tot alles)
- Ik weet het niet

51. Hieronder vragen we uw mening over het Groeipakket/kinderbijslag. Er zijn geen juiste of foute antwoorden, we willen graag weten hoe u hierover denkt. Gelieve voor elke uitspraak aan te geven in welke mate u het hiermee eens of oneens bent.

	helemaal oneens	oneens	neutraal	eens	helemaal eens
a. Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen.	○	○	○	○	○
c. Voor gezinnen in armoede moet het Groeipakket de minimumkosten van kinderen dekken.	○	○	○	○	○
d. Het Groeipakket moet sterker afhangen van het inkomen (hoger bedrag voor lage inkomens en lager bedrag voor hogere inkomens).	○	○	○	○	○
e. Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen.	○	○	○	○	○
f. Als mijn schoolrekening of mijn kinderopvangfactuur goedkoper zou worden dan mag voor mij het bedrag Groeipakket ook lager worden.	○	○	○	○	○
g. Het Groeipakket wordt op een goed moment in de maand uitbetaald,	○	○	○	○	○
h. Ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen.	○	○	○	○	○
i. Volgens mij volstaat het Groeipakket om de minimumkosten van kinderen te betalen.	○	○	○	○	○
j. Ik zou de jaarlijkse of eenmalige toeslagen (kleutertoeslag, schoolbonus, schooltoeslag, startbedrag bij geboorte) liever maandelijks verrekend krijgen (in plaats van jaarlijks of eenmalig toe te kennen zoals nu).	○	○	○	○	○

De volgende vragen gaan over de besteding van het Groeipakket/kinderbijslag in uw gezin.

(deze vraag enkel voor respondenten die op Q7 aangeven dat kinderen deeltijds elders zijn of andere)

35 Gaat het Groeipakket/kinderbijslag geheel of gedeeltelijk naar een kindrekening? Een kindrekening is een bankrekening die gebruikt wordt door gescheiden ouders om uitgaven van de kinderen mee te betalen (bv. in het kader van een ouderschapsovereenkomst).

- ○ Nee, het Groeipakket komt niet terecht op een Kindrekening => naar Q40
- ○ Ja, het Groeipakket komt gedeeltelijk terecht op een of meerdere Kindrekening(en) => naar Q36
- ○ Ja, het Groeipakket komt volledig terecht op een of meerdere Kindrekening(en) => naar Q36

36. De volgende vragen gaan over de Kindrekening(en). Indien het Groeipakket/kinderbijslag terecht komt op meerdere Kindrekeningen mag u de volgende vragen beantwoorden voor de kindrekening waarop het Groeipakket voor het oudste kind terecht komt.

37. Zijn er met de andere ouder afspraken over welke uitgaven van deze kindrekening betaald dienen te worden?

- o Nee
- o Ja, schriftelijk vastgelegd
- o Ja, mondeling vastgelegd
- o Dat weet ik niet

38. Welke uitgaven worden geheel of gedeeltelijk betaald van deze Kindrekening? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Huisvesting (Hypotheekaflossing of huur, Energie, elektriciteit, water, andere huisvestingskosten…)
- ☐ Boodschappen
- ☐ Gezondheidskosten kinderen (behandelingen door artsen-specialisten, gespecialiseerde onderzoeken, bril, orthodontie, logopedie, therapie, …)
- ☐ Kleding en schoenen kinderen
- ☐ Kot voor kotstudent
- ☐ Vervoerskosten kinderen (bus of treinabonnementen, fiets, brommer,...)
- ☐ Ontspanning kinderen (Hobby, lidgeld vereniging, materiaal, speelgoed, …)
- ☐ GSM en abonnementen (mobiel, tv, internet, …) kinderen
- ☐ Kinderopvang, vakantiekampen
- ☐ Schoolfacturen en schooluitrusting, kosten voor schooluitstappen, gespecialiseerd studiemateriaal of kleding, inschrijvingsgeld en boeken, ict materiaal voor school, bijlessen, …
- ☐ Zakgeld kinderen
- ☐ Sparen kinderen
- ☐ Andere, nl. _____

(enkel als Q35 = gedeeltelijk op Kindrekening)

39. De volgende vragen gaan enkel over het gedeelte Groeipakket/kinderbijslag dat niet op een kindrekening terecht komt.

(enkel als Q35= gedeeltelijk op Kindrekening of Q35 = niet naar kindrekening OF Q9 = kinderen voltijds in gezin)

**40. Hoe wordt het Groeipakket/kinderbijslag in uw gezin besteed? Duid hieronder aan wat het meest van toepassing is.

- o Het Groeipakket/kinderbijslag gaat op in het totale gezinsbudget => naar Q43
- o In gedachten reserveer ik de inkomsten van het Groeipakket/kinderbijslag om enkel te gebruiken voor bepaalde uitgaven => naar Q42
- o Ik gebruik de inkomsten van het Groeipakket/kinderbijslag enkel voor bepaalde uitgaven => naar Q42

42. Aan welke uitgaven wordt het Groeipakket/kinderbijslag besteed? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Al onze uitgaven

ALGEMEEN

- ☐ **Alle uitgaven voor volwassenen**
- ☐ Huisvesting (Hypotheekaflossing of huur, Energie, elektriciteit, water, andere huisvestingskosten…)
- ☐ Afbetalingsplannen en schuldaflossingen (geen hypotheekaflossing)
- ☐ Boodschappen volwassene(n)
- ☐ Sparen volwassene(n)
- ☐ Andere uitgaven voor volwassene(n)

UITGAVEN VOOR KINDEREN

☐ **Alle uitgaven voor kinderen**
☐ Boodschappen kind(eren) (voeding, dranken, hygiëne, onderhoud)
☐ Gezondheid kinderen (medische en paramedische kosten; behandelingen door artsen-specialisten, gespecialiseerde onderzoeken, bril, orthodontie, logopedie, therapie, …)
☐ Kleding en schoenen kinderen
☐ Kot voor kotstudent
☐ Vervoerskosten kinderen
☐ Ontspanning kinderen (Hobby, lidgeld vereniging, materiaalkosten, speelgoed, …)
☐ GSM en abonnementen (mobiel, tv, internet, …) kinderen
☐ Kinderopvang, vakantiekampen
☐ Schoolfacturen en schooluitrusting, studiegeld, kosten voor schooluitstappen, ….
☐ Zakgeld kind(eren)
☐ Alimentatie (te betalen)
☐ Sparen voor kind(eren)
☐ Andere uitgaven voor kinderen , nl: _____

43. Welke uitgaven worden allemaal betaald met de rekening(en) waarop het Groeipakket /kinderbijslag terecht komt? (meerdere antwoorden mogelijk)
☐ Al onze uitgaven
ALGEMEEN
☐ **Alle uitgaven voor volwassenen**
☐ Huisvesting (Hypotheekaflossing of huur, Energie, elektriciteit, water, andere huisvestingskosten…)
☐ Afbetalingsplannen en schuldaflossingen (geen hypotheekaflossing)
☐ Boodschappen volwassene(n)
☐ Sparen volwassene(n)
☐ Andere uitgaven voor volwassene(n)
UITGAVEN VOOR KINDEREN
☐ **Alle uitgaven voor kinderen**
☐ Boodschappen kind(eren) (voeding, dranken, hygiëne, onderhoud)
☐ Gezondheid kinderen (medische en paramedische kosten; behandelingen door artsen-specialisten, gespecialiseerde onderzoeken, bril, orthodontie, logopedie, therapie, …)
☐ Kleding en schoenen kinderen
☐ Kot voor kotstudent
☐ Vervoerskosten kinderen
☐ Ontspanning kinderen (Hobby, lidgeld vereniging, materiaalkosten, speelgoed, …)
☐ GSM en abonnementen (mobiel, tv, internet, …) kinderen
☐ Kinderopvang, vakantiekampen
☐ Schoolfacturen en schooluitrusting, studiegeld, kosten voor schooluitstappen, ….
☐ Zakgeld kind(eren)
☐ Alimentatie (te betalen)
☐ Sparen voor kind(eren)
☐ Andere uitgaven voor kinderen , nl: _____

44. In het volgende deel vragen we uw inschatting over het belang van het Groeipakket voor uw gezin.

46. Hoe belangrijk is het Groeipakket/kinderbijslag in uw gezinsbudget om elke maand rond te komen?
- o Zeer onbelangrijk
- o Onbelangrijk
- o Noch belangrijk, noch onbelangrijk
- o Belangrijk
- o Zeer belangrijk

47. Hoeveel financiële stress zou het wegvallen van het Groeipakket/kinderbijslag deze maand veroorzaken in uw gezin?

- ○ Geen
- ○ Weinig
- ○ Matig
- ○ Veel
- ○ Heel veel

Q49 en Q50: varieert vraagstelling volgens zes verschillende scenario's: geleidelijke daling/stijging van het gezinsinkomen met 5%, 10%, 20% of 30%, -150/+500 euro of daling/stijging van Groeipakket met -150 euro/+10%, laat inzicht toe in prioritering uitgaven kinderen bij daling/stijging inkomen en impact van bron (Groeipakket of andere)

49. Stel dat uw gezinsinkomen vanaf nu 150 euro per maand lager zou liggen dan uw huidig inkomen. Duid hieronder aan op welke uitgaven u niet of het minst zou besparen ? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Ook als ons gezinsinkomen langdurig vermindert dan zouden we niet echt moeten besparen op onze uitgaven.
- ☐ Hypotheekaflossing of huur
- ☐ Energie, elektriciteit, water, andere huisvestingskosten…
- ☐ Afbetalingsplannen en schuldaflossingen (geen hypotheekaflossing)
- ☐ Boodschappen volwassene(n)
- ☐ Sparen volwassene(n)
- ☐ Andere uitgaven voor volwassene(n)
- ☐ Boodschappen kind(eren) (voeding, dranken, hygiëne, onderhoud)
- ☐ Gezondheid kinderen (medische en paramedische kosten; behandelingen door artsen-specialisten, gespecialiseerde onderzoeken, bril, orthodontie, logopedie, therapie, …)
- ☐ Kleding en schoenen kinderen
- ☐ Kot voor kotstudent
- ☐ Vervoerskosten kinderen
- ☐ Ontspanning kinderen (Hobby, lidgeld vereniging, materiaalkosten, speelgoed, …)
- ☐ GSM en abonnementen (mobiel, tv, internet, …) kinderen
- ☐ Kinderopvang, vakantiekampen
- ☐ Schoolfacturen en schooluitrusting, studiegeld, kosten voor schooluitstappen, ….
- ☐ Zakgeld kind(eren)
- ☐ Alimentatie (te betalen)
- ☐ Sparen voor kind(eren)
- ☐ Andere uitgaven voor kinderen, nl. _____

50. Stel dat uw gezinsbudget vanaf nu elke maand 500 euro hoger zou liggen dan uw huidig gezinsinkomen: aan welke uitgaven zou u dan vooral meer besteden? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Hypotheekaflossing of huur
- ☐ Energie, elektriciteit, water, andere huisvestingskosten…
- ☐ Afbetalingsplannen en schuldaflossingen (geen hypotheekaflossing)
- ☐ Boodschappen volwassene(n)
- ☐ Sparen volwassene(n)
- ☐ Andere uitgaven voor volwassene(n)
- ☐ Boodschappen kind(eren) (voeding, dranken, hygiëne, onderhoud)
- ☐ Gezondheid kinderen (medische en paramedische kosten; behandelingen door artsen-specialisten, gespecialiseerde onderzoeken, bril, orthodontie, logopedie, therapie, …)
- ☐ Kleding en schoenen kinderen
- ☐ Kot voor kotstudent
- ☐ Vervoerskosten kinderen
- ☐ Ontspanning kinderen (Hobby, lidgeld vereniging, materiaalkosten, speelgoed, …)
- ☐ GSM en abonnementen (mobiel, tv, internet, …) kinderen
- ☐ Kinderopvang, vakantiekampen

- ☐ Schoolfacturen en schooluitrusting, studiegeld, kosten voor schooluitstappen, ….
- ☐ Zakgeld kind(eren)
- ☐ Alimentatie (te betalen)
- ☐ Sparen voor kind(eren)
- ☐ Andere uitgaven voor kinderen, nl: _____

48 Kan u op dit moment bepaalde noodzakelijke uitgaven niet doen omwille van financiële redenen?

Nee, mijn gezin kan voldoende besteden aan alle noodzakelijke uitgaven

Ja, mijn gezin kan aan sommige noodzakelijke uitgaven niet voldoende besteden => naar Q48b

48b. Hieronder kan u aanvinken aan welke uitgaven uw gezin volgens u op dit moment te weinig kan besteden. (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ ~~Geen van onderstaande.~~
- ☐ Hypotheekaflossing of huur
- ☐ Energie, elektriciteit, water, andere huisvestingskosten…
- ☐ Afbetalingsplannen en schuldaflossingen (geen hypotheekaflossing)
- ☐ Boodschappen volwassene(n)
- ☐ Sparen volwassene(n)
- ☐ Andere uitgaven voor volwassene(n)
- ☐ Boodschappen kind(eren) (voeding, dranken, hygiëne, onderhoud)
- ☐ Gezondheid kinderen (medische en paramedische kosten; behandelingen door artsen-specialisten, gespecialiseerde onderzoeken, bril, orthodontie, logopedie, therapie, …)
- ☐ Kleding en schoenen kinderen
- ☐ Kot voor kotstudent
- ☐ Vervoerskosten kinderen
- ☐ Ontspanning kinderen (Hobby, lidgeld vereniging, materiaalkosten, speelgoed, …)
- ☐ GSM en abonnementen (mobiel, tv, internet, …) kinderen
- ☐ Kinderopvang, vakantiekampen
- ☐ Schoolfacturen en schooluitrusting, studiegeld, kosten voor schooluitstappen, ….
- ☐ Zakgeld kind(eren)
- ☐ Alimentatie (te betalen)
- ☐ Sparen voor kind(eren)
- ☐ Andere uitgaven voor kinderen, nl. _____

52. Is uw gezin eigenaar of huurder van de woning waar u meestal verblijft?

- ○ Eigenaar
- ○ Huurder van een sociale huurwoning
- ○ Huurder van een private huurwoning
- ○ Andere, nl. _____

53. Beschikt uw gezin over een wagen? Geef aan over hoeveel eigen wagens uw gezin beschikt en hoeveel bedrijfswagens

	Aantal
Eigen wagen	0 1 2 3 +3
Bedrijfswagen	0 1 2

	3 +3

55. Hieronder vragen we u naar de omvang van uw eigen uitgaven, in zoverre u deze kent. Belangrijk is om te weten dat er geen juiste of foute antwoorden zijn. Elk gezin heeft andere kenmerken en andere uitgaven en gewoonten. Als we vragen naar bedragen is het niet nodig om exacte bedragen te geven, een schatting volstaat. Hebt u geen idee hoeveel u aan bepaalde kosten uitgeeft, is iets niet van toepassing of wil u liever niet antwoorden? Dan kan u dit steeds open laten.

57. Hoeveel gaf uw gezin vorige maand ongeveer uit aan de volgende vaste uitgaven? Gelieve hieronder in te vullen.

Huur gezinswoning(en)

Hypotheekaflossing woning(en)

Energie, elektriciteit, water, …

Kot voor kotstudent(en)

Sparen voor volwassenen

58. Hoeveel gaf uw gezin vorige maand ongeveer uit aan de volgende andere uitgaven? Gelieve hieronder een antwoord te selecteren

Boodschappen (voeding, dranken, hygiëne, onderhoud)	○ Ik heb geen idee ○ 0 - 49 euro ○ 50 - 99 euro

	○ 100 - 149 euro ○ … ○ 2450 - 2499 euro ○ meer dan 2500 euro
Andere uitgaven (kleding, vervoer, gezondheid, ontspanning, abonnementen, ...)	○ Ik heb geen idee ○ 0 - 49 euro ○ 50 - 99 euro ○ 100 - 149 euro ○ … ○ 2450 - 2499 euro ○ meer dan 2500 euro

59. Kan u een schatting maken van hoeveel uw gezin vorige maand heeft uitgegeven aan kinderen in totaal? Zo ja, vul dan hieronder het totaalbedrag uitgaven voor alle kinderen (per maand) in. Hebt u hiervan geen idee, dan kan u dit ook aanduiden.

(enkel getoond als Q7 = kinderen deel van tijd in ander gezin)
60 Als uw kind(eren) deeltijds bij u verblijven dan mag u zowel uw eigen uitgaven als door u gekende gemeenschappelijke kinduitgaven (uitgaven die u zelf regelt of waarvan u weet dat deze gebeuren met de Kindrekening) meetellen.

61 Totale uitgaven voor kinderen:

	Bedrag in € invullen
Per maand:	

	Ik heb geen idee
Per maand:	❑

61b: Hoeveel gaf uw gezin vorige maand uit aan de volgende uitgaven?

Kinderopvang en vakantiekampen per maand	○ Ik heb geen idee ○ Ik heb hieraan niets uitgegeven ○ 1 - 49 euro ○ 50 - 99 euro ○ 100 - 149 euro ○ … ○ 2450 - 2499 euro ○ meer dan 2500 euro
Gezondheid kinderen (behandelingen door artsen of specialisten, gespecialiseerde onderzoeken, bril, orthodontie, logopedie, therapie, …) per maand	○ Ik heb geen idee ○ Ik heb hieraan niets uitgegeven ○ 1 - 49 euro ○ 50 - 99 euro ○ 100 - 149 euro ○ … ○ 2450 - 2499 euro ○ meer dan 2500 euro

Zakgeld kinderen per maand	○ Ik heb geen idee ○ Ik heb hieraan niets uitgegeven ○ 1 - 49 euro ○ 50 - 99 euro ○ 100 - 149 euro ○ ○ 2450 - 2499 euro ○ meer dan 2500 euro
Alimentatie te betalen voor kinderen per maand	○ Ik heb geen idee ○ Ik heb hieraan niets uitgegeven ○ 1 - 49 euro ○ 50 - 99 euro ○ 100 - 149 euro ○ ○ 2450 - 2499 euro ○ meer dan 2500 euro
Sparen voor kinderen per maand	○ Ik heb geen idee ○ Ik heb hieraan niets uitgegeven ○ 1 - 49 euro ○ 50 - 99 euro ○ 100 - 149 euro ○ ○ 2450 - 2499 euro ○ meer dan 2500 euro

62. Tot slot nog enkele vragen over uzelf.
Wat is uw hoogst behaalde diploma?

- ○ Geen diploma of lager onderwijs niet met succes beëindigd
- ○ Lager onderwijs / Buitengewoon lager onderwijs
- ○ Secundair onderwijs / Buitengewoon secundair onderwijs
- ○ Hoger onderwijs: hogeschool of HBO5 (Bachelor of graduaat)
- ○ Hoger onderwijs: universiteit (Master of Doctoraat)
- ○ Andere, nl. _____

63. Wat is uw werksituatie? Ik ben op dit moment (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Voltijds betaald aan het werk
- ☐ Deeltijds betaald aan het werk
- ☐ Betaald aan het werk in een flexi-job
- ☐ Tijdelijk niet betaald aan het werk (bv. werkzoekend, langdurig ziek, ouderschapsverlof, loopbaanonderbreking, vrijwilligerswerk, leefloon, ...)
- ☐ Niet aan het werk (bv met pensioen, niet werkzoekend, ...)
- ☐ Andere: _____

(enkel indien Q17 = partner)
64. Wat is de werksituatie van uw partner? Uw partner is op dit moment (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Voltijds betaald aan het werk

- ☐ Deeltijds betaald aan het werk
- ☐ Betaald aan het werk in een flexi-job
- ☐ Tijdelijk niet betaald aan het werk (bv. werkzoekend, langdurig ziek, ouderschapsverlof, loopbaanonderbreking, vrijwilligerswerk, leefloon, ...)
- ☐ Niet aan het werk (bv met pensioen, niet werkzoekend, ...)
- ☐ Andere: _____

65. Wilt u graag nog iets kwijt over dit onderwerp of over de vragenlijst, dan kan u dit hieronder aan ons meegeven:

2 Bijlage 2. Populatiegegevens Groeipakket, N = 840 142

Tabel 15 Populatiegegevens dossiers Groeipakket volgens inkomen, aantal kinderen en leeftijd oudste kind

Inkomen	Omvang	0-5 jaar	6-11 jaar	12-17 jaar	18-24 jaar
Onder laagste of 0	1 kind	22208	19303	26844	28783
	2 kinderen	8569	14333	19599	15247
	Meer dan 2 kinderen*	0	10626	16466	13254
tussen laagste en hoogste	1 kind	47039	23872	29686	30704
	2 kinderen	23469	34864	35322	24294
	Meer dan 2 kinderen*	0	14022	18461	14262
hoogste tot 100k	1 kind	26324	11324	13445	17042
	2 kinderen	17017	26277	26201	16618
	Meer dan 2 kinderen*	0	6797	7833	6111
hoger dan 100k	1 kind	14972	8510	12100	24366
	2 kinderen	10520	21298	28654	27603
	Meer dan 2 kinderen*	0	6010	9173	10720
Totaal		170118	197236	243784	229004

Opmerkingen: * in de stratificatie werden gezinnen met meer dan twee kinderen en het oudste kind jonger dan 6 jaar bij de volgende leeftijdsgroep gevoegd.

3 Bijlage 3. Steekproeftrekking

3.1 Steekproef

Op basis van aangeleverde populatiegegevens van gezinnen zoals die beschikbaar waren op **3 maart 2025** (zie Bijlage 2) in het Datawarehouse Groeipakket werd een gestratificeerde steekproef getrokken. Stratificatie is het opdelen van een populatie in deelpopulaties, strata genaamd. Belangrijk is dat deze strata elkaar niet overlappen, dat de data binnen een stratum zoveel mogelijk op homogeen zijn, en dat de data tussen de strata heterogeen zijn. Wanneer een heterogene populatie data in homogenere deelpopulaties opgedeeld kan worden, verhoogt stratificatie de nauwkeurigheid van de statistische foutschatting op populatieniveau. Binnen deze studie werd geopteerd om een combinatie te maken van stratificatie volgens de volgende vier criteria:

- *Uitbetalingsactor (UA):* de verschillende uitbetalingsactoren actief in Vlaanderen kunnen mogelijk een klantenbestand hebben met verschillende profielen, vandaar wordt gestratificeerd volgens UA, namelijk FONS, Infino, KidsLife, MyFamily en Parentia
- *Gezinsgrootte* m.b.t. het aantal kinderen (hsize): Hierbij worden gezinnen onderscheiden met 1 kind, gezinnen met 2 kinderen en gezinnen met meer dan 2 kinderen
- *Leeftijd van het oudste kind* (lft): hierbij onderscheiden we gezinnen waarbij het oudste kind valt in de leeftijdsgroep 0 tot en met 5 jaar (0), van 6 tot en met 11 jaar (6), van 12 tot en met 17 jaar (12) en de leeftijdsgroep van 18 tot en met 24 jaar (18). Bij gezinnen met meer dan 2 kinderen worden de gezinnen met het oudste kind tussen 0-5-jaar voor de stratificatie bij de gezinnen met een oudste kind tussen 6-11 jaar gerekend omdat de deelpopulaties binnen de betreffende cellen anders te klein werden.
- *Inkomen* (ink): Hier werden op basis van de inkomensgrenzen voor sociale toeslagen vier inkomensgroepen afgebakend, namelijk een groep waarvan het inkomen onder de laagste grens ligt die recht geeft op sociale toeslag[73] of 0 bedraagt; een groep waarvan het gezinsinkomen tussen de laagste en de hoogste inkomensgrens voor het recht op sociale toeslag ligt (het aantal gezinnen waarvan het inkomen tussen de laagste en de middengrens ligt bleek te klein om als afzonderlijk stratum te weerhouden), gezinnen waarvan het inkomen hoger ligt dan de hoogste inkomensgrens voor sociale toeslagen maar minder dan 100.000 euro bruto per jaar bedraagt en gezinnen met een belastbaar inkomen hoger dan 100.000 euro bruto.

Er werd gestreefd naar een gemiddelde omvang van 25 respondenten per stratum. Gezien er 220[74] strata onderscheiden worden komt dit in totaal neer op een gewenste netto steekproef van 5500 respondenten. Het aantal respondenten per stratum, proportioneel rekening houdend met de populatiegegevens, bedraagt dan in realiteit tussen de 4.47 respondenten (om te veel afrondingsfouten te vermijden wordt op dit punt niet met afronding gewerkt) bij UA Kidslife, gezinnen met meer dan 2 kinderen met inkomen >100k en oudste kind 0-5 of 6-11 jaar; en 55.44 (bij UA Fons, gezinnen met 1 kind onder laagste inkomensgrens en oudste kind 18-24 jaar).

---

73 Op basis van het inkomensbegrip gebaseerd op het aanslagbiljet voor het inkomensjaar 2022.

74 Het kruisen van 5 UA x 3 hsize x 4 lft x 4 ink levert 240 strata op, maar door het samenvoegen van de jongste leeftijdsgroep met de volgende leeftijdsgroep bij de gezinnen met meer dan 2 kinderen zijn er 20 strata minder, nl. 4 ink x 5 UA combinaties, vandaar dat er in totaal 220 strata onderscheiden worden.

3.1.1 Assumpties om de steekproefomvang te bepalen

Om de omvang van de bruto steekproef te bepalen werden een aantal assumpties gehanteerd:

*Onvolledige respons*e: we gaan ervan uit dat 80% van de deelnemers die de survey starten ook effectief de survey volledig doorlopen. Hiervoor wordt de grootte van de steekproefomvang van elk stratum verhoogd.

Response rate: Dit verwijst naar het aantal ontvangers van een uitnodigings- of herinneringsmail die effectief de survey starten. Omdat we op basis van eerder onderzoek vermoeden dat de response binnen bepaalde groepen minder groot zal zijn (Holtom et al., 2022; Roberts et al, 2020) wordt hier eenzelfde verwachte response rate gehanteerd voor UA, gezinsgrootte en leeftijden maar wordt de verwachte response gedifferentieerd naar inkomensgroepen. Op basis hiervan wordt de omvang van elk stratum verhoogd.

Tabel 16 Vooraf gemaakte assumpties voor de response rate per inkomensgroep

	Verwachte response rate
Inkomen < laagste inkomensgrens	11.1%
> Laagste inkomensgrens en < hoogste inkomensgrens	16.4%
> Hoogste inkomensgrens en < 100k	16.4%
> 100k	14.5%

Uitnodiging/herinnering wordt niet gezien: Bij het versturen van de uitnodigingen moeten we er ook rekening mee houden dat deze e-mails en reminders niet-intentioneel over het hoofd gezien worden (Petrovčič, Petrič, & Lozar Manfreda 2016). Dit kan gebeuren omdat e-mailadressen ongeldig zijn (bounced e-mails), niet meer of niet regelmatig genoeg geraadpleegd worden of omdat een e-mail in een spam/ongewenste emailfolder belandt. Sommige mailproviders houden mailberichten met bepaalde kenmerken ook tegen waardoor deze nooit door mogelijke respondenten gezien worden. Diverse factoren bepalen of een mail uitnodiging uiteindelijk in de primaire inbox terecht komt of niet, zoals bepaalde kenmerken van de inhoud van boodschap zelf en kenmerken van de verzender (Bouchareb & Morad, 2024). Om de proportie spam te bepalen werd vooraf een kleinschalig experiment opgezet waarbij e-mails verzonden werden naar een lijst test-e-mailadressen (zowel Gmail, Outlook/ Hotmail, Yahoo en lokale providers zoals Telenet), gebruik makend van de verzendmogelijkheden van het survey platform QuestionPro en van Mailchimp. Op basis hiervan konden we afleiden dat bepaalde mailproviders e-mails verstuurd vanuit de surveysoftware QuestionPro zelf tegenhielden, en dat voor de e-mails verstuurd vanuit Mailchimp iets minder dan de helft in spam terecht komt. Daarom wordt de omvang van elk stratum verhoogd, rekening houdend met een verlies van **50%** van de e-mail uitnodigingen aan spam/ongewenste emailfolders en niet meer gebruikte e-mailadressen.

E-mailadres beschikbaar of niet. Omdat we respondenten uitsluitend via e-mail kunnen contacteren werden de verschillende UA vooraf gevraagd om in hun klantenbestanden na te kijken wat de proportie dossiers is waarvoor ze beschikken over een geldig e-mailadres. Deze gegevens worden weergegeven in de volgende tabel, en op basis hiervan werden de gewenste aantallen per stratum verhoogd, gedifferentieerd per UA.

Tabel 17 Vooraf gemaakte assumpties over de proportie geldige e-mailadressen (zoals bekend in de klantgegevens per uitbetalingsactor).

	% dossiers met e-mailadres
FONS	50.4%
Infino	51.6%
Kidslife	54.0%
My Family	63.3%
Parentia	64.0%

Op basis hiervan bekwamen we een **bruto steekproefomvang van in totaal 169.047 dossiers**, of 20.1% van de totale populatie van dossiers. De trekkingskans varieert van 15.7% in het stratum met de laagste trekkingskans tot 29.3% in het stratum met de hoogste trekkingskans.

3.2 Steekproeftrekking en koppeling aan e-mailadressen

Op basis van de hoger beschreven procedure bepaalden we per stratum de trekkingskans. Vervolgens werd door een verantwoordelijke van het Agentschap Opgroeien in april 2025 een steekproef getrokken aan de hand van een simple random sampling (zonder teruglegging) uit de gegevens van het Datawarehouse Groeipakket van de gezinnen met rechtgevende kinderen. Deze steekproef bevatte naast de persoonsgegevens ook bijkomende gegevens over toelagen en bijkomende gezinskenmerken.

De bruto steekproef met persoonsgegevens zoals getrokken door het Opgroeien regie werd door IT Opgroeien voorzien van een niet-identificeerbare unieke sleutel en een door de uitbetalingsactoren bekend identificatiegegeven (INSZ en code dossier/gezinscode). Zoals afgesproken in het protocol tussen de uitbetalingsactoren en Opgroeien ontving elke uitbetalingsactor voor hun eigen gezinnen de lijst met identificatiegegevens en koppelde hieraan de door hen gekende e-mailadressen. Deze met e-mailadressen verrijkte bestanden werd vervolgens door IT Opgroeien gepseudonimiseerd met dezelfde unieke sleutel en de INSZ codes en dossier/gezinscodes werden verwijderd. De onderzoekers ontvingen op dat moment enkel een bestand met stratumnummers en e-mailadressen die bruikbaar waren om de survey te verspreiden. De administratieve gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket (gezins-samenstelling, inkomenssituatie, ontvangen toeslagen uit het Groeipakket) werd bewaard in een apart bestand met de unieke sleutel door de IT-dienst van Opgroeien tot na afloop van de survey en werd pas na het vernietigen van de emailgegevens door de onderzoekers aan hen doorgegeven.

3.2.1 Assumpties e-mailadressen versus gerealiseerde e-mailadressen

Het aantal uiteindelijk verkregen e-mailadressen lag globaal iets hoger dan vooraf ingeschat. In totaal bleken er 104 954 dossiers in de bruto steekproef aanwezig te zijn waarvoor er tenminste één contactgegeven was ingevuld, dit ligt een stuk hoger dan we op basis van de voorafgaande proporties dossiers met e-mailadressen berekend hadden, nl. 95419. In onderstaande tabel worden de verhoudingen getoond tussen het oorspronkelijk opgegeven aandeel dossiers met e-mailadres en de uiteindelijk verkregen dossiers.

Tabel 18 Assumpties e-mailadressen t.o.v. uiteindelijk gerealiseerde e-mailadressen in steekproef.

	assumptie % met e-mail	steekproef % met e-mail
FONS	50.4%	52.9%
Infino	51.6%	60.7%
Kidslife	54.0%	63.8%
My Family	63.3%	67.0%
Parentia	64.0%	68.7%
Totaal	57.2%	62.1%

Daarnaast bleken er in totaal 18.043 dossiers waarvoor er twee e-mailadressen beschikbaar waren en kwamen in totaal 6011 mailadressen terug bij verschillende dossiers. Bij deze laatste groep hebben we handmatig het e-mailadres aan één dossier toegewezen[75]. Bijkomende gegevens i.v.m. de verdeling van de beschikbare e-mailadressen volgens de verschillende stratumvariabelen zijn terug te vinden in de volgende tabellen.

Tabel 19 Proportie dossiers in de steekproef met een e-mailadres volgens inkomensgroep

	Proportie met emailadres
Inkomen < laagste inkomensgrens	67.2%
> Laagste inkomensgrens en < hoogste inkomensgrens	66.2%
> Hoogste inkomensgrens en < 100k	59.6%
> 100k	50.6%
Totaal	62.1%

Tabel 20 Proportie dossiers in de steekproef met een e-mailadres volgens aantal kinderen

	Proportie met e-mailadres
1 kind	63.2%
2 kinderen	59.5%
meer dan 2 kinderen	65.8%
Totaal	62.1%

Tabel 21 Proportie dossiers in de steekproef met e-mailadres volgens leeftijd oudste kind

	Proportie met e-mailadres
0-5 jaar	94.2%
6-11 jaar	72.2%
12-17 jaar	47.0%
18-24 jaar	47.9%

75 Hierbij werd de volgende strategie gevolgd: a) Is er in elk van de dossiers een bijkomend (verschillend) mailadres, verstuur uitnodiging naar het bijkomende mailadres in beide dossiers; b) Is er in een van de dossiers een tweede (verschillend) mailadres, verstuur uitnodiging in dat dossier naar tweede mailadres en naar het duplicaatadres in geval er geen tweede mailadres ter beschikking is; c) Komt 1 mailadres voor bij 2 of meerdere dossiers en is er in geen van de gevallen een tweede e-mailadres, verstuur uitnodiging aan random toegewezen dossier (in geval van verschillende strata; afwisselend jongste/oudste leeftijd gekozen); d) Komen twee dezelfde mailadressen voor bij 2 of meerdere dossiers, dan slechts één e-mailadres behouden, verstuur uitnodiging aan random toegewezen dossier (in geval van verschillende strata; afwisselend jongste/oudste leeftijd gekozen).

3.3 Praktische aanpak survey en koppeling met administratieve data

Uit de populatie van alle begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen zoals beschikbaar bij het Vlaams Agentschap voor de Uitbetaling van Toelagen in het kader van het Gezinsbeleid (VUTG) werd een steekproef getrokken, gestratificeerd volgens uitbetalingsinstelling, inkomensklasse, leeftijd oudste kind en gezinsgrootte. De gegevens van deze steekproef worden voorzien van een unieke sleutel die verder niet voor administratieve doeleinden gebruikt wordt. De uitbetalingsactoren ontvingen van de IT-dienst van Opgroeien elk voor hun eigen gezinnen die geselecteerd zijn in de steekproef een bestand waaraan ze emailgegevens toevoegden. Deze werden door de IT-dienst van Opgroeien ontdaan van alle andere codes behalve de unieke sleutel en op een beveiligde manier bezorgd aan de onderzoekers.

De survey werd opgesteld op het onlinesurveyplatform QuestionPro. Via de QuestionPro Distribute functie van het onlinesurveyplatform QuestionPro werd voor elke unieke sleutelcode (zie hierboven) een unieke surveylink[76] aangemaakt. Dit bestand werd geëxporteerd. Op geen enkel moment worden de contactgegevens die vanuit de uitbetalingsinstellingen worden aangeleverd in de onlinesurvey-software QuestionPro ingevoerd of bewaard. Vervolgens werden de uniek sleutelcodes en bijhorende surveylinks gekoppeld aan de e-mailadressen van de steekproef. De uitnodigingen van de survey werden verstuurd via een extern mailprogramma (MailChimp). Het versturen van deze uitnodiging gebeurde door een administratieve medewerker samen met een onderzoeker.

Deelnemers ontvingen een emailbericht met hierin een persoonlijke link naar de onlinevragenlijst en een link naar een uitgebreid informatieformulier (zie ook Bijlage 3 en Bijlage 5 voor de infofiche). Voorafgaand aan de vragenlijst werd er een verkorte versie van het informatie- en toestemmings-formulier getoond, met onderaan een checkbox. Deelnemers konden enkel starten met de vragenlijst als zij deze checkbox aanvinkten. Voorafgaand aan het versturen van de herinneringsmails werden de tot dan toe verzamelde surveys uit QuestionPro geëxporteerd en werden de respondenten die de vragenlijst reeds ingevuld hadden (op basis van hun unieke sleutelcode) uit de mailinglijst verwijderd. Voor de remindermails werden dus enkel uitnodigingen verstuurd naar de steekproef die tot dan toe nog niet deelnam aan de survey. Na het afsluiten van de survey werden de mailinglijsten met de door de uitbetalingsactoren aangeleverde e-mailadressen zo snel mogelijk vernietigd. Pas nadat deze bestanden met e-mailadressen door de onderzoekers vernietigd waren werden de administratieve gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket op een beveiligde manier doorgegeven aan de onderzoekers en gekoppeld aan de gegevens uit de survey op basis van de unieke sleutelcode.

Aan het einde van de bevraging konden deelnemers doorklikken naar een aparte ‘survey’ in QuestionPro[77] waar ze hun e-mailadres konden achterlaten voor deelname aan een loting van enkele cadeaubonnen[78] (incentive). We werkten hiervoor met een aparte survey in een apart gebruikersaccount zodat de e-mailadressen niet bij de antwoorden in de enquête worden opgeslagen. De contactgegevens die respondenten zelf invullen om kans te maken op een cadeaubon werden na

76 Dankzij deze unieke surveylink konden we traceren welke sleutelcodes de vragenlijst invulden.

77 Deze gegevens worden verzameld via survey end redirecting, waardoor gebruikers ongemerkt naar een volgende survey doorgestuurd worden. Dit zorgt ervoor dat de survey-antwoorden op geen enkele manier gekoppeld kunnen worden aan de mailadressen die gebruikers invullen.

78 We verlootten voor deze studie in totaal 10 aankoopcheques ter waarde van 50 euro geldig in Colruyt en Dreamland. Er is heel wat onderzoek over de impact van incentives op response rates en/of bias in survey responses (bv Johanson et al, 2010). Hier werd om budgettaire en praktische redenen geopteerd voor een lotingssysteem met een beperkt aantal eerder grotere prijzen

afloop van de survey uit QuestionPro verwijderd. Na het random selecteren van 10 winnaars van de incentive (plus 10 reserve e-mailadressen) werden ook de volledige lijst van de zelf opgegeven e-mailadressen vernietigd. De winnaars werden persoonlijk gecontacteerd en kregen digitaal de aankoopcheque toegestuurd.

Het protocol voor deze studie werd goedgekeurd door de Sociaal-maatschappelijk Ethische Commissie (SMEC) van de KULeuven (**G-2025 03 2251;** KU Leuven, 2025).

3.4 Contactname en response rates.

Er werd een initiële uitnodiging voor de survey met een persoonlijke surveylink verstuurd via MailChimp, gevolgd door drie reminders die enkel verzonden werden naar e-mailadressen die nog niet deelnamen aan de survey. Vanaf de tweede reminder werd voor de dossiers waarvoor er twee verschillende e-mailadressen aanwezig waren, gekozen om een eerste uitnodiging te sturen naar het tweede beschikbare adres. Naar sommige gezinnen werd dus 1 uitnodiging en 3 reminders verstuurd, terwijl bij andere gezinnen de eerste ouder een uitnodiging en een reminder ontving, en wanneer er geen reactie was vervolgens ook de tweede ouder een uitnodiging en een reminder toegestuurd kreeg. Bijgevolg is de derde mailing dus een combinatie van reminder e-mails en uitnodigingen, bij de vierde mailing betreft het dus een combinatie van 3^{e} reminders en 1^{e} reminders naar het secundaire e-mailadres. De verzending van de surveyuitnodigingen en reminders gebeurde gedurende een periode van 4 weken, waarbij afgewisseld werd tussen verzending in de ochtend en vooravond en de verzending plaatsvond op respectievelijk maandag, dinsdag, maandag en vrijdag.

De door ons gebruikte mailclient (MailChimp) houdt ook gegevens bij over de reacties. In de onderestaande tabel wordt weergegeven hoeveel ontvangers de e-mail ook effectief openden in hun mailprogramma (‘Opens’ en ‘Open rate’), hoeveel op een link in het mailbericht klikten (‘Clicks’ en ‘Click rate’), hoeveel e-mails niet afgeleverd konden worden waardoor er een geautomatiseerde waarschuwing teruggestuurd werd (‘Bounced’ en ‘Bounce rate’) en hoeveel ontvangers zich expliciet uitschreven uit de gebruikte mailinglijst (‘unsubscribes’ en ‘Unsubscribe rate’).

Tabel 22 Overzicht van het aantal geopende e-mails, aangeklikte links, bounced e-mails en ‘unsubscribe’ uit de mailclient Mailchimp

		Recipients	Opens	Open rate	Clicks	Click rate	Bounced	Bounce rate	Unsubscribes	Unsubscribe rate
2/06/2025	1e uitnodiging	103985	26122	26.20%	420	0.40%	4177	4.02%	385	0.37%
10/06/2025	1e reminder	99591	28182	28.80%	289	0.29%	1644	1.65%	303	0.30%
16/06/2025	2e reminder naar mensen zonder 2e e-mail + 1e uitnodiging naar dossiers met 2e e-mail	98352	24864	25.28%	285	0.29%	2132	2.17%	268	0.27%
20/06/2025	3e reminder naar mensen zonder 2e e-mail + 1e reminder naar dossiers met 2e e-mail	96427	25336	26.27%	219	0.23%	1653	1.71%	260	0.27%

Uit het totaal aantal geopende e-mails (104 540) dat naar 121 455 verschillende e-mailadressen (zowel primair als secundair) verstuurd werd kunnen we afleiden dat in totaal 86.04% van deze e-mails 'geopend' werden. Dit geeft aan dat de vooraf gemaakte assumptie van 50% e-mails die verdwijnen in spam, niet afgeleverd kunnen worden of anderszins ongezien blijft, overschat is.

3.4.1 Response rates

Met betrekking tot de response rate zijn de gegevens uit de mailclient Mailchimp weinig informatief omdat ontvangers die de link niet aanklikken maar gekopieerd hebben naar hun browser hier niet mee in rekening genomen worden. Het totaal aantal 'clicks' ligt erg laag (1213, dit is 1% van alle ontvangers en 1.16% van alle geopende e-mails) en dit komt ook geenszins overeen met het aantal ontvangers die de survey geopend hebben.

In totaal werd de onlinesurvey via de persoonlijk verstuurde links door 8326 ontvangers gestart, dat is 7.97% van de mensen die de e-mail geopend hebben en 6.86% van alle verstuurde e-mails. Dit ligt aanzienlijk onder de verwachte response rate van de groep waarvoor we de laagste response verwachtten, namelijk de groep onder de laagste inkomensgrens (11.1% response rate).

Tenslotte was de assumptie dat de survey door 80% van de deelnemers die startte met de survey ook effectief voltooid zou worden. Wanneer we het aantal starters (8326) vergelijken met het aantal respondenten dat de volledige survey doorloopt (5504), zien we dat de uitval aanzienlijk groter is dan verwacht en slechts 66.1% de vragenlijst voltooid[79].

3.5 Response rates per stratum

We hebben geen gegevens over welke respondenten de uitnodigingsmail of reminders voor de survey effectief geopend hebben omdat deze gegevens enkel in globaliteit worden opgeslagen in MailChimp en hier geen koppeling kan gebeuren met stratumnummers. Wel kunnen we op basis van de surveydata waarbij de unieke sleutel werd meegeven via de persoonlijke surveylink achterhalen welke ontvangers van de uitnodigingen de survey gestart zijn en welke deze voltooid hebben. In de onderstaande tabellen wordt weergegeven welke proportie van de bruto steekproef en welke proportie van de subgroep van de steekproef met een beschikbaar e-mailadres de survey gestart en voltooid heeft.

Globaal heeft 4.9% van de bruto steekproef de survey gestart en 3.3% deze voltooid, wanneer we enkel rekening houden met de steekproef met een e-mailadres komen we op een response rate van 7.93% starters en 5.24% met de survey voltooid.

79 Zie bijlage 6

Tabel 23 Response rates volgens uitbetalingsactor

	Proportie van totale bruto steekproef; survey gestart	Proportie van steekproef met e-mailadres; survey gestart	Proportie van totale bruto steekproef; survey voltooid	Proportie van steekproef met e-mailadres; survey voltooid
FONS	5.30%	9.94%	3.50%	6.64%
Infino	4.30%	7.12%	2.80%	4.67%
Kidslife	4.90%	7.63%	3.20%	4.94%
My Family	5.00%	7.43%	3.30%	4.87%
Parentia	5.10%	7.40%	3.40%	4.96%
Totaal	4.90%	7.93%	3.30%	5.24%

Opmerkingen: bruto steekproef (s) = 168.936; bruto steekproef met mailadres (sm) = 104.504; survey gestart (nb) = 8.319; survey voltooid (nv) = 5.504.

Tabel 24 Response rates volgens inkomensgroep

	Proportie van totale bruto steekproef; survey gestart	Proportie van steekproef met mailadres; survey gestart	Proportie van totale bruto steekproef; survey voltooid	Proportie van steekproef met mailadres; survey voltooid
Inkomen < laagste inkomensgrens	6.70%	10.02%	3.80%	5.72%
> Laagste < hoogste inkomensgrens	4.80%	7.30%	3.30%	4.96%
> Hoogste inkomensgrens en < 100k	3.80%	6.31%	3.00%	4.97%
> 100k	3.40%	6.68%	2.60%	5.12%
Totaal	4.90%	7.93%	3.30%	5.24%

Tabel 25 Response rates volgens aantal kinderen

	Proportie van totale bruto steekproef; survey gestart	Proportie van steekproef met mailadres; survey gestart	Proportie van totale bruto steekproef; survey voltooid	Proportie van steekproef met mailadres; survey voltooid
1 kind	5.20%	8.16%	3.50%	5.50%
2 kinderen	4.40%	7.39%	3.00%	5.10%
Meer dan 2 kinderen	5.60%	8.54%	3.20%	4.90%
Totaal	4.90%	7.93%	3.30%	5.24%

Tabel 26 Response rates volgens leeftijd oudste kind

	Proportie van totale bruto steekproef; survey gestart	Proportie van steekproef met mailadres; survey gestart	Proportie van totale bruto steekproef; survey voltooid	Proportie van steekproef met mailadres; survey voltooid
0-5 jaar	6.90%	7.32%	4.60%	4.92%
6-11 jaar	5.40%	7.48%	3.50%	4.86%
12-17 jaar	4.20%	8.95%	2.70%	5.84%
18-24 jaar	3.90%	8.22%	2.60%	5.53%
Totaal	4.90%	7.93%	3.30%	5.24%

4 Bijlage 4. Methode van weging

Op verschillende momenten in de steekproeftrekking en praktische organisatie van de bevraging kunnen er stelselmatige afwijkingen geïntroduceerd zijn die als resultaat hebben dat de samenstelling van de gerealiseerde netto steekproef van respondenten in de survey betekenisvol verschilt ten opzichte van de populatie. Daarom wordt allereerst een weegprocedure toegepast. De uiteindelijk berekende gewichten zijn het resultaat van 3 stappen die hieronder meer in detail worden toegelicht: 1) toekennen van designgewichten (die corrigeren voor de ongelijke trekkingskansen van bepaalde strata), 2) toekennen van non-responsgewichten (die corrigeren voor selectieve non-respons), en 3) poststratificatie (die de verdeling hercalibreert naar gekende populatieverdelingen van de inkomensstrata, leeftijd oudste kind en gezinsgrootte zodat de precisie verhoogt). Door deze laatste twee stappen zouden we er normaal gezien ook voor zorgen dat de standaardmeetfout kleiner wordt. Voor de verdere analyses in dit rapport werd gebruik gemaakt van de Complex Samples Procedure binnen SPSS 31, waarbij standaardfouten (en dus ook betrouwbaarheidsintervallen) correcter worden ingeschat omdat rekening wordt gehouden met de complexiteit van de weging (Pickery, 2010).

4.1 Design gewichten

Deze gewichten corrigeren voor de ongelijke trekkingskansen die we aan sommige strata toekenden. We gingen uit van veronderstellingen over meer of minder responsgraad in de verschillende strata (bijvoorbeeld een lagere responsgraad in zowel de hoogste als laagste inkomensklassen), daarom corrigeren we in eerste instantie voor deze ongelijke trekkingskansen volgens stratificatie. De trekkingskans varieerde van 0.1561 (strata met alle leeftijden en gezinsgroottes bij UA met hoogste proportie e-mailadressen en inkomens tussen hoogste grens en 100k) en 0.2927 (strata van alle leeftijden, alle gezinsgroottes onder de laagste inkomensgrens bij UA met de laagste schatting van proportie e-mailadressen). De inverse trekkingskans (of populatiefrequentie / steekproeffrequentie) hanteren we in stap 1 om **designgewichten** toe te wijzen aan de dossiers in de getrokken (bruto) steekproef. (Variabele **designweightstratap2**)

4.2 Analyse non-response

Dit gebeurde op de dataset van de bruto steekproef (administratieve data + al of niet deelname aan de survey) die eerst herwogen werd met design-gewichten aan de hand van de complex samples procedure in SPSS, waarbij de designgewichten als sampling variabelen werden ingevuld.

4.2.1 Welke kenmerken hebben een impact op zowel response/nonresponse als op relevante uitkomstvariabelen?

De impact van een aantal verschillende karakteristieken van respondenten en gezinnen werd nagegaan op zowel:

- al of niet invullen van de survey (non-response)
- de uitkomstvariabele beoordeling toereikendheid Groeipakket in de surveydata
- de uitkomstvariabele ‘opinie over vrije besteedbaarheid’ in de surveydata
- de uitkomstvariabele ‘al dan niet labelen van inkomsten Groeipakket’ in de surveydata

Voor de volgende kenmerken werd allereerst bivariaat de samenhang nagegaan met non-response en de drie geselecteerde uitkomstvariabelen: Uitbetalingsactor, leeftijd oudste kind, inkomen (4 stratificatiegroepen), provincie, gezinsgrootte dossier (4 groepen); totaal toegekend bedrag per maand (ln-transformed); typegezin (nieuw, combi of transitie); recht op sociale toeslag; recht op schooltoeslag; recht op zorgtoeslag; aantal inkomensverstrekkers. Op basis van deze bivariate analyses werd in de verdere analyses *Uitbetalingsactor* niet als beïnvloedende factor gehanteerd.

Tabel 27 Resultaten van de bivariate analyses samenhang met non-response en uitkomstvariabelen.

	non-response	beoordeling toereikendheid Groeipakket	opinie	al dan niet labelen van inkomsten Groeipakket
Uitbetalingsactor	***	ns	ns	ns
leeftijd	***	***	ns	***
inkomen	***	**	***	***
provincie	***	***	***	ns
gezinsgrootte dossier (4 cat)	***	***	***	***
totaal toegekend bedrag per maand (ln-transformed)	***	***	*	*
typegezin (nieuw, combi of transitie)	***	***	ns	***
recht op sociale toeslag	***	***	***	***
recht op schooltoeslag	***	***	***	***
recht op zorgtoeslag	***	***	*	ns
aantal inkomensverstrekkers	***	***	***	***

4.2.2 Multivariaat non-response/response model

Hierbij construeren we een multivariaat response/ non-response model op basis van de kenmerken die in de voorgaande stap zowel met response/non response samenhingen als met één of meerdere uitkomstvariabelen (in bold tekst in bovenstaande tabel). In een eerste stap werden deze factoren samen in een (design-gecorrigeerd) logistisch regressiemodel toegevoegd om deelname aan de survey te voorspellen[80] aan de hand van hoofdeffecten. Hierna werden stapsgewijs de voorspellers met niet-significante parameters uit de analyse verwijderd en klassen van categoriale variabelen waarvan het effect op al dan niet deelnemen aan de survey niet significant verschilt samengevoegd. Dit resulteert uiteindelijk in een finaal model dat tussen 0.6% (Cox & Snell R^2) en 2.3% (Nagelkerke R^2) van de variantie

80 We toetsten zowel een multivariaat non-response model met enkel hoofdeffecten als een model waarbij we ook interacties tussen de verschillende factoren toelieten. Bij deze laatste liepen we bij sommige stappen aan tegen schattingsproblemen door het groot aantal te schatten parameters waardoor we ons beperkten tot tweewegsinteracties. De volledige procedure om een responsemodel te construeren werd ook uitgevoerd met een model met interactietermen, maar de uiteindelijke weegfactoren die we hieruit berekenden bleken relatief dicht bij deze van het model met hoofdeffecten te liggen.

in response verklaart. We hanteren in het vervolg de op basis van dit model voorspelde kans op response (deelname aan de survey).

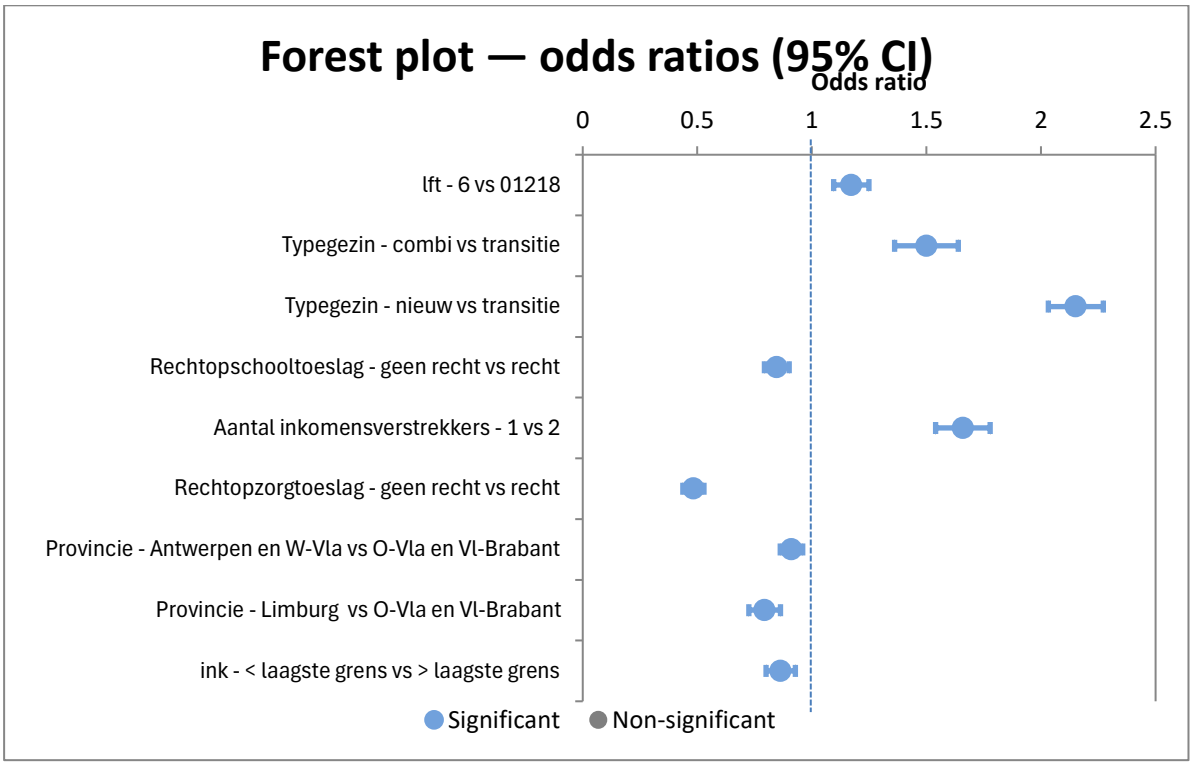
Tabel 28. Model effects dat response voorspelt (eenvoudig model met enkel main effects, enkel significant samenhangende opgenomen en klassen samengevoegd)

Source	df1	df2	Wald F	Sig.
(Corrected Model)	9.000	168708.000	156.257	<.001
(Intercept)	1.000	168716.000	11150.759	<.001
Leefijd_(2 cat)	1.000	168716.000	23.751	<.001
Typegezin	2.000	168715.000	388.210	<.001
Recht op schooltoeslag	1.000	168716.000	28.347	<.001
Aantal inkomensverstrekkers in feitelijk gezin	1.000	168716.000	203.683	<.001
Recht op zorgtoeslag	1.000	168716.000	247.808	<.001
Provincie (3 cat)	2.000	168715.000	16.259	<.001
Ink (2 cat)	1.000	168716.000	16.131	<.001

Tabel 29 Parameterschattingen voor finaal non-response model

Parameter	B	Std. Error	95% Confidence Interval		Hypothesis Test			Exp(B)	95% Confidence Interval for Exp(B)	
			Lower	Upper	t	df	Sig.		Lower	Upper
(Intercept)	-2.932	.054	-3.038	-2.826	-54.164	168716.000	<.001	.053	.048	.059
[lft_2cat=6.00]	.158	.033	.095	.222	4.874	168716.000	<.001	1.172	1.099	1.249
[lft_2cat=1218.00]	.000[a]	.	.	.	.	.	.	1.000	.	.
[Typegezin=Combi]	.405	.045	.316	.494	8.934	168716.000	<.001	1.500	1.372	1.639
[Typegezin=Nieuw]	.766	.028	.712	.821	27.572	168716.000	<.001	2.152	2.038	2.272
[Typegezin=Transitie]	.000[a]	.	.	.	.	.	.	1.000	.	.
[Rechtopschooltoeslag=0]	-.166	.031	-.227	-.105	-5.324	168716.000	<.001	.847	.797	.901
[Rechtopschooltoeslag=1]	.000[a]	.	.	.	.	.	.	1.000	.	.
[Aantalinkomensverstrekkersinfeitelijkgezin=1]	.506	.035	.437	.576	14.272	168716.000	<.001	1.659	1.547	1.778
[Aantalinkomensverstrekkersinfeitelijkgezin=2]	.000[a]	.	.	.	.	.	.	1.000	.	.
[Rechtopzorgtoeslag=0]	-.728	.046	-.818	-.637	-15.742	168716.000	<.001	.483	.441	.529
[Rechtopzorgtoeslag=1]	.000[a]	.	.	.	.	.	.	1.000	.	.
[provincie3cat=1.00]	-.093	.027	-.146	-.040	-3.468	168716.000	<.001	.911	.864	.960
[provincie3cat=2.00]	-.231	.043	-.315	-.147	-5.396	168716.000	<.001	.794	.730	.863
[provincie3cat=3.00]	.000[a]	.	.	.	.	.	.	1.000	.	.
[ink_2CAT=1.00]	-.146	.036	-.217	-.075	-4.016	168716.000	<.001	.864	.805	.928
[ink_2CAT=2.00]	.000[a]	.	.	.	.	.	.	1.000	.	.

Figuur 97 Forest plot van Odds Ratio's uit het finaal model dat response voorspelt

4.3 Poststratificatie

4.3.1 Trimmen van non-response gewichten in de netto steekproef (enkel respondenten).

Hierbij werden de bovenste en onderste 1% van de non-response gewichten gelijkgesteld aan de bovengrens van het 1e percentiel en de ondergrens van het 99e percentiel om extreme weegfactoren af te vlakken.

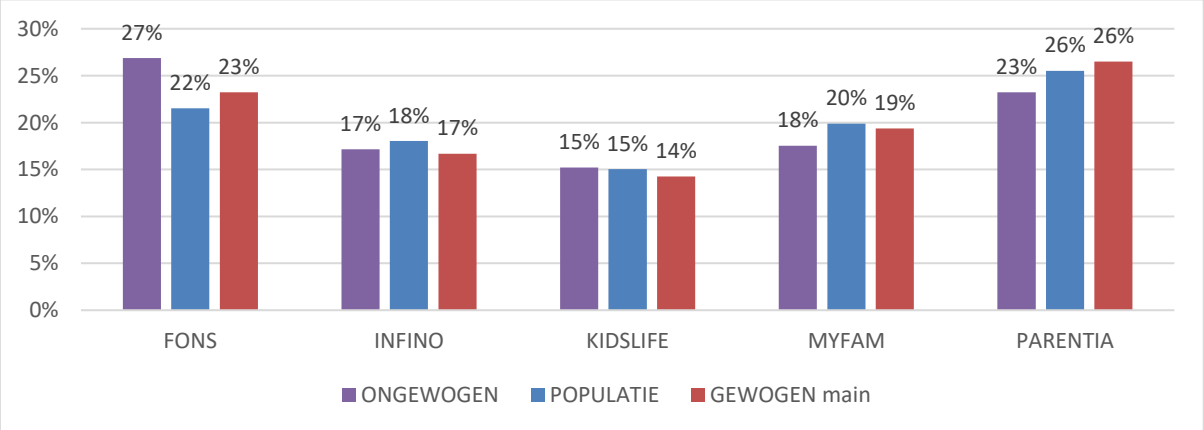
4.3.2 Vergelijken van gewogen surveydata met populatiegegevens

Vervolgens werd de frequentieverdeling, na correctie voor design en non-response, in de netto steekproef (surveyrespondenten) voor de combinatie van inkomen, leeftijd oudste kind en gezinsgrootte (in totaal 44 strata) vergeleken met de gekende populatieverdeling van deze strata. Op basis hiervan werden de design x nonresponse gewichten gehercalibreerd zodat dat na weging de verdeling voor deze strata in de surveysteekproef overeenstemt met de verdeling in de populatie (“cel weighting”).

4.4 Resultaat van de herweging

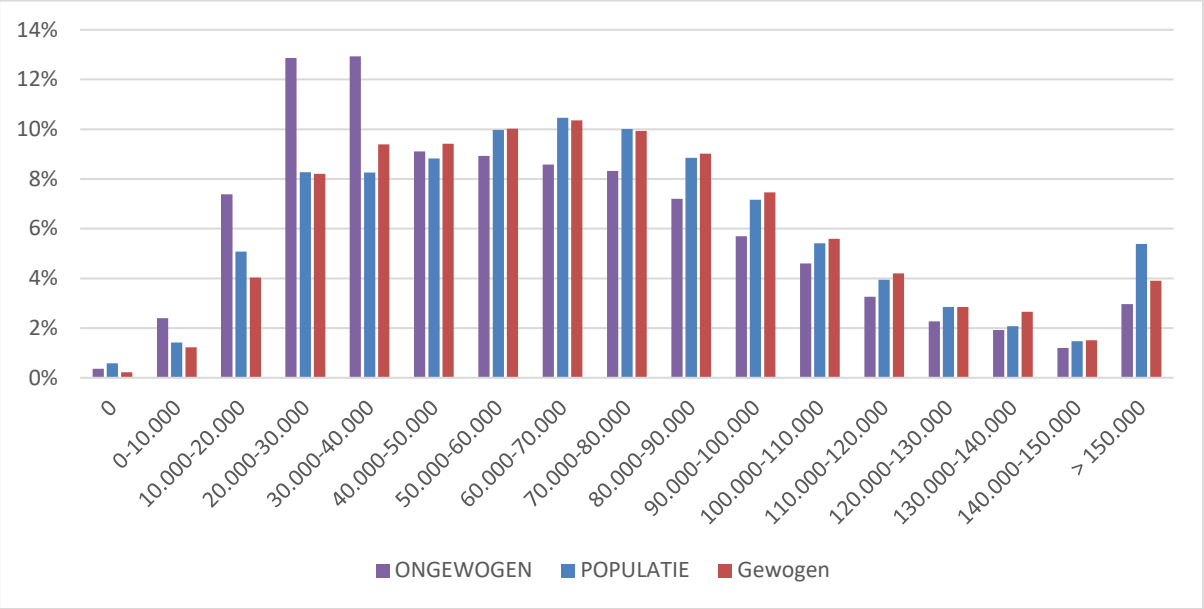
In de onderstaande figuren worden de verhoudingen weergegeven volgens uitbetalingsactor en inkomen volgens 17 klassen[81] zowel in de ongewogen netto steekproef (n = 5504), in de populatie (N= 840.142) en in de netto steekproef na herweging.

Figuur 98 Vergelijking van het aandeel van elke uitbetalingsactor (UA) in de ongewogen surveydata, in de populatie en in de finale herwogen surveydata.

81 Hierbij baseren we ons op een extrapolatie van populatiedata beschikbaar van februari 2025.

Figuur 99 Vergelijking van het aandeel van elke inkomensklasse in de ongewogen surveydata, in de populatie en in de finale herwogen surveydata

De uiteindelijk gewichten die in de verdere analyses gehanteerd worden vormen dus een combinatie van de wegingsfactor die corrigeert voor ongelijke trekkingskans en selectieve non-response en een hercalibratiefactor zodat de verschillende subgroepen in de populatie (inkomensgroepen, leeftijd oudste kind en aantal kinderen) zo goed mogelijk in de steekproef weerspiegeld worden. In het vervolg van dit rapport worden alle analyses dan ook uitgevoerd rekening houdend met het design en deze weging.

5 Bijlage 5: Uitnodigingse-mail

Souhaitez-vous lire cet e-mail **en français**?
Would you like to read this email **in English**?

Groeipakket | Wetenschappelijke studie

Beste ouder of voogd

We voeren momenteel een studie uit naar **het Groeipakket** en nodigen u graag uit om hieraan deel te nemen. Misschien hoorde of las u al iets over dit onderzoek via uw uitbetaler of via een andere kanaal.

In deze mail vindt u een **link** naar de vragenlijst. Enkel gezinnen die deze mail krijgen, kunnen de vragenlijst invullen.

U kan de vragenlijst invullen door de volgende link aan te klikken of in een browser te plakken: https://questionpro.eu/a/TakeSurvey?tt=xv8QumIzlZ5avX%252BPxWLFXubH0gHBWcvw

Het Groeipakket (het vroegere kindergeld of de kinderbijslag) is de financiële ondersteuning van de Vlaamse overheid aan gezinnen met kinderen om de kosten van de opvoeding te helpen dragen. **Met deze vragenlijst onderzoeken we in welke mate het Groeipakket helpt om kosten van kinderen te compenseren en hoe gezinnen het Groeipakket besteden.** Daarom stellen we vragen over uw gezinssituatie, uw inkomen en uw uitgaven. We gebruiken de resultaten om adviezen te geven aan de Vlaamse Overheid.

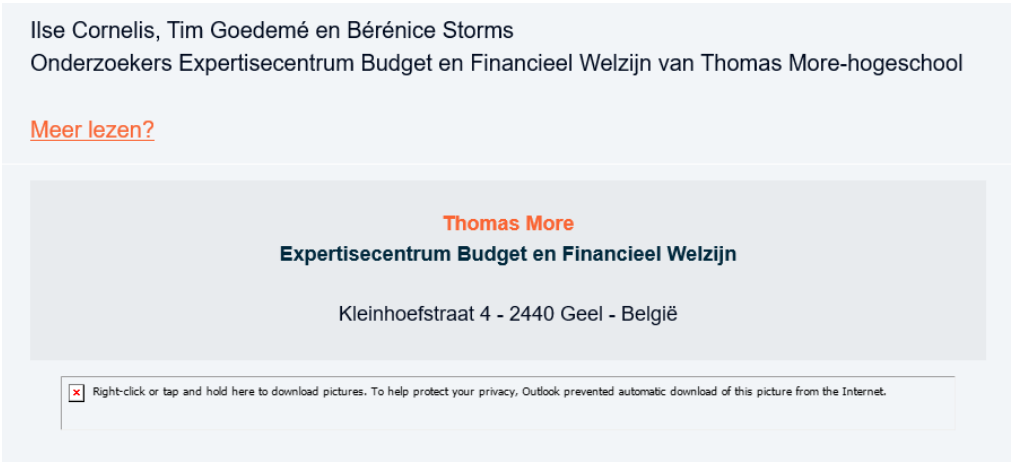
Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Thomas More-hogeschool voor het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Het Agentschap Opgroeien van de Vlaamse Overheid is de opdrachtgever van deze studie. Dankzij de medewerking van de uitbetalers van het Groeipakket (FONS, Infino, KidsLife Vlaanderen, MyFamily en Parentia) kunnen we dit onderzoek uitvoeren. Wilt u meer weten over het onderzoek, uw privacy en de gegevensverwerking dan vindt u hier alle informatie.

U kan de vragenlijst invullen vanaf nu tot en met 30 juni 2025. Het duurt ongeveer **20 minuten** om de vragenlijst in te vullen. Als dank voor uw deelname maakt u kans op 1 van 10 cadeaubonnen ter waarde van 50 euro van Colruyt/Dreamland.

Vragenlijst invullen

Deelname aan deze vragenlijst is volledig vrijwillig. Toch hopen we dat u de vragenlijst zeker invult zodat de resultaten zo goed mogelijk de ervaring en mening van ouders zoals u weergeven.

Alvast hartelijk dank

Ilse Cornelis, Tim Goedemé en Bérénice Storms
Onderzoekers Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn van Thomas More-hogeschool

Meer lezen?

Thomas More
Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn

Kleinhoefstraat 4 - 2440 Geel - België

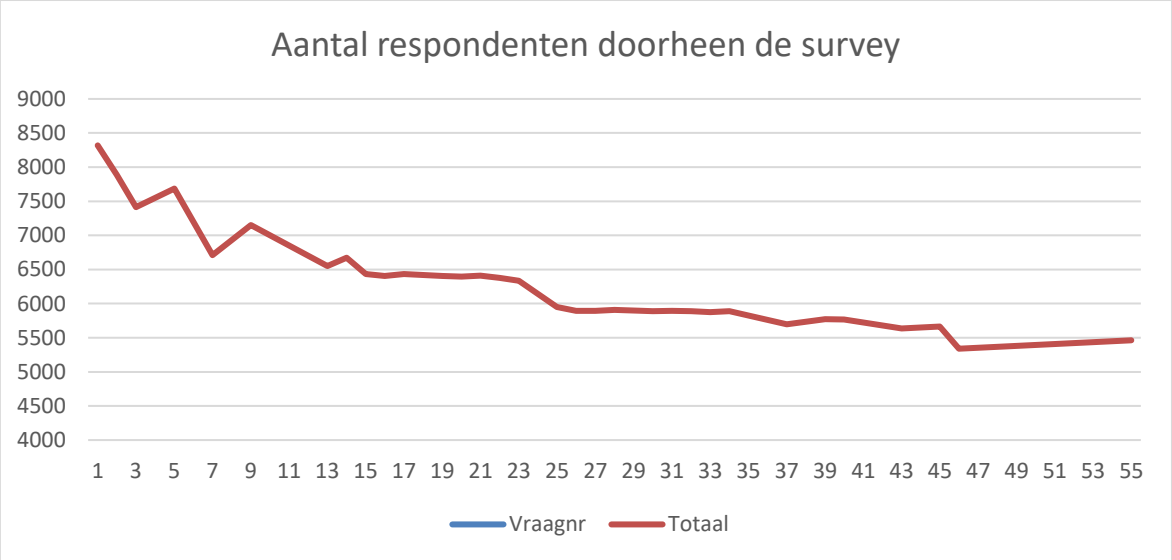
Right-click or tap and hold here to download pictures. To help protect your privacy, Outlook prevented automatic download of this picture from the Internet.

Onder deze uitnodiging in het Nederlands werd ook een Franstalige en Engelstalige uitnodiging voorzien.

6 Bijlage 6: Uitval doorheen de survey

We hanteren in dit rapport de door de surveysoftware aangeleverde status om te bepalen of een survey als completed beschouwd kan worden of niet, dit betekent dat de survey volledig doorlopen werd tot de laatste vraag. Dit betekent niet dat respondenten ook effectief alle vragen beantwoord hebben. Omdat de vragenlijst adaptief was is (heel wat vragen werden slechts door een beperkt deel van de respondenten gezien) en sommige items ook missing values kennen ook bij respondenten die effectief tot het einde doorgingen, is het niet zo evident om een alternatief punt in de vragenlijst te bepalen waarop we respondenten als 'voldoende completed' zouden kunnen beschouwen. In analyses van de totaal aantal gegeven antwoorden (zie onderstaande figuur) zagen we dat vroeg in de vragenlijst er al aanzienlijke proporties ontbrekende antwoorden zitten op vragen die in principe door iedereen gezien kunnen worden (bv. bij de 8e vraag al 17% ontbrekende antwoorden), bij de vragen rond inkomen ligt dit al op 23% en vanaf de stellingen (ongeveer de helft van de survey) zien we dit rond 30% ligt, wat overeen komt met ongeveer 5878 respondenten, wat vrij dicht ligt bij de 5504 respondenten die effectief de vragenlijst volledig doorlopen hebben. Omwille van de duidelijkheid van dit criterium en het gegeven dat er slechts ongeveer 375 respondenten extra meegenomen zouden worden wanneer we de cutoff op het al dan niet beantwoorden van de stellingen zouden leggen, hebben we daarom ervoor geopteerd om de verdere analyses (en weging) uit voeren op deze set van 5504 respondenten die de survey volledig doorlopen hebben.

Figuur 100 Uitval doorheen de survey

Opmerkingen: Omdat de survey adaptief was werden heel wat vragen slechts getoond aan een beperkt aantal respondenten, deze werden hier als missing value ingevuld om te vermijden dat dit de globale uitval vertekent. Om toch een continue grafiek te bekomen werden de verschillende punten verbonden ook als er tussenliggend ontbrekende waarden zijn.

7 Bijlage 7: Infofiche

https://thomasmore.be/sites/default/files/2025-05/Bijlage%203%20Infoblad_NL%20V5_1.pdf

8 Bijlage 8. Aanvullende gegevens over de samenstelling van de steekproef

8.1 Opleidingsniveau

Het opleidingsniveau van respondenten hangt ook samen met de inkomensgroep (binnen de grtoep respondenten onder de laagste grens en tussen laagste en hoogste grens is er een kleiner aandeel respondenten hooggeschoold) en met de leeftijd van het oudste kind (ouders van jongere kinderen zijn relatief vaker hooggeschoold in vergelijking met ouders waarbij het oudste kind adolescent is).

Tabel 30 Kruistabel inkomen en opleidingsniveau respondenten

	Inkomen < laagste inkomensgrens	> Laagste < hoogste inkomensgrens	> Hoogste inkomensgrens en < 100k	> 100k	Totaal
geen hoger onderwijs	62%	46%	22%	12%	37%
95% CI-lower	*60%*	*43%*	*19%*	*10%*	*36%*
95% CI-upper	*65%*	*48%*	*25%*	*15%*	*39%*
hoger onderwijs	38%	54%	79%	88%	63%
95% CI-lower	*36%*	*52%*	*75%*	*85%*	*61%*
95% CI-upper	*40%*	*57%*	*82%*	*90%*	*64%*

Opmerkingen: n = 5449

Tabel 31 Kruistabel leeftijd oudste kind en opleidingsniveau respondenten

	0-5 jaar	6-11 jaar	12-17 jaar	18-24 jaar	Totaal
geen hoger onderwijs	32%	34%	46%	35%	37%
95% CI-lower	*30%*	*31%*	*43%*	*33%*	*36%*
95% CI-upper	*34%*	*36%*	*49%*	*38%*	*39%*
hoger onderwijs	68%	66%	54%	65%	63%
95% CI-lower	*66%*	*64%*	*52%*	*62%*	*61%*
95% CI-upper	*70%*	*69%*	*57%*	*67%*	*64%*

Opmerkingen: n = 5449

8.2 Andere volwassene(n) binnen het gezin

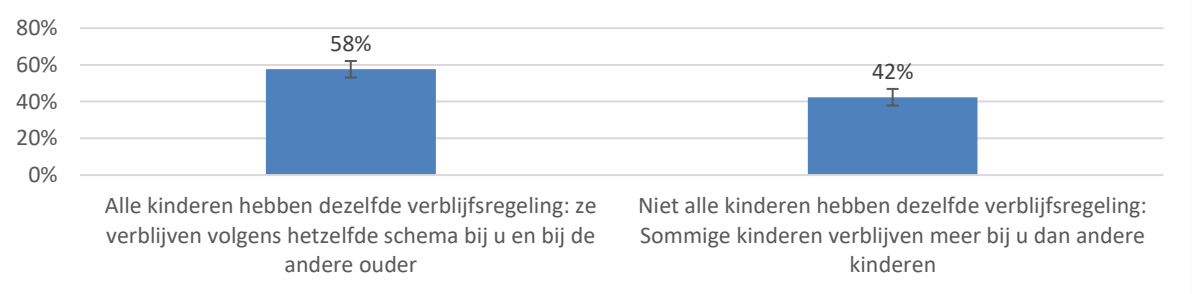
Tabel 32 Wie zijn de andere volwassenen in het gezin volgens de respondenten van de survey.

Andere volwassene(n)?	
partner en ouder van alle kinderen	81.5%
partner, deze is ouder van sommige maar niet van alle kinderen	8.7%
partner, deze is geen ouder van de kinderen	6.8%
ex-partner	0.3%
uw ouder of schoonouder	2.0%
broer of zus van uzelf of van uw partner	0.8%
ander familielid van uzelf of uw partner	0.5%
vriend/vriendin	0.4%

Opmerkingen: n = 3772

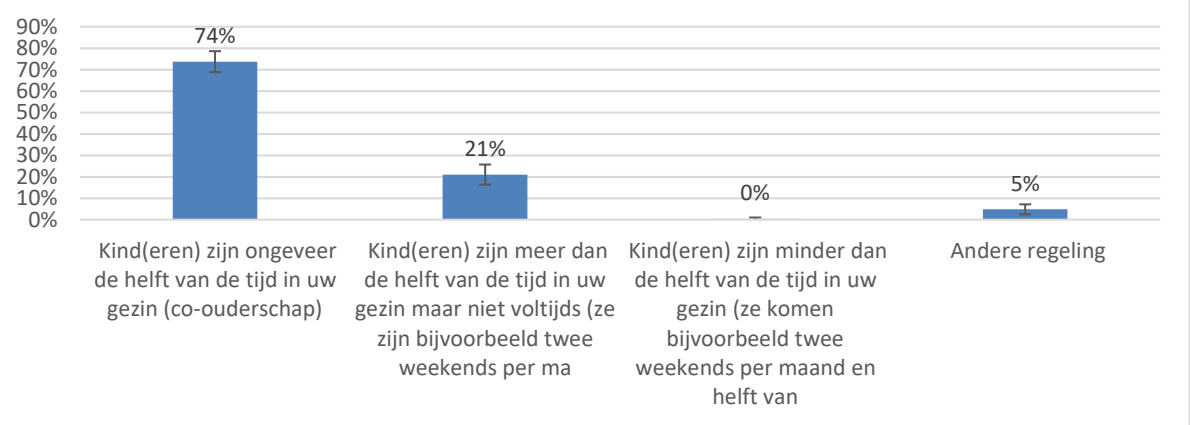
8.3 Kinderen deeltijds in het gezin aanwezig

Figuur 101 Verblijfsregeling voor alle deeltijdse kinderen gelijk of niet.

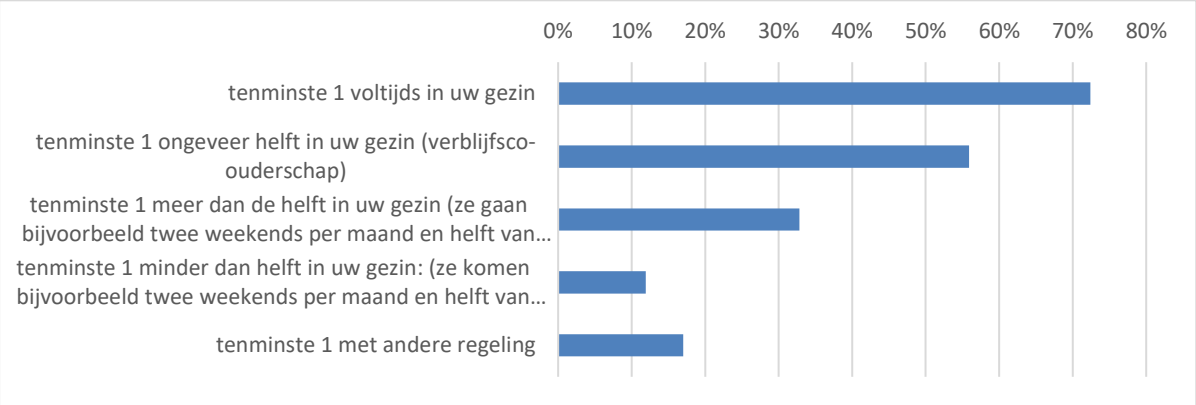
Opmerkingen: n = 608

Figuur 102 Prevalentie van verblijfsregelingen voor gezinnen met alle kinderen dezelfde regeling

Opmerkingen: n = 354.

Figuur 103 Prevalentie van verblijfsregelingen voor gezinnen met niet alle kinderen dezelfde regeling

Opmerkingen: n = 254

8.4 Aantal kinderen

Tabel 33 Gegevens over aantal kinderen volgens administratieve data en volgens surveydata

	Estimate	95% Confidence Interval	
		Lower	Upper
1 kind survey	37.0%	36.1%	38.0%
2 kinderen survey	42.0%	41.0%	43.1%
meer dan 2 kinderen survey	21.0%	20.2%	21.8%
1 kind administratieve data	42.4%	42.0%	42.8%
2 kinderen administratieve data	41.6%	41.2%	42.1%
meer dan 2 kinderen administratieve data	15.9%	15.6%	16.2%

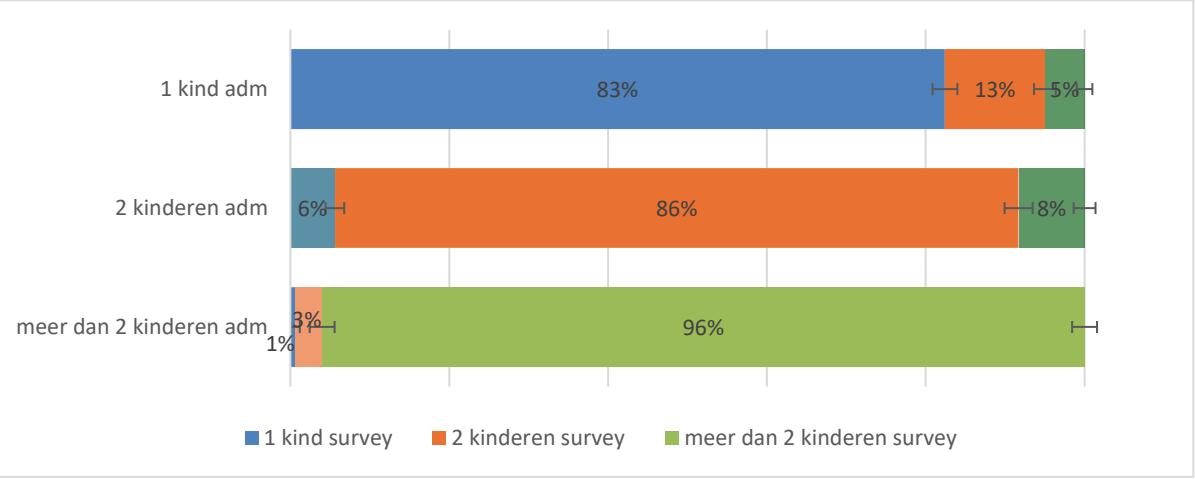
Opmerkingen: n = 5274 voor door respondent zelf ingevulde gegevens, n = 5500 voor administratieve data

Tabel 34 Gegevens over zelf gerapporteerd aantal kinderen in de survey, en gezinsgrootte feitelijk gezin en dossier uit administratieve data

bron	**survey**	**admin data**	**admin data**
	gezinnen zelf	'Gezinsgroottefeit_gezin'	'Gezinsgroottegezinsdossier'
1 kind	37%	36%	42%
2 kinderen	42%	44%	42%
3 kinderen	15%	15%	12%
4 of meer kinderen	6%	6%	4%

Opmerkingen: n = 5274 voor door respondent zelf ingevulde gegevens, n = 5500 voor administratieve data

Figuur 104 Overeenkomst administratief aantal kinderen - in survey opgegeven aantal kinderen

Opmerkingen: n = 5274

9 Bijlage 9: Financiële context van de gezinnen

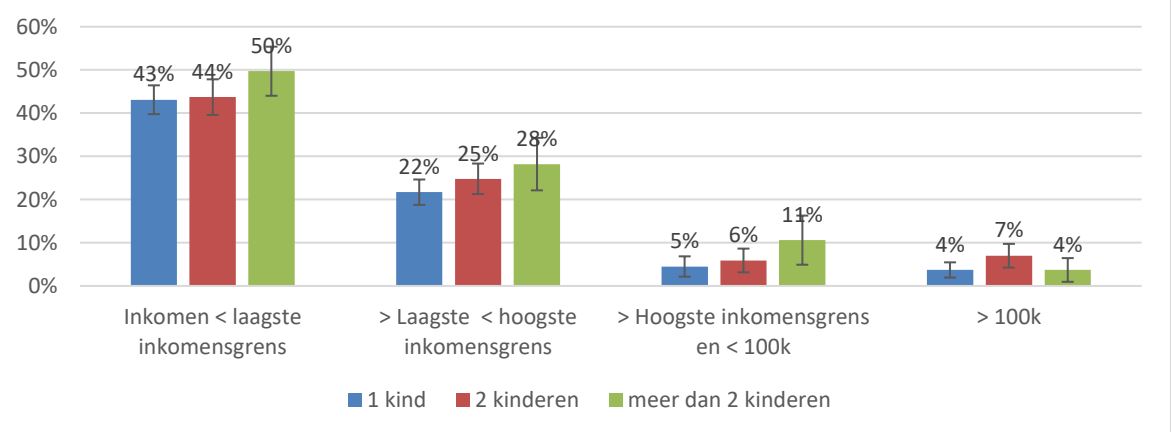
9.1 Subjectieve armoede

9.1.1 Interactie tussen inkomen en aantal kinderen

Gezinnen geven iets vaker aan moeilijk te kunnen rondkomen in gezinnen met meer dan 2 kinderen in vergelijking met gezinnen met 1 of 2 kinderen in de groep met de laagste inkomens en in de inkomensgroep boven de hoogste inkomensgrens maar tot 100k, terwijl in de groep met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens de ervaring van moeilijk rondkomen eerder lijkt toe te nemen met het aantal kinderen.

De onderstaande figuur geeft het aandeel respondenten binnen elke inkomensgroep die zegden (zeer) moeilijk rond te komen met het beschikbare inkomen.

Figuur 105 Aandeel respondenten die (zeer) moeilijk rondkomen met het beschikbare inkomen volgens inkomen en aantal kinderen

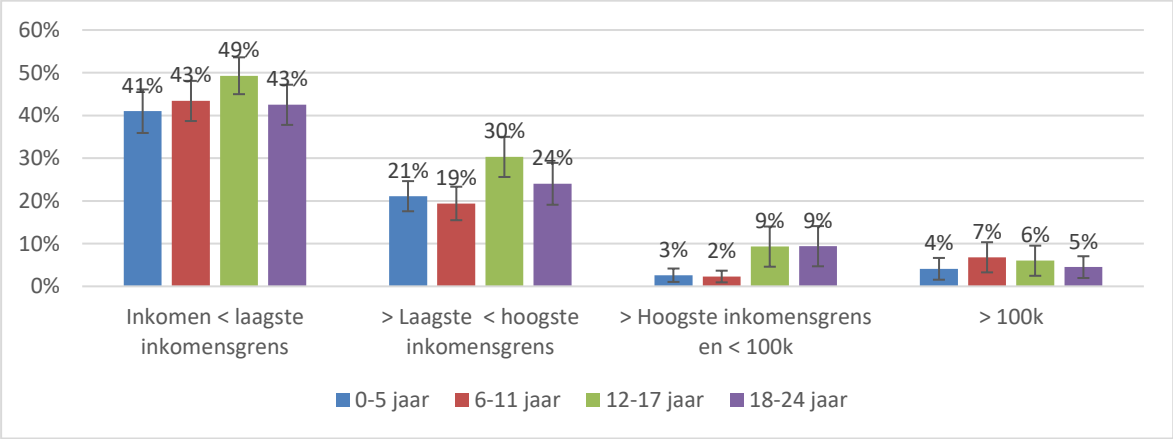
Opmerkingen: n = 5471

9.1.2 Interactie tussen inkomen en leeftijd oudste kind

Bij gezinnen onder de hoogste inkomensgrens zijn het vooral gezinnen waar het oudste kind in de leeftijd 12 tot 17 jaar zit die moeilijker kunnen rondkomen, bij gezinnen met een inkomen tussen de hoogste inkomensgrens maar onder 100k zijn het zowel gezinnen met tieners als wanneer er een oudste kind 18 of ouder is waar men (relatief) iets vaker aangeeft (zeer) moeilijk rond te komen. Mogelijk zijn dit gezinnen met een of meerdere studerende kinderen in het hoger onderwijs zonder recht op Studietoelage waarbij de studie- en kotkosten aanzienlijke druk op het gezinsbudget kunnen leggen.

Onderstaande figuur geeft het aandeel respondenten binnen elke inkomensgroep die zegden (zeer) moeilijk rond te komen met het beschikbare inkomen, opgesplitst volgens leeftijd van het oudste kind.

Figuur 106 Aandeel respondenten die (zeer) moeilijk rondkomen met het beschikbare inkomen, volgens inkomen en leeftijd van het oudste kind

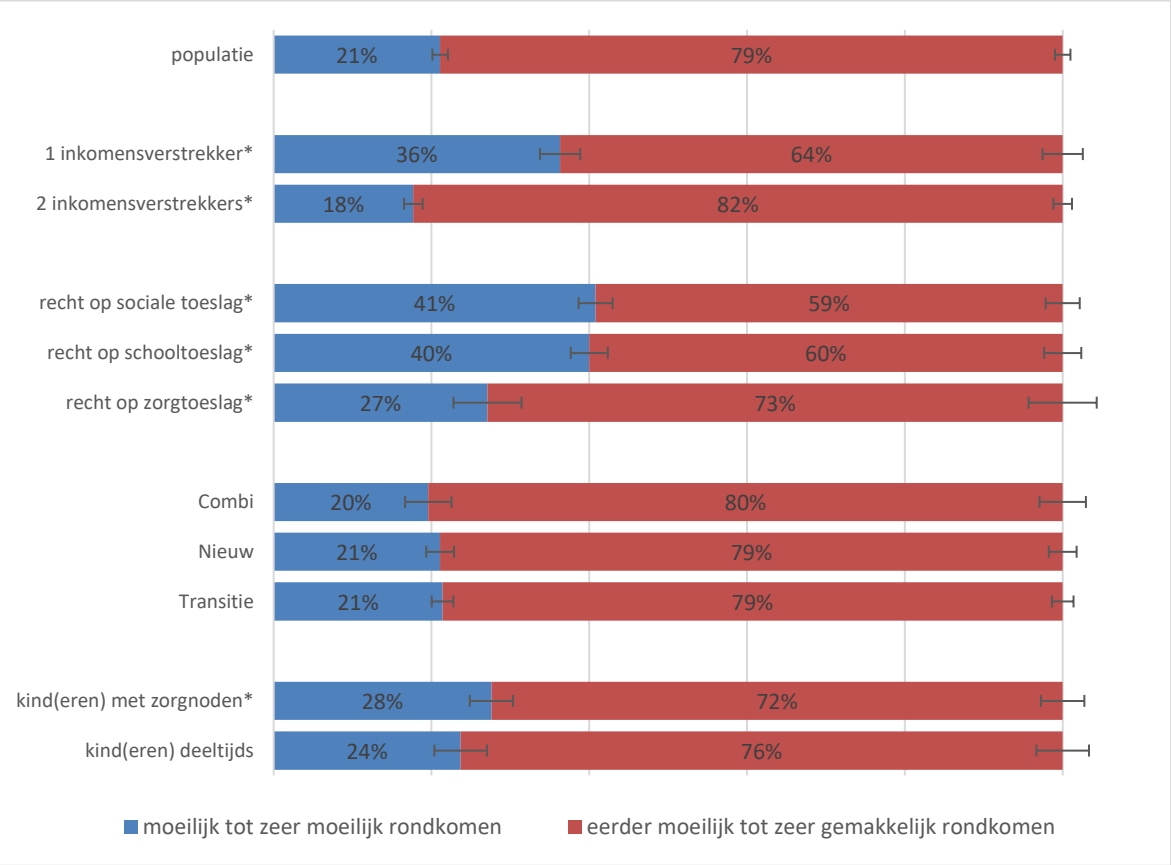

Opmerkingen: n = 5471

9.1.3 Bivariate samenhang subjectieve armoede met gezinskenmerken

Er vallen ook verschillen op te merken wanneer we verschillende groepen vergelijken: gezinnen met 1 inkomensverstrekker geven duidelijk vaker aan moeilijk rond te kunnen komen dan gezinnen met twee inkomensverstrekkers, gezinnen met sociale, school- of zorgtoeslag ervaren vaker moeilijk rond te kunnen komen in vergelijking met gezinnen zonder deze toeslag en gezinnen met kinderen met een zorgnood geven dit relatief ook iets vaker aan.

Figuur 107 Aandeel van elke groep die aangeeft (zeer) moeilijk te kunnen rondkomen met het beschikbare gezinsinkomen.

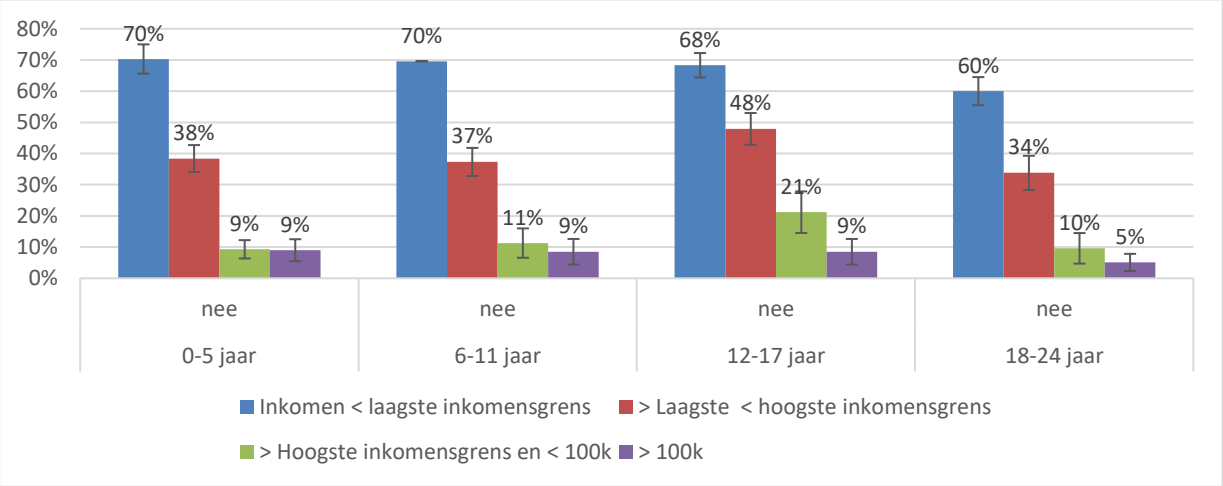
*Opmerkingen: volgens aantal inkomensverstrekkers, recht op toeslagen, typegezin, zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5471 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4845 (zorgnoden) en n = 5412 (deeltijds)*

9.2 Materiele deprivatie

9.2.1 Onverwachte uitgave kunnen betalen

9.2.1.1 Interactie tussen inkomen en leeftijd oudste kind op onverwachte uitgave kunnen betalen

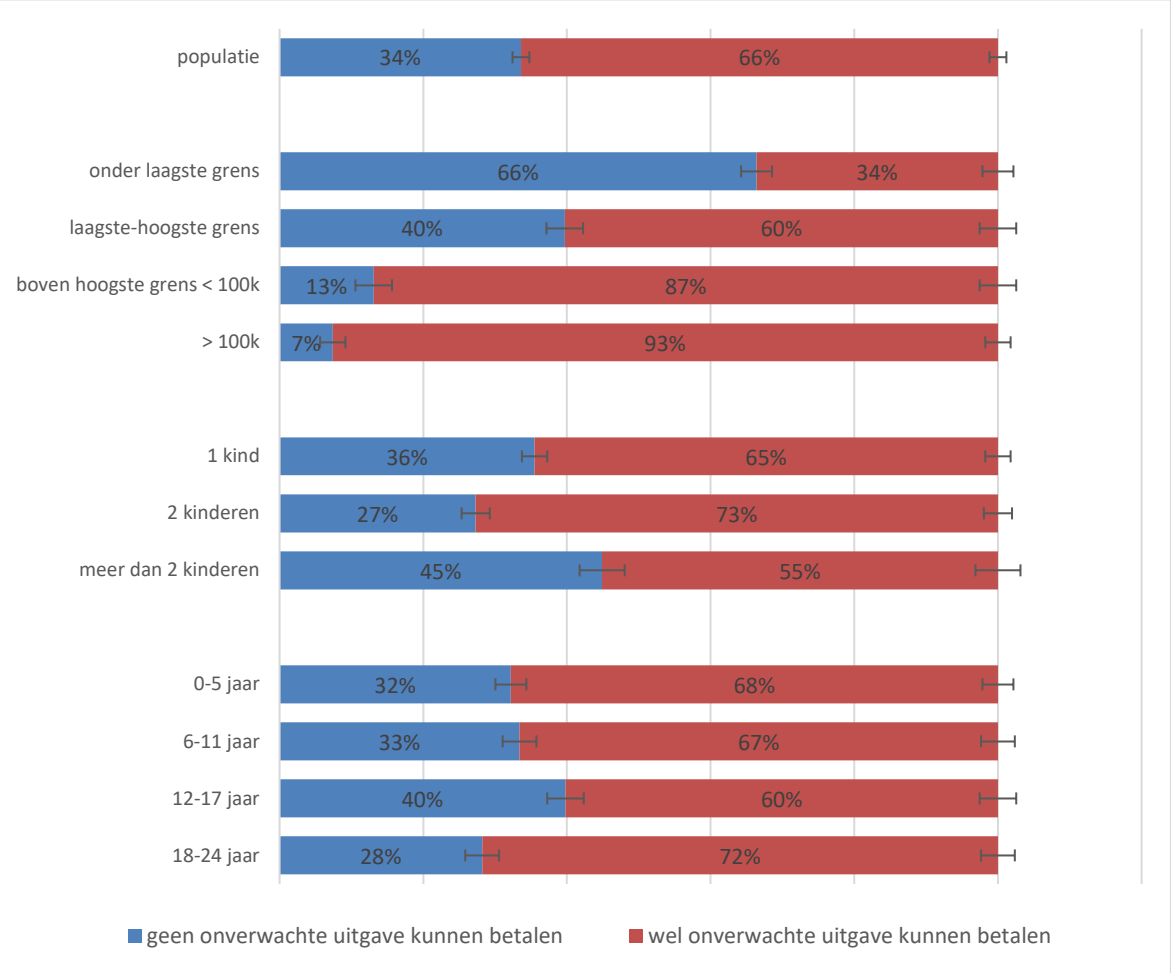
Figuur 108 Aandeel respondenten die GEEN onverwachte uitgave kunnen betalen binnen elke combinatie van inkomen x leeftijd oudste kind.

Opmerkingen: n = 5229

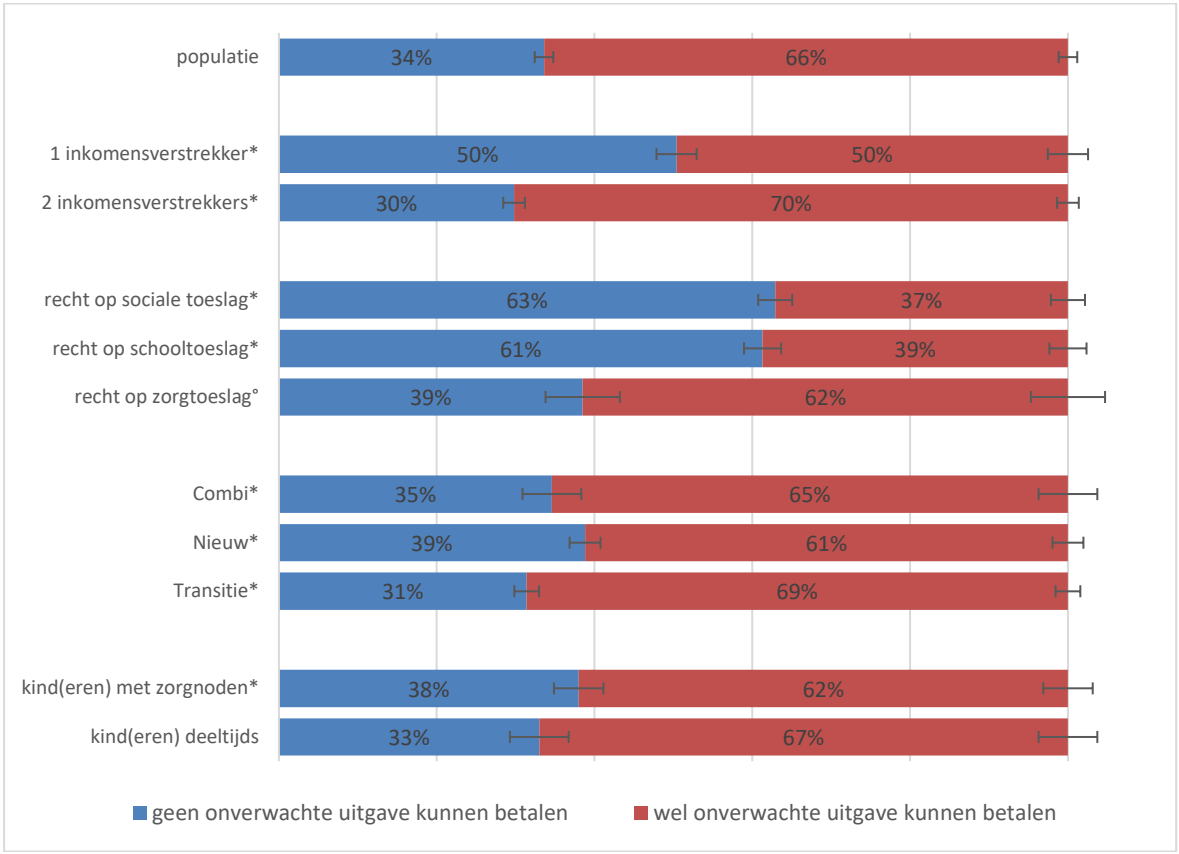
9.2.1.2 Bivariate samenhang onverwachte uitgave kunnen betalen met gezinskenmerken

Figuur 109 Aandeel van elke groep die aangeeft geen onverwachte uitgave van 1300 euro te kunnen betalen

Opmerkingen: aandeel volgens gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket : inkomensgroep, aantal kind(eren) en leeftijd van het oudste kind . n = 5449

Figuur 110 Aandeel van elke groep die aangeeft geen onverwachte uitgave van 1300 euro te kunnen betalen

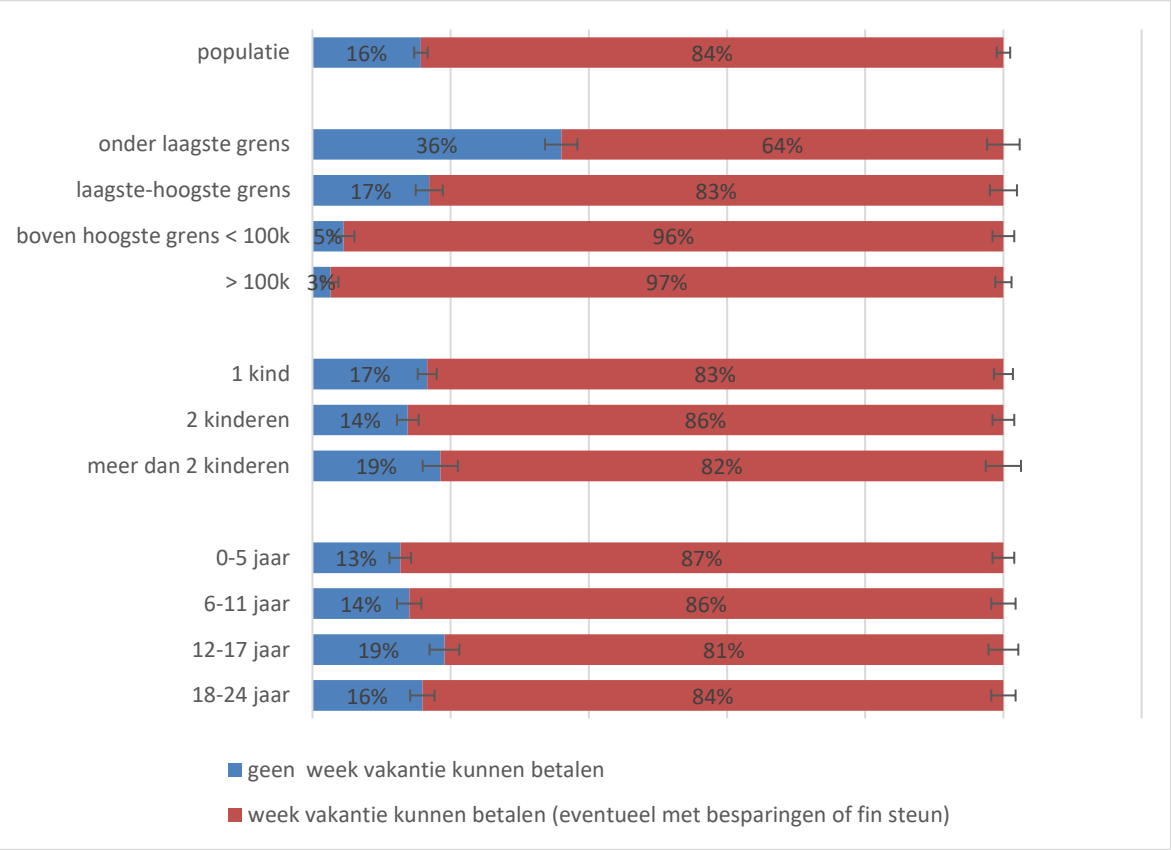

*Opmerkingen: volgens aantal inkomensverstrekkers, recht op toeslagen, typegezin, zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5449 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4830 (zorgnoden) en n = 5390 (deeltijds)*

9.2.2 Een week vakantie kunnen betalen

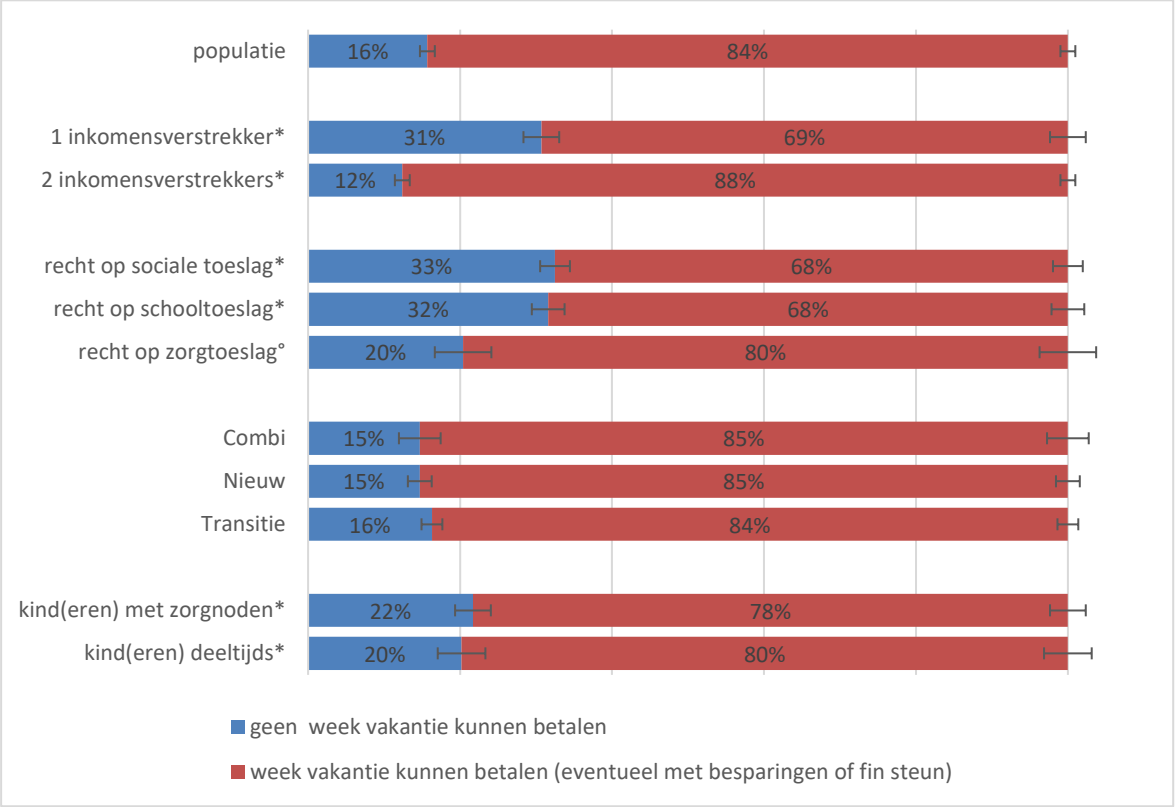
9.2.2.1 Bivariate samenhang week vakantie kunnen betalen met gezinskenmerken

Figuur 111 Aandeel van elke groep die aangeeft geen week vakantie te kunnen betalen.

Opmerkingen: aandeel volgens gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket : inkomensgroep, aantal kind(eren) en leeftijd van het oudste kind. n = 5469

Figuur 112 Aandeel van elke groep die aangeeft geen week vakantie te kunnen betalen

*Opmerkingen: volgens aantal inkomensverstrekkers, recht op toeslagen, typegezin, zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5469 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4845 (zorgnoden) en n = 5410 (deeltijds)*

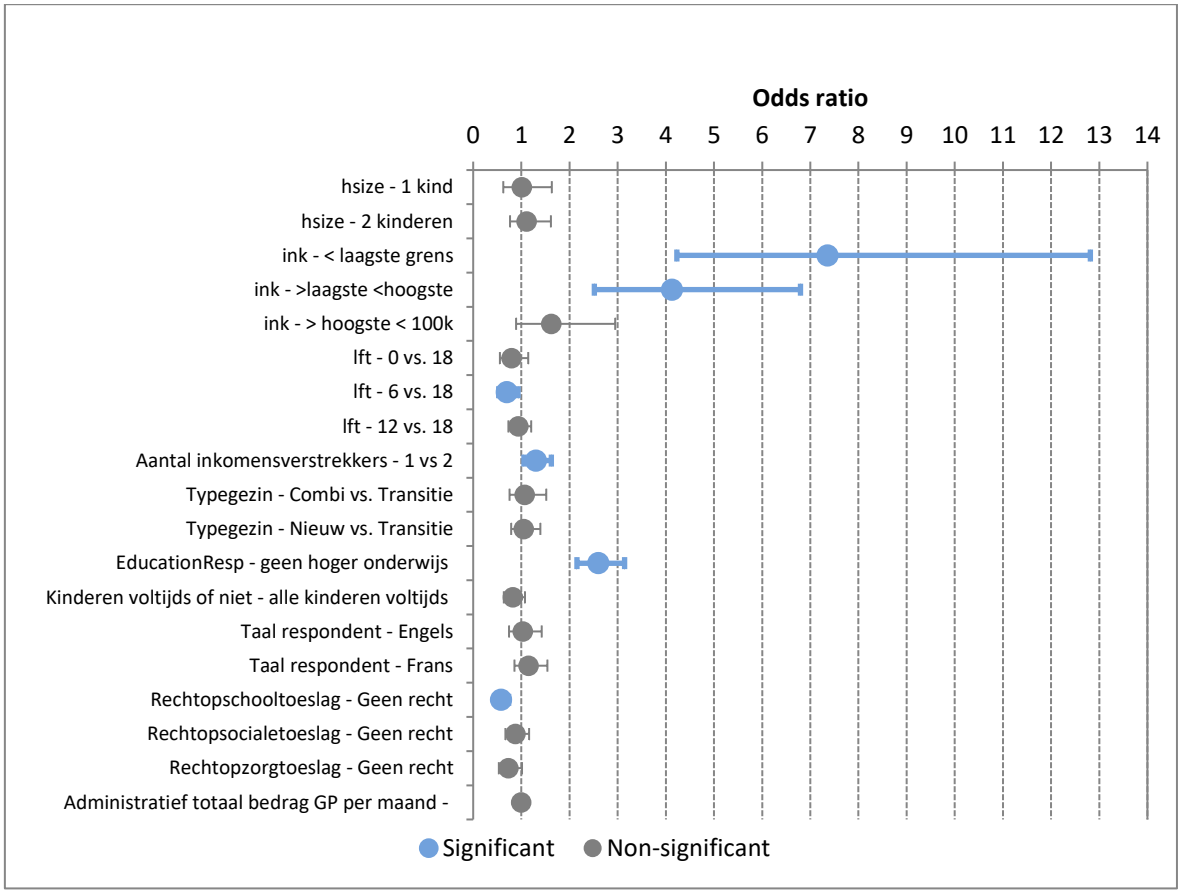
9.2.2.2 Multivariate samenhang week vakantie kunnen betalen met gezinskenmerken

Wanneer de verschillende kenmerken samen bekeken worden blijkt vooral het **opleidingsniveau** van de respondent (laag-tot middenopgeleide respondenten zeggen ongeveer tweeënhalve keer vaker dat ze geen vakantie kunnen betalen), de **inkomensgroep** (respondenten met een inkomen onder de hoogste inkomensgrens hebben 4 tot meer dan 7 keer meer kans om geen vakantie te kunnen betalen in vergelijking met de hoogste inkomensgroep), recht hebben op **schooltoeslag** (respondenten zonder recht op schooltoeslag geven ongeveer anderhalf keer vaker aan vakantie te kunnen betalen), het **aantal inkomensverstrekkers** (gezinnen met 1 inkomensverstrekker zeggen iets vaker geen vakantie te kunnen bekostigen) en **leeftijd van het oudste kind** (vooral gezinnen met oudste kind in de lagereschool leeftijd geven iets vaker aan vakantie te kunnen betalen) relevant om de kans te voorspellen dat een gezin aangeeft niet over voldoende financiële middelen te beschikken om een week vakantie te kunnen bekostigen.

Tabel 35 Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen wie geen vakantie kan betalen

	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	5060	48.02	<.001
hsize	2	5059	0.55	0.58
ink	3	5058	21.17	<.001
lft	3	5058	2.40	0.07
Aantal inkomensverstrekkers	1	5060	5.95	0.02
Typegezin	2	5059	0.10	0.91
opleidingsniveau respondent	1	5060	98.46	<.001
alle kinderen voltijds of niet	1	5060	2.00	0.16
taal respondent	2	5059	0.44	0.65
recht op schooltoeslag	1	5060	19.72	<.001
recht op sociale toeslag	1	5060	0.81	0.37
recht op zorgtoeslag	1	5060	3.53	0.06
totaal bedrag Groeipakket per maand (per 10€)	1	5060	0.39	0.53

Figuur 113 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie geen week vakantie kan betalen

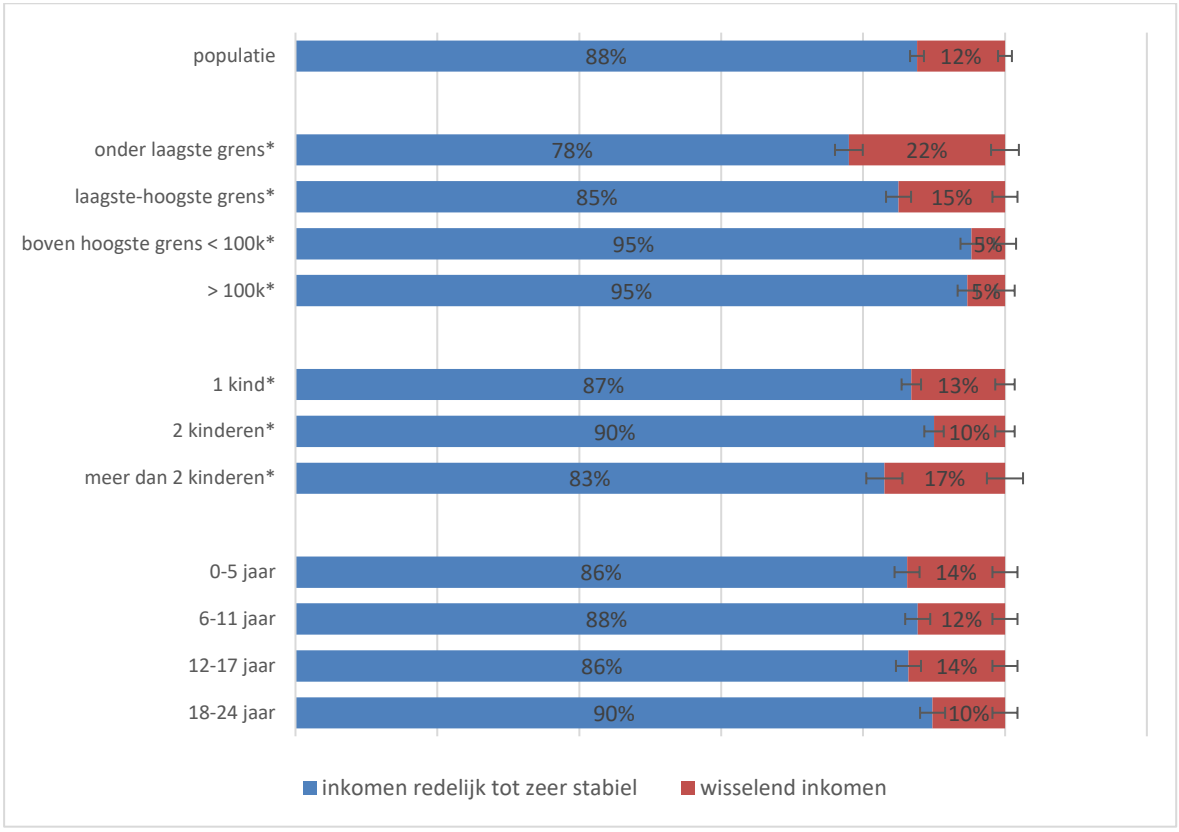
Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

9.3 Fluctuaties in het gezinsinkomen en vertrouwen in de financiële toekomst

9.3.1 Wisselend inkomen

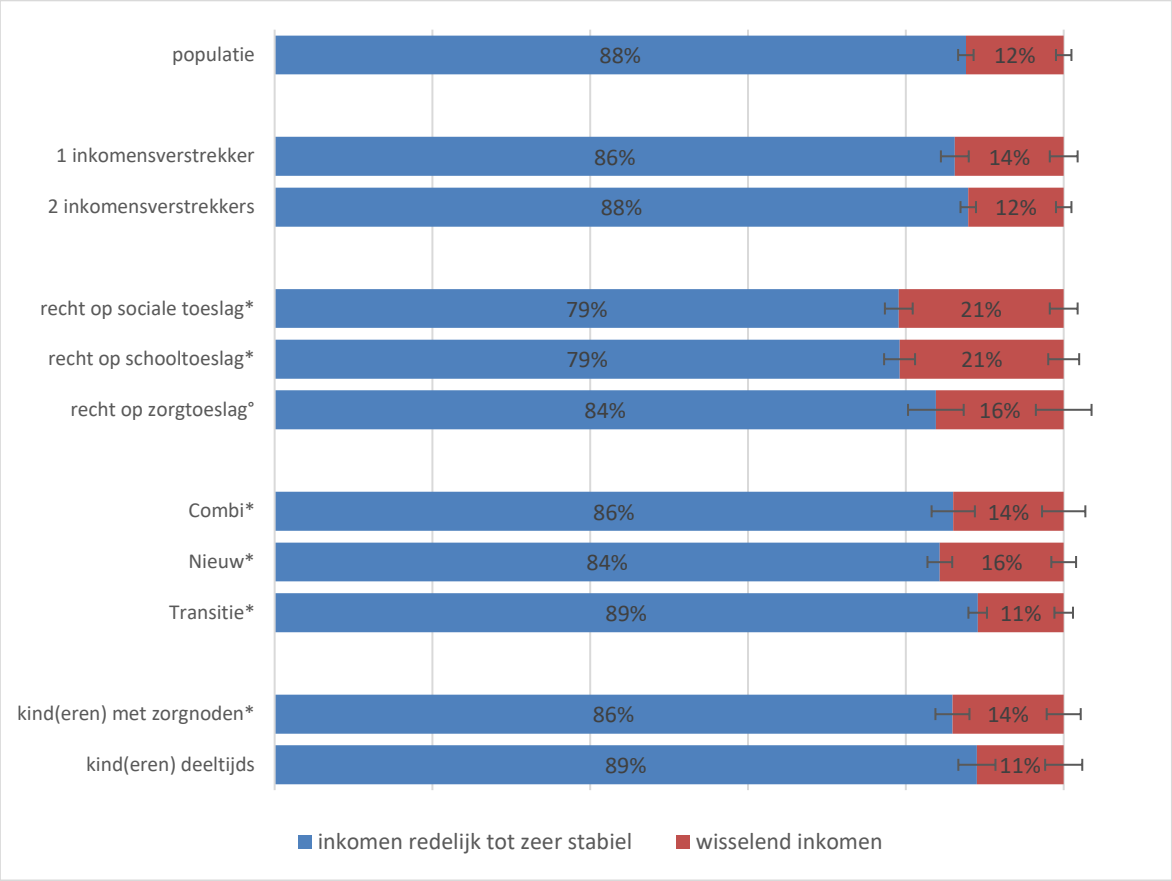
9.3.1.1 Bivariate samenhang wisselend inkomen met gezinskenmerken

Figuur 114 Aandeel van elke groep die aangeeft een wisselend tot zeer wisselend inkomen te hebben

Opmerkingen: aandeel volgens gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket : inkomensgroep, aantal kind(eren) en leeftijd van het oudste kind, n = 5454

Figuur 115 Aandeel van elke groep die aangeeft een wisselend tot zeer wisselend inkomen te hebben

*Opmerkingen: volgens aantal inkomensverstrekkers, recht op toeslagen, typegezin, zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5454 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4837 (zorgnoden) en n = 5395 (deeltijds)*

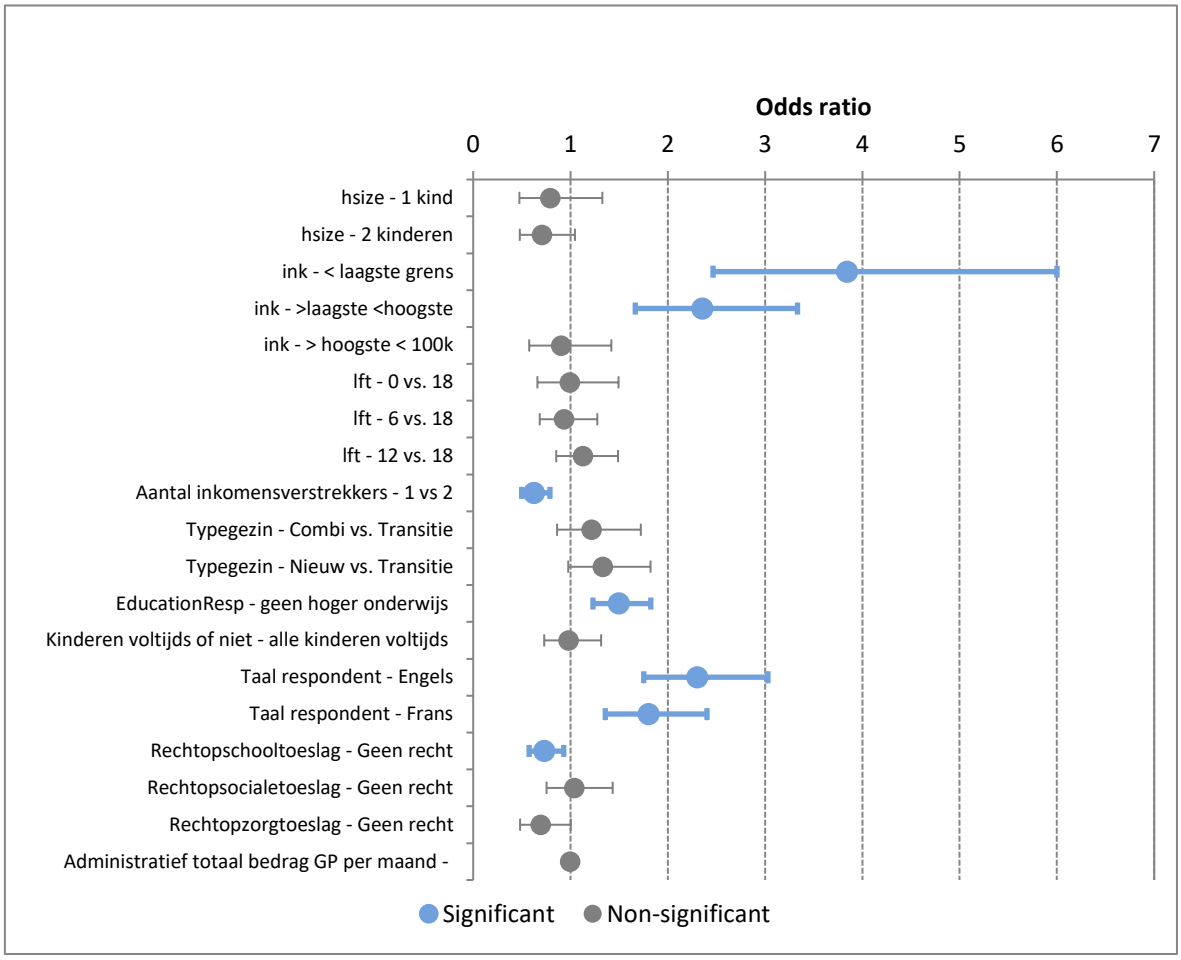
9.3.1.2 Multivariate samenhang wisselend inkomen met gezinskenmerken

Gezinnen met een inkomen onder de hoogste inkomensgrens geven duidelijk veel vaker aan dat het huidig inkomen erg wisselend van aard is, ook respondenten die de survey invulden in een andere taal dan Nederlands, gezinnen met recht op schooltoeslag en respondenten die laag- tot middengeschoold zijn gaven dit iets vaker aan. Gezinnen met slechts 1 inkomensvertrekker ervaren net dat het huidig inkomen minder fluctueert dan gezinnen met twee inkomensverstrekkers.

Tabel 36 Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen voor wie het inkomen erg wisselend is

	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	5049	38.76	<.001
hsize	2	5048	2.34	0.10
ink	3	5047	16.87	<.001
lft	3	5047	0.70	0.55
Aantal inkomensverstrekkers	1	5049	15.87	<.001
Typegezin	2	5048	1.79	0.17
opleidingsniveau respondent	1	5049	16.26	<.001
alle kinderen voltijds of niet	1	5049	0.02	0.89
taal respondent	2	5048	22.81	<.001
recht op schooltoeslag	1	5049	6.46	0.01
recht op sociale toeslag	1	5049	0.06	0.81
recht op zorgtoeslag	1	5049	3.78	0.05
totaal bedrag Groeipakket per maand (per 10€)	1	5049	0.64	0.43

Figuur 116 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie het inkomen erg wisselend is

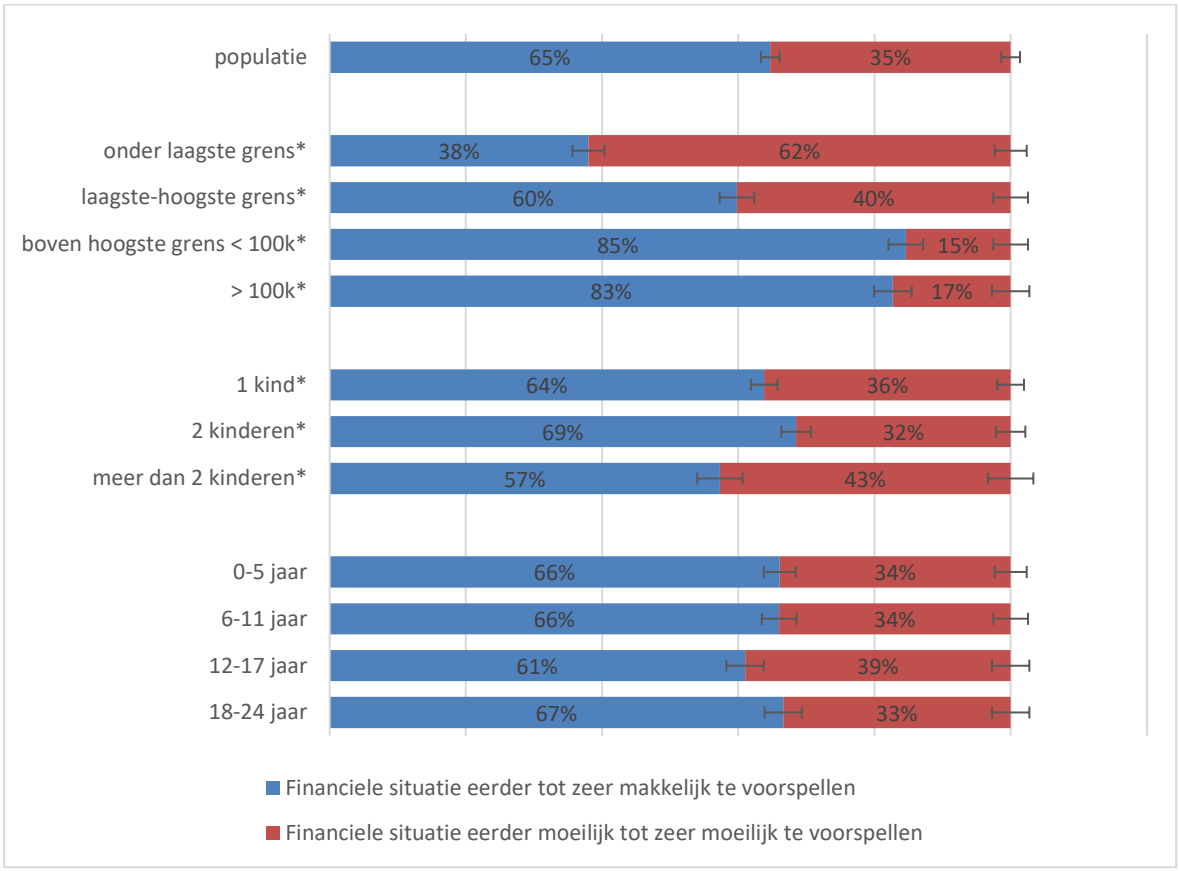

Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

9.3.2 Onvoorspelbaarheid financiële toekomst

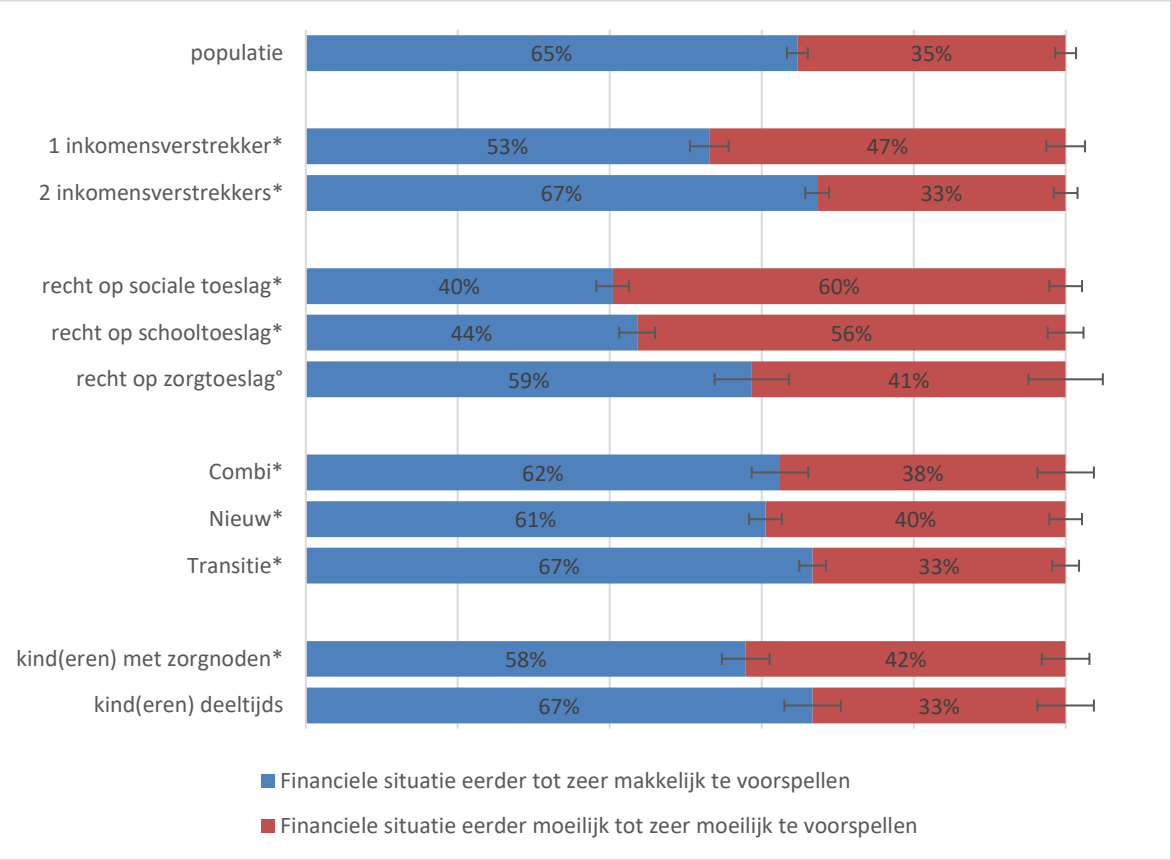
9.3.2.1 Bivariate samenhang onvoorspelbaarheid financiële toekomst met gezinskenmerken

Figuur 117 Aandeel van elke groep die aangeeft dat de toekomstige financiële situatie moeilijk te voorspellen is

Opmerkingen: aandeel volgens gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket : inkomensgroep, aantal kind(eren) en leeftijd van het oudste kind. n = 5450

Figuur 118 Aandeel van elke groep die aangeeft dat de toekomstige financiële situatie moeilijk te voorspellen is

*Opmerkingen: volgens aantal inkomensverstrekkers, recht op toeslagen, typegezin, zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5450 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4836 (zorgnoden) en n = 5391 (deeltijds)*

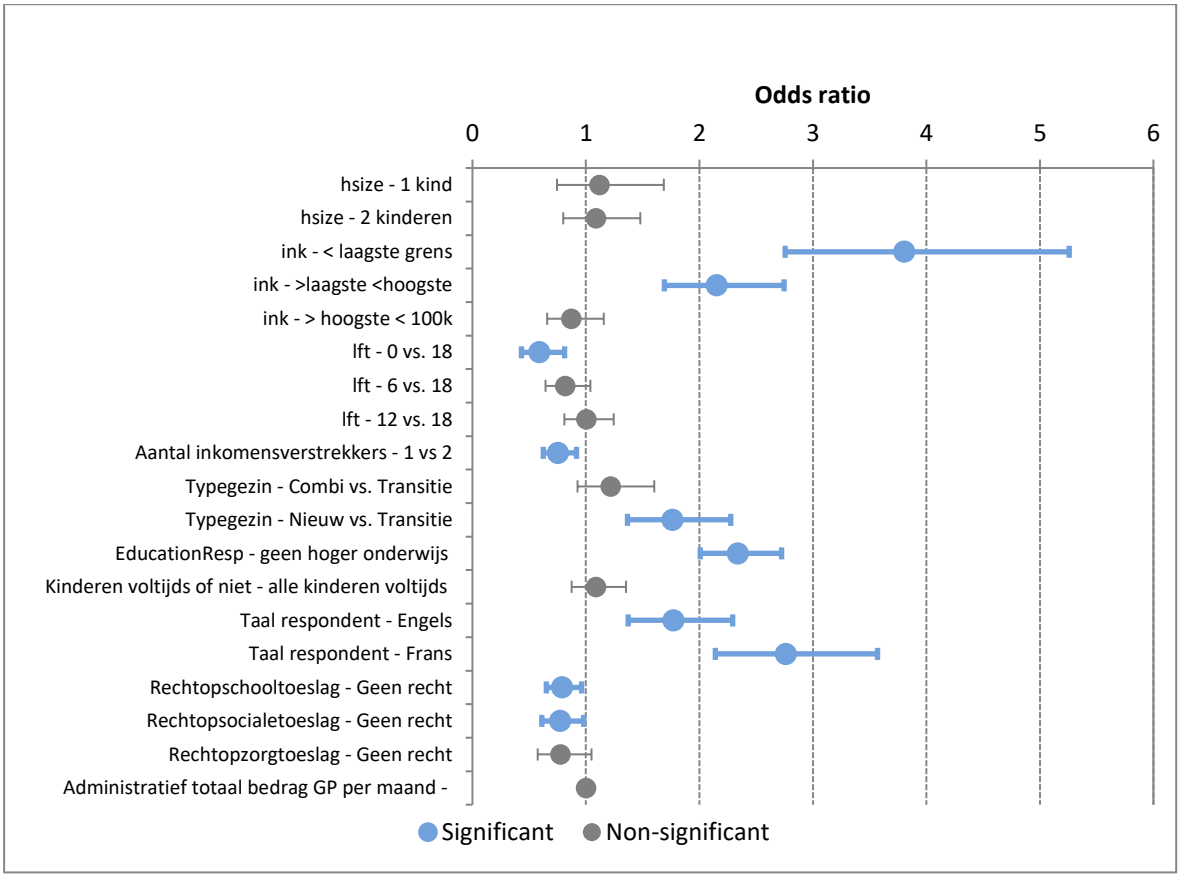
9.3.2.2 Multivariate samenhang onvoorspelbaarheid financiële situatie met gezinskenmerken

Gezinnen met een gezinsinkomen onder de laagste inkomensgrens en met een inkomen tussen de laagste en hoogste grens geven duidelijk veel vaker aan dat het toekomstig inkomen onvoorspelbaar is. Dat geldt ook voor respondenten die de survey invulden in het Frans of Engels eerder dan het Nederlands, en voor respondenten die laag-tot middenopgeleid zijn. Gezinnen die volledig in het nieuwe systeem van Groeipakket zitten ervaren minder voorspelbaarheid van de financiële situatie dan transitiegezinnen. Gezinnen met 1 inkomensverstrekker, gezinnen met het oudste kind jonger dan 6 en gezinnen zonder recht op school- of sociale toeslag vinden hun financiële toekomst voorspelbaarder.

Tabel 37 Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen voor wie het toekomstig inkomen onvoorspelbaar is

	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	5045	0.74	0.39
hsize	2	5044	0.16	0.85
ink	3	5043	31.54	<.001
lft	3	5043	4.44	0.00
Aantal inkomensverstrekkers	1	5045	8.10	0.00
Typegezin	2	5044	9.51	<.001
opleidingsniveau respondent	1	5045	118.98	<.001
alle kinderen voltijds of niet	1	5045	0.57	0.45
taal respondent	2	5044	36.99	<.001
recht op schooltoeslag	1	5045	5.53	0.02
recht op sociale toeslag	1	5045	4.54	0.03
recht op zorgtoeslag	1	5045	2.72	0.10
totaal bedrag Groeipakket per maand (per 10€)	1	5045	0.16	0.69

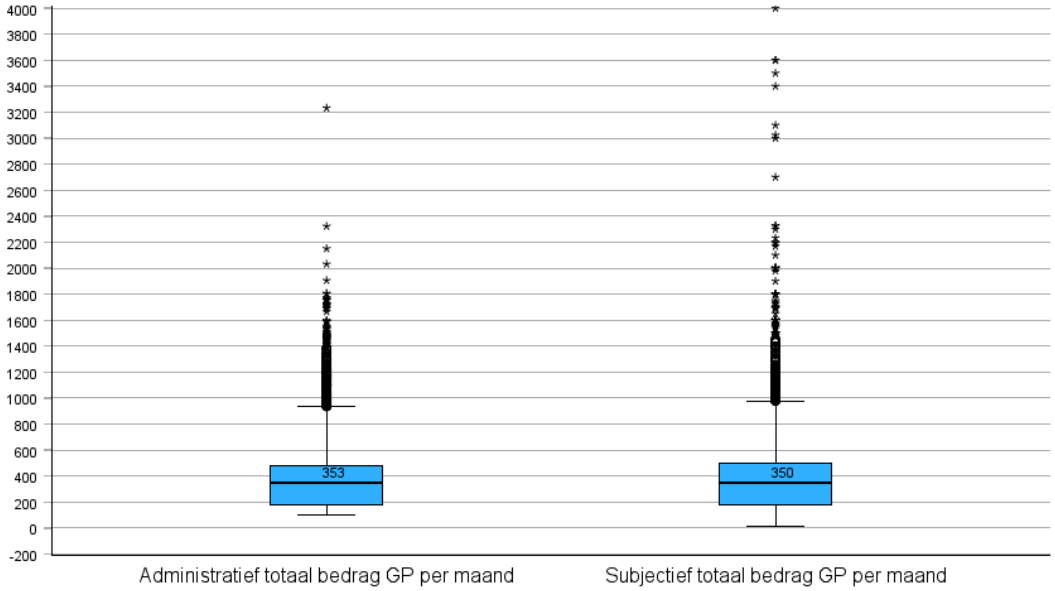
Figuur 119 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen voor wie het toekomstig inkomen onvoorspelbaar is

Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Nederlands; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

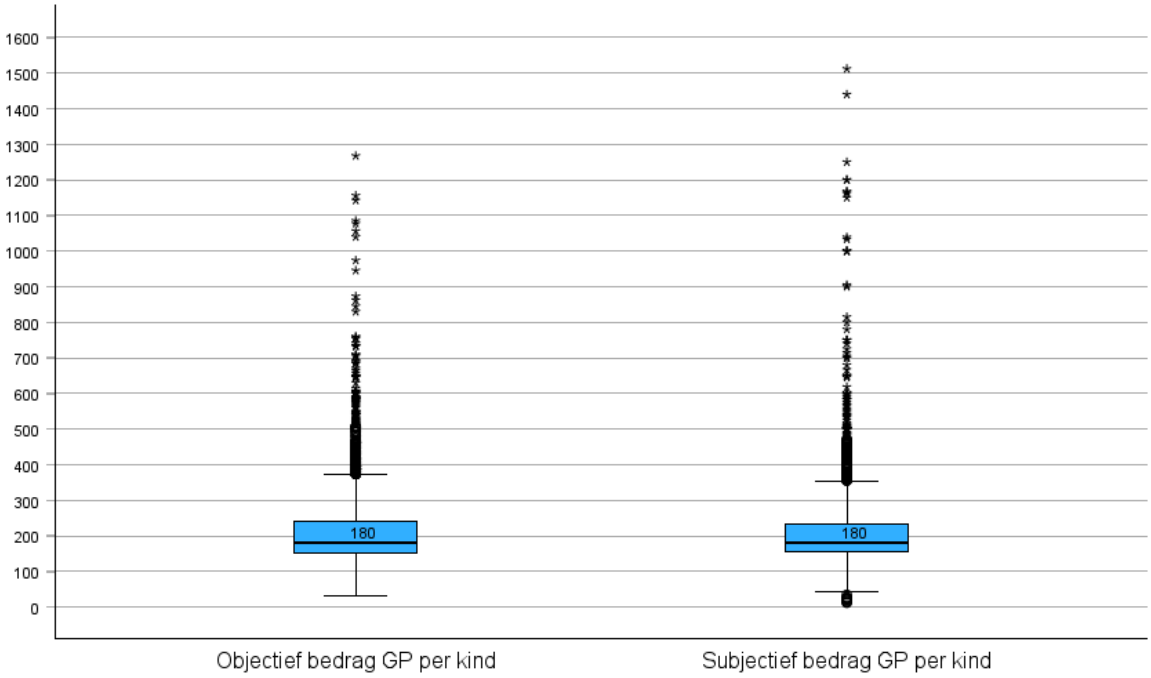
10 Bijlage 10. Hoogte van het Groeipakket

Figuur 120 Boxplot voor het administratief totaal bedrag toegewezen Groeipakket en het subjectief totaal bedrag Groeipakket

Opmerkingen: n administratief bedrag= 5500; n subjectief bedrag = 4586

Figuur 121 Boxplot voor het administratief bedrag toegewezen Groeipakket per kind en het subjectief bedrag Groeipakket per kind

Opmerkingen: n administratief bedrag= 5500; n subjectief bedrag = 4586

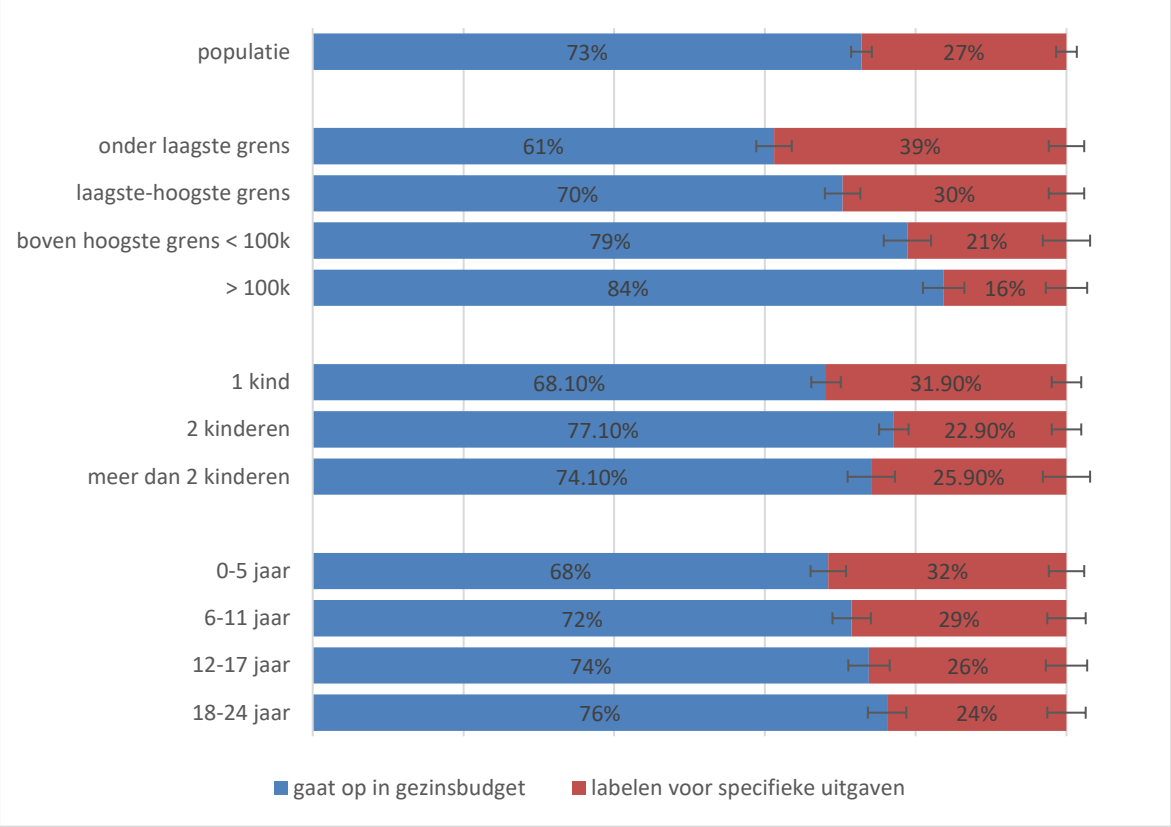
11 Bijlage 11. Besteding van het Groeipakket

11.1 Labelen van inkomsten uit het Groeipakket

11.1.1 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met al dan niet voorbehouden van de inkomsten van het Groeipakket voor specifieke uitgaven

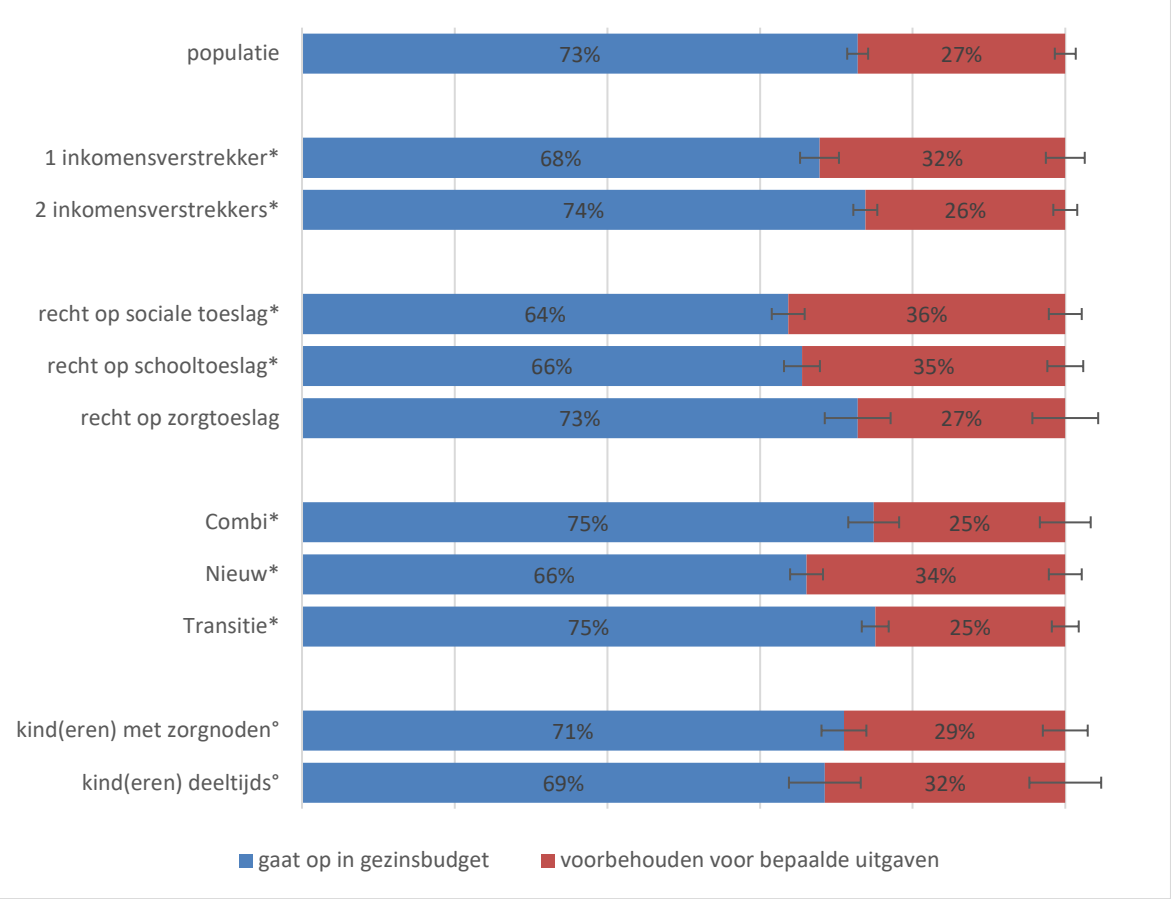
Gezinnen waar er slechts 1 inkomensverstrekker is gaan meer labelen (32.2%) dan gezinnen met 2 inkomensverstrekkers (26.2%). Gezinnen met recht op sociale toeslag (36.3%) en gezinnen met recht op schooltoeslag (34.5 %) gaan de inkomsten van het Groeipakket vaker voorbehouden voor specifieke uitgaven dan gezinnen zonder recht op deze toeslagen (respectievelijk 23.3% en 24.2%). Er is geen duidelijk verschil in de mate van voorbehouden volgens al of niet recht hebben op zorgtoeslag, maar we zien wel dat gezinnen die zelf aangeven dat er een of meerdere kinderen in het gezin zijn met extra zorgnoden iets vaker het Groeipakket voorbehouden voor specifieke uitgaven (29.0%) in vergelijking met gezinnen zonder kinderen met zorgnoden. Vooral gezinnen die binnen het nieuwe systeem vallen (33.9%) geven aan het Groeipakket te labelen, meer dan gezinnen uit het gecombineerd systeem (25.1%) of gezinnen die volledig binnen het oude systeem vallen (24.9%). Gezinnen waar niet alle kinderen voltijds verblijven behouden vaker het Groeipakket voor (31.5%) voor bepaalde uitgaven dan gezinnen waar alle kinderen voltijds aanwezig zijn in het gezin (26.8%).

Figuur 122 Aandeel respondenten die wel/niet het Groeipakket voorbehoud voor bepaalde uitgaven.

Opmerkingen: aandeel volgens gegevens uit het Datawarehouse Groeipakket : inkomensgroep, aantal kind(eren) en leeftijd van het oudste kind, n = 5273

Figuur 123 Aandeel respondenten die wel/niet het Groeipakket voorbehoud voor bepaalde uitgaven.

*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5273 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4657 (zorgnoden) en n = 5214 (deeltijds)*

11.2 Multivariate analyse met subjectieve armoede inbegrepen

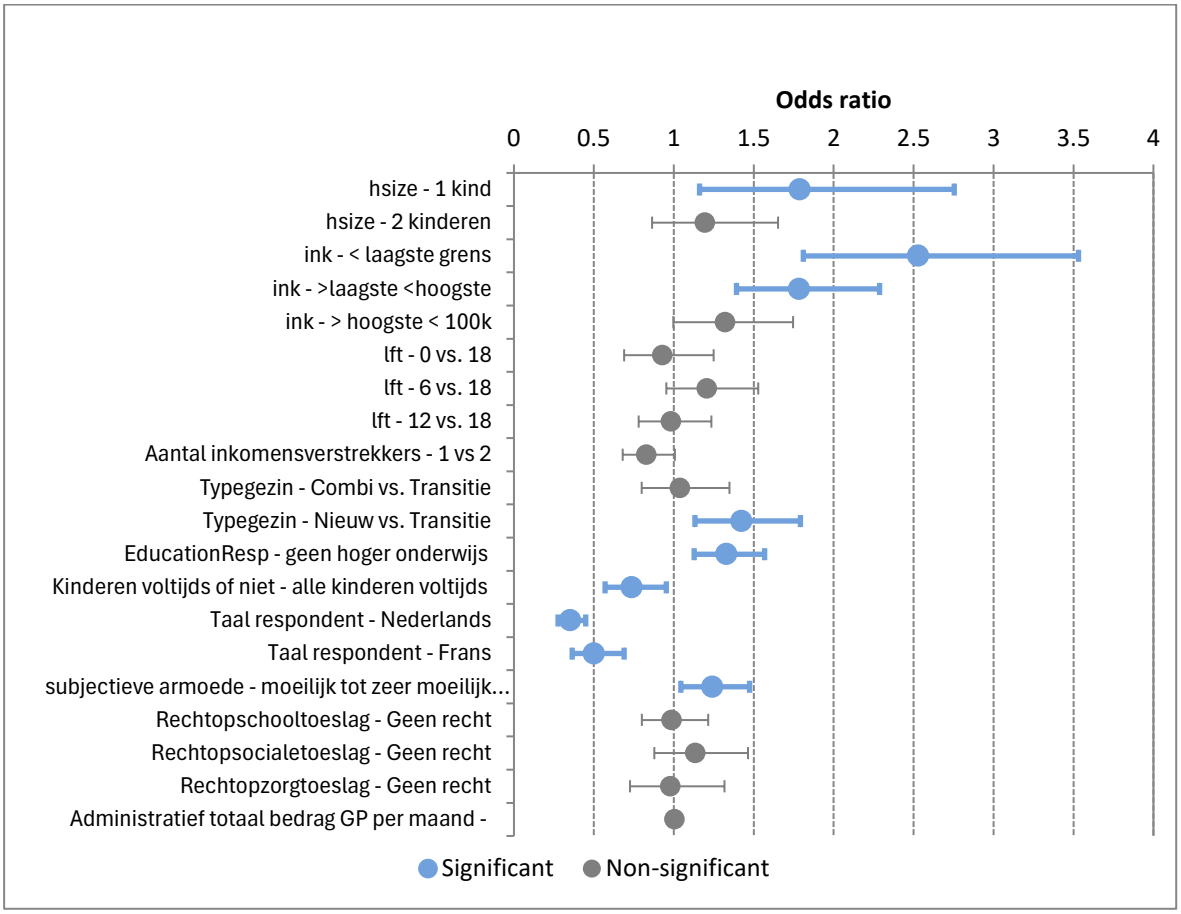
Wanneer we de verschillende mogelijke beïnvloedende factoren samen bekijken in een multivariaat logistisch regressiemodel waarmee we voorspellen wie vooral de uitgaven van het Groeipakket zal gaan voorbehouden voor bepaalde uitgaven dan zien we dat de kans dat men gaat labelen tweeënhalf keer groter is bij de groep met het laagste inkomen (OR:2.53, 95% CI : 1.81-3.53) en anderhalf keer groter is bij de groep met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens (OR: 1.78, 95% CI : 1.39-2.29) tegenover de groep met een inkomen hoger dan 100k. Gezinnen met 1 kind gaan het Groeipakket duidelijk vaker labelen (OR : 1.79; 95% CI : 1.16-2.75) dan gezinnen met meer dan 2 kinderen.

Gezinnen die volledig binnen het nieuwe systeem Groeipakket vallen gaan duidelijk vaker labelen (OR: 1.42; 95% CI : 1.13-1.79) dan gezinnen in het oude systeem en respondenten die middenopgeleid zijn labelen meer (OR: 1.33, 95% CI: 1.13-1.57) dan hoogopgeleide respondenten. Naast de objectieve inkomensgroep waartoe iemand hoort speelt ook de ervaring van al of niet moeilijk rondkomen mee: gezinnen die ervaren moeilijk rond te komen geven vaker aan de inkomsten uit het Groeipakket voor te behouden (OR: 1.24, 95% CI : 1.04-1.47) dan gezinnen waar men makkelijker rondkomt. Gezinnen waar alle kinderen voltijds in het gezin aanwezig zijn gaan minder vaak het Groeipakket voorbehouden voor bepaalde uitgaven (OR: 0.74, 95% CI : 0.57-0.95) dan wanneer er deeltijdse kinderen zijn.

Tabel 38 Model effects van multivariate logistische regressie om te voorspellen wie het Groeipakket voorbehoud voor bepaalde uitgaven (labelen)

	df1	df2	Wald F	Sig.
(Intercept)	1	4837	13,82	<,001
hsize	2	4836	7,05	<,001
ink	3	4835	10,53	<,001
lft	3	4835	2,08	0,10
Aantal inkomensverstrekkers	1	4837	3,57	0,06
Typegezin	2	4836	4,95	0,01
opleidingsniveau respondent	1	4837	11,43	<,001
alle kinderen voltijds of niet	1	4837	5,44	0,02
taal respondent	2	4836	37,87	<,001
subjectieve_armoede	1	4837	6,02	0,01
recht op schooltoeslag	1	4837	0,02	0,89
recht op sociale toeslag	1	4837	0,93	0,34
recht op zorgtoeslag	1	4837	0,02	0,88
totaal bedrag Groeipakket per maand (per 10€)	1	4837	2,21	0,14

Figuur 124 Forest plot van adjusted oddsratio's (OR) met 95%-CI uit een Complex Samples logistisch model om te voorspellen wie de inkomsten uit het Groeipakket voorbehoudt voor bepaalde uitgaven.

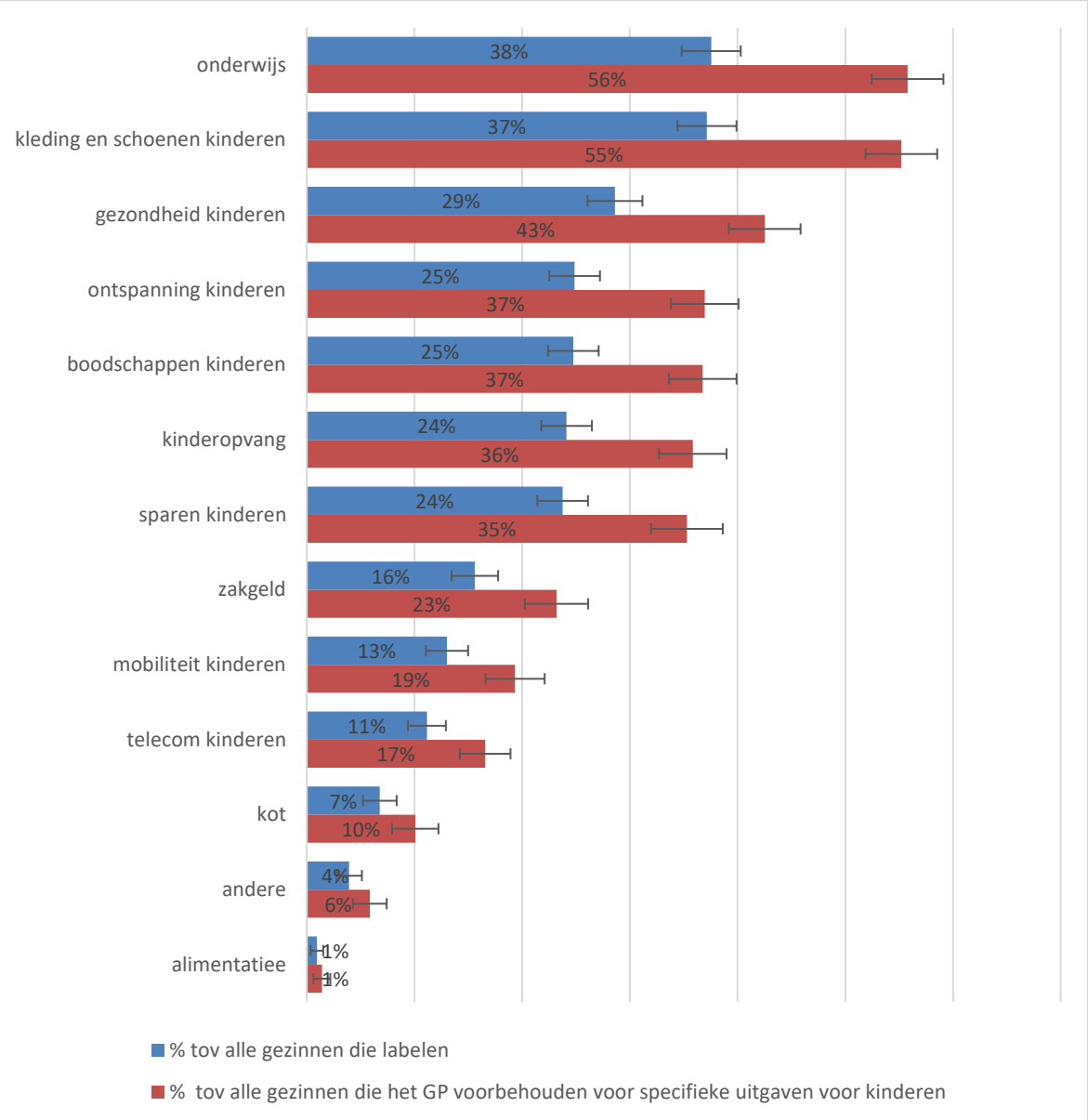

Opmerkingen: Referentiecategorieën waarmee de groepen in de tabel gecontrasteerd worden: hsize: meer dan 2 kinderen; ink: > 100k; lft: 18; Aantal inkomensverstrekkers: 2, Typegezin: Transitie; Opleidingsniveau respondent: hoger opgeleid; Kinderen voltijds of niet: niet alle kinderen voltijds; Taal respondent: Engels; Subjectieve armoede: zeer makkelijk tot eerder moeilijk rondkomen; recht op school/zorg/sociale toeslag: recht op toeslag.

11.3 Gezinnen die het Groeipakket voorbehouden voor bepaalde uitgaven

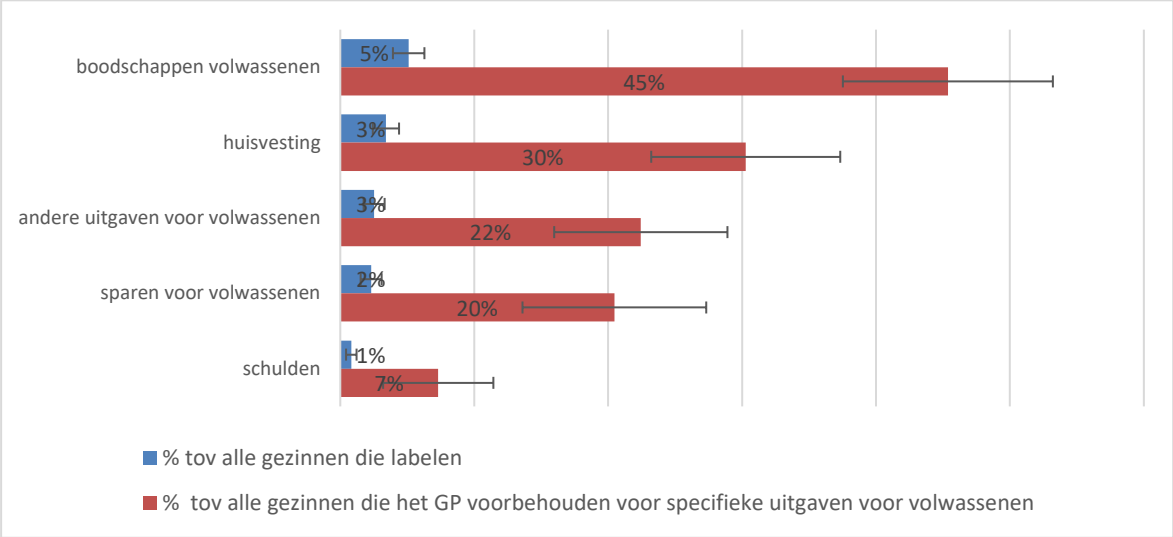
11.3.1 Besteding aan specifieke uitgaven

Figuur 125 Besteding van Groeipakket aan specifieke uitgaven voor kinderen

Opmerkingen: Aandeel van de respondenten die het Groeipakket labelen (n = 1589) en aandeel van respondenten die het Groeipakket enkel gebruikt voor specifieke uitgaven van kinderen (n =1028).

Figuur 126 Besteding van Groeipakket aan specifieke uitgaven voor volwassenen.

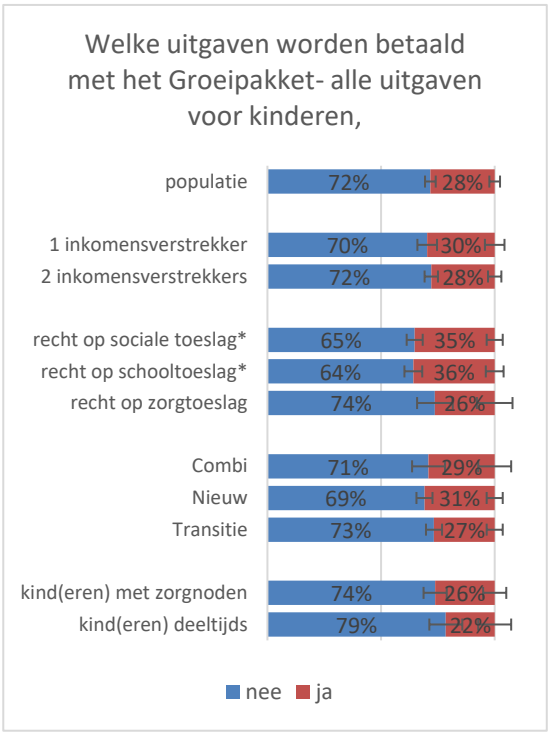

Opmerkingen: Aandeel van de respondenten die het Groeipakket labelen (n = 1589) en aandeel van respondenten die het Groeipakket enkel gebruikt voor specifieke uitgaven van volwassenen (n =187).

11.3.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de besteding van het Groeipakket

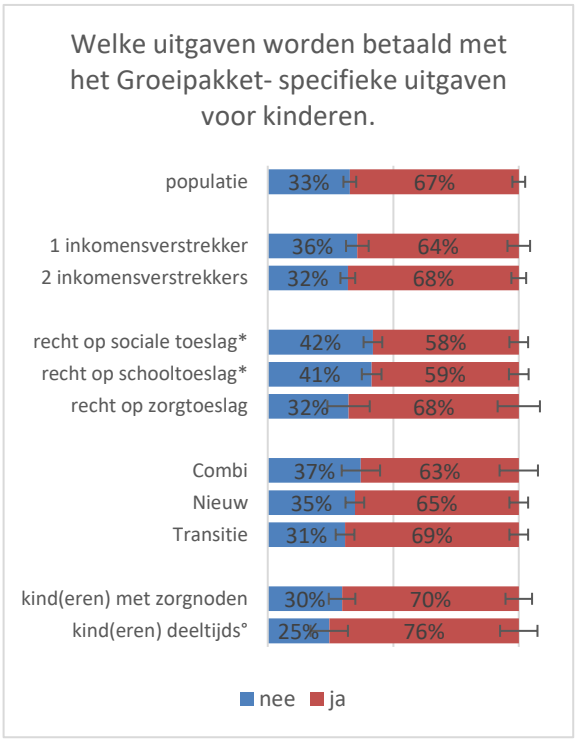
Wanneer we de verschillende kenmerken apart bekijken zien we dat gezinnen met recht op sociale toeslag of recht op schooltoeslag vaker aangeven het Groeipakket te besteden aan 'alle kindgerelateerde uitgaven' en aan specifieke uitgaven voor volwassenen dan gezinnen die geen recht hebben op deze toeslagen. Gezinnen zonder recht op sociale of schooltoeslag geven dan weer vaker aan dat ze het Groeipakket besteden aan specifieke kindgerelateerde uitgaven dan gezinnen met recht op deze toeslagen. Gezinnen die in het gecombineerd systeem van kinderbijslag/Groeipakket zitten geven iets vaker aan het Groeipakket te besteden aan specifieke uitgaven voor volwassenen in vergelijking met nieuwe of transitiegezinnen.

Figuur 127 Aandeel respondenten die Groeipakket gebruikt voor alle uitgaven voor kinderen

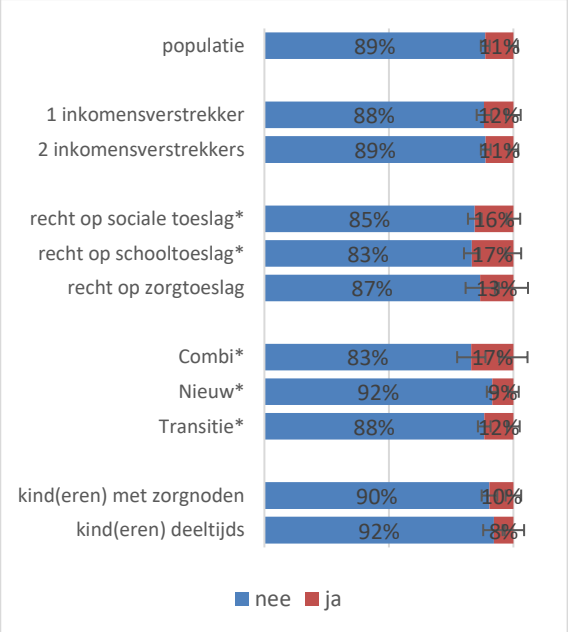
Opmerkingen: n = 1589

Figuur 128 Aandeel respondenten die Groeipakket gebruikt voor specifieke uitgaven voor kinderen

Opmerkingen: n = 1589

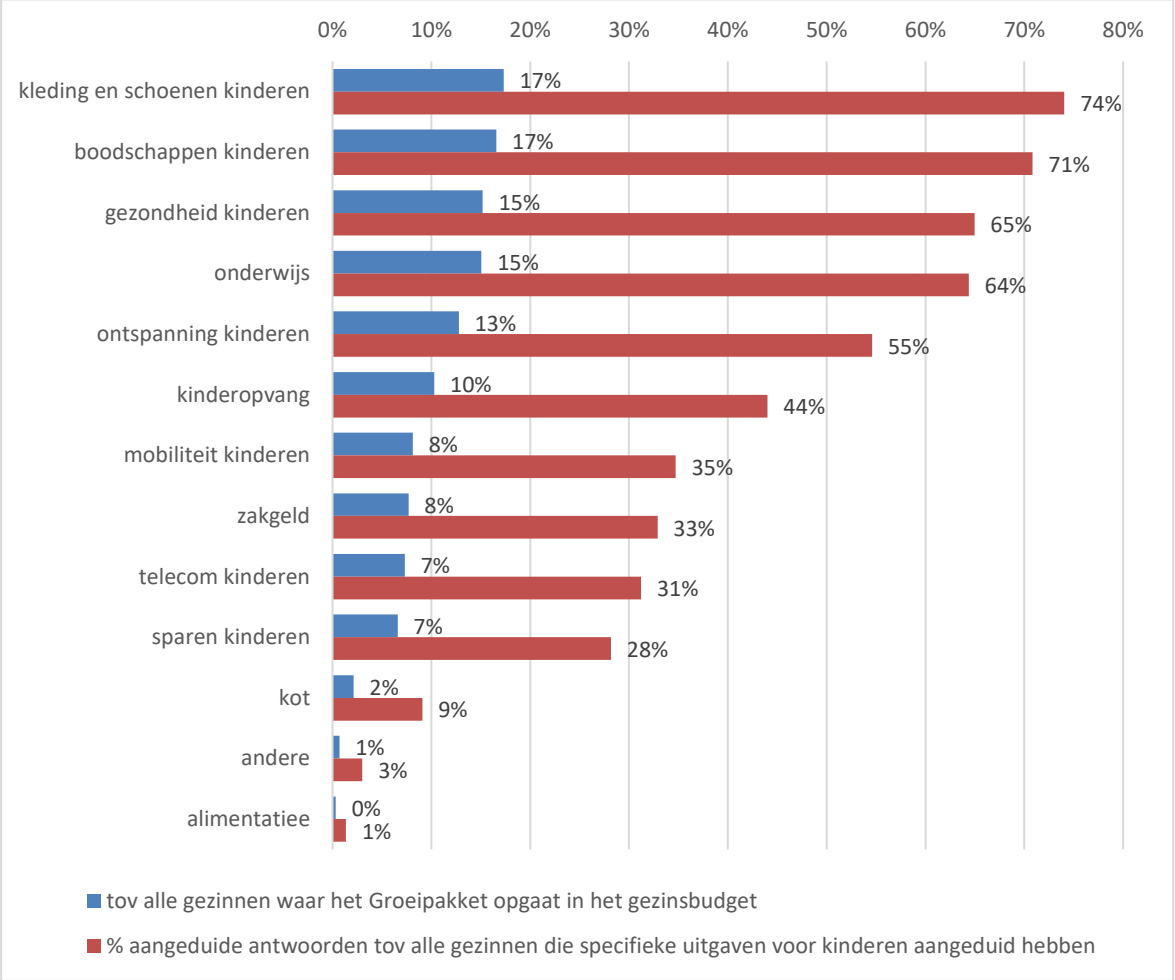
Figuur 129 Aandeel respondenten die Groeipakket gebruikt voor specifieke uitgaven voor volwassenen

Opmerkingen: n = 1589

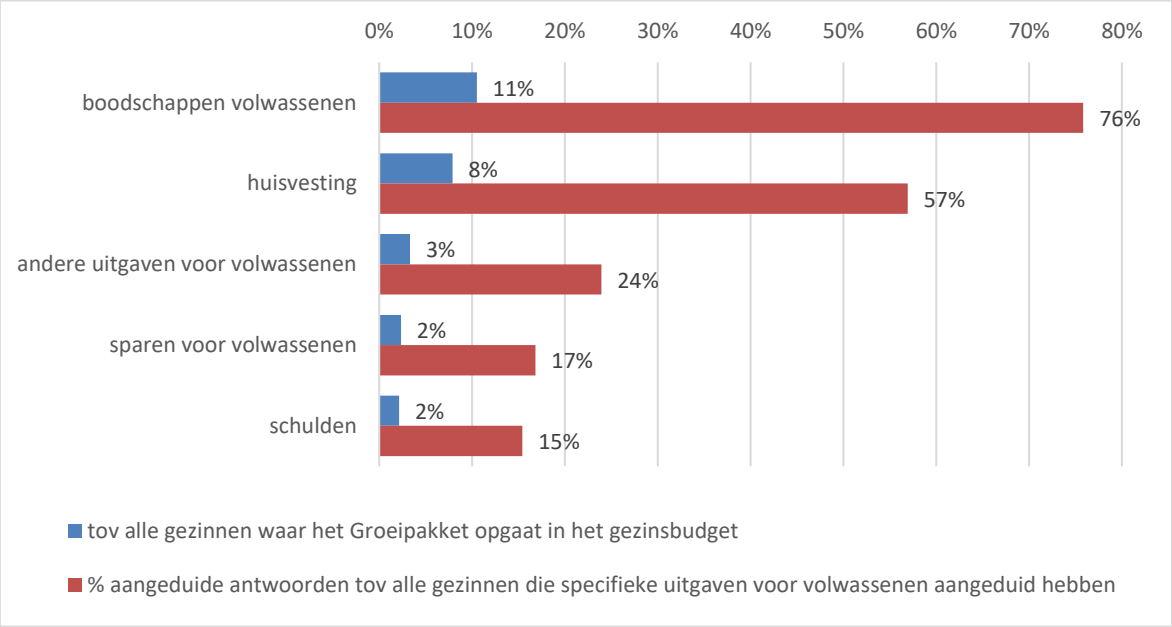
11.4 Gezinnen waar het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget

Figuur 130 Wat wordt betaald van de rekening waarop het Groeipakket toekomt: specifieke uitgaven voor kinderen

Opmerkingen: Aandeel van de respondenten waarbij het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget (n = 3684) en aandeel van respondenten die specifieke uitgaven van kinderen aangeduid hebben (n =900).

Figuur 131 Wat wordt betaald van de rekening waarop het Groeipakket toekomt: specifieke uitgaven voor volwassenen

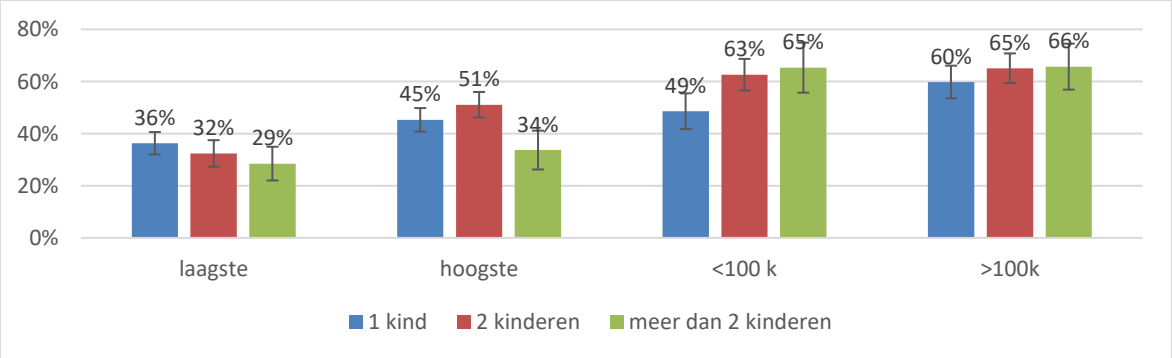
Opmerkingen: Aandeel van de respondenten waarbij het Groeipakket opgaat in het gezinsbudget (n = 3684) en aandeel van respondenten die specifieke uitgaven van kinderen aangeduid hebben (n =538).

11.4.1 Verschillen volgens inkomensklasse, leeftijd oudste kind en aantal kinderen

Er zijn ook enkele verschillen in de gerapporteerde besteding van de rekening waarop het Groeipakket toekomt volgens kenmerken van het gezin die vooral te maken hebben met de inkomensgroep.

We zien in onderstaande figuur dat dit echter ook afhankelijk is van het aantal kinderen in het gezin. Vooral gezinnen uit de hoogste inkomensklasse zeggen onafhankelijk van het aantal kinderen dat ze alle uitgaven betalen van de rekening waarop het Groeipakket terechtkomt. Bij gezinnen met een inkomen tussen de hoogste inkomensgrens en 100k zien we dat wanneer er slechts 1 kind is, respondenten minder vaak zeggen alle uitgaven zonder onderscheid hiervan te betalen dan wanneer er twee of meer dan 2 kinderen zijn. Omgekeerd wordt in gezinnen met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens en 1 of 2 kinderen net iets vaker alle uitgaven betaald van de rekening waarop het Groeipakket gestort wordt in vergelijking met gezinnen met meer dan 2 kinderen.

Figuur 132 Aandeel respondenten die alle uitgaven betaalt van rekening waar het Groeipakket terecht komt volgens inkomensgroep en leeftijd oudste kind

Opmerkingen: n = 3684

De leeftijd van het oudste kind van het gezin is geassocieerd met het rapporteren dat er van de rekening waarop het Groeipakket komt kosten voor kinderopvang betaald worden (logischerwijs wordt dit vaker aangegeven bij gezinnen met jongere kinderen) en het gebruiken van deze rekening voor gezondheids-uitgaven (dit wordt ook vaker aangeduid door gezinnen met een oudste kind jonger dan 11 jaar in vergelijking met gezinnen waar het oudste kind 18 of ouder is.

11.4.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met wat er betaald wordt van de rekening waarop het Groeipakket terecht komt

Wanneer we de verschillende kenmerken apart bekijken zien we dat gezinnen met recht op sociale toeslag of recht op schooltoeslag vaker aangeven alle kindgerelateerde uitgaven of specifieke kindgerelateerde uitgaven te betalen van de rekening waarop het Groeipakket terecht komt en dat deze groep minder zeggen dat ze alle uitgaven betalen van de rekening waarop het Groeipakket terecht komt.

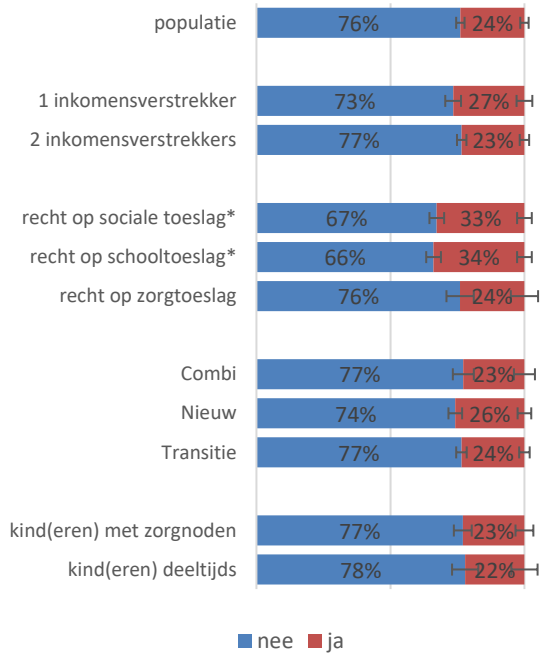
Wanneer we tegelijk met een veelheid van kenmerken rekening houden in (een reeks van) multivariate analyses blijven de volgende samenhangen overeind: gezinnen met een inkomen onder de laagste inkomensgrens of tussen de laagste en hoogste inkomensgrens zeggen minder vaak ‘alle uitgaven’ te betalen van de rekening waarop het Groeipakket terecht komt, en vaker dat ze ‘alle uitgaven voor kinderen’ hiervan betalen in vergelijking met de hoogste inkomensgroep.

Opnieuw blijkt ook de taal waarin de survey ingevuld een rol te spelen: respondenten die de survey in Engels of Frans invulden gaven duidelijk vaker aan met de rekening van het Groeipakket ‘alle uitgaven voor kinderen’ te betalen in vergelijking met respondenten die de survey invulden in het Nederlands, en ze duidden minder vaak ‘alle uitgaven’ aan.

Gezinnen met schooltoeslag duiden minder vaak aan dat alle uitgaven betaald worden van de rekening waarop het Groeipakket terecht komt, en vaker alle uitgaven voor kinderen, in vergelijking met gezinnen zonder recht op schooltoeslag. Meer op detailniveau is er echter geen verschil in bijvoorbeeld de mate waarin specifieke uitgaven voor onderwijs of kot worden aangeduid, enkel voor uitgaven aan ontspanning en zakgeld zeggen gezinnen met recht op schooltoeslag vaker dat dit betaald wordt van de rekening waarop ook het Groeipakket toekomt.

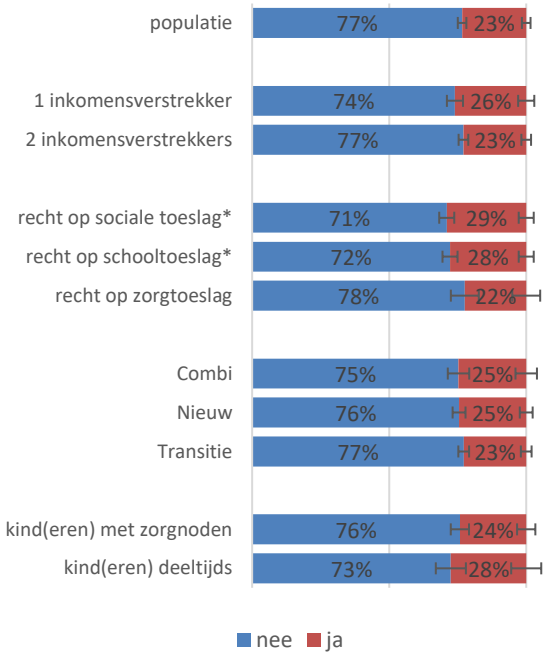
Gezinnen met 1 inkomensverstrekker hebben meer kans om ‘alle uitgaven’ te betalen van de rekening die ook het Groeipakket bevat en minder vaak ‘alle uitgaven voor kinderen’ of specifieke uitgaven voor volwassenen in vergelijking met gezinnen met twee inkomensverstrekkers. Gezinnen met deeltijdse kinderen duiden twee keer zo vaak aan dat vanop de rekening waarop het Groeipakket gestort wordt uitgaven voor onderwijs/kot en/of kinderopvang betaald worden in vergelijking met gezinnen waar enkel kinderen zijn die voltijds in het gezin verblijven. Opnieuw lijken dit specifieke uitgaven waarover het plausibel is dat er met de andere ouder afspraken gemaakt zijn.

Figuur 133 Aandeel respondenten die van rekening alle uitgaven voor kinderen betaalt

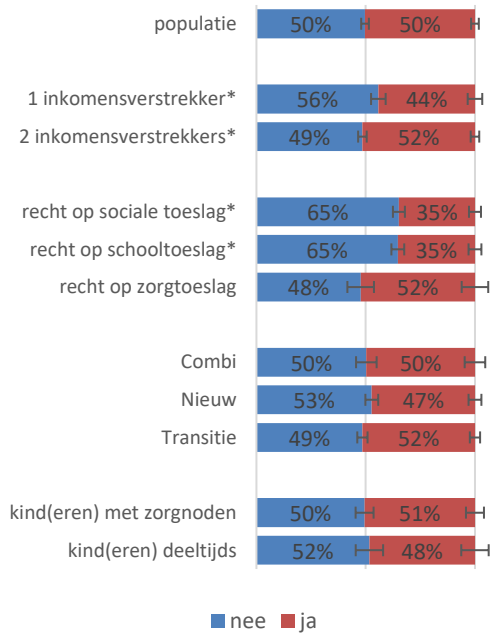
Opmerkingen: n = 3684

Figuur 134 Aandeel respondenten die van rekening specifieke uitgaven voor kinderen betaalt

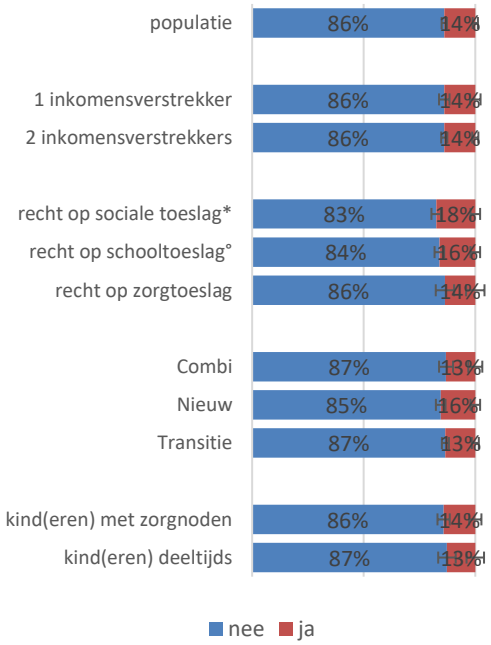
Opmerkingen: n = 3684

Figuur 135 Aandeel respondenten die Groeipakket gebruikt voor alle uitgaven.

Opmerkingen: n = 3684

Figuur 136 Aandeel respondenten die Groeipakket gebruikt voor specifieke uitgaven voor volwassenen

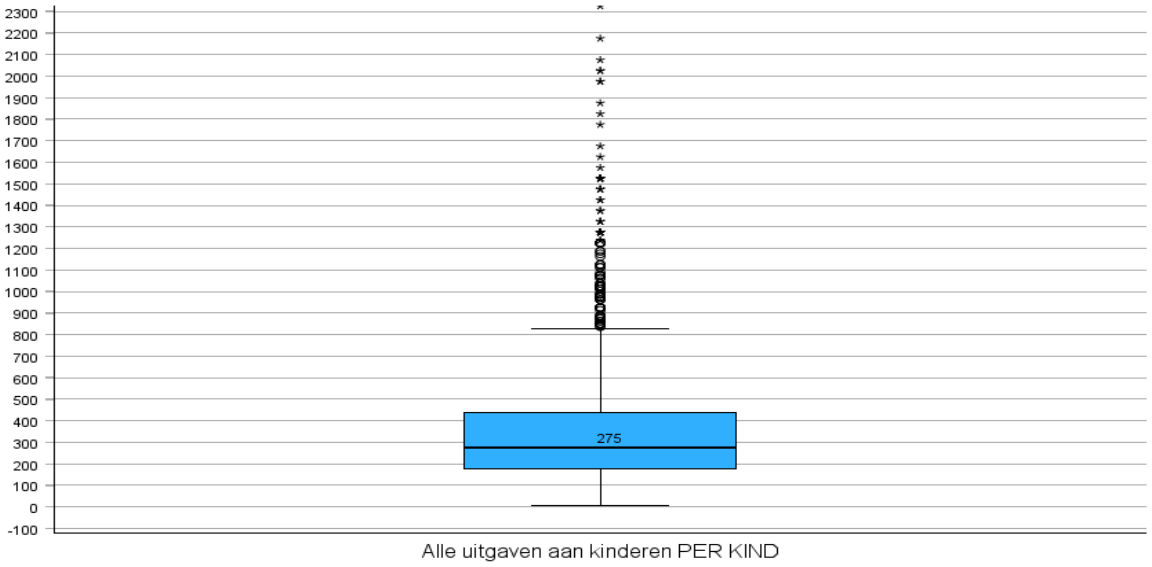

Opmerkingen: n = 3684

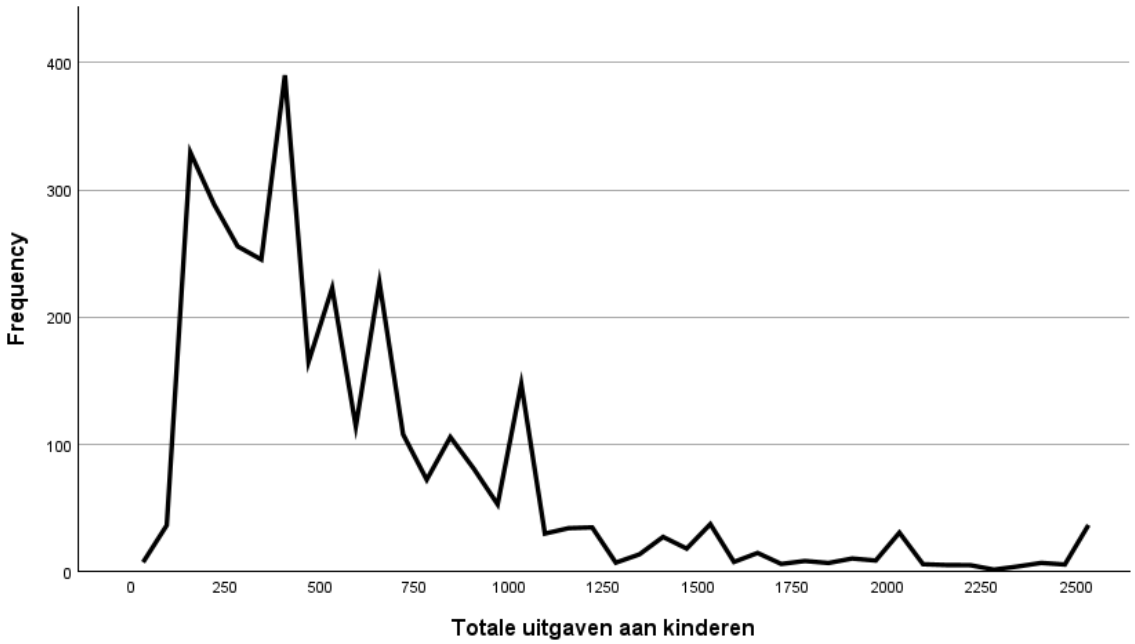
12 Bijlage 12. Uitgaven gerapporteerd in survey

12.1 Uitgaven aan kinderen

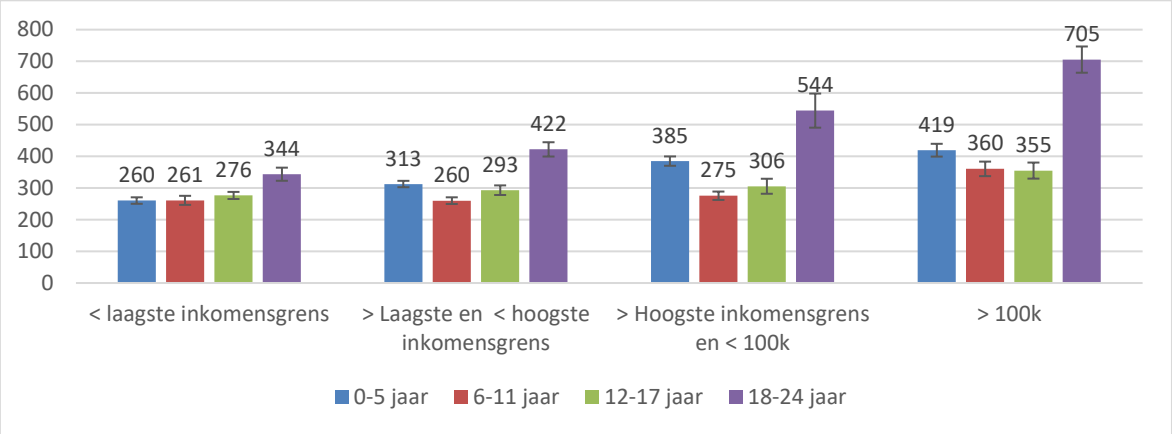
Figuur 137 Boxplot voor totale maandelijkse uitgaven aan kinderen, per kind

Figuur 138 Verdeling van de totale maandelijkse uitgaven aan kinderen

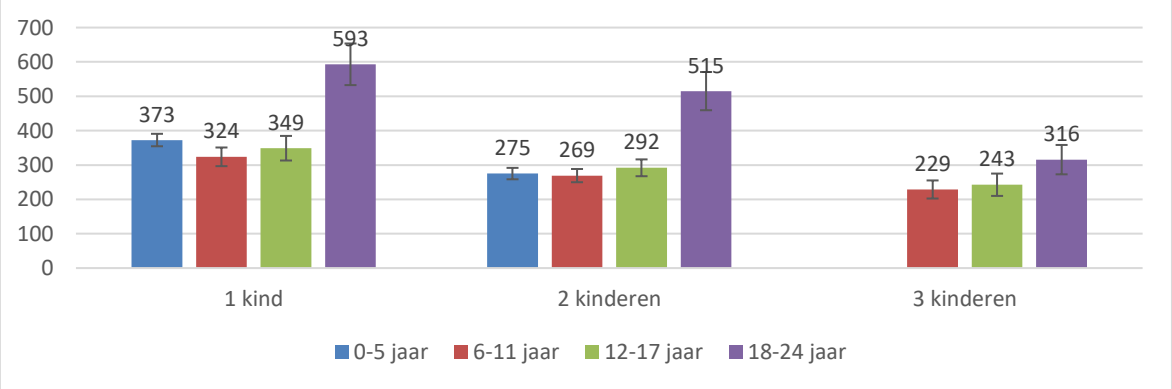
Figuur 139 Totale uitgaven per kind, volgens inkomen en leeftijd oudste kind

Opmerkingen: n = 3142

Hier valt vooral de relatief hogere uitgaven per kind voor gezinnen waar het jongste kind jonger dan 6 is in de inkomensgroepen boven de hoogste inkomensgrens. Hier spelen mogelijk de uitgaven aan kinderopvang een rol, waar deze gezinnen misschien minder beroep doen op inkomensgerelateerde opvang en ook de directe kosten voor inkomensgerelateerde opvang voor hen vaak hoger zullen liggen. Een deel van deze uitgaven kan mogelijk gecompenseerd worden via fiscale voordelen maar deze werden in het survey-onderzoek niet mee in rekening genomen.

Figuur 140 Totale uitgaven per kind, volgens aantal kinderen en leeftijd oudste kind

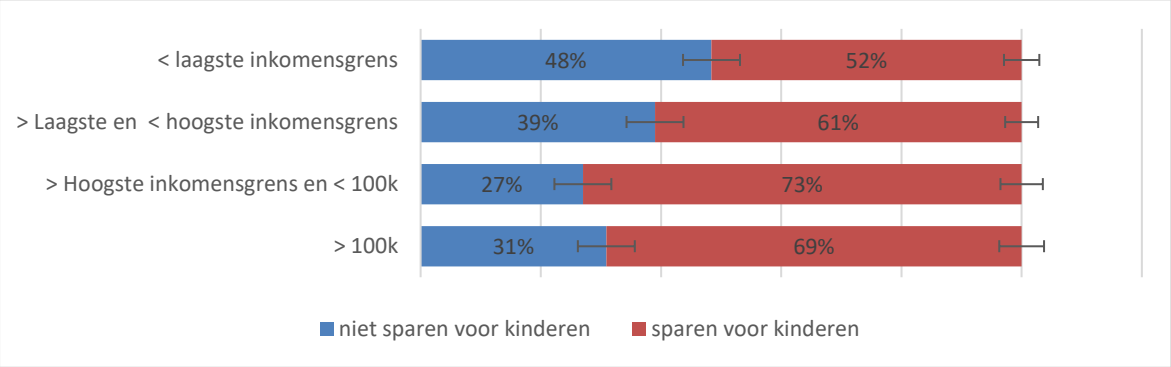
Opmerkingen: n = 3142

Hier zien we vooral dat de hogere uitgaven per kind in gezinnen met 1 kind boven de 18 gemiddeld een stuk hoger liggen dan de uitgaven per kind in gezinnen met meerdere kinderen waar het oudste kind 18 of ouder is, dat is niet onlogisch omdat er in deze gezinnen waarschijnlijk veelal nog kinderen aanwezig zijn die jonger zijn en niet geconfronteerd worden met bijvoorbeeld hoge studiekosten of uitgaven aan een kot.

12.2 Sparen voor kinderen

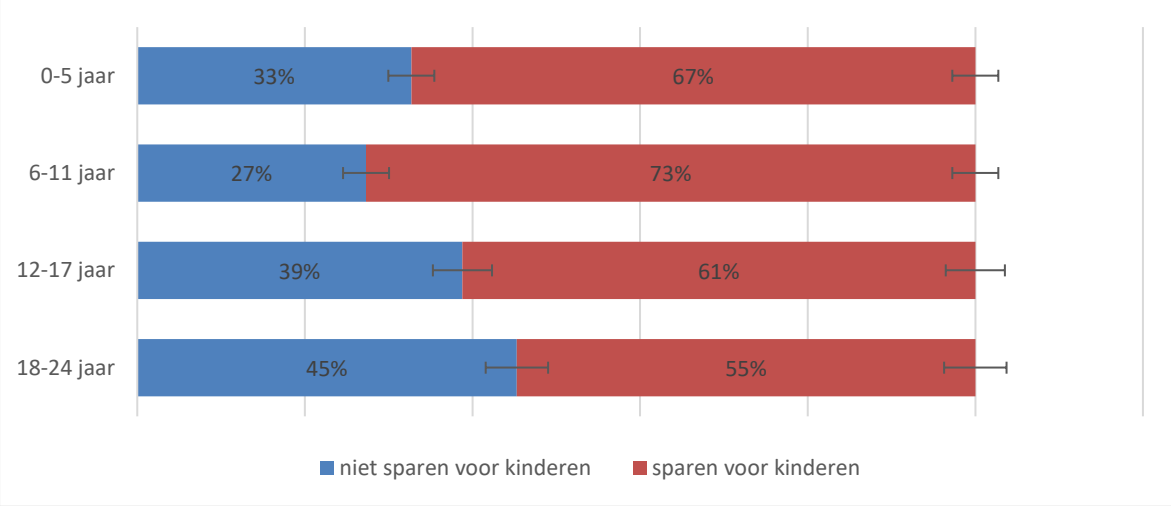
Gezinnen die uitgaven hebben voor sparen voor kinderen zijn proportioneel vaker gezinnen met een inkomen boven de hoogste inkomensgrens en gezinnen met kinderen jonger dan 18.

Figuur 141 Aandeel respondenten die wel of geen uitgaven voor sparen voor kinderen rapporteert volgens inkomen

Opmerkingen: aandeel volgens inkomensgroep (DWH) , DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; n = 4019

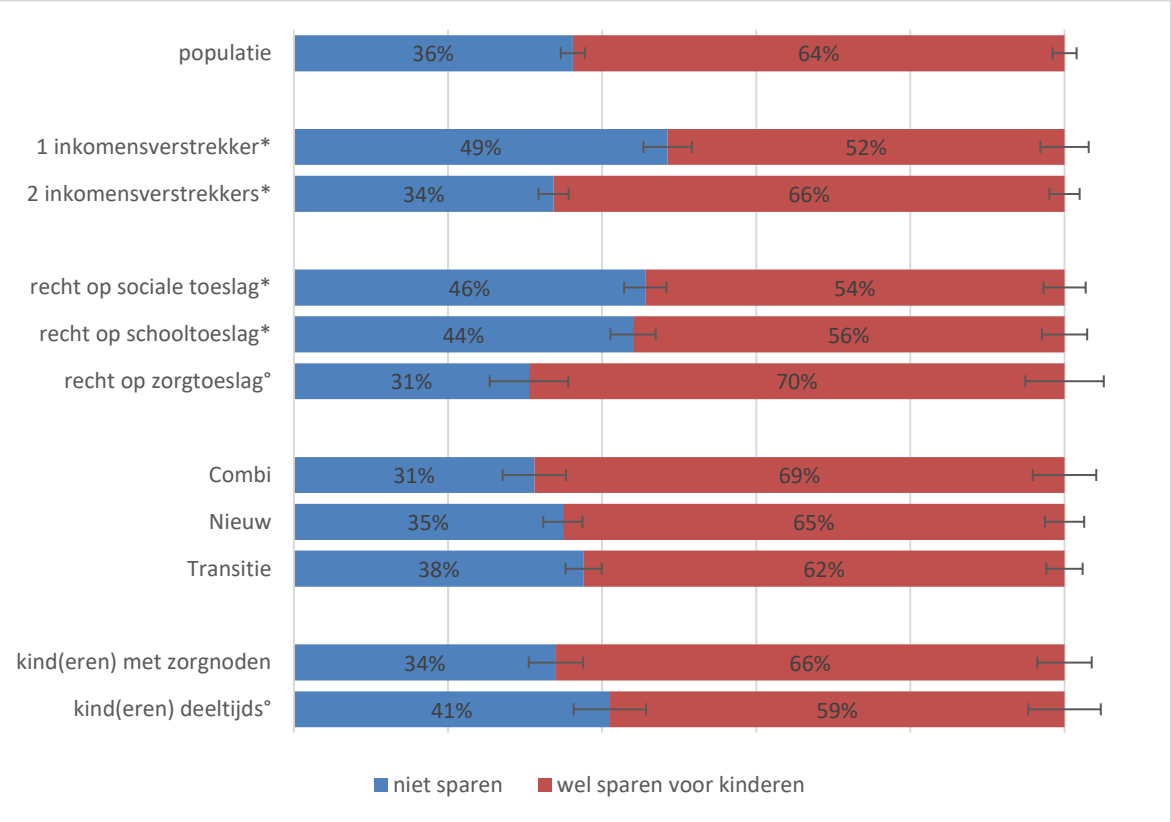
Figuur 142 Aandeel respondenten die wel of geen uitgaven voor sparen voor kinderen rapporteert volgens leeftijd oudste kind.

Opmerkingen: aandeel volgens leeftijd oudste kind (DWH) , DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; n = 4019

Daarnaast blijken gezinnen met twee inkomensverstrekkers vaker te rapporteren te sparen dan gezinnen met 1 inkomensverstrekker in het feitelijk gezin, gezinnen met recht op sociale of schooltoeslag sparen minder vaak voor kinderen dan gezinnen zonder deze toeslagen terwijl gezinnen met recht op zorgtoeslag relatief iets vaker rapporteren te sparen voor kinderen dan gezinnen zonder recht op zorgtoeslagen. Ouders van kinderen die deeltijds in het gezin verblijven rapporteren relatief minder vaak te sparen dan gezinnen waar alle kinderen voltijds in het gezin verblijven.

Figuur 143 Aandeel respondenten die wel of geen uitgaven voor sparen voor kinderen rapporteert volgens andere kenmerken.

*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 4019 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 3697 (zorgnoden) en n = 3981 (deeltijds)*

13 Bijlage 13. Volstaat het Groeipakket volgens gezinnen zelf om de kosten van kinderen te dekken?

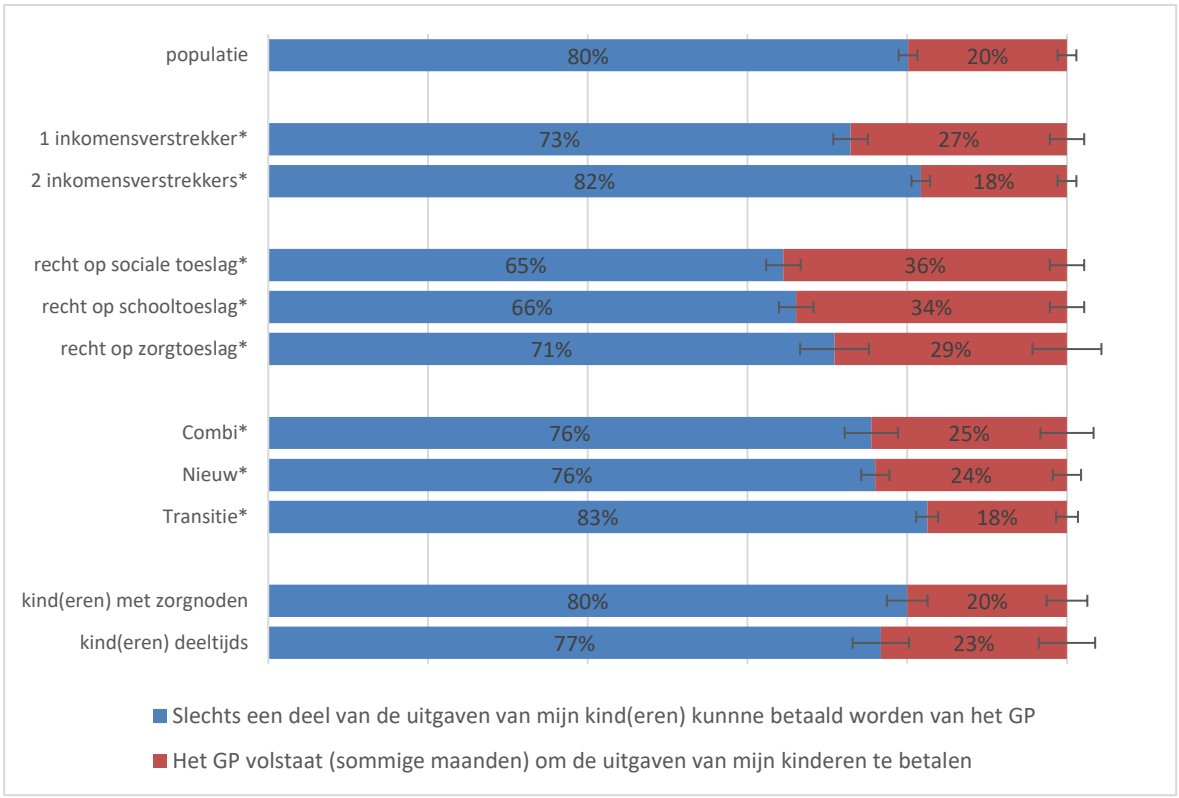
13.1 In welke mate volstaat het Groeipakket om de eigen kosten van kinderen te dekken?

13.1.1 Volstaat het Groeipakket voor alle uitgaven van de eigen kinderen?

13.1.1.1 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de beoordeling van al dan niet volstaan van het Groeipakket

In onderstaande figuur wordt de verdeling binnen de volledige populatie weergegeven en de verdeling binnen specifieke subgroepen. Hieruit blijkt dat gezinnen met 1 inkomensverstrekker in het feitelijk gezin relatief iets vaker aangeven dat het Groeipakket (sommige maanden) volstaat om de kosten van kinderen te betalen (27%) in vergelijking met gezinnen met twee inkomensverstrekkers (18%). Gezinnen met recht op sociale toeslag geven ook vaker aan dat het Groeipakket sommige maanden volstaat (36% van deze gezinnen), evenals gezinnen met recht op schooltoeslag (34%) of recht op zorgtoeslag (29%) in vergelijking met gezinnen die hier geen recht op hebben (respectievelijk 13%, 14% en 19%). Gezinnen in het nieuwe systeem Groeipakket (24%) en gezinnen waarbij sommige kinderen de oude kinderbijslag ontvangen en sommige in het nieuwe systeem zitten (25%) geven ook vaker dan transitiegezinnen (18%) aan dat het Groeipakket sommige maanden volstaat.

Figuur 144 Aandeel gezinnen waarbij het Groeipakket (sommige maanden) volstaat om de uitgaven van de kinderen betalen

*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5473 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4848 (zorgnoden) en n = 5215 (deeltijds)*

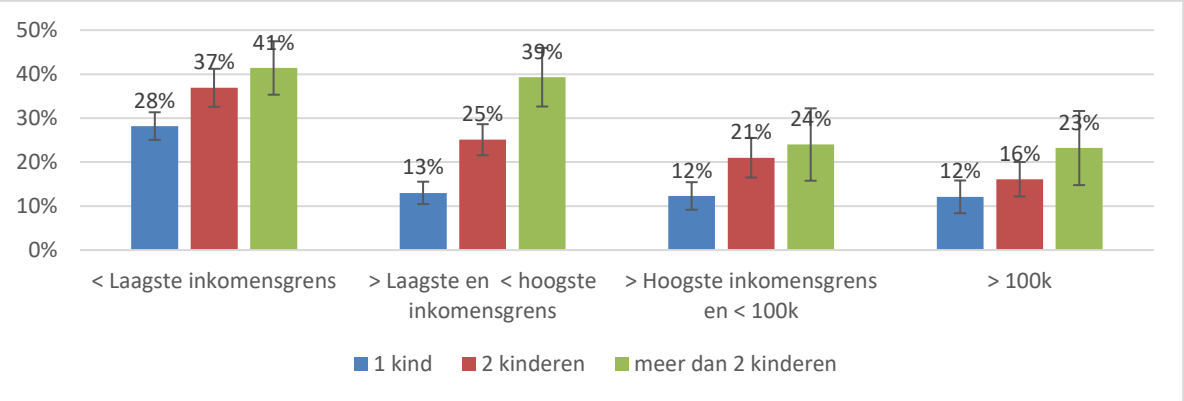
13.2 Welk aandeel van de uitgaven voor kinderen worden gedekt met het Groeipakket?

13.2.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

Er blijkt ook een significant interactie-effect tussen inkomensgroep en aantal kinderen die impact heeft op het aandeel gezinnen dat zegt meer dan de helft van de uitgaven van de kinderen te kunnen betalen met het Groeipakket. Dit wordt hieronder weergegeven in de figuur.

Bij gezinnen onder de laagste inkomensgrens en bij gezinnen boven de hoogste inkomensgrens is er vooral een verschil tussen de ervaring van kostendekking tussen gezinnen met 1 kind en gezinnen met meer dan 1 kind. Bij de gezinnen met een inkomen tussen de laagste en hoogste inkomensgrens ervaren de grotere gezinnen met meer dan 2 kinderen relatief vaker (39% van deze gezinnen) dat het Groeipakket meer dan de helft van de kosten dekt dan gezinnen met 2 kinderen (25%), die dit op hun beurt wel duidelijk vaker ervaren dan de gezinnen met 1 kind binnen deze inkomensgroep (13%). Dit is niet zo vreemd aangezien in deze inkomensgroep tussen de laagste en hoogste inkomensgrens immers zowel gezinnen zitten die sociale toeslag ontvangen en gezinnen die geen recht hebben sociale toeslag, wat voor een groot deel samengaat met gezinsgrootte (van de gezinnen met een of twee kinderen in deze inkomensgroep heeft ongeveer 19% recht op sociale toeslag, bij de gezinnen met meer dan 2 kinderen ligt dit op 46%).

Figuur 145 Aandeel van de gezinnen volgens inkomensgroep en aantal kinderen die zegt meer dan de helft van de kosten van kinderen te kunnen betalen met het Groeipakket.

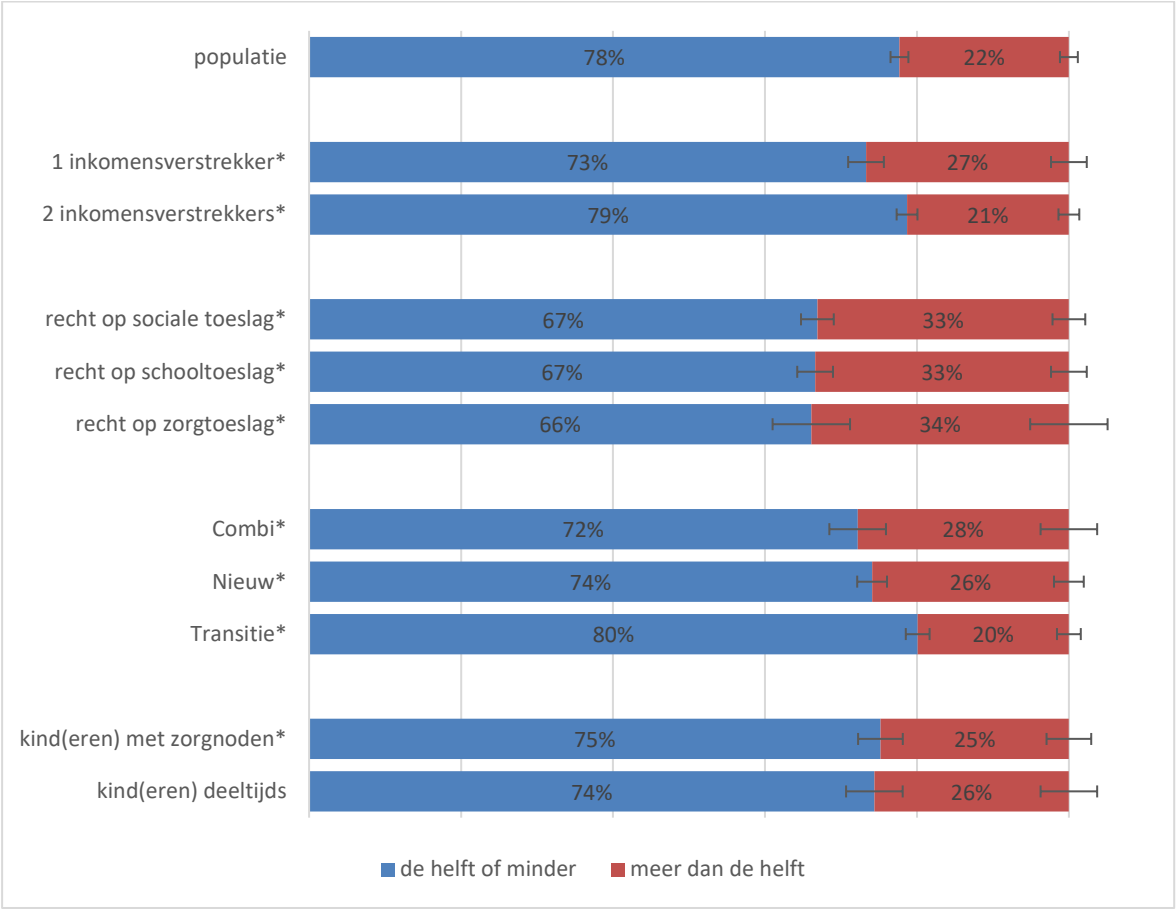

Opmerkingen: n = 4878

13.2.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met het aandeel gedekt door het Groeipakket

In de volgende figuur wordt de verdeling gegeven van het aandeel respondenten die de helft of minder of meer dan de helft van de uitgaven van de kinderen met het Groeipakket zegt te kunnen betalen.

Figuur 146 Aandeel gezinnen waarbij het Groeipakket de helft of minder of meer dan de helft van de uitgaven van de kinderen kan dekken

*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 4878 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4371 (zorgnoden) en n = 4839 (deeltijds)*

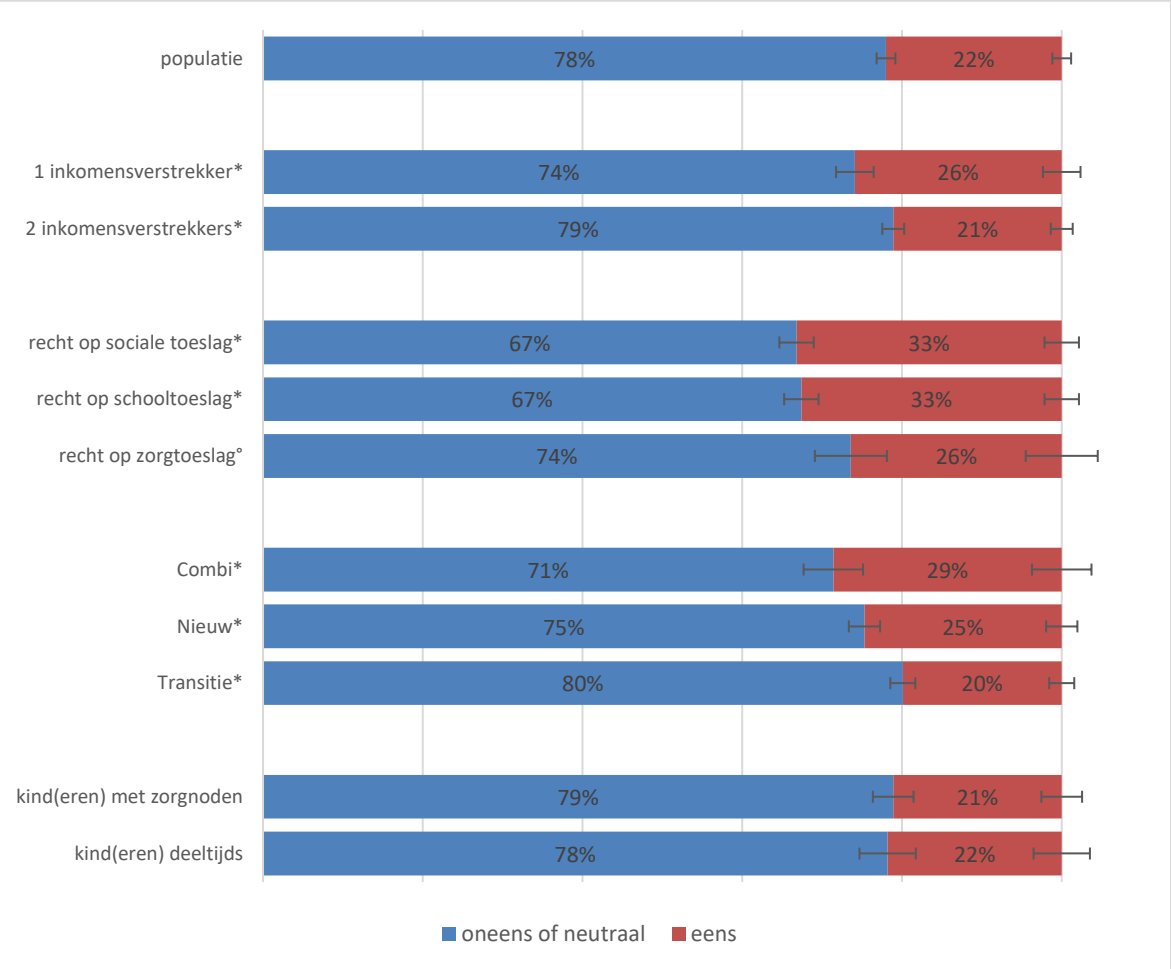
Hieruit blijkt dat gezinnen met 1 inkomensverstrekker in het feitelijk gezin relatief iets vaker aangeven meer dan de helft van de kosten van kinderen te kunnen betalen (27%) in vergelijking met gezinnen met twee inkomensverstrekkers (18%). Ongeveer een derde van de gezinnen met recht op sociale toeslag, schooltoeslag of zorgtoeslag geeft aan meer dan de helft van de uitgaven van de kinderen te kunnen betalen met het Groeipakket, wat aanzienlijk hoger is dan bij de gezinnen die hierop geen recht hebben (respectievelijk 18%, 18% en 22%). Gezinnen in het nieuwe systeem Groeipakket (26%) en gezinnen waarbij sommige kinderen in het oude kinderbijslag en sommige in het nieuwe Groeipakket systeem zitten (28%) geven ook vaker dan transitiegezinnen (20%) aan meer dan de helft van de uitgaven met het Groeipakket te kunnen betalen. Gezinnen met kinderen met extra zorgnoden (25%) en gezinnen met deeltijdse kinderen (26%) zeggen ook iets vaker meer dan de helft van de uitgaven voor kinderen te kunnen betalen met het GROEIPAKKET dan gezinnen zonder deze kenmerken (21% en 22%).

13.3 Perceptie van de mate waarin het Groeipakket de minimale kosten van kinderen dekt

13.3.1 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de inschatting van de toereikendheid van het Groeipakket om minimumkosten van kinderen te betalen

Naast inkomen, aantal kinderen en leeftijd van het oudste kind spelen nog andere kenmerken van gezinnen een rol bij de beoordeling van de mate waarin het Groeipakket volstaat om de minimale kosten van kinderen te dekken. Meer gezinnen met 1 inkomensverstrekker (26%) zijn het eens dat het Groeipakket volstaat om de minimumkosten van kinderen te dekken in vergelijking met gezinnen met twee inkomensverstrekkers (21%); gezinnen met recht op sociale toeslag (33%), schooltoeslag (33%) of zorgtoeslag (26%) geven vaker aan dat volgens hen het Groeipakket volstaat voor minimumkosten dan gezinnen waar er geen recht is (respectievelijk 17%, 18% en 22%). Gezinnen die in een combinatie van oude kinderbijslag en nieuw Groeipakket zitten schatten het Groeipakket ook vaker als toereikend voor minimale kosten in (29%) dan gezinnen in het nieuwe systeem (25%) of gezinnen in het oude systeem (20%).

Figuur 147 Aandeel eens/oneens of neutraal voor de stelling dat het Groeipakket volstaat om de minimumkosten van kinderen te betalen.

*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5385 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4800 (zorgnoden) en n = 5329 (deeltijds)*

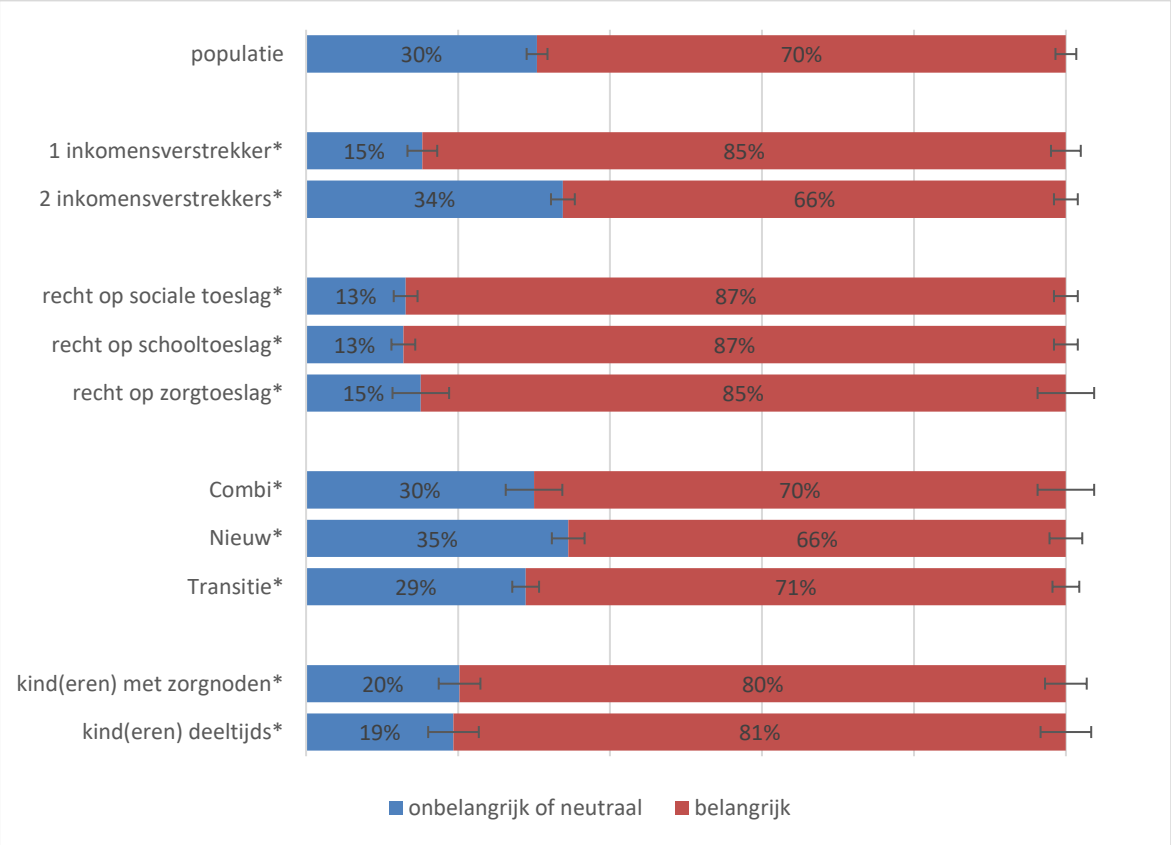
13.4 Subjectief belang van het Groeipakket in het inkomen en de inschatting van stress bij het wegvallen van het Groeipakket

13.4.1 Belang van het Groeipakket in het gezinsbudget

13.4.1.1 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de inschatting van het belang van het Groeipakket

Het belang van het Groeipakket in het gezinsbudget is relatief groter bij gezinnen met maar 1 inkomensverstrekker (85%) dan bij gezinnen met 2 inkomensverstrekkers (66%), bij gezinnen met recht op sociale toeslag (87%), recht op schooltoeslag (87%) of recht op zorgtoeslag (85%) dan bij gezinnen zonder deze toeslagen (respectievelijk 62%, 62% en 69%), bij transitiegezinnen en gezinnen in een gecombineerd systeem (71% en 70%) in vergelijking met gezinnen in het nieuwe systeem Groeipakket (66%), bij gezinnen met kinderen met zorgaandoeningen (80%) en bij gezinnen waar niet alle kinderen voltijds in het gezin verblijven (81%) in vergelijking met gezinnen zonder deze kenmerken (65% en 68%).

Figuur 148 Aandeel antwoorden voor het subjectief belang van het Groeipakket in het gezinsbudget.

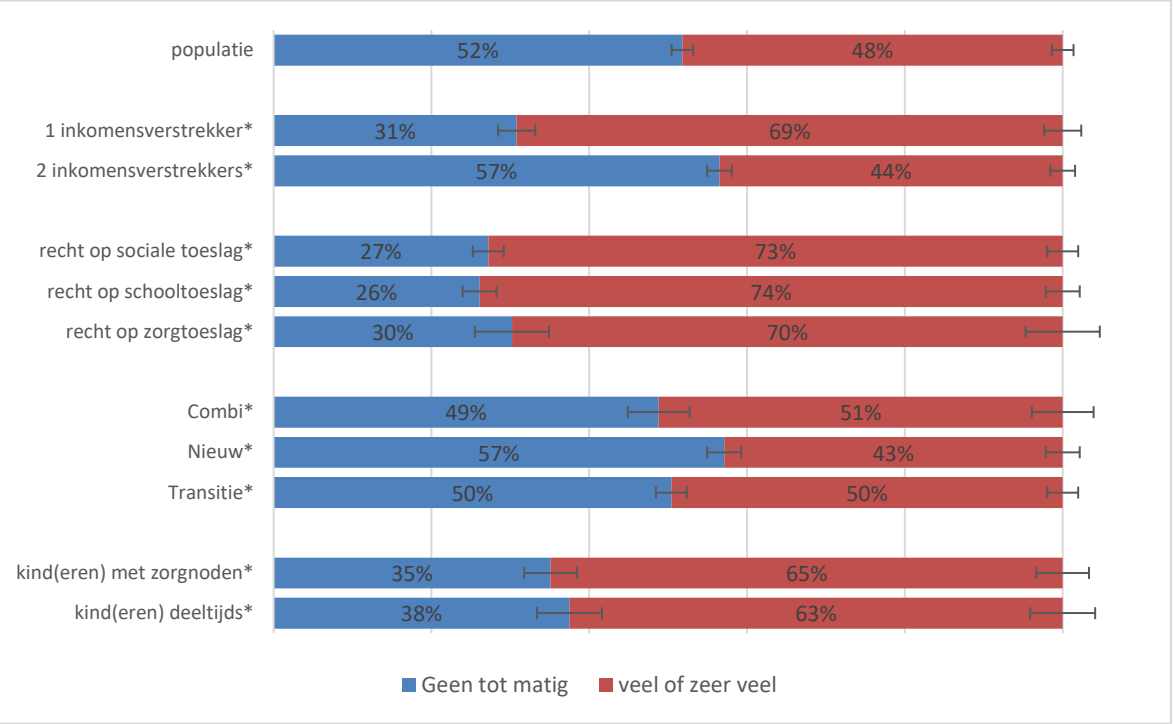
*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5460 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4833 (zorgnoden) en n = 5402 (deeltijds)*

13.4.2 Stress bij eenmalig wegvallen van het Groeipakket

13.4.2.1 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de inschatting van financiële stress bij het wegvallen van het Groeipakket

Het eenmalig wegvallen van het Groeipakket zou tot (zeer) veel stress leiden vooral bij gezinnen met 1 inkomensverstrekker (69%) tegenover 2 inkomensverstrekkers (44%)), bij gezinnen met recht op sociale toeslag (73%), recht op schooltoeslag (74%) of recht op zorgtoeslag (70%) leidt tot meer stress dan gezinnen zonder deze toeslagen (respectievelijk 38%, 37% en 47%), dat dit meer zou leiden tot stress bij gezinnen uit het oude systeem (50%) of een combinatie van oud en nieuw systeem (51%) dan bij gezinnen die volledig binnen het nieuwe systeem vallen (43%) en dat dit meer zou leiden tot stress bij gezinnen met een kind met zorgnoden (65%) en bij gezinnen met kinderen die niet voltijds in het gezin verblijven (63%) dan wanneer er geen kinderen met zorgnoden (42%) of enkel voltijdse kinderen in het gezin zijn (46%).

Figuur 149 Aandeel antwoorden voor het ervaren van financiële stress bij eenmalig wegvallen van het Groeipakket.

*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5459 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4836 (zorgnoden) en n = 5203 (deeltijds)*

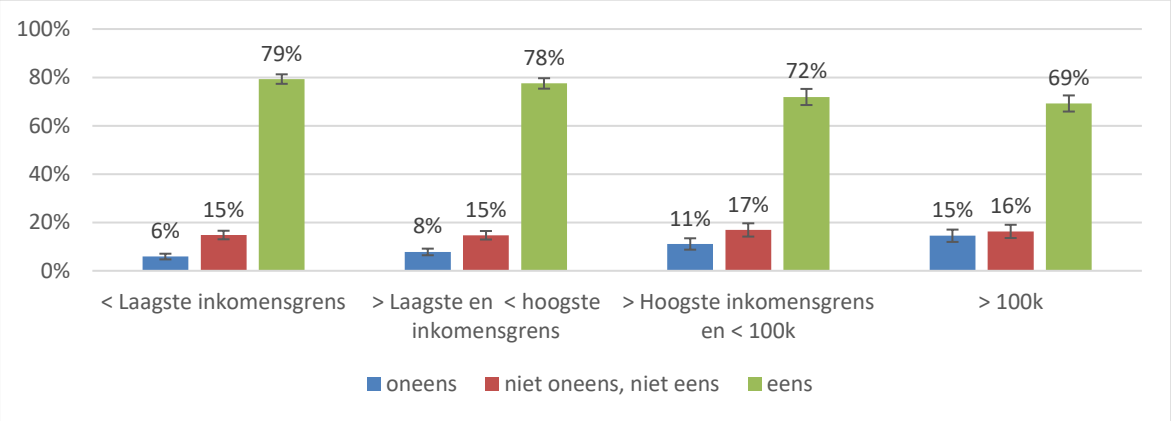
14 Bijlage 14. Het belang van de vrije besteedbaarheid van het Groeipakket en opinies over selectiviteit

14.1 Het belang van vrije besteedbaarheid volgens respondenten

14.1.1 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

14.1.1.1 Inkomensgroep

Figuur 150 Verdeling van de antwoorden op 'Het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden' volgens inkomen

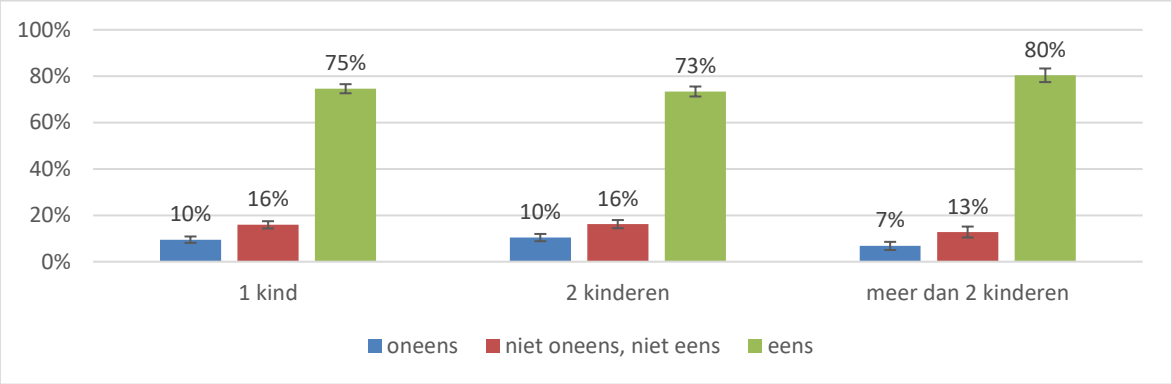

Opmerkingen: n = 5391.

14.1.1.2 Gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

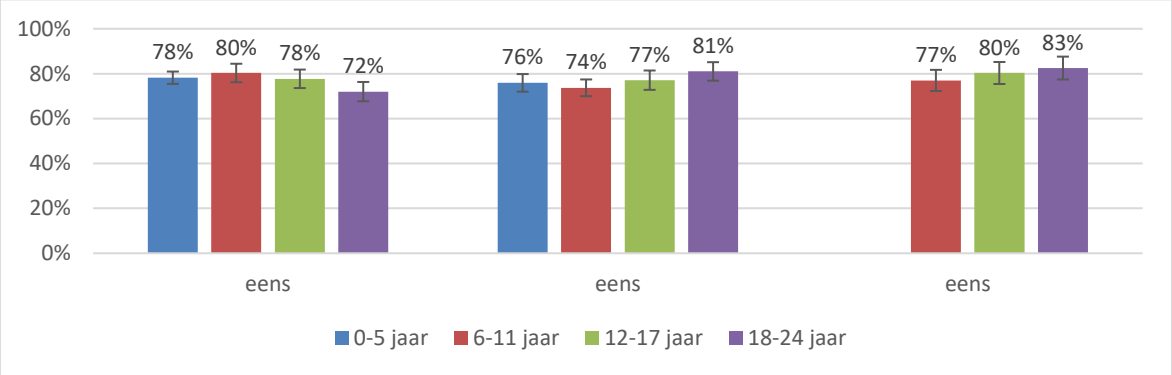
Er is een minder duidelijke relatie met het aantal kinderen en de interactie met de leeftijd van het oudste kind op de mening rond vrije besteedbaarheid. Gezinnen met 1 kind en gezinnen met 2 kinderen zijn het relatief minder vaak eens dat het belangrijk is dat gezinnen zelf kunnen beslissen over hoe ze het Groeipakket besteden (OR 0.70; 0.56-0.88 en OR 0.72; 0.58-0.89) dan gezinnen met meer dan 2 kinderen. Daarnaast zien we dat het aandeel respondenten die het goed vinden dat ouders zelf kunnen kiezen wat ze met het Groeipakket doen lager ligt bij gezinnen met 1 kind wanneer dit kind ouder is dan 18 in vergelijking met 1-kind gezinnen met jongere kinderen, terwijl dit verschil tussen leeftijd van het oudste kind niet zo duidelijk is in gezinnen met meer dan 1 kind. Mogelijk gaan ouders van veelal studerende kinderen redeneren dat de vrije besteedbaarheid iets minder belangrijk wordt omdat een aanzienlijk deel van de uitgaven van deze oudere kinderen zal gaan naar onderwijskosten.

Figuur 151 Verdeling van de antwoorden op 'Het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden' volgens aantal kinderen.

Opmerkingen: n = 5391

Figuur 152 Proportie gezinnen die het eens is met de uitspraak 'ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen' volgens aantal kinderen en leeftijd oudste kind.

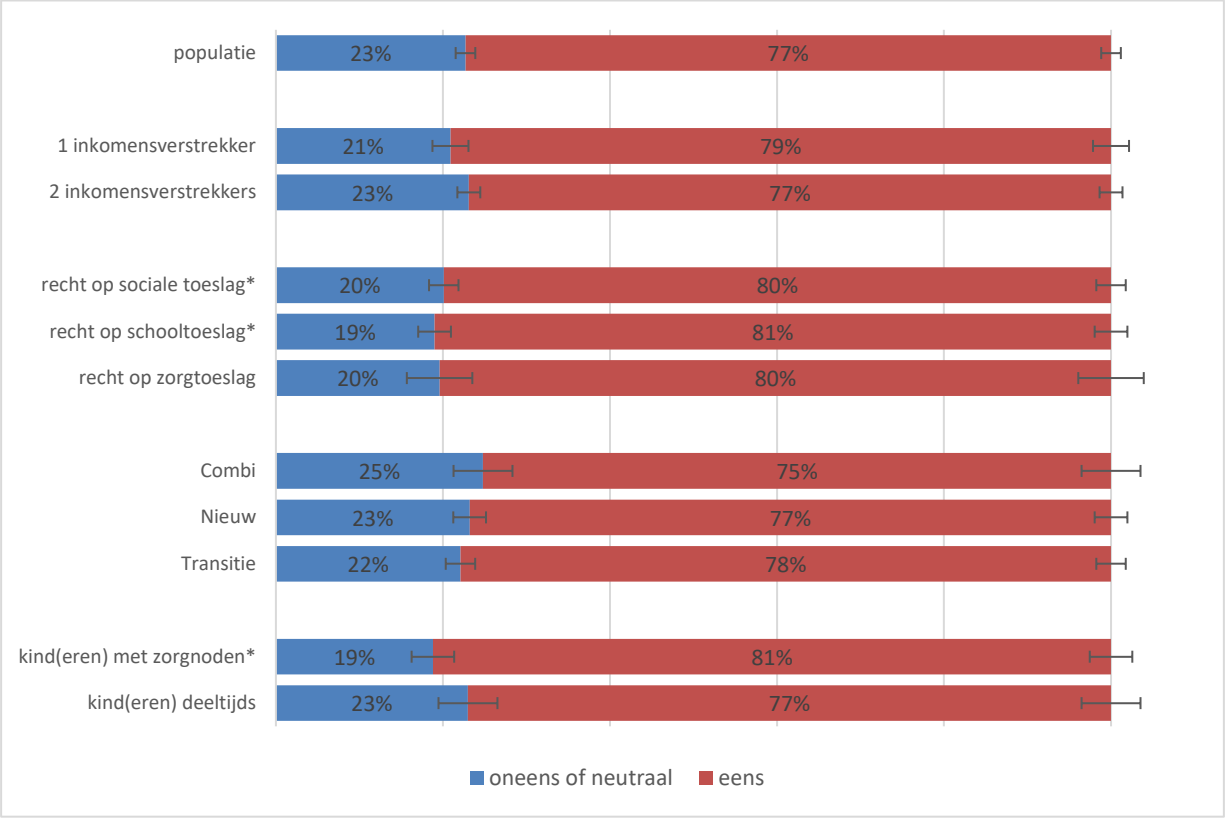

Opmerkingen: n = 5392

14.1.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de opinie over vrije besteedbaarheid.

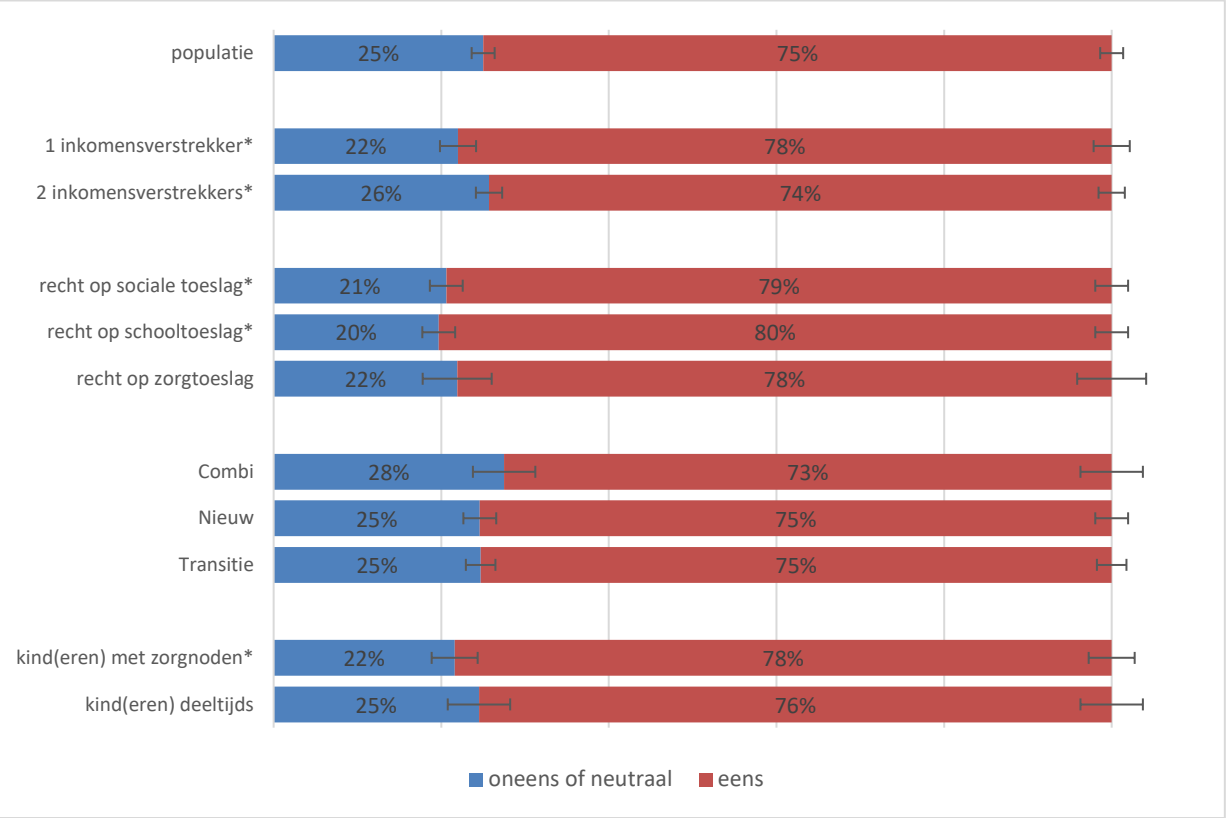
In de onderstaande figuren wordt de verdeling van de opinies voor de volledige populatie getoond evenals de verdeling volgens specifieke subgroepen. Gezinnen met recht op sociale toeslag (80%) en gezinnen met recht op schooltoeslag (81%) geven vaker aan dan gezinnen zonder dit recht (76% en 76%) dat ze het goed vinden dat ouders mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen, net als gezinnen waar een kind aanwezig is met zorgnoden dit vaker vinden (81%) dan gezinnen zonder een kind met zorgnoden (76%), een vergelijkbaar patroon zien we bij de stelling rond het belangrijk vinden dat gezinnen zelf kunnen beslissen over hoe het Groeipakket te besteden. Daarnaast geven gezinnen met één inkomensvertrekker in het feitelijk gezin vaker aan dat het belangrijk is dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden (78%) dan gezinnen met 2 inkomensverstrekkers (74%).

Figuur 153 Aandeel gezinnen die het eens/oneens zijn met de stelling “Ik vind het goed dat ouders zelf mogen kiezen wat ze met het Groeipakket doen”.

*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5392 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4809 (zorgnoden) en n = 5336 (deeltijds)*

Figuur 154 Aandeel gezinnen die het eens/oneens zijn met de stelling “Het is belangrijk dat gezinnen zelf kunnen beslissen hoe ze het Groeipakket besteden”.

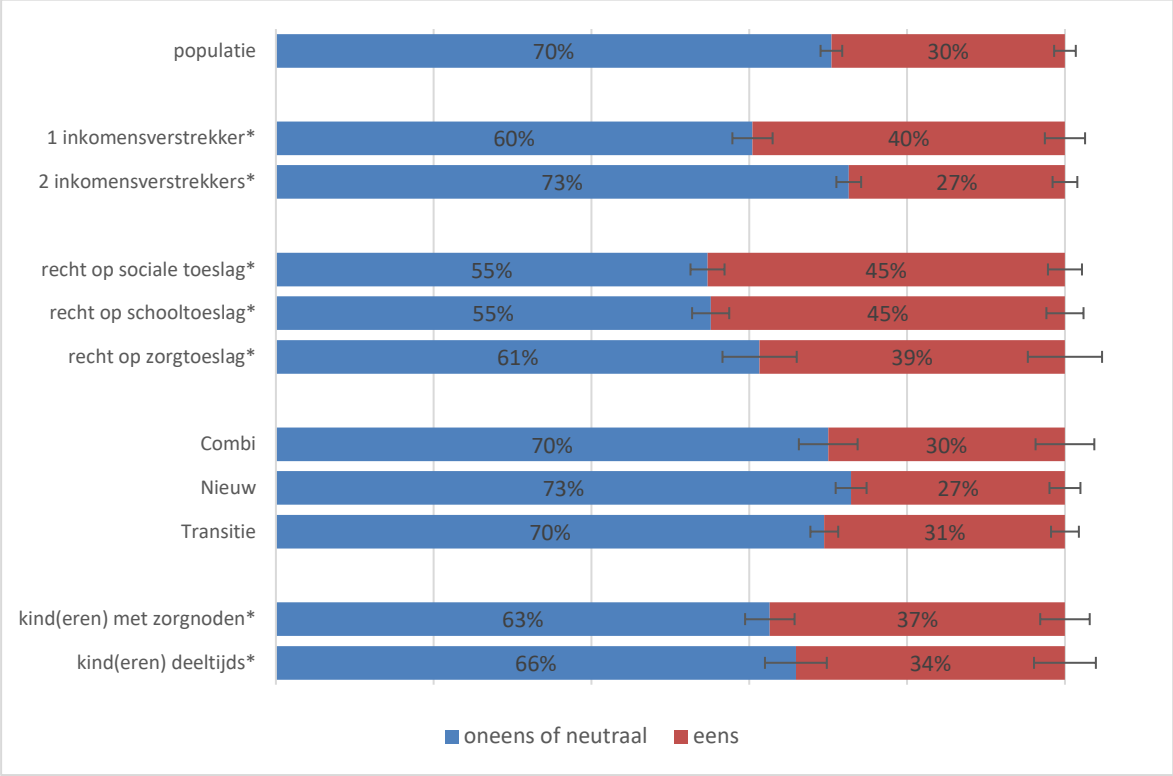
*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. . n = 5391 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4809 (zorgnoden) en n = 5336 (deeltijds)*

14.2 Nadelen van in-kind benefits t.o.v. vrije besteedbaarheid van het Groeipakket

14.2.1 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de gevolgen van een gebrek aan vrije besteedbaarheid.

Wanneer we een aantal andere factoren bekijken zien we dat er in verhouding bepaalde groepen het meer eens zijn met de uitspraak “Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen”, namelijk gezinnen met 1 inkomensverstrekker (40%) tegenover gezinnen met 2 inkomensverstrekkers (27%), gezinnen met recht op sociale (45%), school- (45%) of zorgtoeslag (39%) denken vaker in de problemen te komen in dat geval dan gezinnen zonder deze toeslag (respectievelijk 23%; 23% en 29%) , gezinnen waar kinderen met zorgnoden aanwezig zijn (37%) meer dan gezinnen zonder kinderen met zorgnoden (26%) en gezinnen waar een of meerdere kinderen niet voltijds in het gezin verblijven vaker (34%) dan gezinnen waar alle kinderen voltijds verblijven (29%).

Figuur 155 Aandeel gezinnen die het eens/oneens zijn met de stelling “Als mijn Groeipakket rechtstreeks gebruikt zou worden om bijvoorbeeld mijn schoolfacturen of kinderopvang te betalen, dan zou ik in de problemen komen om andere uitgaven te betalen”

*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey: data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5430 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4829 (zorgnoden) en n = 5374 (deeltijds)*

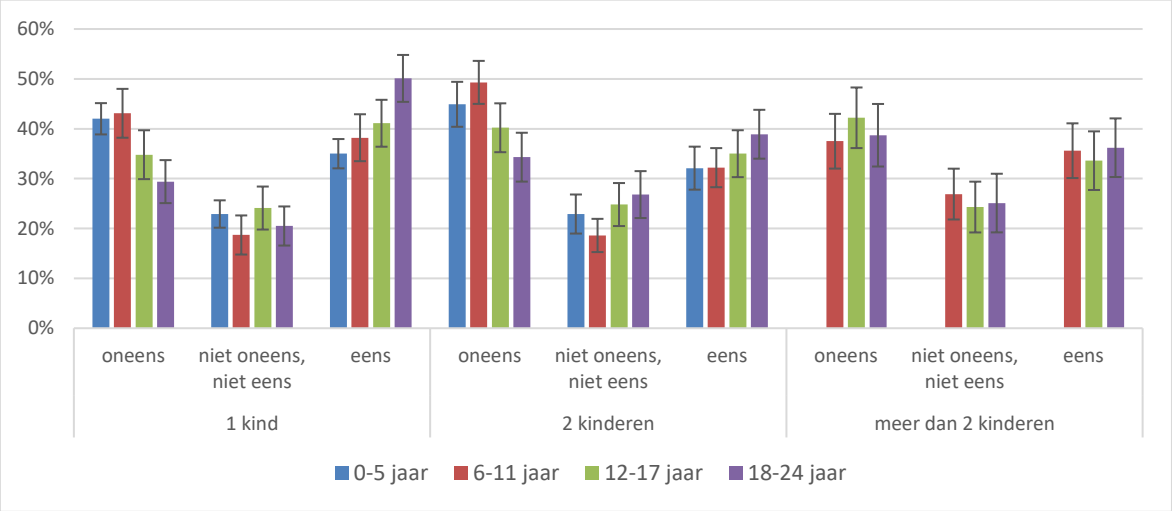
14.3 Opinies over selectiviteit van het Groeipakket

14.3.1 Inkomensselectiviteit

14.3.1.1 Leeftijd oudste kind en aantal kinderen

Gezinnen waarbij het **oudste kind jonger is dan 6 jaar** zijn het vaker oneens met het idee dat het Groeipakket de minimale kosten van kinderen in armoede moet dekken (OR 1.99, 95% CI 1.13-3.49) en zijn **vaker tegenstander van inkomensselectiviteit** (OR 1.69, 95% CI 1.25-2.28) in vergelijking met gezinnen met een kind van 18 jaar of ouder. Bij inkomensselectiviteit is er echter ook een interactie tussen leeftijd oudste kind en aantal kinderen. Vooral bij kleinere gezinnen is men het vaker oneens is met inkomensselectiviteit afhankelijk van de leeftijd van het oudste kind (hoe jonger het oudste kind, hoe meer men tergen inkomensselectiviteit lijkt te zijn) terwijl zeker bij grotere gezinnen de tegenstand tegen inkomensselectiviteit minder afhankelijk is van de leeftijd van het oudste kind.

Figuur 156 Verdeling van antwoorden voor de stelling 'Het Groeipakket moet sterker afhangen van het inkomen (hoger bedrag voor lage inkomens en lager bedrag voor hogere inkomens)' volgens leeftijd oudste kind en aantal kinderen.

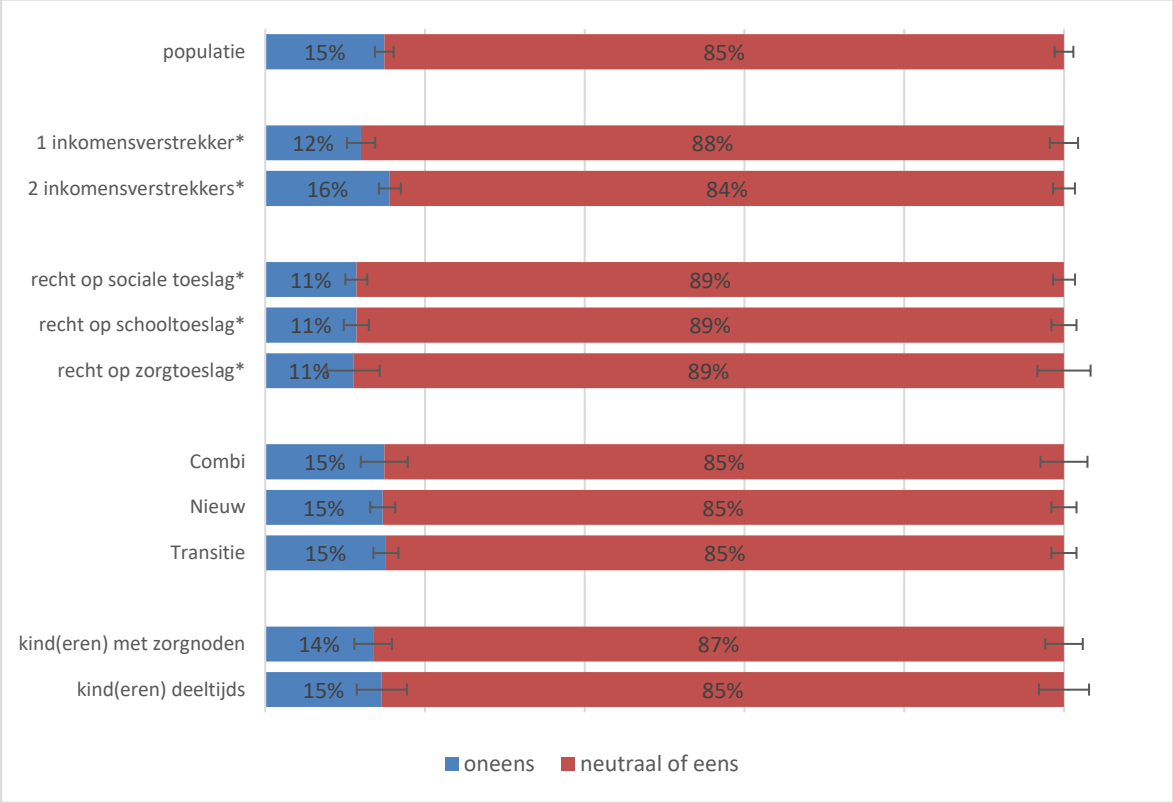

Opmerkingen: n =5388

14.3.2 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de opinie over inkomens-selectiviteit van het Groeipakket

Er is relatief minder tegenstand tegen het idee dat het Groeipakket voor gezinnen in armoede minstens de minimumkosten van kinderen moet dekken wanneer er 1 inkomensverstrekker in het feitelijk gezin is (12%) tegenover 2 inkomensverstrekkers (16%), wanneer er recht is op sociale toeslag (11%) tegenover geen recht (16%), wanneer er recht is op schooltoeslag (11%) tegenover wanneer er geen recht is op schooltoeslag (16%) en wanneer er recht is op zorgtoeslag (11%) tegenover wanneer er geen recht is op zorgtoeslag (15%) .

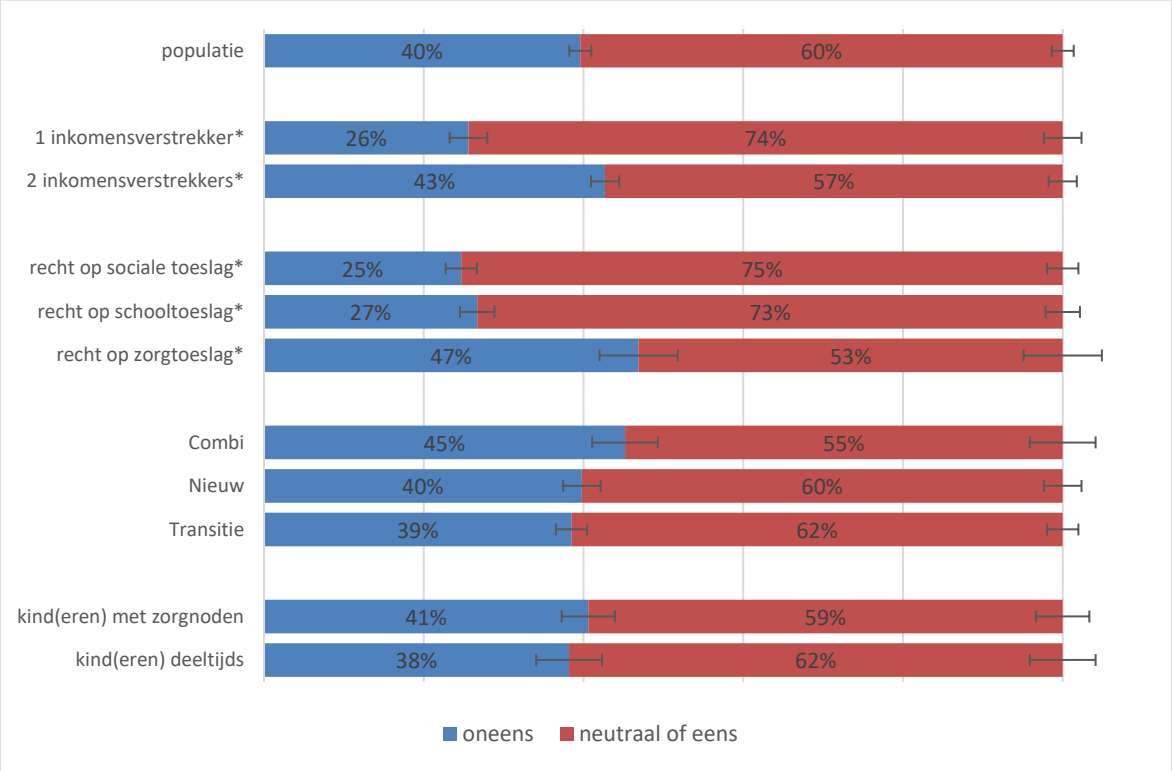
Figuur 157 Aandeel gezinnen die het oneens zijn vs eens of neutraal zijn met de stelling “Voor gezinnen in armoede moet het Groeipakket minstens de minimumkosten van kinderen dekken”

*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5388 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4801 (zorgnoden) en n = 5331 (deeltijds)*

Bij de stelling over inkomensselectiviteit waarbij het duidelijk is dat verhoogde bedragen voor gezinnen met lage inkomens gecompenseerd zullen worden door verlaagde bedragen voor gezinnen met een hoger inkomen zien we een iets verschillend patroon geassocieerd met meer of minder tegenstand. Gezinnen met twee inkomensverstrekkers zijn relatief vaker gekant tegen inkomensselectiviteit (43%) dan gezinnen met 1 inkomensverstrekker (26%), gezinnen zonder sociale of zorgtoeslag zijn vaker tegen inkomensselectiviteit (respectievelijk 46% en 45%) dan gezinnen die hierop wel recht hebben (respectievelijk 25% en 27% oneens met inkomensselectiviteit). Gezinnen met recht op zorgtoeslag zijn relatief vaker oneens met inkomensselectiviteit (47%) dan gezinnen zonder recht op zorgtoeslag (39%) en gezinnen die in een combinatie van het oude en nieuwe systeem van kinderbijslag/Groeipakket zitten zijn vaker oneens met inkomensselectiviteit (45%) dan gezinnen die volledig in het nieuwe of in het oude transitiesysteem zitten (39% en 40%).

Figuur 158 Aandeel gezinnen die het oneens vs. eens of neutraal zijn met de stelling “Het Groeipakket moet sterker afhangen van het inkomen (hoger bedrag voor lage inkomens en lager bedrag voor hogere inkomens)”.

*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH), recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5388 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4805 (zorgnoden) en n = 5331 (deeltijds)*

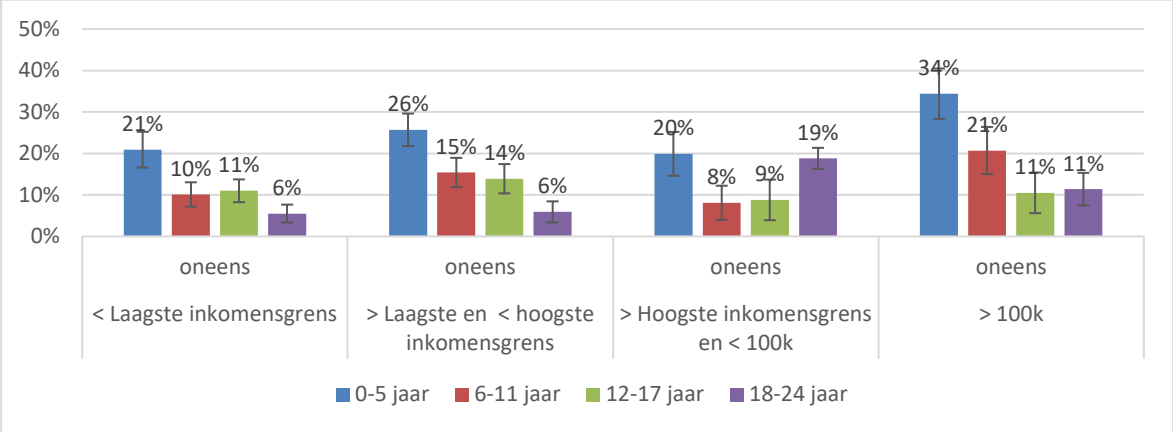
14.3.3 Leeftijdsselectiviteit

14.3.4 Verschillen volgens inkomensgroep, gezinsgrootte en leeftijd oudste kind

Uit het logistisch regressiemodel blijkt tegenstand tegen leeftijdsselectiviteit significant samen te hangen met inkomensgroep (F(3, 5174)= 7.12, p<.001) en de leeftijd van het oudste kind (F(3, 5174)= 65.77, p<.001) en de interactie tussen leeftijd oudste kind en inkomensgroep (F(9, 5168)= 2.13, p<.05).

Bij gezinnen met het oudste kind jonger dan 6 loopt het aandeel dat het oneens is op met het inkomen: van ongeveer één op de vijf bij de laagste inkomenscategorie tot ruim één op de drie bij de groep met een inkomen boven 100k. De hoge inkomensgroep met jonge kinderen zijn dus relatief het meest geneigd om het idee van leeftijdsselectiviteit af te wijzen. Tegelijk neemt binnen bijna elke **inkomens-groep** de kans op “oneens” af naarmate het oudste kind ouder is, zodat in de meeste inkomensgroepen (m.u.v. de groep met een inkomen tussen de hoogste leeftijdsgrens en 100k) er slechts zeer beperkte afwijzing is van het idee van leeftijdsselectiviteit. Inkomensverschillen in tegenstand tegen leeftijds-selectiviteit zijn dus vooral groot bij gezinnen met zeer jonge kinderen en worden kleiner naarmate de kinderen ouder zijn.

Figuur 159 Verdeling van de antwoorden op voor de stelling ‘Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen’ volgens inkomen en leeftijd oudste kind

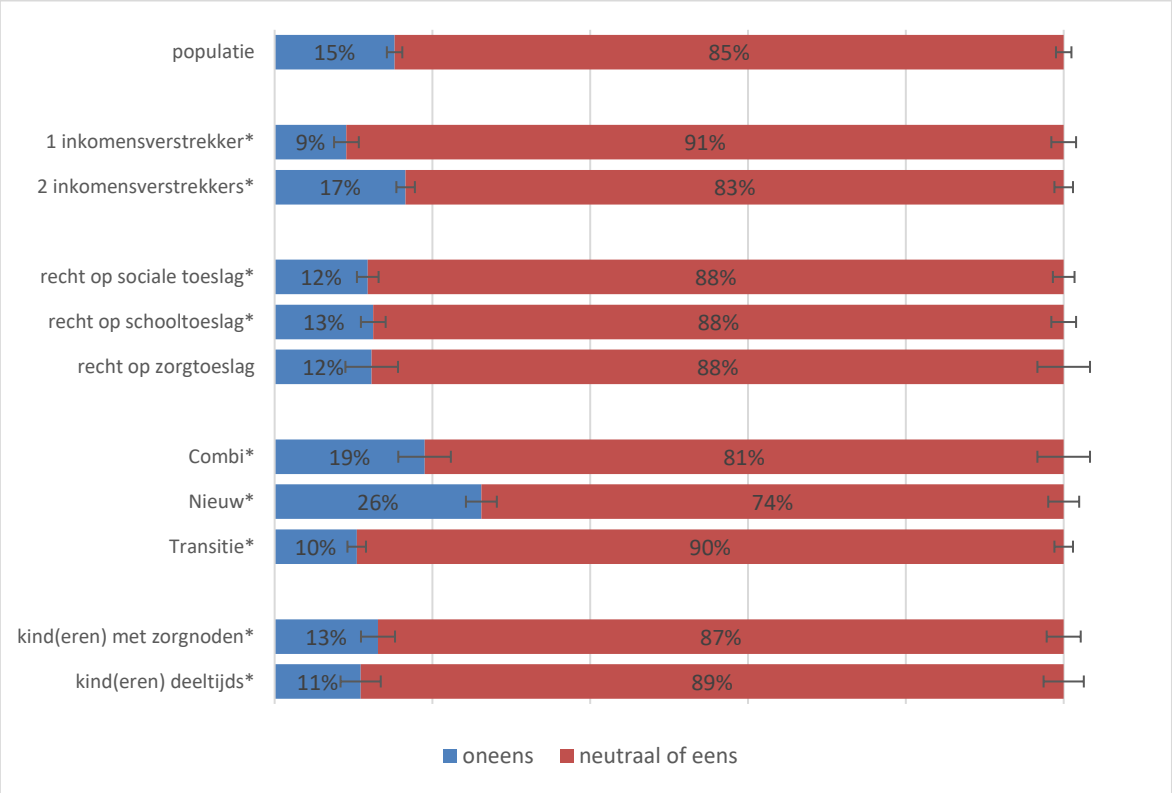

Opmerkingen: omwille van de leesbaarheid worden enkel de proportie antwoorden ‘oneens of helemaal oneens’ hier getoond, n = 5396

14.3.5 Overige kenmerken van gezinnen die samenhangen met de opinie over leeftijds-selectiviteit van het Groeipakket

In de onderstaande figuur wordt de verdeling van de opinies voor de volledige populatie getoond evenals de verdeling volgens specifieke subgroepen. Gezinnen met 2 inkomensverstrekkers zijn relatief iets vaker tegenstander van leeftijdsselectiviteit in het Groeipakket (17%) in vergelijking met gezinnen met 1 inkomensverstrekker (9%), gezinnen met recht op sociale toeslag of recht op schooltoeslag zijn minder gekant tegen leeftijdsselectiviteit (12% en 13%) dan gezinnen zonder deze toeslag (17% en 16%) en gezinnen zonder een kind met zorgnoden zijn iets vaker tegenstander van leeftijdsselectiviteit (16%) dan gezinnen waar een kind met zorgnoden aanwezig is (13%). Gezinnen die volledig binnen het nieuwe systeem Groeipakket vallen (met vooral jonge kinderen) zijn duidelijk ook relatief vaker tegen een leeftijdsgebonden Groeipakket (26%) dan gezinnen die het oude en nieuwe systeem combineren (19%) en gezinnen die volledig binnen het oude systeem vallen (10%) waar wel dergelijke leeftijdsselectiviteit geldt.

Figuur 160 Aandeel gezinnen die het oneens/eens of neutraal zijn met de stelling “Oudere kinderen moeten een hoger basisbedrag Groeipakket ontvangen dan jongere kinderen”

*Opmerkingen: aandeel volgens aantal inkomensverstrekkers (DWH) , recht op toeslagen (DWH), typegezin (DWH), zelf aangegeven aanwezigheid van kind(eren) met zorgnoden (survey) en aanwezigheid van kind(eren) die niet voltijds in het gezin verblijven (survey). DWH: data afkomstig uit het Datawarehouse Groeipakket; survey : data aangeleverd door respondenten zelf. * Statistisch significant verschil (*p < .01, ° p < 0.05) t.o.v. gezinnen zonder dit kenmerk. n = 5396 (voor populatie, inkomensverstrekker, recht op toeslagen en typegezin), n = 4810 (zorgnoden) en n = 5340 (deeltijds)*

Deel 3. Het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen en de impact ervan op armoede in Vlaanderen

Tim Goedemé, Ilse Cornelis en Bérénice Storms

Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn, Thomas More

Inleiding

In dit deel gaan we na welk aandeel de verschillende componenten van het Groeipakket hebben in het inkomen van gezinnen met kinderen in het algemeen en gezinnen in een kwetsbare situatie in het bijzonder. We maken hiervoor gebruik van de EU-SILC survey van 2023, die we op individueel niveau koppelen aan administratieve gegevens over de toegewezen toeslagen uit het Groeipakket voor 2022.

Na een uiteenzetting over data en methoden in Hoofdstuk 1, bespreken we in Hoofdstuk 2 de verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen. We bekijken de verdeling over de inkomensverdeling, naar enkele sociodemografische kenmerken (aantal rechtgevende kinderen, de leeftijd van het oudste rechtgevende kind en aantal ouders in het huishouden), en voor enkele specifieke doelgroepen. Daarnaast gaan we in op de bijdrage van de verschillende toeslagen van het Groeipakket aan het beschikbaar huishoudinkomen.

In Hoofdstuk 3 gaan we dieper in op de impact van het Groeipakket op armoede. We bekijken eveneens de impact van enkele hervormingen zowel op het aandeel van de gezinsbijslagen in het beschikbaar huishoudinkomen, als op armoede. Meer in het bijzonder simuleren we de impact van enkele hervormingen doorgevoerd in 2022 met betrekking tot de sociale toeslagen. Daarnaast simuleren we eveneens de impact van een toepassing van de nieuwe bedragen op alle begunstigden van het Groeipakket, door aan iedereen met transitiebedragen de nieuwe bedragen toe te kennen. We besluiten in Hoofdstuk 4.

Hoofdstuk 1
Data en methode

1 EU-SILC: de basisdataset

De analyses die we wensen uit te voeren vereisen gedetailleerde inkomensgegevens en informatie over gezinskenmerken voor een representatieve steekproef van gezinnen die het Groeipakket in Vlaanderen ontvangen. De meest voor de hand liggende gegevensbron is de EU-SILC, die voor een representatieve steekproef van huishoudens in België gedetailleerde informatie over inkomen, gezinssamenstelling, arbeidsmarktparticipatie en materiële levensomstandigheden verzamelt. De steekproef is beperkt tot de zogenaamde 'private huishoudens'. Mensen (incl. kinderen) die gedomicilieerd zijn in een instelling (bv. gevangenis, rust- en verzorgingstehuis, …) zijn uitgesloten, net als mensen zonder wettig verblijf, of met een referentieadres bij het OCMW. In de rest van dit rapport bedoelen we met 'bevolking' dan ook de bevolking in private huishoudens, ook al benoemen we dat voor de eenvoud niet telkens zo.

In dit onderzoek werken we met EU-SILC 2023[82], de bevraging uitgevoerd in 2023. Dit gegevensbestand bevat informatie over de gezinssamenstelling en een heel aantal gezinskenmerken in 2023, en gedetailleerde inkomensinformatie voor het kalenderjaar 2022. EU-SILC volgt een complex steekproefdesign met stratificatie en clustering op verschillende niveaus. We volgen de aanbevelingen van Goedemé (2013) en houden rekening met stratificatie en clustering in de eerste trap van de steekproeftrekking bij de berekening van de statistische precisie van onze schattingen. Tenzij anders aangegeven, bevatten grafieken en tabellen steeds het 95% betrouwbaarheidsinterval. Bij het vergelijken van schattingen binnen de steekproef, in het bijzonder bij het vergelijken van simulatiescenario's, houden we bovendien rekening met de covariantie tussen de geschatte waarden (zie Goedemé et al. (2013)). Al dan niet overlappende betrouwbaarheidsintervallen van twee puntschattingen geven immers in deze gevallen vaak een misleidend beeld van de statistische significantie van het verschil van de geschatte waarden. De EU-SILC gegevens worden gecalibreerd naar populatiestatistieken over, onder meer, leeftijd, geslacht, activiteitsstatus, provincie, fiscaal inkomen (kwintielen), huishoudtype en omvang van het huishouden (Statbel, 2024). Dit betekent dat de verdeling in de steekproef deze voor de verdeling naar deze variabelen in de populatie gegarandeerd weerspiegelt.

2 DWH Groeipakket: gedetailleerde informatie over het Groeipakket

Voor heel veel inkomensvariabelen bevat EU-SILC gegevens uit administratieve bron. Hoewel dit niet perfect is, zorgt het globaal genomen voor een kleinere meetfout van jaarinkomens. Voor de gezinsbijslagen bevat EU-SILC echter informatie uit face-to-face interviews en simulaties. Deze vragen zijn vrij algemeen: ze maken het niet mogelijk om naar de verdeling van verschillende onderdelen van het Groeipakket te kijken. Daarom werden voor de huishoudens in de SILC steekproef eveneens administratieve gegevens over het Groeipakket opgevraagd. We verwijzen naar deze gegevens met de term 'DWH Groeipakket' (Datawarehouse Groeipakket). Het verkregen bestand bevat informatie met

82 Vertrouwelijkheidscontract 2025/020 tussen het Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (Thomas More) en Statbel en Protocol voor de elektronische mededeling van persoonsgegevens van VUTG naar Statbel in het kader van het opmaken en verfijnen van statistieken 2025/013c.

betrekking tot de toegewezen bedragen van het Groeipakket voor 2022. In heel wat gevallen worden bedragen die voor 2022 zijn toegewezen pas later uitbetaald. Dit geldt in het bijzonder voor bedragen toegewezen voor december 2022 (ze worden pas de maand nadien uitbetaald), en voor veelvuldige correcties achteraf (zie onderstaande tabel). Deze correcties of herzieningen hebben vaak betrekking op de sociale toeslag en de schooltoeslag, doordat wanneer het fiscaal inkomen van het betreffende toekenningsjaar beschikbaar wordt (in dit geval de fiscale inkomens van 2022 die in 2024 beschikbaar worden), de toekenning van deze toeslagen opnieuw wordt geëvalueerd. Dit betekent dan ook dat de bedragen waarmee we werken enigszins verschillen van de bedragen die huishoudens in 2022 werkelijk hebben ontvangen. De gekoppelde gegevens bevatten jammer genoeg geen volledige informatie over uitbetaalde bedragen in 2022 voor het Groeipakket.

Tabel 1 Het percentage betalingen voorafgaand aan de periode van het toegewezen recht, een maand na deze periode en meer dan een maand na deze periode, voor elke periode van het toegewezen recht voor 2022.

	voor of op datum	maand na datum	meer dan maand na datum	Uitbetaling na 2022/12	periode betaling missing	Totaal
2022/01	0.6%	93.1%	6.2%	3.3%	0.1%	979
2022/02	0.5%	93.6%	5.8%	3.3%	0.1%	971
2022/03	0.3%	93.6%	5.9%	3.6%	0.1%	975
2022/04	0.4%	93.4%	6.1%	3.7%	0.1%	978
2022/05	0.3%	94.0%	5.6%	4.2%	0.1%	977
2022/06	0.4%	93.8%	5.7%	3.9%	0.1%	971
2022/07	0.0%	94.3%	5.7%	4.2%	0.0%	970
2022/08	0.6%	94.0%	5.2%	4.2%	0.2%	969
2022/09	19.9%	73.1%	6.9%	5.8%	0.2%	1258
2022/10	0.6%	93.1%	6.2%	5.4%	0.1%	971
2022/11	13.8%	80.7%	5.6%	5.6%	0.0%	1127
2022/12	0.3%	94.0%	5.7%	99.7%	0.0%	968
Totaal	3.7%	90.3%	5.9%	12.0%	0.1%	12114

Leeswijzer: voor de toekenningsperiode van mei 2022, werd 0,3% van de toegekende bedragen ten laatste in mei 2022 uitbetaald, 94% werd uitbetaald in juni 2022 en 5,6% pas na juni 2022, waaronder 4,2% die pas in de volgende kalenderjaren werden uitbetaald. *Opmerkingen:* Het hoge aantal betalingen voor of op datum voor september is bijna volledig toe te schrijven aan uitbetalingen van de schooltoeslag. Voor november spelen regularisaties een grotere rol.

Bron: DWH Groeipakket, toegekende rechten in 2022 voor kinderen en begunstigden in de EU-SILC 2023 steekproef, bestand voor koppeling met EU-SILC.

Om dubbeltelling te vermijden, moeten we het Groeipakket zoals gemeten in de survey vervangen door de bedragen uit het DWH Groeipakket. Dit is niet zo vanzelfsprekend, aangezien in de survey er geen onderscheid wordt gemaakt tussen selectieve participatietoeslagen (in het bijzonder de schooltoelage) en studiebeurzen (voor het hoger onderwijs). We herberekenen het beschikbaar huishoudinkomen als volgt: We vertrekken van het beschikbaar huishoudinkomen zoals gemeten in de survey (variabele hy020), daar trekken we de som van de studiebeurzen en schooltoelagen binnen elk huishouden af (py140g geaggregeerd op huishoudniveau), net als de som van de (Belgische) surveyvariabelen voor de

geboortepremie, de pleegzorgtoeslag en de 'kinderbijslag'. Vervolgens voegen we er alle toeslagen van het Groeipakket uit het DWH Groeipakket weer aan toe, net als een inschatting van de som van studiebeurzen in het huishouden. Deze inschatting is gebaseerd op het verschil tussen de variabele voor schooltoeslagen en studiebeurzen in EU-SILC (py140) en het bedrag van de selectieve participatietoeslag in het DWH Groeipakket (zonder dat het verschil negatief kan zijn).

3 Basiskeuzes bij de analyse van gegevens

Bij de analyse van de gegevens werken we met de standaardpraktijk in het onderzoek naar armoede en ongelijkheid door de **analyses steeds op individueel niveau** uit te voeren. Om dit te doen, worden alle waardes die op huishoudniveau worden berekend, toegewezen aan elk lid van het huishouden. Met andere woorden aggregeren we zowel inkomens als toegekende gezinsbijslagen op huishoudniveau, en wijzen we dezelfde waarden met betrekking tot het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen, de inkomenspositie of het armoederisico toe aan elk lid van het huishouden.

De referentiepopulatie bestaat uit de bevolking in **private huishoudens wonende in Vlaanderen**. Hierbij moet men er rekening mee houden dat sommige huishoudens die volgens EU-SILC in 2023 in Vlaanderen woonden, een deel van het jaar elders kunnen hebben gewoond. Omgekeerd geldt ook dat wanneer huishoudens tijdens het jaar wegtrekken, ze niet steeds worden meegerekend. Voor deze groep geldt ook dat bij wie wel in de steekproef zit, niet iedereen voor het volledige kalenderjaar van 2022 recht had op het Groeipakket. In de analyses vullen we voor deze subgroep de gegevens uit het DWH Groeipakket niet aan met surveygegevens over mogelijks ontvangen gezinsbijslagen uit een ander kinderbijslagstelsel. Binnen deze referentiepopulatie is een deel van de analyses beperkt tot wie in een huishouden met Groeipakket woont. Om de leesbaarheid te bevorderen, wordt deze groep de 'begunstigden' genoemd, waarmee we zowel naar de (rechtgevende) kinderen als alle andere huishoudleden verwijzen. Een deel van de begunstigden van het Groeipakket woont in Wallonië en Brussel. Vaak gaat het om huishoudens die ofwel enkel een schooltoeslag ontvangen, ofwel slechts een deel van het jaar in Vlaanderen hebben gewoond. Zij worden niet meegenomen in de analyses.

Voor de berekening van het **armoederisico en de inkomenspositie**, volgen we de Eurostat praktijk om het totale beschikbare huishoudinkomen te delen door de equivalente huishoudgrootte. Hiervoor krijgt elk huishoudlid jonger dan 14 jaar de waarde 0,3 toegekend en elk huishoudlid van 14 jaar of ouder de waarde 0.5. Eén volwassene krijgt waarde 1 toegekend in plaats van 0.5. De som van deze factoren geeft de equivalente huishoudgrootte. Wanneer het totale beschikbaar huishoudinkomen door de equivalente huishoudgrootte wordt gedeeld, spreken we van het equivalent beschikbaar inkomen. We ordenen de gewogen steekproef voor heel België of Vlaanderen van laag naar hoog equivalent beschikbaar inkomen om deze in decielen (tien gelijke delen) of kwintielen (vijf gelijke delen) in te delen. We geven telkens aan of de kwintielen op de hele bevolking van België of enkel op Vlaanderen zijn gebaseerd. Ook het armoederisico wordt volgens de standaard Eurostat indicator berekend: de armoederisicogrens is gelijk aan 60% van het mediaan equivalent beschikbaar huishoudinkomen. Wie in een huishouden woont met een equivalent beschikbaar huishoudinkomen onder de armoederisicogrens, wordt als arm beschouwd. In deze studie werken we enkel met de 60% armoederisicogrens, maar we vullen deze aan met de gemiddelde armoedekloof als percentage van de armoederisicogrens bij wie een inkomen onder deze grens heeft, en de gemiddelde armoedekloof voor de hele bevolking (ook wel de Foster-Greer-Thorbecke of FGT1 genaamd (Decancq et al., 2014)). Om de cijfers met andere onderzoeksrapporten over armoede te kunnen vergelijken, worden de decielen en kwintielen berekend

met de inkomens van EU-SILC, zonder rekening te houden met de informatie uit het DWH Groeipakket. Bij de analyse van verschillende gesimuleerde scenario's, wordt de armoederisicogrens soms herberekend volgens de gesimuleerde inkomensvariabele (dit noemen we een 'variabele armoedegrens') en wordt soms de armoederisicogrens uit het referentiescenario gebruikt (dit noemen we een 'vaste armoedegrens'). We geven expliciet in de tekst aan wanneer welke situatie van toepassing is.

Om het **aandeel van het Groeipakket** in het beschikbaar huishoudinkomen te berekenen, herberekenen we het beschikbaar huishoudinkomen op basis van de gegevens uit het DWH Groeipakket. Dit is vrij eenvoudig voor de meeste toeslagen, met uitzondering van de schooltoeslag. In EU-SILC wordt de schooltoeslag op individueel niveau verzameld voor alle huishoudleden van 16 jaar of ouder. Deze wordt samengevoegd met de studietoeslagen voor wie in het hoger onderwijs verder studeert. Studietoeslagen zijn echter niet in het DWH Groeipakket opgenomen omdat ze er administratief gezien geen deel van uitmaken. Daarom berekenen we de studietoeslagen als het verschil tussen de schooltoeslag volgens het DWH Groeipakket en de variabele voor schooltoeslagen en studietoeslagen. In de nieuwe inkomensvariabele behouden we de aldus berekende studietoeslagen en vervangen we het resterende bedrag, net als de andere SILC variabelen voor de gezinsbijslagen door de toegewezen bedragen volgens het DWH Groeipakket. In de scenario's waarin we de armoederisicogrens herberekenen, passen we dezelfde procedure voor de berekening van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen toe.

Ten slotte wijzen we er nog op dat alle bedragen die in absolute cijfers worden vermeld overeenkomen met **nominale bedragen van 2022**. Dit wil zeggen dat het gaat om de bedragen zoals vastgesteld in of toegepast op de EU-SILC dataset en het DWH Groeipakket, zonder correctie voor de inflatie.

4 Enkele achtergrondstatistieken bij de koppeling van DWH Groeipakket met EU-SILC

Onderstaande tabel toont de steekproefomvang waar we in dit rapport op terugvallen. Hoewel er in het DWH Groeipakket 2022 gegevens over 1701 kinderen zijn, is voor vier kinderen geen koppeling mogelijk met EU-SILC[83]. In totaal zijn er 1.697 kinderen die gezamenlijk zijn aan beide bestanden. Honderd daarvan woonden volgens EU-SILC niet in Vlaanderen en worden eveneens buiten beschouwing gelaten bij de analyses. Rekenen we iedereen mee die in een huishouden woont waarvoor in 2022 minstens één maand Groeipakket is toegekend, dan gaat het om een steekproef van 3.226 inwoners van Vlaanderen.

Tabel 2 Steekproefomvang (huishoudens en individuen), België en Vlaanderen, naar toegekend recht op Groeipakket (2022/2023)

	Totaal		Rechtgevende kinderen met Groeipakket		in huishouden met Groeipakket	
	België	Vlaanderen	België	Vlaanderen	België	Vlaanderen
# huishoudens	6428	2976	938	880	nvt	nvt
# individuen	14247	6558	1697	1597	3491	3226

Opmerkingen: Individuen die in het DWH Groeipakket voorkomen, maar niet in de steekproef van EU-SILC, worden niet meegeteld, en ook nergens in dit rapport meegenomen in de analyses. Nvt = Niet van toepassing.

83 Het gaat om kinderen die tot hetzelfde dossier behoren als begunstigden of kinderen die wel in EU-SILC 2023 voorkomen. Aangezien we met de huishoudsamenstelling van EU-SILC 2023 werken, worden de kinderen waarvoor geen informatie in EU-SILC beschikbaar is, niet meegenomen in de analyses.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Vergelijken we de informatie in EU-SILC over de ontvangst van gezinsbijslagen met deze in het DWH Groeipakket, dan zien we dat in de overgrote meerderheid van de gevallen het aantal mensen in een huishouden met Groeipakket heel gelijklopend is. Voor 97% van de steekproef (individuen) komt informatie over het al dan niet ontvangen van Groeipakket in het huishouden tussen de survey en DWH Groeipakket overeen. Slechts in 197 gevallen (of 3%) is de informatie verschillend. Zo'n 98,4% van wie volgens de survey in een huishouden woont met Groeipakket, doet dat ook volgens het DWH Groeipakket, en zo'n 95,4% van wie volgens het DWH Groeipakket in een huishouden met Groeipakket woont, doet dat ook zo volgens de originele gezinsbijslagvariabele van EU-SILC.

Tabel 3 Steekproefomvang van degenen wonend in een huishouden met Groeipakket volgens de surveyvariabelen en volgens DWH Groeipakket, Vlaanderen, 2022/2023.

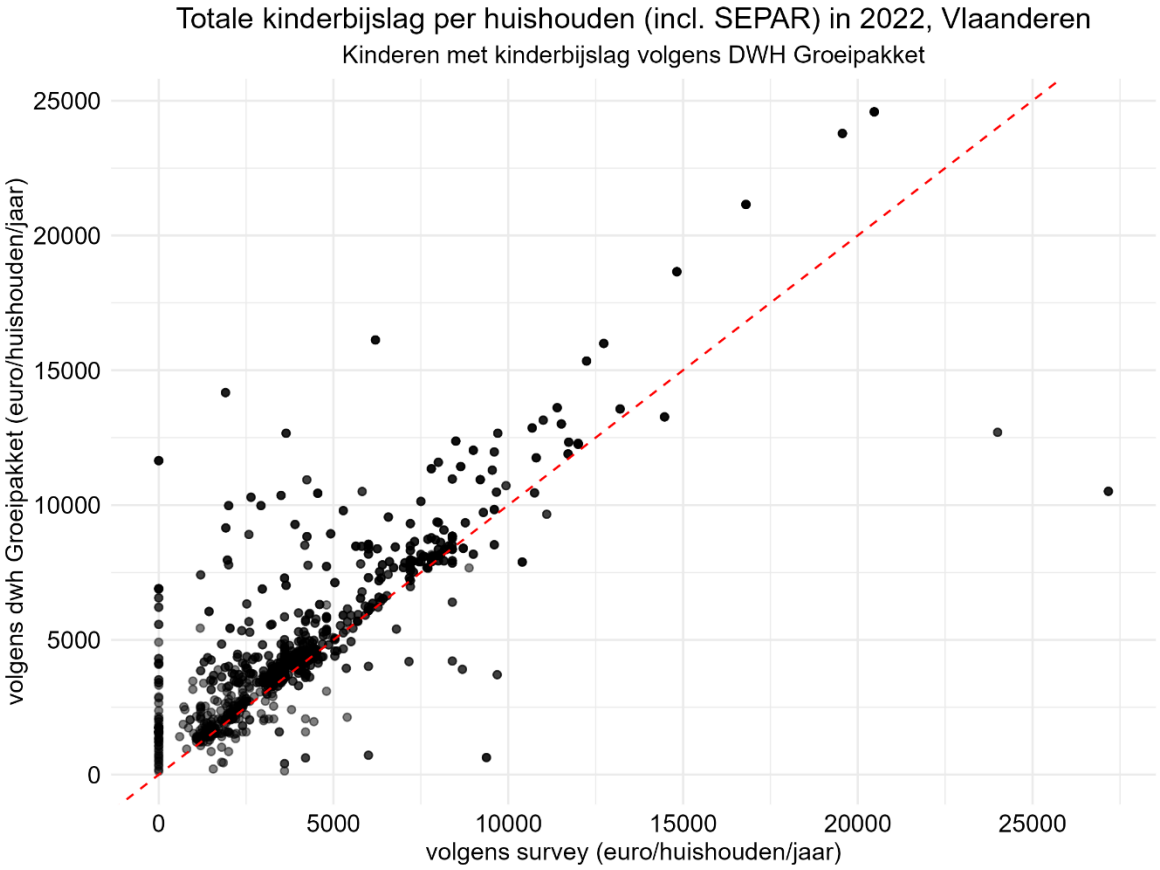
		DWH Groeipakket		
		Zonder	Met	Totaal
survey	Zonder	3 282	147	3 429
	Met	50	3 079	3 129
	Totaal	3 332	3 226	6 558

Opmerkingen: Steekproef beperkt tot Vlaanderen. Aangezien de surveyvariabele voor de kinderbijslagen (uitgezonderd schooltoeslagen en studiebeurzen) in EU-SILC op huishoudniveau wordt bevraagd, is het niet mogelijk om een gelijkaardige tabel op te stellen met betrekking tot het recht op Groeipakket op individueel niveau.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Volgens het DWH Groeipakket zijn er niet enkel meer mensen in een huishouden met Groeipakket dan volgens de surveyvariabelen van EU-SILC, de toegekende bedragen van het Groeipakket zijn gemiddeld genomen ook hoger. Naast het effect van onder-rapportering in de enquêtes van EU-SILC, is het hierbij belangrijk in het achterhoofd te houden dat in EU-SILC het om effectief ontvangen bedragen gaat, en bij de bedragen uit het DWH Groeipakket om toegewezen bedragen, waarvan een deel niet in 2022 werd ontvangen (zie boven). Als we in de ongewogen survey het verschil tussen de surveybedragen en de bedragen uit het DWH Groeipakket op huishoudniveau bekijken, en voor dit bedrag het gemiddelde berekenen onder rechtgevende kinderen in Vlaanderen, dan blijkt dat het Groeipakket/de kinderbijslag gemiddeld 68 euro per maand hoger ligt volgens het DWH Groeipakket dan volgens de surveyvariabelen. Er zit echter heel wat variatie op: een minderheid aan kinderen of huishoudens met Groeipakket ontvangen volgens het DWH Groeipakket immers een lager bedrag dan volgens de surveyvariabelen. Voor 10 procent van de rechtgevende kinderen in de steekproef voor Vlaanderen liggen de bedragen minstens 245 euro per maand hoger volgens het DWH Groeipakket dan volgens de surveyvariabelen. Onderstaande figuur vat de situatie samen. Op de verticale as wordt het totale toegekende Groeipakket voor 2022 weergegeven en op de horizontale as het ontvangen bedrag volgens de surveyvariabelen. De diagonale lijn geeft de waarden weer waarvoor beide bronnen hetzelfde bedrag aangeven. Hoewel er duidelijk een sterk positieve correlatie aanwezig is, liggen er veel meer punten boven de diagonale lijn dan eronder, en liggen de punten dichter opeen naarmate de waarden dichter zich dichter bij de diagonale lijn bevinden.

Figuur 1 Scatterplot van de ontvangen kinderbijslagen volgens de EU-SILC survey en het toegekende Groeipakket volgens het DWH Groeipakket, rechtgevende kinderen, Vlaanderen, 2022

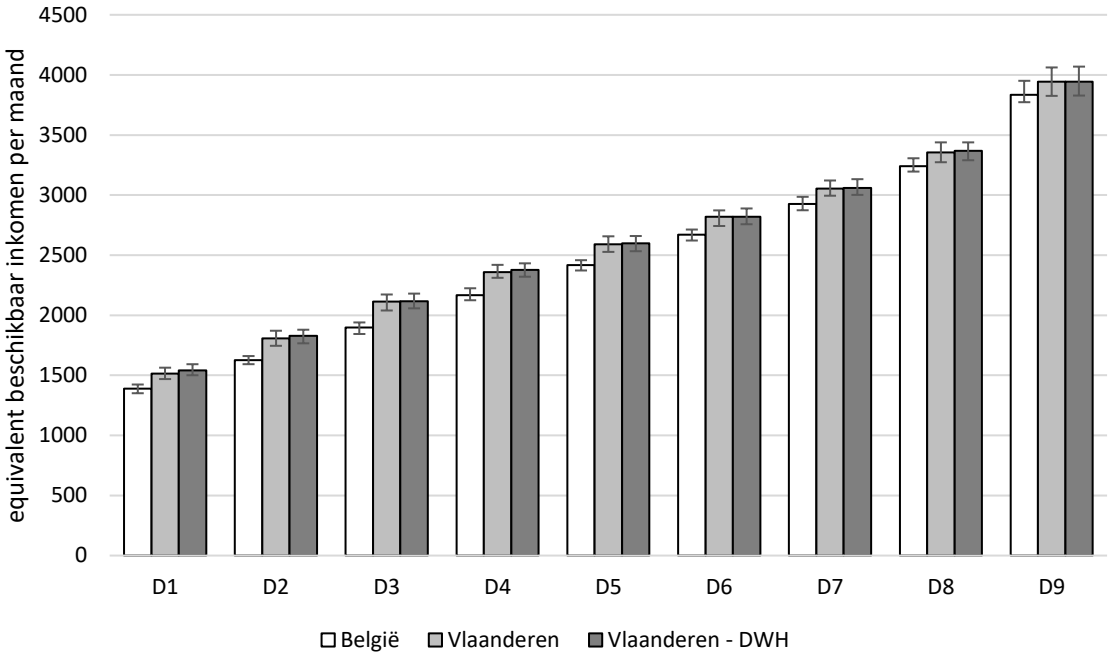

Opmerking: In de survey is niet te zien of het om Groeipakket of kinderbijslagen uit een ander stelsel gaat.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Zoals eerder aangegeven werken we in dit rapport standaard met het equivalent beschikbaar huishoudinkomen zoals beschikbaar in de surveydata van EU-SILC om de bevolking in inkomensdecielen of inkomenskwintielen op te delen, tenzij anders aangegeven. We werken eveneens doorgaans met de inkomensdecielen voor België, eerder dan Vlaanderen. Dit doen we om de vergelijkbaarheid met andere rapporten over armoede en ongelijkheid en de rol van kinderbijslagen in Vlaanderen te maximaliseren. Onderstaande figuur laat zien dat de grensbedragen die worden gebruikt om de bevolking in decielen (of kwintielen) in te delen, niet sterk verschillen wanneer wordt rekening gehouden met het Groeipakket volgens het DWH Groeipakket eerder dan de kinderbijslagen zoals geregistreerd in EU-SILC. Wanneer we deze waarden voor Vlaanderen vergelijken, zien we dat enkel voor de eerste twee inkomensdecielen de grenswaarden meer dan 1% verschillen (hoger liggen), voor alle andere grensbedragen gaat het om een verschil van minder dan 1%, een verschil dat met het blote oog niet waarneembaar is op onderstaande figuur. Daarentegen liggen, zoals geweten, de grensbedragen voor Vlaanderen tussen de 3% en de 11% hoger dan voor België als geheel.

Figuur 2 Grensbedragen voor de inkomensdecielen in equivalent beschikbaar huishoudinkomen in euro per maand, 2022/2023

Opmerkingen: Inkomens 2022, huishoudsamenstelling en woonplaats 2023. D1-D9: bovengrens voor inkomensdeciel 1 tot en met deciel 9, in equivalent beschikbaar huishoudinkomen per maand. Equivalente inkomens worden op huishoudniveau berekend. Alle huishoudleden krijgen dezelfde waarde toegekend. Analyse op individueel niveau. 95% betrouwbaarheidsintervallen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

De herberekening van de inkomensvariabelen heeft ook gevolgen voor de hoogte van het geschatte armoederisico. Terwijl het armoederisico bij kinderen die recht hebben op het Groeipakket in Vlaanderen in EU-SILC 2023 gelijk is aan 7.2% (95% betrouwbaarheidsinterval: 4.5%-9.9%), is dit voor de nieuwe variabele die werkt met het DWH Groeipakket gelijk aan 4.8% (95% betrouwbaarheidsinterval: 2.9%-6.7%), een aanzienlijk verschil. Het verschil in het armoederisico is nog groter wanneer het gaat om iedereen die in Vlaanderen in een éénoudergezin woont. In de originele data bedraagt het armoederisico 13.2% (95% betrouwbaarheidsinterval: 7.3%-19.0%), en in de gecombineerde dataset met het DWH Groeipakket 7.8% (95% betrouwbaarheidsinterval: 2.6%-13.0%). Het gebruik van informatie uit het DWH Groeipakket over bedragen waar men recht op had, maakt dan ook een groot verschil voor de inschatting van de omvang van het armoederisico bij wie in een huishouden met Groeipakket woont in Vlaanderen. Dit doet vermoeden dat het gebruik van administratieve variabelen voor het grootste deel van de inkomensvariabelen, maar niet voor de kinderbijslagen in EU-SILC (FOD Economie & Statbel, 2024; Statbel, 2018) mogelijks zorgt voor een bias van armoedecijfers in het nadeel van (huishoudens met) kinderen. Het lijkt ons belangrijk om dit in de nabije toekomst op basis van volledige administratieve data met betrekking tot betalingen verder te onderzoeken.

Ten slotte wijzen we ook nog op de samenstelling van de gewogen steekproef naar het type bedragen dat huishoudens ontvangen. Het kan ofwel gaan om zogenaamde ‘nieuwe bedragen’ (in principe voor kinderen geboren sinds 1 januari 2019, met enkele uitzonderingen), ‘transitiebedragen’ (in principe voor kinderen die reeds voor 1 januari 2019 recht hadden op kinderbijslag) en ‘combinatiegezinnen’ waarin beide types bedragen worden gecombineerd. Hierbij is het van belang dat soms doorheen het jaar de

situatie op huishoudniveau kan veranderen (al is dat laatste uitzonderlijk). Het DWH Groeipakket biedt twee manieren om na te gaan welk type bedragen huishoudens ontvangen: (1) er is een specifieke variabele (BT_BGK) die voor elke betalingsperiode voor elk kind aangeeft welk type bedragen hij of zij ontvangt; (2) aan de hand van de hoogte van de toegekende basisbedragen is op maandbasis te reconstrueren welk type bedragen werden toegekend. Beide methoden geven in de data van het DWH Groeipakket echter een verschillend resultaat. Onderstaande tabel laat zien dat de verhouding tussen het percentage huishoudens volgens type bedrag nauwkeuriger de verhoudingen in de populatie benadert wanneer de indeling gebeurt volgens de hoogte van het toegekende basisbedrag dan volgens de specifieke variabele BT_BGK. Dit komt wellicht omdat de variabele in de eerste plaats is bedoeld om dossiers met 1 bijslagtrekkende (BT) (en dus transitiebedragen) te onderscheiden van begunstigde-kerndossiers (BGK), nieuwe dossiers met max. 2 begunstigden (gewoonlijk de ouders). We werken in dit rapport dan ook met de indicatie op basis van de hoogte van het toegekende basisbedrag. Noteer ook dat de percentages voor deze variabele en de populatiegegevens niet tot 100% optellen. Dit komt omdat er nog enkele beperkte andere categorieën zijn en (zeker wanneer Brussel en Wallonië worden meegenomen), niet iedereen recht heeft op een basisbedrag. Hou er ook rekening mee dat in de populatiegegevens met 'gezinnen' (dossiers) wordt gewerkt, terwijl in EU-SILC we rekening houden met de feitelijke huishoudsamenstelling van 2023. Alles in beschouwing genomen, duidt dit op een hoge representativiteit van de steekproef voor een erg specifieke variabele waarop de weging van de steekproef niet specifiek werd toegespitst.

Tabel 4 Percentage van de huishoudens naar type toegekende bedragen: vergelijking van twee administratieve variabelen met de populatiegegevens, 2022/2023

	Type bedragen		**95% betrouwbaarheidsinterval**	
		%	**ondergrens**	**bovengrens**
BT_BGK	enkel nieuwe bedragen	33.3%	29.8%	36.9%
	enkel oude bedragen	63.5%	60.1%	67.0%
	combinatie	3.1%	1.8%	4.4%
Basisbedragen	enkel nieuwe bedragen	16.7%	13.9%	19.6%
	enkel oude bedragen	69.3%	66.0%	72.7%
	combinatie	10.9%	8.6%	13.1%
Populatie in juni 2022	enkel nieuwe bedragen	16.0%	nvt	nvt
	enkel oude bedragen	74.0%	nvt	nvt
	combinatie	8.5%	nvt	nvt

Opmerkingen: Cijfers voor alle begunstigden, inclusief wie niet in het Vlaams Gewest woont. 'BT_BGK': variabele uit het DWH Groeipakket die per dossiernummer, per kind, per rechtgevende periode aangeeft over welk type bedragen/ dossiers het gaat. 'Basisbedragen': variabelen aangemaakt op basis van de hoogte van het toegekende basisbedrag per kind per rechtgevende periode, geaggregeerd op huishoudniveau. Zo'n 3% van de huishoudens die recht hebben op Groeipakket, heeft volgens de combinatie van DWH Groeipakket en EU-SILC geen recht op een basisbedrag. Het gaat dan in het bijzonder over huishoudens die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of (in mindere mate) het Waals Gewest wonen en een schooltoeslag, kleutertoeslag of een kinderopvangtoeslag ontvangen zonder recht te hebben op een basisbedrag.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket 2022 voor de schattingen. Populatiegegevens van Opgroeien, https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/groeipakket/cijfers-op-maat#toc-gezinsbijslagen (laatst geraadpleegd in december 2025).

5 Doorrekening van beleidsscenario's

De Vlaamse kinderbijslagen, het Groeipakket, vormen een belangrijke hefboom voor de preventie en vermindering van armoede bij kinderen in Vlaanderen. In dit rapport rekenen we het exacte belang hiervan nog eens door in een beleidsscenario waarbij aan kinderen in Vlaanderen geen kinderbijslagen (incl. alle toeslagen die onderdeel zijn van het Groeipakket) zouden worden toegekend. Met andere woorden, herberekenen we het beschikbaar huishoudinkomen door er alle toeslagen van het Groeipakket uit te halen. Dit is **Scenario 1**.

We vergelijking dit scenario met de 'huidige' situatie waarbij we werken met de inkomensgegevens en gezinssamenstelling uit EU-SILC 2023, waarbij de gezinsbijslagen zijn vervangen door de informatie uit het DWH Groeipakket over de toegekende rechten voor 2022. Deze situatie noemen we **Scenario 2**.

De voorbije jaren werden heel wat hervormingen aan het Groeipakket doorgevoerd. De grootste hervorming vond plaats op 1 januari 2019, wanneer een nieuw stelsel van bedragen (de 'nieuwe bedragen') werd ingevoerd voor alle kinderen geboren vanaf die datum. In het bijzonder werden de basisbedragen en sociale toeslagen hervormd. Kinderen geboren voor die datum blijven basisbedragen, leeftijdstoeslagen en sociale toeslagen (de 'transitiebedragen') ontvangen die nog grotendeels (maar niet helemaal) langs dezelfde lijnen lopen als de kinderbijslagregeling die van toepassing was voor 1 januari 2019. Het leidt te ver om de exacte verschillen tussen deze 'transitiebedragen' en de toekenning van de bedragen uit de regeling van voor 1 januari 2019 toe te lichten. Op dit ogenblik vormen de transitiebedragen nog steeds het grootste deel van de uitbetaalde toeslagen die onder het Groeipakket vallen. Naarmate de tijd verstrijkt, neemt het aandeel van kinderen geboren sinds 1 januari 2019 toe, en verliezen meer en meer kinderen het recht op transitiebedragen doordat ze de leeftijdsgrens hebben bereikt, niet meer aan de onderwijs- of studievoorwaarde voldoen, of een substantieel eigen inkomen verwerven. Om een inschatting te maken van wat het zou betekenen moesten alle kinderen en jongeren recht hebben op de nieuwe bedragen, simuleren we in **Scenario 3** een inkomensvariabele waarin de transitiebedragen (basisbedragen, leeftijdstoeslagen en sociale toeslagen) door de nieuwe bedragen worden vervangen. Dit is belangrijk om de huidige beleidskeuzes op de te verwachten toekomstige evoluties te kunnen afstemmen. Scenario 1 en 3 worden vergeleken met Scenario 2 om de impact van het Groeipakket, respectievelijk het effect van de volledige uitrol van de nieuwe bedragen in te schatten.

Ook na 1 januari 2019 werd het Groeipakket meermaals gewijzigd[84]. Meerdere hervormingen werden gecombineerd in 2022. In dit rapport analyseren we in het bijzonder de impact van een aantal wijzigingen aan de sociale toeslagen als gevolg van het Programmadecreet van 16 december 2022 bij de begroting 2023. Onder meer volgende aanpassingen werden doorgevoerd:

- Ten eerste werden door het decreet vanaf 1 december 2022 de sociale toeslagen met 15 euro verhoogd. Doordat de hoogte van de sociale toeslagen zo verschillend is, weegt deze verhoging in relatieve termen heel verschillend door voor de verschillende sociale toeslagen.
- Ten tweede werden de inkomensgrenzen die het recht op een toeslag bepalen vanaf januari 2023 verhoogd en vanaf 1 september 2023 opnieuw gekoppeld aan de gezondheidsindex. De

84 Voor een volledig overzicht van de decreten die het originele decreet over het Groeipakket hebben gewijzigd, zie https://gpedia.groeipakket.be/nl/decreten-en-swaen/decreet-tot-regeling-van/officiele-publicaties (laatst geraadpleegd op 8 oktober 2024). Voor onderstaande alinea's werd telkens het decreet geraadpleegd dat de wijzigingen doorvoerde, het originele Groeipakketdecreet en de geconsolideerde versie van het decreet Groeipakket, zoals te raadplegen op https://gpedia.groeipakket.be/nl/decreten-en-swaen/decreet-tot-regeling-van (laatst geraadpleegd op 7/10/2024).

koppeling verloopt wel anders dan voor de federale uitkeringen[85]. Bovendien werd de onderste inkomensgrens op 1 januari 2023 met 5 procent verhoogd.

- Ten derde voerde het Programmadecreet vanaf 1 april 2023 een nieuwe categorie van begunstigen van een sociale toeslag toe als onderdeel van het Groeipakket. Voor gezinnen met minstens drie rechtgevende kinderen met een nieuw basisbedrag gold reeds dat de sociale toeslag in twee trappen werd toegekend afhankelijk van het inkomen: een verhoogde toeslag voor erg lage inkomens en een lagere toeslag voor kinderen met een nieuw basisbedrag in een gezin met een inkomen onder de maximumgrens (ook kinderen met transitiebedragen in een gezin met minstens drie kinderen waarvan minstens één met een nieuw basisbedrag hadden reeds recht op een sociale toeslag indien het gezinsinkomen zich tussen de minimum- en maximumgrens bevond). Voor gezinnen met maximaal twee rechtgevende kinderen gold tot dan dat enkel de lagere grens van toepassing was. Het Programmadecreet voerde een getrapte toekenning in waardoor voortaan ook gezinnen met één of twee kinderen en een inkomen onder een middengrens recht hadden op een (lagere) sociale toeslag. Deze nieuwe categorie is ook meteen van toepassing op kinderen die transitiebedragen ontvangen.
- Ten vierde werd een eenmalige extra toeslag van 100 euro toegekend aan al wie recht had op de sociale toeslag in april 2023.
- Ten vijfde werd de jaarlijkse verhoging van het basisbedrag met slechts 1% in september 2022, 2023 en 2024 teruggeschroefd en vervangen door een verhoging met 1% in september en nog eens 1% in december 2022 (zie ook Programmadecreet van 23 december 2021). Voor de jaren nadien geldt opnieuw de jaarlijkse aanpassing in september van 2%.

Om de impact van deze hervormingen in te schatten, simuleren we twee alternatieve beleidsscenario's. Meer bepaald vergelijken we een alternatief referentiescenario (Scenario 4) met een scenario waarin een hele reeks nieuwe maatregelen van de programmawet van 2022 inbegrepen worden (Scenario 5). **Scenario 4** is de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023, maar met het recht op de sociale toeslagen herberekend aan de hand van de inkomensgegevens in EU-SILC. Jammer genoeg ontbreekt het reële inkomensconcept voor de toekenning van de sociale toeslagen in de gegevens uit het DWH Groeipakket waarover we beschikken. Om de verhoging van de inkomensgrenzen en de toevoeging van de nieuwe categorie van begunstigden te kunnen simuleren, moeten we het recht op de sociale toeslagen uit de data zelf kunnen afleiden. Om dit te doen proberen we het gehanteerde inkomensconcept zo goed mogelijk op basis van de EU-SILC gegevens te benaderen. Omdat dit met de beschikbare gegevens niet helemaal kan, beschikken we over twee opties. Ofwel hanteren we de officiële inkomensgrenzen op het inkomensconcept dat we in EU-SILC2023 construeren. Dit leidt echter tot een afwijkend aantal mensen met sociale toeslagen dan in de originele survey. De tweede optie is om de inkomensgrens aan te passen, zodat het aantal gerechtigden van de sociale toeslagen in scenario 4 hetzelfde is als in scenario 2 (de originele data). We oordelen dat deze tweede optie tot een correctere inschatting van de impact van de gesimuleerde hervormingen zal leiden en laten ons bij de bepaling van de inkomensgrenzen voor de toekenning van de sociale toeslagen dan ook niet enkel leiden door de inkomensgrenzen die in 2022 van toepassing waren, maar proberen we ook het voorspelde aantal gerechtigden van de sociale toeslag zoveel mogelijk te laten aansluiten bij het aantal gerechtigden volgens het DWH Groeipakket. Hierdoor leggen we de minimumgrens op 40,000 euro eerder dan 32.883

85 Telkens op 1 september worden de inkomensgrenzen verhoogd met een factor die gelijk is aan de gezondheidsindex voor de maand december van het tweede kalenderjaar dat het jaar van de indexering voorafgaat, gedeeld door de gezondheidsindex voor de maand december van het derde kalenderjaar dat het jaar van de indexering voorafgaat. Bijvoorbeeld is de indexering op 1 september 2023 gelijk aan de gezondheidsindex van december 2021 gedeeld door de gezondheidsindex van december 2020.

euro en de maximumgrens op 79 003 euro eerder dan 64 946 euro (zodat de verhouding tussen de minimum- en maximumgrens wel constant wordt gehouden). De toekenning van de sociale toeslagen gebeurt in overeenstemming met het aantal maanden dat men een bepaald basisbedrag heeft ontvangen, zoals blijkt uit het DWH Groeipakket. De hoogte van de toegekende sociale toeslagen komt overeen met de gemiddelde bedragen van 2022, exclusief de verhoging van 15 euro in December. De eenmalige toeslag van 100 euro die in 2022 werd toegekend laten we in dit scenario achterwege. Op deze manier bekomen we een nieuw referentiescenario dat Scenario 2 benadert (zij het zonder de eenmalige toeslag) dat kan worden gebruikt om vervolgens de impact van enkele hervormingen aan de sociale toeslagen te berekenen.

Scenario 4 vergelijken we met **Scenario 5**, waarin volgende aanpassingen aan de inkomensvariabele van Scenario 4 werden gedaan:

- De bedragen van de sociale toeslagen van december 2022 worden voor een heel jaar toegepast, zodat de verhoging van de sociale toeslagen met 15 euro vanaf 1 december 2022 van toepassing is op het volledige jaar.
- De inkomensgrenzen die het recht op een sociale toeslag bepalen worden met 5% verhoogd.
- Voor gezinnen met maximaal twee rechtgevende kinderen wordt een getrapte toekenning in sociale toeslagen gehanteerd waardoor ook gezinnen met één of twee kinderen en een inkomen onder een middengrens recht krijgen op een (lagere) sociale toeslag. Deze nieuwe categorie is ook van toepassing op kinderen die transitiebedragen ontvangen. De middengrens wordt vastgelegd op 45 754 euro (zodat deze in absolute termen op dezelfde afstand van de onderste grens ligt als in april 2023 bij de invoering van de tussencategorie het geval was)
- Een eenmalige extra toeslag van 100 euro toegekend aan al wie recht had op de sociale toeslag volgens het gesimuleerde scenario.

Hoofdstuk 2
Het aandeel van het Groeipakket in het gezinsinkomen

In dit hoofdstuk gaan we in op de bijdrage die het Groeipakket levert aan het beschikbaar huishoudinkomen. Doordat het Groeipakket niet belast wordt in de personenbelasting, kan het aandeel ervan in het beschikbaar huishoudinkomen (na uitkeringen en personenbelasting) eenvoudig worden berekend en eenduidig worden geïnterpreteerd. We delen de bespreking op in twee grote secties. In de eerste sectie bekijken we het aandeel van het totale Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen. We gaan hierbij in detail in op hoe dit aandeel verdeeld is onder de begunstigden van het Groeipakket. Om meer inzicht te geven in wat aan de basis ligt van deze verdeling, gaan we eveneens in op de verdeling van de absolute hoogte van het Groeipakket. Vervolgens bekijken we in meer detail de verdeling van het aandeel van het Groeipakket naar enkele sociodemografische kenmerken, en bij specifieke doelgroepen van het Groeipakket. In de tweede sectie herhalen we deze oefening (met iets minder detail) voor enkele specifieke toeslagen van het Groeipakket.

1 Het aandeel van het totale Groeipakket in het gezinsinkomen

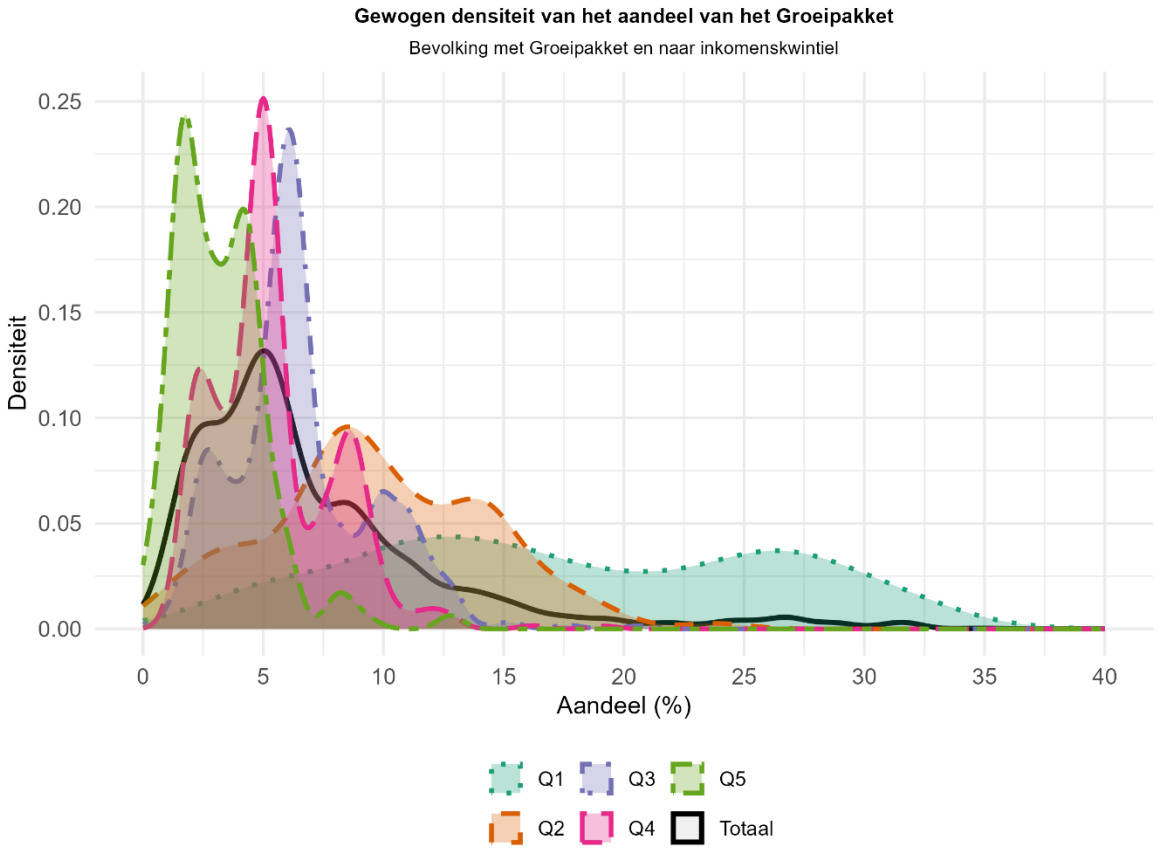
Om te achterhalen wat het aandeel is van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen, hebben we eerst de inkomensvariabele herberekend, rekening houdend met de toegekende bedragen uit het Datawarehouse Groeipakket (zie methodensectie). Vervolgens hebben we de totale som van de toegekende bedragen voor 2022 voor elk huishouden gedeeld door het herberekende beschikbare huishoudinkomen van 2022. Zo krijgen we een directe indicator, per huishouden van het aandeel van het Groeipakket in het huishoudinkomen. Het aandeel varieert tussen 0.14% en een outlier van 58.4% in de dataset voor huishoudens die het Groeipakket ontvangen (voor de andere is het gelijk aan 0), in Vlaanderen[86].

1.1.1 De verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen: ruime blik

Onderstaande grafieken tonen de relatieve frequentie (densiteit) van de verschillende waarden van het aandeel van het Groeipakket in het gezinsinkomen. Hierbij valt op dat voor de overgrote meerderheid van wie in een huishoudens met Groeipakket woont, het aandeel minder dan 7.5% bedraagt. De grafiek maakt ook meteen duidelijk dat de spreiding van het aandeel het grootst is voor het eerste inkomenskwintiel en de spreiding afneemt bij hogere inkomenskwintielen vergelijking met lagere inkomenskwintielen. Bovendien is te merken dat hoe hoger het inkomenskwintiel is, hoe meer personen in een huishouden wonen waar het Groeipakket een relatief klein aandeel van het beschikbaar inkomen vormt.

86 Bij de interpretatie van de minimale en maximale waarde moet ermee worden rekening gehouden dat het aandeel niet enkel door de hoogte van het Groeipakket wordt bepaald, maar ook door het aantal maanden dat iemand er recht op heeft en de hoogte van het geregistreerde inkomen in EU-SILC.

Figuur 3 De verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen (%) onder iedereen die woont in een huishouden met Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Q1-Q5: kwintiel één tot en met kwintiel vijf. Deze verdelen de bevolking van België (BE) in vijf gelijke delen, van laag naar hoog equivalent beschikbaar huishoudinkomen. De densiteit geeft aan in welke mate een bepaalde waarde voorkomt in de doelpopulatie. De som onder elke curve is 1. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

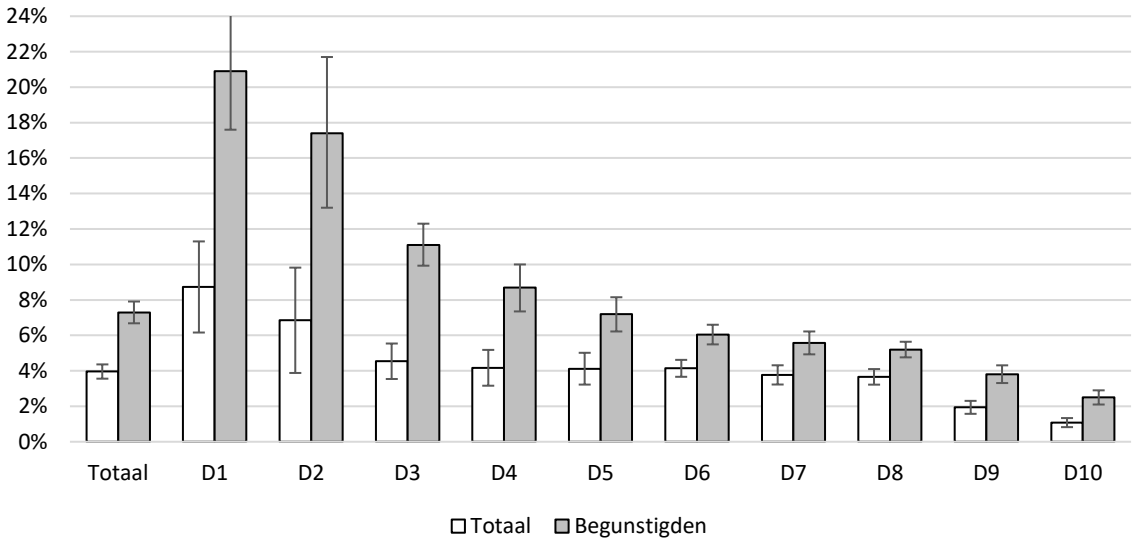
1.1.2 De verdeling van het aandeel: analyse aan de hand van enkele kengetallen

Om meer inzicht te geven in de verdeling, is het zinvol naar enkele kengetallen in meer detail te kijken. Onderstaande figuur toont het gemiddelde aandeel voor de totale bevolking in Vlaanderen en voor iedereen die woont in een huishouden met Groeipakket. In Vlaanderen bedraagt het Groeipakket gemiddeld 4% van het beschikbaar inkomen. Het gemiddelde aandeel ligt rond 9% in het laagste inkomensdeciel en daalt tot ruwweg 4% in het derde tot en met het achtste deciel. In het negende en tiende inkomensdeciel bedraagt het aandeel gemiddeld 2% of minder van het beschikbaar inkomen. Dit patroon is het gecombineerde effect van: (1) het aantal ontvangers in elk deciel (toch voor de cijfers voor Vlaanderen die niet beperkt zijn tot de begunstigden); (2) de variatie in de hoogte van het Groeipakket; (3) de variatie in de hoogte van het inkomen.

Het aandeel van de bevolking dat in een huishouden met Groeipakket woont varieert echter sterk over de inkomensverdeling. De vrij vlakke curve voor inkomensdecielen drie tot en met acht wordt voor een deel dan ook verklaard door een hoger aandeel mensen in een huishouden met Groeipakket in de inkomensdecielen zes, zeven en acht. Het is dan ook relevant om de verdeling eveneens te bekijken voor

de populatie die in een huishouden woont met Groeipakket. Bij inwoners van Vlaanderen die in een huishouden met Groeipakket wonen, bedraagt het aandeel van het Groeipakket in het inkomen gemiddeld zo'n 7%. In het laagste inkomensdeciel ligt het aandeel beduidend hoger en bedraagt het gemiddeld 21% (met een ruim betrouwbaarheidsinterval). Het valt ook op dat het gemiddelde aandeel meer continu daalt naarmate het inkomen stijgt. In het hoogste inkomensdeciel bedraagt het Groeipakket echter nog steeds zo'n 2.5% van het beschikbaar inkomen van wie in een huishouden woont met Groeipakket. Omdat we in een groot deel van de verdere analyse werken met inkomenskwintielen eerder dan decielen, tonen we eveneens een figuur met het gemiddelde per inkomenskwintiel.

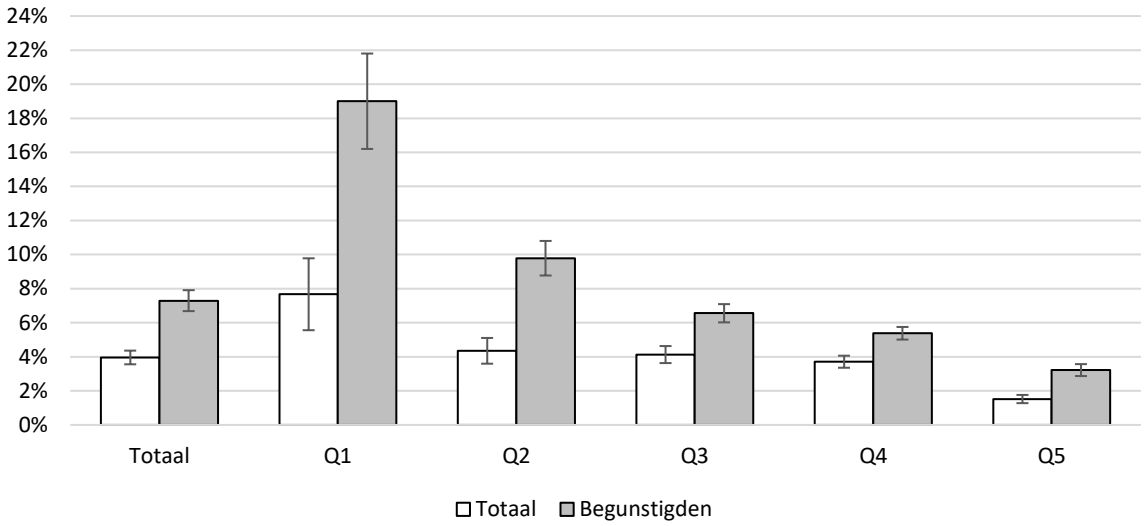
Figuur 4 Het gemiddelde aandeel (%) van het Groeipakket in het huishoudinkomen, totale bevolking en bevolking die in een huishouden woont met Groeipakket, naar inkomensdeciel, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De inkomensdecielen verdelen de bevolking van België in 10 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag (D1) naar hoog (D10). Analyse op individueel niveau, inwoners van Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 5 Het gemiddelde aandeel (%) van het Groeipakket in het huishoudinkomen, inwoners van Vlaanderen en bevolking die in een huishouden woont met Groeipakket, naar inkomenskwintiel, 2022/2023

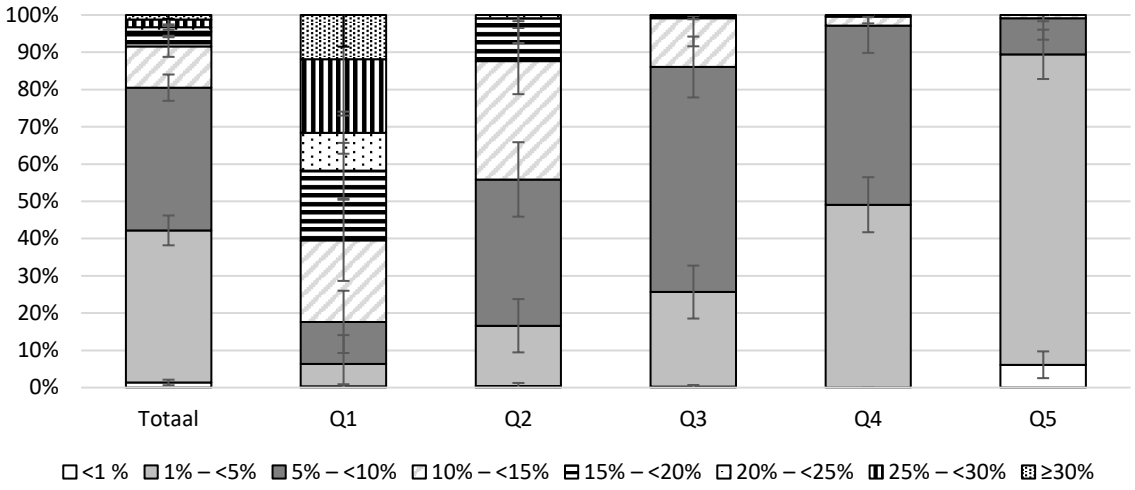
Opmerkingen: De inkomenskwintielen verdelen de bevolking van België in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag (Q1) naar hoog (Q5). Analyse op individueel niveau, inwoners van Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Hoewel het gemiddelde een goed eerste beeld geeft van de ruwe verschillen tussen inkomenskwintielen, geeft het geen inzicht in de spreiding binnen kwintielen. Twee manieren om dit in beeld te brengen zijn de berekening van enkele percentielwaarden (die aangeven welk percentage een hoger of lager aandeel heeft dan een specifieke waarde), en het opdelen van de ratio van het Groeipakket en het huishoudinkomen in specifieke categorieën. We beperken de bespreking tot de tweede methode, maar de percentielen zijn eveneens in de bijlage bij dit hoofdstuk opgenomen.

Onderstaande figuur toont voor welk percentage van de bevolking het aandeel van het Groeipakket in het huishoudinkomen tussen bepaalde waarden ligt. Voor ongeveer 42% van wie in een huishouden woont met het Groeipakket bedraagt dit aandeel minder dan 5% van het huishoudinkomen. In het laagste kwintiel gaat het om ongeveer 6% van de personen en in het hoogste kwintiel om ongeveer 90%. Bij ongeveer 38% van wie in een huishouden woont met het Groeipakket, bedraagt het aandeel tussen de 5% en 10% van het inkomen. Deze groep is het grootst in het derde inkomenskwintiel, waarvan zo'n 60% in een huishouden woont waarvan het beschikbaar huishoudinkomen voor 5% à 10% uit het Groeipakket bestaat. Terwijl een nog groter aandeel in de hoogste twee inkomenskwintielen zo goed als nooit voorkomt, geldt dat voor meer dan 80% van personen in een huishouden met Groeipakket in het laagste inkomenskwintiel, het beschikbaar huishoudinkomen voor meer dan 10% uit het Groeipakket bestaat. Voor ongeveer 32% van wie in een huishouden met Groeipakket woont in het laagste inkomenskwintiel, zorgt het Groeipakket zelfs voor meer dan 25% van het beschikbaar huishoudinkomen. Voor ruwweg 10% beslaat het aandeel van het Groeipakket zelfs meer dan 30% van het huishoudinkomen.

Figuur 6 Cumulatieve verdeling van de bevolking naar het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen (%), bevolking in een huishouden met Groeipakket in Vlaanderen, naar inkomenskwintiel, 2022/2023

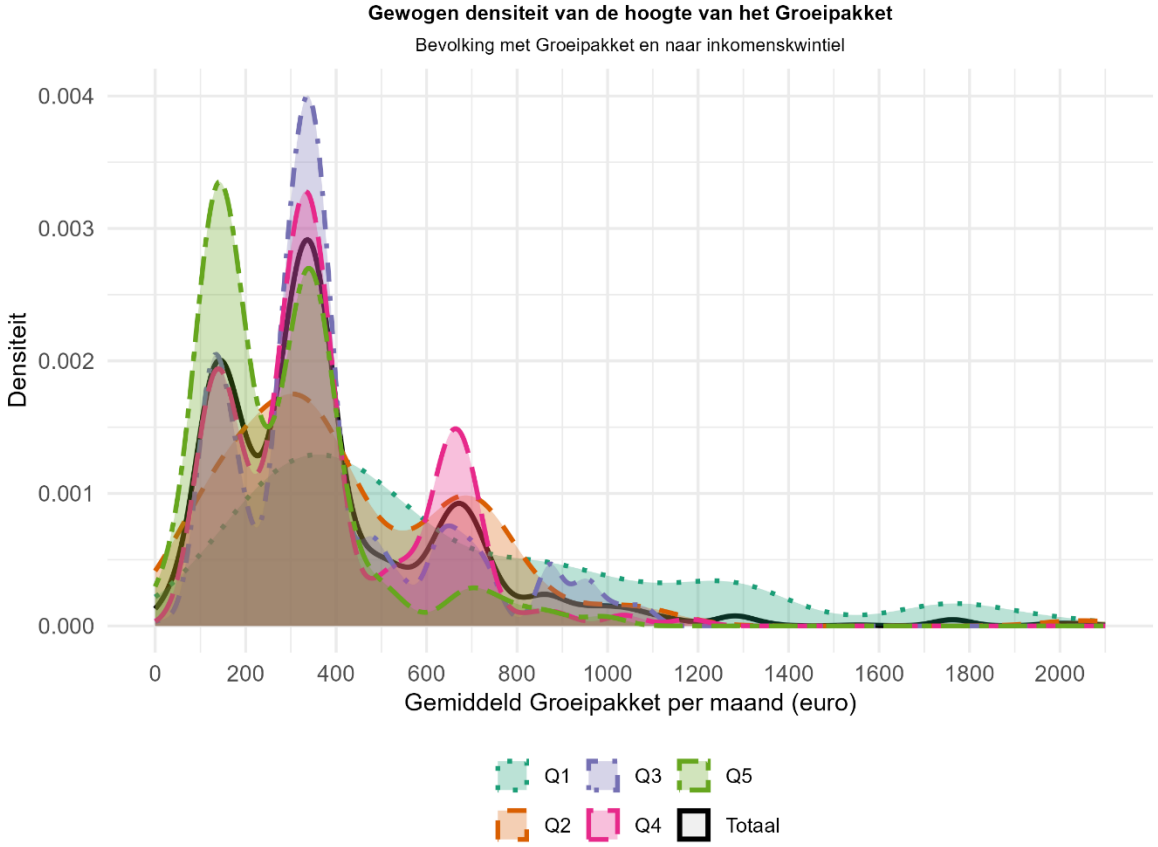
Opmerkingen: De inkomenskwintielen verdelen de bevolking van België in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag (Q1) naar hoog (Q5). Analyse op individueel niveau, inwoners van Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

1.1.3 De verdeling van de absolute hoogte van het totale Groeipakket over de inkomensverdeling

De variatie in het aandeel van het Groeipakket over de inkomensverdeling wordt eveneens bepaald door de mate waarin de hoogte van het toegekende Groeipakket varieert met inkomen. Om een omvattend beeld te krijgen van de verdeling van het Groeipakket, is het zinvol om de volledige verdeling in beeld te brengen. Daarom tonen onderstaande figuren de volledige verdeling van de hoogte van het Groeipakket in euro per maand. Bekijken we de verdeling voor de totale bevolking met Groeipakket in Vlaanderen, dan valt de clustering rond drie bedragen op: het te verwachten totaal voor huishoudens met één rechtgevend kind (nieuw stelsel), voor twee rechtgevende kinderen (nieuw stelsel) en drie rechtgevende kinderen (transitiebedragen inclusief leeftijdsbijslagen). Kijken we in meer detail naar hoe deze verdeling verschilt tussen inkomenskwintielen, dan vinden we hier de variatie in spreiding van bedragen terug zoals we deze ook observeerden voor het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen. Toch zit er wel verschil op en dit blijkt op z'n minst deels gedreven door een verschillende gemiddelde samenstelling van huishoudens over de inkomenskwintielen. Dit valt af te leiden uit de daaropvolgende figuur, waarin het Groeipakket per maand wordt gedeeld door het aantal rechtgevende kinderen. Deze toont nog duidelijker de toenemende concentratie van de bedragen, en dit rond lagere waarden bij toenemende hoogte van het equivalent beschikbaar inkomen (per inkomenskwintiel).

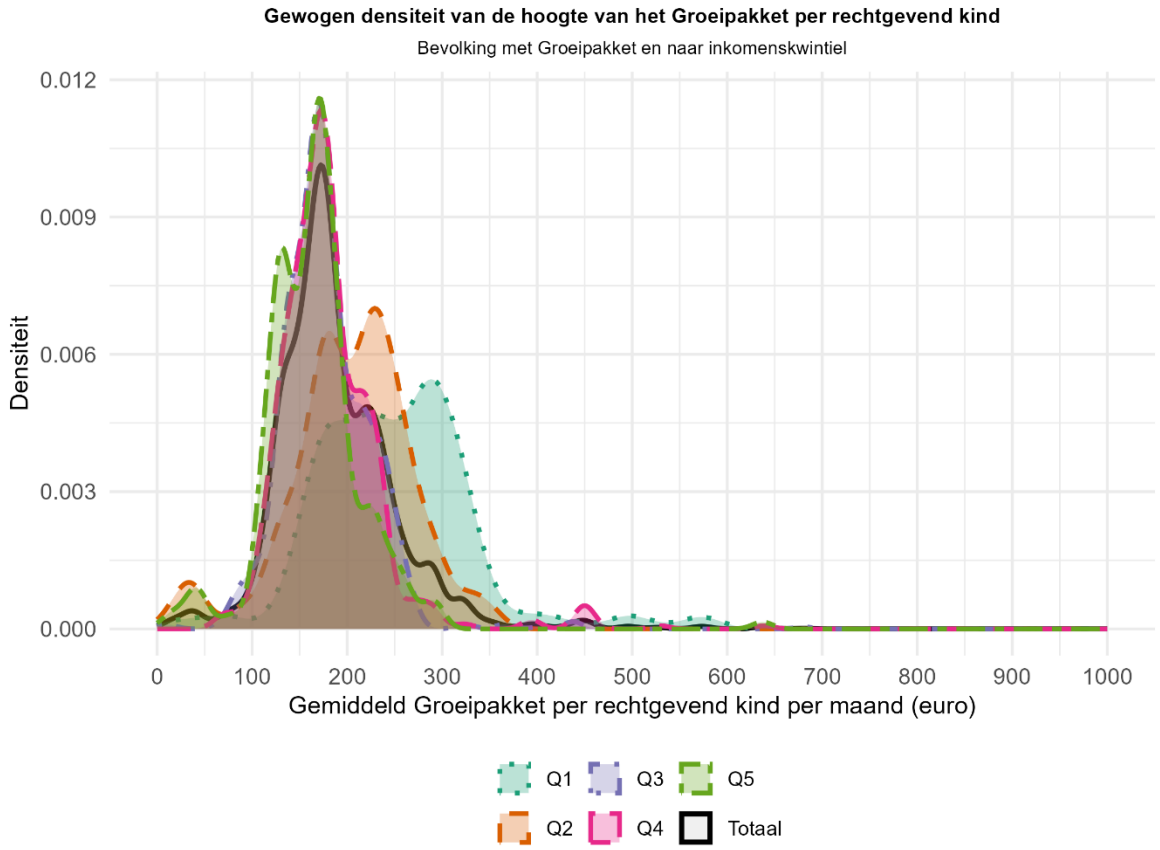
Figuur 7 Densiteitscurve van de gemiddelde hoogte van het Groeipakket per huishouden per maand, naar inkomenskwintiel (bevolking met Groeipakket in Vlaanderen), 2022/2023

Opmerkingen: Bedragen in euro per maand zoals geobserveerd in de dataset. Q1-Q5: kwintiel één tot en met kwintiel vijf. Deze verdelen de bevolking van België (BE) in vijf gelijke delen, van laag naar hoog equivalent beschikbaar huishoudinkomen. De densiteit geeft aan in welke mate een bepaalde waarde voorkomt in de doelpopulatie. De som onder elke curve is 1. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 8 Densiteitscurve van de gemiddelde hoogte van het Groeipakket per rechtgevend kind per maand, naar inkomenskwintiel (bevolking met Groeipakket in Vlaanderen), 2022/2023

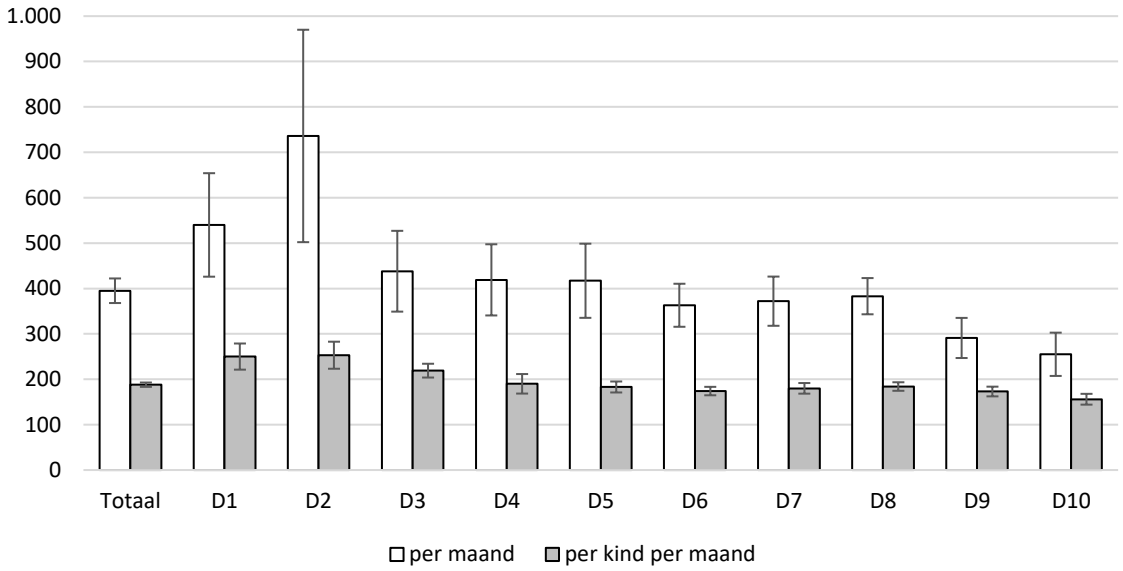
Opmerkingen: Bedragen in euro per maand zoals geobserveerd in de dataset. Q1-Q5: kwintiel één tot en met kwintiel vijf. Deze verdelen de bevolking van België (BE) in vijf gelijke delen, van laag naar hoog equivalent beschikbaar huishoudinkomen. De densiteit geeft aan in welke mate een bepaalde waarde voorkomt in de doelpopulatie. De som onder elke curve is 1. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Indien we focussen op de gemiddelde verschillen tussen inkomenskwintielen, dan valt meteen op dat deze sterk worden uitgevlakt door de bedragen uit te drukken per rechtgevend kind per maand, in plaats van het totaal per maand. Gemiddeld genomen, bedroeg het toegekende Groeipakket in 2022 ongeveer 395 euro per maand, wat overeen komt met ongeveer 188 euro per kind per maand. Deze gemiddelden waren significant hoger in het eerste inkomenskwintiel en significant lager in het hoogste inkomens-kwintiel. Het gemiddelde toegekende Groeipakket bedroeg in het eerste inkomenskwintiel zo'n 250 euro per kind per maand (95% betrouwbaarheidsinterval: 221 euro – 279 euro). In het hoogste inkomenskwintiel ging het om 156 euro per kind maand (95% betrouwbaarheidsinterval: 144 euro – 168 euro). We kunnen dan ook concluderen dat het dalend aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen niet enkel wordt veroorzaakt door een hoger inkomen in de hogere dan in de laagste inkomenskwintielen, maar ook door lager toegekende bedragen dan in het eerste inkomenskwintiel. Dit geldt in het bijzonder voor het hoogste inkomenskwintiel. Ook de variatie in aantal rechtgevende kinderen over inkomenskwintielen speelt een rol: de verschillen tussen de gemiddelde absolute bedragen zijn immers relatief groter wanneer geen rekening wordt gehouden met het aantal rechtgevende kinderen, dan wanneer dat wel het geval is. Dit wordt eveneens bevestigd wanneer we

het gemiddeld aantal rechtgevende kinderen berekenen. Dit bedraagt in totaal net geen twee rechtgevende kinderen, maar ligt substantieel hoger in het eerste dan in het vijfde kwintiel (hou er rekening mee dat het gemiddelde betrekking heeft op personen die wonen in een huishouden met Groeipakket: het gaat niet om het gemiddelde onder huishoudens).

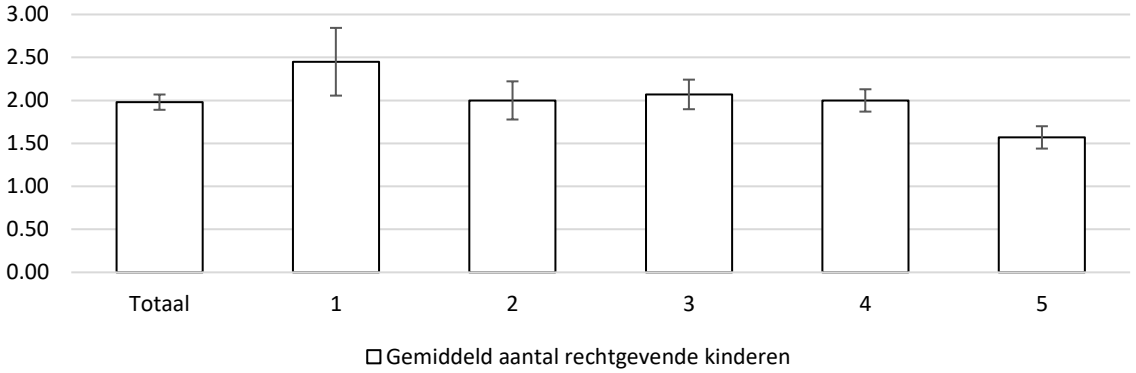
Figuur 9 De gemiddelde hoogte van het Groeipakket in euro per maand en per kind per maand bij wie in een huishouden met Groeipakket in Vlaanderen woont, naar inkomenskwintiel, 2022/2023

Opmerkingen: Bedragen in euro per maand zoals geobserveerd in de dataset. Q1-Q5: kwintiel één tot en met kwintiel vijf. Deze verdelen de bevolking van België (BE) in vijf gelijke delen, van laag naar hoog equivalent beschikbaar huishoudinkomen. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 10 Gemiddeld aantal rechtgevende kinderen per huishouden naar inkomenskwintiel, onder alle begunstigden die in een huishouden met Groeipakket in Vlaanderen wonen, 2022/2023

Opmerkingen: Q1-Q5: kwintiel één tot en met kwintiel vijf. Deze verdelen de bevolking van België (BE) in vijf gelijke delen, van laag naar hoog equivalent beschikbaar huishoudinkomen. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

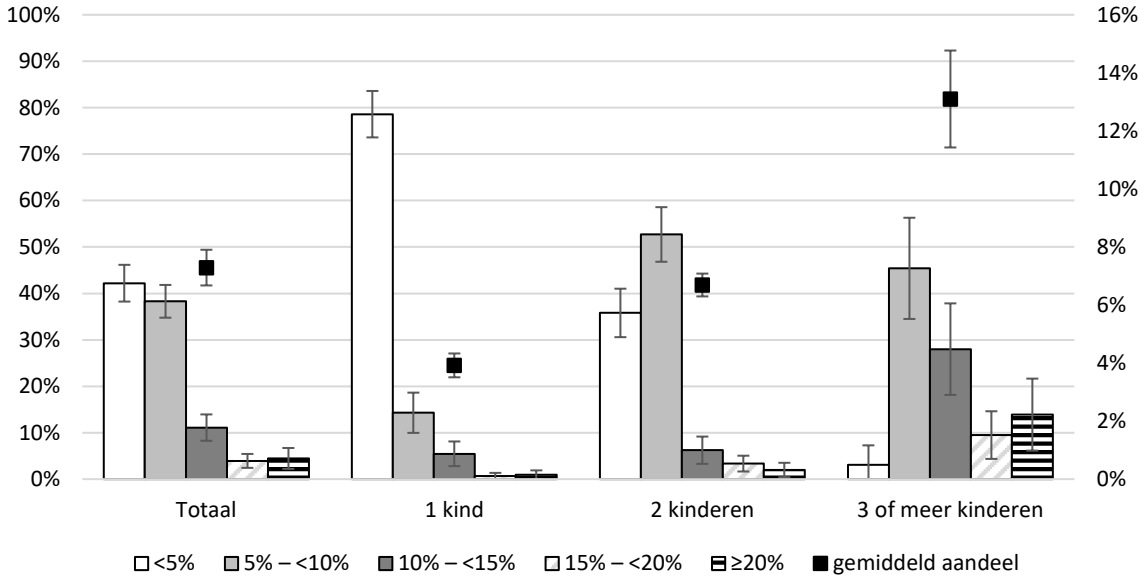
1.1.4 De sociodemografische verdeling van het aandeel van het Groeipakket

Hoewel de verdeling naar inkomen de meest relevante factor is om de impact van het Groeipakket op de officiële armoedecijfers te begrijpen, is het relevant ook naar de verdeling volgens enkele socio-demografische kenmerken te bekijken. We belichten hier in het bijzonder de verdeling volgens enkele factoren qua gezinssamenstelling die een rechtstreeks verband houden tot de hoogte van het ontvangen Groeipakket: het aantal rechtgevende kinderen, de leeftijd van het oudste rechtgevend kind en de gezinssamenstelling (eenoudergezin versus koppel met kinderen). We beperken de analyse telkens tot wie in een huishouden woont met een toegekend Groeipakket voor 2022 in Vlaanderen.

Hoe meer kinderen, hoe hoger het Groeipakket en – gemiddeld genomen – hoe groter het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen. Dit is wat je zou verwachten, en dit blijkt ook duidelijk uit de analyse van de SILC gegevens voor wie in een huishouden met Groeipakket woont. Voor wie in een huishouden met één rechtgevend kind woont, bestaat het beschikbaar huishoudinkomen in vier op vijf van de gevallen voor maximaal 5% uit inkomsten van het Groeipakket. In het geval van twee rechtgevende kinderen gaat het om iets meer dan een derde van de gevallen, en voor wie in een huishouden met drie of meer rechtgevende kinderen woont bestaat het beschikbaar inkomen voor minder dan een op tien uit maximaal 5% Groeipakket. Omgekeerd geldt ook dat een aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen van meer dan 15% geen uitzondering is voor wie in een huishouden van minstens drie rechtgevende kinderen woont (iets meer dan één op vijf van de gevallen), maar eerder zeldzaam is bij huishoudens met twee kinderen en erg uitzonderlijk bij wie in een huishouden met één kind woont (in minder dan één op twintig gevallen). Ook het gemiddelde aandeel van het Groeipakket varieert sterk met het aantal rechtgevende kinderen: het bedraagt ongeveer 4% voor wie in een huishouden met één kind woont, zo'n 6.7% voor wie in een huishouden met twee kinderen woont, en tussen 11% en 15% voor wie in een huishouden met drie of meer kinderen woont.

Het geobserveerde patroon blijft behouden bij uitsplitsing naar de leeftijd van het oudste rechtgevende kind (zie ook verder en in de bijlage). Aangezien het gemiddeld aantal kinderen net iets hoger ligt in het eerste inkomenskwintiel, zou het kunnen dat het relatief grote aandeel bij een hoger aantal recht-gevende kinderen op z'n minst deels door de verschillende inkomenspositie wordt verklaard. Bekijken we echter de verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket naar aantal rechtgevende kinderen per inkomenskwintiel, dan blijft het verschil naar aantal rechtgevende kinderen voor elk inkomenskwintiel overduidelijk bestaan (zie Figuur 60 in de bijlage bij dit hoofdstuk). Met andere woorden, wordt het relatief hogere aandeel van het Groeipakket van huishoudens met meer kinderen niet uitsluitend verklaard door een gemiddeld lager inkomen. Omgekeerd geldt eveneens dat de verschillen tussen het eerste en de andere inkomenskwintielen nog meer uitgesproken zijn indien de cijfers naar aantal rechtgevende kinderen worden opgesplitst (zie Figuur 61 in bijlage bij dit hoofdstuk).

Figuur 11 Verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen naar aantal rechtgevende kinderen, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Iedereen die in een huishouden met Groeipakket in Vlaanderen woont, wordt meegeteld. Het aantal rechtgevende kinderen wordt bepaald op basis van de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. Het gemiddelde aandeel moet op de y-as rechts worden afgelezen.

Leeswijzer: De balken in de figuur geven het percentage van de bevolking weer waarvoor geldt dat het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen tussen bepaalde waarden ligt (<5%, 5%-<10%, 10%<15%, 15%<20% en groter of gelijk aan 20%). Dit percentage is af te lezen van de verticale as aan de linkerkant. De vierkanten geven het gemiddelde aandeel voor elke bevolkingsgroep weer. Het gemiddelde aandeel moet worden afgelezen van de verticale as aan de rechterkant. Voor wie in een huishouden woont met twee rechtgevende kinderen, geldt bv. dat ongeveer 53% in een huishouden woont waar het aandeel van het Groeipakket tussen de 5% en de 10% bedraagt (linker as), het gemiddelde aandeel in deze groep bedraagt iets meer dan zes procent (rechter as).

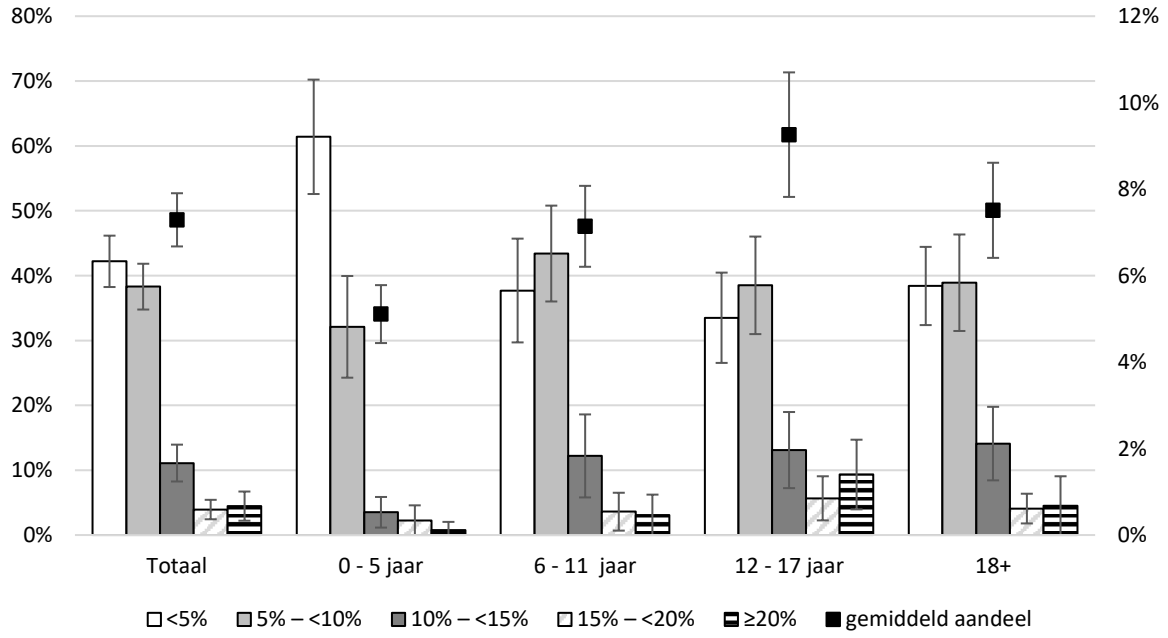
Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Een andere relevante factor betreft de leeftijd van het oudste kind. Leeftijd heeft een al dan niet rechtstreeks effect op de hoogte van het Groeipakket via de schoolbonus en de selectieve participatie-toeslagen en voor transitiegezinnen op het basisbedrag en de leeftijdstoeslagen. Zeker wanneer het oudste kind erg jong is, kan worden verwacht dat er relatief weinig rechtgevende kinderen zijn. Daarom valt het te verwachten dat zeker voor huishoudens met heel jonge kinderen, het Groeipakket een beperkter aandeel van het huishoudinkomen verzekert. Dit zien we ook terug in de data: indien het oudste rechtgevende kind jonger is dan zes jaar, geldt voor meer dan de helft van wie in zo'n huishouden woont, dat het Groeipakket minder dan 5% van het beschikbaar huishoudinkomen voor haar rekening neemt. Het gemiddeld aandeel van het Groeipakket neemt toe met de leeftijd van het oudste kind en stijgt van ongeveer 5% bij gezinnen met een oudste kind jonger dan 6 om een piek te bereiken van 9.3% van het beschikbaar inkomen bij gezinnen met oudste kinderen tussen 12 en 17 jaar[87]. In ongeveer één op zeven van de gevallen neemt het Groeipakket dan minstens 15% van het beschikbaar inkomen voor

87 Het verschil tussen huishoudens waarin het oudste rechtgevende kind 12-17 jaar is en de andere huishoudens met Groeipakket is statistisch significant met 95% betrouwbaarheid (2-zijdige toets), met uitzondering van huishoudens waarin het oudste rechtgevende kind 18 jaar of ouder is (enkel statistisch significant met 90% betrouwbaarheid).

haar rekening. Hierbij is het belangrijk in het achterhoofd te houden dat studiebeurzen niet mee in het Groeipakket zijn opgenomen. Moest dat wel het geval zijn, dan zou de verhouding tussen wie in een huishouden met een oudste rechtgevend kind woont van 18 jaar of ouder en huishoudens met een oudste rechtgevend kind van 12-17 jaar, wellicht anders zijn. Als we deze verhoudingen in meer detail bekijken naar inkomenspositie, stellen we vast dat we enkel voor het derde en vierde inkomenskwintiel een significant verschil terugvinden tussen wie woont in een huishouden met een rechtgevend kind jonger dan 12 en huishoudens met oudere rechtgevende kinderen. De steekproef is jammer genoeg onvoldoende groot om dit in meer detail te bekijken (zie bijlage bij dit hoofdstuk). Opvallend genoeg is het geobserveerde patroon naar de leeftijd van het oudste rechtgevende kind niet statistisch significant wanneer de bevolking wordt opgesplitst naar aantal rechtgevende kinderen (zie Figuur 59 in bijlage). Het verschil in het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen tussen huishoudens met een verschillende leeftijd van het oudste rechtgevende kind, wordt dan ook wellicht grotendeels verklaard door de sterk verschillende samenstelling naar aantal rechtgevende kinderen.

Figuur 12 Verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen naar de leeftijd van het oudste rechtgevende kind, Vlaanderen, 2022/2023

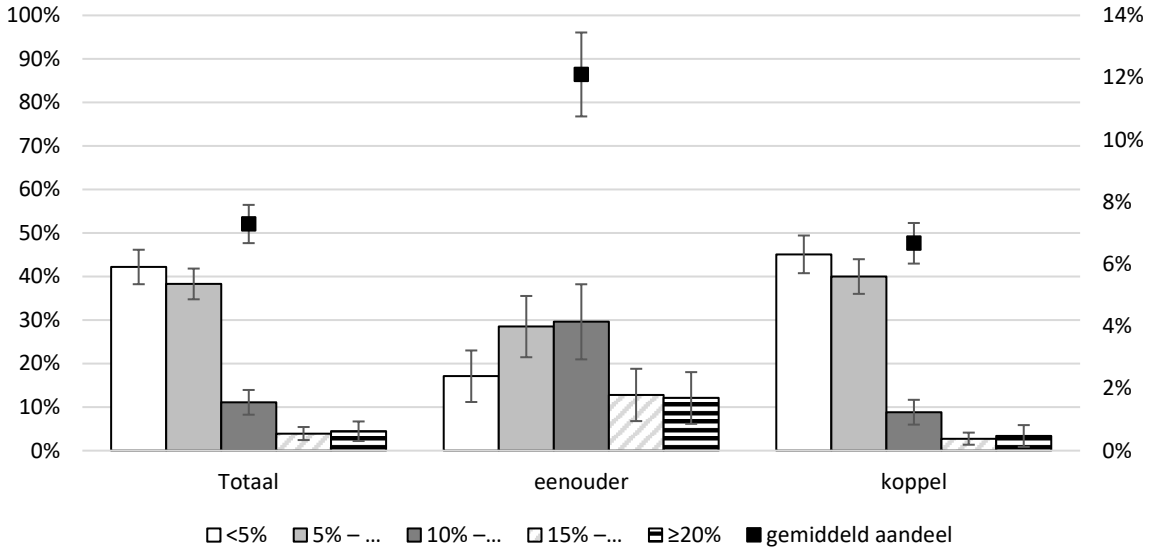
Opmerkingen: De populatie wordt ingedeeld in categorieën op basis van de leeftijd op 31 december 2022 van het oudste rechtgevende kind in het huishouden volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Oudere kinderen in het huishouden die géén Groeipakket ontvangen, zijn buiten beschouwing gelaten voor de indeling in categorieën. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. Het gemiddelde aandeel moet op de y-as rechts worden afgelezen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Voor transitiegezinnen geldt dat er supplementen van toepassing zijn voor eenoudergezinnen. Daarnaast geldt dat eenoudergezinnen een hoger armoederisico hebben dan koppels met kinderen. Daarom vergelijken we ook de variatie in het aandeel van het Groeipakket tussen wie in een

eenoudergezin woont en wie in een huishouden woont dat bestaat uit een koppel met kinderen[88]. Het gemiddelde aandeel voor wie in een huishouden met twee ouders[89] woont bedraagt 6% à 7%, bij eenoudergezinnen ligt dit bijna tweemaal zo hoog (11% à 14%). Dit verschil weerspiegelt zich ook in een veel grotere groep waarvoor het Groeipakket minstens 15% bedraagt van het totale beschikbare huishoudinkomen: terwijl dit voor wie bij een koppel woont in slechts één op de negentien het geval is, geldt dat voor ongeveer één op de vier personen die in een eenoudergezin wonen, minstens 15% van het beschikbaar inkomen afkomstig is van het Groeipakket. Het is opvallend dat wanneer dit wordt gecontroleerd voor inkomen, het verschil in het gemiddelde aandeel van het Groeipakket tussen wie in een eenoudergezin woont en wie bij twee ouders woont, enkel voor het derde kwintiel statistisch significant is (zie Figuur 64 in bijlage en de tabel hieronder).

Figuur 13 De verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen: begunstigden in eenoudergezinnen versus koppels, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: We volgende Eurostat definitie voor gezinstypes en sluiten 'complexe' gezinssamenstellingen uit. Eénoudergezinnen gaat om één ouder die samenwoont met minstens één kind jonger dan 25 volgens de EU-SILC gegevens, koppels wonen samen met minstens één kind jonger dan 25. Onder de begunstigden van het Groeipakket komen andere types huishoudens te weinig voor om betrouwbare cijfers te produceren. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. Het gemiddelde aandeel moet op de y-as rechts worden afgelezen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

88 Om de gezinssamenstelling vast te stellen, maken we gebruik van de variabele HB110 in EU-SILC en nemen we enkel huishoudens mee waarvan minstens één kind jonger is dan 25 jaar. Bovendien beperken we de analyse tot huishoudens met Groeipakket. Verder geldt dat bij eenoudergezinnen de aanwezige ouder de meeste dagelijkse verantwoordelijkheden met betrekking tot de zorg voor kinderen voor haar/zijn rekening neemt. Zowel voor eenoudergezinnen als koppels geldt dat meer complexe gezinssamenstellingen (bv. drie generaties, een inwonende neef of nicht) zijn uitgesloten (zie ook DocSILC065 (2023 operation)).

89 Om de leesbaarheid te bevorderen schrijven we twee ouders, hoewel het om een koppel gaat waarbij niet noodzakelijk beide ouders als ouder van de rechtgevende kinderen zijn erkend.

Tabel 5 Het verschil in het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen tussen wie in een huishouden met één ouder woont en wie in een huishouden met een koppel woont, naar inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023

	verschil	**standaardfout**	**95% betrouwbaarheids-interval**		**90% betrouwbaarheids-interval**	
	p.p.	p.p.	ondergrens	bovengrens	ondergrens	bovengrens
Totaal	5.4%	0.8%	3.9%	6.9%	4.2%	6.7%
Q1	2.0%	2.8%	-3.6%	7.6%	-2.7%	6.7%
Q2	0.8%	0.9%	-1.1%	2.6%	-0.8%	2.3%
Q3	1.7%	0.8%	0.2%	3.2%	0.4%	3.0%

Opmerkingen: p.p. = procentpunt. Betrouwbaarheidsintervallen die nul bevatten zijn lichtgrijs gearceerd (ze wijzen op een statistisch niet-significant verschil). Huishoudsamenstelling volgens EU-SILC. De inkomenskwintielen (Q1-Q5) verdelen de Belgische bevolking in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag naar hoog. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. *Er zijn te weinig observaties in Q4 en Q5 om de waarden te tonen.

Leeswijzer: In totaal verschilt het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishouden tussen wie in een eenoudergezin woont vs. wie in een huishouden met een koppel woont (gewoonlijk de ouders), gemiddeld 5,4 procentpunt. Voor de drie getoonde inkomenskwintielen ligt het verschil lager, wat erop wijst dat inkomen grotendeels het verschillend aandeel van het Groeipakket tussen eenoudergezinnen en gezinnen met een koppel verklaart.

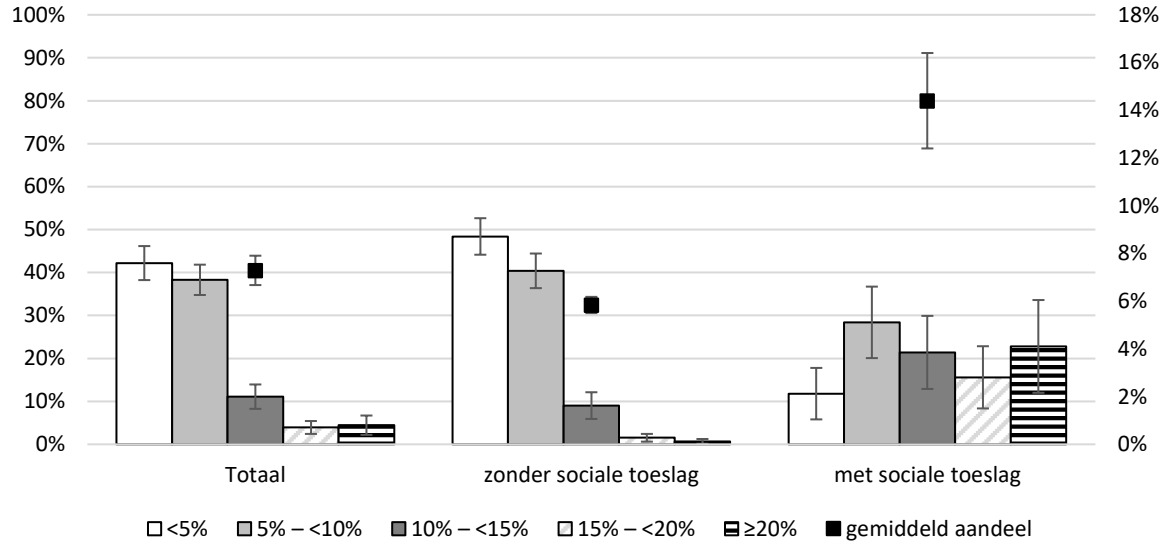
Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

1.1.5 Het aandeel van het Groeipakket bij specifieke categorieën van begunstigden

Een heel aantal toeslagen binnen het Groeipakket zijn gericht op specifieke doelgroepen. Je zou verwachten dat het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen dan ook hoger is bij deze doelgroepen. We bekijken hieronder daarom in meer detail het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen van begunstigden van de sociale toeslagen, de schooltoeslagen en de zorgtoeslag. Daarna gaan we in op het aandeel van het Groeipakket bij huishoudens met transitie-bedragen en huishoudens met de nieuwe bedragen.

Bekijken we het aandeel van het Groeipakket bij wie in een huishouden woont met een sociale toeslag of schooltoeslag in vergelijking met wie in een huishouden woont zonder deze toeslagen, dan verschijnt een vrij gelijkaardig patroon. Bij wie kan rekenen op een sociale toeslag of schooltoeslag verzekert het Groeipakket een substantieel deel van het beschikbaar huishoudinkomen, van gemiddeld ongeveer 14%. Bij meer dan een derde van de begunstigden bedraagt het aandeel van het Groeipakket in het gezinskomen zelfs meer dan 15%.

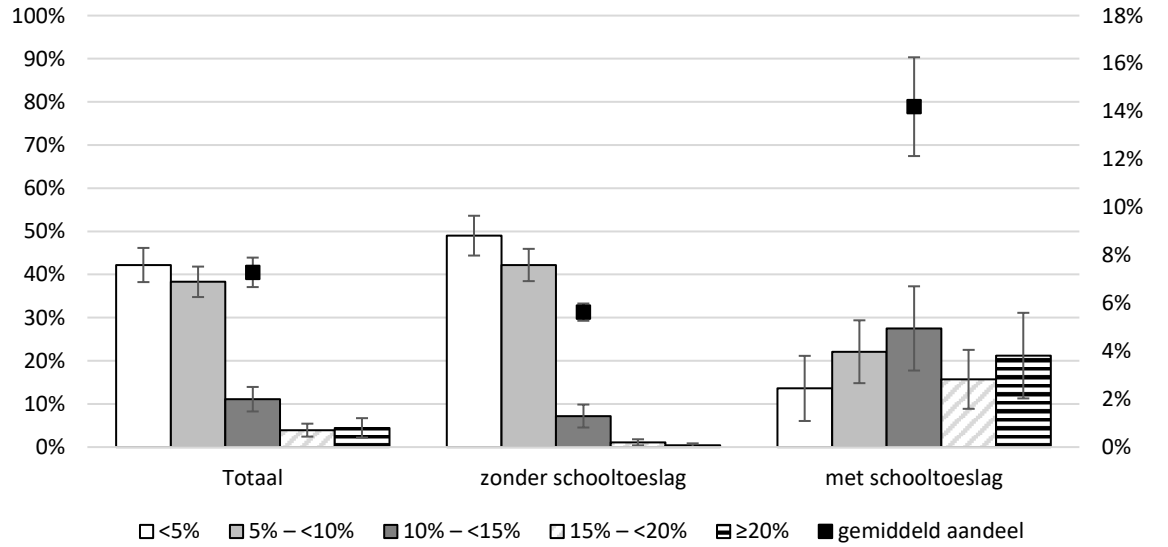
Figuur 14 De verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen: begunstigden met en zonder sociale toeslag, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Ontvangst van de sociale toeslag is gebaseerd op administratieve gegevens over toegekende bedragen voor 2022 en werd geaggregeerd op het huishoudniveau. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. Het gemiddelde aandeel moet op de y-as rechts worden afgelezen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 15 De verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen: begunstigden met en zonder selectieve participatietoeslag, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Ontvangst van de selectieve participatietoeslag is gebaseerd op administratieve gegevens over toegekende bedragen voor 2022 en werd geaggregeerd op het huishoudniveau. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. Het gemiddelde aandeel moet op de y-as rechts worden afgelezen.

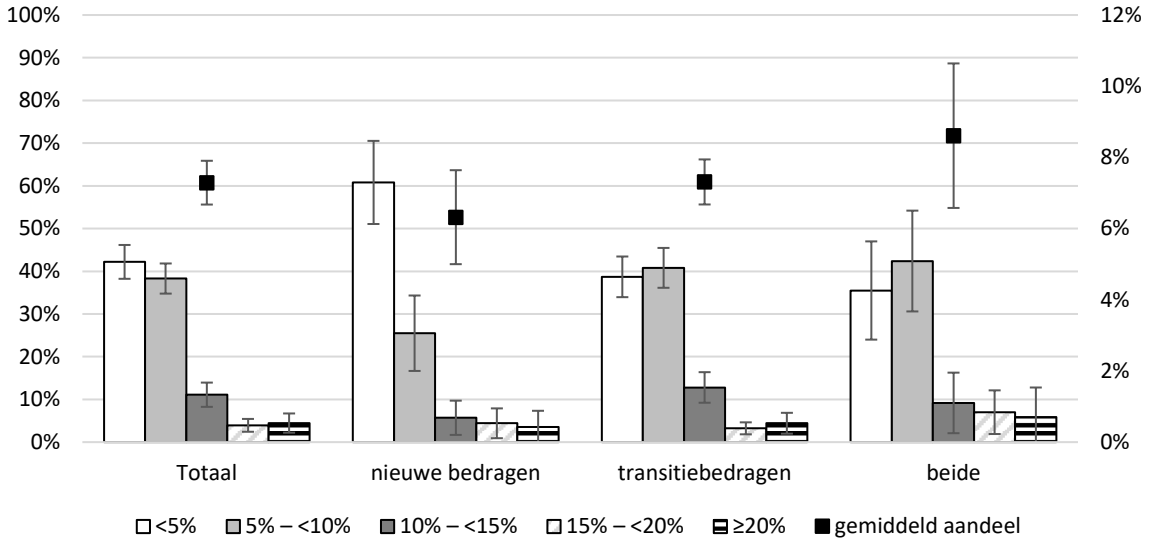
Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

De beschikbare data suggereren dat de verdeling anders is bij wie in een huishouden woont met een zorgtoeslag (de toeslag voor kinderen met specifieke ondersteuningsbehoefte). Door het beperkt aantal huishoudens in deze situatie in de beschikbare gegevens, zijn de schattingen echter niet zo nauwkeurig.

Ten slotte bekijken we ook de verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen bij wie in een huishouden met nieuwe bedragen woont, vs. wie in een huishouden met transitiebedragen woont[90]. Omdat het mogelijk is dat eenzelfde huishouden zowel transitiebedragen als nieuwe bedragen ontvangt, splitsen we in onderstaande grafiek de begunstigden op in drie exclusieve categorieën: begunstigden van uitsluitend transitiebedragen, uitsluitend nieuwe bedragen, of een combinatie van beide. Laten we huishoudens die transitiebedragen en nieuwe bedragen combineren buiten beschouwing, dan valt op dat het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen gelijkaardig is bij begunstigden van transitie bedragen en begunstigden van nieuwe bedragen. Desalniettemin komt een aandeel van minder dan 5% een stuk frequenter en een aandeel van 5% à 10% minder frequent voor bij wie in een huishouden met nieuwe bedragen woont. Het verschil tussen wie in een huishouden met transitiebedragen of met nieuwe bedragen woont is nog kleiner wanneer je combinatiegezinnen aan elk van beide categorieën van begunstigden toekent. Het gemiddeld aandeel verschilt niet statistisch significant (met 95% betrouwbaarheid) tussen de drie groepen.

90 Noteer dat er een aanzienlijke mismatch is tussen de aangeleverde administratieve variabele die aangeeft of een bepaalde toekenning valt onder de nieuwe bedragen vs. transitiebedragen, en de geobserveerde hoogte van de toegekende bedragen. Het aantal huishoudens die beide soorten bedragen combineren is volgens de eerste variabele erg laag (3.5% van de begunstigden, 3% van de huishoudens), en lager dan in de populatiegegevens (9% van de gezinnen in juni 2022), wanneer we kijken naar de toegekende basisbedragen, komt het veel vaker voor dat huishoudens nieuwe basisbedragen met transitiebedragen combineren (14% van de begunstigden, 11% van de begunstigde huishoudens, wat veel dichter aansluit bij de populatiegegevens). Het algemene beeld met betrekking tot het aandeel van het Groeipakket in het huishoudinkomen is echter vrij gelijkaardig. In dit rapport maken we daarom gebruik van de hoogte van het basisbedrag om te bepalen of iemand nieuwe bedragen of transitiebedragen ontvangt, al sluiten we daar 0,7% van de begunstigde huishoudens zonder basisbedrag mee uit. Voor meer details zie het deel over data en methoden.

Figuur 16 De verdeling van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen: begunstigden in een huishouden met enkel nieuwe bedragen, enkel transitiebedragen, of beide, Vlaanderen, 2022/2023

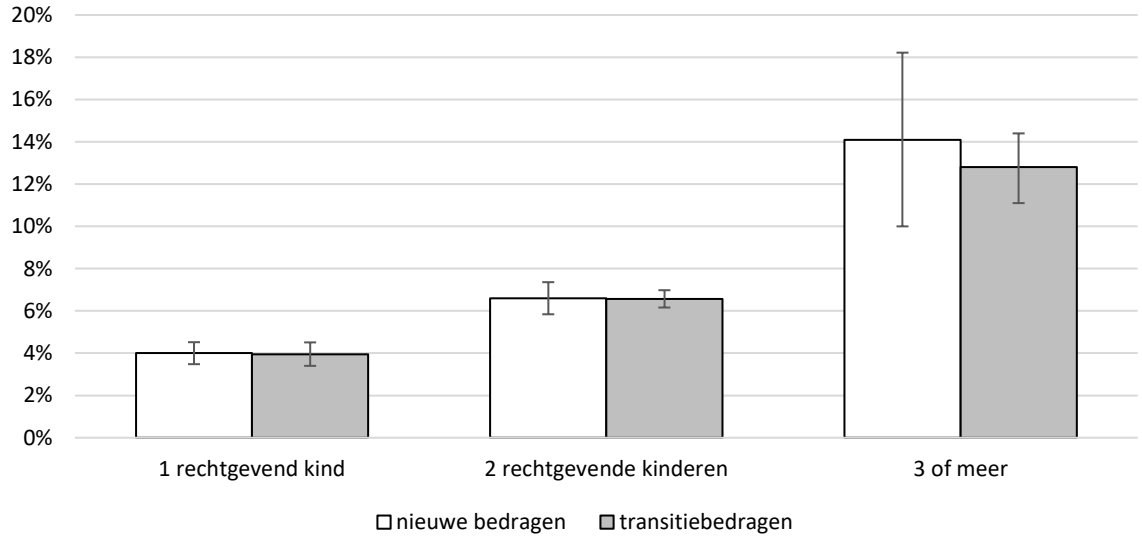

Opmerkingen: Ontvangst van nieuwe bedragen of transitiebedragen is gebaseerd op administratieve gegevens over toegekende basisbedragen voor 2022 en werd geaggregeerd op het huishoudniveau. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. Het gemiddelde aandeel moet op de y-as rechts worden afgelezen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Het beeld dat we hierboven schetsen wordt vervormd door een verschillende verdeling naar het aantal rechtgevende kinderen. Als we hiermee rekening houden, dan wordt bevestigd dat zeker voor huishoudens met hetzelfde aantal rechtgevende kinderen, het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen niet substantieel of statistisch significant verschilt tussen huishoudens met de nieuwe bedragen en deze met transitiebedragen.

Figuur 17 Het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen naar type Groeipakket (nieuwe bedragen vs. transitiebedragen) en aantal rechtgevende kinderen, Vlaanderen, 2022/2023

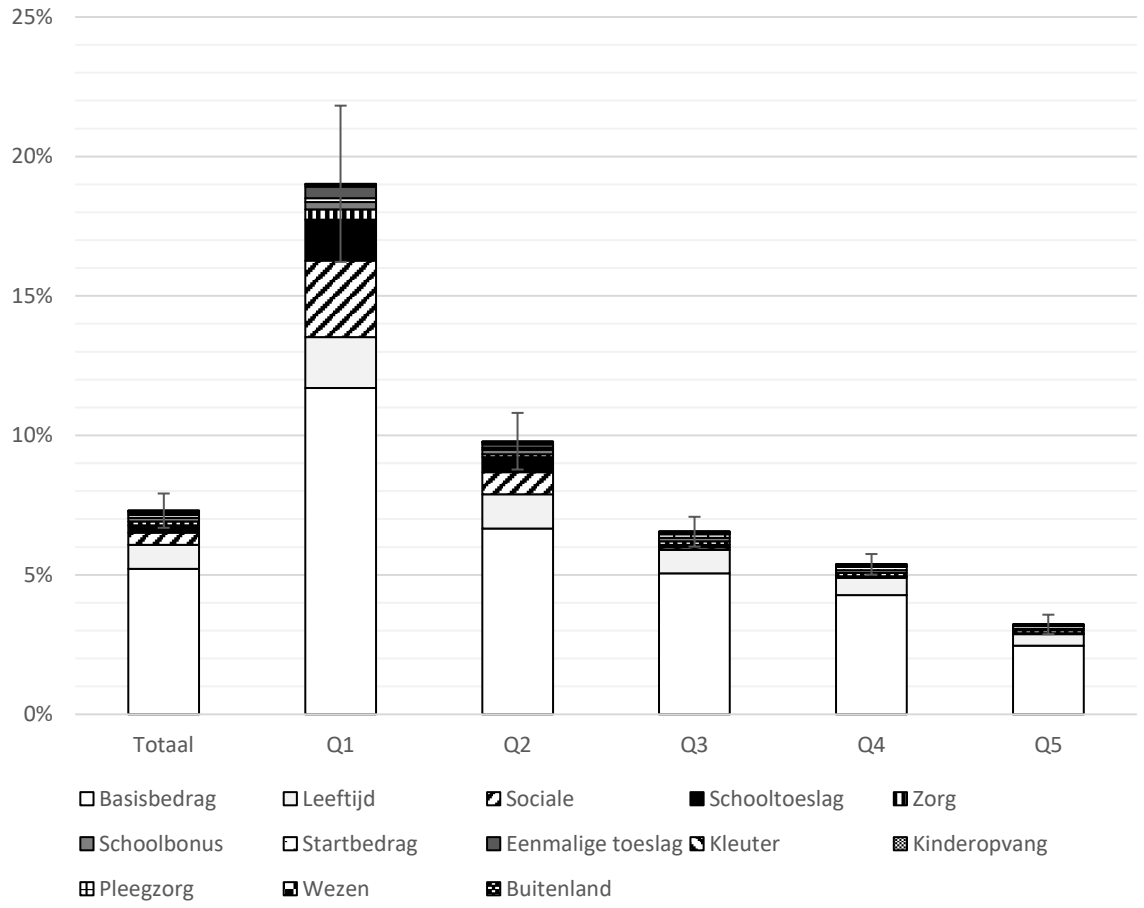
Opmerkingen: Ontvangst van nieuwe bedragen of transitiebedragen is gebaseerd op administratieve gegevens over toegekende basisbedragen voor 2022 en werd geaggregeerd op het huishoudniveau. In tegenstelling tot vorige grafiek, worden huishoudens die beide types bedragen combineren voor elk type telkens meegeteld. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

2 De bijdrage van specifieke toeslagen

Het Groeipakket is opgebouwd uit heel wat verschillende toeslagen. Hun relatieve belang is echter heel verschillend. Onderstaande figuur brengt dit in beeld, door het gemiddelde totale aandeel van het Groeipakket uit te splitsen naar het gemiddelde aandeel van elke specifieke toeslag in het beschikbaar huishoudinkomen. We bekijken hierbij meteen de verschillen over de inkomensverdeling. Het grote aandeel van de basisbedragen en (in mindere mate) de leeftijdstoeslagen valt meteen op. Enkel in het eerste en tweede kwintiel nemen de andere specifieke toeslagen tezamen gemiddeld meer dan 1% van het beschikbaar huishoudinkomen voor hun rekening. Het betreft in de eerste plaats de sociale toeslagen en de selectieve participatietoeslagen. Dit is niet zo verwonderlijk, aangezien de andere toeslagen op erg specifieke doelgroepen zijn gericht.

Figuur 18 Het gemiddelde cumulatieve aandeel van specifieke toeslagen uit het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met een Groeipakket, naar inkomenskwintielen, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De toeslagen zijn geordend van hoogste naar laagste aandeel voor de totale bevolking met Groeipakket. Eenmalige: de eenmalige toeslag van 100 euro die werd uitgekeerd in november 2022 voor kinderen die recht gaven op de sociale toeslag. Buitenland: het gaat om de aanvullende betalingen uit het Groeipakket voor kinderen die genieten van buitenlandse kinderbijslag. Zorg: zorgtoeslagen voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. Q1-Q5: inkomenskwintielen delen de bevolking van België in vijf gelijke delen van laag (Q1) naar hoog (Q5) equivalent beschikbaar huishoudinkomen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor het totale aandeel van het Groeipakket.

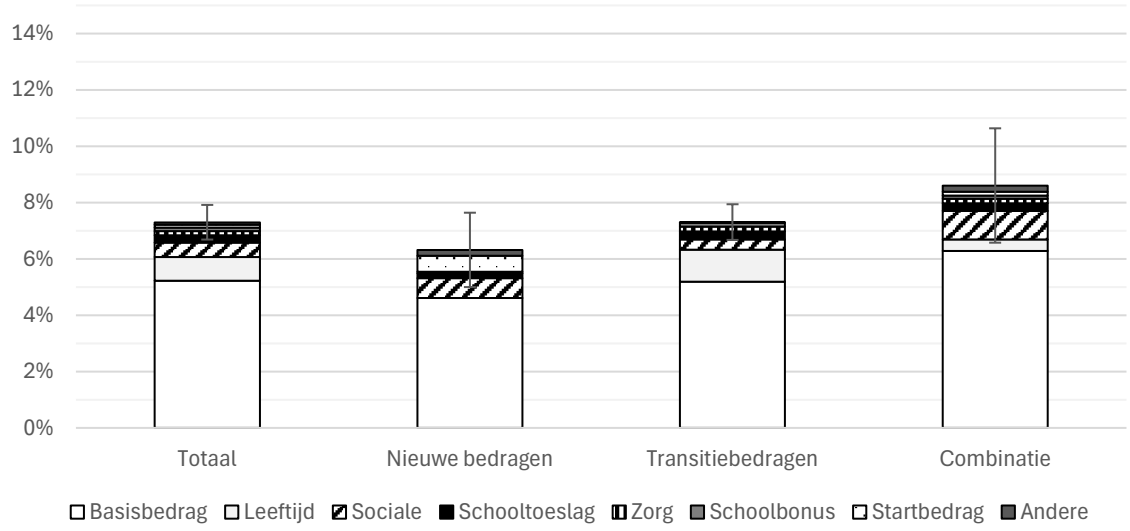
Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Aangezien heel wat toeslagen op specifieke doelgroepen gericht zijn of voor specifieke gebeurtenissen of situaties in het leven zijn geroepen, bekijken we een aantal van deze doelgroepen en situaties in wat meer detail. Hiervoor vereenvoudigen we het aantal toeslagen enigszins: we voegen de eenmalige toeslag toe aan de sociale toeslagen en we tellen alle toeslagen die een lager aandeel hebben dan de eenmalige toeslag bij elkaar op (zie de grafiek hierboven om te weten over welke toeslagen het precies gaat).

2.1.1 Huishoudens met nieuwe bedragen vs. huishoudens met transitiebedragen

Een eerste uitsplitsing die we bekijken is deze tussen huishoudens met transitiebedragen, huishoudens met nieuwe bedragen en huishoudens met beide bedragen. Hoewel het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in haar geheel in het beschikbaar huishoudinkomen niet statistisch significant verschilt tussen wie in een huishouden met transitiebedragen woont, wie in een huishouden met nieuwe bedragen woont en wie in een huishouden woont dat beide bedragen combineert, zijn er qua samenstelling enkele opmerkelijke verschillen. Logischerwijs ontbreken de leeftijdstoeslagen bij huishoudens met nieuwe bedragen, en komen startbedragen niet voor bij huishoudens met transitiebedragen. Daarnaast valt voornamelijk op dat de sociale toeslagen bij huishoudens met nieuwe bedragen en huishoudens die nieuwe en transitiebedragen combineren, een groter aandeel van het beschikbaar inkomen verzekeren dan bij huishoudens met transitiebedragen. Dit hangt wellicht samen met de gemiddeld hogere sociale toeslagen voor wie de nieuwe bedragen krijgt toegekend, de relatief jonge leeftijd van de rechtgevende kinderen en met het relatief grotere aandeel van huishoudens in het eerste inkomenskwintiel bij huishoudens met nieuwe bedragen. Bij huishoudens met transitiebedragen, verzekeren de leeftijdstoeslagen (die niet in het nieuwe Groeipakket voorkomen) gemiddeld één procent van het beschikbaar huishoudinkomen, ongeveer één vijfde van het aandeel van de basisbedragen.

Figuur 19 Het gemiddelde cumulatieve aandeel van specifieke toeslagen uit het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij wie in een huishouden woont met nieuwe bedragen, transitiebedragen, of beide, Vlaanderen, 2022/2023

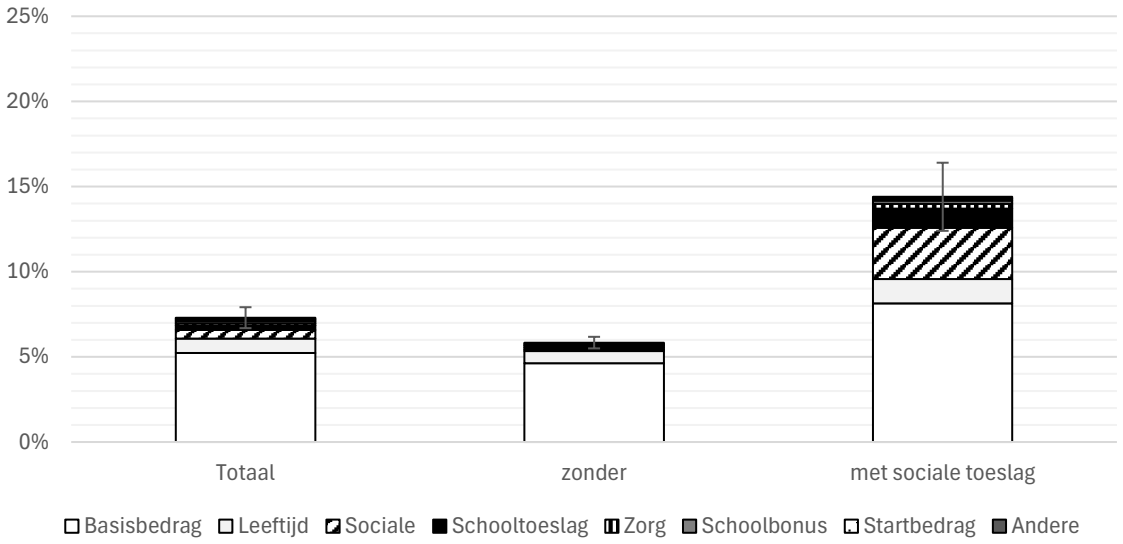
Opmerkingen: De toeslagen zijn geordend van hoogste naar laagste aandeel voor de totale bevolking met Groeipakket. Sociale = De sociale toeslagen en de eenmalige toeslag van 100 euro die werd uitgekeerd in november 2022 voor kinderen die recht gaven op de sociale toeslag. Andere: de som van het aandeel van de kleutertoeslag, kinderopvangtoeslag, aanvullende betalingen voor kinderen met buitenlandse kinderbijslag, en de toeslagen voor pleegzorg en wezen. Het aandeel van het Groeipakket in het huishoudinkomen is op huishoudniveau berekend. Analyse op individueel niveau, gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor het totale aandeel van het Groeipakket.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

2.1.2 Huishoudens met en zonder sociale toeslag

Gemiddeld genomen verzekert het Groeipakket zo'n 14% van het beschikbaar inkomen bij wie in een huishouden woont met een sociale toeslag. Dit grote aandeel hangt uiteraard samen met een gemiddeld lager inkomen dan bij huishoudens zonder sociale toeslag. Toch is het belangrijk te benadrukken dat voor wie in een huishouden met sociale toeslag woont, ook het basisbedrag een belangrijke rol in het beschikbaar inkomen speelt: het telt voor zo'n 7% à 9% van het inkomen. De sociale toeslag, daarentegen draagt zo'n 2.5% à 3.5% van het inkomen bij. Daarnaast spelen voor huishoudens met een sociale toeslag ook de leeftijdstoeslagen en selectieve participatietoeslagen een niet te verwaarlozen rol (elk goed voor ruwweg 1% van het beschikbaar huishoudinkomen). De ietwat opmerkelijke rol van de leeftijdstoeslagen heeft mogelijk onder meer te maken met het feit dat in een gezin met sociale toeslag de leeftijdstoeslag voor het oudste kind niet wordt gehalveerd, in tegenstelling tot wat het geval is voor andere kinderen.

Figuur 20 Het gemiddelde cumulatieve aandeel van specifieke toeslagen uit het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij wie in een huishouden woont met en zonder een sociale toeslag, Vlaanderen, 2022/2023

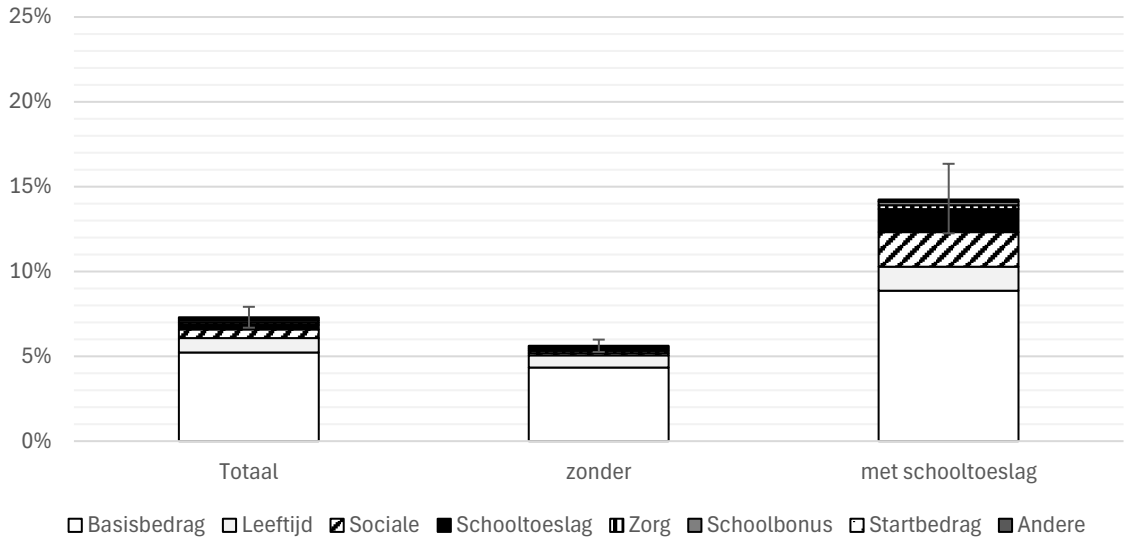
Opmerkingen: Sociale = De sociale toeslagen en de eenmalige toeslag van 100 euro die werd uitgekeerd in november 2022 voor kinderen die recht gaven op de sociale toeslag. Andere: de som van het aandeel van de kleutertoeslag, kinderopvangtoeslag, aanvullende betalingen voor kinderen met buitenlandse kinderbijslag, en de toeslagen voor pleegzorg en wezen. Het aandeel van het Groeipakket in het huishoudinkomen is op huishoudniveau berekend. Analyse op individueel niveau, gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor het totale aandeel van het Groeipakket.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

2.1.3 Huishoudens met en zonder een selectieve participatietoeslag (schooltoeslag)

Bij wie in een huishouden met een schooltoeslag woont, verzekert het Groeipakket zo'n 14% van het beschikbaar inkomen. Net zoals bij begunstigden van de sociale toeslag, zien we dat de basisbedragen hiervan het overgrote deel voor hun rekening nemen. Het is ook opvallend dat ook bij huishoudens met een schooltoeslag gemiddeld genomen de sociale toeslag een groter deel van het inkomen voor haar rekening neemt dan de schooltoeslag zelf (gemiddeld zo'n 2% van het van het inkomen in het geval van de sociale toeslag en iets meer dan 1% in het geval van de schooltoeslag). Dit hangt uiteraard samen met de verschillende structuur en hoogte van de schooltoeslagen ten opzichte van de sociale toeslagen.

Figuur 21 Het gemiddelde cumulatieve aandeel van specifieke toeslagen uit het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij wie in een huishouden woont met en zonder een schooltoeslag, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Sociale = De sociale toeslagen en de eenmalige toeslag van 100 euro die werd uitgekeerd in november 2022 voor kinderen die recht gaven op de sociale toeslag. Andere: de som van het aandeel van de kleutertoeslag, kinderopvangtoeslag, aanvullende betalingen voor kinderen met buitenlandse kinderbijslag, en de zorgtoeslagen voor pleegzorg en wezen. Het aandeel van het Groeipakket in het huishoudinkomen is op huishoudniveau berekend. Analyse op individueel niveau, gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor het totale aandeel van het Groeipakket.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Hoofdstuk 3
De impact van enkele hervormingen van de gezinsbijslagen op armoede en het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen

Als onderdeel van deze studie voeren we enkele microsimulaties uit om volgende zaken te bekijken:

1. Ten eerste maken we een inschatting van het directe effect van het Groeipakket op armoede in Vlaanderen. Hiervoor vergelijken we een scenario waarbij het Groeipakket wordt afgetrokken van het beschikbaar huishoudinkomen (Scenario 1) met de 'huidige' situatie volgens EU-SILC 2023 (Scenario 2).
2. Ten tweede maken we een inschatting van de impact van de volledige uitrol van de nieuwe bedragen van het Groeipakket naar alle rechtgevende kinderen, ongeacht of ze geboren zijn voor 1 januari 2019 of niet (Scenario 3 in verhouding tot Scenario 2).
3. Ten derde analyseren we de impact van enkele hervormingen van het Programmadecreet van 2022 met betrekking tot de sociale toeslagen. Om ook het effect van de verhoging van de inkomensgrenzen voor de toekenning van de sociale toeslagen en de uitbreiding naar een nieuwe categorie van begunstigden te kunnen inschatten, herberekenen we het recht op sociale toeslagen met de informatie die beschikbaar is in EU-SILC, zonder de eenmalige toeslagen (Scenario 4). Vervolgens bekijken we hoe deze situatie zich verhoudt tot één waarbij de sociale toeslagen (incl. de eenmalige toeslag) worden toegekend volgens de verhoogde inkomensgrenzen, en een nieuwe categorie van begunstigden wordt toegevoegd. Daarnaast nemen we ook het effect mee van de verhoging van de toeslagbedragen en de toekenning van de eenmalige toeslagen (Scenario 5).

Voor meer details over de verschillende scenario's, verwijzen we naar het hoofdstuk over data en methoden.

Dit hoofdstuk is als volgt opgebouwd. Eerst geven we een beknopt inzicht in wat de hervormingen volgens de survey zouden kosten of hebben gekost. Vervolgens bekijken we de algemene impact van het Groeipakket en de uitbreiding van de nieuwe bedragen van het Groeipakket naar alle rechtgevende kinderen. Ten slotte bestuderen we de impact van enkele hervormingen van de sociale toeslagen naar aanleiding van het Programmadekreet van 2022. We bekijken telkens de impact op het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen en op armoede. Met uitzondering van de eerstvolgende sectie (omwille van vergelijkbaarheid met de beschikbare administratieve gegevens), zijn alle berekeningen beperkt tot de bevolking wonende in Vlaanderen waarvan het huishouden voor 2022 recht heeft op Groeipakket.

1 De impact op de totale uitgaven

De verschillende scenario's zijn zo ontworpen dat het niet nuttig is om ze allemaal met elkaar te vergelijken. De scenario's kunnen als volgt worden omschreven:

1. **Scenario 1**: afwezigheid van het Groeipakket, zonder herbesteding van de middelen
2. **Scenario 2**: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023
3. **Scenario 3**: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019 [te vergelijken met scenario 2]

4. **Scenario 4**: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023, maar met de sociale toeslagen toegekend volgens een ander inkomensconcept, zonder de eenmalige toeslag en zonder de verhoging van de bedragen met 15 euro in december
5. **Scenario 5**: de situatie in Scenario 4, maar met de bedragen van de sociale toeslagen van december toegekend (voor een heel jaar), de eenmalige toeslag, de verhoging van de inkomensgrenzen voor toekenning van de sociale toeslagen, én de toevoeging van de nieuwe tussencategorie in de sociale toeslagen voor kleine gezinnen [te vergelijken met Scenario 4]

In de verschillende scenario's houden we geen rekening met hoe de meerkost van een hervorming wordt gefinancierd. We houden eveneens geen rekening met hoe de eventuele besparing van een hervorming wordt uitgegeven. In de realiteit zijn hier ook verdelingseffecten aan verbonden, maar deze laten we buiten beschouwing. De totale toegewezen rechten binnen het Groeipakket voor 2022 bedroegen volgens de administratieve gegevens van de Vlaamse Overheid 4.265 miljard in 2022 en 4.498 miljard in 2023. Dit ligt min of meer in lijn met de schatting in scenario 2 ('de huidige situatie'), en zeker binnen het (erg brede) bijhorende 95% betrouwbaarheidsinterval (zie onderstaande tabel). Om te weten in welke mate de verschillen tussen de scenario's ook tot een statistisch significante verandering in de uitgaven leiden, berekenen we eveneens rechtstreeks het verschil tussen de relevante scenario's[91]. Dat wordt in de volgende tabel weergegeven.

Het verschil tussen scenario 2 en scenario 1 geeft opnieuw de totale toegewezen bedragen voor het Groeipakket in 2022 weer. Het verschil tussen scenario 3 en scenario 2 geeft de meerkost weer om in 2022 alle transitiebedragen (basisbedrag, leeftijdstoeslag en sociale toeslagen) te vervangen door de bedragen die van toepassing zijn op alle kinderen geboren sinds 1 januari 2019. Volgens onze schattingen zou dit een meerkost betekenen van een ongeveer een half miljard euro, ofwel een toename van ongeveer 12%. In Scenario 4 berekenen we een alternatief referentiescenario om een inschatting te kunnen maken van een pakket hervormingen van de programmawet van 2022. Hiervoor moeten we het recht op de sociale toeslagen herberekenen aan de hand van de inkomensgegevens in EU-SILC omdat het reële inkomensconcept voor de toekenning van de sociale toeslagen niet beschikbaar is. In dit referentiescenario liggen de totale uitgaven zo'n 8 miljoen euro lager dan in Scenario 2, wat grotendeels te verklaren is doordat in scenario 4 voor december 2022 geen verhoging van de sociale toeslagen met 15 euro werd toegekend, en doordat het aantal kinderen aan wie een sociale toeslag is toegekend een klein beetje lager ligt dan in scenario 3. De sociale toeslagen bedragen in scenario 4 tezamen zo'n 196 miljoen euro, tegenover ongeveer 230 miljoen euro volgens de administratieve gegevens. Als we Scenario 5 met een hele reeks nieuwe maatregelen van de programmawet van 2022 vergelijken met Scenario 4, dan zien we dat de meerkost van deze maatregelen volgens onze schattingen zo'n 135 miljoen euro bedroegen, wat wellicht een onderschatting is ten opzichte van de totale kost van de verhogingen en uitbreiding van de sociale toeslagen in de bevolking. Dit betekent dat we het totale effect ervan wellicht ook onderschatten.

91 De EU-SILC survey is niet ontworpen met het idee om totale uitgaven te schatten. Als we scenario's vergelijken, zijn de schattingen iets preciezer, omdat de waarden op huishoudniveau sterk gecorreleerd zijn (zie Goedemé et al., 2013). We houden in onze schattingen rekening met deze correlatie tussen scenario's.

Tabel 6 Omvang van de totale gezinsbijslagen in elk scenario (EUR, prijzen 2022)

scenario	Budget Groeipakket	standaardfout	95% betrouwbaarheidsinterval	
			ondergrens	bovengrens
Scenario 1	0	0	0	0
Scenario 2	4 132 065 207	291 085 324	3 561 548 457	4 702 581 958
Scenario 3	4 637 827 823	322 137 380	4 006 450 160	5 269 205 486
Scenario 4	4 124 366 791	290 532 740	3 554 933 084	4 693 800 498
Scenario 5	4 259 631 935	302 250 877	3 667 231 101	4 852 032 768

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Tabel 7 Het verschil in omvang van de totale gezinsbijslagen tussen het hervormingscenario en het referentiescenario (EUR, prijzen 2022)

scenario	Budget Groeipakket	standaardfout	95% betrouwbaarheidsinterval	
			ondergrens	bovengrens
Scen 2-Scen1	4 132 065 207	291 085 324	3 561 548 457	4 702 581 958
Scen3-Scen2	505 762 616	40 919 382	425 562 101	585 963 131
Scen4-Scen2	-7 698 417	9 800 142	-26 906 342	11 509 509
Scen5-Scen4	135 265 144	16 393 047	103 135 361	167 394 926

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

2 De impact van het (nieuwe) Groeipakket

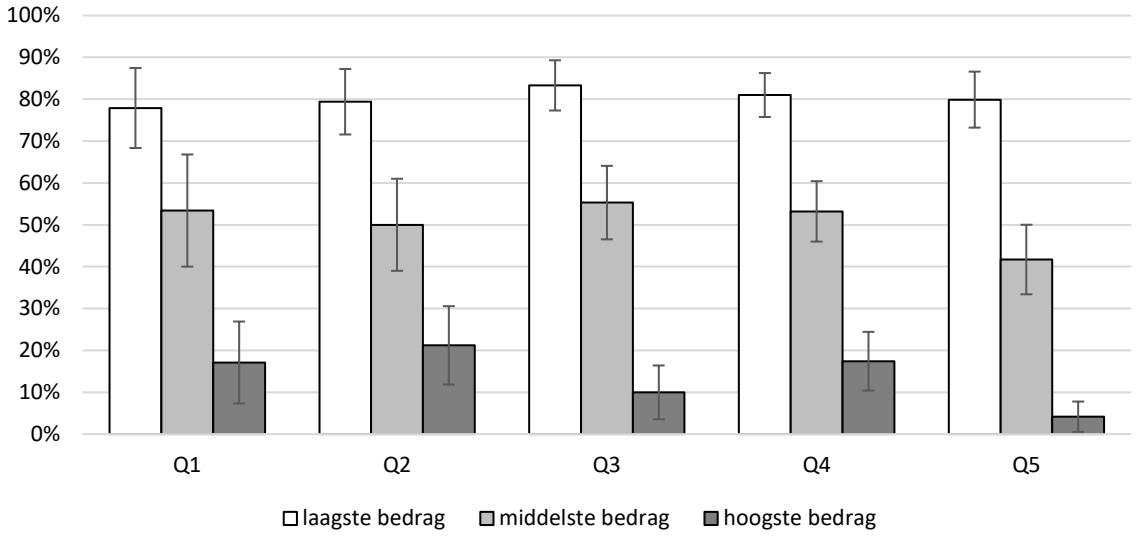
In dit deel gaan we dieper in op wat het zou betekenen moesten de nieuwe bedragen van toepassing zijn op alle rechthebbenden, en wat de totale impact van het Groeipakket is op armoede. We bekijken voor beide scenario's eerst de gevolgen voor het gemiddelde bedrag per kind per maand en het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen. Vervolgens bekijken we de impact op armoede. Aangezien de situatie zonder Groeipakket (Scenario 1) tot gevolg heeft dat de bedragen tot nul worden herleid, kan het effect op het huishoudinkomen worden afgeleid uit onderstaande cijfers met betrekking tot Scenario 2. Het is dan ook pas bij de analyse van armoede dat Scenario 1 ook expliciet aan bod komt.

2.1 Gemiddeld bedrag per kind per maand naar inkomenskwintiel

Naast de vervanging van de rangbedragen door één, zelfde, basisbedrag voor elk rechtgevend kind, geldt bij de toekenning van de nieuwe bedragen eveneens dat de leeftijdsbijslagen vervallen en dat andere (vaak hogere) sociale toeslagen worden toegekend. Zoals in het vorige hoofdstuk aangetoond, nemen de basisbedragen veruit het grootste aandeel van het Groeipakket voor hun rekening. Daarom kunnen we verwachten dat deze een groot deel de impact van de transitie naar nieuwe bedragen zullen bepalen. Op 1 januari 2022 bedroeg het gewone basisbedrag voor kinderen geboren sinds 1 januari 2019, 170

euro. De transitiebedragen bedroegen, afhankelijk van de gezinssituatie op 1 januari 2019, 259 euro (hoogste basisbedrag), 181 euro (middelste basisbedrag) of 98 euro (laagste basisbedrag). Of een gezin meer of minder Groeipakket ontvangt bij een overstap naar de nieuwe bedragen, hangt dan ook sterk af van de gezinssituatie. Onderstaande figuur leert ons dat in alle inkomenskwintielen de laagste basisbedragen veruit het meest frequent voorkomen en de hoogste basisbedragen veruit het minst. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat een volledige overstap naar de nieuwe bedragen met een stijging van het gemiddelde Groeipakket per kind zal samengaan. Tegelijkertijd toont onderstaande figuur dat deze stijging zal verschillen tussen inkomenskwintielen. Aangezien het aandeel van wie in een huishouden met het hoogste basisbedrag woont het kleinste is in het hoogste inkomenskwintiel, kunnen we verwachten dat het verschil tussen het gemiddelde Groeipakket in beide scenario's het grootste is voor dit inkomenskwintiel.

Figuur 22 Aandeel van wie in een huishouden woont met minstens één kind dat recht geeft op respectievelijk het laagste, middelste en het hoogste basisbedrag als percentage van iedereen die in een huishouden met Groeipakket woont, naar inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023

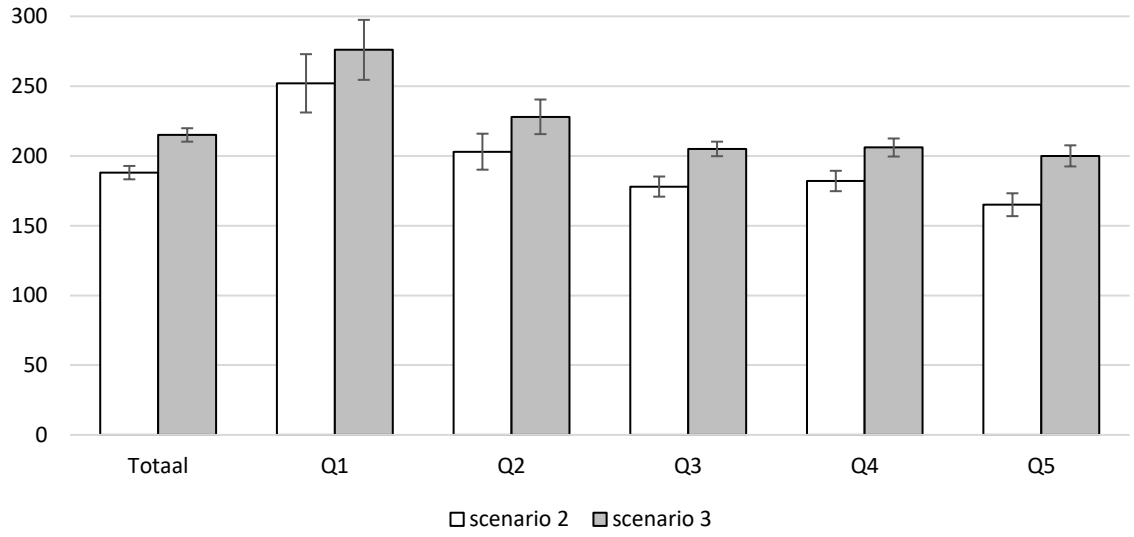

Opmerkingen: De inkomenskwintielen (Q1-Q5) verdelen de bevolking van België in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag naar hoog. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Deze vermoedens worden bevestigd door de uitgevoerde simulatie. Wanneer de nieuwe bedragen (basisbedragen, wegvallen leeftijdstoeslagen en toekenning van de nieuwe sociale toeslagen) van toepassing zijn op alle rechthebbenden, dan stijgt het Groeipakket per maand per kind over alle gezinnen met Groeipakket van gemiddeld 188 euro in de oorspronkelijke situatie (Scenario 2) naar 215 euro per kind (Scenario 3). Dat is een verschil van ongeveer 27 euro per kind per maand. Zoals verwacht, ligt deze toename het hoogst in het hoogste inkomenskwintiel waar gemiddeld per kind 34 euro meer aan Groeipakket ontvangen wordt bij de volledige toepassing van de nieuwe bedragen. Tegelijkertijd blijft ook in dat geval het gemiddelde Groeipakket per rechthebbend kind per maand het hoogste in de laagste inkomenskwintielen.

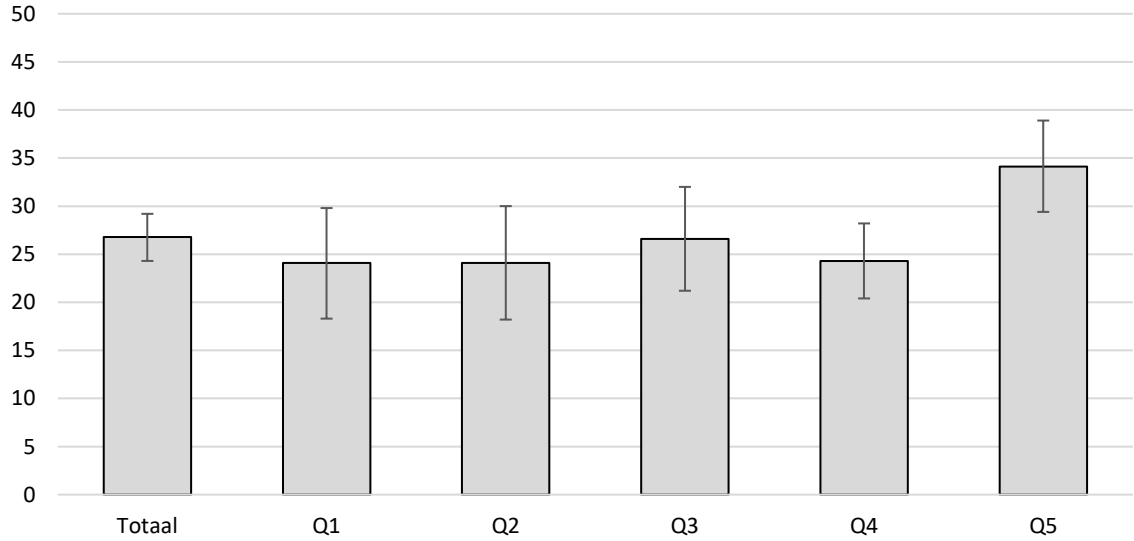
Figuur 23 Gemiddeld bedrag Groeipakket per kind per maand volgens inkomenskwintiel, vergelijking scenario 2 met scenario 3, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Q1-Q5: kwintiel één tot en met kwintiel vijf. Deze verdelen de bevolking van België in vijf gelijke delen, van laag naar hoog equivalent beschikbaar huishoudinkomen. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. Scenario 2: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023; Scenario 3: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 24 Verschil in gemiddeld bedrag per kind per maand tussen scenario 3 en scenario 2, naar inkomenskwintiel, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023

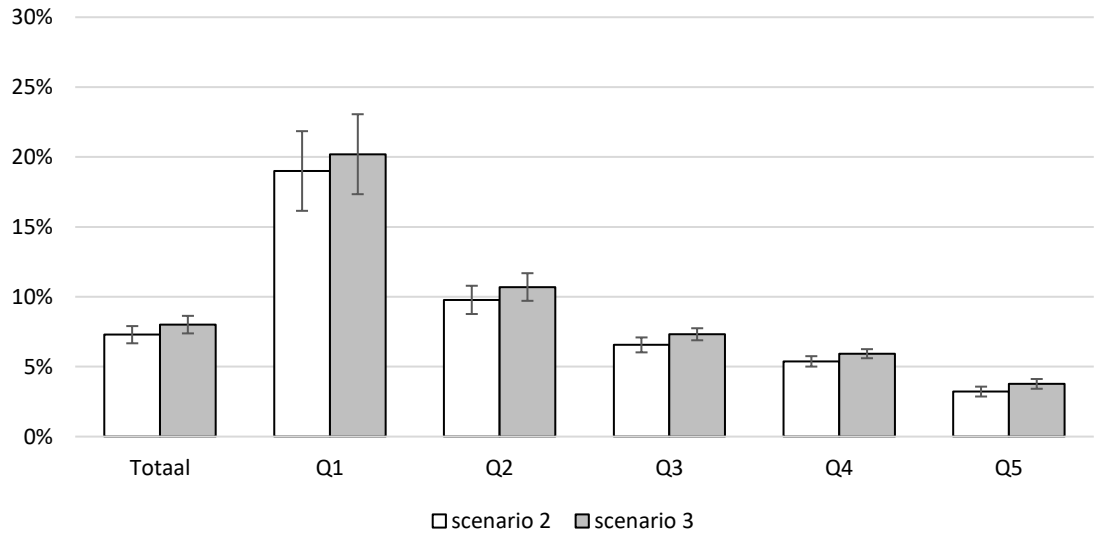
Opmerkingen: Bedragen in Scenario 3 min de bedragen in Scenario 2. Q1-Q5: kwintiel één tot en met kwintiel vijf. Deze verdelen de bevolking van België in vijf gelijke delen, van laag naar hoog equivalent beschikbaar huishoudinkomen. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. Scenario 3: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019 . Bedragen toegekend in Scenario 2: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

2.2 Het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen

Zoals werd verduidelijkt in het vorige hoofdstuk, bedraagt het gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij de begunstigden van het Groeipakket ongeveer 7.3% voor de bestudeerde periode. Bij volledige toepassing van de nieuwe bedragen op alle begunstigden stijgt dit gemiddelde licht tot 8.0% van het beschikbaar huishoudinkomen. Hoewel in absolute termen de begunstigden in het hoogste inkomenskwintiel er het sterkst op vooruitgaan bij een volledige uitrol van de nieuwe bedragen (zie boven), suggereren onderstaande figuren dat het Groeipakket als percentage van het beschikbaar huishoudinkomen het sterkste zou toenemen bij de laagste inkomenskwintielen, hoewel we rekening moeten houden met relatief brede statistische betrouwbaarheidsmarges.

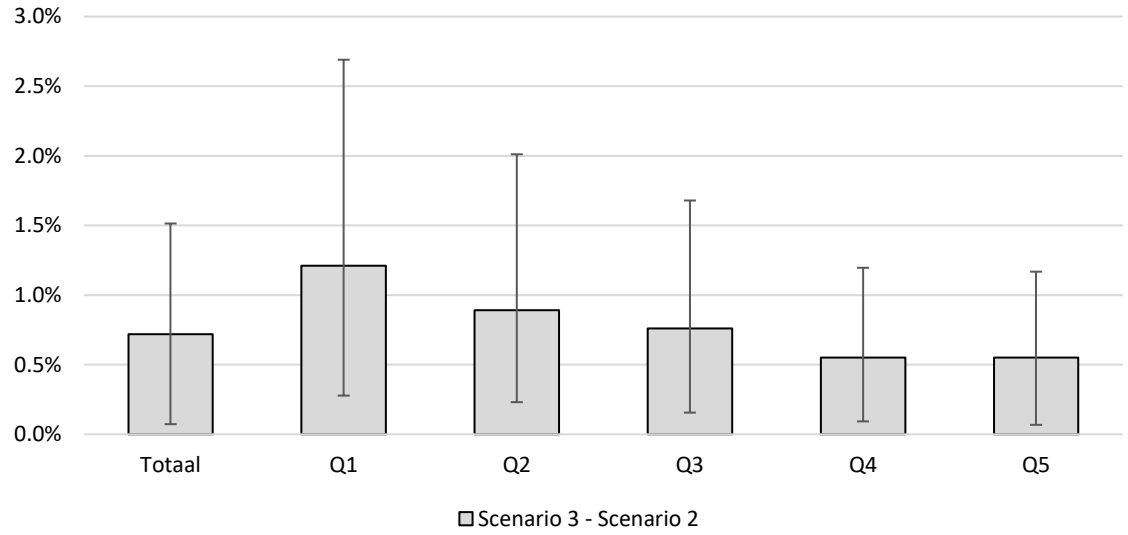
Figuur 25 Het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket in scenario 2 en scenario 3, naar inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De inkomenskwintielen (Q1-Q5) verdelen de bevolking van België in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag naar hoog. Scenario 2: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023; Scenario 3: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 26 Verschil in het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket tussen scenario 3 en scenario 2, naar inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Q1-Q5: kwintiel één tot en met kwintiel vijf. Deze verdelen de bevolking van België in vijf gelijke delen, van laag naar hoog equivalent beschikbaar huishoudinkomen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. Verschil tussen het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen op basis van bedragen toekend in scenario 3: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019 en van bedragen toegekend in Scenario 2: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

2.3 'Winnaars' en 'verliezers' van de volledige uitrol van de nieuwe bedragen in meer detail

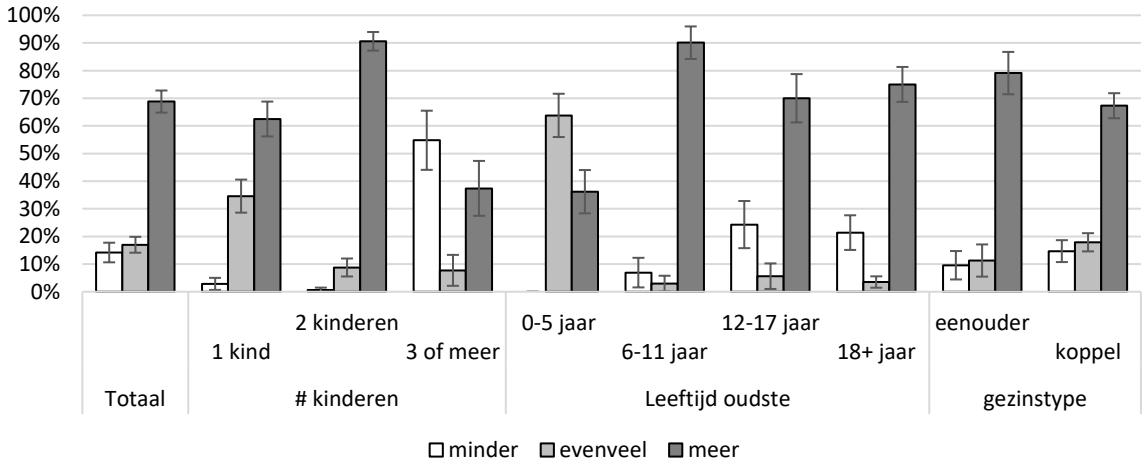
Bij een volledige uitrol van de nieuwe bedragen stijgt het gemiddelde bedrag aan Groeipakket per kind per maand. Dit betekent niet dat niemand erop zou achteruit gaan. Verdelen we de bevolking in wie erop achteruit zou gaan, wie erbij zou winnen en bij wie er niets zou veranderen, zien we dat het aandeel van wie in een huishouden woont waarin het Groeipakket zou toenemen (zo'n 69%) veel groter is dan het aandeel van wie in een huishouden woont waarin het Groeipakket zou dalen (zo'n 14%). De gemiddelde winst bij de 'winnaars' (zo'n 42 euro per kind per maand) is ook veel groter dan het gemiddelde verlies bij de 'verliezers' (zo'n 14 euro per kind per maand). Niet enkel in absolute termen, maar ook als aandeel van het beschikbaar inkomen zou het Groeipakket stijgen, met gemiddeld zo'n 0,7 procentpunt.

Vanzelfsprekend zijn het voornamelijk personen die in een huishouden met minstens drie kinderen wonen of die oudere rechtgevende kinderen hebben die er het vaakst op achteruit zouden gaan. Daar bedraagt het aandeel 'verliezers' ongeveer 55%, respectievelijk iets meer dan ongeveer 20%. Toch verschilt het gemiddeld ontvangen bedrag per kind per maand ook voor wie in een huishouden met drie of meer rechtgevende kinderen woont niet significant tussen beide scenario's. Bij gezinnen met twee rechtgevende kinderen zou wel 90% meer Groeipakket ontvangen in Scenario 3, net als bij de gezinnen met een oudste rechtgevende kind van 6 tot 11 jaar. Toch is het gemiddelde verschil in Groeipakket groter voor wie in een huishouden met één kind (gemiddeld 41 euro per kind per maand) dan bij huishoudens met twee kinderen (gemiddeld ongeveer 29 euro per kind per maand. Ook bij wie in een

eenoudergezin woont is het aandeel 'winnaars' (zo'n 80%) groter dan bij huishoudens waar twee ouders aanwezig zijn (zo'n 67%). De gemiddelde toename in het Groeipakket zou voor wie in een eenoudergezin woont met zo'n 34 euro per kind per maand toenemen, tegenover ongeveer 26 euro per kind per maand bij koppels met kinderen.

De variatie tussen huishoudens met een verschillende gezinssamenstelling in de verandering van het gemiddelde bedrag per kind per maand, wordt grotendeels gereflecteerd in de verandering in het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen. Toch is het opvallend dat bij huishoudens met twee rechtgevende kinderen dit aandeel iets meer zou stijgen (met gemiddeld 1 procentpunt) dan bij wie in een huishouden met één rechtgevend kind woont (0.8 procentpunt). Ook de veel sterkere toename van het aandeel bij éénoudergezinnen (met gemiddeld zo'n 1.2 procentpunt) dan bij wie bij een koppel met kinderen woont (zo'n 0.6 procentpunt) is opvallend.

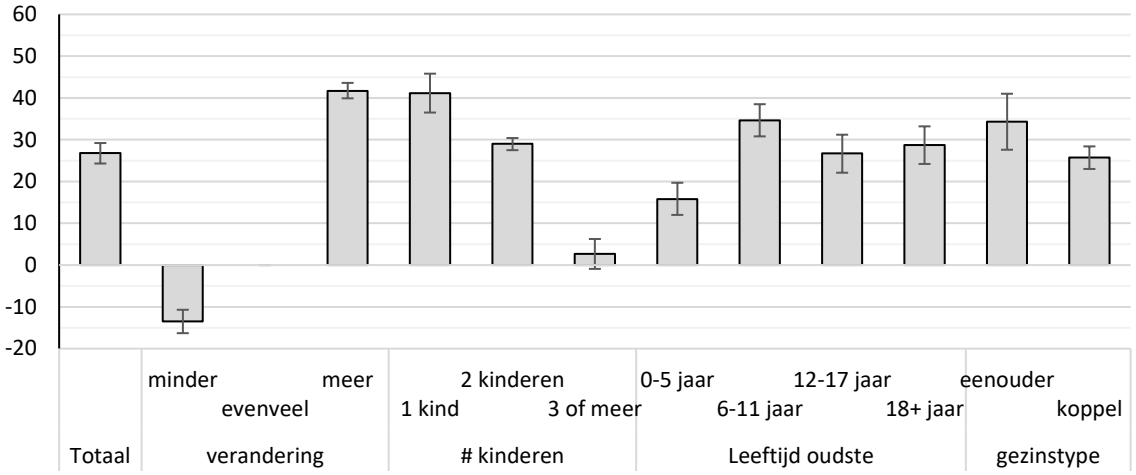
Figuur 27 Het percentage 'winnaars' en 'verliezers' bij een volledige uitrol van de nieuwe bedragen onder de begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, naar gezinssamenstelling, 2022/2023

Opmerkingen: Op basis van bedragen in Scenario 3 min de bedragen in Scenario 2. Scenario 3: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019 . Bedragen toegekend in Scenario 2: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023. Het aantal rechtgevende kinderen wordt bepaald op basis van de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. De leeftijd van het oudste rechtgevende kind wordt bepaald op basis van de leeftijd op 31 december 2022 van het oudste rechtgevende kind in het huishouden volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Oudere kinderen in het huishouden die géén Groeipakket ontvangen, zijn buiten beschouwing gelaten. We volgende Eurostat definitie voor gezinstype en sluiten 'complexe' gezinssamenstellingen uit omwille van een te kleine steekproef van begunstigden binnen deze groep. Eénoudergezinnen gaat om één ouder die samenwoont met minstens één kind jonger dan 25 volgens de EU-SILC gegevens, koppels wonen samen met minstens één kind jonger dan 25. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

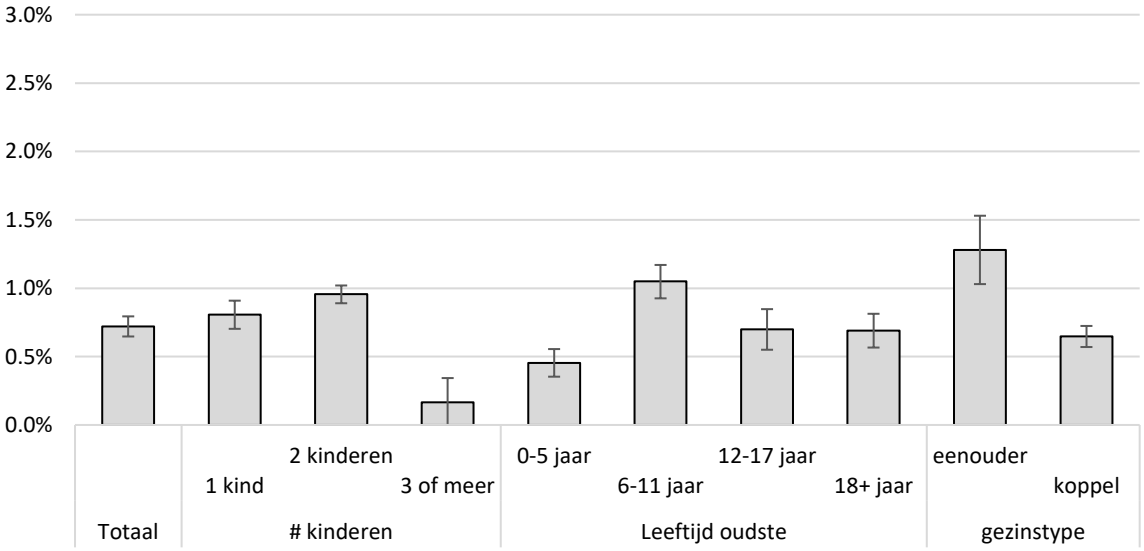
Figuur 28 Verschil in gemiddeld bedrag per kind per maand tussen Scenario 3 en Scenario 2, naar gezinssamenstelling, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Bedragen in Scenario 3 min de bedragen in Scenario 2. Bij de variabele verandering wordt de steekproef opgedeeld tussen wie in Scenario 3 minder Groeipakket ontvangt dan in Scenario 2, wie in beide scenario's evenveel ontvangt en wie in Scenario 3 meer Groeipakket ontvangt dan in Scenario 2. Voor meer details zie de opmerkingen bij de vorige figuur. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 29 Het verschil in het gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen tussen Scenario 3 en Scenario 2, naar gezinssamenstelling, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, in procentpunten, 2022/2023

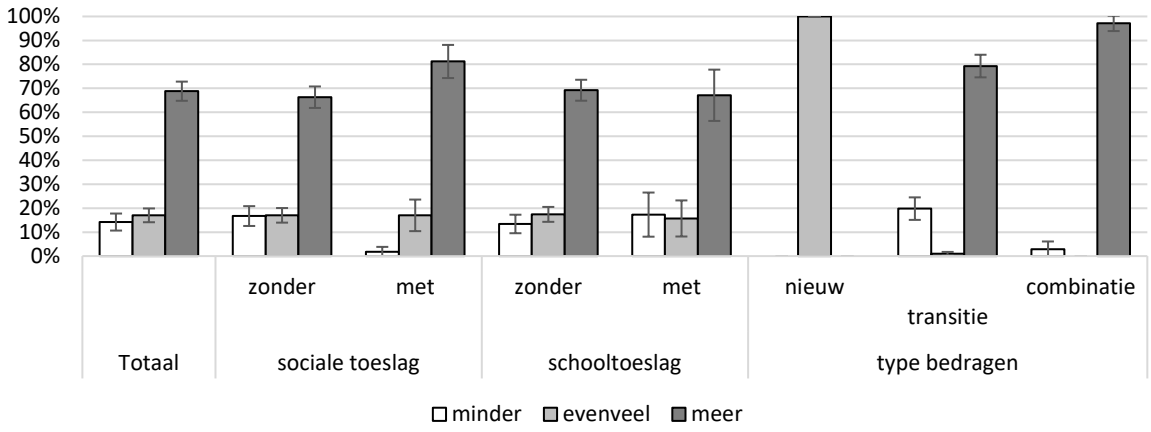
Opmerkingen: Gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen in Scenario 3 min dit aandeel in Scenario 2. Voor meer details zie de opmerkingen bij de vorige figuren. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Op een gelijkaardige manier kunnen we kijken naar de impact van de volledige uitrol van de nieuwe bedragen naar specifieke categorieën van begunstigden van het Groeipakket. Onderstaande figuren

maken duidelijk dat wie in een huishouden met een sociale toeslag woont meer kans heeft om erop vooruit te gaan bij een volledige uitrol van de nieuwe bedragen, en er gemiddeld genomen dan ook meer op vooruit zou gaan. Deze groep heeft ook een bijzonder lage kans heeft om door de hervorming minder Groeipakket te krijgen (zo'n 2% van begunstigden met een sociale toeslag). Het gemiddeld bedrag per kind per maand zou met zo'n 33 euro toenemen voor wie in een huishouden met sociale toeslag woont. Ook als percentage van het inkomen stijgt het Groeipakket relatief sterk tegenover wie in een huishouden zonder sociale toeslag woont (met 1.3 procentpunt, tegenover slechts 0.6 procentpunt bij wie geen sociale toeslag heeft). Bij mensen met of zonder schooltoeslag is het verschil tussen beide groepen minder uitgesproken. Vanzelfsprekend zou deze hervorming enkel gevolg hebben voor gezinnen met transitiebedragen en (in mindere mate) combinatiegezinnen. Terwijl zo'n 20% van wie in een transitiegezin woont slechter zou af zijn bij een volledige uitrol van de nieuwe bedragen, zou voor de hele groep transitiegezinnen het Groeipakket gemiddeld met ongeveer 32 euro per kind per maand toenemen. Bijna iedereen die in een combinatiegezin woont zou het Groeipakket zien toenemen (zo'n 97%), met een gemiddeld verschil van ongeveer 30 euro per kind per maand. Omgekeerd geldt dat, als percentage van het beschikbaar inkomen, het Groeipakket iets meer zou toenemen bij wie in een combinatiegezin woont dan bij wie in een huishouden woont met uitsluitend transitiebedragen.

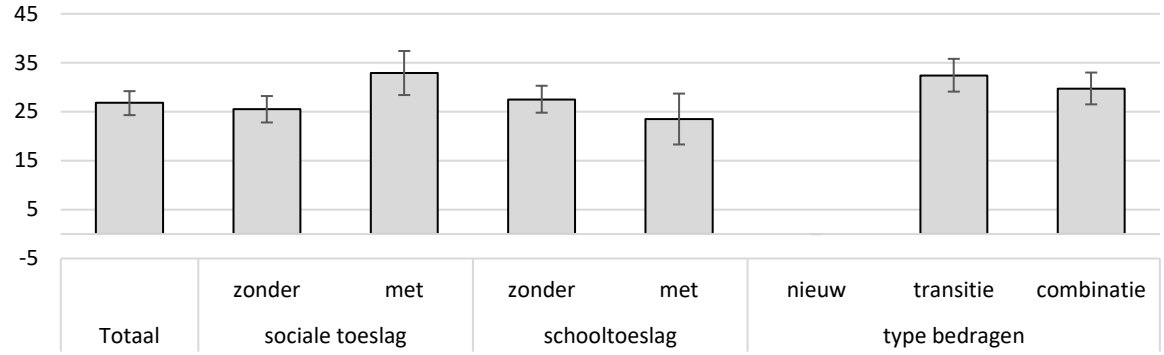
Figuur 30 Het percentage 'winnaars' en 'verliezers' bij een volledige uitrol van de nieuwe bedragen onder de begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, naar type gezinstoeslag, 2022/2023

Opmerkingen: Op basis van bedragen in Scenario 3 min de bedragen in Scenario 2. Scenario 3: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019 . Bedragen toegekend in Scenario 2: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023. Al dan niet ontvangst van de sociale toeslag, de schooltoeslag (de selectieve participatietoeslagen) en het type ontvangen bedragen werd vastgesteld op basis van administratieve gegevens over toegekende bedragen voor 2022 en werd geaggregeerd op het huishoudniveau volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC 2023. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

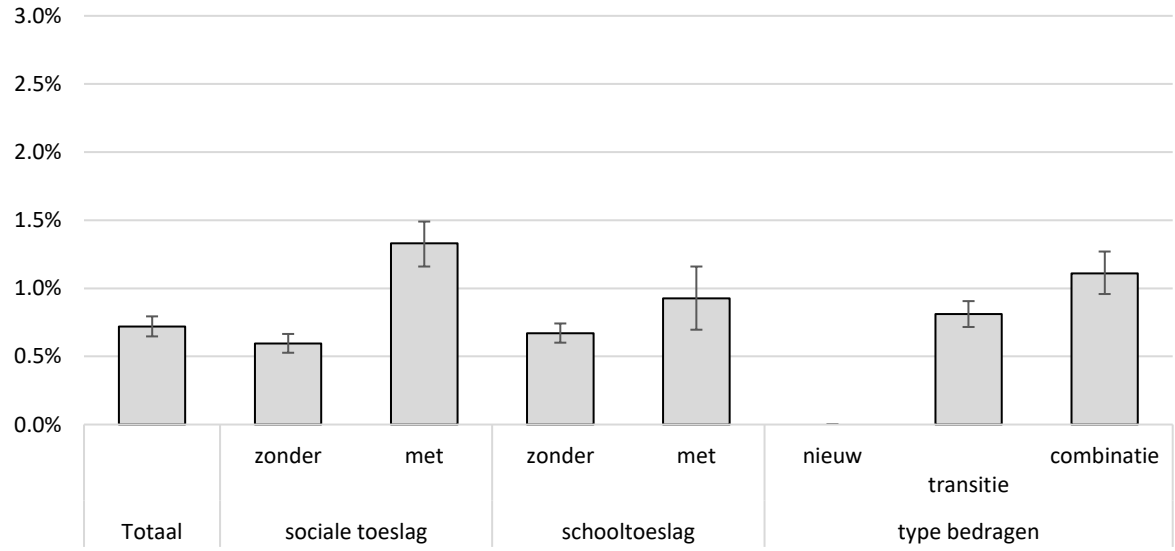
Figuur 31 Verschil in gemiddeld bedrag per kind per maand tussen Scenario 3 en Scenario 2, naar type gezinstoeslag, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Bedragen in Scenario 3 min de bedragen in Scenario 2. Voor meer details zie de opmerkingen bij de vorige figuur. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 32 Het verschil in het gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen tussen Scenario 3 en Scenario 2, naar type toeslag, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, in procentpunten, 2022/2023

Opmerkingen: Gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen in Scenario 3 min dit aandeel in Scenario 2. Voor meer details zie de opmerkingen bij de vorige figuren. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

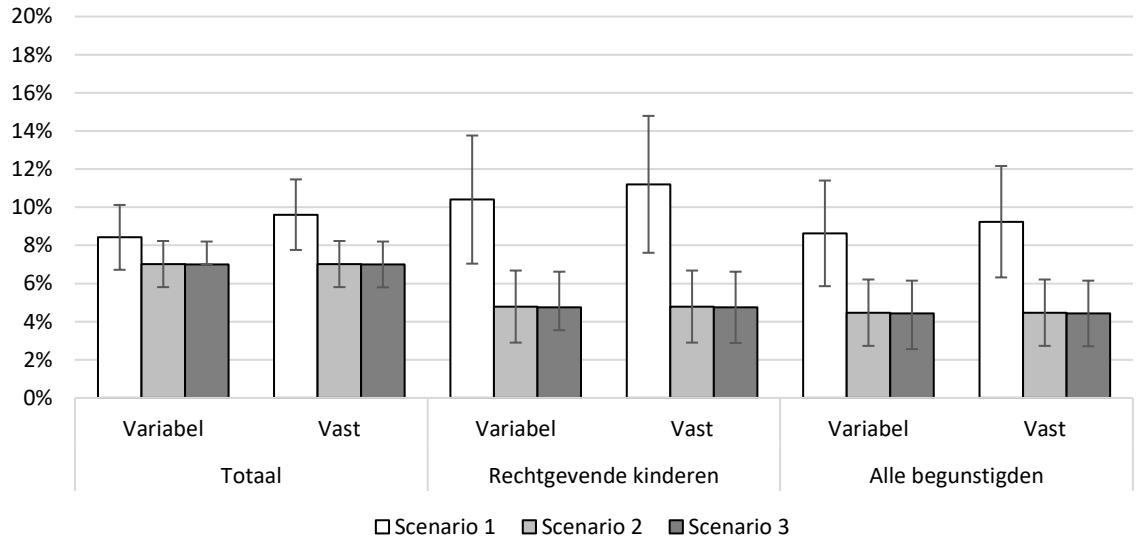
Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

2.4 Armoederisico met vaste en variabele armoedelijn

Wat is de impact van het al dan niet beschikken over een bedrag Groeipakket en de impact van de volledige uitrol van de nieuwe bedragen voor alle rechtgevende kinderen op het armoederisico? Dit onderzoeken we door na te gaan welk percentage van de bevolking en van de kinderen leeft in een gezin met een netto equivalent beschikbaar inkomen dat onder de armoederisico lijn ligt (deze bedraagt 60% van het mediaan equivalent beschikbaar huishoudinkomen). We vergelijken hier zowel met een vaste armoedelijn (zoals vastgesteld in Scenario 2) als met een variabele armoedelijn (door herberekening van de armoederisicolijn volgens de gesimuleerde inkomens in Scenario 1, resp. Scenario 3). Bij een variabele armoedelijn beweegt de drempelwaarde dus mee met het inkomensbegrip, waardoor de impact van de gesimuleerde hervormingen op het armoederisico gedeeltelijk gedempt wordt. Voorafgaandelijk is het belangrijk erop te wijzen dat het gebruik van de informatie uit het DWH Groeipakket het armoederisico bij rechtgevende kinderen van ongeveer 7% in de originele EU-SILC 2023 data doet dalen tot iets minder dan 5% wanneer de informatie over kinderbijslagen in EU-SILC wordt vervangen door de informatie uit het Groeipakket.

Het Groeipakket heeft een duidelijke impact op zowel het globale armoederisico als in het bijzonder op het armoederisico bij kinderen en bij de bevolking die leeft in een gezin met rechtgevende kinderen. Voor de totale bevolking zou het armoederisico zonder het Groeipakket in de huidige vorm tussen 2.6 procentpunten (p.p.) (met vaste armoedelijn) en 1.4 p.p. (met variabele armoedelijn) hoger liggen, voor rechtgevende kinderen zou dat ongeveer 6.4 p.p. (vaste armoedelijn) of 5.6 p.p (variabele armoedelijn) hoger liggen. Het armoederisico voor de bevolking in een gezin met Groeipakket ligt dankzij dit Groeipakket tot 4.8 procentpunten lager dan zonder Groeipakket. **Dit betekent dat, over alle begunstigde heen en voor de rechtgevende kinderen in het bijzonder, het Groeipakket erin slaagt om het percentage met een inkomen onder de 60% armoederisicogrens te halveren**. **Het verschil in armoederisico tussen het Groeipakket in de huidige vorm en met de nieuwe bedragen van toepassing op alle gezinnen is minimaal en niet substantieel, noch statistisch significant**.

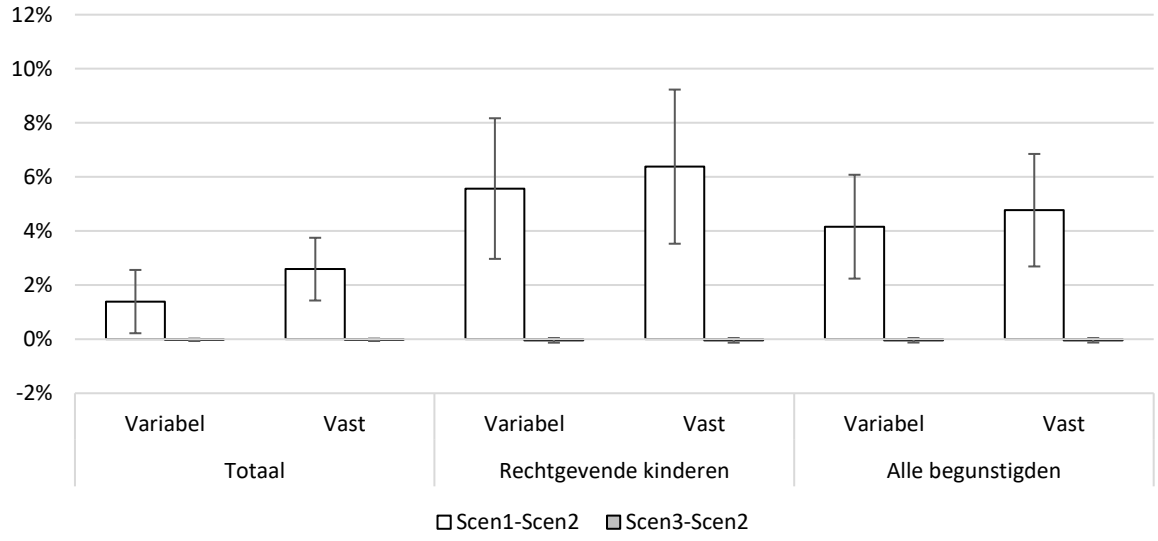
Figuur 33 Armoederisico voor de totale bevolking in Vlaanderen, voor alle rechtgevende kinderen in Vlaanderen, en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, volgens scenario 1, scenario 2 en scenario 3. Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Scenario 1: afwezigheid van het Groeipakket, zonder herbesteding van de middelen; Scenario 2: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023; Scenario 3: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019, zonder bijkomende belasting om dit te financieren De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. Variabele armoedelijn: 60% van het mediaan equivalent beschikbaar huishoudinkomen in elk Scenario herrekend. Vaste armoedelijn: 60% van het mediaan equivalent beschikbaar huishoudinkomen uit Scenario 2.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 34 Verschil in armoederisico in procentpunten voor de totale bevolking in Vlaanderen, voor alle rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, tussen Scenario 1 en Scenario 2 en tussen Scenario 3 en Scenario 2. Vlaanderen, 2022/2023

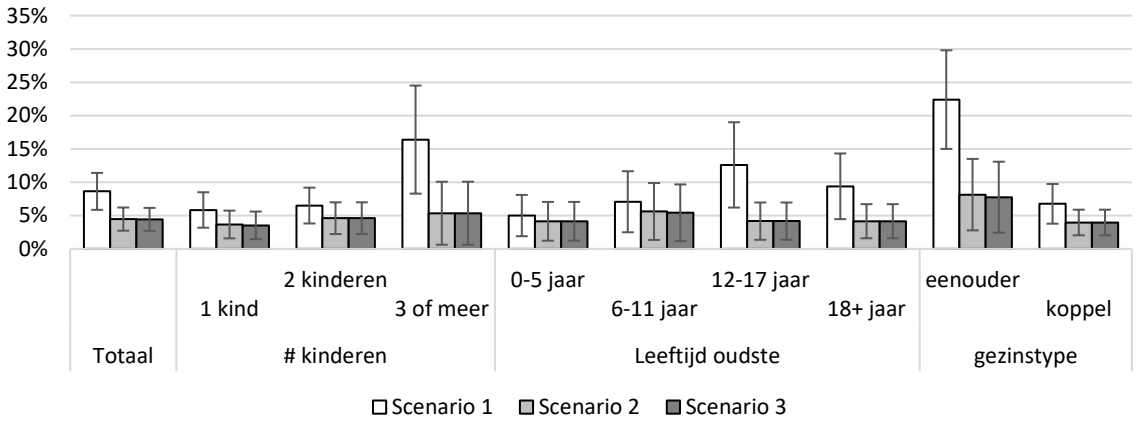

Opmerkingen: De armoedecijfers in Scenario 1 en Scenario 3 worden verminderd met deze van Scenario 2. Zie vorige figuur voor meer details.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Bekijken we de impact op specifieke subgroepen, dan stellen we vast dat de reductie in het armoederisico door het Groeipakket het grootst is voor huishoudens met drie of meer rechtgevende kinderen, voor huishoudens waarin het oudste rechtgevende kind tussen de 12 en 17 jaar oud is en voor wie in een eenoudergezin woont. Kijken we naar specifieke groepen van begunstigden, is het niet verbazingwekkend te zien dat in het bijzonder begunstigden van de sociale toeslag of van de schooltoeslag een enorme daling van het armoederisico kennen als gevolg van het Groeipakket. Desalniettemin blijven ze ook met Groeipakket met een relatief hoog armoederisico geconfronteerd. Voor geen enkele van deze subgroepen zorgt de volledige uitrol van de nieuwe bedragen voor een substantiële verandering van het armoederisico.

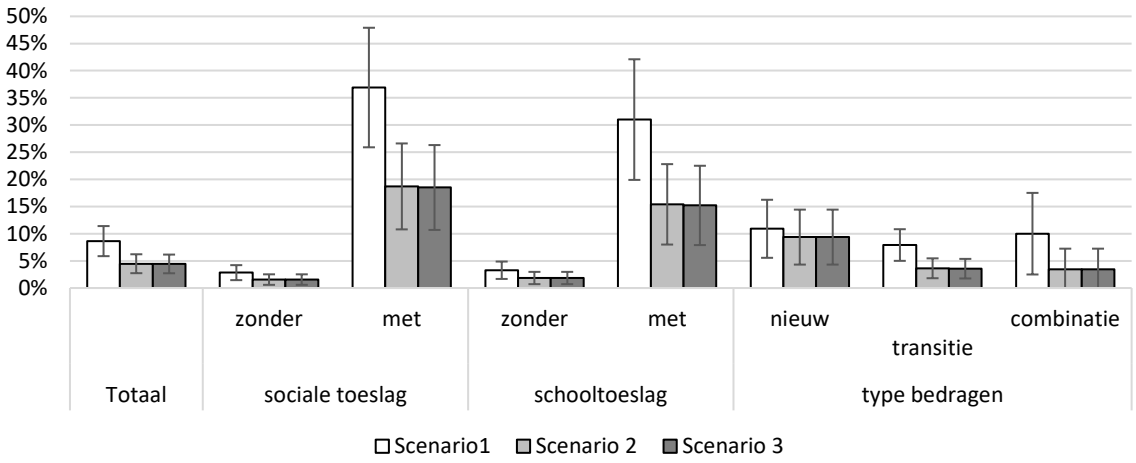
Figuur 35 Armoederisico naar gezinssamenstelling in Scenario 1, 2 en 3, begunstigden in Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De 60% armoederisicolijn werd in elk scenario herberekend. Scenario 1: afwezigheid van het Groeipakket, zonder herbesteding van de middelen; Scenario 2: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023; Scenario 3: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019, zonder bijkomende belasting om dit te financieren. Het aantal rechtgevende kinderen wordt bepaald op basis van de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. De leeftijd van het oudste rechtgevende kind wordt bepaald op basis van de leeftijd op 31 december 2022 van het oudste rechtgevende kind in het huishouden volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Oudere kinderen in het huishouden die géén Groeipakket ontvangen, zijn buiten beschouwing gelaten. We volgende Eurostat definitie voor gezinstype en sluiten 'complexe' gezinssamenstellingen uit omwille van een te kleine steekproef van begunstigden binnen deze groep. Eénoudergezinnen gaat om één ouder die samenwoont met minstens één kind jonger dan 25 volgens de EU-SILC gegevens, koppels wonen samen met minstens één kind jonger dan 25. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 36 Armoederisico naar type toeslag in Scenario 1, 2 en 3, begunstigden in Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De 60% armoederisicolijn werd in elk scenario herberekend. Scenario 1: afwezigheid van het Groeipakket, zonder herbesteding van de middelen; Scenario 2: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023; Scenario 3: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019, zonder bijkomende belasting om dit te financieren. Al dan niet ontvangst van de sociale toeslag, de schooltoeslag (de selectieve participatietoeslagen) en het type ontvangen bedragen werd vastgesteld op basis van administratieve gegevens over toegekende bedragen voor 2022 en werd geaggregeerd op het huishoudniveau volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC 2023. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

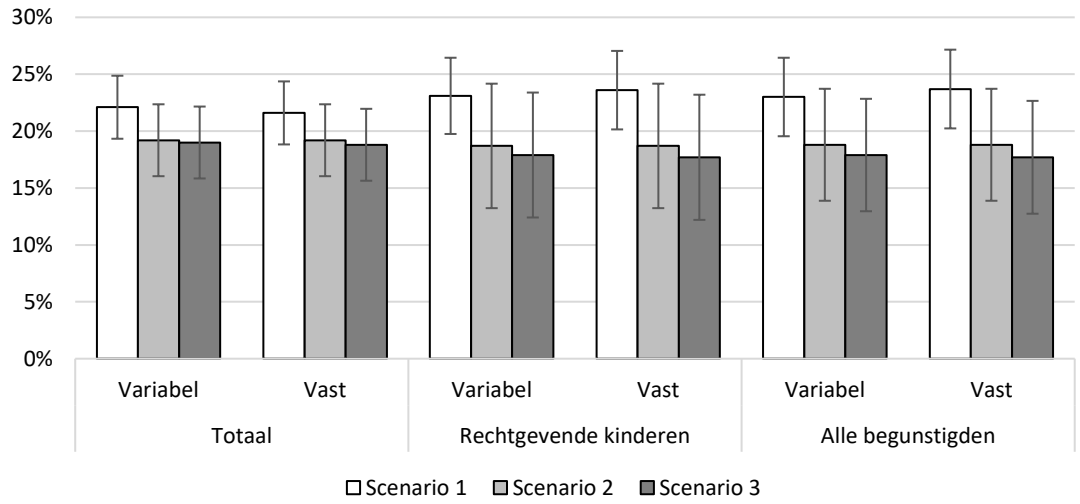
2.5 Armoedekloof

Naast het al dan niet beschikken over een inkomen onder de armoedelijn zegt ook de afstand tot deze armoedelijn iets over de precaire financiële situatie waarin gezinnen verkeren. Het kan immers zijn dat een hervorming het inkomen van slechts weinig mensen boven de armoederisicogrens brengt, of net eronder duwt, maar dat de afstand tot de armoedegrens wel vergroot of verkleint. Voor de huishoudens die een beschikbaar inkomen hebben onder 60% van het mediaan inkomen wordt daarom de afstand tot de armoededrempel gehanteerd als indicator van de diepte van het armoederisico. We werken in deze sectie hiervoor met twee indicatoren: de gemiddelde armoedekloof voor mensen met een inkomen onder de armoedegrens en de gemiddelde armoedekloof over de hele bevolking, waarbij voor iedereen met een inkomen boven de grens de kloof wordt gelijkgesteld aan nul. Deze laatste indicator heet ook wel de Foster-Greer-Thorbecke index (FGT1), en voegen we toe omdat het voor deze indicator vrij eenvoudig is om de statistische betrouwbaarheid van het verschil tussen scenario's te berekenen, terwijl dat niet het geval is voor de gewone gemiddelde armoedekloof.

In een situatie zonder Groeipakket (Scenario 1) bedraagt de gemiddelde armoedekloof gemiddeld ongeveer 22% in Vlaanderen, ten opzichte van ongeveer 19% in de situatie met Groeipakket (Scenario 2). Het verschil in de gemiddelde armoedekloof is iets groter voor rechtgevende kinderen en bij iedereen die in een huishouden met Groeipakket woont. Bij deze groepen zorgt het Groeipakket voor een daling van de gemiddelde armoedekloof van 23% à 24% naar ongeveer 19%. Het verschil tussen het gebruik van een vaste en variabele armoedelijn is hierbij betrekkelijk beperkt. Het verschil tussen Scenario 3 en

Scenario 2 is veel kleiner. Omwille van de grote betrouwbaarheidsintervallen, is het niet mogelijk om zomaar vast te stellen of de getoonde verschillen statistisch significant zijn. Daarom bekijken we ook de FGT1 index. Deze heeft als bijkomend voordeel dat die zowel rekening houdt met het percentage van de bevolking dat een inkomen onder de armoederisicodrempel heeft, als met de diepte van de armoedekloof.

Figuur 37 Gemiddelde armoedekloof voor wie een inkomen lager dan de armoededrempel heeft, voor de totale bevolking in Vlaanderen, voor alle rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont in Scenario 1, Scenario 2 en Scenario 3, Vlaanderen, 2022/2023

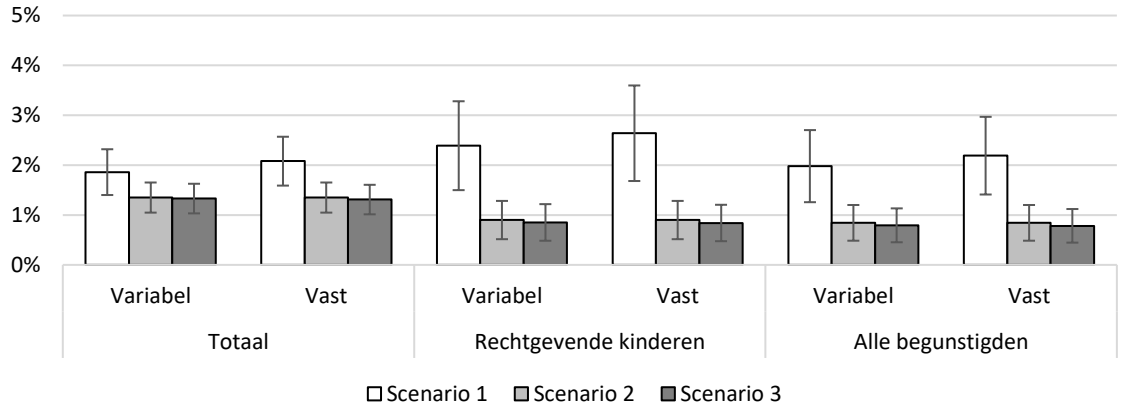

Opmerkingen: De armoedekloof geeft voor iedereen met een equivalent beschikbaar huishoudinkomen onder de armoederisicolijn aan wat het gemiddelde verschil is tussen het equivalent beschikbaar huishoudinkomen en de armoederisicolijn. Variabel: De 60% armoederisicolijn werd in elk scenario herberekend. Vast: Er wordt in elk scenario gewerkt met de 60% armoederisicolijn uit Scenario 2. Scenario 1: afwezigheid van het Groeipakket, zonder herbesteding van de middelen; Scenario 2: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023; Scenario 3: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019, zonder bijkomende belasting om dit te financieren. Al dan niet ontvangst van de sociale toeslag, de schooltoeslag (de selectieve participatietoeslagen) en het type ontvangen bedragen werd vastgesteld op basis van administratieve gegevens over toegekende bedragen voor 2022 en werd geaggregeerd op het huishoudniveau volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC 2023. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Bekijken we de resultaten voor deze FGT1 index, dan komt de bijdrage van het Groeipakket aan de vermindering van armoede bij rechtgevende kinderen sterker uit de verf en daalt de FGT1 index met een vaste armoedelijn van 2.6% (Scenario 1) naar 0.9% (Scenario 2). Voor deze index kunnen we eveneens de statistische betrouwbaarheid berekenen. Hieruit blijkt dat de daling niet alleen substantieel, maar ook statistisch significant is. Het verschil tussen Scenario 2 en de volledige uitrol van de nieuwe bedragen (Scenario 3) is overigens, hoewel erg bescheiden, eveneens statistisch significant (met uitzondering van de totale bevolking van Vlaanderen indien van een variabele armoedelijn gebruik wordt gemaakt).

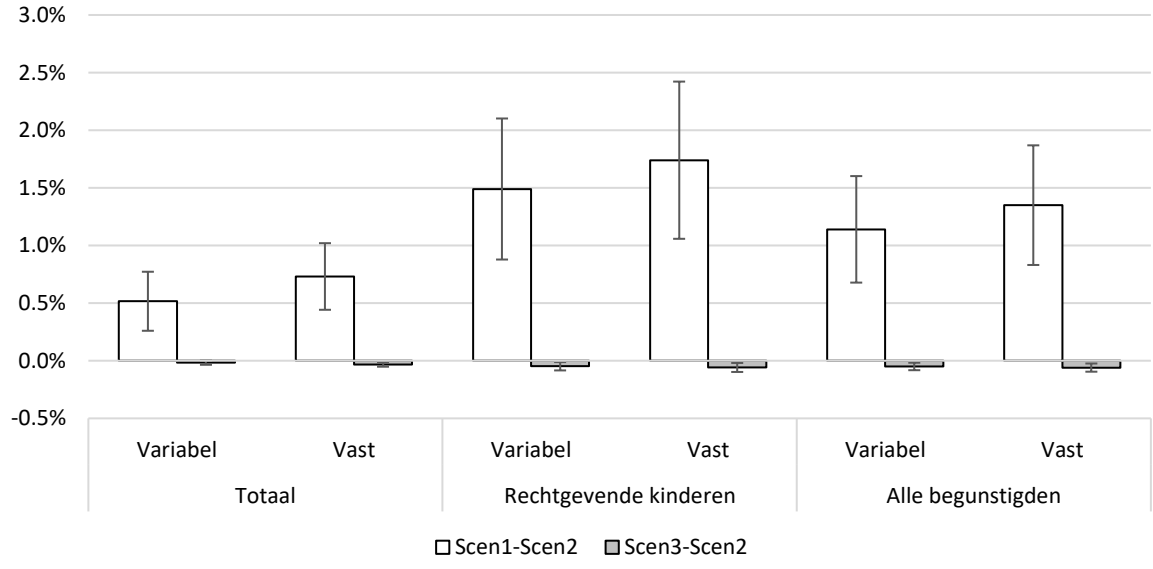
Figuur 38 Gemiddelde armoedekloof (FGT1) in de volledige bevolking, voor de totale bevolking, voor rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, volgens Scenario 1, Scenario 2 en Scenario 3. Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De armoedekloof geeft voor de hele bevolking aan wat het gemiddelde verschil is tussen het inkomen en de armoederisicolijn, waarbij de afstand tot de armoedelijn op nul wordt gezet voor wie een inkomen boven de armoedelijn heeft. Variabel: De 60% armoederisicolijn werd in elk scenario herberekend. Vast: Er wordt in elk scenario gewerkt met de 60% armoederisicolijn uit Scenario 2. Scenario 1: afwezigheid van het Groeipakket, zonder herbesteding van de middelen; Scenario 2: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023; Scenario 3: De nieuwe bedragen uit het Groeipakket van toepassing op alle gezinnen, ook voor kinderen geboren voor 1 januari 2019, zonder bijkomende belasting om dit te financieren. Al dan niet ontvangst van de sociale toeslag, de schooltoeslag (de selectieve participatietoeslagen) en het type ontvangen bedragen werd vastgesteld op basis van administratieve gegevens over toegekende bedragen voor 2022 en werd geaggregeerd op het huishoudniveau volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC 2023. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 39 Verschil in de gemiddelde armoedekloof (FGT1) in de volledige bevolking, voor de totale bevolking, voor rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, volgens Scenario 1, Scenario 2 en Scenario 3. Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De waarden geven het verschil weer van Scenario 1 min Scenario 2, respectievelijk Scenario 3 min Scenario 2. Zie de vorige figuur voor meer gedetailleerde opmerkingen in verband met de correcte interpretatie.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

3 De impact van enkele hervormingen van het Programmadecreet van 2022

In deze sectie proberen we meer inzicht te krijgen in de impact van enkele hervormingen die werden ingevoerd door het Programmadecreet van 2022. We nemen in het bijzonder de verhoging van de sociale toeslagen mee, de verhoging van de inkomensgrenzen, de toevoeging van een nieuwe categorie van begunstigden en de toekenning van de eenmalige toeslag van 100 euro. De bespreking is op een gelijkaardige manier opgebouwd als in de vorige sectie.

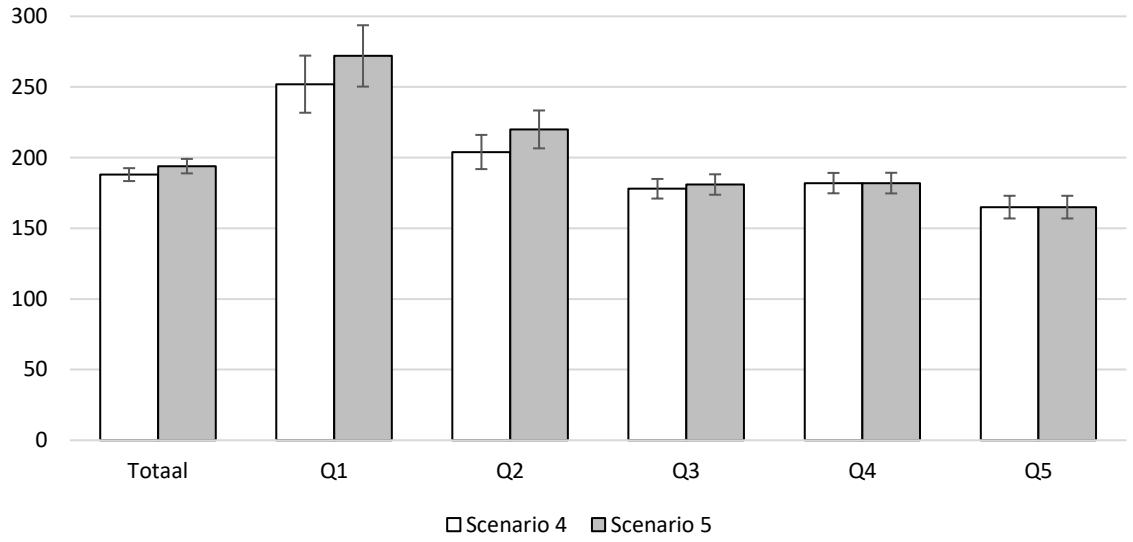
Bij de interpretatie van onderstaande cijfers, is het van belang enkele beperkingen in het achterhoofd te houden. De verhoging van de sociale toeslagen en de toekenning van de eenmalige toeslag konden we veel nauwkeuriger simuleren dan de verhoging van de inkomensgrenzen en de toevoeging van een nieuwe categorie van rechthebbenden. We moesten immers gebruik maken van een ander inkomensconcept. De toename van het percentage rechtgevende kinderen in Vlaanderen met een sociale toeslag stijgt tussen scenario 4 en scenario 5 met zo'n vier procentpunten. Volgens de populatiegegevens van het Agentschap Opgroeien, steeg het percentage kinderen met sociale toeslag tussen december 2022 en december 2023 echter met bijna zes procentpunten[92]. Daarom is enige voorzichtigheid bij de interpretatie van de cijfers geboden. We komen hier in de conclusie op terug.

3.1 Gemiddeld bedrag per kind per maand naar inkomenskwintiel

Dankzij de hervormingen van het programmadecreet van 2022 stijgt het Groeipakket per maand per kind over alle gezinnen heen van gemiddeld 188 euro in Scenario 4 naar 194 euro per kind bij Scenario 5. Aangezien deze hervormingen doelgroepgericht ontworpen werden en via inkomensgrenzen en sociale toeslagen het Groeipakket verhogen, zien we dat deze verschillen tussen Scenario 4 en 5 zich uitsluitend afspelen in de onderste drie inkomenskwintielen. De toename is duidelijk het hoogst in het laagste kwintiel waar gemiddeld per kind per maand 20 euro meer aan Groeipakket ontvangen wordt door de hervormingen in het programmadecreet van 2022 (zie onderstaande figuren).

92 Wij meten het pure effect van de verhoging van de inkomensgrenzen en uitbreiding van de categorie van begunstigden en beperken ons tot Vlaanderen, de populatiestatistieken betreffen ook eventuele begunstigden in de andere gewesten (wat niet vaak voorkomt), maar nemen ook andere factoren mee die een stijging kunnen veroorzaken. Beide cijfers zijn dan ook niet helemaal vergelijkbaar, maar suggereren wel dat we mogelijks het effect van de uitbreiding op bijvoorbeeld het aandeel van het Groeipakket in het inkomen onderschatten. Zie: https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/groeipakket/cijfers-op-maat#toc-groeipakket-basisbedragen-sociale-toeslag-en-zorgtoeslag-op-lokaal-niveau (laatst geraadpleegd op 13/02/2026).

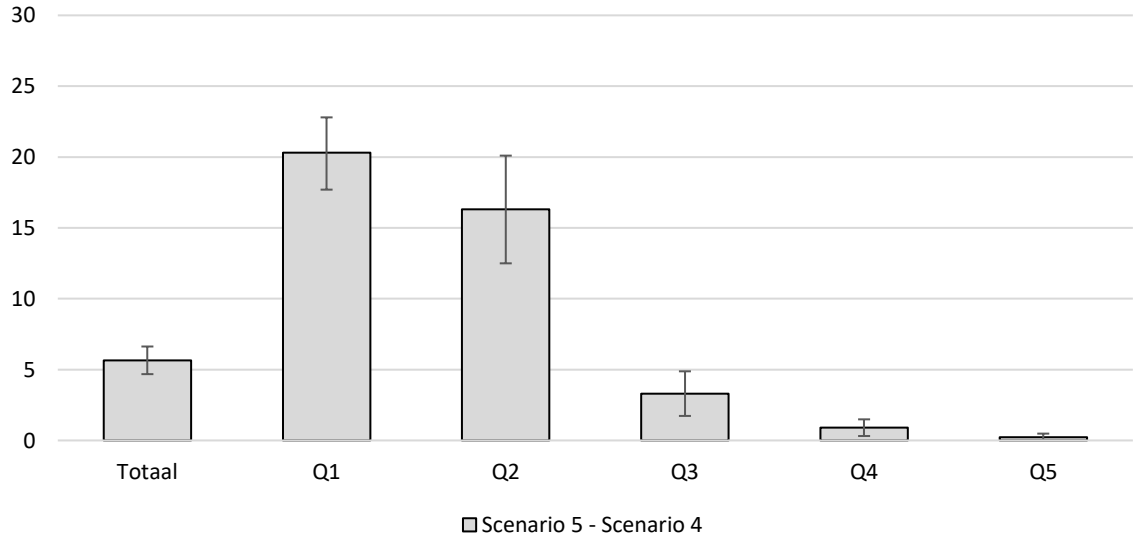
Figuur 40 Gemiddeld bedrag Groeipakket per kind per maand volgens inkomenskwintiel, vergelijking van Scenario 4 en Scenario 5, begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Eerst wordt per huishouden het gemiddelde bedrag per kind per maand berekend. Dit wordt aan elk huishoudlid toegekend, vervolgens wordt het gemiddelde over alle respondenten berekend. Q1-Q5: kwintiel één tot en met kwintiel vijf. Deze verdelen de bevolking van België in vijf gelijke delen, van laag naar hoog equivalent beschikbaar huishoudinkomen in Scenario 2. Scenario 4: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023, maar met de sociale toeslagen toegekend volgens een ander inkomensconcept, en zonder de eenmalige toeslag; Scenario 5: Dit is de situatie zoals vastgesteld volgens Scenario 4, waarbij de inkomensgrenzen voor de toekenning van de sociale toeslagen werden opgetrokken, de bedragen voor de sociale toeslagen in december 2022 op het hele kalenderjaar werden toegepast, de eenmalige toeslag werd toegekend en de nieuwe sociale toeslag voor kleine gezinnen werd toegevoegd. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 41 Verschil in gemiddeld bedrag per maand per kind tussen Scenario 5 en Scenario 4, begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen 2022/2023

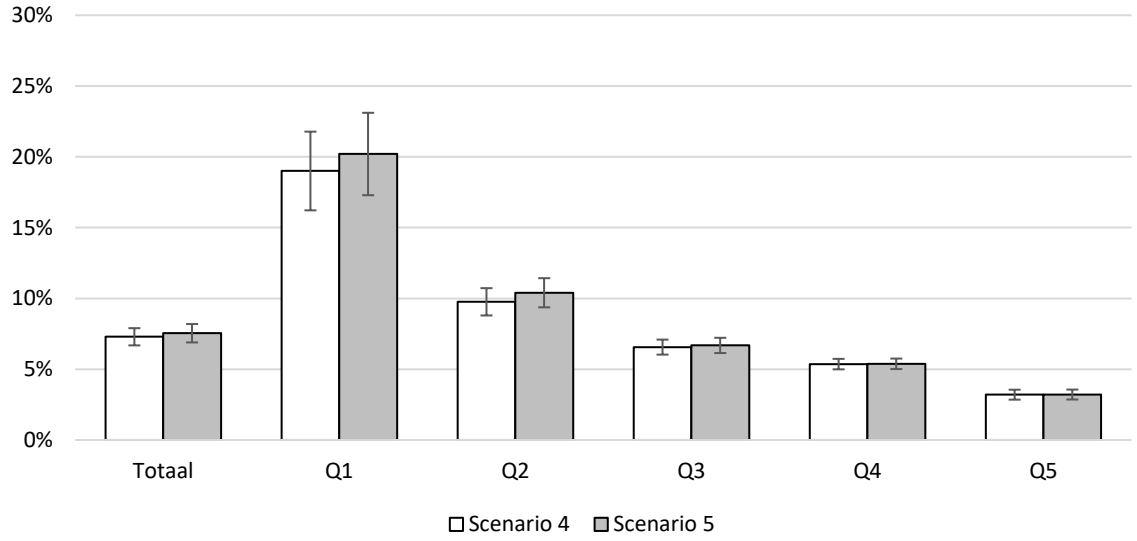
Opmerkingen: Zie vorige figuur.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

3.2 Het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen

Wanneer we de vergelijking maken tussen het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen blijkt de impact van de hervormingen van het programmadecreet van 2022 globaal relatief beperkt. Dit is niet zo verwonderlijk gezien de focus van de hervormingen lag op de gezinnen met lagere inkomens. Voor gezinnen met een equivalent beschikbaar huishoudinkomen in het eerste inkomenskwintiel stijgt het aandeel van het Groeipakket dankzij deze hervormingen gemiddeld van ongeveer 19% naar ongeveer 20.2%, in het tweede inkomenskwintiel is er dankzij de aanpassingen in het Programmadecreet van 2022 een stijging van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbare gezinsinkomen van ruwweg 9.8% naar ruwweg 10.4%. Onderstaande figuren geven een meer compleet beeld, en laten zien dat de toename van het aandeel in alle kwintielen, met uitzondering van het hoogste kwintiel, statistisch significant is.

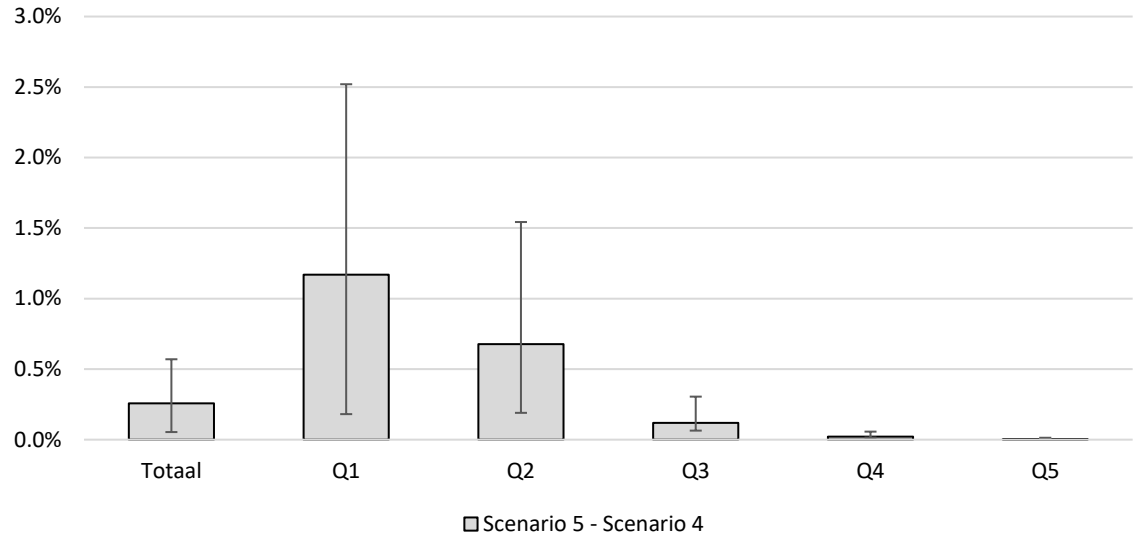
Figuur 42 Het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket in Scenario 4 en Scenario 5, naar inkomenskwintiel, begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Q1-Q5: kwintiel één tot en met kwintiel vijf. Deze verdelen de bevolking van België in vijf gelijke delen, van laag naar hoog equivalent beschikbaar huishoudinkomen in Scenario 2. Scenario 4: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023, maar met de sociale toeslagen toegekend volgens een ander inkomensconcept, en zonder de eenmalige toeslag; Scenario 5: Dit is de situatie zoals vastgesteld volgens Scenario 4, waarbij de inkomensgrenzen voor de toekenning van de sociale toeslagen werden opgetrokken, de bedragen voor de sociale toeslagen in december 2022 op het hele kalenderjaar werden toegepast, de eenmalige toeslag werd toegekend en de nieuwe sociale toeslag voor kleine gezinnen werd toegevoegd. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 43 Verschil in het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket tussen Scenario 5 en Scenario 4, naar inkomenskwintiel, begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, procentpunten, 2022/2023

Opmerkingen: zie voorgaande figuur.

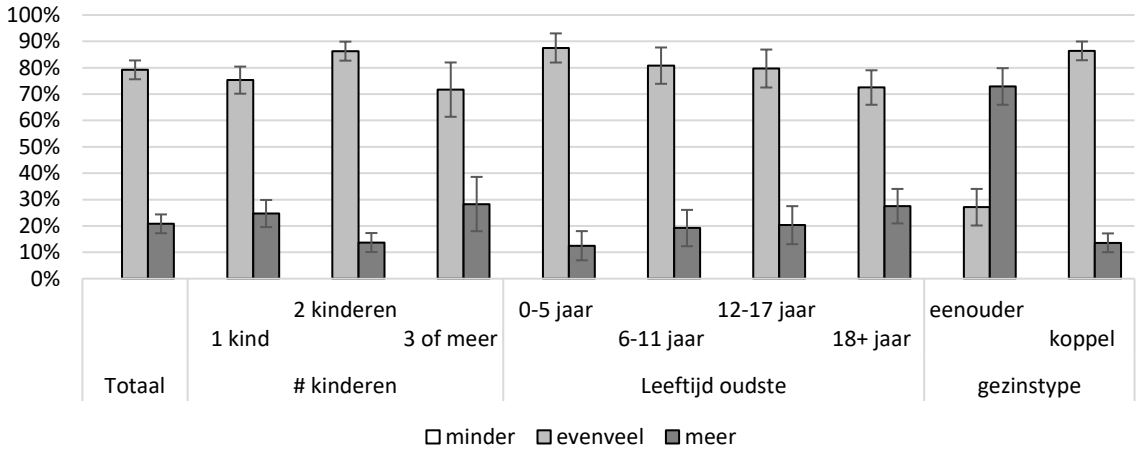
Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

3.3 De 'winnaars' in meer detail

De hervormingen die we hier bekijken, hebben ervoor gezorgd dat ongeveer 21% van wie in een huishouden met Groeipakket woonde in Vlaanderen, een hogere bedrag ontvangt. Het spreekt voor zich dat bij deze hervormingen niemand minder Groeipakket ontving dan voordien. Wanneer we kijken naar het aantal 'winnaars' al naargelang de gezinssamenstelling, springt in het oog dat 70% van wie in een eenoudergezin woont er door de hervorming op vooruit is gegaan. Er blijkt eveneens een (meer bescheiden) positieve samenhang tussen het percentage winnaars en de leeftijd van het oudste rechtgevende kind te zijn. Bij huishoudens met twee rechtgevende kinderen ligt het percentage winnaars lager dan bij huishoudens met één of meer dan twee kinderen.

Deze verhoudingen worden eveneens weerspiegeld in de toename van het gemiddelde bedrag per kind. Over alle begunstigden heen komt er door de hervormingen ongeveer 6 euro per kind per maand bij. Beperken we ons tot de 'winnaars' van de hervorming (in casu begunstigden van de sociale toeslagen), dan gaat het om ongeveer 27 euro per kind per maand. Bij wie in een eenoudergezin woont, bedraagt de gemiddelde toename van het Groeipakket ongeveer 20 euro per kind per maand. Voor alle andere geanalyseerde bevolkingscategorieën gaat het gemiddeld om minder dan 10 euro per kind per maand. Verhouden we het Groeipakket tot het totaal beschikbaar huishoudinkomen, dan vinden we de grootste toename van het aandeel van het Groeipakket opnieuw bij eenoudergezinnen (een stijging van ongeveer 0,9 procentpunt) en in mindere mate bij huishoudens met minstens drie rechtgevende kinderen (+0.4 procentpunt).

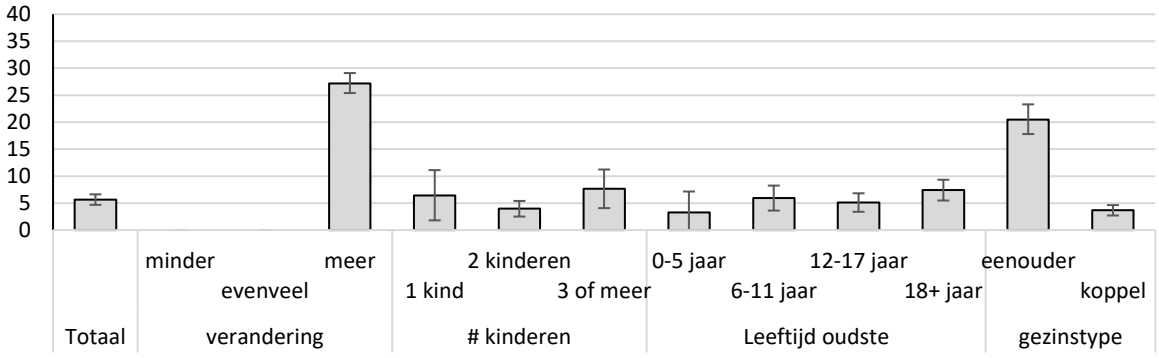
Figuur 44 Het percentage 'winnaars' en 'verliezers' van enkele hervormingen van het Programmadecreet van 2022, begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, naar gezinssamenstelling, 2022/2023

Opmerkingen: Op basis van bedragen in Scenario 5 min de bedragen in Scenario 4. Scenario 4: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023, maar met de sociale toeslagen toegekend volgens een ander inkomensconcept, en zonder de eenmalige toeslag; Scenario 5: Dit is de situatie zoals vastgesteld volgens Scenario 4, waarbij de inkomensgrenzen voor de toekenning van de sociale toeslagen werden opgetrokken, de bedragen voor de sociale toeslagen in december 2022 op het hele kalenderjaar werden toegepast, de eenmalige toeslag werd toegekend en de nieuwe sociale toeslag voor kleine gezinnen werd toegevoegd. Het aantal rechtgevende kinderen wordt bepaald op basis van de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. De leeftijd van het oudste rechtgevende kind wordt bepaald op basis van de leeftijd op 31 december 2022 van het oudste rechtgevende kind in het huishouden volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Oudere kinderen in het huishouden die géén Groeipakket ontvangen, zijn buiten beschouwing gelaten. We volgende Eurostat definitie voor gezinstype en sluiten 'complexe' gezinssamenstellingen uit omwille van een te kleine steekproef van begunstigden binnen deze groep. Eénoudergezinnen gaat om één ouder die samenwoont met minstens één kind jonger dan 25 volgens de EU-SILC gegevens, koppels wonen samen met minstens één kind jonger dan 25. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

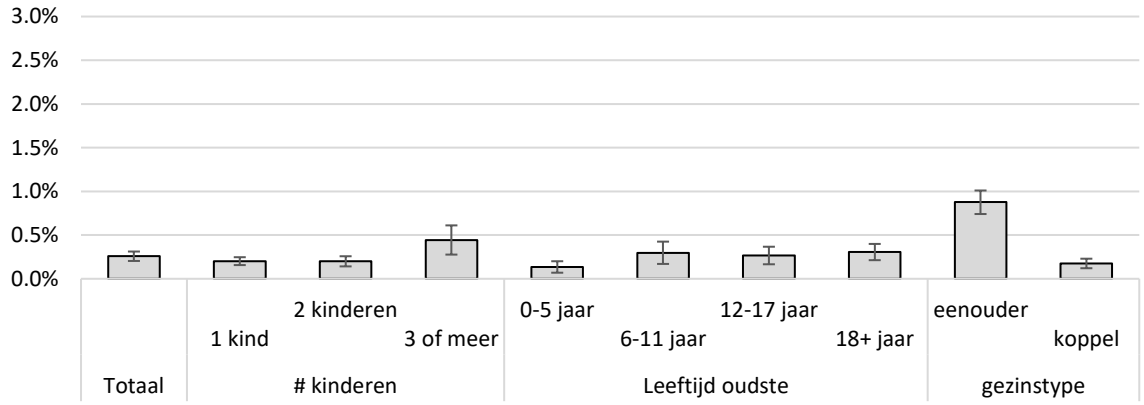
Figuur 45 Verschil in gemiddeld bedrag per kind per maand tussen Scenario 5 en Scenario 4, naar gezinssamenstelling, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Bedragen in Scenario 5 min de bedragen in Scenario 4. Bij de variabele verandering wordt de steekproef opgedeeld tussen wie in Scenario 5 minder Groeipakket ontvangt dan in Scenario 4, wie in beide scenario's evenveel ontvangt en wie in Scenario 5 meer Groeipakket ontvangt dan in Scenario 4. Voor meer details zie de opmerkingen bij de vorige figuur. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 46 Het verschil in het gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen tussen Scenario 5 en Scenario 4, naar gezinssamenstelling, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, in procentpunten, 2022/2023

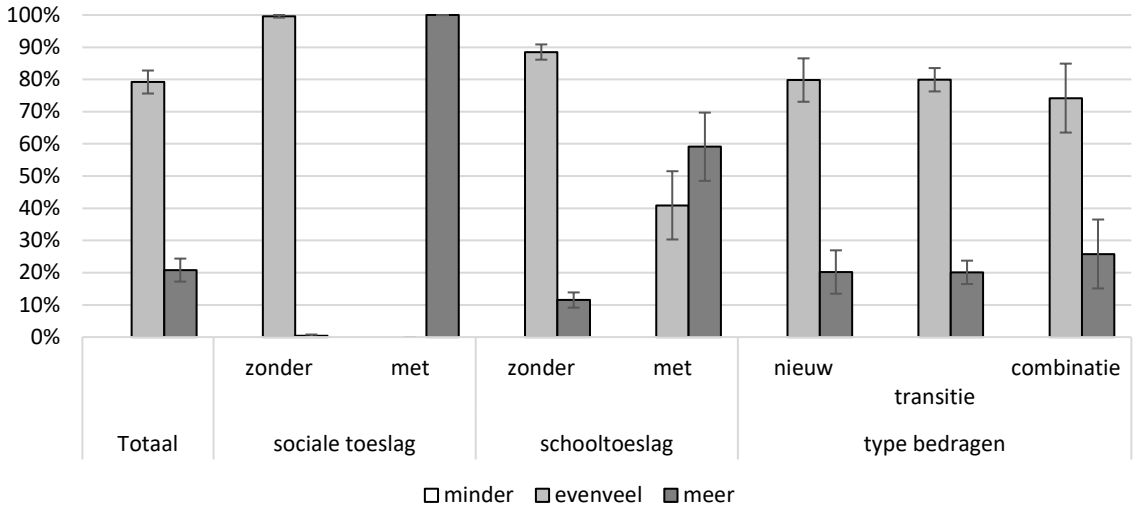

Opmerkingen: Gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen in Scenario 3 min dit aandeel in Scenario 2. Voor meer details zie de opmerkingen bij de vorige figuren. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Op een gelijkaardige manier kunnen we kijken naar de impact van de hervormingen bij specifieke categorieën van begunstigden van het Groeipakket. Vanzelfsprekend is het aantal winnaars het hoogst (met name 100%) bij rechthebbenden op een sociale toeslag. Door de vrij grote overlapping in begunstigden van de schooltoeslagen en de sociale toeslagen is ook in deze categorie het percentage van de bevolking dat erop vooruit gaat vrij hoog (ongeveer 59%). Omwille van dezelfde reden is de gemiddelde toename van het Groeipakket per kind per maand in deze groep eveneens vrij hoog (zo'n 15 euro per kind per maand). Zowel bij begunstigden van de sociale toeslagen als de schooltoeslagen stijgt het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen afgerond van ongeveer 14% naar 15%, al is de toename in de groep met een sociale toeslag wel iets sterker (1.2 procentpunt ten opzichte van ongeveer 8 procentpunt).

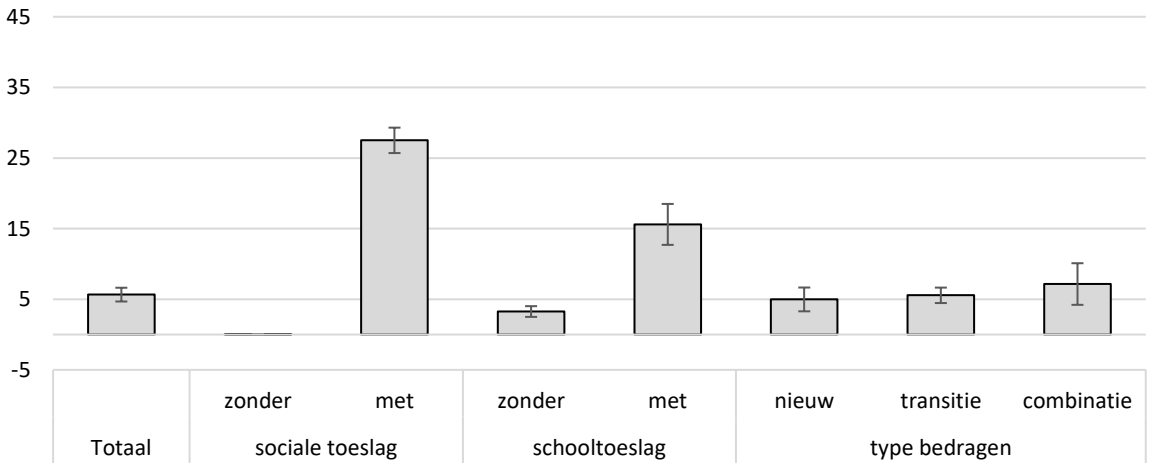
Figuur 47 Het percentage 'winnaars' en 'verliezers' van enkele hervormingen van het Programmadecreet van 2022 onder de begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, naar type gezinstoeslag, 2022/2023

Opmerkingen: Op basis van bedragen in Scenario 4 min de bedragen in Scenario 2. Op basis van bedragen in Scenario 5 min de bedragen in Scenario 4. Scenario 4: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023, maar met de sociale toeslagen toegekend volgens een ander inkomensconcept, en zonder de eenmalige toeslag; Scenario 5: Dit is de situatie zoals vastgesteld volgens Scenario 4, waarbij de inkomensgrenzen voor de toekenning van de sociale toeslagen werden opgetrokken, de bedragen voor de sociale toeslagen in december 2022 op het hele kalenderjaar werden toegepast, de eenmalige toeslag werd toegekend en de nieuwe sociale toeslag voor kleine gezinnen werd toegevoegd. Al dan niet ontvangst van de sociale toeslag werd vastgesteld volgens de situatie in Scenario 5, ontvangst van de schooltoeslag (de selectieve participatietoeslagen) en het type ontvangen bedragen werd vastgesteld op basis van administratieve gegevens over toegekende bedragen voor 2022 en werd geaggregeerd op het huishoudniveau volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC 2023. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

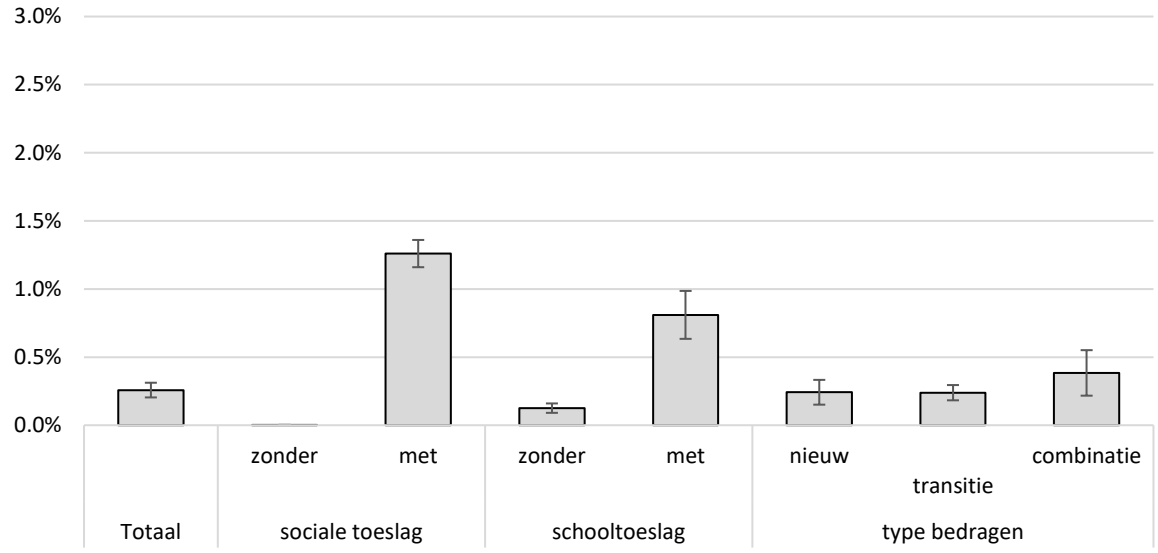
Figuur 48 Verschil in gemiddeld bedrag per kind per maand tussen Scenario 5 en Scenario 4, naar type gezinstoeslag, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, in euro, 2022/2023

Opmerkingen: Bedragen in Scenario 5 min de bedragen in Scenario 4. Voor meer details zie de opmerkingen bij de vorige figuur. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 49 Het verschil in het gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen tussen Scenario 5 en Scenario 4, naar type toeslag, bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen, in procentpunten, 2022/2023

Opmerkingen: Gemiddeld aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen in Scenario 5 min dit aandeel in Scenario 4. Voor meer details zie de opmerkingen bij de vorige figuren. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

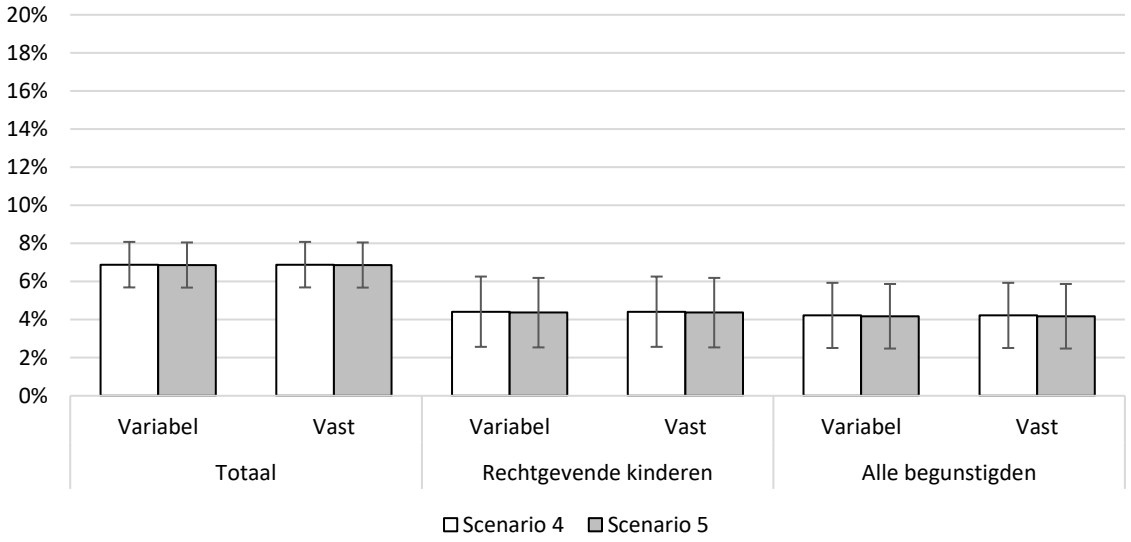
Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

3.4 Armoederisico met vaste en variabele armoedelijn

Gezien de focus van de hervormingen van de Programmawet van december 2022 lag op wijzigingen in sociale toeslagen en het vergroten van de categorie rechthebbenden is het nuttig om na te gaan in welke mate dit een impact had op zowel het globale armoederisico als in het bijzonder op het armoederisico bij kinderen en bij de bevolking die leeft in een huishouden met kinderen. In de vorige sectie zagen we al dat dankzij het Groeipakket het armoederisico voor (rechtgevende) kinderen lager is dan gemiddeld. Hierdoor kampte in 2022/2023 slechts ongeveer 4% van de rechtgevende kinderen met een armoede-risico. Wanneer we de impact van de hervormingen op armoede evalueren, is het duidelijk dat het gaat om een vrij beperkt deel van de bevolking met de laagste inkomens.

Het verschil in armoederisico tussen het Groeipakket zonder (Scenario 4) en met de voornaamste wijzigingen van het programmadecreet van 2022 (Scenario 5) is minimaal. Zo zien we dat het totale armoederisico bij kinderen in Vlaanderen 0.04 procentpunt daalt dankzij deze hervormingen, maar de daling is niet statistisch significant. Ook wanneer we naar specifieke socio-demografische groepen of doelgroepen van het Groeipakket kijken, is er geen enkele groep waar het armoederisico substantieel daalt, zelfs niet bij wie in een huishouden met sociale toeslag woont (zie onderstaande figuren).

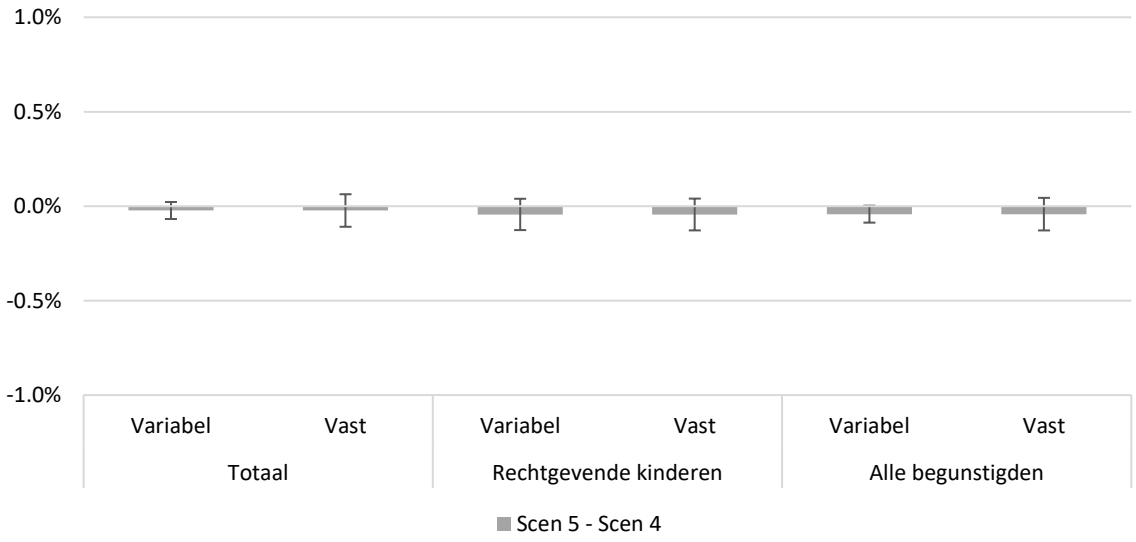
Figuur 50 Armoederisico voor de totale bevolking, voor alle rechtgevende kinderen, en alle begunstigden in Vlaanderen, in Scenario 4 en Scenario 5, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Variabele armoedelijn: 60% van mediaan inkomen aangepast aan hoogte van opgenomen bedrag Groeipakket volgens scenario; Vaste armoedelijn: 60% van mediaan inkomen uit Scenario 4. Scenario 4: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023, maar met de sociale toeslagen toegekend volgens een ander inkomensconcept, en zonder de eenmalige toeslag; Scenario 5: Dit is de situatie zoals vastgesteld volgens Scenario 4, waarbij de inkomensgrenzen voor de toekenning van de sociale toeslagen werden opgetrokken, de bedragen voor de sociale toeslagen in december 2022 op het hele kalenderjaar werden toegepast, de eenmalige toeslag werd toegekend en de nieuwe sociale toeslag voor kleine gezinnen werd toegevoegd. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

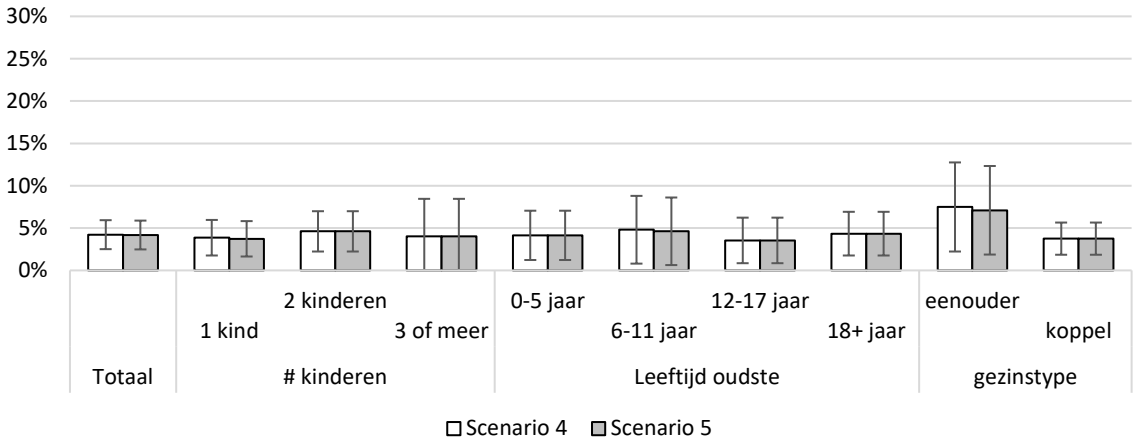
Figuur 51 Verschil in armoederisico in procentpunten voor de totale bevolking, voor alle rechtgevende kinderen in Vlaanderen, en voor alle begunstigden die in een huishouden met Groeipakket wonen, Scenario 5 vs. Scenario 4. Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De waarden in deze figuur komen overeen met het verschil tussen Scenario 5 en Scenario 4 van de vorige figuur. Voor meer details over de berekening van elk scenario, zie vorige figuur.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

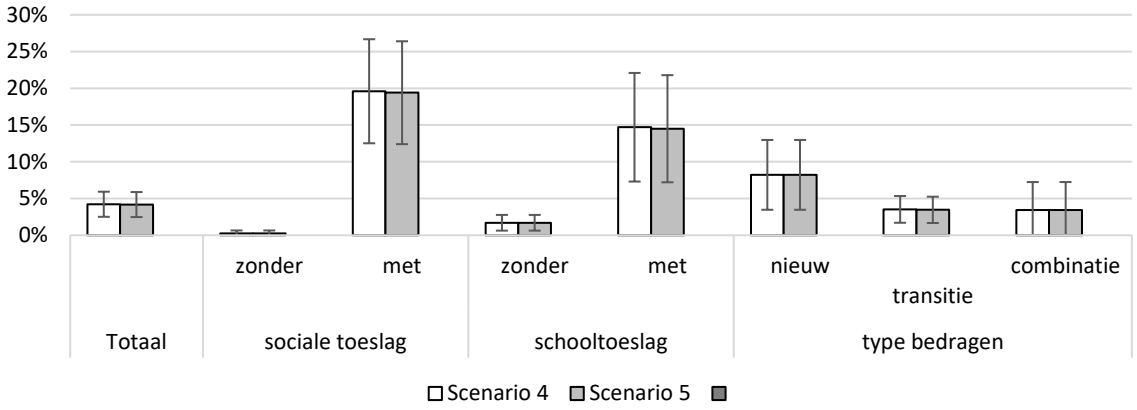
Figuur 52 Armoederisico naar gezinssamenstelling in Scenario 4 en 5, begunstigden in Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De 60% armoederisicolijn werd in elk scenario herberekend. Scenario 4: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023, maar met de sociale toeslagen toegekend volgens een ander inkomensconcept, en zonder de eenmalige toeslag; Scenario 5: Dit is de situatie zoals vastgesteld volgens Scenario 4, waarbij de inkomensgrenzen voor de toekenning van de sociale toeslagen werden opgetrokken, de bedragen voor de sociale toeslagen in december 2022 op het hele kalenderjaar werden toegepast, de eenmalige toeslag werd toegekend en de nieuwe sociale toeslag voor kleine gezinnen werd toegevoegd. Het aantal rechtgevende kinderen wordt bepaald op basis van de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. De leeftijd van het oudste rechtgevende kind wordt bepaald op basis van de leeftijd op 31 december 2022 van het oudste rechtgevende kind in het huishouden volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Oudere kinderen in het huishouden die géén Groeipakket ontvangen, zijn buiten beschouwing gelaten. We volgende Eurostat definitie voor gezinstype en sluiten 'complexe' gezinssamenstellingen uit omwille van een te kleine steekproef van begunstigden binnen deze groep. Eénoudergezinnen gaat om één ouder die samenwoont met minstens één kind jonger dan 25 volgens de EU-SILC gegevens, koppels wonen samen met minstens één kind jonger dan 25. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 53 Armoederisico naar type toeslag in Scenario 4 en 5, begunstigden in Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De 60% armoederisicolijn werd in elk scenario herberekend. Scenario 4: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023, maar met de sociale toeslagen toegekend volgens een ander inkomensconcept, en zonder de eenmalige toeslag; Scenario 5: Dit is de situatie zoals vastgesteld volgens Scenario 4, waarbij de inkomensgrenzen voor de toekenning van de sociale toeslagen werden opgetrokken, de bedragen voor de sociale toeslagen in december 2022 op het hele kalenderjaar werden toegepast, de eenmalige toeslag werd toegekend en de nieuwe sociale toeslag voor kleine gezinnen werd toegevoegd. Al dan niet ontvangst van de sociale toeslag op basis van het inkomensconcept van Scenario 4, ontvangst van de schooltoeslag (de selectieve participatietoeslagen) en het type ontvangen bedragen werd vastgesteld op basis van administratieve gegevens over toegekende bedragen voor 2022 en werd geaggregeerd op het huishoudniveau volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC 2023. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

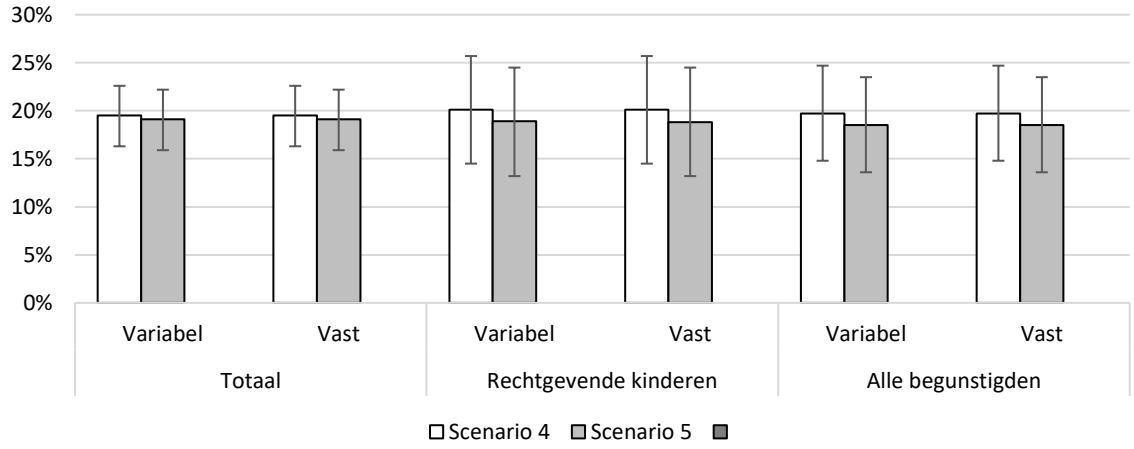
Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

3.5 Armoedekloof

De verandering in het armoederisico op zich is een vrij ruwe indicator van de impact van een hervorming op armoede: een stijging of daling hangt volledig af van de mate waarin inkomens (net) boven of onder de armoederisicodrempel uitkomen. Daarom is het zinvol om ook in te gaan op de armoedekloof. Deze neemt immers ook de impact mee op inkomens die daardoor misschien niet boven de armoedegrens uitkomen, maar desalniettemin wel significant toenemen.

In het referentiescenario (Scenario 4) bedraagt de gemiddelde armoedekloof voor de Vlaamse bevolking met een inkomen onder de armoederisicodrempel ongeveer 19.5%. Dit daalt een beetje als gevolg van de hervormingen (Scenario 5) tot ongeveer 19.1%, wat betekent dat het gemiddeld inkomen van de Vlaamse bevolking met een inkomen onder de armoedegrens 19.5% lager zou liggen dan deze armoedegrens zonder hervormingen en dankzij de hervormingen ‘slechts’ 19.1% lager ligt. Voor alle rechtgevende kinderen in een gezin met een inkomen onder de armoedelijn in Vlaanderen zou de afstand tot de (variabele) armoededrempel 20.1 % bedragen zonder hervormingen en 18.9% dankzij de gesimuleerde hervormingen van het programmadecreet. Zoals uit onderstaande figuur blijkt, is de statistische betrouwbaarheid te laag om met zekerheid te zeggen dat deze, zij het eerder bescheiden, impact zich ook in de populatie heeft voorgedaan. Daarom maken we ook een rechtstreekse schatting van de verandering in de gemiddelde kloof over de hele bevolking genomen, net zoals voor de evaluatie van Scenario’s 1 en 3.

Figuur 54 Gemiddelde armoedekloof voor wie een inkomen lager dan de armoededrempel heeft, voor de totale bevolking; voor alle rechtgevende kinderen, en voor alle begunstigden die in een huishouden met Groeipakket wonen, in Scenario 4 en Scenario 5, Vlaanderen, 2022/2023

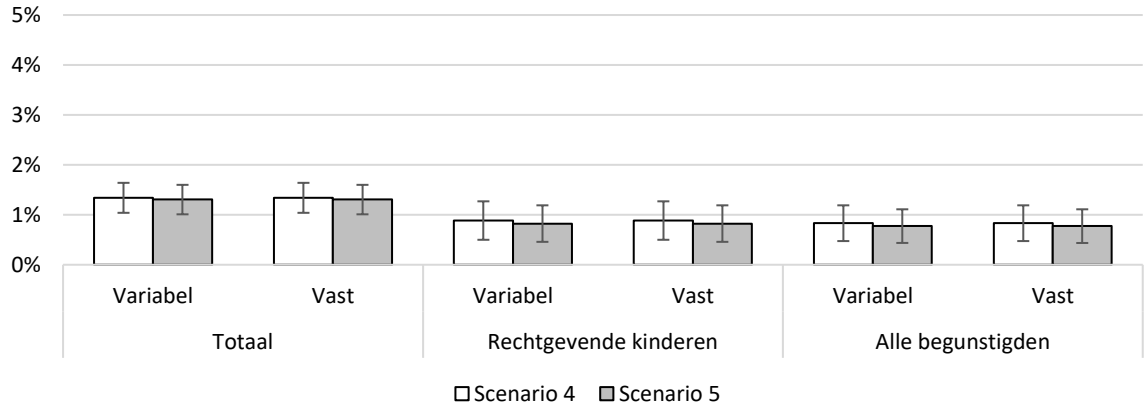

Opmerkingen: De armoedekloof: het verschil tussen het equivalent beschikbaar huishoudinkomen en de armoederisicodrempel als percentage van de armoederisicodrempel. Variabele armoedelijn: 60% van mediaan inkomen aangepast aan hoogte van opgenomen bedrag Groeipakket in elk scenario; Vaste armoedelijn: 60% van mediaan inkomen uit Scenario 4. Scenario 4: de situatie zoals vastgesteld op de gegevens voor 2022/2023, maar met de sociale toeslagen toegekend volgens een ander inkomensconcept, en zonder de eenmalige toeslag; Scenario 5: Dit is de situatie zoals vastgesteld volgens Scenario 4, waarbij de inkomensgrenzen voor de toekenning van de sociale toeslagen werden opgetrokken, de bedragen voor de sociale toeslagen in december 2022 op het hele kalenderjaar werden toegepast, de eenmalige toeslag werd toegekend en de nieuwe sociale toeslag voor kleine gezinnen werd toegevoegd. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Wanneer we niet focussen op de gemiddelde armoedekloof voor huishoudens met een inkomen onder de armoededrempel maar de impact van de hervormingen op de armoedekloof in de volledige bevolking bekijken (dus niet enkel wie in armoede verkeert) dan blijken de hervormingen de armoedekloof voor de totale bevolking in Vlaanderen met 0.03 procentpunt te verkleinen en de armoedekloof voor kinderen in Vlaanderen met 0.06 procentpunt te verminderen. Dit laatste komt overeen met een relatieve daling van de gemiddelde armoedekloof (FGT1) van ongeveer 7% ten opzichte van de armoedekloof voor rechtgevende kinderen in Scenario 4. Verdere analyses tonen dat als we ons richten op wie in een huishouden met een sociale toeslag woont in Scenario 4, de (statistisch significante) daling van de gemiddelde armoedekloof (volgens FGT1) ongeveer 0.28 procentpunt bedraagt, wat eveneens overeenkomt met een relatieve daling van 7% ten opzichte van de situatie in Scenario 4.

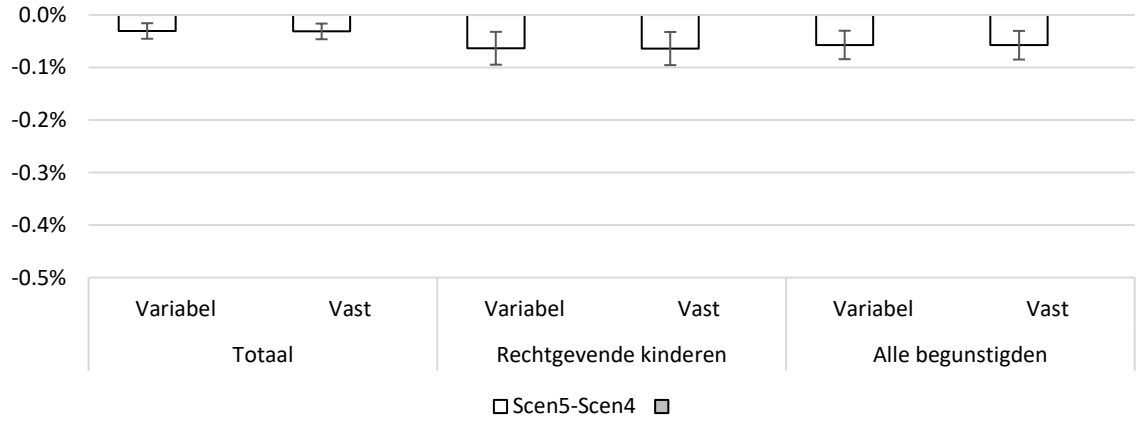
Figuur 55 Gemiddelde armoedekloof (FGT1) in de volledige bevolking, voor de totale bevolking, voor rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, volgens Scenario 4 en Scenario 5, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De armoedekloof geeft voor de hele bevolking aan wat het gemiddelde verschil is tussen het inkomen en de armoederisicolijn, waarbij de afstand tot de armoedelijn op nul wordt gezet voor wie een inkomen boven de armoedelijn heeft. Zie de bovenstaande figuur voor andere details in verband met berekening en interpretatie.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 56 Verschil in de gemiddelde armoedekloof (FGT1) in de volledige bevolking, voor de totale bevolking, voor rechtgevende kinderen en voor de bevolking die in een huishouden met Groeipakket woont, volgens Scenario 4 en Scenario 5, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: FGT1 in Scenario 5, min FGT1 in Scenario 4. Zie bovenstaande figuren voor meer details in verband met berekening en interpretatie.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Hoofdstuk 4
Besluit

In deze analyse stonden volgende onderzoeksvragen centraal:

1. Wat is het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen en hoe varieert dit over de bevolking in Vlaanderen?
2. Wat is de impact op armoede en het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen in Vlaanderen van (1) het Groeipakket; (2) een volledige uitrol van de nieuwe bedragen naar alle rechtgevenden; (3) enkele hervormingen van de sociale toeslagen uit het Programmadecreet van 2022?

Om deze vragen te beantwoorden, werd gebruik gemaakt van de EU-SILC 2023 gegevens, verrijkt met informatie over toegekende rechten uit het datawarehouse Groeipakket. Dit maakte het mogelijk om een veel betrouwbaardere en gedetailleerde studie te maken van de verdeling van het Groeipakket in Vlaanderen dan wanneer deze twee bronnen niet zouden worden gecombineerd. Hierdoor kunnen we ook voor een aantal individuele toeslagen (bv. de leeftijdsbijslagen, de sociale toeslagen, …) de verdeling in kaart brengen. Het beperkt ook de meetfouten, hoewel er nog steeds enkele beperkingen overblijven (zie verder).

Gemiddeld genomen neemt het Groeipakket zo'n 4% van het beschikbaar huishoudinkomen voor haar rekening bij wie in Vlaanderen woont. Dit aandeel stijgt tot gemiddeld ongeveer 7% voor wie in een huishouden met Groeipakket woont. Het aandeel is het hoogste in het laagste inkomensdeciel (ruwweg 21% bij begunstigden van het Groeipakket) en daalt over de inkomensverdeling tot ongeveer 2,5% bij begunstigden van het Groeipakket in Vlaanderen die tot het hoogste inkomensdeciel behoren. Dit betekent dat het Groeipakket een belangrijke en stabiele bron van inkomsten is voor gezinnen met kinderen, in het bijzonder voor kinderen die in een huishouden wonen met een relatief laag inkomen. Het aandeel varieert verder met de samenstelling van het huishouden. Bijvoorbeeld bedraagt het gemiddeld aandeel van het Groeipakket ongeveer 4% voor wie in een huishouden met één rechtgevend kind woont ten opzichte van gemiddeld ongeveer 13% voor wie in een huishouden met minstens drie rechtgevende kinderen woont. Ook bij eenoudergezinnen (zo'n 12%), gezinnen met een sociale toeslag (zo'n 14%) of met een selectieve participatietoeslag (eveneens zo'n 14%) is het aandeel relatief hoog. Hierbij spreekt het voor zich dat de basisbedragen het overgrote deel van dit aandeel voor hun rekening nemen, hoewel zeker ook bij de lagere inkomenskwintielen een aanzienlijke bijdrage geleverd wordt door de sociale toeslagen, de selectieve participatietoeslagen en de leeftijdstoeslagen. Deze laatste vormen nog in elke inkomenscategorie een belangrijke aanvulling op het basisbedrag.

De analyses wijzen er (nogmaals) op dat het Groeipakket een belangrijke rol speelt om armoede bij kinderen te voorkomen. Het Groeipakket slaagt erin om het percentage van de kinderen die in een huishouden met een inkomen onder de 60% armoederiscogrens wonen, te halveren. Dit sluit aan bij eerdere studies, hoewel het absolute armoederisico bij kinderen in Vlaanderen een stuk lager ligt in deze studie (zie bv. Van Lancker e.a. (2016) en Decoster en Vanheukelom (2017)). De grote impact van het Groeipakket is ook zichtbaar wanneer we ook rekening houden met de daling van de armoedekloof. Tegelijkertijd zagen we eerder al dat een groot deel van het Groeipakket ook bij hogere inkomens terecht komt. In de mate dat het de doelstelling van het Groeipakket is om armoede bij kinderen te

voorkomen of te verminderen, is er dan ook nog heel wat marge om deze functie van het Groeipakket te versterken, zonder de stabiele voorziening in financiële tegemoetkomingen voor kinderen voor de hele bevolking helemaal af te bouwen.

Zonder beleidswijziging zullen de transitiebedragen in de toekomst uitdoven. Uit de analyses blijkt dat moest de omschakeling in 2022 volledig zijn gebeurd, met de nieuwe bedragen toegepast op alle rechtgevende kinderen in Vlaanderen, dit wellicht een minimaal effect op armoede zou hebben. Aansluitend bij de prospectieve analyse van Van Lancker e.a. (2016) en van Decoster en Vanheukelom (2017), die toen nog een daling van het armoederisico verwachtten als gevolg van de invoering van de nieuwe bedragen, zijn er alleszins in onze studie geen aanwijzingen dat dit de armoede significant zou doen toenemen, ook niet bij huishoudens met drie of meer kinderen. Dit betekent niet dat er geen 'verliezers' zouden zijn van deze overgang, maar ze zijn veel minder talrijk dan de potentiële 'winnaars', en de gemiddelde vermindering in het bedrag per kind per maand (zo'n 14 euro) zou voor deze groep slechts een derde bedragen van het gemiddelde bedrag dat de 'winnaars' erbij zouden krijgen (zo'n 42 euro)[93]. Het profiel van winnaars en verliezers is tegenover eerdere studies wel enigszins veranderd (zie bv. Vinck en Cantillon (2019)), wellicht niet het minst omdat intussen reeds een aanzienlijk deel de nieuwe bedragen krijgt, maar ook omdat de transitiebedragen (in het bijzonder het hoogste basisbedrag en de leeftijdstoeslagen) tussen januari 2019 en december 2022 niet meer werden geïndexeerd. De data die we voorhanden hebben zijn niet het meest geschikt om een budgettaire inschatting van deze omslag te maken, maar we wijzen er toch op dat een onmiddellijke toepassing van de nieuwe bedragen op alle rechthebbenden volgens onze gegevens een meerkost van tussen de 400 miljoen en 600 miljoen euro zou hebben betekend in 2022. Bij ongewijzigd beleid zal deze transitie zich trager voltrekken, maar deze inschatting laat zien dat – zeker in combinatie met de mogelijkheid om het armoedereducerend effect van het Groeipakket te versterken – het van belang is om beleidskeuzes te maken die rekening houden met de budgettaire implicatie van het toenemende belang van de nieuwe bedragen binnen het Groeipakket.

Het Programmadecreet van 2022 voerde enkele belangrijke wijzigingen door aan de sociale toeslagen: de toeslagen werden verhoogd, de (maximum) inkomensgrenzen werden met 5% opgetrokken, er werd een eenmalige toeslag toegekend en er werd (in 2023) een nieuwe categorie van begunstigden ingevoerd. Al deze hervormingen samen genomen leverden een verhoging van gemiddeld bijna 28 euro per kind per maand op voor begunstigden van de sociale toeslagen, ofwel ongeveer 1,3% van het beschikbaar huishoudinkomen. Deze maatregel kwam in het bijzonder eenoudergezinnen ten goede. Desalniettemin was het armoedereducerend effect eerder beperkt. Volgens onze schatting werd de FGT1 index, een maatstaf die zowel het percentage met een inkomen onder de armoederisicogrens als de afstand van het inkomen tot de armoedegrens in rekening brengt, door deze hervormingen met ongeveer 7% verminderd. Hierbij moet men in het achterhoofd houden dat ten opzichte van de algemene bevolking, Vlaanderen een vrij lage armoede bij kinderen kent. Met anderen woorden, zullen maatregelen gericht op mensen met inkomens boven de armoederisicogrens – hoewel mogelijk legitiem, niet tot een verdere daling van het armoederisico leiden (het armoederisico bij rechtgevende kinderen in Vlaanderen bedraagt in onze studie ongeveer 5%, het percentage rechtgevende kinderen

93 Ook wanneer we het totale bedrag aan Groeipakket bekijken eerder dan het Groeipakket per kind, blijft het zo dat de 'winnaars' er gemiddeld meer op vooruitgaan (met ongeveer 68 euro per maand) dan de verliezers er gemiddeld genomen op achteruit gaan (met gemiddeld ongeveer 40 euro per maand). Ook dan blijft het gemiddelde verschil tussen de twee scenario's in het ontvangen bedrag aan Groeipakket niet significant voor huishoudens met drie of meer rechtgevende kinderen.

met een sociale toeslag bedroeg volgens de officiële statistieken in december 2022 al 25%). Het is daarom ook aan te bevelen om te proberen het instrumentarium te verfijnen zodat het Groeipakket zich nog beter kan richten op de kinderen in gezinnen in de meest kwetsbare financiële situaties. Voorstellen die een groter deel van het budget naar de sociale toeslagen zouden laten gaan, zeker wanneer dit wordt gecombineerd met een geleidelijke afname in de hoogte van de sociale toeslagen – met hogere bedragen voor de allerlaagste inkomens en vermogens, zijn zeker het onderzoeken waard, net als manieren om de middelentoets die wordt uitgevoerd om de sociale toeslagen toe te kennen, verder te verfijnen.

De gevoerde analyse laat ook zien dat het gebruik van administratieve gegevens voor het Groeipakket het geschatte armoederisico bij kinderen sterk doet dalen ten opzichte van de officiële statistieken gebaseerd op EU-SILC. Doordat voor de meeste andere inkomenscomponenten in belangrijke mate al wel van administratieve gegevens wordt gebruik gemaakt, is het een reëel risico dat het armoederisico bij kinderen in de officiële EU-SILC statistieken gepubliceerd door Statbel en Eurostat wordt overschat. Het lijkt ons belangrijk om dit in de nabije toekomst op basis van volledige administratieve data met betrekking tot betalingen verder te onderzoeken. Nu kunnen we immers niet met zekerheid hierover spreken, omdat we in dit rapport met toegekende in plaats van uitbetaalde bedragen hebben gewerkt. Aan de andere kant toont dit rapport aan dat het perfect mogelijk is om de gegevens uit het DWH Groeipakket op een voldoende eenduidige manier aan huishoudgegevens in EU-SILC te koppelen. Daarom moet worden bekeken of het niet mogelijk is om in de nabije toekomst de gegevens voor kinderbijslagen systematisch uit administratieve databanken, zoals het DWH Groeipakket, te halen in plaats van via surveyvragen te verzamelen. Hierbij moet wel voldoende aandacht worden geschonken aan de specifieke definitie van EU-SILC variabelen, zoals de uitsplitsing tussen uitbetaalde schooltoeslagen voor kinderen van zestien jaar en ouder en de andere componenten van het Groeipakket. Een grondige voorbereiding is dan ook vereist.

Tot slot wijzen we nog op enkele beperkingen van de gevoerde analyses.

1. Het zou mogelijk moeten zijn om volledige gegevens over de betalingen in een bepaald kalenderjaar aan de EU-SILC gegevens te koppelen eerder dan de toegekende rechten. Dit was nu niet mogelijk, omdat we geen volledig zicht hadden op alle uitbetalingen in één kalenderjaar: we hadden enkel informatie over uitbetalingen voor toegekende rechten van 2022. Werken met de effectief betaalde bedragen in een kalenderjaar sluit beter aan bij de logica van EU-SILC en de meting van armoede en de levensstandaard aan de hand van inkomens.
2. Een andere belangrijke beperking is dat we niet beschikten over de inkomensvariabele die wordt gebruik om het recht op de sociale toeslagen toe te kennen. Hierdoor moesten we om de impact van de hervormingen van het Programmadecreet van 2022 te meten de toekenning van de sociale toeslagen simuleren op basis van een nagebouwde inkomensvariabele die verschilt van de werkelijke inkomensvariabele. De precisie die in de andere analyses mogelijk was door met gedetailleerde administratieve gegevens te werken, ontbrak voor deze oefening dan ook grotendeels.
3. Een laatste beperking is dat we met analyses voor Vlaanderen relatief snel op de grenzen stoten van wat mogelijk is met de huidige steekproefomvang van EU-SILC. Dit zorgt ervoor dat zodra we op bepaalde doelgroepen inzoomen, de statistische betrouwbaarheid van de schattingen sterk afneemt. Specifiek voor de simulatie van de hervormingen van de sociale toeslagen, zorgde dit er ook voor dat er in de steekproef te weinig respondenten waren met het relevante inkomen om de

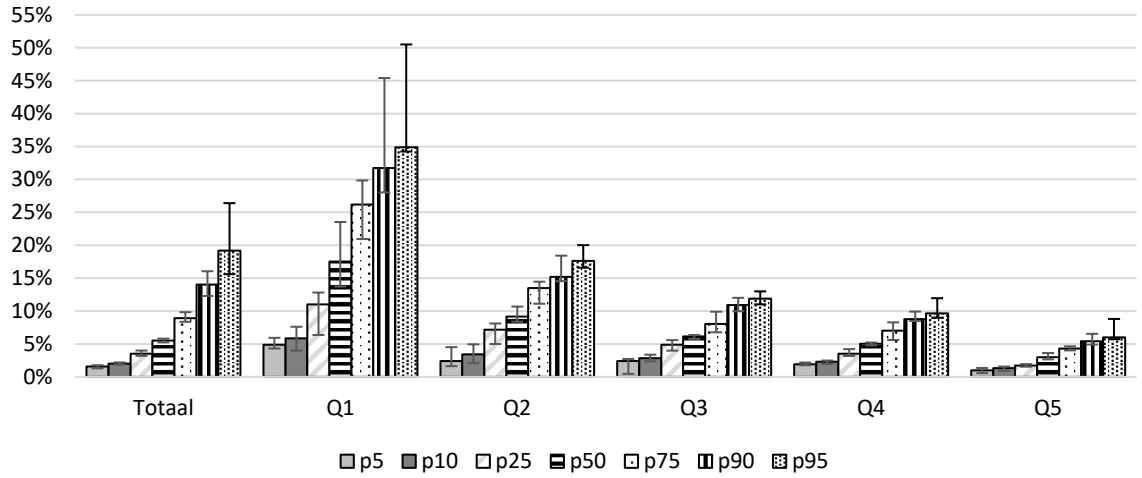
impact van de uitbreiding van de sociale toeslagen naar de nieuwe categorie van gerechtigden (met maximaal twee rechtgevende kinderen en een inkomen tussen de onderste grens en de middengrens) op een heel betrouwbare manier te meten: het aantal datapunten lag hiervoor te laag en de uitbreiding van het aantal rechthebbende van sociale toeslagen werd hierdoor wellicht onderschat. Voor zulke specifieke hervormingen is het aangeraden om aanvullend met grotere administratieve databestanden te werken of, omwille van het nut voor vele andere analyses, te overwegen de Vlaamse steekproef van EU-SILC te vergroten.

4. Ten slotte werd de EU-SILC steekproef niet gecalibreerd met deze specifieke studie in gedachten. Desalniettemin is de weging van EU-SILC sinds 2019 sterk verfijnd. Het is het onderzoeken waard of voor studies naar het Groeipakket deze weging nog verder kan worden verfijnd op basis van de populatiestatistieken uit het DWH Groeipakket. Dit is zeker het geval wanneer ook de variabelen die betrekking hebben op het Groeipakket uit het DWH Groeipakket afkomstig zouden zijn. Een zekere omzichtigheid is evenwel vereist om te vermijden dat niet nieuwe bias wordt geïntroduceerd of de statistische betrouwbaarheid wordt verminderd door het toevoegen van nieuwe variabelen aan de calibratie.

Bijlagen bij Hoofdstuk 2 van Deel 3

1 Percentielwaarden van het aandeel van het Groeipakket, naar inkomenskwintiel

Figuur 57 Enkele percentielwaarden van het aandeel (%) van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij de bevolking met Groeipakket in Vlaanderen, naar inkomenskwintiel, 2022/2023

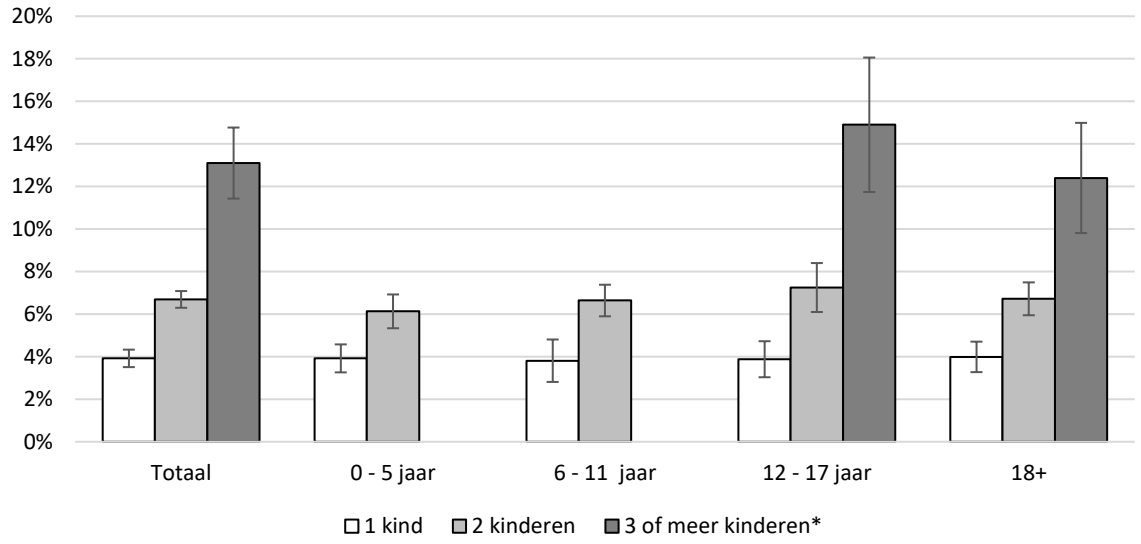
Opmerkingen: Percentielen geven aan bij welke waarde een bepaald percentage van de populatie een lagere waarde heeft. P5 geeft bijvoorbeeld de waarde weer waarvoor geldt dat bij 5% van de bevolking het Groeipakket een lager aandeel in het beschikbaar huishoudinkomen heeft. P50 komt overeen met de mediaan. De inkomenskwintielen verdelen de bevolking van België in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag (Q1) naar hoog (Q5). Analyse op individueel niveau, inwoners van Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

2 De interactie tussen sociodemografische variabelen onderling en inkomen

2.1 Aantal rechtgevende kinderen x leeftijd oudste kind

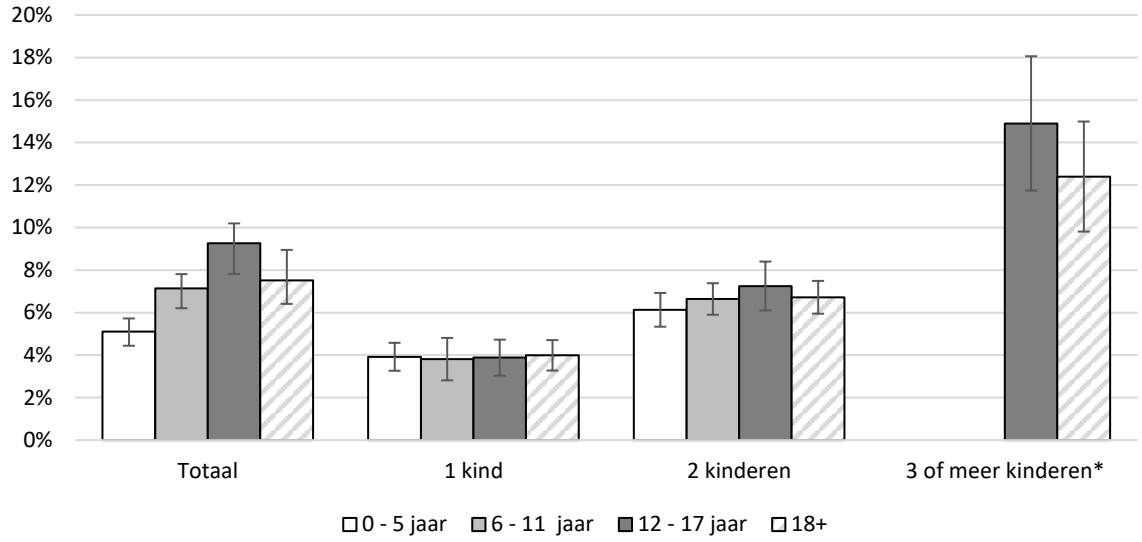
Figuur 58 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar leeftijd van het oudste rechtgevende kind en aantal rechtgevende kinderen, Vlaanderen 2022/2023

Opmerkingen: De populatie wordt ingedeeld in categorieën op basis van de leeftijd op 31 december 2022 van het oudste rechtgevende kind in het huishouden volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Oudere kinderen in het huishouden die géén Groeipakket ontvangen, zijn buiten beschouwing gelaten voor de indeling in categorieën naar leeftijd van het oudste rechtgevende kind. Het aantal rechtgevende kinderen wordt bepaald op basis van de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. * De kruising van drie of meer kinderen en leeftijd van het oudste rechtgevende kind van 0-5 jaar en 6-11 jaar is te klein om de waarde weer te geven.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 59 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar aantal rechtgevende kinderen en leeftijd van het oudste rechtgevende kind, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De populatie wordt ingedeeld in categorieën op basis van de leeftijd op 31 december 2022 van het oudste rechtgevende kind in het huishouden volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Oudere kinderen in het huishouden die géén Groeipakket ontvangen, zijn buiten beschouwing gelaten voor de indeling in categorieën naar leeftijd van het oudste rechtgevende kind. Het aantal rechtgevende kinderen wordt bepaald op basis van de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. * De kruising van drie of meer kinderen en leeftijd van het oudste rechtgevende kind van 0-5 jaar en 6-11 jaar is te klein om de waarde weer te geven.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Tabel 8 Het verschil in schatting van het aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen voor de totale bevolking met Groeipakket en naar aantal rechtgevende kinderen, tussen huishoudens waarin het oudste rechtgevende kind 12-17 jaar is en andere huishoudens met Groeipakket, Vlaanderen, 2022/2023

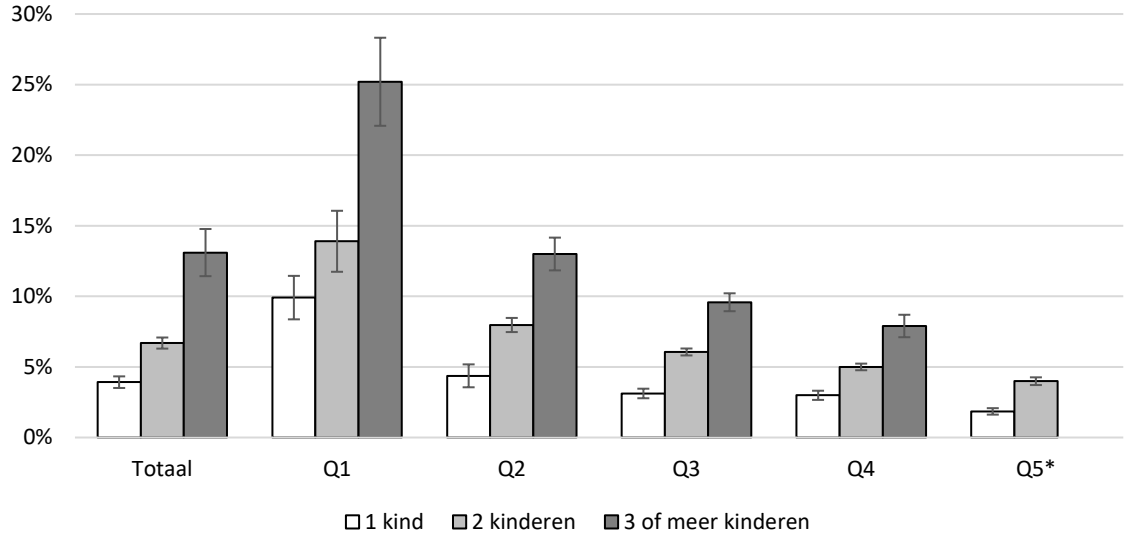
	verschil	**Standaard-fout**	**95% betrouwbaarheids-interval**		**90% betrouwbaarheids-interval**	
	p.p.	p.p.	ondergrens	bovengrens	ondergrens	bovengrens
Totaal						
0 - 5 jaar	-4.1%	0.8%	-5.7%	-2.6%	-5.5%	-2.8%
6 - 11 jaar	-2.1%	0.8%	-3.7%	-0.6%	-3.4%	-0.8%
18+	-1.7%	0.9%	-3.6%	0.1%	-3.3%	-0.2%
1 kind						
0 - 5 jaar	0.0%	0.5%	-1.0%	1.1%	-0.8%	0.9%
6 - 11 jaar	-0.1%	0.7%	-1.4%	1.2%	-1.1%	1.0%
18+	0.1%	0.6%	-1.1%	1.3%	-0.9%	1.1%
2 kinderen						
0 - 5 jaar	-1.1%	0.7%	-2.5%	0.3%	-2.3%	0.1%
6 - 11 jaar	-0.6%	0.7%	-2.0%	0.7%	-1.8%	0.5%
18+	-0.5%	0.7%	-2.0%	0.9%	-1.8%	0.7%
3 kinderen*						
18+	-2.4%	2.1%	-6.5%	1.7%	-5.9%	1.0%

Opmerkingen: p.p. = procentpunt. Betrouwbaarheidsintervallen die nul bevatten zijn lichtgrijs gearceerd (ze wijzen op een statistisch niet significant verschil). De populatie wordt ingedeeld in categorieën op basis van de leeftijd op 31 december 2022 van het oudste rechtgevende kind in het huishouden volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Oudere kinderen in het huishouden die géén Groeipakket ontvangen, zijn buiten beschouwing gelaten voor de indeling in categorieën naar leeftijd van het oudste rechtgevende kind. Het aantal rechtgevende kinderen wordt bepaald op basis van de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.
* De kruising van drie of meer kinderen en leeftijd van het oudste rechtgevende kind van 0-5 jaar en 6-11 jaar is te klein om de waarden weer te geven.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

2.2 Aantal rechtgevende kinderen x inkomenskwintiel

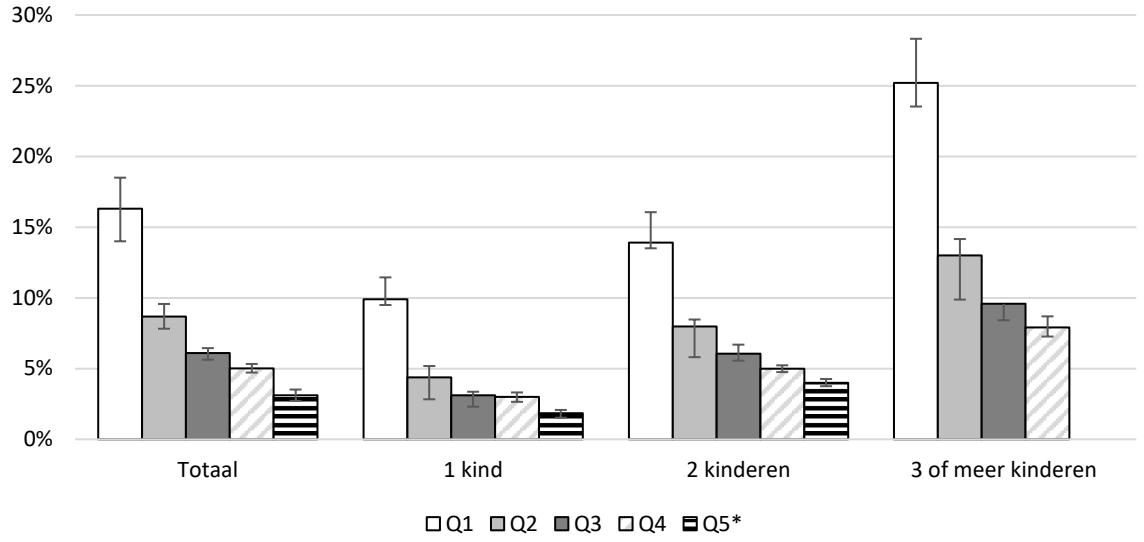
Figuur 60 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar inkomenskwintiel en aantal rechtgevende kinderen, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Het aantal rechtgevende kinderen wordt bepaald op basis van de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. De inkomenskwintielen (Q1-Q5) verdelen de bevolking van Vlaanderen in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag naar hoog. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. *Q5 bevat te weinig observaties voor huishoudens met minstens drie rechtgevende kinderen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 61 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar aantal rechtgevende kinderen en inkomenskwintiel, Vlaanderen 2022/2023

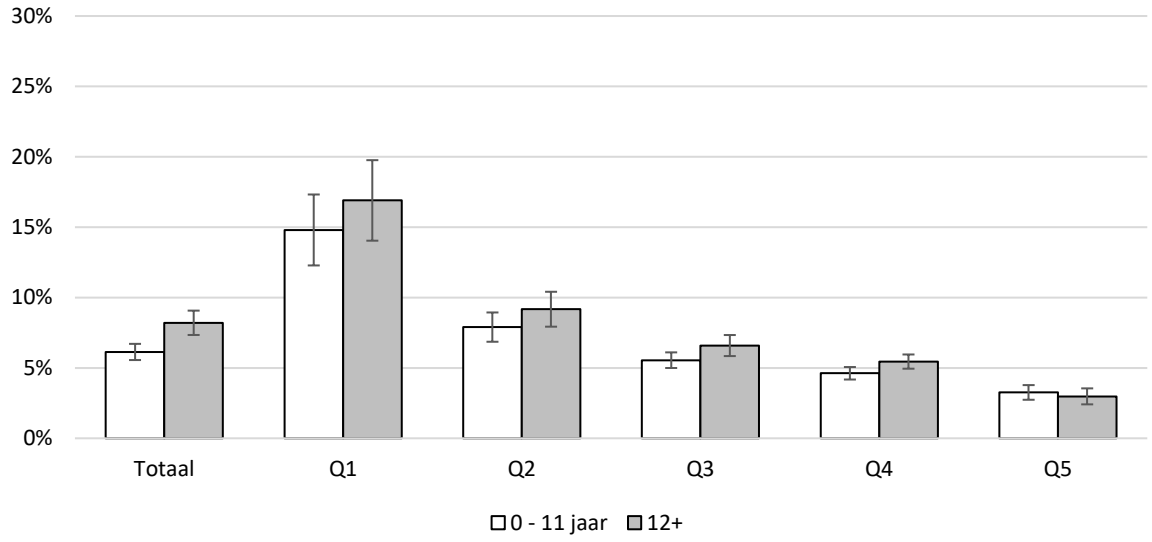

Opmerkingen: Het aantal rechtgevende kinderen wordt bepaald op basis van de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. De inkomenskwintielen (Q1-Q5) verdelen de bevolking van Vlaanderen in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag naar hoog. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. *Q5 bevat te weinig observaties voor huishoudens met minstens drie rechtgevende kinderen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

2.3 Leeftijd oudste rechtgevende kind x inkomenskwintiel

Figuur 62 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar inkomenskwintiel en leeftijd van het oudste rechtgevende kind, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: De populatie wordt ingedeeld in categorieën op basis van de leeftijd op 31 december 2022 van het oudste rechtgevende kind in het huishouden volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Oudere kinderen in het huishouden die géén Groeipakket ontvangen, zijn buiten beschouwing gelaten voor de indeling in categorieën. De inkomenskwintielen (Q1-Q5) verdelen de bevolking van Vlaanderen in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag naar hoog. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

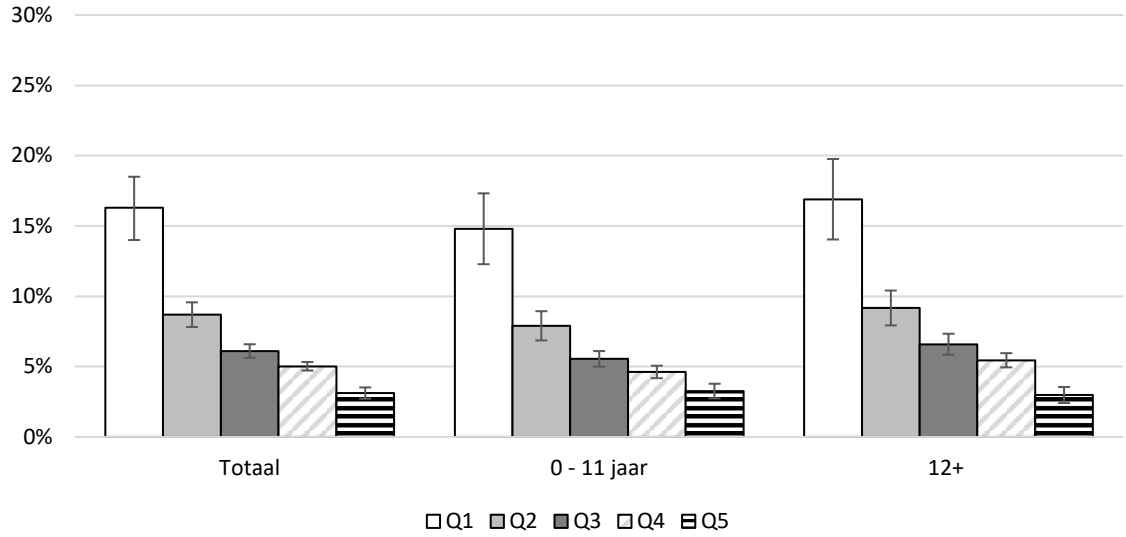
Tabel 9 Het verschil in het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar inkomen wie in een huishouden woont waarin het oudste rechtgevende kind 12-17 jaar of 12+ jaar is en anderen in een huishouden met Groeipakket, Vlaanderen, 2022/2023

	verschil	**standaardfout**	**95% betrouwbaarheids-interval**		**90% betrouwbaarheid-sinterval**	
	p.p.	p.p.	ondergrens	bovengrens	ondergrens	bovengrens
Totaal: 4 categorieën, verhouding ten opzichte van 12-17 jaar						
0 - 5 jaar	-4.1%	0.8%	-5.7%	-2.6%	-5.5%	-2.8%
6 - 11 jaar	-2.1%	0.8%	-3.7%	-0.6%	-3.4%	-0.8%
18+	-1.7%	0.9%	-3.6%	0.1%	-3.3%	-0.2%
2 categorieën: 0-11 jaar min 12+ jaar						
Totaal	-2.1%	0.5%	-3.0%	-1.2%	-2.8%	-1.3%
Kwintiel 1	-2.1%	1.8%	-5.7%	1.5%	-5.1%	0.9%
Kwintiel 2	-1.3%	0.8%	-2.9%	0.3%	-2.6%	0.1%
Kwintiel 3	-1.0%	0.5%	-2.0%	-0.1%	-1.8%	-0.3%
Kwintiel 4	-0.8%	0.4%	-1.6%	-0.1%	-1.5%	-0.2%
Kwintiel 5	0.3%	0.4%	-0.5%	1.0%	-0.3%	0.9%

Opmerkingen: p.p. = procentpunt. Betrouwbaarheidsintervallen die nul bevatten zijn lichtgrijs gearceerd (ze wijzen op een statistisch niet significant verschil). De populatie wordt ingedeeld in categorieën op basis van de leeftijd op 31 december 2022 van het oudste rechtgevende kind in het huishouden volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Oudere kinderen in het huishouden die géén Groeipakket ontvangen, zijn buiten beschouwing gelaten voor de indeling in categorieën. De inkomenskwintielen verdelen de bevolking van Vlaanderen in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag naar hoog. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 63. Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar leeftijd van het oudste rechtgevende kind en inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023

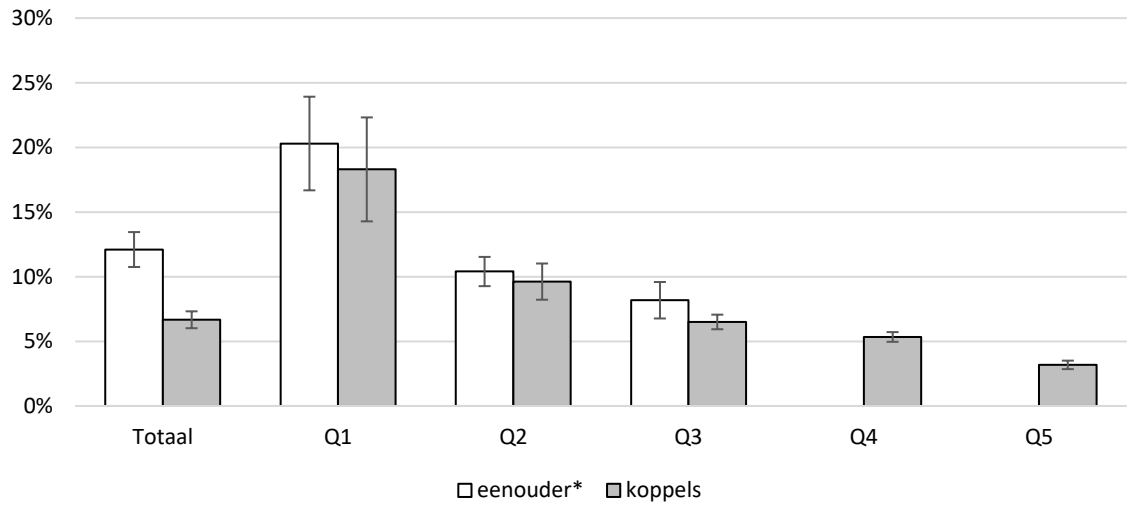
Opmerkingen: De populatie wordt ingedeeld in categorieën op basis van de leeftijd op 31 december 2022 van het oudste rechtgevende kind in het huishouden volgens de huishoudsamenstelling in EU-SILC en het toegekende recht op Groeipakket volgens het DWH Groeipakket. Oudere kinderen in het huishouden die géén Groeipakket ontvangen, zijn buiten beschouwing gelaten voor de indeling in categorieën. De inkomenskwintielen (Q1-Q5) verdelen de bevolking van Vlaanderen in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag naar hoog. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. Leeftijdscategorieën werden verder samengevoegd om voldoende observaties voor elke gecombineerde categorie te verzekeren.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

2.4 Eénoudergezinnen en twee-oudergezinnen x inkomenskwintiel

Noteer dat het aantal observaties voor eenoudergezinnen eerder beperkt is, en volgens de richtlijnen van Eurostat/Statbel te laag is om de waarde voor het vierde en vijfde inkomenskwintiel weer te geven. Deze waarden worden dan ook niet getoond.

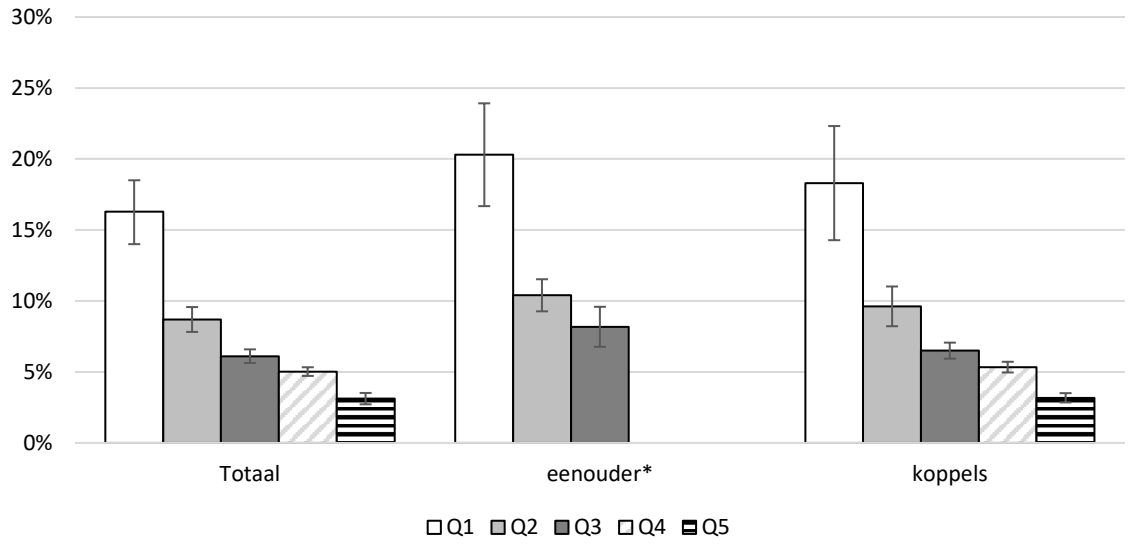
Figuur 64 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar inkomenskwintiel en gezinstype (eenouders vs. koppels), Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Huishoudsamenstelling volgens EU-SILC. De inkomenskwintielen (Q1-Q5) verdelen de Belgische bevolking in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag naar hoog. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data, Vlaanderen. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. *Er zijn te weinig observaties in Q4 en Q5 om de waarden te tonen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Figuur 65 Verdeling van het gemiddelde aandeel van het Groeipakket in het beschikbaar huishoudinkomen bij huishoudens met Groeipakket, naar gezinstype (eenouders vs. koppels) en inkomenskwintiel, Vlaanderen, 2022/2023

Opmerkingen: Huishoudsamenstelling volgens EU-SILC. De inkomenskwintielen (Q1-Q5) verdelen de Belgische bevolking in 5 gelijke delen op basis van het equivalent beschikbaar huishoudinkomen, gerangschikt van laag naar hoog. Analyse op individueel niveau (elk huishoudlid krijgt dezelfde waarde toegekend), gewogen data. De verticale streepjes stellen 95% betrouwbaarheidsintervallen voor. *Er zijn te weinig observaties in Q4 en Q5 om de waarden te tonen.

Bron: EU-SILC 2023 en DWH Groeipakket, berekeningen door de auteurs.

Referenties

Decancq, K., Goedemé, T., Van den Bosch, K., & Vanhille, J. (2014). The Evolution of Poverty in the European Union: Concepts, Measurement and Data. In B. Cantillon & F. Vandenbroucke (Red.), *Reconciling work and poverty reduction in Europe: How successful are European welfare states?* (pp. 60-93). Oxford University Press.

Decoster, A., & Vanheukelom, T. (2017). *Impactberekening van de Vlaamse kinderbijslaghervorming op het armoederisico* (p. 26). KU Leuven.

FOD Economie, & Statbel. (2024). *SILC_SIMS_A_BE_2023_0000. SILC Metadata* (p. 20). Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/quality

Goedemé, T. (2013). How much confidence can we have in EU-SILC? Complex sample designs and the standard error of the Europe 2020 poverty indicators. *Social Indicators Research*, *110*(1), 89-110. https://doi.org/10.1007/s11205-011-9918-2

Goedemé, T., Van den Bosch, K., Salanauskaite, L., & Verbist, G. (2013). Testing the Statistical Significance of Microsimulation Results: A plea. *The international journal of microsimulation*, *6*(3), 50-77.

Statbel. (2018). *Using registers in BE-SILC to construct income variables* (Version 12/02/2018; p. 7). Statbel.

Statbel. (2024). *Annex 5: Weighting procedure. Metadata EU-SILC 2023* (p. 5). Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/quality

Van Lancker, W., Vinck, J., & Cantillon, B. (2016). *De armoede- en verdelingsimpact van de nieuwe Vlaamse kinderbijslag: Een analyse van het akkoord van de Vlaamse Regering van 28 mei 2016* (p. 19). Universiteit Antwerpen.

Vinck, J., & Cantillon, B. (2019). *Winnaars en verliezers van de nieuwe kinderbijslag* (p. 5). Universiteit Antwerpen.